

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

Journal of Legal Entity Management and Local Innovation

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

วัตถุประสงค์

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น เดิมชื่อ "วารสารเสถภูมิวิชาการ" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม การศึกษา และสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์ที่เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม โดยมีรูปแบบการตีพิมพ์ฉบับพิมพ์ ISSN (Print): 2630-0842 ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1: 2558 และได้เริ่มจัดจัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ISSN (Online): 2673-0928 ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1: 2562 เป็นต้นไป วารสารเสถภูมิวิชาการ แจ้งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" ISSN: 2697-6161 มีกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับปกติ (Regular Issues) ปีละ 12 ฉบับ ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นไป

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณานูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เลขานุการ: นายสมยศ พันโคคา ศิลปกรรม: นายสุรชัย บุญพิทักษ์, นายคมสัน จันทร์แจ้ง
พิสูจน์อักษร: นายวิชัย ชัยบำรุง, นายไพศาล วิเศษชาติ, นางสาวณิชาภัทร เกิดฤทธิ์

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

เครือข่ายส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์

99/173 ม. 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 31170

โทรศัพท์ : 08-4147-6164 e-mail: selaphum.academic@gmail.com

จัดพิมพ์โดย: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 31170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม

รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช

รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา

รศ.ดร.สมชัย ศรีนोक

รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร

รศ.ดร.กัญญาณทน กาญจนาทวีกุล

รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม

รศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง

รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล

รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี

รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

รศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน

รศ.ดร.ศิวัช ศรีโสภากุล

รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

รศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต

รศ.ดร.ศักรินทร์ วรวิฒนะปริญญา

ผศ.ดร.วาสิตา เกิดผล ประสบศักดิ์

ผศ.ดร.วิษุกร นาคน

ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง

ผศ.ดร.นงคัลักษณ์ ใจฉลาด

ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรรณ

ผศ.ดร.วรรณธร วรวิวัฒน

ผศ.ดร.สุภาพ ผู้รุ่งเรือง

ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์

ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์

ผศ.ดร.จิตติภูมิ หมั่นมี

ผศ.ดร.เสกสรร สนวา

ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด

ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ

ผศ.ดร.อุทัย สติมัน

ผศ.ดร.ประทีป พิษทองกลาง

ผศ.ดร.ธีรภัทร กิจจารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) (ต่อ)

ผศ.ดร.จิตติวรดา พลเยี่ยม

ผศ.ดร.ญาณัญญา ศิริภักธธาดา

ผศ.ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์

ผศ.ดร.จิตติพร อุ๋นใจ

ผศ.ดร.กมลวิช ลอยมา

ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร

ผศ.ดร.นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์

ผศ.ดร.เอกอนงค์ ศรีสำอางค์

ผศ.ดร.สุกชัย ตริตทศ

ผศ.ดร.บงกช นิมิตระกุล

ผศ.ดร.อาจารย์ ประจวบเหมาะ

ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ อุดมธนาวงศ์

ผศ.ดร.ปรัธมาศ พลธิษฐ์กุล

ผศ.ดร.นพพร บัวอินทร์

ผศ.ดร.ดุจฤดี คงสุวรรณ

ผศ.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ไชยะ เทพา

ผศ.ว่าที่ร้อยตรีพงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์

ผศ.มานิตย์ อรรถชาติ

ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี

อ.ดร.ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร

อ.ดร.ทศพร มะหะหมัด

อ.ดร.เพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ

อ.ดร.มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา

อ.ดร.กรกต ชาบัณจิต

อ.ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี

อ.ดร.อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด

อ.ดร.สาลินี ชัยวัฒนพร

อ.ดร.ณัฐพัชร มณีโรจน์

อ.ดร.ผกามาศ ชัยรัตน์

Dr.Kajornatthapol Pongwiritthon

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

มหาวิทยาลัยพะเยา

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

วิทยาลัยนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยพะเยา

IQRA Business School

University of Geomatika, Malaysia

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารนิเทศและนวัตกรรมท้องถิ่น ฉบับนี้เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 8 ประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 ที่ได้รับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความทั้ง 35 บทความ โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่มการสอบถาม และการสัมภาษณ์ ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้มีพหุปัญญาในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารนิเทศและนวัตกรรมท้องถิ่น และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ กระสังข์

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ (Editorial Board)	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviewers)	(2)
บทบรรณาธิการ (Editorial)	(4)
พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนกับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตจากการใช้สมาร์ทโฟน ของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง.....	1
ดาวเดือน อินตะชะ, พิมพ์พิศา จันทร์มณี, ชลธิชา รอดศิริ	
ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2.....	11
จงกิต บุตรเต, อำนวย มีราคา	
การจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจฟาร์มเลี้ยงปลาหม่ออย่างมีประสิทธิภาพกรณีศึกษา: ปลาหม่อพันธุ์ไทยชุมพร.....	25
ศิริวรรณ สวัสดิ์แดง, มณีกัญญา นากามัทลี	
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	37
พระประหยัด อภินนุโ (หมื่นศรีพรหม), สมชัย ศรีนอก, นิเวสน์ วงศ์สุวรรณ	
การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	51
นริสา วัฒนา, บุศรา เชื้อดี, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร, มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา	
ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.....	63
ธนวัฒน์ สุวรรณเหลา, พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	
ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจทำบุญของพุทธศาสนิกชน ในจังหวัดลำปาง.....	81
จินตนา จันเรือน, สุวิทย์ นามบุญเรือง, รุ่งทรัพย์ ราษฎร์นิยม	
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจวิชาสุขศึกษาเรื่องความ ปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย รามคำแหง โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	89
สายชล ไชยชนะ, อรุณข ลิมตศิริ	

สารบัญ (Content)

หน้า

อิทธิพลคุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสม ทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร.....	101
ภาคพล ศิริอมรวัฒน์, สุมาลี รามัญ	
ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ต่อความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชี สังกัดอาชีวศึกษาเอกชน.....	115
นฤมล แสนสมุทรใจ, ไพฑูรย์ อินตะขันธ์	
อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงและการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	127
ทิพยาภรณ์ ปัตถา	
การบริหารจัดการร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตชั้นร ตำบลมะอี อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด.....	139
ณภัทร สุ่มมาตย์, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม.....	153
วรินทร์ เอิบแจ่ม, ธัญนันท์ บุญอยู่	
อิทธิพลคั่นกลางพหุชนานของปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการจัดการ ทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย.....	167
วรพหล แสงเทียน, ธัญนันท์ บุญอยู่, สุมาลี รามัญ	
อิทธิพลของพฤติกรรมซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่าง การยอมรับเทคโนโลยีสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่ เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.....	181
อมรเทพ คนหาญ, ธัญนันท์ บุญอยู่	
คุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในมีอาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบ ภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย.....	193
พรรณษา เรือนน้อย, ณัฐนันท์ ฐิตียาปราโมทย์, สุขเกษม ลางกุลเสน	
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	203
พระมหาสิทธิโชค สิริวงษ์ (อินทร์พิบูลย์), สมชัย ศรีนอก, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	

สารบัญ (Content)

หน้า

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	215
พระยุพธนา มาลาวิไล (มาลาวัณย์), สมชัย ศรีนอก, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	227
พระภาสกร พุทธสรโณ (จันทร์เทศ), ขวาล ศิริวัฒน์, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	
แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลาง.....	237
วันชนก อาจปรุ, พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	
การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทหล่มตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	255
สุวัฒน์ อินทรประไพ, อธิภัทร ดีเฒ่า, เกื้อกุล พิมพ์ดี, บรรจง สุรินทร์ ปิยนันท์ โอคำ, มณีนุช เกตุแพง	
ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาสำนักงานเทศบาล ตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก.....	269
ทยากร ยุทธวงศ์	
พัฒนาอีสาน: การสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์.....	277
วิระศักดิ์ ชัยผิง, สมคิด สุขเอิบ	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการ บริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกรมการเงิน ทหารบก.....	291
พิมพ์กมล เล็กใจเชื้อ, พรรณทิพย์ อย่างกลั่น	
อิทธิพลของความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของ บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี.....	309
เอื้อมพร ศิริรัตน์	
พฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์.....	321
ณัฐธราภรณ์ ปุคคะสนันท์, จิรายุ ทรัพย์สิน, ยุพดี สีนมาก, วันชัย สุขตาม ณีนันรา ดีสม, พิมพ์ภัสสร ชูตระกูล, สุพิมพา วัฒนสังข์โสภณ, ครินทิพย์ สมนทอง	

สารบัญ (Content)

	หน้า
นาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทย.....	337
วัชรพงษ์ สูงปานเขา, ยุทธภูมิ สุวรรณเวช	
การวิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จในองค์กรภาครัฐ.....	351
กวิสรา หุ่นสิงห์, พิชชภา บุญชุ่ม, แพรพรรณ แก้วคุ้ม, วิลาสินี กระแยม	
ธนัสถา ไรจนตระกูล	
มุมมองปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและสิทธิมนุษยชน.....	365
วิมลสิริ ชาญสมา, เกียรติศักดิ์ เอมอยู่, นรวัฒน์ ขวนขวาย	
ธนกฤต ตั้งประดิษฐกุล4 ธนัสถา ไรจนตระกูล	
การเลือกตั้งท้องถิ่น (แบบตั้งใจเลือก หรือตั้งใจรับ).....	375
ณัฐดนัย นาคชัยวัฒนา, ศุภณัฐ รุ่งอินทร์, วีระพล มั่นประสงค์, ทรงสิทธิ์ สายสินธุ์	
นันทพันธ์ คคคง	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น: คุณค่าที่สังคมละเลย.....	387
ธิดารัตน์ แผลงไผ่, นัชชา ภูทอง, นารีรัตน์ คงเนียม, สาวิตรี บิดาทุม	
นันทพันธ์ คคคง	
ปัญหาการค้าโลกและผลกระทบจากการถดถอยของโลกาภิวัตน์.....	399
แพรไหม ยุงทอง, นฤมล ครุฑเกิด, พิชญา อำนวยกุ่ม, ปณิศา มุ่งฝอยกลาง	
ธนัสถา ไรจนตระกูล	
การพัฒนาบุคลากรภาพเพื่อก้าวสู่ตลาดแรงงาน.....	409
จิราภา ใจรัก, พรไพลิน มิ่งสกุล, พิมพ์อัปสร เผือกเปี้ย, อาทิตยา สุบิน,	
ธนัสถา ไรจนตระกูล	
การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์.....	423
ลักขณา ไชยฤทธิ์	
การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในอนาคต.....	435
วชิราภรณ์ น่วมหมวด, ไอริน สวัสดิ์, เมทิกา ธาดาววัฒน์, พิมพ์นิภา ไพระคำนาม	
ธนัสถา ไรจนตระกูล	
ภาคผนวก.....	446
หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	

พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนกับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตจากการใช้สมาร์ทโฟน ของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

Smartphone Usage Behaviors and Its Impact of Using Smartphone toward Lifestyle of Adolescents in Muang District, Lampang

ดาวเดือน อินเตชะ¹ พิมพ์พิศา จันทร์มณี² ชลธิชา รอดหิรัญ³

Daoduean Intecha, Pimpisa Chanmanee, Cholticha Rodhirun

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนกับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตจากการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 384 ราย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =3.79) โดย มีการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อฟังเพลง ดูคลิป เล่นเกมต่างๆ ($\bar{X}$ =4.15) รองลงมา ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อเล่น Social network เช่น facebook, twitter, instagram, line, ฯลฯ ($\bar{X}$ =4.07) ใช้สมาร์ทโฟนในการค้นคว้าความรู้ต่างๆประกอบในการศึกษา ($\bar{X}$ =3.89) ส่วนผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่นโดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.17) โดยด้านสุขภาพ ($\bar{X}$ =2.33) รองลงมา ด้านสังคมและความสัมพันธ์ ($\bar{X}$ =2.18) และด้านจิตใจและอารมณ์ ($\bar{X}$ =2.00) ส่วนการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลกระทบด้านสุขภาพ ผลกระทบด้านจิตใจและอารมณ์ และ ผลกระทบด้านสังคมและความสัมพันธ์ ดังนั้นพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนส่งผลกระทบต่อการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อธิบายค่าความแปรผันของพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนส่งผลกระทบต่อการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่น ได้ร้อยละ 3.90 ($R^2=0.039$)

คำสำคัญ (Keywords) : พฤติกรรมการใช้; สมาร์ทโฟน; ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

Received: 2021-06-08 Revised: 2021-12-17 Accepted: 2021-12-24

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัย
อินเตอร์เทคลำปาง Bachelor of Business Administration Program in Business Administration, Faculty
of Business Administration and Technology, Lampang Inter-Tech College. Corresponding Author
e-mail: nong_law@hotmail.com

^{2,3} หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี
วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง Bachelor of Art Program in Tourism Industry, Faculty of Business
Administration and Technology, Lampang Inter-Tech College

Abstract

This research is to study smartphone usage behaviors and its impact of using smartphones toward lifestyle of adolescents in Muang District, Lampang Province. Is an exploratory research and using a questionnaire. The sample group used in the study among 384 sampling. Using descriptive statistics, average, percentage and multiple regression analysis. The findings revealed an overall smartphone usage behavior was at a high level with a mean score ($\bar{X}$ =3.79), the use of smartphones were to listening to music, watching video clips, playing games, etc. ($\bar{X}$ =4.15), followed by using the smartphone for social network such as Facebook, Twitter, Instagram, Line, etc. ($\bar{X}$ = 4.07), to search the education based information ($\bar{X}$ =3.89). The overall effect towards smartphone usage of adolescents was at low level ($\bar{X}$ = 2.17) on health ($\bar{X}$ = 2.33), followed by social and relationship ($\bar{X}$ = 2.18) and mental and Emotion ($\bar{X}$ = 2.00). An analytical part of the smartphone usage behavior has a direct effect on health, psychology, emotion, social and relationship. Therefore, the smartphone usage behaviors have a positive impact smartphone usage among adolescents in Muang District, Lampang Province at statistically significant at 0.05 and revealed the variations value of the smartphone usage behaviors affect an impact of using smartphone toward lifestyle of adolescents with percentage of 3.90 ($R^2 = .039$)

Keywords: Behaviors; Smartphone; Impact towards Lifestyle

บทนำ (Introduction)

สมาร์ทโฟน (Smartphone) เรียกได้ว่าเป็นอีกหนึ่งปัจจัยของมนุษย์และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นอุปกรณ์สื่อสารที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ด้วยความสามารถในการติดต่อสื่อสารและความสะดวกสบายในการพกพาเคลื่อนที่ไปได้ทุกที่ ทำให้ลดข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ในการติดต่อสื่อสารได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้มีความต้องการใช้บริการสมาร์ทโฟนเพิ่มสูงขึ้น จึงมีการขยายตัวของตลาดสมาร์ทโฟน ดังจะเห็นได้จากอัตราการใช้สมาร์ทโฟนในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2553 จนถึงปี 2561 ที่มีการใช้งานเพิ่มขึ้นจาก 38.2 ล้านคน เป็น 56.7 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) สมาร์ทโฟนเป็นช่องทางที่จะสามารถเชื่อมคนให้เข้ากับสังคมช่องทางใหม่ ขณะที่ช่องทางเดิมที่เป็นแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ถูกลดทอนความสำคัญลง สังคมมีการพัฒนาและมีความก้าวหน้าบนพื้นฐานของหลักวิทยาศาสตร์ คนตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระบบของเหตุผลมากกว่าระบบคุณค่าซึ่งอยู่ภายใต้เรื่องของผลประโยชน์ไม่ใช่ความพึงพอใจหรือความเห็นอกเห็นใจอีกต่อไป ซึ่งจะทำให้เกิดความแปลกแยกกระห่างกันระหว่างมนุษย์ทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปตาม

บทบาทหน้าที่เป็นแบบผิวเผิน ทำให้มนุษย์ถอยห่างออกจากสังคมมากขึ้น เมื่อปัจเจกมีการถอยห่างจากสังคมก็จะเกิดความว้าเหว เทคโนโลยีสมาร์ตโฟนจึงเป็นช่องทางในการเชื่อมต่อปัจเจกกับสังคมได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นช่องทางที่จะบูรณาการตนเองให้เข้ากับสังคม โดยที่ซิมเมลล์ (Simmel, 1955) กล่าวว่าเทคโนโลยีสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้แต่จะกลืนความสนใจและความรับผิดชอบต่อสังคมไปจนทั้งหมดทางด้านสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561) พบว่ากิจกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ใช้ Social Network (Facebook, Twitter, GooglePlus, LINE, Instagram) ร้อยละ 94.1 รองลงมาคือ ใช้ดาวน์โหลดรูปภาพ หนังสือนิตยสาร เพลง เกม เล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง วิทยุร้อยละ 89.3 สำหรับความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 5-7 วันใน 1 สัปดาห์ ร้อยละ 84.6 รองลงมา 1-4 วันใน 1 สัปดาห์ ร้อยละ 14.3 ส่วนอุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้โทรศัพท์มือถือแบบ สมาร์ตโฟน ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตค่อนข้างสูงคือ ร้อยละ 94.7 ใช้ PC ร้อยละ 38.8 ใช้ Notebook ร้อยละ 16.6 และ Tablet ร้อยละ 6.9 กลุ่มวัยรุ่นคือบุคคลที่มีอายุระหว่าง 13-21 ปี เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มในการใช้สมาร์ตโฟนมากขึ้น เนื่องจากวัยรุ่นมีสถิติในการใช้โทรศัพท์มือถือร้อยละ 96.9 อันเป็นผลมาจากวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ เป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากสังคมและกลุ่มเพื่อน และวัยรุ่นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเป็นอย่างมาก เช่น การส่งและรับข้อความแบบโต้ตอบทันที (Chat) ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น ซึ่งเป็นฟังก์ชันส่วนหนึ่งในสมาร์ตโฟน

ดังนั้นวัยรุ่นจึงต้องปรับตัวให้ทันสมัยเข้ากับสภาพแวดล้อมสังคม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลให้อัตราการใช้สมาร์ตโฟนเพิ่มขึ้นซึ่งหากวัยรุ่นใช้สมาร์ตโฟนในทางที่ถูกต้องจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างมากแต่ถ้าใช้ในทางที่ผิดหรือใช้มากเกินไปจะก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกายและเป็นผู้ที่ไม่สนใจคนรอบข้าง ขาดมนุษยสัมพันธ์ในการเข้าสังคม ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และโทรศัพท์มือถือยังเป็นเครื่องมือสนับสนุนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหากเด็กและเยาวชนนำไปใช้ในทางที่ไม่ดี เช่น แอบถ่ายใต้กระโปรง โหลดคลิปโป๊ เล่นพนัน และก่ออาชญากรรมอื่น ๆ เป็นต้น จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้สมาร์ตโฟนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันจึงทำให้เกิดการ “เสพติด” สมาร์ตโฟนได้ตลอดเวลา การเสพติด คือการใช้เวลาอยู่กับสังคมออนไลน์ถึงวันละ 5 ชั่วโมง และพบว่าบางรายเป็นมากจนส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันอย่างเช่น รับประทานอาหารและเข้านอนผิดเวลา หรือไปโรงส่าย เป็นต้น วัยรุ่นส่วนใหญ่หันเข้าหาสมาร์ตโฟนเพราะมีความรู้สึกไม่พอใจในชีวิตจริง เช่น เครียด เหนื่อย หดหู่ และวิตกกังวล บางคนอยากหนีจากปัญหาหรือต้องการหลีกเลี่ยงจากความเครียดจากการเรียนหรือปัญหาในครอบครัว อินเทอร์เน็ตและสมาร์ตโฟนจึงเป็นหนึ่งในช่องทางที่ช่วยระบายได้ (Hugskater, 2556)

จากการสำรวจผลกระทบของการใช้โทรศัพท์มือถือพบว่า มีผลกระทบต่อสุขภาพเนื่องจากคลื่นจะมีความเข้มในระดับต่ำมาก ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งระยะสั้นและระยะยาวทำให้เกิดอาการต่างๆ ได้ เช่น ปวดหัว หน้าน้ำมูก สบสน อ่อนเพลีย ความจำเสื่อม ซึมเศร้า นอนไม่หลับ ชักกระตุกและปัญหาทางตาที่พบบ่อยได้แก่ การปวดเมื่อยตา สายตาสั้น ภาพไม่ชัดเมื่อเปลี่ยน

ระยะมองหรือเมื่อเงยหน้าจากจอโทรศัพท์ รู้สึกแสบตา ตาแห้ง ตาพร่า ไปจนถึงการกลัวว่ามองหน้าจอโทรศัพท์นานๆ แล้วจอประสาทตาจะเสื่อม เป็นต้อกระจก ต้อหิน นอกจากนี้ยังพบว่า อาจจะเสี่ยงต่อการบาดเจ็บเนื่องจากการเกร็งเส้นเอ็นของนิ้วที่จับมือถือพิมพ์ส่งข้อความและการเกร็งหัวไหล่และต้นแขนในขณะที่ใช้นิ้วกดตามตัวอักษร โรคนี้วล็อก เป็นต้น (สุกรานต์ โรจนไพรวงค์, 2554)

จากปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นโทรศัพท์มือถือของวัยรุ่นซึ่งอยู่ในสภาวะสังคมก้มหน้า ไม่ค่อยสนใจสภาวะสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ทำให้อยู่ในโลกส่วนตัวมากเกินไป ทำให้ไม่มีสมาธิในการทำงาน (สมาธิสั้นลง) พฤติกรรมดังกล่าวนี้อาจมีผลทำให้เกิดปัญหาสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนส่งผลกระทบต่อการศึกษาอีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาและหาข้อมูลด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือ ที่มีผลกระทบต่อวัยรุ่น เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษามาปรับปรุงพฤติกรรมการใช้ให้เหมาะสม และป้องกันผลกระทบที่มีต่อสุขภาพที่เกิดจากการใช้โทรศัพท์มือถือต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สมาร์โฟนกับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตจากการใช้สมาร์โฟนของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานงานวิจัย (Research Hypothesis)

H0 : พฤติกรรมการใช้สมาร์โฟนไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตจากการใช้สมาร์โฟนของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

H1 : พฤติกรรมการใช้สมาร์โฟนส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตจากการใช้สมาร์โฟนของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือประชาชนทั้งชายหญิงที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง อายุระหว่าง 13-21 ปี จำนวน 8,847 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 384 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากรโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 11 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟน จำนวน 10 ข้อ และส่วนที่ 3 ผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่น ได้แก่ ผลกระทบด้านสุขภาพ ผลกระทบด้านจิตใจและอารมณ์ และผลกระทบด้านสังคมและความสัมพันธ์ จำนวน 15 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale 5 ระดับ จากมาตรวัดของ RenisLikert (Likert, Rensis, 1967) ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ระดับที่ 2 ระดับความคิดเห็นน้อย ระดับที่ 3 ระดับความคิดเห็นปานกลาง ระดับที่ 4 ระดับความคิดเห็นมาก และระดับที่ 5 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

การทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของคอน บราท (Cronbach's alpha Coefficient) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .948 (ซึ่งมีค่ามากกว่า .70) ดังนั้นแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และเชื่อถือได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของประชากร ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนและผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่น ใช้สถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.0 และเพศชาย ร้อยละ 38.0 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 19-21 ปี ร้อยละ 53.1 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 33.3 ช่วงเวลาในการใช้งานสมาร์ทโฟน ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงเวลา 21.01 – 00.00 น. ร้อยละ 28.4 ระยะเวลาที่เข้าใช้สมาร์ทโฟนในแต่ละครั้ง มากกว่า 3 ชั่วโมง ร้อยละ 69.0 ความถี่ในการใช้งานสมาร์ทโฟน ส่วนใหญ่ ใช้ทุกวัน เป็นร้อยละ 100.0 สถานที่ที่เปิดเข้าใช้สมาร์ทโฟนเป็นประจำ บ้าน/หอพัก ร้อยละ 57.3 แอปพลิเคชันที่ใช้ใช้งานสมาร์ทโฟน คือ เฟสบุ๊ก (Facebook) ร้อยละ 87.5 มูลค่าของสมาร์ทโฟนที่ใช้ ราคาต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 43.2 ภาระของการชำระค่าใช้จ่ายสมาร์ทโฟน ตัวเองเป็นบางส่วน ร้อยละ 40.4 ระยะเวลาในการใช้สมาร์ทโฟน 6 ปีขึ้นไป ร้อยละ 33.3

ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อฟังเพลง ดูคลิป เล่นเกมต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.15$) รองลงมา ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อเล่น Social network เช่น facebook, twitter, instagram, line, ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.07$) ใช้สมาร์ทโฟนในการค้นคว้าความรู้ต่างๆ ประกอบในการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.89$) ใช้สมาร์ทโฟนในการทำธุรกรรมของธนาคารผ่านทางออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.85$) ใช้สมาร์ทโฟนในการถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.76$) ใช้สมาร์ทโฟนการเปิดและแก้ไขไฟล์งานต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.26$) ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อโหลดแอปพลิเคชันมาเล่นคลายเครียด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.20$) ใช้สมาร์ทโฟนในการอ่านหนังสือ นิยาย วรรณกรรม ฯลฯ ออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.10$) ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการซื้อ หรือขายสินค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.06$) และใช้สมาร์ทโฟนในการหารายได้จากอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=2.51$) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่น โดยรวม

ผลกระทบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผลกระทบด้านสุขภาพ	2.33	.903	น้อย
2. ผลกระทบด้านจิตใจและอารมณ์	2.00	.912	น้อย
3. ผลกระทบด้านสังคมและความสัมพันธ์	2.18	.846	น้อย
รวม	2.17	.818	น้อย

จากตารางที่ 1 ผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่น โดยรวม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=2.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=2.33$) รองลงมา ด้านสังคมและความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=2.18$) และด้านจิตใจและอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=2.00$)

ตารางที่ 2 ปัจจัยค่าตอบแทน ในการทำงานของพนักงานที่ทำงานในห้างสรรพสินค้า โดยรวม

ปัจจัย	β	t	p-value
ค่าคงที่ (α)	3.456	43.386	.000*
ผลกระทบด้านสุขภาพ	-.352	-3.824	.000*
ผลกระทบด้านจิตใจและอารมณ์	.211	3.173	.002*

ผลกระทบด้านสังคมและความสัมพันธ์	.198	3.253	.001*
$R^2 = .039$, Adjusted $R^2 = .032$, SE = .53979 , F= 5.193, N = 383, Sig.= .002 ^b			

*.Correlation is significant at the 0.05 level .

จากตารางที่ 2 พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนที่ส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลกระทบด้านสุขภาพ ผลกระทบด้านจิตใจและอารมณ์ และ ผลกระทบด้านสังคมและความสัมพันธ์ ดังนั้นพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนส่งผลกระทบต่อการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อธิบายค่าความแปรผันของพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนส่งผลกระทบต่อการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่น ได้ร้อยละ 3.90 ($R^2=.039$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตจากการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลกระทบด้านสุขภาพส่วนใหญ่พบเจอปัญหาต่อสุขภาพ ได้แก่ เกิดอาการพักผ่อนไม่เพียงพอจากการนอนดึก เกิดอาการ เช่น ปวดคอ ปวดไหล่ จอประสาทตาเสื่อม หมอนรองกระดูกเสื่อมก่อนวัย ปวดหัว ปวดขมับ ดังที่ กิติมา สุรสนธิ (2542) กล่าวว่า พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนส่งผลกระทบด้านสุขภาพต่างๆ เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นกับดวงตา และโรคทางกล้ามเนื้อกระดูก ซึ่งจะทำให้มีโรคประจำตัวไปจนกระทั่งแก่เฒ่า และทำให้เป็นทุกข์ตลอดชีวิต โรคเกี่ยวกับดวงตา การจ้องเป็นเวลานาน ถ้าระดับที่วางความสว่างไม่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อระบบของการกลอกตา ระบบกล้ามเนื้อและประสาท ซึ่งจะเกิดหลังจากใช้สายตานานผิดปกติ ทำให้เกิดอาการดวงตาล้า ดวงตาตึงเครียด ตาขี้ ตาแดง แสบ ผลกระทบทำให้ความสัมพันธ์ของมนุษย์เสื่อมถอย นอกจากนั้นแล้วการใช้ใช้สมาร์ทโฟนส่งผลกระทบด้านจิตใจและอารมณ์ ทำให้เกิดความเครียด ไม่มีสมาธิและเสียสมาธิในการเรียน เกิดอาการหงุดหงิด ก้าวร้าว และกระวนกระวาย เป็นต้น โดย น้ำทิพย์ สำเภาประเสริฐ (2543) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในปัจเจกบุคคลและในระบบสังคม โดย ผลกระทบที่ต้องการให้เกิด เป็นผลกระทบจากนวัตกรรมที่อาจก่อให้เกิดโทษต่อบุคคลและสังคม นอกจากนี้ Jarice Hanson and Uma Narula (1990) กล่าวว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมและคุณภาพชีวิต เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว กิจกรรมในครอบครัว ความสัมพันธ์ทางสังคม ความพึงพอใจในบทบาททางเพศ การเติบโตทางด้านความรู้ การใช้เวลา ค่านิยม และพฤติกรรมการค้นหาข่าวสาร กิจกรรมชุมชน ความสนใจของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ การใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน เป็นเครื่องมือซึ่งเป็นผลทำให้มีการพูดคุยหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่อยู่รอบตัวน้อยลงจนกลายเป็นต่างคนต่างอยู่มากขึ้น และเครือข่ายสังคมออนไลน์สร้างปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้คนห่างไกลกันมากขึ้นเพราะวิธีการสื่อสารกับคนรู้จักและคนแปลกหน้าบนอินเทอร์เน็ตทำให้ความรู้สึกรักของคนเปลี่ยนไป และที่สำคัญ

ปัญหาที่พบเจออีกหนึ่งประเด็น คือ ผลกระทบด้านสังคมและความสัมพันธ์ ส่งผลให้วัยรุ่น มีโลกส่วนตัวสูงขึ้น ชอบอยู่คนเดียวมากขึ้น ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รอบตัว ปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นยากขึ้น และความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ รอบข้างลดลง คุยกันน้อยลง ทำให้เกิดการเป็นสังคมก้มหน้ามากขึ้นและส่งผลเสียต่อสุขภาพในระยะยาวอีกด้วย ซึ่ง พิษณุ เพชรคำ และพรทิพย์ เย็นจะบก (2557) กล่าวว่า ผลกระทบด้านลบจากพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน คือ การพูดคุยกปากต่อกันน้อยลงก่อให้เกิดการติดเกมส์ และแนวโน้มระดับความสัมพันธ์ของคนในสังคมเริ่มลดลง จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่นนั้นส่งผลกระทบทางตรงต่อสุขภาพจิตใจ อารมณ์ และความสัมพันธ์ ซึ่งทำให้พฤติกรรมของวัยรุ่นเปลี่ยนไป เป็นผลกระทบที่ส่งผลในระยะยาวและเป็นผลเสียทำให้เกิดการเป็นสังคมก้มหน้าอย่างแท้จริงในอนาคตข้างหน้า

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้ปกครองควรสร้างความสัมพันธ์และความอบอุ่นภายในครอบครัว แนะนำแนวทางการดูแลอย่างใกล้ชิด และคอยให้คำปรึกษา เพื่อส่งเสริมให้พฤติกรรมของทุกคนในครอบครัว มีความสุข และมีสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว ป้องกันการเกิดลักษณะพฤติกรรมการเป็นสังคมก้มหน้า

1.2 สถาบันการศึกษาและภาครัฐ ควรส่งเสริมและให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อลดพฤติกรรมการเป็นสังคมก้มหน้าของวัยรุ่น และให้วัยรุ่นใช้ประโยชน์จากสมาร์ทโฟนเพื่อให้เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ นำมาสร้างสรรค์เทคโนโลยีให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเทศต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยขยายขอบเขตของกลุ่มประชากร โดยขยายไปยังกลุ่มเด็ก และกลุ่มประชากรวัยแรงงาน ของพฤติกรรมการเป็นสังคมก้มหน้า และอาจทำการสำรวจเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสัมภาษณ์ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติมา สุรสนธิ. (2542). *ความรู้ทางการสื่อสาร*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. อุดรราชธานี: สถาบันราชภัฏอุดรราชธานี.
- น้ำทิพย์ สำเภาประเสริฐ. (2543). *การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้ในระยะเริ่มต้นในเขตกรุงเทพมหานครกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- พิชญ์ เพชรคำ และพรทิพย์ เย็นจะบก. (2562). พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน ของวัยรุ่น
ไทยที่มีผลกระทบด้านลบต่อตนเองและสังคม. สืบค้น 11 กันยายน 2562, จาก
<http://www.spu.ac.th/commart/files/2014/06/13.บทความ.pdf>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). อัตราการใช้สมาร์ทโฟนในประเทศไทย. สืบค้น 13 กันยายน
2562, จาก [http:// www.nso.go.th/sites/2014/Pages/home.aspx](http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/home.aspx).
- สุกรานต์ โรจนไพรวงศ์และชฎาพันธ์ มลิพันธุ์. (2554). รู้ไว้...ปลอดภัย (กว่า): คู่มือลดความเสี่ยงใน
การใช้มือถือและอินเทอร์เน็ต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกิจการ
โทรคมนาคมแห่งชาติ.
- Hugskater. (2562). โรคเสพติดสังคมออนไลน์ระบาดหนัก ไทยติดหม้อม 11 ล้านคน. สืบค้น 10
กันยายน 2562, จาก <http://nookihugskater.blogspot.com>.
- Jarice Hanson and Uma Narula. (1990). *New communication technologies in
developing countries*. Lawrence Erlbaum Associates: Hillsdale, N.J.
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In Reading in
Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York:
Wiley & Son.
- Simmel, G. (1955). *Conflict and the Web of Group Affiliations*. Glencoe, Ill.:
Free Press.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York: Harper
and Row Publications.

ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจ
ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

The Relationship Between the Professional Learning Community and
the Motivation on Operation of Teachers in the Schools Under
the Office of Loei Primary Educational Service Area 2

จงกิต บุตรเต¹ อำนวย มีราคา²
Jongkit Butte, Amnuai Meerakar

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู 2. ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูและระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.721$)

คำสำคัญ (Keywords): ปัญหาและแนวทาง; การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

Received: 2021-10-23 Revised: 2021-12-19 Accepted: 2021-12-27

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา วิทยาลัยพินิจบัณฑิต Master of Education Educational Administration Pitchayabundit College. Corresponding Author e-mail: jongkit@hotmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์วิทยาลัยพินิจบัณฑิต Faculty of Education Pitchayabundit College. e-mail: Meerakar1973@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the Professional Learning Community of Teachers, 2. to study the Motivation on Operation of Teachers and 3. to study the relationship between the professional learning community and the motivation on operation of teachers in the schools under The Office of Loei Primary Educational Service Area 2. The samples were 297 persons from the teachers in the schools The Loei Primary Educational Service Area Office 2 of the academic year 2021. The instruments using for this research were 5 rating scales questionnaires on the Professional Learning Community of Teachers and the Motivation on Operation of Teachers with the reliability of 0.84. The statistics using for data analysis included percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient. The results of findings were as follows : 1) For overall of the professional learning community for the teachers was in high level, 2) the motivation on operation of the teachers was in high level for overall and 3) The relationship between the professional learning community and the motivation on operation of teachers in the schools under The Office of Loei Primary Educational Service Area 2 were positive relationship in high level and were on statistical significance at .05 level ($r=.721$).

Keywords: Problem and Approach; Personnel Management in Educational Institutions

บทนำ (Introduction)

การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีรูปแบบและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่นที่ วิจารย์ พานิช (2556) กล่าวไว้เกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่างกับศตวรรษที่ 20 สรุปได้ว่า โลกในยุคปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งความรู้และวิทยาการใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา รวมทั้งรูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมก็แตกต่างไปจากเดิม ทำให้ทักษะความต้องการในการดำรงชีวิตก็เปลี่ยนแปลงไป การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน จึงเป็นในรูปแบบผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (Learning by Doing) โดยเป็นการเรียนที่เน้นความร่วมมือ (Collaboration Skills) และเรียนกันเป็นทีม (Team Learning) มากกว่าจะเรียนเพื่อผลสัมฤทธิ์เฉพาะตนเอง ซึ่งการเรียนลักษณะนี้นักเรียนจะเรียนรู้จากการกระทำและการคิดของตนเอง ครูอาจารย์มีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ โดยการออกแบบบทเรียน สร้างแรงบันดาลใจ มากกว่าการสอน (Teach Less, Learn More) รูปแบบการทำงานของครูจึงต้องเปลี่ยนจากทำงานคนเดียวเป็นการทำงานเป็นทีม กำหนดเป้าหมายร่วมกันในลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community หรือ PLC) โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือ

กันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมในการทำงานพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เน้นให้เกิดผลลัพธ์ที่ผลสัมฤทธิ์เป็นรายบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน

ผลการวิจัยของ (Hord, 1997) ได้ศึกษา เรื่อง การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ขึ้นภายในโรงเรียน และบอกถึงผลดีที่เกิดกับครูผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้ 1. ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่รู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงานน้อยลง ผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้นและกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจขององค์กร รู้สึกได้รับผิดชอบเป็นกลุ่มต่อพัฒนาการของผู้เรียน เกิดพลังในการเรียนรู้ (Powerful Learning) ที่ส่งผลให้การสอนในชั้นเรียนมีผลดียิ่งขึ้นคือค้นพบความรู้ใหม่ๆเกี่ยวกับการสอนและตัวผู้เรียนที่ไม่เคยสังเกตมาก่อน เข้าใจเนื้อหาสาระได้แตกฉานยิ่งขึ้น และตระหนักถึงบทบาทในการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดตามเกณฑ์ที่คาดหวังรับทราบข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวาง รวดเร็ว อันส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนาวิชาชีพของตน เพิ่มขวัญและกำลังใจต่อการปฏิบัติงาน ลดอัตราการลาหยุดงาน ปรับการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนอย่างรวดเร็วสำหรับในประเทศไทย วิเชียร ไชยบัง (2555) ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ ได้นำแนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ไปใช้ที่โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาและให้สัมภาษณ์ไว้ในเว็บไซต์ของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา สรุปได้ว่า โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือ Problem-based Learning (PBL) ซึ่ง PBL เป็นรูปแบบของการเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะใหม่อันจำเป็นในอนาคตและการจะพัฒนานวัตกรรมนี้ ขึ้นมาได้ ต้องเกิดจากการทำงานจริง แล้วมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันหรือที่เรียกว่า Professional Learning Community (PLC) การใช้นวัตกรรม PBL นี้ วิเชียร ไชยบังยังกล่าวอีกว่า “เวลาทำงาน ครูคนใดทำได้ ใครเจออะไร อะไรใช่หรือไม่ใช่ กลุ่มครูจะมาขมวดด้วยกัน แลกเปลี่ยนกัน ซึ่งทุกคนต้องการความเข้าใจทั้งหมดด้วยกัน” และ 2. ด้านผู้เรียน พบว่า PLC สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้น และจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า สุดท้าย คือ มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกันและลดลงชัดเจน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมของบุคคล เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่กระตุ้นผลักดันและชักจูงให้บุคคลทำพฤติกรรมหรือไม่ทำพฤติกรรมไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่งอีกทั้งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากร ถ้าบุคลากรในองค์กรขาดแรงจูงใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอาจจะส่งผลให้ผลของการปฏิบัติงานต่ำกว่าคุณภาพที่ผู้บริหารต้องการหากองค์กรใดสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจให้กับผู้ปฏิบัติงานย่อมส่งผลให้บุคลากรมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานและแสดงศักยภาพเพื่อประสิทธิภาพของงานให้สูงขึ้น แรงจูงใจจึงเป็นความเต็มใจที่จะใช้พลังความสามารถเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (ศิริพร จันทศรี, 2550 : 85) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทาง

การศึกษาเพื่อเสริมสร้างระบบแรงจูงใจให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีขวัญกำลังใจในการทำงาน ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ สิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมวิชาชีพ ตามมาตรา 55 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ซึ่งการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความรู้ ความสามารถ เพื่อดำเนินกิจการต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร ซึ่งผู้บริหารสามารถนำมาปรับใช้สถานศึกษา เนื่องจากครูมักจะมีปัญหาในด้านความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู จึงทำให้โรงเรียนประสบกับปัญหาครูย้ายช่วยงานราชการ หรือเกษียณอายุก่อนกำหนดการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งไม่เป็นระบบชัดเจนและไม่แน่นอน การรับผิดชอบงานที่หนักหรือไม่ตรงตามที่นัดการปรับตัวไม่ทันต่อการปฏิรูปการศึกษา ไม่ทันต่อเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า หรือปัญหาหนี้สินของครู ทำให้ครูเกิดข้อโต้แย้งต่างๆ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงานของครู ทำให้อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่ครูเพื่อให้ครูเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และเกิดความภูมิใจในอาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน อย่างเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจ (วชิรนาท ดอนแก้ว, 2560)

การบริหารองค์กรโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีแรงจูงใจบุคลากร ให้มีขวัญและกำลังใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เกิดผลการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ซึ่งในปัจจุบันพบว่าครูเกิดปัญหาจากการทำงาน ได้แก่ ภาระงานหนัก ครูใช้เวลากับกิจกรรมนอกชั้นเรียนที่ไม่ใช่หน้าที่การสอน เช่น งานการเงิน งานธุรการของโรงเรียนและโครงการต่างๆ ที่โรงเรียนมอบหมายเพิ่มเติมหรือปัญหาหนี้สินครูที่เกิดจากความจำเป็นส่วนตัวของครูแต่ละคนจากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ครูเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ หหมดกำลังใจ เฉื่อยชาขาดขวัญกำลังใจต่อการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) นับว่าเป็นสิ่งอันตรายอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพนอกจากนี้ จินตหรา แก้วอาสา (2560) กล่าวถึงแรงจูงใจมีความสำคัญต่อผู้บริหารเสมอการเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับผลลัพธ์ที่ตามมานั้นคือ ศักยภาพในตัวครูเกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ เกิดความกระตือรือร้นในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการและการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียนเป็นไปตามที่นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต้องการ แต่ความต้องการทางด้านแรงจูงใจในแต่ละคนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและทำได้ยาก เนื่องจากแต่ละโรงเรียนต่างมาจากหลากหลายพื้นที่ที่ต่างเพศต่างวัย และต่างหน้าที่รับผิดชอบฉะนั้นเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานย่อมแตกต่างกันตามทัศนคติและแรงจูงใจของแต่ละคนซึ่งไม่เท่ากัน ส่งผลกระทบต่อการตอบสนองตามนโยบายของโรงเรียนหรือนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการจึงทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาในปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในบทบาทครูผู้สอนและกำลังศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาระดับของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ว่าอยู่ในระดับใด และศึกษาความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด ผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพิ่มประสิทธิภาพของครูในการปฏิบัติงาน พร้อมส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ลดความโดดเดี่ยวในปฏิบัติงาน และเสริมสร้างแรงจูงใจที่ดีของครูในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าในการจัดการศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,297 คน จาก 157 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 297 คน จาก 157 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970 : 607-610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรในและอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) กำหนดเป็น 2 ตอน ดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ การเรียนรู้ของผู้เรียน ทีมร่วมแรงร่วมใจ ชุมชนกัลยาณมิตร ภาวะผู้นำการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โครงสร้างสนับสนุนชุมชน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

2.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตาม ปัจจัยจูงใจ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบในงาน และความก้าวหน้าในงาน และปัจจัยค้ำจุน แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ นโยบายและการบริหารงาน เงินเดือนและผลตอบแทน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความมั่นคงในงาน และเทคนิคการควบคุมดูแล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบสอบถามมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบตรวจสอบรายการ

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา นิยามศัพท์เฉพาะ มากำหนดขอบเขตของเนื้อหา เพื่อสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

3.4 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำชี้แนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการใช้ภาษา (Wording) ให้ครอบคลุมรายละเอียดในแต่ละด้าน แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC)

3.6 หาค่าดัชนีสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-Objective Congruence: IOC) เป็นรายข้อและเลือกข้อคำถามที่มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

3.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาให้ตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงอีกครั้ง

3.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Method) คำนวณโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84

3.9 ปรับปรุงและตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำแบบสอบถามที่ได้ไปเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมาย เวลา และสถานที่ ขอรับแบบสอบถามคืน ซึ่งได้ทั้งหมด 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เสร็จแล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ทำการบันทึก และวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลการวิเคราะห์มาแปลความหมายตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ทำการบันทึก และวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลการวิเคราะห์มาแปลความหมายตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment

Correlation Coefficient) และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553) แปลความหมาย ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31 - 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

6.1.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)

6.1.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient)

6.2 สถิติพื้นฐาน

6.2.1 ร้อยละ (Percentage)

6.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) แบบเพียร์สัน Pearson's Product Moment Correlation (r)

ผลการวิจัย(Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.25	0.44	มาก
2. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	4.18	0.47	มาก
3. ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.36	0.47	มาก
4. ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.32	0.40	มาก
5. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.39	0.43	มาก
6. ด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.48	0.48	มาก

7. ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน	4.43	0.51	มาก
โดยภาพรวม	4.35	0.25	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{X}=4.48$) รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ($\bar{X}=4.43$) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ($\bar{X}=4.39$) ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X}=4.36$) และด้านที่ร่วมแรงร่วมใจ ($\bar{X}=4.32$) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X}=4.25$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X}=4.18$)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความสำเร็จในงาน	4.46	0.38	มาก
2. ด้านการได้รับการยอมรับ	4.36	0.47	มาก
3. ด้านลักษณะของงาน	4.34	0.43	มาก
4. ด้านความรับผิดชอบในงาน	4.35	0.47	มาก
5. ด้านความก้าวหน้าในงาน	4.26	0.59	มาก
6. ด้านนโยบายและการบริหารงาน	4.45	0.52	มาก
7. ด้านเงินเดือนและผลตอบแทน	4.69	0.57	มากที่สุด
8. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.47	0.48	มาก
9. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.62	0.49	มากที่สุด
10. ด้านความมั่นคงในงาน	4.70	0.49	มากที่สุด
11. ด้านเทคนิคการควบคุมดูแล	4.52	0.51	มาก
โดยภาพรวม	4.47	0.34	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านความมั่นคงในงาน ($\bar{X}=4.70$) ด้านเงินเดือนและผลตอบแทน ($\bar{X}=4.69$) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X}=4.62$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในงาน ($\bar{X}=4.26$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวม (n=297)

ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot})			
	Pearson Correlation	P-value	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทางความสัมพันธ์
1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (X_1)	.282*	0.000	ต่ำ	ทางบวก
2. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (X_2)	.268*	0.000	ต่ำ	ทางบวก
3. ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (X_3)	.352*	0.000	ปานกลาง	ทางบวก
4. ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ (X_4)	.270*	0.000	ต่ำ	ทางบวก
5. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร (X_5)	.310*	0.000	ปานกลาง	ทางบวก
6. ด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (X_6)	.586*	0.000	ปานกลาง	ทางบวก
7. ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน (X_7)	.610*	0.000	ปานกลาง	ทางบวก
ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (X_{tot})	.721*	0.000	สูง	ทางบวก

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.721$) โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน (X_7) กับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r=.610$) รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (X_6) กับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r=.586$) ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (X_3) กับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r=.352$) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร (X_5) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กัน

ทางบวกในระดับปานกลาง ($r=.310$) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (X_1) กับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r=.282$) และด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ (X_4) กับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r=.270$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (X_2) กับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r=.268$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ได้ให้ความสำคัญและมีนโยบายส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดกระบวนการ PLC โดยมีแนวทางส่งเสริมให้มีการอบรม PLC (Professional Learning Community) หรือ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเพิ่มความรู้สึกร่วมกันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้นโดยเพิ่มความกระตือรือร้น ที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแข็งขัน อีกทั้งการรับทราบข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น ส่งผลต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลา เป็นผลให้เกิดแรงบันดาลใจ ที่จะพัฒนาและอุทิศตนทางวิชาชีพเพื่อศิษย์ ซึ่งเป็นทั้งคุณค่า และขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี ไชยภักดี (2560) ศึกษาเรื่อง การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชกานต์ รัตนบุรี (2562) ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในอำเภอฉวางโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ได้มีนโยบายในการทำงานให้แก่ครู เพื่อดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา มีความชัดเจนในด้านนโยบาย ครูได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น มีการกำหนดขอบเขตและหน้าที่ความรับผิดชอบงานไว้อย่างชัดเจน รวมถึงครูได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานให้ทำงานอย่างมีความอิสระ เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ทำให้ครูมีความรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ มีความสามารถในการแก้ปัญหาในการทำงาน และส่งผลให้ครูได้รับโอกาสทำงานได้อย่างเต็มที่ที่สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จในระยะเวลาที่

กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา พันชนัง (2559) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอเมืองจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอเมืองจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในด้านปัจจัยจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของณิกานต์ รัตนบุรี (2562) ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Xtot) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Ytot) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.721$) ซึ่งด้านที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงที่สุดคือ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ในการสร้างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น ต้องได้รับการสนับสนุนตามบริบทชุมชน มีโครงสร้างองค์การแบบไม่รวมศูนย์หรือโครงสร้างการปกครองตนเองของชุมชน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานสอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง มีการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบทีมงานเป็นหลัก โดยการจัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินการของ PLC เช่น เวลา วาระ สถานที่ ขนาดชั้นเรียน ขวัญกำลังใจ ข้อมูลสารสนเทศ และอื่นๆ ที่ตามความจำเป็นและบริบทของแต่ละชุมชน มีรูปแบบการสื่อสารด้วยใจ เปิดกว้างให้พื้นที่อิสระในการสร้างสรรค์ของชุมชนเน้นความคล่องตัว ในการดำเนินการจัดการกับเงื่อนไขความแตกแยก และมีระบบสารสนเทศของชุมชนเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิกานต์ รัตนบุรี (2562) ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยปรากฏว่าความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านวิสัยทัศน์ร่วมผู้บริหารและครูมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการทำงานเป็นทีม มีค่านิยม พันธกิจ และมีแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน

1.2 ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจผู้บริหารและครูมีภารกิจ ข้อตกลง ความรับผิดชอบในการทำงาน และมีการพัฒนาทีมการสอนร่วมกัน ทำงานร่วมกันโดยมีกระบวนการทำงานอย่างสร้างสรรค์

1.5 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารและครูมุ่งสร้างสรรค์นวัตกรรมร่วมกัน โดยการเรียนรู้เป็นทีมและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดและแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

เอกสารอ้างอิง (References)

จินตหรา แก้วอาสา. (2560). แรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียนขนาดกลาง ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.

ณิกานต์รัตนบุรี. (2562). ความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปราณี ไชยภักดี. (2560). การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542), 19 สิงหาคม. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74ก.น.15.

ลัดดา พันชนัง. (2559). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอเมืองจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วิจารณ์ พานิช. (2556). *สอนอย่างไรในศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 25 สิงหาคม 2557, จาก http://elc.psu.ac.th/elcpsu_2012/phocadownload/ppt_seminar/130325_teach_in_21/130325_teach_in_21.pdf
- วิเชียร ไชยบัง. (2555). *PBL อย่างโรงเรียนนอกกะลา*. สืบค้น 15 สิงหาคม 2556, จาก http://lamplaimatpattanaschool.blogspot.com/2012/07/blog-post_21.html
- วชิรนาท ดอนแก้ว. (2560). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเครือข่ายขุนน้ำน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ศิริพร จันทศรี. (2550). *การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนแตกต่างกัน*. ปรินิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *ยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติราชการ*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2561, จาก http://smart.obec.go.th/web/?module=data_view&id=15.
- Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of inquiry and improvement*. Texas: Southwest Educational Development Laboratory.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.

การจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจฟาร์มเลี้ยงปลาหมอบอย่างมีประสิทธิภาพ

กรณีศึกษา: ปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพร

The Effectives Strategic Management of Climbing Perch

Farm: Case Study of Common Climbing Perch

ศิริวรรณ สวัสดิ์แดง¹ มณีกัญญา นากามัทสึ²

Siriwan Sawaddang, Maneekanya Nagamatsu

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพรที่มีประสิทธิภาพ 2. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพรที่มีประสิทธิภาพ โดยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการฟาร์มปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพร จำนวน 6 ราย ภายในตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบัวชุมพร จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ประกอบการมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการกำหนดตั้งแต่การเลือกพ่อแม่พันธุ์ปลาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ มีการควบคุมคุณภาพในการเลี้ยงปลาผ่านการควบคุมน้ำ อาหาร เพื่อให้ได้ปลาตามขนาดของตลาด และป้องกันการเกิดโรคขึ้นในปลา 2. ผู้ประกอบการธุรกิจเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรนำส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มาใช้ในการดำเนินธุรกิจ ผ่านการสร้างความแตกต่างด้วยการทำปลาหมอบแปรรูปให้ตรงต่อความต้องการของตลาดโดยเน้นเป็นการขายในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น และมีความพยายามสร้างความแตกต่างในเนื้อของปลาหมอบผ่านการให้อาหารที่แตกต่างตามสูตรของแต่ละราย เพื่อให้ได้รับความพึงพอใจของลูกค้ามากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการเชิงกลยุทธ์; ส่วนประสมทางการตลาด; ประสิทธิภาพ; ปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพร

Received: 2021-10-25 Revised: 2021-11-22 Accepted: 2021-11-23

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate Student in Master of Business Administration, Program in Marketing, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: mapingloving@hotmail.com

² หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Master of Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the strategic management of an efficiency climbing perch fish, 2. to present the marketing mix of an efficiency climbing perch fish. The research employs qualitative. Data were collected by in-depth interviews with 6 entrepreneurs who raised climbing perch fish within Mahasawat subdistrict, Phutthamonthon district, Nakhon Pathom province. The research finding revealed that 1. Entrepreneurs have a strategic management in raising climbing perch fish by the determination of choosing fish breeders from a reliable sources, there are quality control in fish farming through water and food control to get fish according to the market size, and prevent diseases within the fish, and 2. Entrepreneurs in the climbing perch fish farming business use the marketing mix (7Ps) in their business operations through differentiation by making processed fish to meet the market demand by focusing more on online sales and efforts that were made to differentiate the meat of the cichlids through different diets according to each individual recipe. to get the most satisfaction of customers.

Keywords: Strategic Management; Marketing Mix 7P; Efficiency; Climbing Perch Fish

บทนำ (Introduction)

ปลาหมอ หรือ ปลาหมอไทย (Climbing Perch: *Anabas testudineus*) เป็นปลาที่พบเจอและอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำจืดทั่วไป สามารถเจริญเติบโตได้ดีทั้งในน้ำจืดและน้ำกร่อย นอกจากนี้ยังมีความสามารถพิเศษในการหมกตัวอยู่ในโคลนตมได้เป็นเวลานานกว่าปลาสายพันธุ์อื่น ๆ (สุตาพร ตงศิริ, 2560) โดยปกติแล้วเมื่อกล่าวถึง ปลาหมอ ซึ่งเป็นปลาที่ได้รับความนิยมอย่างมากในการนำมาประกอบอาหาร ไม่ว่าจะเป็นเมนูทอด ย่าง ฉู่ฉี่ หรือนำมาประกอบอาหารในเมนูอื่น ๆ ก็ได้รับความนิยมเนื่องจากมีรสชาติดี เนื้อเหนียวนุ่ม และราคาอยู่ระดับจับต้องได้ ไม่สูงมากเกินไป (เกษตร ทองกวาว, 2564)

ปัจจุบันกระแสการนิยมบริโภคปลาหมอนั้นมีอย่างสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มันักวิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำได้พัฒนาสายพันธุ์ปลาหมอให้สามารถทนต่อโรค โตเร็ว ด้วยการผสมพันธุ์ใหม่โดยศูนย์วิจัยและทดสอบพันธุ์สัตว์น้ำในจังหวัดชุมพร ได้ใช้ชื่อว่า “ปลาหมอไทย ชุมพร 1” ให้ออกมาเป็นปลาหมอที่มีคุณภาพดีมาก ตัวใหญ่ เนื้อแน่นและนุ่ม ส่งผลให้ผู้ประกอบการ หรือผู้เลี้ยงฟาร์มปลาสามารถซื้อพันธุ์ปลาชนิดนี้นำมาเลี้ยง และทำตลาดต่อไป (ธงชัย พุ่มพวง, 2563) ซึ่งจากการผสมพันธุ์ใหม่จากศูนย์วิจัยและทดสอบพันธุ์สัตว์น้ำชุมพร ทำให้การเลี้ยงปลาหมอไทยพันธุ์ชุมพรมีความนิยมเลี้ยงกันอย่างมาก ด้วยเหตุผลที่ว่าปลาหมอไทยพันธุ์ชุมพรมีความแข็งแรง และอดทนสูงกว่าปลาอื่น ๆ ไม่อ่อนแอ เลี้ยงง่ายโตไว ตัวใหญ่เนื้อแน่น ขายได้กำไรดี ส่งผลให้เกษตรกรในจังหวัดนครปฐมหันมานิยมเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพรในการขายเพิ่มขึ้น ซึ่งจากที่มีการศึกษาตลาดพบว่า ใน

จังหวัดนครปฐมมีความต้องการของผู้บริโภคต่อปลาหมออยู่ที่ 3 ตันต่อวัน ซึ่งมีปริมาณน้อยกว่าปริมาณความต้องการขายปลาอยู่ที่วันละ 125 ตัน โดยคำนวณจากจากร้อยละ 25 ของจำนวนบ่อผู้เลี้ยงปลาหมอในจังหวัดนครปฐม ทำให้มองเห็นถึงปัญหาในอนาคตที่เกิดขึ้นอย่างกลุ่มผู้เลี้ยงมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งที่ความต้องการของตลาดยังเท่าเดิมอาจทำให้เกิดปัญหาปลาหมออึดตัว หรือล้นตลาดภายในจังหวัดนครปฐม (เกษตรกรต้นแบบ, 2559)

เมื่อมองในระดับราคาที่เกษตรกรจำหน่ายได้หน้าฟาร์ม ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ความเคลื่อนไหวของราคาปลาค่อนข้างคงที่ (สูงต่ำประมาณ 3-5 บาท/กิโลกรัม) ขณะที่ราคาขายปลีก หรือราคาที่ผู้บริโภคจ่ายค่อนข้างผันผวน หรือมีส่วนเหลือสูงมาก (ประมาณ 20-35 บาท/กิโลกรัม) เมื่อพิจารณาด้านอุปทานในภาพรวมของประเทศ พบว่าปริมาณผลผลิตปลาหมอนั้นยังต่ำ (อีสานร้อยแปด, 2561) เมื่อเทียบกับปริมาณปลาน้ำจืดชนิดอื่น ๆ และความต้องการบริโภคปลาของประชากรที่มีสูงขึ้นของแต่ละพื้นที่ แต่พบว่าการกระจุกตัวของแหล่งเลี้ยงปลาที่หนาแน่นอยู่เพียงพื้นที่ไม่กี่อำเภอ ดังนั้นในพื้นที่อื่นจึงต้องมีการจับปลาหมอที่จับได้จากธรรมชาติ รวมถึงช่องทางการกระจาย และวางจำหน่ายผลผลิตสู่ตลาดหรือผู้บริโภค พ่อค้าขายส่งที่ผูกขาดอยู่เพียงน้อยราย จึงเป็นข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญยิ่งต่อระดับราคาปลาที่เกษตรกรพึงจำหน่ายได้ นอกจากนี้ปัญหาด้านทุนการผลิตสูงขึ้นโดยเฉพาะราคาอาหารปลาที่เพิ่มสูงขึ้นมาก และปัญหาโรคปลาระบาดเหล่านี้เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อผลประกอบการของเกษตรกรทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามเกษตรกรต้องพัฒนาระบบการเลี้ยงปลาเชิงคุณภาพมากขึ้น โดยมุ่งขนาดปลาเป้าหมายมากกว่าปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่ นั่นคือปล่อยลูกปลาหนาแน่นลดลง เน้นโปรแกรมการให้อาหาร และเทคนิคการจัดการเพื่อลดต้นทุนการผลิต การควบคุมสิ่งแวดล้อมในบ่อ เพื่อป้องกันโรคพยาธิ เพิ่มอัตราการรอด และคุณค่าของผลผลิตมากขึ้น เป็นต้น (ศราวุธ เจาะโส๊ะ และคณะ, 2547)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องมีเทคนิคในการจัดการกลยุทธ์ในการเลี้ยงปลาหมอของตนเองให้มีอยู่บนความต้องการของตลาดอยู่เสมอ และมีความพยายามในการสรรหาช่องทางการกระจายตลาดใหม่ ๆ ในการส่งออกปลาหมอของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการส่งออกนอกพื้นที่ด้วยการหาพ่อค้าคนกลางมาตกลงรับซื้อที่นอกเหนือจากพ่อค้าที่เข้ามารับปลาในแต่ละวันภายในฟาร์มด้วยตนเอง หรือการจำหน่ายออกในรูปแบบของการนำปลาหมอมามาแปรรูปเพื่อเพิ่มความแตกต่างทางการค้าขายที่มากขึ้น การทำการตลาดด้วยตนเองจากการสร้างเพจออนไลน์ในการขายปลาหมอแปรรูป และนอกเหนือจากการทำการตลาดในด้านการขายแล้ว สิ่งสำคัญอีกหนึ่งอย่างที่ขาดไม่ได้เลย คือ การจัดการเชิงกลยุทธ์สำหรับการการเลี้ยงปลาหมอให้เติบโตได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการทำบ่อสำหรับเลี้ยงปลาหมอให้อยู่ในความเหมาะสมต่อจำนวนปลาที่ใช้เลี้ยง การใช้น้ำในการเลี้ยง เรื่องอาหารที่ใช้เลี้ยงต้องมีความหลากหลาย เพื่อให้ได้เนื้อปลาที่มีคุณภาพ และยังต้องช่วยลดต้นทุนในการเลี้ยงของผู้ประกอบการ (เกษตรกรต้นแบบ, 2559)

จากการที่มีความนิยมเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพรในจังหวัดนครปฐมกันที่มีอยู่อย่างกระจุกตัวเป็นอย่างมากทำให้อาชีพนี้เป็นหนึ่งอาชีพที่มีความน่าสนใจภายในพื้นที่ของจังหวัด ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาเรื่องวิถีการเลี้ยงเชิงลึก เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจเลี้ยงปลาหมอ อีกทั้งยังได้ศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจต่อยอดให้มีรายได้เพิ่ม และ

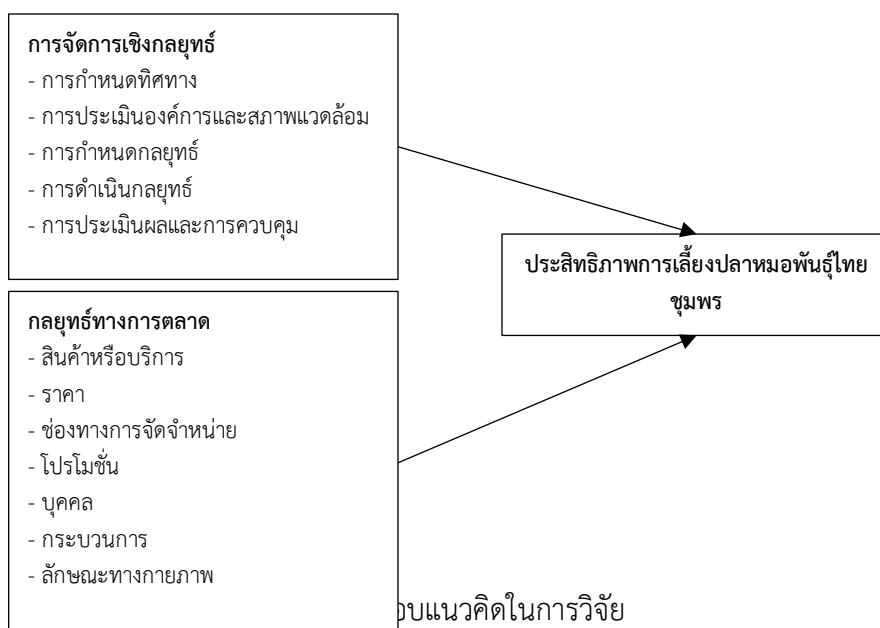
รองรับการตลาดขายปลาสดที่อาจจะอึดตัวหรือสินค้าล้นตลาดในอนาคตอีกด้วย ดังนั้น การทำวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาถึง กลยุทธ์ทางการจัดการธุรกิจการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพร เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกในการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพร กลยุทธ์ทางการตลาด และสามารถนำเอาความรู้เหล่านั้นมาต่อยอดเพื่อให้ธุรกิจนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินธุรกิจการเลี้ยงปลาหมอ ที่สามารถนำเอาความรู้จากงานวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาได้และศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจต่อยอดให้มีรายได้เพิ่มได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพรที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพรที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจฟาร์มเลี้ยงปลาหมออย่างมีประสิทธิภาพกรณีศึกษา: ปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพร จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

วิธีการดำเนินวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้รูปแบบการลงพื้นที่สำรวจและสังเกตการณ์ (Observation) เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่แท้จริงในการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ร่วมกันระหว่างการลงพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยที่มีขอบเขตและรายละเอียด ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

2. แหล่งข้อมูล

ข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย 2 แหล่ง คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยเลือกตัวแทนจากผู้ประกอบการฟาร์มปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพร ในตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ด้วยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 ราย ด้วยการใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จัดเก็บจากสถิติจากหน่วยงานภาครัฐ และกระทรวงพาณิชย์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

3. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตประชากร คือ กลุ่มคนเลี้ยงปลาหมอในจังหวัดนครปฐม ที่เป็นพื้นที่ที่มีคนนิยมเลี้ยง 100 ราย ซึ่งจากผู้ประกอบ 100 ราย มีผู้ประกอบการรายใหญ่ จำนวน 94 ราย ที่มีเนื้อที่การเลี้ยง 1-5 ไร่ขึ้นไป ใช้วิธีการเลี้ยงแบบบ่อใหญ่ปล่อยที่เดียว มีรายได้ทุก 6 เดือน แต่มีผู้ประกอบการรายย่อยจำนวน 6 ราย ในตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่มีเนื้อที่การเลี้ยง 1-5 ไร่ ที่ใช้วิธีการเลี้ยงแบบข่อยบ่อ มีศักยภาพในการให้ข้อมูลเชิงลึก และการลงพื้นที่สำรวจได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้แก่ผู้ประกอบการรายย่อยของฟาร์มเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ไทย ในตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 6 ราย ด้วยการใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล (Quality of Data Monitoring)

1. ตรวจสอบข้อมูลว่าข้อมูลที่ได้มามีความเพียงพอหรือไม่ โดยพิจารณาจากการอิมตัวของข้อมูล ข้อมูลที่ได้มาตอบคำถามการวิจัยได้หรือไม่ ในกรณีของข้อมูลที่ไม่ตรงกันต้องตรวจสอบดูว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไรโดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบคือการสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ว่าถ้าต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคลที่ให้ข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างกันหรือไม่

2. ใช้การตรวจสอบข้อมูลจากระเบียบวิธีวิจัยที่ต่างกัน โดยทำการสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลขณะทำการสัมภาษณ์โดยสังเกตจากสีหน้า ท่าทาง ขณะให้ข้อมูล พฤติกรรมที่แสดงออก การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างการติดตามเก็บรายละเอียดบรรยากาศ ขณะปฏิบัติงานของ

บุคคลในสถานที่ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป การทำงานและประสานงานกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของผู้ให้ข้อมูลมากขึ้น ซึ่งการติดตามเก็บรายละเอียด บรรยากาศของสถานที่ทำให้ทราบถึงความแม่นยำ และสอดคล้องในคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลใน การปฏิบัติจริง และใช้วิธีการสอบถามโดยใช้คำถามเดิมซ้ำเพื่อตรวจสอบความตรงกันของคำตอบ ที่ได้ในครั้งแรก รวมทั้งการให้กลุ่มตัวอย่างได้ยืนยันความหมายของข้อมูลผ่านการวิเคราะห์ของ ผู้วิจัยแล้วว่า มีความถูกต้องพ้องกับข้อมูลเบื้องต้นหรือไม่ อย่างไร

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อสถานที่เป้าหมายที่จะทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดวัน และเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลช่วงเวลาที่ได้ทำการขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

3. เก็บข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล ทำการบันทึกและประมวลผล

4. นำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ในลำดับต่อมาผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ซึ่งนำเอาข้อมูลที่ได้จากคั่นคว่ำวิจัยมาจัดการให้เป็นระบบ และหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยง และหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษาตามแนวคิดของ ชยันต์ วรรธนะภูติ, (2546) ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ 3 ส่วน ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการรวบรวมข้อมูลหัตถ์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

6.2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้เห็นภาพของปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างเป็นองค์รวม โดยมี การแยกประเภทและจัดหมวดหมู่ของข้อมูล (Categories) และทำดัชนีข้อมูล (Indexing) อธิบาย และวิเคราะห์แบบของความหมาย (Meaning of Pattern) ปรากฏการณ์ที่ค้นพบ

6.3 วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้าง (Structure Feature) แปลความหมายของปรากฏการณ์ (Interpret) เพื่อนำไปสู่การเรียบ เรียงระบบข้อมูลใหม่อีกครั้ง (Organize the Data) และสรุปข้อค้นพบ (Conclusions) เชื่อมโยง แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาสำหรับการตอบวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหานี้จะนำไปพรรณนาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์เพื่อตอบประเด็นการศึกษาที่กำหนดไว้ข้างต้น

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัยเรื่อง “การจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจฟาร์มเลี้ยงปลาหมออย่างมีประสิทธิภาพกรณีศึกษา: ปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพร” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ พบว่า ผู้ประกอบการเลี้ยงฟาร์มปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรได้มีการกำหนดกลยุทธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรไปอยู่ในความต้องการของตลาด ไม่ว่าจะเป็นการชอยบ่อให้ได้หลากหลายขนาด เพื่อให้สามารถเลี้ยงปลาได้หลากหลายตามเดือน และตามครอก โดยการกำหนดทิศทางการเลี้ยงปลาด้วยการเลือกทำเลในการเลี้ยงติดแม่น้ำ ลำคลองเพื่อการระบายน้ำและการสูบน้ำเข้าบ่อและใช้พักน้ำเพื่อนำมาเลี้ยงปลา การประเมินพันธุ์ปลาตั้งแต่คัดเลือกก่อนซื้อจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ สภาพการเลี้ยงปลา บ่อ น้ำ และอากาศ เพื่อป้องกันไม่ให้ปลาป่วยเป็นโรค และหาวิธีรักษาในกรณีเกิดโรคขึ้นกับปลา การกำหนดกลยุทธ์ในการเลี้ยงปลาผ่านการควบคุมคุณภาพของน้ำ อาหาร เพื่อให้ได้ปลาตามขนาดของตลาด การดำเนินกลยุทธ์ด้วยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้งานไม่ว่าจะเป็นเครื่องวัดคุณภาพน้ำในรายอาทิตย์ เครื่องคำนวณอาหารปลาสำหรับการให้อาหารปลาอัตโนมัติ และการประเมินและควบคุม ปริมาณปลาในบ่อไม่ให้แน่น หรือเยอะจนเกินไปทำให้ปลาอึดอัดและเติบโตได้ไม่เต็มที่

ผลการสัมภาษณ์ด้านส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ผู้ประกอบการให้ความคิดเห็นที่สัมพันธ์ตรงกันในด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ทั้ง 6 ท่าน สืบเนื่องมาจากผู้ประกอบการนับตัวเองเป็นบุคคลในการเลี้ยงปลา กล่าวได้ว่าด้านบุคคล ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในการเลี้ยงปลา ด้านกระบวนการ คือ ต้องมีการคัดแยกการเลี้ยงปลาตามระยะเวลา ตามครอกที่นำมาเลี้ยง เพื่อให้ได้ปลาในมาตรฐานขนาดใกล้เคียงกัน ด้านสภาพแวดล้อมจากการวัดคุณภาพน้ำ อากาศ และเรื่องของอาหารที่ต้องใส่ใจเป็นพิเศษ รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ที่เป็นตัวปลาหมอ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีผู้ประกอบการให้ความสำคัญ 5 ราย เป็นผลมาจากตัวปลาในแต่ละบ่อของผู้ประกอบการแต่ละรายจะมีขนาดใหญ่ เล็กไม่แตกต่างกันมาก จึงเลี้ยงโดยการเน้นเรื่องปริมาณมากกว่า ผ่านการขายจากการที่มีพ่อค้าคนกลางเข้ามาติดต่อซื้อปลาหมอภายในฟาร์มอยู่แล้ว ทำให้ผู้ประกอบการเลี้ยงปลาไม่ต้องหาแหล่งตลาดเอง นอกเหนือจากการต้องการแปรรูปปลาออกสู่ตลาดใหม่ รองลงมา คือ ด้านโปรโมชั่นในการทำตลาดปลา คือ การที่พ่อค้าคนกลางเข้ามาติดต่อซื้อในปริมาณที่มากเพียงพอทำให้การทำเรื่องโปรโมชั่นไม่มีความจำเป็นต่อการขาย รองลงมา คือ ด้านราคาจะมีพ่อค้าคนกลางเป็นคนตั้งราคา ดังนั้นราคาปลาจะขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางเป็นหลัก ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถตั้งราคาเองได้ ยกเว้นในกรณีทำตลาดปลาแปรรูปส่งขายเองตามช่องทางออนไลน์ หรือโซเชียลจึงจะสามารถตั้งราคาเองได้

ผลการสัมภาษณ์ด้านประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาหมอ พบว่า ด้านปริมาณ จากการที่ผู้ประกอบการสามารถเลี้ยงปลาได้ปริมาณมาก จะสามารถขายได้กำไรที่เยอะขึ้น ด้านเวลา เนื่องจากปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรสามารถเลี้ยงได้ตลอดปี ดังนั้นการเลี้ยงปลาแต่ครอก จะมีการประเมินขนาดของปลาและการตรวจความสมบูรณ์ของปลาอยู่ตลอด และด้านค่าใช้จ่ายที่ต้องมีการคิด วิเคราะห์เรื่องของต้นทุนด้านอาหาร เพื่อที่จะลดค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามกำลังการเลี้ยงปลา ไม่สูงเกินไป ด้วยการหาโปรตีนเสริมมาทดแทนอาหารเม็ดที่ต้องซื้อเพื่อลดต้นทุน และในการเลี้ยงปลาในของผู้ประกอบการแต่ละรายจะมีคุณภาพปลาที่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการเลี้ยงปลาที่มีคุณภาพจึงไม่มีความแตกต่างกันเท่าการเลี้ยงปลาให้ได้ปริมาณที่มากกว่า เพราะเนื้อปลาหมอจะมีความเหนียว

และแน่นอนอยู่แล้ว ดังนั้นการเลี้ยงปลาให้ได้ปริมาณเยอะกว่าจึงเป็นจุดที่ช่วยให้สามารถขายได้มากกว่า

สรุปผลการทดสอบวัตถุประสงค์

การทดสอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ผ่านการจำแนกข้อมูลในระดับจุลภาค ด้วยการวิเคราะห์คำหลักที่ใช้ในการวิจัย (Domain Analysis) จากการแปลความหมายในข้อความที่ได้สัมภาษณ์ ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพรที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรทั้ง 6 รายให้ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์โดยส่งผลต่อประสิทธิภาพทุกราย โดยมีการกำหนดพันธุ์ที่ใช้ในการเลี้ยง มีการประเมินสภาพดิน น้ำ อากาศ และอาหารที่ใช้เลี้ยงในแต่ละอาทิตย์ การหาวิธีลดต้นทุนต่าง ๆ ที่ใช้เลี้ยงด้วยการนำเทคโนโลยีในให้อาหารปลามาใช้ รวมถึงการนำโปรตีนเสริมเข้ามาให้ทดแทนการให้อาหารหลัก เพื่อเป็นการลดต้นทุน และลดการเกิดน้ำเน่าเสียจากการให้อาหารที่เยอะเกินไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อนำเสนอกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพรที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรทั้ง 6 รายให้ความสำคัญด้านบุคคล กระบวนการ สิ่งแวดล้อม มาก เนื่องจากมองว่าบุคคล คือ ผู้ดำเนินการเลี้ยงมีความสำคัญอย่างมากต่อกระบวนการในการเลี้ยงและการส่งขาย และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ใช้เลี้ยงปลาถือเป็นสิ่งจำเป็นต้น ๆ ในการเลี้ยงปลา

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเรื่อง “การจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจฟาร์มเลี้ยงปลาหมออย่างมีประสิทธิภาพกรณีศึกษา: ปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพร” โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วน คือ 1. ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาหมอ และ 2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาหมอ

1. ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาหมอ

ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเลี้ยงปลาหมอไทยพันธุ์ชุมพรกล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการเลี้ยงฟาร์มปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรได้มีการกำหนดกลยุทธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรไปอยู่ในความต้องการของตลาด ไม่ว่าจะเป็นการชอยบ่อให้ได้หลากหลายขนาด เพื่อให้สามารถเลี้ยงปลาได้หลากหลายตามเดือน และตามครอก โดยการกำหนดทิศทางการเลี้ยงปลาด้วยการเลือกทำเลในการเลี้ยงติดแม่น้ำ ลำคลองเพื่อการระบายน้ำและการ

สูบน้ำเข้าบ่อและใช้พักน้ำเพื่อนำมาเลี้ยงปลา การประเมินพันธุ์ปลาตั้งแต่คัดเลือกก่อนซื้อจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ สภาพการเลี้ยงปลา บ่อ น้ำ และอากาศ เพื่อป้องกันไม่ให้ปลาป่วยเป็นโรค และหาวิธีรักษาในกรณีเกิดโรคขึ้นกับปลา การกำหนดกลยุทธ์ในการเลี้ยงปลาผ่านการควบคุมคุณภาพของน้ำ อาหาร เพื่อให้ได้ปลาตามขนาดของตลาด การดำเนินกลยุทธ์ด้วยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้งานไม่ว่าจะเป็นเครื่องวัดคุณภาพน้ำในรายอาทิตย์ เครื่องคำนวณอาหารปลาสำหรับการให้อาหารปลาอัตโนมัติ และการประเมินและควบคุม ปริมาณปลาในบ่อไม่ให้แน่น หรือ เยอะจนเกินไปทำให้ปลาอึดอัดและเติบโตได้ไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนนท์ เศรษฐ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเลี้ยงปลานิลในบ่อดินตลอดโซ่อุปทาน ได้กล่าวว่า การใช้แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยการลดต้นทุน โดยการวิเคราะห์ต้นทุนกิจการพบว่า ก่อนปรับปรุงแก้ไข กิจการมีต้นทุนการผลิต รายได้ และกำไรสุทธิน้อยกว่าหลังการปรับปรุง ด้วยการหาต้นทุนในการเลี้ยงที่ต่ำลง ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลานิล และช่วยให้กิจการได้อัตรากำไรที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นอัตราผลตอบแทนร้อยละ 173

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาหมอ

ส่วนประสมทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ชุมพร ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเลี้ยงปลาหมอไทยพันธุ์ชุมพร กล่าวได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคคล ด้านกระบวนการ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีส่งผลต่อการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรของผู้ประกอบการ ดังนั้นจึงส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพร และด้านโปรโมชั่น ด้านราคา ผู้ประกอบการไม่ได้มีการกล่าวถึงความสำคัญต่อการส่งผลในด้านประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพร เนื่องจากโปรโมชั่นเป็นการทำตลาดออกสู่ภายนอกไม่เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาภายในฟาร์ม และด้านราคาที่ได้รับซื้อคนกลางเป็นคนติดต่อและให้ราคา จึงไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาหมอพันธุ์ไทยชุมพรภายในฟาร์ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัยรดา พรเจริญ และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการผลิตยางพาราในเขตพื้นที่ จังหวัด อุบลราชธานี กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต ช่องทางการจัดจำหน่าย แรงงาน และกายภาพ มีผลต่อประสิทธิภาพในการผลิตยางพาราในเขตพื้นที่ จังหวัด อุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ นิมทรง ประเสริฐ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจเลี้ยงปลานิลของผู้ประกอบการในพื้นที่ตำบลบางแขม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ได้กล่าวว่า ผู้ประกอบการธุรกิจเลี้ยงปลานิลนำกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ มีการสร้างความแตกต่างของปลานิลให้ตรงต่อความต้องการของลูกค้า และมีการอำนวยความสะดวกด้านแรงงานสำหรับการซื้อ ขายปลาหน้าบ่อ ราคาปลานิลเป็นราคาตามตลาด

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion)

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจฟาร์มเลี้ยงปลาหม่ออย่างมีประสิทธิภาพ กรณีศึกษา: ปลาหม่อพันธุ์ไทยชุมพร” มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการในการวิจัยครั้งนี้

1. จากการศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ ควรมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการลดต้นทุนในการเลี้ยงปลาเพื่อป้องกันการเป็นโรคในปลาด้วยการวัดคุณภาพน้ำ อาหาร และอากาศ
2. จากการศึกษาส่วนประสมทางการตลาด ควรส่งเสริมการสร้างการตลาดด้วยการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย และควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ในการทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยการทำปลาหม่อแปรรูป เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถตั้งราคาขายได้โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำเรื่องการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อปลาหม่อจากผู้บริโภคเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้ซื้อได้มากยิ่งขึ้น และจะส่งผลให้ตลาดได้ตรงตามความต้องการได้อย่างยั่งยืน
2. นอกเหนือจากการเก็บแบบสอบถามด้วยการสัมภาษณ์แล้ว ในครั้งต่อไปควรทำวิจัยในเชิงผสม เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งปริมาณและคุณภาพต่อความแม่นยำในการทำวิจัยที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในส่วนภาคเอกชน

1. ส่งเสริมให้กลุ่มธุรกิจเดียวกันมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้สำหรับการลดต้นทุนในเรื่องอาหารของการใช้เลี้ยงปลาหม่อพันธุ์ไทยชุมพร โดยเฉพาะการลดต้นทุนในเรื่องของโปรตีนเสริมสำหรับให้ปลา และเรื่องอาหารเม็ด รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่จากเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงปลาหม่อพันธุ์ไทยชุมพรมายาวนาน
2. มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการป้องกัน และแก้ปัญหาโรคระบาดที่สามารถเกิดขึ้นกับปลาหม่อ อันเนื่องมาจากสภาพอากาศ และสภาพน้ำที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กรรณิการ์ นิมทรงประเสริฐ. (2558). รูปแบบและกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจเลี้ยงปลานิลของผู้ประกอบการในพื้นที่ตำบลบางแคม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกษตรกรต้นแบบ. (2559). อาลาชีวิตลูกจ้าง หันมาเลี้ยงปลาหม่อ มีเงินใช้ไม่ขาดมือ. สืบค้น 25 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.rakbankerd.com/agriculture/millionaire-view.p hp?id=52>
- เกษตร ทองกวาว. (2564). ปลาหม่อไทย เป็นปลาที่ตลาดต้องการ. สืบค้น 30 สิงหาคม 2564, จาก https://www.technologychaoban.com/fishery-technology/article_192127

- จีระนันท์ เสดวงษ์. (2559). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเลี้ยงปลานิลในบ่อดินตลอดโซ่อุปทาน. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ชัยนต์ วรรณะภูติ. (2546). การกำหนดกรอบคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- ธงชัย พุ่มพวง. (2563). ปลาหมอไทย ชุมพร 1 คุณภาพดี ตัวใหญ่ เนื้อแน่น ขยายการเลี้ยงเชิงการค้าที่ เชียงใหม่-ลำพูน. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.technologych aoban.com/fishery-technology/article_24188
- ศราวุธ เจาะไสยะ, อนุญา ดำจตุ, สุชาติ จุลอตุ, กฤษณพันธ์ โกเมนไปรินทร์, เมตตา ทิพย์บรรพต, และนพพร สิทธิเกษมกิจ. (2547). ปลาหมอไทย: ชีววิทยาและเทคนิคการเพาะเลี้ยงเชิงพาณิชย์. ชุมพร: ศูนย์วิจัยและทดสอบพันธุ์สัตว์น้ำ ชุมพร.
- สุดาพร ตงศิริ. (2560). การเจริญเติบโตของปลาหมอไทย (Anabas Testudineus) ที่เลี้ยงด้วยอาหารผสมผักผลไม้ที่ระดับต่างกัน. ใน การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 (น.1510-1515). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อัยรดา พรเจริญ, กุลสตรี พลศรี, กรรณิการ์ ชินโชติ, และกนกวรรณ ศรีจันดา. (2563). ส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการผลิตยางพาราในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 7(1), 75-90.
- อีสานร้อยแปด. (2561). การเลี้ยงปลาหมอ. สืบค้น 21 กันยายน 2564, จาก <https://esan 108.com>

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Development of Learning Activity Package Using the Four Noble
Truths Method for Promoting the Cause Factor Inquiry Thinking Ability
of the 3rd Secondary Students

พระประหยัด อภินันโท (หมื่นศรีพรหม)¹ สมชัย ศรีนोक² นิเวสน์ วงศ์สุวรรณ³

Phraprayad Abhinanto (Muan Si Phrom), Somchai Srinok, Niwes Wongsuwan

บทคัดย่อ (Abstract)

การนำเสนอบทความครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในการส่งเสริมความสามารถทางการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3. เปรียบเทียบความสามารถทางการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยของนักเรียน และ 4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กลุ่มประชากรได้แก่ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเขากำแพง อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย และแบบสอบถามระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง อัตถะ 3 และ ปัญญา 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t-test dependent ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.85 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 81.31 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

Received: 2021-09-16 Revised: 2021-10-12 Accepted: 2021-10-15

¹ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Social Studies Teaching, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University. Corresponding Author e-mail: sairoong.bub@mcu.ac.th

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

2. ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง อัตถะ 3 และ ปัญญา 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีความสามารถทางการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยเรื่อง อัตถะ 3 และ ปัญญา 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้; อริยสัจ 4; การคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย

Abstract

This research work was presented with 4 objectives as follows: 1.To find the effectiveness of Learning Activity Package Using the Noble Truths Method for Promoting the Cause Factor Inquiry Thinking Ability. 2.To compare the achievement of students' learning. 3.To compare the ability of students' causal factor inquiry thinking ability and 4. To study the satisfaction of the 3rd Secondary towards The Development of Learning Activity Package Using the Noble Truths Method. The populations were used as the 3rd Secondary Students.amount 31 persons by using purposive Sampling was the students in 2nd term of Ban Khao Kampaeng, U-thong District, Suphanburi Province. The tools used in this research work were Learning Activity Package Using the Noble Truths Method, Academic Achievement Test, Causal Factor Inquiry Thinking Ability test and students' satisfaction assessment form of their learning Buddhist subject about Atta 3 and wisdom 3. All of data in this research work analyzed with Percentage, Means, Standard Deviation and T-test dependent. The results of the research work were as follows: 1) The result of the pre-test for Learning Activity Package Using the Noble Truths Method to develop Causal Factor Inquiry Thinking Ability of the 3rd Secondary Students was effective with the Average Mean process of 78.85 %. Moreover, the result of the post-test was effective with the Average result of 81.31 % along the standard criterion of 80/80. 2) Students who were taught with the Noble Truths Method with achievement learning about Atta 3 and wisdom 3 had the achievement after learning higher than before learning with statistical significance at .05. 3) Students who were taught with the Noble Truths Method with Causal Factor Inquiry Thinking Ability about Atta 3 and wisdom 3 had the achievement after learning higher than before learning with statistical significance

at .05. 4) Students were so satisfied with the Noble Truths Method in the highest level with statistical significance at .05.

Keywords: Development of Learning Activity Package; Four Noble Truths Method; Four Noble Truths Method

บทนำ (Introduction)

ประชาคมโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการติดต่อสื่อสาร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โลกไร้พรมแดนและทำให้พลเมืองโลกมีการติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็วขึ้น นำไปสู่การผสมผสานความคิด ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษยชาติที่นำโลกเข้าสู่ยุคแห่งการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลต่อทุกชาติทุกภาษา ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เช่นกัน จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ด้วยการมุ่งพัฒนาคนและคุณภาพของคนในชาติ โดยตระหนักว่าคนเป็นปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญต่อประเทศ การพัฒนามนุษย์นั้นต้องอาศัยการศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเพื่อให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ใน มาตรา 28 วรรคสอง “สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบ ต่อสังคม กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหลักสูตรแกนกลางขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้ และพัฒนาให้เกิดความสมดุล คำนึงถึงพัฒนาการทางสมองและหูปัญญา ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และมีความมุ่งหมายหลักเพื่อการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางสังคมและทางปัญญา หรือจิตวิญญาณ ให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ประการหนึ่งที่สำคัญคือ ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542, 2542)

กระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต มีความรู้ความสามารถที่จะคิดวิเคราะห์แยกแยะไตร่ตรองอย่างมี

เหตุผลอย่างเด่นชัดให้เกิดทักษะระดับสูงขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีหลักการและมีกระบวนการที่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายในการสอน เพื่อกระตุ้นการฝึกฝนให้เกิดทักษะการคิดตามที่ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกทักษะและกระบวนการคิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก เพื่อให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพสำหรับเป็นกำลังสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ (นันทนธร บรรจงปฐ, พชร ปรีดาสุริยชัยและขวัญคุณฐิ์ แซ่อึ้ง, 2560) ในเรื่องการคิดและการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น ทั้งนักปราชญ์ นักวิทยาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษาแต่ละท่านต่างก็เห็นตรงกันว่า การคิดเป็นสิ่งที่เรียนรู้และสามารถพัฒนาได้ และจำเป็นต้องสอนตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อให้มีทักษะและกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความพร้อมในการพัฒนาด้านสติปัญญาเกี่ยวกับการคิดที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมตามหลักทฤษฎีของเพียเจต์ (บ้านจอมยุทธ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคม การเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระที่ศึกษาเรื่องการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และ สังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมเป็นวิชาหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ ได้กำหนดมาตรฐานให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจประวัติความสำคัญของศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เข้าใจและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี ดังนั้น การเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม อันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคมอย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการพัฒนาชีวิตมีความเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (วรธาร ทัดแก้ว, 2563) การนำพุทธวิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นวิธีการแห่งปัญญา และการแก้ไขปัญหาตามระบบแห่งเหตุผล มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการส่งเสริมความสามารถในการคิดให้กับนักเรียนและฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด มีระเบียบขั้นตอนในการคิด รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และรู้จักการตัดสินใจสนใจอย่างฉลาด (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2556) จึงเป็นวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดหาเหตุปัจจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ พิจารณาปรากฏการณ์ที่เป็นผล ให้รู้จักสภาวะที่เป็น

จริงหรือพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไข ด้วยการค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ ส่งผลสืบทอดกันมา มี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การคิดแบบปัจจัยสัมพันธ์ เช่น เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น หรือเมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ เป็นต้น 2) คิดแบบสอบสวน หรือตั้งคำถาม เช่น สิ่งนี้เกิดขึ้นเพราะมีอะไร หรือมีอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้สิ่งนี้เกิดขึ้น (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), (2546))

สภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนบ้านเขากำแพง จากการศึกษารายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 83.15 และจากข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาด้านผลการจัดการศึกษา พบว่า ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบทั้งการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง และควรได้รับการจัดกิจกรรมเสริมในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), (2554)) เมื่อวิเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 จะพบว่า ครู/ผู้สอนมีความสัมพันธ์ที่ส่งผลคุณภาพไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีการคิดเป็น ทำเป็น และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแก่ผู้เรียน จึงอาจกล่าวได้ว่า ครู เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความสนุก น่าสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด มีความอยากรู้อยากเห็นและอยากลงมือปฏิบัติ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มาจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีพัฒนาการคิดค้นหาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดมีสิ่งนั้น และหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการแห่งปัญญา เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพทั้งด้านการเรียนและชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในการส่งเสริมความสามารถทางการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบด้านประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) ทำการทดลองโดยใช้รูปแบบ One Group Pre-test Post-test Design (สุรพล พรหมกุล, 2554 :319) มีขั้นตอนการดำเนินการ (Research Process)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเขากำแพง ตำบลดอนคา อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากมีผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 31 คน ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ปรับแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคู่มือการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบการเรียนรู้ แล้วนำผลการตรวจสอบมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) หาค่าวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-test) และ (Post-test) มีค่า IOC = 1.00

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย และ 4) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการทดสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.85 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 81.31
2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง อัตตะ 3 และปัญญา 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน จากการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยของผู้เรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ดังนี้

1) ขั้นนำ เริ่มกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระทำสมาธิ 5 นาที ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ครูนำเสนอเรื่องที่จะเรียน ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

2) ขั้นสอน ครูให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาโดยใช้ขั้นตอนของอริยสัจสี่ ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6-7 คน โดยคณะนักเรียน กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน ให้นักเรียนเลือกตั้งประธาน และเลขานุการกลุ่ม ให้นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบความรู้ นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละกลุ่มตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ ดังนี้

2.1) ขั้นทุกข์ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านเอกสารประกอบการเรียนที่ 1 เมื่ออ่านจบให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่พบในเรื่องโดยมีประธานกลุ่ม ดำเนินการและเลขานุการกลุ่มบันทึกการอภิปรายและสรุปผล

2.2) ขั้นสมุทัย ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่พบในขั้นทุกข์และวิเคราะห์ สรุปผลในแบบฝึกที่ 1 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

2.3) ขั้นนิโรธ นักเรียนเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดที่พบในขั้นสมุทัยโดยศึกษาเพิ่มเติมจากแบบเรียนและเอกสารประกอบความรู้

2.4) ขั้นมรรค นักเรียนส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาหน้าชั้นเรียน

3) ขั้นสรุปผล ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ขั้นตอนนี้จะพบว่าได้มีการเน้นกระบวนการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย คือ ลำดับที่ 2.1 การอภิปรายปัญหา 2.2 ร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และลำดับที่ 2.3 เสนอวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

สรุปได้ว่า ผลจากการทดลองภาคสนามกับกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.85 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 81.31 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรอนงค์ ศรีชัยสุวรรณ และคณะ (2558) วิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ชุดการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.42/86.85 อัญไอรินทร์ ราชวงศ์ (255) ทำวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม

จริยธรรม ตามวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 85.45/88.641) และพระมหาประเสริฐ ขาตเมธิ (โนโธสง) และคณะ (2561) วิจัยเรื่อง การใช้วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ในสาระพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลักร้อย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ในสาระพระพุทธศาสนา มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เรียนเกิดความสนใจ ตื่นเต้นและมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่เน้นกระบวนการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยจะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดเวทีให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ในเรื่องเหตุและผลที่สัมพันธ์กันจนนำไปสู่การตกผลึกถึงแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งเน้นทักษะกระบวนการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิดและวิเคราะห์ปัญหาที่มีและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553 ที่ระบุเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนว่า

“...การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปพัฒนาตนเองให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี...” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561) และสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ที่กล่าวว่า

“... เด็กตั้งแต่อายุ 11 ปี จนถึงวัยรุ่นใหญ่ เป็นขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) เป็นช่วงที่เด็กจะสามารถคิดไม่เพียงแต่ในสิ่งที่เห็นหรือได้ยินโดยตรงเหมือนระยะก่อน ๆ แต่จะสามารถจินตนาการเงื่อนไขของปัญหาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยพัฒนาสมมติฐานอย่างสมเหตุสมผลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งก็หมายถึงว่า ในระยะนี้เด็กจะมีความสามารถคิดหาเหตุผลเหมือนผู้ใหญ่ นั่นเอง...” (เพียเจต์ (Piaget), (1969) (2563) และผลงานวิจัยของ อัญไอรินทร์ ราชวงศ์ (2558) ทำวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ศีลธรรม จริยธรรม ตามวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า 1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 21.20 คิดเป็นร้อยละ 53.00 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.80 คิดเป็นร้อยละ 82.00 และพระมหาประเสริฐ ขาตเมธิ (โนโธสง) และคณะ (2558) ทำวิจัยเรื่อง การใช้วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ใน

สาระพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลักร้อย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.27 และหลังเรียนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.13 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 แล้วจะช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยที่เน้นการคิดอย่างเป็นระบบ คือการแสวงหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุแห่งปัญหา การศึกษาความสัมพันธ์ซึ่งเหตุกับผล ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ปัญหา และเลือกแนวทางที่ดีที่สุด รวมทั้งร่วมกันประเมินผลว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ ผลการวิจัยนี้มีผลสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2546) ที่สรุปว่า การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจ เป็นกระบวนการหาความรู้ที่ผู้เรียนจะต้องพยายามค้นคิดหาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดให้มีสิ่งนั้น หาวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยอาศัยหลักการของอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา และแนวคิดของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) (2547) ที่กล่าวถึงเรื่อง การคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ไว้ว่า วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย คือ พิจารณาปรากฏการณ์ที่เป็นผลให้รู้จักสถานะที่เป็นจริง หรือพิจารณาปัญหา หาแนวทางแก้ไข ด้วยการค้นหาเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้ 1) การคิดแบบปัจจัยสัมพันธ์ 2) การคิดแบบสอบสวน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ หทัยชนก ตระกูลจำลอง และ สุชาติพย์ งามนิล(2561) ทำวิจัยเรื่อง ผลการสอนตามหลักอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชางานธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามหลักอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และศรีัญญา สีสมบัติ (2560) วิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามเทคนิคการเรียนรู้อริยสัจ 4 โดยใช้ระบบฐานความรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหา วิชา การสร้างเว็บเพจ ผลวิจัย พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนโดยภาพรวมเท่ากับ 4.54 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน ได้แสวงหาเหตุปัจจัยของปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ร่วมกันคิด

แบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ผู้เรียนมีความสนใจในการศึกษา สถานการณ์และค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น ๆ อย่างกระตือรือร้น และการนำเสนอ รายงานหน้าชั้นด้วยความมั่นใจ สอดคล้องกับผลวิจัยของอัญญไอรินทร์ ราชวงศ์ (2558) ทำการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ตามวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการ เรียนรู้สาระการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมตามวิธีการสอนแบบ อริยสัจสี่ เรื่องหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก งานวิจัยของศรีธัญญา สีสมบัติ (2560) วิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามเทคนิคการเรียนรู้อริยสัจ 4 โดยใช้ระบบฐานความรู้ เพื่อ ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหา วิชา การสร้างเว็บเพจ ผลวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของ ผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และ นาถนภา บริบูรณ์เกษตร (2562) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้ อริยสัจสี่ ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็น ด้วยมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลจากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สะท้อนองค์ ความรู้ ดังนี้

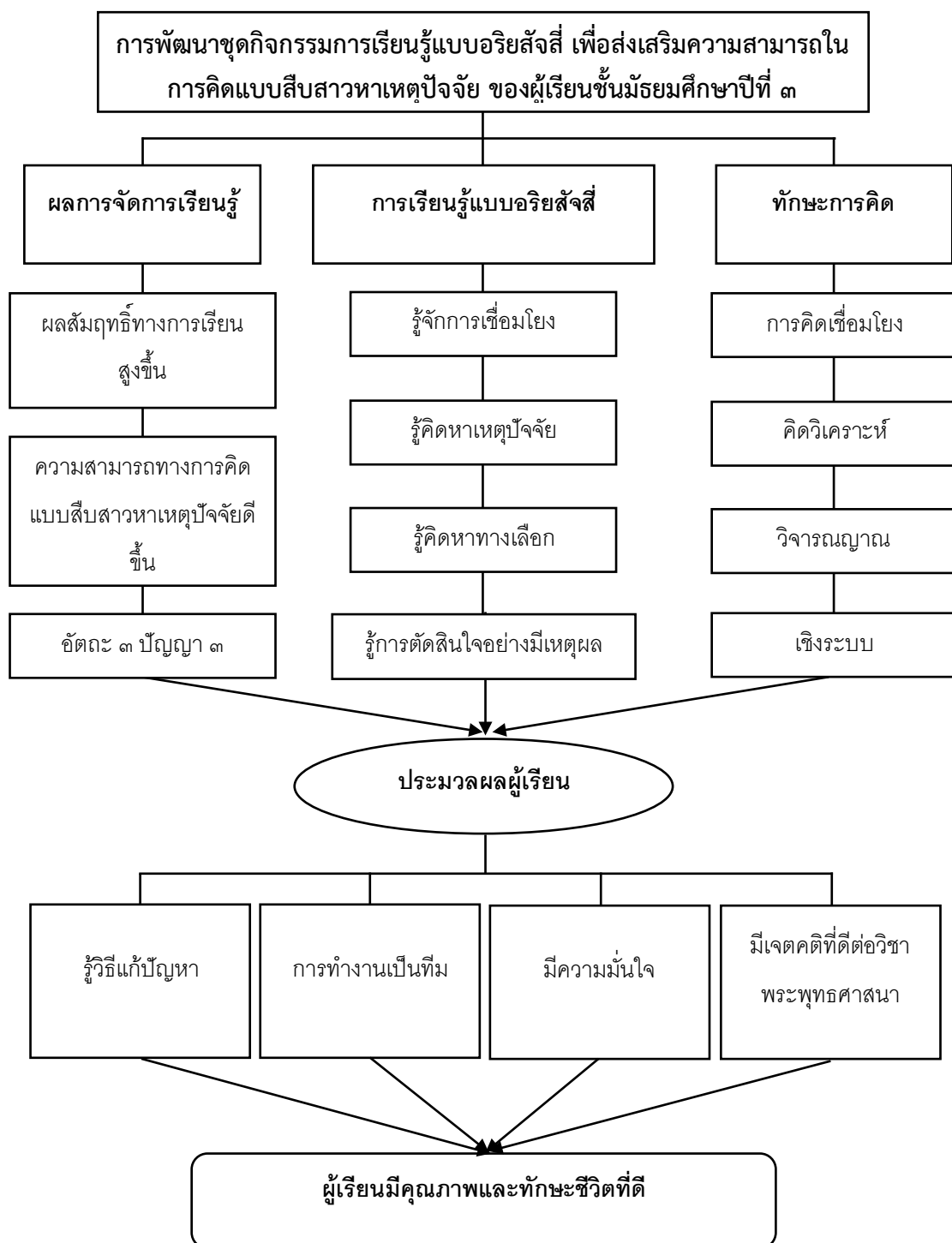
1) ด้านผลการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการคิดแบบสืบ สาวหาเหตุปัจจัย พบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปคือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น ความสามารถทางการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยดีขึ้น ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักอริยสัจสี่ และสามารถเชื่อมโยงสถานการณ์เข้ากับหลัก อัตตะ 3 ละปัญญา 3 อ้างอิงจากผลการ ทดลองสอน

2) ด้านการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ พบว่า การสร้างสถานการณ์และการใช้สื่อที่อยู่ใกล้ตัว และมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถคิดสืบสาวหาเหตุ ปัจจัยได้ดีขึ้น มีความสนใจในเรื่องที่เรียน สามารถสรุปและเข้าใจความหมายของ อัตตะ 3 และ ปัญญา 3 ได้อย่างถ่องแท้ ผู้เรียนรับรู้กระบวนการ ตระหนักว่า ปัญหาในสถานการณ์นั้น คืออะไร (ทุกข์) เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา (สมุทัย) นั้น ๆ มีปัจจัยใดบ้าง ที่มีความสำคัญมากที่สุด จะ แก่ปัญหานั้นอย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์ทั้งตนเองและชุมชนได้ (นิโรธ) เลือกแนวทางแก้ปัญหาที่ สอดคล้องกับ เหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุด

3) ด้านทักษะการคิดของผู้เรียน พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ ประสพการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ฝึกทักษะการเชื่อมโยงสถานการณ์เข้ากับหลักธรรม ทักษะ

การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดความคิดที่เป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ตระหนักในเรื่องข้อมูล(เหตุปัจจัย) รู้จักการวิเคราะห์ข้อมูล รู้จักการวิเคราะห์ทางเลือกที่ดีที่สุด รู้จักการปฏิบัติตามทางเลือก มีการปรับแก้กระบวนการอย่างสม่ำเสมอ และมีการประเมินผลการปฏิบัติตามกระบวนการอย่างหลากหลายวิธีการทุกขั้นตอน แม้จะไม่มีระบบชัดเจน แต่มีบทสรุปและแนวทางการปฏิบัติ

4) ประมวลผลการสังเกต การสนทนากับผู้เรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ อริยสัจสี่ พบว่า วิธีการแก้ปัญหาผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดความมั่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ทำงานได้อย่างมีระบบและรอบคอบ แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล แสดงถึงการมีทักษะการคิดวิเคราะห์และสามารถสืบสาวหาเหตุปัจจัยเพื่อเป็นคำตอบของปัญหาด้วยตนเอง และผู้เรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อสาระพระพุทธศาสนามากขึ้น

แผนภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย

1.1 การจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ครูหรือผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิคการสอนอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับหลักการในแต่ละขั้นตอนได้หลากหลายรูปแบบตามเนื้อหาการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของผู้เรียน

1.2 ครูหรือผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจในขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้ และควรเตรียมความพร้อมในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการสืบค้นหาความรู้และความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งเตรียมสื่อที่เป็นเทคโนโลยีให้พร้อมใช้และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพียงพอที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตามความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความน่าสนใจต่อผู้เรียนตลอดระยะเวลาที่เรียน

1.3 ครูหรือผู้สอนควรชี้แจงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน รวมถึงบทบาทหน้าที่ของครูหรือผู้สอนในแต่ละขั้นตอน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมให้สะดวกและเป็นไปตามวัตถุประสงค์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป ประกอบด้วย

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่สามารถส่งเสริมการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดรายวิชาพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ทิตนา แคมมณี. (2546). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันท์นภัส บรรจงปฐ, พิชรี ปริดาสุริยชัย และ ขวัญคุณฐิ์ แซ่อึ้ง. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. *สุทธิปริทัศน์*. 31(99), 18-27.

ศรัณญา สีสมบัติ. (2560). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามเทคนิคการเรียนรู้สัจ 4 โดยใช้ระบบฐานความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหา วิชาการสร้างเว็บเพจ.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สมนึก ภัททิยธนี. (2558). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ประสานการพิมพ์.
สุรพล พรหมกุล. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง
เฮ้าส์.

สำนักงานวิชาการมาตรฐานการศึกษา. (2551). *สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อัญไอรินทร์ ราชวงศ์. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
ตามวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารบัณฑิตศึกษา*. 8
(17), 148-156.

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
The Management of School Internal Environment under the Sufficiency
Economy Philosophy of Private Schools in Lomsak District,
Phetchabun Province

นริสา วะทา¹ บุศรา เชื้อดี² ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร³ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา⁴

Narisa Watha, Busara Chuadee, Kajornatthapol Pongwirithon, Malai Wongruethaiwattana

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตอำเภอหล่มสัก สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 214 คน เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถาม การสนใจในการให้ข้อมูลของการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยค่า t-test ผลการศึกษาพบว่า ระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหาร, ด้านกายภาพ และด้านวิชาการ ตามลำดับ การทดสอบสมมติฐานลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษามีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทางด้านประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารจัดการ; สภาพแวดล้อมภายใน; หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Received: 2021-09-14 Revised: 2021-10-12 Accepted: 2021-10-13

¹ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College. Corresponding Author
e-mail: tok2029@gmail.com

^{2 3 4} บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น Graduate School, Western University

Abstract

This research was descriptive research aimed to study the level and to compare the management of school internal environment under the Sufficiency Economy Philosophy of private schools in Lomsak District, Phetchabun Province and 2) to compare the level of the management of school internal environment under the Sufficiency Economy Philosophy of private schools in Lomsak District, Phetchabun Province. Collecting the data from 214 of teachers and personnel of private schools in Lomsak District, Phetchabun Province in academic year 2020. As the data of the respondents were important, the respondents must voluntarily provide the information. The research tool was a questionnaire, which contained the checklist section and the 5-level rating scale section. Data were analyzed in terms of frequency, means, standard deviation, t-test. The research results found out that the overall of the management of school internal environment under the Sufficiency Economy Philosophy of private schools in Lomsak District, Phetchabun Province was at a high level. When considering each aspect, it was found that all aspects were practiced at a high level. In the order of the sides with descending mean as follows: administrative, physical, and academic, respectively. The test compared the characteristics and status of the respondents at different sex, age, and education level were average the level of the management of school internal environment under the Sufficiency Economy Philosophy of private schools in Lomsak District, Phetchabun Province wasn't different. The characteristics and status of the respondents at different experience were average the level of the management of school internal environment under the Sufficiency Economy Philosophy of private schools in Lomsak District, Phetchabun Province was statistically significant at a level of 0.05.

Keywords: Management; Internal Environment; Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ (Introduction)

หลักการจัดการศึกษาเป็นหลักการที่กำหนดสาระเนื้อหาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งมาตรา 4 กล่าวถึง การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคลากรและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคลากรเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน ตลอดจนสิ่งทีเอื้ออำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ระบุสาระสำคัญของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และ มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพการพัฒนาคุณภาพของคนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด การเตรียมคนให้สามารถเผชิญสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องใช้การศึกษาที่มีคุณภาพซึ่งปัจจัยที่สำคัญ คือองค์ประกอบในด้านการจัดการเรียนการสอนของครู แต่การที่จะทำให้ครูมีความตั้งใจและเต็มใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นได้นั้น สภาพแวดล้อมในการทำงานย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคลากร ช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจในการทำงานและความรู้สึกประทับใจของบุคลากร จะเห็นว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ นอกจากจะสามารถให้ความรู้ความคิดแก่ทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาแล้ว ยังสามารถส่งเสริมให้คนรู้สึกกระตือรือร้นใคร่รู้ใคร่เรียน รู้จักวิถีการดำรงชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและต่อสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้องด้วยและสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนกลายเป็นสถานที่ที่มีค่าของชุมชนส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจเพิ่มความสนใจในการศึกษาและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งแก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนด้วย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (องค์การมหาชน), 2559) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ได้นำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเด็นภายในประเทศ อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนให้ถูกต้องเหมาะสมนั้นนับได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นมากในการจัดการศึกษา เพราะจะทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่นักเรียน อันจะนำมาซึ่งความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมนั้นเป็นหน้าที่โดยตรงของทางโรงเรียนจะต้องกำหนดให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมเพราะตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียนนั้นสภาพแวดล้อมในโรงเรียนย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้เรียน รวมทั้งอิทธิพลต่อการจัดการเรียนของผู้สอน ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพมากที่สุด โดยทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และในฐานะที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติจำเป็นต้องดำรงอยู่รวมกันกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน มนุษย์จึงต้องตระหนักถึงการใช้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ทางโรงเรียนจึงควรจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนตามธรรมชาติ โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีระเบียบวินัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรักสามัคคี มีต้นไม้ แหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร่นา ไร่สวน ไร่ผลไม้ (ทิพย์ภาภรณ์ ใจวัน และ

สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ, 2562) และการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนย่อมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนที่มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์และทรัพยากรอื่น ๆ ของโรงเรียน ที่มีการดูแลรักษาอำนวยความสะดวก พอเพียงและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี พร้อมทั้งจะให้ครูและนักเรียนใช้ได้ตลอดเวลา ย่อมส่งผลให้ทุกคนมีจิตใจที่แจ่มใส ก็จะเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีในตัวนักเรียน นับว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดี ได้แก่ การจัดให้มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ที่เอาไว้ฝึกการทำกิจกรรมการเรียนการสอน มีห้องสมุดไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ มีพื้นที่สีเขียวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอเพียงและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี มาตรการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของนักเรียน ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการจัดให้กับผู้เรียนด้วย (ณัฐนนท์ คำชาย, 2562)

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีหน่วยงานที่จัดการศึกษา จำนวน 6 สังกัด 14 หน่วยงาน 894 แห่ง และการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 818 แห่ง เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา ครอบคลุมพื้นที่ 11 อำเภอทั่วจังหวัด ข้อมูลที่ดำเนินการจัดทำประกอบไปด้วยข้อมูลหน่วยงานที่จัดการศึกษา ข้อมูลจำนวนสถานศึกษาจำแนกรายสังกัด ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวนนักเรียน นักศึกษา จำนวนห้องเรียน โดยมีครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10,649 คน และมีนักเรียนนักศึกษา จำนวน 173,626 คน และมีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 55 แห่ง มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 1,910 คน และตั้งอยู่ในเขตอำเภอหล่มสัก จำนวน 14 แห่ง มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 486 คน จากการประชุมผู้บริหาร และผู้รับใบอนุญาตของโรงเรียนในสังกัดในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 55 แห่ง พบว่า โรงเรียนเอกชนได้ประสบปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับห้องสมุดมีหนังสือไม่ครอบคลุมเนื้อหาของนักเรียนรวมทั้งสภาพห้องสมุดร้อน ไม่ปลอดภัย ด้านห้องนํ้านักเรียนมีความสกปรกขาดการดูแลเอาใจใส่ ครูมีการนำสิ่งแวดลอมมาใช้ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากรด้านการสอน และการขาดแคลนครูเฉพาะด้าน รายวิชา ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนไม่บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ระบบจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาไม่เป็นปัจจุบัน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) วิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 38.45 วิชาสังคมศึกษา มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 33.97 วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 21.62 ส่วนวิชาภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 26.58 และวิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 27.69 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ ผลการพัฒนาการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เปรียบเทียบปีการศึกษา 2561 และ 2562 พบว่า ในปีการศึกษา 2562 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4 รายวิชา ต่ำกว่าระดับประเทศและระดับภาค ทุกรายวิชา ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2561 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 2 ด้านลดลงทุกระดับ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษา การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพชุมชนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้มุ่งการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งสามารถอธิบายขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย ดังนี้ 1. ด้านกายภาพ 2. ด้านการบริหาร และ 3. ด้านวิชาการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 431 คน ในเขตอำเภอหล่มสัก สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ปีการศึกษา 2563 รวมจำนวน 486 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็น

แบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด จนถึงระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ซึ่งการแปลผลระดับค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด จนถึงระดับค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.94 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Kajornatthapol P., et. al., 2020)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1.) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ที่ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติทดสอบ t (t-test Independent)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 214 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 60.70 และเพศชาย จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 39.30 มีอายุน้อยกว่า 45 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 60.30 และมีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 39.70 การศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 ประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 50.90 และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 49.10

การวิเคราะห์ระดับระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหาร, ด้านกายภาพ และด้านวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.23, 4.01, 3.97) ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ด้านกายภาพ	4.01	0.58	มาก
2	ด้านการบริหาร	4.23	0.67	มาก
3	ด้านวิชาการ	3.97	0.57	มาก
รวมเฉลี่ย		4.07	0.61	มาก

การวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

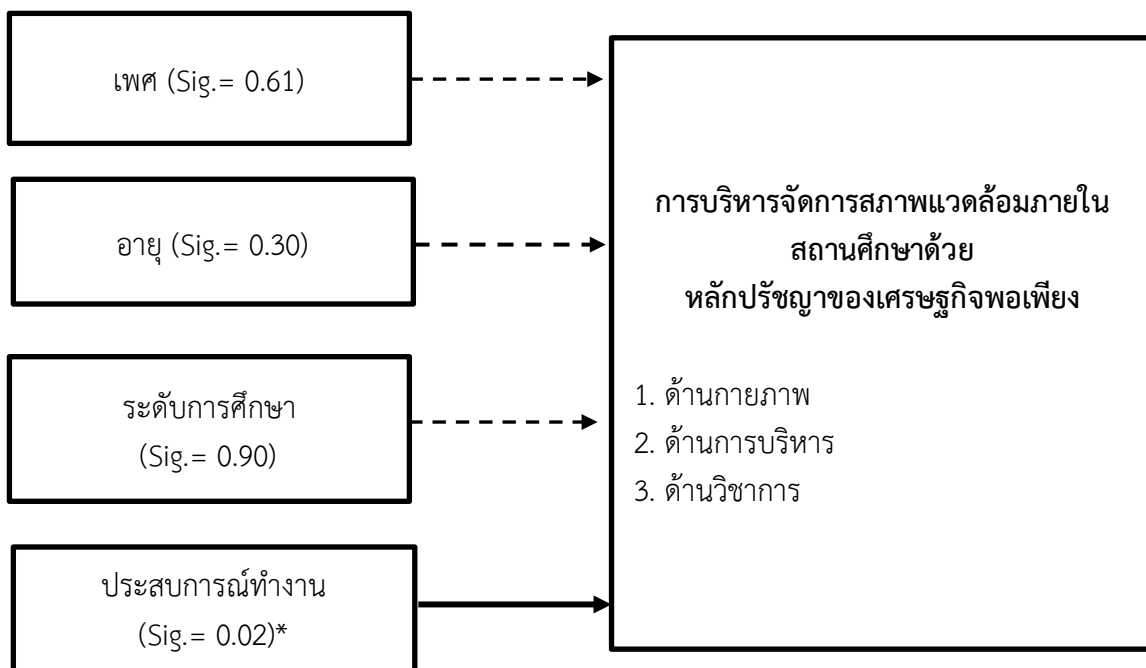
1. ด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดอาคารเรียนมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้, การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความสะอาด และปลอดภัย, การจัดระเบียบ และภูมิทัศน์โดยรอบสถานศึกษาให้มีความสวยงาม ($\bar{X}=4.27, 4.21, 4.19$) ตามลำดับ

2. ด้านการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความก้าวหน้า, ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาครูให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน, ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.39, 4.38, 4.37$) ตามลำดับ

3. ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี, ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่หลากหลายให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกและเข้าร่วมทุกคนตามความถนัด และความสนใจอย่างต่อเนื่อง, ผู้บริหารสถานศึกษาจัดซื้อ อุปกรณ์ TV-Digital, Computer และนวัตกรรมสมัยใหม่ให้เพียงพอกับสถานศึกษา ($\bar{X}=4.13, 4.08, 4.07$) ตามลำดับ

การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งประสพการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน ระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน

เอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

หมายถึง มีความแตกต่างกัน, —————> หมายถึง ไม่แตกต่างกัน - - - - ->

ภาพที่ 1 การสรุปผลสมมติฐานการวิจัย : ผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ด้านการให้ความสำคัญกับการวิจัยในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 มีความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยในชั้นเรียนระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สามารถสนับสนุนให้บุคลากรทดลองทำการวิจัยโดยใช้เนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ วิธีสอนหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้การยกย่อง ชมเชยครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนต่อที่ประชุมในโรงเรียนหรือที่สาธารณชน เช่น ให้เกียรติบัตรหรือรางวัลแก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น จัดโครงการให้ครูในโรงเรียนเปลี่ยนกันเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน กระตุ้น และส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ พานนาค, (2560) ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดี เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา วุฒิเกษตรสกุล, (2560) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา เขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภารัตน์ เสนี และศิลป์ชัย สุวรรณณิ, (2561) ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kenneth, (1992) ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนและให้ความร่วมมือจาก ฝ่ายบริหาร มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความพยายามทำวิจัยครู การวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาวิชาชีพที่ได้ผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hernandez-Tutop, (2006) ผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้วิจัยได้ร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ การนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของตน ข้อค้นพบที่ได้สนับสนุนที่ส่งเสริมการวิจัยโดยตรง ได้แก่ มีผู้สนับสนุนและช่วยเหลือ คือ ผู้บริหาร เพื่อนครู นักเรียน และสนใจส่วนบุคคลของผู้วิจัย รวมทั้งพบว่าปัจจัยเสริมที่ส่งผลต่อการทำวิจัยเชิงบวรรองลงมา คือ ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัย แหล่งข้อมูลสารสนเทศ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรที่ให้การช่วยเหลือ ซึ่งทำให้กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น

2. ลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันมีบทบาทต่อการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูผู้สอนไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 มีความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยในชั้นเรียนระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สามารถสนับสนุนให้บุคลากรทดลองทำการวิจัยโดยใช้

เนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ วิธีสอนหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้การยกย่อง ชมเชยครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนต่อที่ประชุมในโรงเรียนหรือที่สาธารณะ เช่น ให้เกียรติบัตรหรือรางวัลแก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น จัดโครงการให้ครูในโรงเรียนเปลี่ยนกันเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน กระตุ้น และส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสุตา ประะผลา และจินณวัตร ปะโคทั้ง, (2559) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจารณ์ เสนี และศิลป์ชัย สุวรรณณิ, (2561) ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทางด้านขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสุตา ประะผลา และจินณวัตร ปะโคทั้ง, (2559) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจารณ์ เสนี และศิลป์ชัย สุวรรณณิ, (2561) ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ควรจัดให้มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การวิจัยด้านการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อจัดทำวิจัยในชั้นเรียนทุกปีการศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ควรจัดให้ครูได้ทำงานในด้านที่มีความสามารถหรือความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ
3. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ควรจัดให้ครูที่ประสบความสำเร็จในการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นผู้นำในการช่วยพัฒนาครูคนอื่น ๆ ให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียน

4. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ควรมีส่วนร่วมในการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้นวัตกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมา เพื่อให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการที่ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถนำมาปรับใช้ในห้องเรียนได้มากยิ่งขึ้น

5. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ควรสนับสนุนผลการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในการนำไปใช้ประกอบการจัดนิทรรศการผลงานทางวิชาการ สนับสนุนผลการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในการนำไปใช้ประกอบการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรให้มีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

2. ควรให้มีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐนันท์ คำชาย. (2562). *การบริหารจัดการงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทพดินทร์วิทยา เชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทิพย์ภากรณ์ ใจวัน และ สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ. (2562). การพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*. 8(3), 167-178.
- ปรีชา วุฒิเกษตรสกุล. (2560). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา เขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิภารัตน์ เสนี และ ศิลป์ชัย สุวรรณณณ. (2561). การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9*. 11(1), 1140-1152.

- ศรีสุตา ประณะลา และจิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการวิทยาลัยแสงธรรม*. 8(1), 36-49.
- ศิริรัตน์ พานนา. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. (2563). ข้อมูลโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. สืบค้น 10 ธันวาคม 2563, จาก https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=6703.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (องค์กรมหาชน). (2559). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2559. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- Hernandez-Tutop, J. E. (2006). Professional development: Implementing action research for implosive classroom teaching. *Dissertation Abstracts International*. 54(4), 18379-A.
- Kajornatthapol Pongwiritthorn, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiriroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Kenneth, M. (1992). *Developing teacher researchers in high school: A case study of a planned intervention*. New York: Pennsylvania.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

Skills of School Administrators in the Digital Age
Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2

ธนวัฒน์ สุวรรณเหลา¹ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ²
Thanawat Suwannalao, Pimolpun Phetsombat

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู จำนวน 317 คน และ ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับความต้องการจำเป็น PNI_{Modified} และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้แก่ (1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษานำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการสื่อสารของหน่วยงานราชการ (2) ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน มีการส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง (3) ทักษะด้านความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ขวัญและกำลังใจ การแสดงความยอมรับ การให้โอกาสได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (4) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุน และถือเป็นข้อปฏิบัติร่วมกัน ที่ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ (5) ทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีการประกวดนวัตกรรม เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูให้ใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ

คำสำคัญ (Keywords): ทักษะการบริหาร; ผู้บริหารสถานศึกษา; ยุคดิจิทัล

Received: 2021-10-06 Revised: 2021-10-24 Accepted: 2021-10-24

¹ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi. Corresponding Author e-mail: Pimolpun_p@rmutt.ac.th

² คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi. e-mail: Pimolpun_p@rmutt.ac.th

Abstract

This research aimed to study: 1. to study the current state and the desirable condition of the Skills of School Administrators in The Digital Age and 2. the development guidelines for the administrative Skills of school administrators in the digital age. The samples used in the research were 317 teachers and the interviewees were 6 school administrators. The tool used for data collection was a questionnaire and interview form The data were analyzed by using percentage, frequency, mean, standard deviation, Modified Priority Needs Index PNI_{Modified} and content analysis. Findings revealed that 1) the overall current conditions of the administrative Skills of School Administrators in The Digital Age was at a moderate level while the desirable conditions of the administrative skills of school administrators was at a high level; and 2) the development guidelines for the administrators in the digital age Including (1) Interpersonal skills administrators use social media to communicate with government agencies (2) Learning and teaching management skills Training is encouraged to strengthen the skills necessary to apply technology as a teaching tool intensively and continuously. (3) Conceptual skills and creative School administrators give morale and encouragement. Acknowledgment providing opportunities to participate in decision making. (4) Cognitive skills has a policy to promote and support and is considered a common practice that teachers in each subject group used ICT as a tool to organize learning activities; and (5) Technological and digital skills There is an innovation contest. To encourage teachers to use technology in various fields.

Keywords: Administration Skills; Administrators; Digital age

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001 - 2100) มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์การ และพลเมืองโลกหลายด้าน ได้แก่ ความผันผวนทางเศรษฐกิจการเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว การปรวนแปรของสภาพภูมิอากาศความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภัยพิบัติทางธรรมชาติของโลก มีแนวโน้มเกิดความรุนแรงมากขึ้นและผลกระทบอื่น ๆ อีกมากมาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) ทำให้องค์การทั้งภาครัฐ และเอกชนต่างได้รับผลกระทบจึงต้อง มีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอด เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา มีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำเนินงานที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดมีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูง และการดำรงชีวิตในอนาคต ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่ามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยยึดหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน และการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในอนาคต เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และมุ่งสู่ Thailand 4.0 ดังนี้ นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ นโยบายที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นโยบายที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ นโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นโยบายที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นความสามารถทางการบริหารที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ภารกิจบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมยุคปัจจุบันนี้ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาและสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเร่งเรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความพร้อมให้กับตนเองและสถานศึกษาของตนให้รับมือกับความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบต่าง ๆ ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในอนาคต ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลายพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ แนวความคิดของ แคทซ์ (Katz, 2005, p.33) ที่กล่าวไว้ว่า ทักษะจำเป็นของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จมี 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านเทคนิควิธีผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงาน มีเทคนิคการคิดเชิงกลยุทธ์ วางแผนกำหนดนโยบายและทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานทุกระดับ ยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน และ 3) ด้านความคิดรวบยอดผู้บริหาร ต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงาน เข้าใจกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ที่

เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในส่วนของ การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษานั้น ต้องกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ภาระงาน ยุทธศาสตร์ที่จะนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ถือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการใช้ความรู้และความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการบริหารงานตามภารกิจหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารอย่างเต็มศักยภาพ ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยอาศัยทรัพยากรบุคคล กระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบเพื่อให้การปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการบริหารในการใช้ความรู้ความสามารถดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติงานในสถานศึกษาตามภารกิจ และกระบวนการบริหาร อีกทั้งยังสามารถพัฒนาตนเองให้มีความชำนาญในการบริหารจัดการให้ถูกต้อง รวดเร็ว ก้าวทันยุคเทคโนโลยี และมีประสิทธิผล สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2, 2563) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ประจำปี พ.ศ.2563 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้ครูผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและสามารถร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อทราบถึงทักษะ ที่สำคัญและมีความจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 5 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ และ 5) ทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล เพื่อนำมาข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการบริหารจัดการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้เกิดคุณภาพอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ และ 5) ทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวนครูทั้งสิ้น จำนวน 1,625 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1) กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จึงใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1970, pp. 886-887) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมรับให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.05 คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน

2) ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่ได้รับการประเมินผลการสอบโอเน็ตสูงกว่าเกณฑ์ที่ระดับประเทศกำหนด ได้รับรางวัลผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป อำเภอละ 2 คน ใน 3 อำเภอ จำนวน 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ โดยโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มี

ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.95 และการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.991

3.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จากการส่งแบบสอบถามจำนวน 317 ฉบับ ให้กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ผ่าน Google Form ได้รับแบบสอบถาม จำนวน 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ครบตามที่ต้องการ

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูลแยกข้อมูล ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

1) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 6 คน และได้ครบทั้ง 6 คน ตามที่ต้องการ

3) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

เมื่อได้รับข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการแล้ว การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อประมวลผลและ หาค่าสถิติ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) แบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงหาความถี่และหาค่าร้อยละ

2) แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

3) การประเมินความต้องการจำเป็นในครั้งนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถาม เพื่อหาความต้องการจำเป็นในทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อแสดงระดับความต้องการจำเป็นในด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าดัชนี PNI_{Modified} เพื่อนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์ต่อไป

4) การวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 58.04 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 71.60 และมีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 56.15

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการประเมินความต้องการจำเป็นของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการประเมินความต้องการจำเป็น
ของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ทักษะของผู้บริหาร สถานศึกษา ในยุคดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน ของทักษะของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล			สภาพที่พึงประสงค์ ของทักษะของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI Modified	อันดับ
1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	3.33	0.90	ปานกลาง	4.20	0.79	มาก	0.26	4
2) ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน	3.34	0.91	ปานกลาง	4.36	0.77	มาก	0.31	1
3) ทักษะด้านความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์	3.36	0.92	ปานกลาง	4.27	0.78	มาก	0.27	3
4) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ	3.35	0.93	ปานกลาง	4.18	0.80	มาก	0.25	5

5) ทักษะด้านเทคนิค								
ทางเทคโนโลยีและการ								
ใช้ดิจิทัล	3.37	0.92	ปานกลาง	4.33	0.76	มาก	0.28	2
รวม	3.35	0.92	ปานกลาง	4.27	0.78	มาก	0.27	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.35$, $S.D.=0.92$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.37$, $S.D.=0.92$) รองลงมาเป็นทักษะด้านความคิดรวบยอด และความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.36$, $S.D.=0.92$) และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.33$, $S.D.=0.90$)

สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, $S.D.=0.78$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.36$, $S.D.=0.77$) รองลงมาเป็นทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{X}=4.33$, $S.D.=0.76$) และทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.18$, $S.D.=0.80$)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดเรียงความต้องการจำเป็นเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกข้อ โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.39-0.21 พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด (0.31) รองลงมาเป็นทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (0.28) และทักษะด้านความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์ (0.27) และทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ (0.25) มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สามารถเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นและสรุปผลได้ ดังนี้

1) แนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการวางแผนการกำหนดนโยบาย ในการใช้ สื่อสังคมออนไลน์การประยุกต์ใช้ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ประเภท Application ต่าง ๆ เช่น Facebook Line เป็นต้น ปัจจุบัน Facebook หรือ Social Media ต่าง ๆ การใช้ Search Engine อย่างเช่น Google เข้ามาช่วย ในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงสถานศึกษาต่าง ๆ ที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยใน

การบริหารจัดการ สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในการซื้อขายทางสังคม ผ่านทางเว็บไซต์ โดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง ในรูปของข้อมูล ภาพ และเสียง โดยที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ มักนำมาใช้ดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน แลกเปลี่ยน แบ่งปันทรัพยากร ข้อมูล ข่าวสาร ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีการนำมาใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคล เพื่อการสื่อสารของหน่วยงานราชการ

2) แนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางสำหรับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ซึ่งควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เป็นการเรียนการสอนให้กับครูผู้สอนอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง ทั้งนี้นอกจากการจัดอบรมแล้วอาจใช้กลไกที่เข้มข้นขึ้น เช่น การกำหนดให้ครูทุกคนต้องสอบภาคความรู้และภาคปฏิบัติทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยกำหนดให้เป็นหนึ่งในเงื่อนไขในการต่ออายุใบประกอบวิชาชีพ เพื่อเป็นการกระตุ้นครูให้พัฒนาตนเองในเรื่องนี้อย่างจริงจัง นอกจากนี้ควรส่งเสริมเรื่องจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับครูผู้สอน ให้มีความรู้ในการนำสื่อต่าง ๆ ไปใช้อย่างถูกต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์และสิทธิทางปัญญาของผู้อื่น รวมทั้งควรส่งเสริมให้รู้เท่าทันสื่อข้อมูลต่าง ๆ สามารถกลั่นกรองความจริงที่เป็นสาระสำคัญมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแนวทางสำหรับครูผู้สอน ควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงโลกภายนอกสู่ชั้นเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะอื่น ๆ ที่สำคัญในยุคนี้ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีในการกระตุ้นความอยากรู้ของผู้เรียนให้พร้อมเปิดรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

3) แนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทักษะด้านความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวทางในการพัฒนาโดยได้ศึกษากลยุทธ์ เทคนิคใหม่ ๆ วิธีการที่จะสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เช่น เทคนิคการเชื่อมโยง ซึ่งจะสามารถร้อยเรียงบูรณาการประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ได้อย่างลงตัวและจะสามารถค้นพบความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ หรือเทคนิคการตั้งคำถาม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดมุมมองที่แตกต่าง เพื่อค้นหาประเด็นสำคัญและท้าทายความคิดให้ออกจากกรอบความคิดเดิม ทำให้เกิดการกระตุ้นความคิดแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี

4) แนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถกำหนดภาพอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา พบว่า ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว นั้น สถานศึกษาทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในด้านเศรษฐกิจการเมืองสังคมและ

เทคโนโลยีซึ่งผู้บริหารนั้นมีบทบาทสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงควรมีพื้นฐานสำคัญ มองกว้างอย่างต่อเนื่องและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป วิสัยทัศน์ซึ่งเป็นความคาดหวังในอนาคตของบุคคลและสถานศึกษาจึงเป็นการกำหนดทิศทางของพันธกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างเพื่อไปสู่ เป้าหมายที่มีหรือจะเป็นในอนาคต การมีวิสัยทัศน์จึงเป็นการบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพจำเป็นต้องเรียนรู้ อีกทั้งยังต้องสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายได้อย่างเหมาะสม รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งสังคมภายนอกและภายในองค์กร รวมทั้งการจัดระบบการสื่อสารให้ได้ผล เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ทั่วถึงทุกระดับองค์กร/หน่วยงาน/สถานศึกษา

5) แนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้บ่อยขึ้น ทั้งในชีวิตประจำวันและในการจัดการเรียนการสอน โดยอาจพัฒนาให้มีระบบการส่งคะแนน ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบติดต่อด้วยสื่อออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความคุ้นเคยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นพื้นฐานให้กับครู นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ทำหน้าที่คอยให้คำปรึกษา ในเรื่องการใช้สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ให้กับครูและผู้ที่สนใจ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการจัดการศึกษา ทักษะพื้นฐานทางดิจิทัลสำหรับครูการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสร้างและเผยแพร่เนื้อหา การใช้เครื่องมือในการค้นหาข้อมูลและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ความรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมของการสร้างและส่งเสริม ให้เกิดการรู้ดิจิทัลสำหรับครู ให้สามารถถ่ายทอดการรู้ดิจิทัล ตลอดจนสามารถกระตุ้นการเรียนรู้และสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลไปสู่ผู้เรียนได้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยใช้กลยุทธ์ในการบริหารงานใช้ทักษะด้านความรู้ความคิด ทักษะด้านการศึกษาและการสอนในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างเฉลียวฉลาด มีเทคนิคและทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นผู้บริหารยุคใหม่ให้ความสำคัญกับการคิดเชิงระบบที่นำไปสู่การทำงานอย่างเป็น

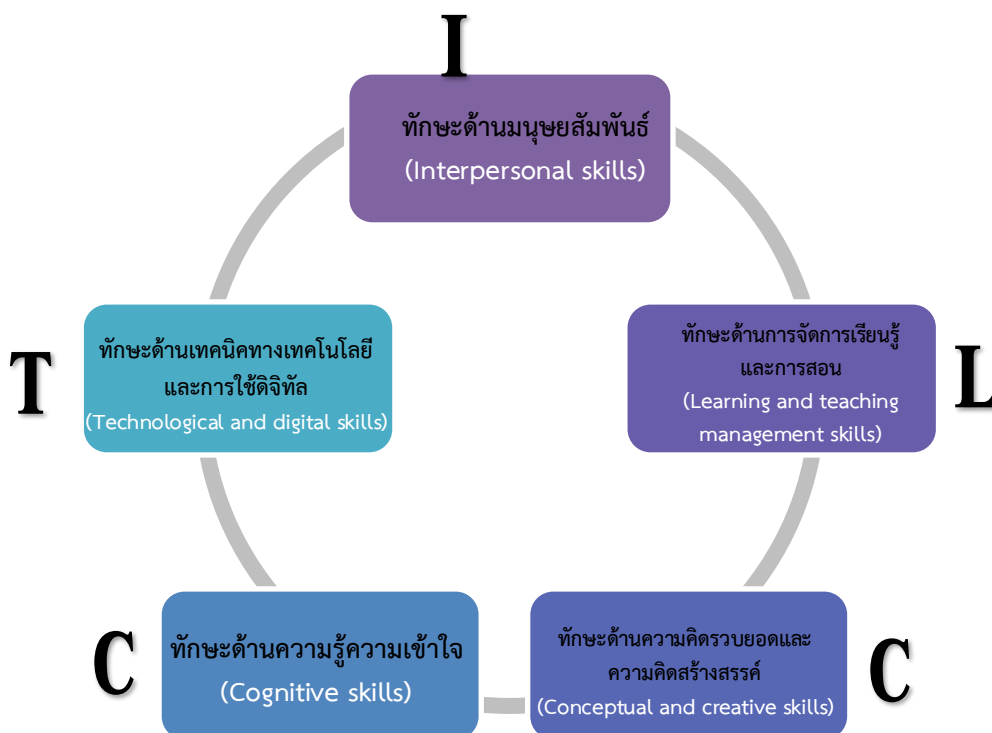
ระบบซึ่งจะเป็นผลดีต่อการบริหารงานอย่างยิ่ง ผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์สามารถระดมความคิดจากบุคลากรในโรงเรียน เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดหรือวางแผนทางโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งดำเนินการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตามที่วางแผนกลยุทธ์ไว้ให้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีัญญา น้อยพิมาย (2562) ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ เลียดทอง และจารุวรรณ เขียวน้ำชุม (2563) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ โดยการมีวิสัยทัศน์ในการใช้ข้อมูลจากเทคโนโลยีและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีและสารสนเทศใหม่ ๆ มาสร้างความโดดเด่นที่แตกต่างจากสถานศึกษาอื่น ๆ ให้ประสบการณ์ที่เหนือความคาดหมายกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการทำงานวัฒนธรรมองค์กร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันให้ครู และผู้เรียนคิดค้นนวัตกรรมการบริหารจัดการและนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง มีการใช้ประโยชน์จากความรู้ ความเชี่ยวชาญ และศักยภาพของครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะที่เหมาะสมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความคิดและความรู้ให้กับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มคนที่เกิดในยุคดิจิทัล ให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่สำคัญ คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความสามารถ มีศักยภาพเต็มสมบูรณ์ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีัญญา น้อยพิมาย (2562) ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะการบริหารของบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิพงษ์ ศรีจันทร์, จ่านงค์ แจ่มจันทร์วงษ์, และวีรพันธุ์ ศรีฤทธิ์ (2561) ศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 อยู่ในระดับมาก

3. การจัดเรียงความต้องการจำเป็นเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาพรวมมีความจำเป็นทุกข้อ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1) ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน มีค่าความจำเป็นสูงสุด อาจจะเป็นเพราะปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาและผู้เรียนซึ่งการนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนให้ทันสมัยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและสถานศึกษา จัดอบรมการออกแบบ เพื่อให้ครูสามารถสร้างสื่อการสอนได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิพงษ์ ศรีจันทร์, จ่านงค์ แจ่มจันทร์วงศ์, และวีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์ (2561) ศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทักษะโดยลำดับความสำคัญเรียงจากมากไปน้อย พบว่า ทักษะด้านการศึกษาและการสอน มีต้องการจำเป็นสูงสุดเนื่องจากในปัจจุบันผู้บริหารยังคำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญ จึงได้มีการส่งเสริมและพัฒนาวิธีการสอนของครูให้มีความเหมาะสมตามวัยของผู้เรียนและมีการส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาการและสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้มีการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา คำพูล (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของทักษะการบริหารกับกระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการศึกษาและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านการบริหารวิชาการ โดยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

แนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ประกอบด้วย 5 ทักษะ ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2CTIL
ที่มา : ชนวัฒน์ สุวรรณเหลา, 2564

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

- 1) นำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการสื่อสารของหน่วยงานราชการ
- 2) พิจารณารายละเอียดของสื่อและสารที่ส่งออกจากหน่วยงานราชการอย่างรอบคอบ
- 3) มีการตรวจสอบและปรับปรุงเนื้อหาสาระ ผ่านสื่อออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ
- 4) การนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ควรจะมีการวิเคราะห์กระแสการตอบรับการสื่อสาร

ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน

- 1) โรงเรียนและครูผู้สอนช่วยกัน จัดหาสื่อและพัฒนาสื่อการสอนให้เหมาะสมตามสาระการเรียนรู้
- 2) โรงเรียนจัดอบรมการออกแบบและพัฒนาสื่อการสอนด้วยไอซีทีให้กับครูที่ขาดทักษะ

3) จัดตั้งเครือข่ายโรงเรียน/กลุ่มโรงเรียนด้านการพัฒนาสื่อ การศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้

4) โรงเรียนมีการประเมินผลการเรียนรู้ในประเด็นการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ผ่าน การซักถาม ผู้เรียน หรือแบบประเมินผลการเรียนรู้

ทักษะด้านความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์

1) ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้มีการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในทางบวก

2) ให้ขวัญและกำลังใจ เมื่อความคิดนั้นบรรลุเป้าหมาย การแสดงความยอมรับโดยการมอบรางวัล

3) ผู้บริหารต้องเปิดใจยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น

4) ผู้บริหารให้การสนับสนุนแนวคิดที่ดี เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วม

5) ผู้บริหารพัฒนาระบบและเครื่องมือเพื่อช่วยสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ

1) ผู้บริหารหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงาน ไอซีทีประชาสัมพันธ์/เผยแพร่/ชี้แจงแผนแม่บทไอซีที

เพื่อการศึกษาแผนการพัฒนาครูเกี่ยวกับทักษะ ไอซีทีของกระทรวงศึกษาธิการ

2) ผู้บริหารโรงเรียน มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุน และถือเป็นข้อปฏิบัติร่วมกัน

3) โรงเรียนมีแผนงาน/โครงการด้าน ไอซีทีของโรงเรียนทั้งแบบระยะสั้น และระยะยาวที่

เหมาะสม

ทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

1) โรงเรียนจัดจัดอบรมความรู้ด้านไอซีที ให้กับครู เช่น การใช้ อีเลิร์นนิง (E-learning) ระบบจัดการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) เทคโนโลยีของเว็บ (Web Base Technology)

2) โรงเรียนจัดหาและติดตั้งโครงสร้างพื้นฐานทางไอซีที

3) โรงเรียนมอบหมายและแต่งตั้งให้ครูที่มีความรู้ความสามารถด้านไอซีทีทำหน้าที่สรุปและเผยแพร่

4) โรงเรียนจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอนในระดับโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ให้มีความชำนาญเพื่อนำมาประยุกต์ใช้สอนและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

5) โรงเรียนแต่งตั้งบุคลากรในโรงเรียนทำหน้าที่ผลิต จัดหา รวบรวม และเผยแพร่สื่อการเรียน การสอนผ่านช่องทางสื่อสารของโรงเรียนและจัดโครงการอบรมการผลิตสื่อการเรียน ให้กับครูในโรงเรียน

6) โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดหาและผลิตสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ส่งข่าวสารกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในยุคดิจิทัลได้อย่างทันท่วงที มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรที่จะส่งเสริมส่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารสารสนเทศระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับโรงเรียน โรงเรียนกับโรงเรียน โรงเรียนกับครู โรงเรียนกับผู้ปกครอง ระหว่างครูกับนักเรียน ครูกับครู ครูกับผู้ปกครอง เป็นต้น

2) ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรที่จะส่งเสริมให้ครูเปิดโอกาสและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกใช้ เครื่องมือ ไอซีทีเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ หรือจัดตั้งเครือข่ายไอซีที จัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอนในระดับโรงเรียน และส่งเสริมครูส่งผลงานนวัตกรรมทางการเรียนร่วมประกวดกับหน่วยงานภายนอก โรงเรียนสนับสนุน/ส่งเสริมให้ครูให้ใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ

3) ทักษะด้านความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์ จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้แนวคิดที่สร้างสรรค์ และกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นสากล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรที่จะส่งเสริมให้การสนับสนุนแนวคิดที่ดี เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วมคิด นวัตกรรม พัฒนาระบบและเครื่องมือเพื่อช่วยสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเชื่อมโยงกลไกการพัฒนากับกลไกการบริหารทรัพยากรบุคคลระบบต่าง ๆ

4) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ความรู้ความสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรที่จะส่งเสริมการศึกษา แผนการพัฒนาครูเกี่ยวกับทักษะไอซีทีของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนผ่านช่องทางการสื่อสารของโรงเรียน

5) ทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาโรงเรียนให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรที่จะส่งเสริมโรงเรียนจัดหาและติดตั้งโครงสร้างพื้นฐานทางไอซีทีเพื่อสนับสนุนเพื่อรับ-ส่ง และ แลกเปลี่ยนข้อมูล ภาพและเสียง ระหว่างบุคลากร โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านระบบไอซีที

6) จากการวิเคราะห์ทักษะที่มีความต้องการจำเป็นที่มีค่าดัชนีสูงที่สุด คือ ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน หัวข้อแนวทางในการพัฒนาหรือส่งเสริมให้ครูใช้ไอซีที ในกิจกรรมการ

จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรส่งเสริมเรื่องจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับ ครูผู้สอน ให้ความรู้ในการนำสื่อต่าง ๆ ไปใช้อย่างถูกต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์และสิทธิทางปัญญาของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด หรือหน่วยงานอื่น
- 2) ควรศึกษาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
- 3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ประเสริฐ บุญเรือง. (2563). แนวทางการบริหารการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. สืบค้นจาก <http://www.spm7.go.th>.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศรัณญา น้อยพิมาย. (2562). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. (2563). แผนปฏิบัติการ 2563. สืบค้นจาก <http://www.ptt2.go.th/main/information/plan/2202-plan2563>.
- . ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา. สืบค้นจาก https://data.bopp-obec.info/emis/index_area.php?Area_CODE=1801.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2563. สืบค้นจาก <http://www.mathayom9.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564). รายงานสรุปผลการประชุม
- โสภณ เลียดทอง และจรรุวรรณ เขียวน้ำชุม. (2563). สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยนครพนม.

- อัจฉรา คำพล. (2560). *ความสัมพันธ์ของทักษะการบริหารกับกระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.*
- Drake, T. L., & Roe, W. H. (1986). *The principal ship*. New York: Macmillan.
- Griffin, R.W. (1984). *Management*. 5th ed. Boston: Mifflin.
- Harris, B.M. (1985). *Supervisory Behavior in Education*. 2d ed. Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall.
- Katz, R. L. (2005). *Skills of an effective administrators*. Harvard Business Review, 30, 45-161.
- Hoyle, English and Steffy. (2005). *Skills for Successful 21st Century School Leaders: Standards for Peak Performers*. Virginia: American Association of School Administrators 8-9.
- Sergiovanni, T. J., & Moore, J. H. (1983). *Schooling for tomorrow dancing reforms to Issue that count*. Boston: Allyn and Bacon.
- Weigel. (2012). *Management Skills for the 21st Century: Avis Gaze /Preparing School Leaders: 21 st Century Skills and National Association of Secondary School Principals (NASSP)*. [n.p.].
- Yamane, Taro. (1970). *Statistics: An introductory analysis*. Tokyo: Harper International Edition.

ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจทำบุญของพุทธศาสนิกชน ในจังหวัดลำปาง

Marketing Factors Affecting Merit Making Decision among Buddhists in Lampang Province

จินตนา จันเรือน¹ สุวิทย์ นามบุญเรือง² รุ่งทรัพย์ ราชภูริณิยม³

Jintana Junruan, Suwit Namboonruang, Rungsap Ratniyom

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจทำบุญของพุทธศาสนิกชนจังหวัดลำปาง เป็นวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 400 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการทำบุญของพุทธศาสนิกชนชาวลำปาง ทำบุญน้อยกว่า 4 ครั้งต่อเดือน มากที่สุดทำบุญให้เจ้ากรรมนายเวรมากที่สุด ช่วงเวลาในการทำบุญ ทำบุญแล้วแต่ช่วงเวลาที่ไม่สะดวก สาเหตุในการทำบุญ ทำบุญเพื่อความสบายใจ ความคาดหวังในการทำบุญ ทำบุญเพื่อหวังความสุขความเจริญในชาตินี้มากที่สุด และตนเองคนเดียวมีอิทธิพลต่อการทำบุญมากที่สุด ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาด พบว่าโดยรวมมีผลต่อการตัดสินใจทำบุญ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ลักษณะด้านการสร้างและการนำเสนอทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.34) กระบวนการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.29) สถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.28) บุคลากรทางการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.10) ประเภทของการทำบุญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.76) การส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.73)

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัยทางการตลาด; การตัดสินใจทำบุญ; พุทธศาสนิกชน

Received: 2021-10-19 Revised: 2021-12-14 Accepted: 2021-12-15

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัย
อินเตอร์เทคลำปาง Bachelor of Business Administration Program in Business Administration, Faculty
of Business Administration and Technology, Lampang Inter-Tech College. Corresponding Author
e-mail: jintanajun2520@gmail.com

² หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัย
อินเตอร์เทคลำปาง Bachelor of Business Administration Program in Business Administration, Faculty
of Business Administration and Technology, Lampang Inter-Tech College.

³ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัย
อินเตอร์เทคลำปาง Bachelor of Business Administration Program in Business Administration, Faculty
of Business Administration and Technology, Lampang Inter-Tech College.

Abstract

This research is to study behavior and marketing factors affecting making merit decisions of Buddhists in Lampang Province. Is an exploratory research and using a questionnaire. The sample group used in the study among 400 Buddhists in Lampang province. Using descriptive statistics, average, percentage. The findings on merit making behavior of Buddhists in Lampang region revealed that most respondents made merit less than 4 times a month, making merit for the purpose of offering to deceased relatives to amend for the past offenses. Time to make merit was mostly found around convenient time and the causes for making merit was for having a peace of mind. The main objective and expectation for merit-making was for happiness and prosperity in present life, and the population was found to be influenced by the majority to make merit. Marketing factor analysis result showed that the overall effect on the decision to make merit was at a high level with mean rating of (4.08). When considered against each factor regarding the mean score in descending order it was found as follows, physical evidence with mean rating of (4.34), service process with mean rating of (4.29), place with mean rating of (4.28), service personnel with mean rating of (4.10), types of merit with mean rating of (3.76), and lastly promotion with mean rating of (3.73).

Keywords: Marketing Factors; Merit Making Decision; Buddhists

บทนำ (Introduction)

พระพุทธศาสนามีบทบาทต่อความเชื่อของคนในสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน คนไทยจึงมีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา และมีการทำบุญกัน การทำบุญถือเป็นการชำระหรือล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส และนิยมการทำบุญกับวัดวาอาราม กระแสใหม่ๆ หรือความเปลี่ยนแปลงของสังคมและคนในสังคมได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ให้กับวัดมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น วัดจึงไม่ได้อยู่เฉยอย่างสงบเสงี่ยมเหมือนเดิมต่อไปอีกแล้ว วัดเริ่มมีบทบาทในการจัดกิจกรรมทางพิธีกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้มาทำบุญ หรือถ้ามองในแง่โลกธุรกิจก็คือผู้บริโภคนั่นเอง วัดจึงต้องผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการดังกล่าว เมื่อคนในสังคมนิยมประกอบพิธีกรรมเหล่านี้ จึงเป็นช่องทางให้วัดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมต่างๆ ในวัด ผลิตสินค้าและบริการตอบสนองต่อความต้องการที่ท่วมท้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะเป็นอีกทางเลือกที่จะเชิญชวนผู้คนเข้ามาทำบุญกับวัดนั้นๆ โดยง่าย คนไทยในปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับวัดและการที่ พุทธศาสนิกชนจำนวนมากยังให้

ความสำคัญ และยังเข้าวัดมา ทำบุญและพิธีกรรมต่างๆทางวัดที่ได้จัดเพื่อส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชน ได้ทำบุญกุศลในรูปแบบต่างๆสิ่งเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าวัดนอกจากจะเปรียบเหมือนเป็นศูนย์รวม จิตใจของ ชาวพุทธแล้วยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของชุมชนใน ประเทศไทย วัดจึงเป็นศูนย์กลาง ทางพิธีกรรมต่างๆทางสังคม ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่จะขาดไม่ได้ ของแต่ละชุมชนนับได้ว่า วิถีชีวิต ของคนไทยนั้นมีความพันร้อยอยู่ กับวัดอย่างแน่นแฟ้น มากทีเดียวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่า ปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนบางส่วนอาจจะไม่สามารถเข้าไปทำบุญที่วัด ได้บ่อยครั้งนัก โดยเขาอาจจะมี โอกาสเข้าวัดทำบุญเนื่องใน โอกาสสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือในพิธีกรรมที่เขาต้องเข้ามา เกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามวัดยังถือได้ว่า เป็นศูนย์กลางการทำบุญของ พุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน สาเหตุ หนึ่งที่วัดกลายเป็นศูนย์ กลางการทำบุญนั้นเนื่องมาจาก พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อเรื่องของบาปบุญคุณ โทษและได้มีการทำบุญเข้าวัดและ พระสงฆ์โดยตรงนั้นจะได้บุญ มากกว่าการทำบุญกับบุคคลหรือสถานที่อื่นๆ ในส่วนของ ทางวัดเอง นั้นได้จัดการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ให้มีความ สอดคล้องกับความต้องการของพุทธศาสนิกชนมาก ขึ้น บางวัดยังมีกิจกรรมซึ่งเป็นการทำงานเพื่อสังคมสังคม โดยนำ เรื่องความเชื่อของบาปบุญคุณ โทษ มาเป็นแรงจูงใจในการ ทำบุญของพุทธศาสนิกชน (อาทิตยา จารุจินดา, 2546) โดยส่วนใหญ่ พุทธศาสนิกชนยังไม่เข้าใจเรื่องการการเข้า วัดมาทำบุญอย่างถูกต้อง บางคนมีความเชื่อผิดๆ เกี่ยวกับการ เข้าวัด ยกตัวอย่าง เช่น ความเชื่อที่ว่าคนบริจาคเงินมากๆ จะได้บุญมากกว่าคนที่ บริจาคน้อย หรือการที่พุทธศาสนิกชน บางส่วนยังมีความเห็นแก่ตัวก็ต่างพยายามเบียดเสียดเข้าไป ในวัด เพื่อให้ตนได้ทำบุญกับหลวงพ่อบุญที่มีชื่อเสียงโดยการเข้า ไปทำบุญนั้นไม่ได้ช่วยให้ จิตใจเกิด ความสงบสุขอย่างแท้จริง จริง (ดุขฎิ คนแรงดี, 2549) ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “พุทธศาสนิกชนกับวันวิสาขบูชา” จากประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ ทั่วประเทศ ทุกภูมิภาค จำนวน 1,251 คน เกี่ยวกับการเข้าวัด ความเชื่อในเรื่องเวรกรรม และการรับรู้ถึงความสำคัญของวัน วิสาขบูชา ซึ่งในปีนีตรงกับวันเสาร์ที่ 18 พฤษภาคม 2562 จากผลการสำรวจถึงความถี่ในการเข้าวัด ของประชาชนในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา พบว่า ร้อยละ 43.65 จะเข้าวัดในช่วงเทศกาลงานบุญ วัน สำคัญทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา ร้อยละ 37.88 เข้าวัดทุกอาทิตย์หรือทุกวันพระ (เดือนละ 1-5 ครั้ง) ร้อยละ 5.52 เข้าวัดปีละครั้ง ร้อยละ 4.32 ขึ้นอยู่กับโอกาสและความสะดวก ร้อยละ 1.84 เข้าวัดทุกวัน และมีร้อยละ 6.79 ที่ไม่ได้เข้าวัดเลย เพราะต้องทำงาน จึงไม่ค่อยมีเวลา โดย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.61 เข้าวัดเพื่อไปทำบุญตักบาตร รองลงมา ร้อยละ 29.66 เพื่อฟังเทศน์ ฟัง ธรรม ร้อยละ 7.82 นั่งสมาธิ ร้อยละ 3.35 ไปงานบวช งานศพ และ ร้อยละ 3.18 ไปสะเดาะ เคราะห์ ร้อยละ 0.43 บูชา/เช่าเครื่องรางของขลัง ร้อยละ 0.09 ขอเลขเด็ด/ขอหวย และร้อยละ 1.55 อื่นๆ เช่น บำเพ็ญประโยชน์ให้วัด (ล้างห้องน้ำ กวาดลานวัด) การเข้ามาทำบุญของ

พุทธศาสนิกชนน่าจะมีปัจจัยเป็นเหตุในการตัดสินใจเข้ามาทำบุญในวัด ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจจะมีทั้งปัจจัยภายในของผู้ที่ทำบุญเอง เช่น ความศรัทธา ความเชื่อ ทัศนคติ ความชอบ ความศรัทธา หรือ ปัจจัยภายนอก เช่น ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาด เป็นต้น (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า), 2562)

วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของสังคมไทย ศูนย์กลางของความเคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเพื่อให้คนไทยประพฤติปฏิบัติตนอยู่ใน ศีลธรรมอันดีงาม แต่จากสภาพปัญหาในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจการเมืองหรือปัญหา อาชญากรรมที่แสดงให้เห็นว่าคนเรามีคุณธรรมน้อยลงและเห็นแก่ตัวมากขึ้น จากปัญหาต่างๆ เหล่านี้จึงนำไปสู่ความขัดแย้งของคนในสังคมเพิ่มขึ้น ทุกวันนี้คนไทยห่างวัดพุทธศาสนิกชนเข้าวัดทำบุญน้อยลงจะเข้าเฉพาะมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น จากปัญหาข้างต้นส่งผลให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจทำบุญของพุทธศาสนิกชนจังหวัดลำปาง โดยมุ่งหวังที่จะสะท้อนเหตุปัจจัยอันแท้จริงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำบุญของพุทธศาสนิกชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจทำบุญของพุทธศาสนิกชนจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนทั้งชายหญิงในจังหวัดลำปางที่เคยทำบุญอายุระหว่าง 20 -70 ปี จำนวนทั้งสิ้น 69,384 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 397 คน โดยผู้วิจัยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ และส่วนที่ 2 พฤติกรรมในการทำบุญของพุทธศาสนิกชนในลำปาง จำนวน 6 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และส่วนที่ 3 ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำบุญ ได้แก่ ประเภของการทำบุญ สถานที่ การส่งเสริมการตลาด บุคลากรทางการบริการ กระบวนการบริการ และลักษณะด้านการสร้างและการนำเสนอทางกายภาพ จำนวน 30 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating

Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale 5 ระดับ จากมาตรวัดของ RenisLikert (Likert, Rensis, 1967) ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ระดับที่ 2 ระดับความคิดเห็นน้อย ระดับที่ 3 ระดับความคิดเห็นปานกลาง ระดับที่ 4 ระดับความคิดเห็นมาก และระดับที่ 5 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

การทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของคอน บราท (Cronbach's alpha Coefficient) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .873 (ซึ่งมีค่ามากกว่า .70) ดังนั้นแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และเชื่อถือได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของประชากร ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมในการทำบุญของพุทธศาสนิกชน ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำบุญ ใช้สถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 249 คน อายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส จำนวน 223 คน พบว่า คิดเป็นร้อยละ 56.2 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.97 ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท

ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำบุญน้อยกว่า 4 ครั้งต่อเดือน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.0 ทำบุญให้เจ้ากรรมนายเวรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.40 รองลงมา คือ ทำบุญใส่บาตร ช่วงเวลาในการทำบุญ พบว่า ทำบุญแล้วแต่ช่วงเวลาที่เหมาะสม มากที่สุด รองลงมา ทำบุญวันครบรอบวันตายของบุคคล สาเหตุในการทำบุญ พบว่า ทำบุญเพื่อความสบายใจ กับ อุทิศส่วนกุศลให้บุคคลอื่นที่รักที่ล่วงลับ มากที่สุดเท่ากัน รองลงมา คือ มีบุคคลชวน ความคาดหวังในการทำบุญ พบว่า ทำบุญเพื่อหวังความสุขความเจริญในชาตินี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.60 รองลงมา คือ แก้กรรม แก้เคราะห์ แก้ความโชคร้าย ใครมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำบุญ พบว่า ตนเองคนเดียวมีอิทธิพลต่อการทำบุญมากที่สุด รองลงมา คือ ครอบครัว

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดโดยรวมที่มีผลต่อการตัดสินใจทำบุญของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดลำปาง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	□	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ประเภทของการทำบุญ (Product)	3.76	.814	มาก
2. สถานที่ (place)	4.28	.560	มาก
3. การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.73	.864	มาก
4. บุคลากรทางการบริการ (People)	4.10	.545	มาก
5. กระบวนการบริการ (Process)	4.29	.516	มาก
6. ลักษณะด้านการสร้างและการนำเสนอทางกายภาพ(Physical Evidence)	4.34	.466	มาก
รวม	4.08	.399	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดโดยรวมที่มีผลต่อการตัดสินใจทำบุญในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ลักษณะด้านการสร้างและการนำเสนอทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 กระบวนการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 สถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 บุคลากรทางการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ประเภทของการทำบุญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจทำบุญของพุทธศาสนิกชนจะเห็นได้ว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นในด้านลักษณะด้านการสร้างและการนำเสนอทางกายภาพมากที่สุด โดยให้ความสำคัญกับประเด็น คือ ที่จอดรถสะดวกสบาย บรรยากาศในภาพรวมของวัดดี ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากมีการอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ในการจอดรถ สามารถทำให้เข้าถึงสถานที่นั้นได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนทร์ทิพย์ คาวาโนเบะ (2554) กล่าวว่า แรงจูงใจด้านสิ่งดึงดูดใจส่งผลต่อ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยว จะให้ความสำคัญกับการเข้าถึง เนื่องจาก การเดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ มีการเดินทางที่มีความหลากหลายในการเข้าถึงสถานที่ ท่องเที่ยวเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกในการ เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับแนวคิดของ Cooper & Boniface (1998) ที่กล่าวว่า การเข้าถึง แหล่ง ท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจได้มากหากมีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลิตา สุขมาก (2554) กล่าวว่า แรงจูงใจด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยว เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการตลาด และสอดคล้องกับแนวคิดของ Tourism Western Australia (2008) ที่ระบุว่าสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวและระบบ

สาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ นักท่องเที่ยวสามารถใช้ได้อย่างสะดวกสบาย นอกจากนั้นพุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีส่วนในการตัดสินใจในการทำบุญยังประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การเข้าพบพระภิกษุสงฆ์สบาย ไม่ยุ่งยาก เป็นวัดที่น่าเลื่อมใสศรัทธา รวมทั้งการประเพณีของพระ สามเณรภายในวัดอยู่ในกรอบพระธรรมวินัย ส่วนใหญ่พุทธศาสนิกชนนิยมทำบุญด้วยการทำบุญตักบาตร และจะเลือกวัดในการทำบุญที่วัดมีปฏิสัมพันธ์กับพุทธศาสนิกชนหรือญาติโยม เป็นต้น โดยสอดคล้องกับ รุ่งทิพย์ เลิศนิทัศน์ (2559) กล่าวว่า เมื่อสังคมเมืองเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้น แต่ศาสนาก็ยังคงเปรียบเสมือนสิ่งที่คอยยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนเอาไว้ สิ่งหนึ่งที่สามารถทำได้ง่ายและเมื่อทำแล้วสบายใจคือการทำบุญ ทว่า ในปัจจุบันนี้การทำบุญมีหลากหลายรูปแบบ มีความเชื่อที่แตกต่างกัน รวมไปถึงความแตกต่างระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมชนบทและสังคมเมือง ทำให้ลักษณะและความคิดต่างๆ ในการทำบุญย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน สิ่งหนึ่งที่สามารถเห็นได้ชัดคือโอกาสในการทำบุญ กลุ่มพุทธศาสนิกชนในเมืองส่วนใหญ่มักเลือกทำบุญตามแต่ความสะดวก แล้วแต่โอกาสของตนเอง ทำเฉพาะวันสำคัญทางพุทธศาสนา วันสำคัญของตนเองและคนใกล้ชิด ตามเทศกาลประจำปี หรือทำบุญเมื่อมีความทุกข์ไม่สบายใจเท่านั้น น้อยมากที่จะทำบุญทุกวัน เพราะวิถีชีวิตในสังคมเมือง ทำให้ไม่สามารถทำบุญได้ทุกวัน แต่เลือกที่จะทำบุญตามความสะดวกของตนเองมากกว่า ไม่ยุ่งยาก เลือกวัดที่มีชื่อเสียงและวัดที่เคยไปบ่อยๆ และมีความรู้จัก มีปฏิสัมพันธ์ กับวัดและพระสงฆ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ลักษณะและรูปแบบการทำบุญภายในวัดส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การทำทาน แต่การทำบุญนั้นควรมีครบทั้งทาน ศีล และภาวนา วัดแต่ละแห่งควรให้ความสำคัญแก่การปฏิบัติภาวนาด้วย เช่นการเปิดอบรมการปฏิบัติภาวนาที่ถูกต้อง หรือจัดกิจกรรมการนั่งสมาธิวิปัสสนาโดยมีพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติ และจัดอย่างเป็นกิจจะลักษณะภายในวัด

1.2 ควรส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำบุญทั้งทางด้านทาน ศีล และภาวนา มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการพิมพ์เอกสาร เป็นต้น

1.3 เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การเข้าวัดทำบุญพุทธศาสนิกชน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การทำบุญ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง

1.4 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัจจัยการสื่อสารทางการตลาด ปัจจัยการเปิดรับข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจทำบุญของพุทธศาสนิกชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างให้ละเอียดกว่านี้ เช่น ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้บริโภครุ่น Gen Y เป็นต้น เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวจะเป็นกลุ่มบุคคลใหม่ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนพุทธศาสนาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- ดุชนันท์ คนแรงดี. (2549). บทบาทของวัดในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการทำบุญ กรณีศึกษา: วัดสังฆทาน และวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ 1. อุดรราชธานี : สถาบันราชภัฏอุดรราชธานี.
- รุ่งทิพย์ เลิศนิทัศน์. (2559). ทศนคติ ความเชื่อ วิถีปฏิบัติในการทำบุญของพุทธศาสนิกชนในมหานคร : กรณีศึกษาพุทธศาสนิกชนใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลลิตา สุขมาก. (2554). แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรินทร์ทิพย์ คาวาโนเบะ. (2554). แรงจูงใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดน่าน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า). (2562). พุทธศาสนิกชนกับวันวิสาขบูชา. สืบค้น 20 ตุลาคม 2563, จาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=240.
- อาทิตยา จารุจินดา. (2546). พฤติกรรมทางศาสนาของคน ในสังคมเมือง : กรณีศึกษาวัดสนามนอก และวัด สนามในตำบลวัดชะลอ อำเภอบางกรวย จังหวัด นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Cooper, C., & Boniface, B. G. (1998). *Geography of travel and tourism*. UK: Butterworth Heinemann.
- Taro Yamane.(1973). *Statistics: An Introductory Analysis*.3rdEd. New York. Harper and Row Publications.
- Tourism Western Australia. (2008). *5A's of Tourism*. Retrieved May 3, 2012 From www.tourism.wa.gov.au/jumpstartguide/totb_5Asoftourism.html.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจวิชาสุขศึกษา
เรื่องความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

A study of learning Achievement in Health Education
on Life Safety for Matthayomsuksa 3 students in The Demonstration
School of Ramkhamhaeng University By using the Instructional
Package on Life Safety

สายชล ไชยชนะ¹ อรนุช ลิ้มตศิริ²
Saychon Chaichana, Oranuch Limtasiri

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชา
สุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) ศึกษาความพึงพอใจ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อชุดกิจกรรมการ
เรียนรู้ เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน 30
คน ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตของ
นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.28/84.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2.
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตของกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่า
ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต อยู่ในระดับ
มาก โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57

คำสำคัญ (Keyword): ชุดกิจกรรมการเรียนรู้; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ความพึงพอใจ

Received: 2022-03-10 Revised: 2022-06-03 Accepted: 2022-06-25

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัตกรรมการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Master of Education Program in Innovative Curriculum and Learning Management.
Ramkhamhaeng University. Corresponding Author e-mail: 6012440007@rumail.ru.ac.th

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of
Curriculum and Instruction. Faculty of Education Ramkhamhaeng University

Abstract

The proposes of this research were 1. to construct and study the efficiency of the Instructional Package in Health education subject on life safety to be effective according to criteria 80/80 2. to compare a learning achievement between before and after to use Instructional Package 3) to study a satisfaction toward learning with the Instructional Package on life safety for Matthayomsuksa 3 students in The Demonstration School of Ramkhamhaeng University. The populations were 1 class of 30 students in Matthayomsuksa 3 at The Demonstration school of Ramkhamhaeng university, semester 1 of academic year 2021. The results found that : 1. An instructional package in health education subjects on life safety For matthayomsuksa 3 students has an efficiency at (E1/E2) 80.00/83.33 that according to criteria. 2. The leaning achievement in health education for Matthayomsuksa 3 students after learning was higher than before leaning at significance level at .05 3) The satisfaction of matthayomsuksa 3 students through an Instructional pack age in health education subjets on life safety were in the high level by mean ($\bar{X}$) = 4.26, standard deviation (S.D.) = 0.57.

Key words: An instructional package; Learning achievement test; Satisfaction

บทนำ (Introduction)

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และขับเคลื่อนไปอย่างรวดเร็วด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม การคมนาคม เทคโนโลยี การสื่อสาร และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ทำให้นักเรียนเกิดกระแสตื่นตัวที่จะต้องพัฒนาตัวเองให้ทันยุคทันเวลา และการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่พัฒนาคนให้มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และการประกอบอาชีพดังกล่าว เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้คนรู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และอยู่อย่างสันติ ประเทศใดที่มีการศึกษาของชนในชาติดี ก็จะทำให้บ้านเมืองนั้น เกิดความเจริญรุ่งเรืองสงบสุขอย่างเป็นระเบียบ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ทั่วโลกต้องมีการรับมือที่ดีที่สุด เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้ในยุคที่มีโรคโควิด-19 จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องปรับวิธีการเรียนรู้เข้าสู่สภาวะปกติแบบใหม่ (New Normal of Education) ครูจำเป็นต้องคิดค้นและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้สามารถใช้ได้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในวงการการศึกษาทั้งในไทยและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพต่อผู้เรียนตามสถานการณ์ในปัจจุบัน

ปัจจุบันหลักสูตรการเรียนรู้กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา ได้จัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีเนื้อหาครอบคลุมสาระที่ 1 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว สาระที่ 3 การ

เคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมกีฬาไทย และกีฬาสากล สารที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค และสารที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต โดยตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาพฤติกรรมทางสุขภาพทั้งด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม ค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพควบคู่ไปด้วยกัน รวมทั้งการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมและกีฬาในการพัฒนาสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื่องจากเป็นวิชาที่อยู่ใกล้ตัวของผู้เรียนทำเป็นประจำและไม่ได้คิดว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวทำให้ละเลยต่อการปฏิบัติ พฤติกรรมสุขภาพที่จะส่งผลต่อตัวเองในอนาคต จากจากสภาพเนื้อหาของวิชาสุขศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในอยู่ในระดับที่ไม่ถึง 70 เปอร์เซนต์ ซึ่งนักเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่สนใจบทเรียน และคิดว่า ไม่เกิดขึ้นกับตนเอง จึงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้น้อย (กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, 2564)

วิธีที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียน การสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาได้อีกวิธีหนึ่งคือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ มีแผนการสอนที่ครูและนักเรียนสามารถใช้เพื่อจัดการเรียนการสอน ได้อย่างสมบูรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ชุดกิจกรรม คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แนวคิด จุดประสงค์ เนื้อหา และสื่อการสอนที่ครูจัดให้ผู้เรียนใช้ประกอบการศึกษาเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน (ภาวิดา ตั้งกมลศรี, 2552)

จากสาเหตุของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนจึงสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สารที่ 5 เรื่องความปลอดภัยในชีวิต เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์การเรียน โดยวิธีใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนานักเรียนให้เรียนรู้โดยใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้สารที่ 5 เรื่องความปลอดภัยในชีวิต เพื่อศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและความพึงพอใจวิชาสุขศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยภายใต้วิกฤตการณ์ โรคระบาดโควิด-19 ผู้วิจัยจึงได้จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (online learning) โดยใช้ โปรแกรม Google Classroom

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. นักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการเรียนรู้หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าการเรียนรู้ก่อนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543:20) ผู้วิจัยได้ทำการทดลองสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 8 ห้อง ทั้งหมด 276 คน มีการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ ระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่ในห้องเดียวกัน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

2.2 ประชากรที่ใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 42 คน

2.3 ประชากรที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 เล่ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีเนื้อหา ดังนี้ เล่มที่ 1 พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เล่มที่ 2 การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์กับการเกิดอุบัติเหตุ เล่มที่ 3 การช่วยฟื้นคืนชีพ
2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 ชั่วโมง แผนละ 1 ชั่วโมง
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียนและหลังเรียน) เรื่องความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษา เป็นแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

จำนวน 5 ด้าน ด้านคำอธิบายการใช้ชุดกิจกรรม ด้านคู่มือครู ด้านคู่มือนักเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ จำนวน 26 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีลิเคอร์ท

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้ดำเนินการทดลอง โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้วิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โดยจัดการเรียนการสอน จำนวน 10 คาบเรียน คาบเรียนละ 1 ชั่วโมง ด้วยวิธีการทดลองแบบออนไลน์

4.1 ดำเนินการทดลอง ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543: 20) ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนและหลังเรียนในวิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรูปแบบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการทดลองแบบ One Group Pretest- Posttest Design

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	หลังเรียน
กลุ่มทดลอง	T1	X	T2

เมื่อ T1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)
 X แทน การจัดการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยในชีวิต โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 T2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Post-test)

4.2 วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการทดลอง ดังนี้

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทราบ และอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและผู้วิจัย

2. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 30 ข้อ เวลา 1 ชั่วโมง ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2564 จากนั้นตรวจเก็บคะแนน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลก่อนเรียน

3. ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต กับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 3 แผน ใช้เวลา 10 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 2-17 กันยายน พ.ศ. 2564

4. เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบตามแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ เวลา 1 ชั่วโมง ในวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2564 จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติในการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples) จากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

5. จากนั้นให้นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์เป็นรายข้อ รายด้าน และภาพรวม

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หาค่าความยากง่ายของข้อสอบ (P) อำนาจจำแนกของข้อสอบ (R) และค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR20

3. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 โดยหาค่าร้อยละ

4. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้สถิติในการทดสอบค่าที่ แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) จากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

5. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สอนโดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์เป็นรายข้อ รายด้าน และ ภาพรวม

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน การวิจัย และปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาเรื่องความปลอดภัยในชีวิต

การ ทดลอง	จำนวน นักเรียน (คน)	คะแนนระหว่างเรียน (120 คะแนน)		แบบทดสอบหลังเรียน (30 คะแนน)		ประสิทธิภาพ
		ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ(E1)	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ(E2)	E1/E2
รายบุคคล	3	96.00	80.00	25.00	83.33	80.00/83.33
กลุ่มย่อย	9	96.11	80.09	24.67	82.22	80.09/82.22
ภาคสนาม	30	96.33	80.28	25.30	84.33	80.28/84.33

จากตารางที่ 2 พบว่าการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต ตามลำดับ 3 ขั้นตอน มีประสิทธิภาพ ดังนี้ ในการหาประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่ 1 แบบรายบุคคล จำนวน 3 คน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.00/83.33 ขั้นที่ 2 แบบกลุ่มย่อย จำนวน 9 คน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.09/82.22 และขั้นตอนที่ 3 แบบภาคสนาม จำนวน 30 คน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.28/84.33 นั่นคือ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/8

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต ของกลุ่มทดลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คะแนนแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	16.47	2.50	-13.106	.000*
หลังเรียน	30	24.17	1.76		

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้คะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 24.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.76 สูงวก่อนได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.47 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านคำอธิบายการใช้ชุดกิจกรรม			
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	4.48	0.49	มาก
2. ด้านคู่มือครู			
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	4.04	0.59	มาก
3. ด้านคู่มือนักเรียน			
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	4.58	0.50	มากที่สุด
4. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	4.18	0.63	มาก
5. ด้านสื่อการเรียนรู้			
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	4.05	0.66	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.26	0.57	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง กล่าวคือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบครั้งที่ 1 แบบรายบุคคล ทดสอบหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลที่ได้เท่ากับ 80.00/83.33 จากการซักถามและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างเรียนพบว่านักเรียนมีความสนใจในนวัตกรรม เนื่องจากรูปภาพมีสีสันสวยงาม ข้อความมีขนาดใหญ่พอเหมาะ และทำให้ผู้เรียนสนุกในการเรียน แต่ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะในเรื่องของภาพประกอบว่ามีจำนวนน้อยเกินไป ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเพิ่มจำนวนภาพประกอบเนื้อหาให้มีจำนวนมากขึ้นในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เล่มที่ 1 ในลำดับต่อไป จากนั้นทำการทดสอบครั้งที่ 2

แบบกลุ่มย่อย ทดสอบหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลที่ได้เท่ากับ 80.09/82.22 จากนั้นทำการทดสอบครั้งที่ 3 แบบภาคสนาม ทดสอบหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลที่ได้เท่ากับ 80.28/84.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 อาจเป็นเพราะว่ามีการใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนชุดเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับคำถามประกอบกับผู้สอนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ถูกต้องมากขึ้น สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อาจเป็นเพราะการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการทดลองใช้และวิเคราะห์หาคุณภาพ และค่าความเชื่อมั่น ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกชุดอยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ อีกทั้งนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปทดลองใช้เบื้องต้นเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาคครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัสชา ทะแพงพันธ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยประวัติศาสตร์อยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.67/81.00 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยประวัติศาสตร์อยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.67/81.00 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังจากที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) เจตคติของผู้เรียนต่อการเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยประวัติศาสตร์อยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก

2. นักเรียนที่ได้เรียนรู้ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุศึกษาระหว่างก่อนการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และหลังการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าชุดกิจกรรมของผู้สอนทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหา ดังทฤษฎีของ จีรวัดน์ เอนสูงเนิน (2555) รายงานการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาสุศึกษา พ 16101 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาสุศึกษา พ 16101 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุศึกษาและ พลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้ศึกษาสร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.44/89.88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาสุศึกษา พ 16101 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อเอกสาร

ประกอบการเรียนรายวิชา สุขศึกษา พ16101 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด

3. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.50 และหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.76 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จึงสรุปได้ว่า การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาสูงขึ้น สอดคล้องดังทฤษฎีของ ฌอง-ฌัก อ็องรี (2555) ชุดกิจกรรมหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อการสอนซึ่งประกอบด้วยสื่อประสมที่ถูกรวบรวมไว้อย่างสมบูรณ์เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ เพื่อใช้กิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดหมายที่วางไว้ ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้นและช่วยให้ผู้เรียนได้เสริมสร้างหรือพัฒนาตามเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระ บัณฑิตสั่ง ใบกิจกรรมในการทำกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ใบความรู้ เครื่องมือ หรือสื่อจำเป็นสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งแบบวัดประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับทฤษฎีของภาวีดา ตั้งกลมศรี (2552, หน้า 40) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรม คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยแนวคิด จุดประสงค์ เนื้อหา และสื่อการสอนที่ครูจัดให้ผู้เรียนได้ใช้ประกอบการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนและทฤษฎีของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2551) ชุดกิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ จากตามความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนี้แล้วยังสามารถทราบผลการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายหรือเกิดความท้อถอยในการเรียนและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ของของศวิษฐ์ แก้วปลอด (2560) การเสริมสร้างสุขภาพ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพสร้างสมรรถภาพ และป้องกันโรค สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านจระรงตาดง มิตรภาพที่ 175 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอน เรื่อง “การสร้างเสริมสุขภาพ” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2) มีค่า 88.42/84.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนก่อนและหลังใช้ชุดการสอน ทางการเรียนสุขศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 76.08/80.41 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เรื่อง “การสร้างเสริมสุขภาพ” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการทดลองใช้ชุดการสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.47 ค่า t เท่ากับ 14.87 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโดยชุดการ

สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “การสร้างเสริมสุขภาพ” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านจะรังตาตง มิตรภาพที่ 175 เมื่อพิจารณาภาพรวมระดับความพึงพอใจมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 1.83 คิดเป็นร้อยละ 18.33 และระดับความพึงพอใจ ปานกลางมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 0.5 คิดเป็นร้อยละ 5.55

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงของกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิต อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน ($\bar{X}$) = 4.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ (S.D.)=0.57 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริยาพร วงศ์อนุตรโนรจน (2553) กล่าวว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเป็นสาเหตุของพฤติกรรมและเป็นผลของพฤติกรรม เพราะเวลาที่บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความคิดความต้องการของเขา เขาก็จะได้รับประสบการณ์ทำให้เขาเกิดความคิดความรู้สึกบางอย่างต่อการกระทำนั้นด้วย ซึ่งเป็นผลให้ผู้เรียนแสดงออกมาทางพฤติกรรมปฏิบัติงานและทางความรู้สึก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ควรศึกษารายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เข้าใจ ก่อนนำไปประยุกต์ใช้งานจริงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ควรอธิบายขั้นตอน และวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างสูงสุด
3. ควรสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดี ส่งเสริมการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิรวัดน์ เียนสูงเนิน. (2555). รายงานการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาสุขศึกษา พ 16101 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4. โรงเรียนบ้านกุดจิก (รัชชสิริอนุกุล)

- ณเอก อึ้งเสื่อ. (2555). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานประดิษฐ์ใบตอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรียาพร วงศ์อนุครโรจน์. (2553). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ภาวิดา ตั้งกมลศรี. (2552). การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. หลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุพิชชา ทะแ่งพันธ์. (2550). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยประวัติศาสตร์อยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อิทธิพลคุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสม
ทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม

กรุงเทพมหานคร

Influence of Brand Equity as a Mediator Connecting
the Marketing Mix to Purchase Intention of Consumer Bedding
with in Nongkhaem Area, Bangkok

ภักพล ศิริอมรวัฒน์¹ สุมาลี รามานุส²

Pakkapol SiriAmornwat, Sumalee Ramanust

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า และการตัดสินใจซื้อ 2. คุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ทำการเก็บข้อมูลกับผู้ตัดสินใจซื้อเครื่องนอนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 230 คน ตามแนวคิดของ Hair et al. (2006) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรม Smart PLS ผลการวิจัยพบว่า 1) ส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.11 คุณค่าตราสินค้าอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.52 และการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.35 และ 2) คุณค่าตราสินค้าในฐานะปัจจัยคั่นกลางที่เชื่อมโยงส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยเรียงค่าตามอิทธิพลรวมประกอบไปด้วย คุณค่าตราสินค้า (BE) (TE=777) และส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลรวมต่อการตัดสินใจซื้อ (7P) (TE=951) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอิทธิพลส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทางอ้อมผ่านคุณค่าตราสินค้ามากกว่าทางตรง

คำสำคัญ (Keyword): ส่วนประสมทางการตลาด 7P; คุณค่าตราสินค้า; การตัดสินใจซื้อ; ผู้ซื้อเครื่องนอน

Received: 2021-10-25 Revised: 2021-12-08 Accepted: 2021-12-09

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Master of Business Administration, Program in Business Administration, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: mappingloving@hotmail.com

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate School, Southeast Asia University

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the factors of marketing mix, brand value and consumer decision and 2) to study the brand value as the mediator linking the marketing mix to the consumers' decision to purchase bedding in Nongkhaem District, Bangkok. The tool used in this research was a questionnaire to collect data with decision-makers in purchasing bedding in Nongkhaem District, according to the concept of Hair et al. (2006). The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation and structural equation model (SEM) analysis by using Smart PLS program. The results of the research showed that 1) the marketing mix was at a high level with an average value of 4.11, the brand value is at the highest level with an average value of 4.52 and the purchase decision is very high with an average value of 4.35 and 2) the brand value is the mediator that intermediary links marketing mix to consumers' bedding purchase decision in Nongkhaem District, Bangkok. By sorting the values according to the total influence, the brand value (BE) (TE=777) and marketing mix have a combined influence on purchasing decisions (7P) (TE=951). It was shown that the market mix influences purchase decisions indirectly through the brand value rather than directly.

Keywords: 7P Marketing Mix; Brand Equity; Purchasing Intention; Machine Buyer.

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการค้าขายในวงกว้างในภาคธุรกิจซึ่งรวมถึงอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนอน จากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้การขายเครื่องนอนได้รับกระทบอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับสภาพสภาวะการปกติก่อนหน้านี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนอนจะสามารถออกงาน จัดอีเวนต์ได้ตลอดทั้งปี เป็นการสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง แต่นับตั้งแต่ช่วงปี 2563 ทำให้ผลกระทบในการขายสินค้าประเภทนี้ได้หยุดตัว และชะลอการผลิตและการส่งออกไปเยอะมาก เพราะอำนาจซื้อของผู้บริโภคมีการชะลอการสั่งซื้อ อีกทั้งในบางตลาดอย่างกลุ่มตลาดระดับกลาง และระดับล่างยังต้องการโปรโมชั่นเพิ่มเติมต่อการตัดสินใจซื้อ (ประชาชาติธุรกิจ, 2563)

การที่ยอดซื้อของเครื่องนอนได้มีการปรับตัวลดลง หลาย ๆ บริษัทจึงได้มีการปรับตัวในการทำการตลาดเพื่อเป็นการเพิ่มยอดขายไม่ว่าจะเป็นการจัดโปรโมชั่นผ่านทางช่องทางออนไลน์ การลดราคา บริการส่งสินค้าฟรีเมื่อมียอดซื้อครบตามที่บริษัทได้กำหนดไว้ ส่งผลให้บุคคลผู้ซึ่งทำงานอยู่ที่บ้าน และมีการปรับตัวในการทำงานจากที่บ้านมากขึ้นได้มองเห็นโปรโมชั่นเหล่านี้ทำการตัดสินใจซื้อเครื่องนอนเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากยอดการขายเครื่องนอนของแบรนด์ยักษ์ใหญ่อย่าง Index Living Mall ที่มียอดขายเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 สวนกระแสสถานการณ์โควิด จากการเดิน

เกมรุกตลาดอย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดมหกรรม “ลดแรงแห่งปีที่นอนคุณภาพ” โดยมีไฮไลท์พิเศษที่นอนคุณภาพราคาหลักพัน เริ่มต้น 3,190 บาทขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อตอบโจทย์คุณภาพของชีวิตผู้คนเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป และยังเหมาะกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน (ธุรกิจการตลาด, 2564) และ Darling Deluxe ผู้นำอุตสาหกรรมการผลิตที่นอนที่ได้เปิดตัวแบรนด์ใหม่อย่าง “Sleepen” เป็นแบรนด์เครื่องนอนที่ป้องกันไวรัสสายแรกของประเทศไทยและในเอเชีย ที่กำลังตีตลาดเพื่อสร้างฐานลูกค้าอย่างโรงแรมและผู้บริโภคสายสุขภาพ เพราะมีนวัตกรรมการฆ่าเชื้อในตัวที่นอน สำหรับการแผนการตลาดนั้นประกอบด้วย 4 ช่องทาง ดังนี้ 1.โฮมยูส แชนแนล วางแผนการวางจำหน่ายในโฮมโปร 2.ตัวแทนจำหน่ายร้านเฟอร์นิเจอร์ชั้นนำทั่วประเทศ 3.การจัดจำหน่ายผ่านตัวแทน medical supply ต่าง ๆ 4 การจำหน่ายตรงแบบ B2C ในส่วนของลูกค้าโรงแรม และที่เป็นโปรเจกต์ โดยมีเป้าหมายยอดขายในปี 2563 ประมาณ 10 ล้านบาท (ระยะเวลา 4 เดือน) ปัจจุบันตลาดที่นอนเมืองไทย มีมูลค่าอยู่ที่ประมาณ 10,000 ล้านบาทต่อปี โดยจะขยายตัวตามธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โรงแรม (ประชาชาติธุรกิจ, 2563) และอีกตราสินค้า (แบรนด์) หนึ่งที่กำลังเติบโตได้อย่างต่อเนื่องในสังคมเมืองที่มีการตีตลาดได้อย่างต่อเนื่องนั่นคือ IKEA สวนกระแสกับธุรกิจต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการเฝ้าระวังโควิด-19 ที่จำเป็นต้องทำ Social Distancing โดยในปี 2563 ที่ผ่านมา แบรนด์ยักษ์ใหม่อย่าง IKEA สามารถเติบโตได้ด้วยยอดขายกว่าร้อยละ 320 ภายในระยะเวลา 2 เดือน ผ่านการซื้อขายในแพลตฟอร์มของ NocNoc.com โดยเมื่อมองลึกลงไปจะสามารถกล่าวได้ว่า IKEA สามารถสร้างส่วนประสมทางการตลาดให้สอดคล้องกับคุณค่าตราสินค้าของกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามาเยี่ยมชมและซื้อสินค้าได้อย่างมากมาย เพียงใด เมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น (Lassar et al., 1995) โดยมียอดขายสูงสุดต่อครั้งที่ 500,000 บาท โดยมีเหตุผลมาจากผู้คนอยู่บ้านอยากการกักตัวได้มีการปรับเปลี่ยน และตกแต่งบ้านของตนเองใหม่ (กรุงเทพธุรกิจ, 2563)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าหลายบริษัทได้มีการจัดกลยุทธ์ในการพัฒนาสินค้าของตัวเองให้ทันต่อตลาดในสถานการณ์โควิด-19 (Buwono et al, 2021) เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับภาวะของผู้คนที่พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปในเรื่องของคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการนอนหลับพักผ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความวิตกกังวลเรื่องของเชื้อโรค ผู้มีภาวะความเครียด จนอาจส่งผลต่อการนอนหลับได้ ในขณะที่สำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้มีการคิดค้นนวัตกรรมสนับสนุนชาวสวนยางพาราต่อการผลิตที่นอน และเครื่องนอนจากยางพารา เพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาดระดับชุมชนพร้อมทั้งช่วยสร้างรายได้กลับสู่ชุมชนผ่านการการแปรรูป จนนำไปสู่การช่วยแก้ปัญหาในเรื่องน้ำยางพาราไม่ให้ราคาตกได้ (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2564)

จะเห็นได้ว่าการทำตลาดที่นอนนั้น ไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงคุณภาพจากผลิตภัณฑ์ที่ได้ผลิตขึ้น และในเรื่องของราคากับด้านโปรโมชั่นเท่านั้น ยังต้องมีการใส่ใจในเรื่องของคุณภาพในการบริการของกระบวนการผลิตภัณฑ์ไปจนถึงการขนส่งสินค้าไปสู่บ้านของผู้บริโภคได้อย่างปลอดภัย สินค้าไร้ตำหนิใด ๆ การรับประกันสินค้า (Chotimah, 2019) และสำหรับด้านบุคคล คือ พนักงานของบริษัทที่มีการบริการอย่างสุภาพ โดยในการขายสินค้าหรือการทำตลาดนั้นจะไม่สามารถสำเร็จ

ลู่ทางลงไปได้แค่ส่วนประสมทางการตลาดเพียงอย่างเดียว ยังต้องมีการสร้างคุณค่าตราสินค้าให้เกิดขึ้นตัวผลิตภัณฑ์เองด้วย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงการมีอยู่ของผลิตภัณฑ์ที่บริษัทได้นำเสนอออกไป อีกทั้งในการสร้างคุณค่าตราสินค้าที่ดีนั้น บริษัทจะต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ในสิ่งที่ต้องการเสนอขายออกไปผ่านการเชื่อมโยงแบรนด์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกถึงความเป็นส่วนร่วม ความเป็นส่วนหนึ่ง รู้สึกว่าสินค้าชิ้นนั้นมีความเหมาะสมกับตนเองให้ได้ หากบริษัทสามารถตอบสนองสิ่งเหล่านี้ได้อย่างลงตัว กลุ่มเป้าหมายก็จะกลายมาเป็นผู้บริโภคได้ในที่สุด (Silva, 2019)

จากการที่หลายบริษัทได้มีการทำส่วนประสมทางการตลาดออกมาเพื่อหาวิธีในการฝ่าวิกฤตจากสถานการณ์โควิด-19 และการสร้างคุณค่าตราสินค้าเพื่อให้เกิดความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ การสร้างความโดดเด่น แปลกใหม่ที่ไม่เหมือนคู่แข่งรายใด (Farida, 2014) เมื่อลูกค้าสามารถรับรู้ในสิ่งเหล่านี้แล้ว ก็จะทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อเกิดขึ้นในที่สุด ทางผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในการทำส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า และการตัดสินใจซื้อเครื่องนอน โดยในการทำส่วนประสมทางการตลาดครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้ทำการเลือกใช้ 7P เนื่องจากการทำตลาดสินค้าที่นอนไม่ได้มีเพียงแค่ทางหน้าร้านเพียงอย่างเดียว ยังมีการทำผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งจะต้องใช้บุคลากรในการนำส่ง กระบวนการสำหรับขนส่ง ไปจนถึงความน่าใช้งาน ความยากง่ายต่อการสั่งของที่เป็นสภาพแวดล้อม ซึ่งจะทำการศึกษาภายในพื้นที่หนองแขม กรุงเทพมหานคร จึงได้จัดทำเรื่อง “อิทธิพลคุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า ของบริษัทรายย่อยและผู้ที่มีสนใจในตลาดเครื่องนอนต่อการพัฒนาการตลาดและสินค้าจนนำไปสู่ทางรอดของบริษัทและการสร้างกำไรได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

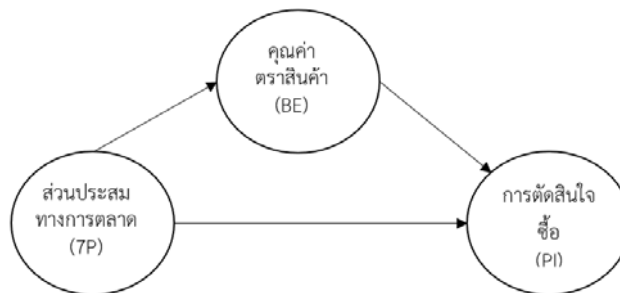
1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า และการตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาคุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของงานวิจัย (Research Hypothesis)

1. ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า
2. ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ
3. คุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ
4. คุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาอิทธิพลความพึงพอใจในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงส่วนประสมทางการตลาดและภาพลักษณ์ตราสินค้าสู่การตัดสินใจใช้บริการฟิล์มกรองแสงรถยนต์แบรนด์ 3M ของผู้ใช้บริการในเขตฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยที่มีขอบเขตและรายละเอียด ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

2. กลุ่มตัวอย่างและประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่ตัดสินใจซื้อเครื่องนอนภายในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่สามารถระบุจำนวนได้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ 230 คน ตามสูตรของ Hair et al. (2006) ด้วยการดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) และใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) ในการเก็บแบบสอบถาม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามด้วยการพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของงานวิจัยในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยพัฒนาข้อคำถามมาจาก Harlim, (2020) และ Liu และ Wang, (2019)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยคุณค่าตราสินค้า โดยพัฒนาข้อคำถามมาจาก Al Koliby และ Rahman, (2018) และ Silva, (2019)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยความตั้งใจซื้อ โดยพัฒนาข้อคำถามมาจาก Chakraborty, (2019) และ Kusdyah, (2012)

สำหรับในแบบสอบถามตอนที่ 2-4 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ Likert (1932) ซึ่งเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว ซึ่งมีเกณฑ์การกำหนดค่าดังนี้

ระดับคะแนน	5	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับคะแนน	4	หมายถึง	มาก
ระดับคะแนน	3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับคะแนน	2	หมายถึง	น้อย
ระดับคะแนน	1	หมายถึง	น้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในระหว่างเดือน กรกฎาคม 2564– สิงหาคม 2564 ได้แบบสอบถามจำนวน 230 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับอยู่ที่ร้อยละ 100
2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาลงข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและตัวแบบโครงสร้างเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติที่ประกอบด้วย 1) ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรม Smart PLS3

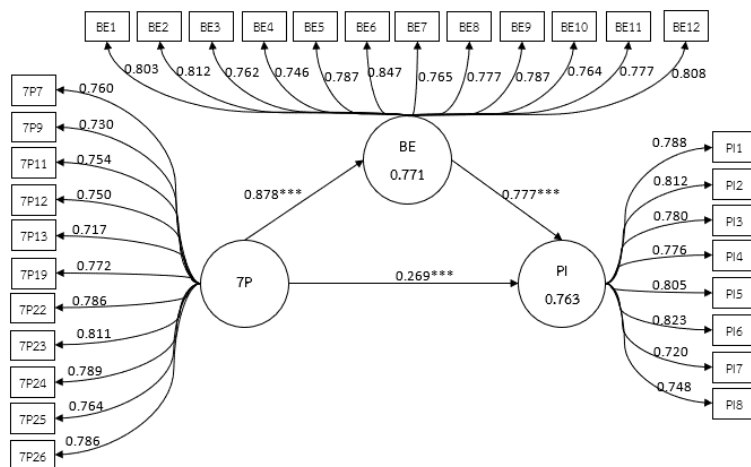
ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 135 คน (ร้อยละ 58.7) อายุ 20-30 ปี จำนวน 112 คน (ร้อยละ 48.7) อยู่ในสถานะสมรส จำนวน 146 คน (ร้อยละ 63.5) รายได้น้อยกว่า 30,000 บาท จำนวน 96 คน (ร้อยละ 41.7) การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 191 คน (ร้อยละ 83.0) ทำอาชีพเป็นพนักงานเอกชน จำนวน 89 คน (ร้อยละ 38.7) ตัดสินใจซื้อเพียง จำนวน 175 คน (ร้อยละ 76.1)

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามระดับส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า และการตัดสินใจซื้อของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า และการตัดสินใจซื้อ โดยรวม

ระดับค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ส่วนประสมทางการตลาด	4.11	.497	มาก
คุณค่าตราสินค้า	4.52	.461	มากที่สุด
การตัดสินใจซื้อ	4.35	.468	มาก

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ถดถอยทางตรงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ และผลการทดสอบสมมติฐาน โดยผลเป็น การวิเคราะห์ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างอิทธิพลเชิงโครงสร้างของอิทธิพลคุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคใน เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อความตั้งใจซื้อ

ตัวแปร (LV)	ค่าความผันแปร	อิทธิพล (EFFECT)	7P	BE
การตัดสินใจใช้บริการ (PI)	0.763	DE	0.269***	0.777***
		IE	0.682	0.000
		TE	0.951	0.777
คุณค่าตราสินค้า (BE)	0.771	DE	0.878***	0.000
		IE	0.000	0.000
		TE	0.878	0.000

หมายเหตุ: DE; Direct Effect, IE; Indirect Effect, TE; Total Effect, N/A; Not Applicable

หมายเหตุ: * หมายถึง p-value ≤ 0.10 หรือ ค่า t ≥ 1.65

** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ ค่า $t \geq 1.96$

*** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$

1. ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อการตัดสินใจซื้อ (PI) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด (7P) และคุณค่าตราสินค้า (BE) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ (PI) มีค่าเท่ากับ 0.269*** และ 0.777*** ตามลำดับ และส่วนประสมทางการตลาด (7P) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจซื้อ (PI) มีค่าเท่ากับ 0.951

2. ปัจจัยโดยรวมของคุณค่าตราสินค้า (BE) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด (7P) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ (PI) มีค่าเท่ากับ 0.878***

จากผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อการตัดสินใจซื้อ โดยจะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลเชิงโครงสร้างของคุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test	ผลลัพธ์
H1 ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร	0.878***	55.545	สนับสนุน
H2 ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร	0.269***	2.673	สนับสนุน
H3 คุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร	0.777***	9.478	สนับสนุน

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า 1) ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยมีค่า t-test เท่ากับ 55.545 2) ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยมีค่า t-test เท่ากับ 2.673 และ 3) คุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยมีค่า t-test เท่ากับ 9.478

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลคั่นกลางที่เป็นตัวแปรที่เข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยที่มีตัวแปรคั่นกลางที่จะนำมาอธิบายอิทธิพลทางอ้อม ซึ่งผลการทดสอบอิทธิพลทางอ้อมจะปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบอิทธิพลคั่นกลาง

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H4 คุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร	.0887	.0480	.0031	.1855

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า คุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ของล่าง (Boot LLCI) อยู่ที่ .0031 และขอบบน (Boot ULCL) อยู่ที่ .1855 ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่า คุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลในการเชื่อมโยงส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

อภิปรายผลการวิจัย (Conclusion and Discussions)

การวิจัยอิทธิพลคุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและข้อมูลต่าง ๆ ได้ ดังนี้

ส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อ คุณค่าตราสินค้า และการตัดสินใจซื้อเครื่องนอน เป็นการสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fathian et al. (2015) จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อคุณค่าตราสินค้าในทุก ๆ ด้านโดยในปัจจุบันสถานการณ์การแข่งขันที่สูงขึ้นในทุกด้าน การนำส่วนประสมทางการตลาดเข้ามาพัฒนาและปรับปรุงในด้านผลิตภัณฑ์ ช่วยส่งเสริมให้การภาพจำในตราสินค้าในด้านการรับรู้ตราสินค้า ด้านความเชื่อมโยงตราสินค้าที่ลูกค้ามีต่อแบรนด์ ด้านราคา ส่งเสริมในเรื่องของการรับรู้ตราสินค้า การเชื่อมโยงตราสินค้า และด้านความภักดีตราสินค้าของคุณค่าตราสินค้าด้านสถานที่ ส่งผลต่อเรื่องของการรับรู้ตราสินค้าและการรับรู้คุณภาพ และส่วนประสมทางการตลาดที่เหลืส่งผลต่อคุณค่าตราสินค้าตามลำดับในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rahman et al. (2019) จากผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางบวกและมีความสำคัญทางสถิติต่อคุณค่าตราสินค้าด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าในระดับสูงในการตัดสินใจเช่ารถจักรยานผ่านช่องทางออนไลน์ และส่วนประสมทางการตลาดด้านปากต่อปาก มีผลในเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าและยังช่วยให้บุคคลรอบตัวเข้ามาใช้บริการ

เช่ารถจักรยานผ่านทางช่องทางออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถสรุปได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด 7 P และส่วนประสมทางการตลาดด้านปากต่อปากส่งผลต่อคุณค่าตราสินค้าในด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าซึ่งอยู่ในระดับสูงและยังช่วยให้เกิดการตัดสินใจเช่ารถจักรยานผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ใช้บริการมากขึ้น

ส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคมีการเลือกซื้อสินค้าจากคุณสมบัติของที่นอน ความคงทน และการใช้งาน รวมถึงดีไซน์ในการออกแบบที่ปัจจุบันเตียงนอน และที่นอนไม่ได้มีไว้นอนเท่านั้น แต่ยังมีฟังก์ชันเสริมในเรื่องของความสามารถในการเป็นเตียงที่มีระบบไฟฟ้าสามารถนวดหลังได้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tianyang and Tiangsoongnern (2020) ได้ศึกษาเรื่อง Factors Affecting the Intention to Buy Chinese brand Car of Customers in Shanghai, PRC. กล่าวว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อแบรนด์รถยนต์ในประเทศจีนจากกลุ่มผู้บริโภคภายในนครเซี่ยงไฮ้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผ่านผลิตภัณฑ์ คือ มาจากรูปลักษณะการออกแบบกระบวนการ คือ การบำรุงรักษา และเรื่องของราคา คือ ความคุ้มค่าต่อการใช้งาน

คุณค่าตราสินค้า

คุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Al Koliby and Rahman (2018) จากผลการศึกษาพบว่า คุณค่าตราสินค้าในการเชื่อมโยงตราสินค้า การรับรู้คุณค่า และความภักดีตราสินค้า มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนในมาเลเซีย ดังนั้นบริษัทควรต้องสร้างความรู้ขึ้นต่อตัวสินค้าที่มีอยู่ให้สอดคล้องต่อแบรนด์เพื่อเป็นการสร้างอิทธิพลต่อการรับรู้ตราสินค้าให้มากขึ้นต่อผู้ซื้อสินค้าชาวมาเลเซีย ดังนั้นนักการตลาดควรมีการปรับปรุงคุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์และการสร้างเสริมการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภค ซึ่งอาจรวมครอบคลุมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่จะช่วยส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคชาวมาเลเซีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu and Wang (2019) ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าตราสินค้ายังช่วยให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตได้อย่างสูงเป็นเพราะมาจากลูกค้าได้รับรู้สิ่งที่บริษัทต้องสื่อสารออกมาได้ดี ผ่านการสร้างการรับรู้ตราสินค้า การรับรู้คุณภาพหรือการรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน ไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับผู้ใช้งาน จนนำไปสู่การตัดสินใจซื้อและกลายมาเป็นความภักดีต่อตราสินค้าได้ในที่สุด สามารถสรุปได้ว่า คุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางต่อการตลาดแบบไวรัลเป็นตัวแปรที่ส่งผ่านช่วยทำให้การตลาดแบบไวรัลมีผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเชิงบวก

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion)

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลคุณค่าตราสินค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสมทางการตลาดสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร” มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของส่วนประสมทางการตลาด เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ด้านบุคคล มีเจ้าหน้าที่อธิบายรายละเอียดสินค้าได้อย่างครบถ้วน รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ สามารถเคลมสินค้าได้ในกรณีเห็นว่าชำรุดซึ่งมาจากทางร้านตัวเอง รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีส่วนลดพิเศษสำหรับสมาชิก

2. จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของคุณค่าตราสินค้า เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของคุณค่าตราสินค้า พบว่า ด้านการรับรู้คุณภาพ เครื่องนอนที่ผ่านเลือกซื้อที่มีคุณภาพสูง รองลงมา คือ ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้า เครื่องนอนที่เลือกซื้อสะท้อนความเป็นตัวตนของผู้ซื้อได้อย่างชัดเจน โดดเด่น รองลงมา คือ ด้านความภักดีตราสินค้า ในการเลือกซื้อเครื่องนอนครั้งต่อไปจะเลือกกลับมาซื้อเครื่องนอนแบรนด์เดิม

3. จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของการตัดสินใจซื้อ เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของการตัดสินใจซื้อ พบว่า ลูกค้ามีการตัดสินใจซื้อจากการที่ได้รับคำแนะนำจากบุคคลรอบข้าง และมีการเทียบวัตถุดิบและคุณสมบัติกับแบรนด์อื่น ๆ ด้วยการค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และตัดสินใจซื้อเครื่องนอนผ่านชื่อเสียงของแบรนด์ และตัดสินใจซื้อจากคุณสมบัติที่ตอบโจทย์ต่อการนอน พร้อมกับระยะเวลาในการใช้งานที่ยาวนาน คำนึงค่าต่อเงินที่จ่ายไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในเชิงลึกด้านคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพมากขึ้นสำหรับการนำไปพัฒนาต่อยอดทางด้านการตลาดอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนอนให้สามารถการแข่งขันอย่างตรงจุด ตรงประเด็นต่อการเปลี่ยนแปลงไปของทิศทางตลาดในอนาคต

2. ควรนำโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยของคุณค่าตราสินค้าสู่การตัดสินใจซื้อเครื่องนอนของผู้บริโภคไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยอุตสาหกรรมด้านอื่นเช่น อุตสาหกรรมด้านอาหาร อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขัน

3. สำหรับการวิจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของลูกค้าทางตลาดและเพื่อปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการแข่งขันที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *ฝ่าความสำเร็จ “เฟอ์ริเจอร์และของแต่งบ้าน” ออนไลน์ ธุรกิจที่ไม่ติด “โควิด-19”*. สืบค้น 29 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/882546>
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2564). *วช. หนุนนวัตกรรมชุดที่นอนยางพารา ตอบรับสถานการณ์โควิด-19*. สืบค้น 29 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_180043.
- ธุรกิจการตลาด. (2564). *อินเด็กซ์เผยยอดขายที่นอนพุ่ง ร้อยละ 20 รับโควิด เหตุคนอยู่บ้านมากขึ้นดูแลสุขภาพ*. สืบค้น 29 กรกฎาคม 2564, จาก <https://mgronline.com/business/detail/9640000060424>.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). *ตลาดที่นอนหมั่นล้านกระเพื่อม “คาร์ลิ่ง” ขายที่นอนต้านไวรัสแห่งแรกในเอเชีย*. สืบค้น 28 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.prachachat.net/property/news-509340>.
- Al Koliby, I. S., & Rahman, M. A. (2018). Influence Dimensions of Brand Equity on Purchase Intention Toward Smartphone in Malaysia. *VFAST Transactions on Education and Social Sciences*, 6(1), 7-19.
- Buwono, R. I., Filemon, G., Wisudawati, T., & Saputro, W. A. (2021). The Effect of Customer Satisfaction and Brand Equity on The Internet in Repurchase Sugar. *Airlangga Journal of Innovation Management*, 2(1), 29-37.
- Chakraborty, U. (2019). The impact of source credible online reviews on purchase intention: The mediating roles of brand equity dimensions. *Journal of Research in Interactive Marketing*, 13(2), 142-161.
- Chotimah, C., Baktiono, A., & Damayanti, E. (2019, November). Analysis of Customer Satisfaction of Kingkol Mattress Products Based on Customer Perception Using Importance Performance Analysis (IPA). *Journal of World Conference (JWC)*, 1(2), 189-199.
- Farida, N., Azhari, M., & Saryadi, S. (2014). Pengaruh Store Image, Store Atmosphere, Brand Association, dan Brand Awareness terhadap Keputusan Pembelian Ulang (Repurchase) (Studi pada Konsumen The Body Shop di Java Mall Semarang). *Jurnal Ilmu Administrasi Bisnis*, 3(2), 85-94.
- Fathian, S., Slambolchi, A., & Hamidi, K. (2015). The relationship between elements of marketing mix and brand equity. *Arabian Journal of Business and Management Review*, 6(1), 1-6.

- Hair, E., Halle, T., Terry-Humen, E., Lavelle, B., & Calkins, J. (2006). Children's school readiness in the ECLS-K: Predictions to academic, health, and social outcomes in first grade. *Early Childhood Research Quarterly*, 21(4), 431-454.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Proksch, D., Sarstedt, M., Pinkwart, A., & Ringle, C. M. (2018). Addressing endogeneity in international marketing applications of partial least squares structural equation modeling. *Journal of International Marketing*, 26(3), 1-21.
- Harlim, A. W. (2020). Pengaruh Marketing Mix 7P Terhadap Purchase Intention Pada Coffee Shop Yang Berada Di Sekitar Jalan Siwalankerto Surabaya. *Agora*, 8(2).
- Kusdyah, I. (2012). Persepsi Harga, Persepsi Merek, Persepsi Nilai, dan Keinginan Pembelian Ulang Jasa Clinic Kesehatan (Studi Kasus Erha Clinic Surabaya). *Jurnal Manajemen Pemasaran*, 7(1), 25-32.
- Lassar, W., Mittal, B., & Sharma, A. (1995). Measuring customer-based brand equity. *Journal of consumer marketing*, 12(4), 11-19.
- Liu, H. H., & Wang, Y. N. (2019). Interrelationships between viral marketing and purchase intention via customer-based brand equity. *Journal of Business and Management Sciences*, 7(2), 72-83.
- Rahman, F. Y., Yuliati, L. N., & Simanjuntak, M. (2019). The influence of marketing mix and word of mouth towards brand image and usage of online bike usage. *Indonesian Journal of Business and Entrepreneurship (IJBE)*, 5(3), 287-287.
- Silva, P. A. P. D. (2019). *Iberian market entry strategy for a new brand for mattress. Doctoral dissertation ISCTE*. Business School, Instituto Universitario Lisboa.
- Tianyang, X., & Tiangsoongnern, L. (2020). *Factors Affecting the Intention to Buy Chinese brand Car of Customers in Shanghai, PRC*. Retrieved July 16, 2021, from <https://grad.dpu.ac.th/upload/content/files/year9-1/9-11.pdf>.

ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ต่อความสำเร็จในการทำงาน ของนักบัญชีสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน

Modern Accounting Practice Skills on the Job Success of Accountants under Private Vocational Education

นฤมล แสนสมุทรใจ¹ ไพฑูรย์ อินตะขัน²

Naluemon Sansamutjai, Phaithun Intakhan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ต่อความสำเร็จในการทำงาน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากนักบัญชีสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 91 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน อย่างไรก็ตามด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี และด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการทำงาน ดังนั้น นักบัญชีในสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองด้านความรู้ทางวิชาชีพและประยุกต์ใช้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนยึดมั่นปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อสร้างความสำเร็จในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดผลดีกับองค์กรต่อไป

คำสำคัญ (Keywords): ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่; ความสำเร็จในการทำงาน; สถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

The purpose of this research was to study the relationship of the modern accounting practice skills on the job success. Simple random sampling was a sampling method of 91 accountants in the private vocational. The instrument used in this research was a questionnaire. The statistics used were the mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results of the research showed that the modern accounting practice skills in knowledge and skills in accounting professions; accounting profession

Received: 2021-10-10 Revised: 2021-10-28 Accepted: 2021-11-03

¹ โรงเรียนไฮเทค เทคโนโลยี ตาก Hitech Technology Tak. Corresponding Author e-mail: superkop_p@hotmail.com

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University. e-mail: superkop_p@hotmail.com

ethics; and information technology had a positive relationship with the job success. Besides, language and laws related to accounting; and analysis and problem solving are no effect on the job success. Therefore, the accountants in the private vocational should be given to self-development in professional knowledge and application of information technology knowledge. Moreover, they commit to professional ethics in order to create job success that will bring good outcome to the organization.

Keywords: Modern Accounting Practice Skills; Job success; Private Vocational Education

บทนำ (Introduction)

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความก้าวหน้า เกิดความผูกพันในวิชาชีพ ตลอดจนสร้างผลการดำเนินงานที่ดีให้กับองค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (พลอยระวี จันทรประสิทธิ์ และคณะ, 2557) ความสำเร็จในการปฏิบัติงานมีหลากหลายมุมมอง ซึ่งจะปรับตามลักษณะการทำงาน โดยเฉพาะความสำเร็จในการปฏิบัติงานของวิชาชีพบัญชี จะมีผลกระทบต่อ ความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสขององค์กร งานวิจัยในอดีตประเมินความสำเร็จในการปฏิบัติงานไว้หลายมิติ เช่น ความสำเร็จตามเป้าหมาย ด้านเวลา ด้านคุณภาพงาน ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (จันทปภา ปุณยวิจิตรโรจน์ และคณะ, 2563; นันทนา ภูษมัง และคณะ, 2560) อย่างไรก็ตาม การศึกษาทักษะการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับนักบัญชีที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการเช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการอาชีวศึกษา และนักบัญชีที่ปฏิบัติงานในองค์กรเอกชน เช่น ธุรกิจ SME หรือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในขณะที่นักบัญชีในกลุ่มอาชีวศึกษาเอกชนยังมีการศึกษาและวิจัยเป็นจำนวนน้อยมาก

ปัจจุบันอาชีวศึกษาเป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ผลิตและพัฒนากำลังคนอย่างมีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงาน และในการบริหารกำกับดูแลสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการกระจายอำนาจ เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษา และให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยมีสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 351 แห่งเป็นหน่วยงานในกำกับอีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักบริหารการอาชีวศึกษาเอกชน อย่างไรก็ตามจากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบการเงินของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ผ่านมา และจากการรายงานสรุปผลการประเมินความพึงพอใจ และความคิดเห็นของหน่วยรับตรวจต่อการปฏิบัติงานของ หน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพบว่า สถานศึกษายังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในงานด้านบัญชี และสถานศึกษายังไม่มีคู่มือแนวปฏิบัติเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้ ตลอดจนขาดข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนานักบัญชีให้ทำงานได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ซึ่งในกรณีที่งานการเงินการบัญชีมีความผิดพลาดจะส่งกระทบต่อการบริหารจัดการของสถาบัน อาจสร้างปัญหาการทุจริตในองค์กร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560)

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากที่กล่าวข้างต้นจำเป็นต้องมีการแก้ไข ประกอบกับภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีสื่อสาร นักบัญชีต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตนเองมีความรู้และมีทักษะที่จำเป็นในการทำงานให้สำเร็จก่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารจัดการของสถานศึกษา งานวิจัยในอดีตพบว่า ทักษะที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานประกอบด้วย ทักษะด้านการคำนวณ ทักษะด้านการจัดการข้อมูล ทักษะด้านการเงินและบัญชี ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะทางปัญญา ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางการบริหารองค์กร จรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทักษะทางภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา และ ทักษะทางวิชาชีพ (จันทปภา ปุณยวิทย์โรจน์ และคณะ, 2563; นันทนา ภูมิ่ง และคณะ, 2560: สรัชนุช บุญวุฒิ และไพฑูรย์ อินตะชั้น, 2559) อย่างไรก็ตามทักษะที่งานวิจัยในอดีตพบว่าไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานแต่ในบริบทของปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอาจมีความจำเป็นที่จะส่งผลให้การทำงานของนักบัญชีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จะทำการทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะด้านเทคโนโลยีอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน จากที่กล่าวมาทั้งหมด งานวิจัยนี้มุ่งทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ประกอบด้วย ทักษะด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่อความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน ผลการวิจัยจะช่วยเติมเต็มงานวิจัยในด้านทักษะในการปฏิบัติงานให้มีความสมบูรณ์สอดคล้องกับบริบทการแข่งขัน และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วในปัจจุบัน ตลอดจนเป็นแนวทางให้นักบัญชีวางแผนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ต่อความสำเร็จในการทำงาน โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการทำงาน
2. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการทำงาน
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการทำงาน
4. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อความสำเร็จในการทำงาน
5. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่มีต่อความสำเร็จในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypotheses)

H1: ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน

H2: ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน

H3: ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน

H4: ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน

H5: ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ลักษณะเชิงสำรวจ (Survey research) โดยที่วิจัยสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ และ ความสำเร็จในการทำงาน และประยุกต์ใช้ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชี ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ซึ่งการวิเคราะห์แนวคิดดังกล่าวสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling) ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักบัญชีสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 311 คน (สำนักบริหารการอาชีวศึกษาเอกชน, 2563) ได้รับตอบกลับจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 29.26% และผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญคือ นักบัญชีสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สอบถามเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่และความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีในสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน รายละเอียดของแบบสอบถามมีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยเป็นคำถามให้เลือกตอบแบบคำตอบเดียว ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน

ตอนที่ 2 ระดับความสำคัญเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่โดยครอบคลุมข้อมูลทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชี จำนวน 5 ข้อ ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี จำนวน 4 ข้อ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี จำนวน 6 ข้อ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 4 ข้อและด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรา

ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยที่ 5 คือระดับความสำคัญมากที่สุด และ 1 คือ ระดับความสำคัญน้อยที่สุด และแปลความตามการแบ่งอัตรากาชั้นดังนี้ 4.51 – 5.00 แสดงระดับความสำคัญมากที่สุด จนถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 คือระดับความสำคัญน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 ระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงาน โดยระบุข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงาน จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแปลความตามการแบ่งอัตรากาชั้นดังนี้ 4.51 – 5.00 แสดงระดับความสำคัญมากที่สุด จนถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 คือระดับความสำคัญน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่และความสำเร็จในการทำงาน

นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะไปประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) และตรวจสอบความเชื่อมั่นผลการประเมินพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.75 - 1.00 โดยแต่ละข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีคุณภาพน่าเชื่อถือ ผ่านเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ และมีค่า Cronbach alpha ระหว่าง 0.799-0.931 ซึ่งเกินกว่า 0.7 แสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพที่ยอมรับได้ (Hair et al.,2006)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทีมวิจัยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 311 คน รวบรวมจากการให้นักบัญชีสังกัดอาชีวศึกษาเอกชนตอบแบบสอบถามโดยตรง และรวบรวมแบบสอบถามผ่าน Google form ที่จัดส่งไปยังสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ได้รับกลับคืนจำนวน 91 คน และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อนำมาสรุปผลและอภิปรายผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสถิติ 2 ประเภทในการวิเคราะห์ร่วมกับการพรรณนาข้อมูล ดังนี้

1.สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คือ สถิติพรรณนา ประกอบด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ สถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเขียนสมการได้ดังนี้

$$JS = \beta_0 + \beta_1 KP + \beta_2 LA + \beta_3 PE + \beta_4 IT + \beta_5 AS + \varepsilon$$

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.00) อายุต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 57.10) สถานภาพโสด (ร้อยละ 57.10) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 89.30) ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 42.90) ตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่การเงิน (ร้อยละ 39.30)

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ของนักบัญชีสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ระดับความสำคัญของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ดังนี้ ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชี (KP) ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.46) ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา (AS) ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.70) จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี (PE) ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.46) ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี (LA) ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.45) และ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.49) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่

ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชี (KP)	4.35	0.46	มาก
2. ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี (LA)	4.26	0.45	มาก
3. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี (PE)	4.29	0.46	มาก
4. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)	4.01	0.49	มาก
5. ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา (AS)	4.34	0.70	มาก
โดยรวม	4.25	0.41	มาก

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีสังกัดสถาบัน

อาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ระดับความสำคัญของความสำเร็จในการทำงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ท่านมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเอง ($\bar{X}$ = 4.30, SD = 0.62) ท่านปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามขั้นตอน ระเบียบและแนวปฏิบัติในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.21, SD = 0.74) ท่านทำงานเสร็จตามกำหนดและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ = 4.19, SD = 0.70) และ การทำงานของท่านมีข้อผิดพลาดน้อย สามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X}$ = 4.15, SD = 0.68) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงาน

ความสำเร็จในการทำงาน (JS)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. ท่านทำงานเสร็จตามกำหนดและมีประสิทธิภาพ	4.19	0.70	มาก
2. การทำงานของท่านมีข้อผิดพลาดน้อย สามารถตรวจสอบได้	4.15	0.68	มาก
3. ท่านมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเอง	4.30	0.62	มาก
4. ท่านปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามขั้นตอน ระเบียบและแนวปฏิบัติในการปฏิบัติงาน	4.21	0.74	มาก
โดยรวม	4.21	0.52	มาก

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ เพื่อตรวจสอบปัญหากรณี ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองหรือที่เรียกว่าเกิดปัญหา Multicollinearity ที่วิจัยได้ทำการทดสอบโดยใช้ค่าสถิติ VIF พบว่า ค่า VIF 1.40 – 3.28 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006) นอกจากนั้นแล้วเมื่อนำตัวแปรอิสระและตัวแปรตามวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์หาค่า พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.468 – 0.750 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระมีคุณสมบัติพยากรณ์ตัวแปรตาม ตามเงื่อนไขในการวิเคราะห์สมการถดถอย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่า VIF และค่าสหสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่และความสำเร็จในการทำงาน

ตัวแปร	KP	LA	PE	IT	AS	JS	VIF
$\bar{X}$	4.35	4.26	4.29	4.01	4.34	4.21	
S.D.	0.46	0.45	0.46	0.49	0.70	0.52	
KP	-	0.65**	0.75**	0.38**	0.62**	0.61**	2.70
LA		-	0.65**	0.53**	0.60**	0.47**	2.26
PE			-	0.40**	0.77**	0.64**	3.28
IT				-	0.37**	0.49**	1.40
AS					-	0.60**	2.66
JS						-	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ตัวแปรทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.28 ($\beta = 0.28, p = 0.46$) ยอมรับสมมติฐาน H1 นอกจากนั้นแล้ว ตัวแปรทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.30 ($\beta = 0.30, p = 0.29$) ยอมรับสมมติฐาน H3 และ ตัวแปรทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.29 ($\beta = 0.29, p = 0.00$) ยอมรับสมมติฐาน H4 อย่างไรก็ตาม ตัวแปรทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี และ ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน ดังนั้น ปฏิเสธสมมติฐาน H2 และ H5 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ต่อความสำเร็จในการทำงาน

ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่	Unstandardized coefficients		Unstandardized coefficients	t	Sig
	B	Std. Err			
ค่าคงที่ (a)	0.57	0.42		1.40	0.17
ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชี (KP)	0.28	0.14	0.25	2.02	0.046**
ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี (LA)	-0.17	0.13	-0.15	-1.36	0.17
ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี (PE)	0.34	0.15	0.30	2.22	0.029**
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ(IT)	0.22	0.07	0.29	3.33	0.00***
ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา(AS)	0.19	0.13	0.18	1.15	0.14

F= 19.03, AdjR²= 0.50, P=0.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล (Research Discussion)

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ต่อความสำเร็จในการทำงาน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ เป็นความรู้และความสามารถในการประยุกต์ใช้มาตรฐานทางการบัญชีให้เข้ากับบริบทของกิจการ นอกจากนั้นแล้วยังเป็นการมุ่งมั่นเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การทำงานออกมามีคุณภาพ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากงานด้านการเงินการบัญชีเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้และทักษะเป็นการเฉพาะ และถือเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์กำกับดูแล นอกจากนั้นแล้วนักบัญชียังต้องมีการพัฒนาตนเองตามข้อกำหนดของสภาวิชาชีพฯ อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นันทนา ภูข้ม และคณะ (2560) กล่าวว่าทักษะด้านการเงินและการบัญชีมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานเกี่ยวกับบัญชีและการเงิน นักบัญชีต้องศึกษาหาความรู้ พัฒนาศักยภาพของตนเอง นอกจากนั้นแล้วยังไปในทิศทางเดียวกับ ศรีณัฐ ชูเกียรติ และ ประจิตร หาว์ตร (2548) กล่าวว่า งานให้ความรู้ด้านบัญชีการเงิน และด้านภาษีอากร เป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งของนักบัญชีดังนั้นนักบัญชีจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะทางวิชาชีพเพื่อที่จะสามารถแนะนำให้บุคคลอื่นทำงานได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับ ฐณา ธรเจริญกุล (2561) พบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่าง สมรรถนะด้านทักษะทางวิชาชีพต่อประสิทธิผลการทำงานและสรุปว่า พนักงานบัญชีถ้า

มีสมรรถนะด้านทักษะวิชาชีพที่สูงขึ้นจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานประกอบด้วย การบรรลุตามเป้าหมาย คุณภาพผลงาน และปริมาณผลงานสูงขึ้นในทิศทางเดียวกัน

ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี เป็นวิธีการทำงานด้วยความซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติงานตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนเก็บรักษาข้อมูลที่เป็นความลับขององค์กร ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อ ผลการทำงานที่มีข้อผิดพลาดน้อย เนื่องจากมีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับทางวิชาชีพอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับ งานวิจัยของ จันทปภา ปุณยวิทิตโรจน์ และคณะ (2563) พบความสัมพันธ์ระหว่าง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของนักบัญชี โดยให้ข้อสังเกตว่า การปฏิบัติตามจรรยาบรรณของนักบัญชีควรประกอบด้วย การปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ซื่อตรงต่อวิชาชีพ จริงใจ ซื่อสัตย์ ไม่หลอกลวง มีเจตนาที่บริสุทธิ์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหนี้ พนักงาน หรือเจ้าของกิจการ นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับ พลอยระวี จันทรประสิทธิ์ และคณะ (2557) ที่กล่าวว่านักบัญชีต้องปฏิบัติตามหน้าที่ ซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ เน้นคุณภาพของผลงานมีทัศนคติและสำนึกต่อองค์กร ตลอดจน มุ่งเน้นผลประโยชน์องค์กรอย่างเต็มที่

ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน ผลการวิจัยเป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดการณ์ไว้ กล่าวคือ งานวิจัยของ นันทนา ภูขมัง และคณะ (2560) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และความสำเร็จในการทำงาน อาจจะเนื่องมาในช่วงเวลาดังกล่าววิชาชีพบัญชียังได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไม่มากนักซึ่งแตกต่างจาก ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้สภาพแวดล้อมเข้าสู่ “ยุคดิจิทัล” อย่างรวดเร็ว นักบัญชีสมัยใหม่ควรให้ความสำคัญในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป คือ ก้าวทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ใช้ระบบเทคโนโลยีในจัดทำบัญชี ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ในงานบัญชี หรือโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี เช่น Mobile Accounting ,Cloud Accounting ซึ่งนักบัญชีสมัยใหม่ต้องมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในงานบัญชี และมีการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญภา เกื้อเกตุ และคณะ (2563) พบว่าความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นไปในทิศทางเดียวกับ อุเทน เลานาภา (2562) กล่าวว่าในยุคดิจิทัล นักบัญชีต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ดิจิทัลเทคโนโลยี และบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการทำงานบัญชีเพื่อให้ผลการทำงานมีประสิทธิภาพ

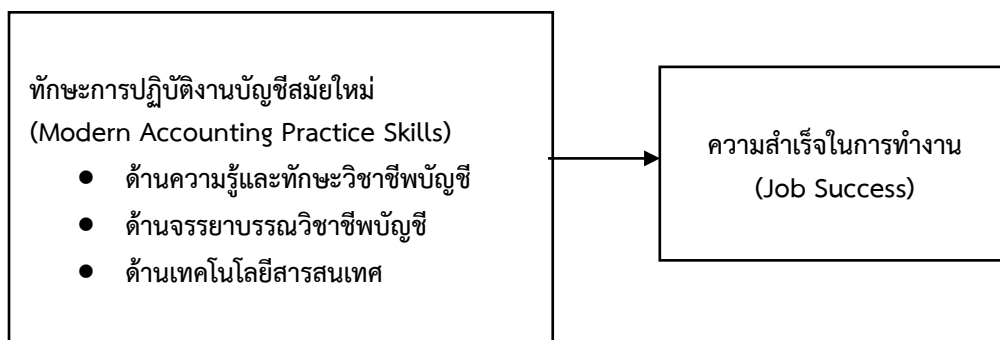
ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ด้านภาษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักบัญชีในสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนยังไม่ได้มีความเกี่ยวข้องหรือต้องใช้ทักษะด้านภาษาและกฎหมายมากนัก ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการปฏิบัติตามระเบียบการเบิกจ่ายเงิน หรือการควบคุมภายในของกิจการ สอดคล้องกับ สรัสนุช บุญวุฒิ และ ไพฑูรย์ อินตะชัน (2559) พบว่าทักษะของนักบัญชียุคใหม่ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้านภาษามีระดับความสำคัญน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทักษะด้านอื่น และยังสอดคล้องกับ วสันต์

ครองมี และคณะ (2563) พบว่าทักษะด้านความหลากหลายของภาษาไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

คุณลักษณะของนักบัญชีสมัยใหม่ ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักบัญชีที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ซึ่งอยู่ในระดับปฏิบัติการอาจจะประสบกับปัญหาที่ต้องแก้ไขไม่มากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ ครองมี และคณะ (2563) กล่าวว่า ทักษะด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ การวิเคราะห์รายการค้า ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลทางการบัญชีไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ งานวิจัยของพลอยระวี จันทรประสิทธิ์ และคณะ (2557) พบว่าทักษะทางวิชาชีพบัญชีด้านทักษะทางเทคนิค ด้านตระหนักถึงการกำกับดูแลไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการจัดการและการแก้ไขปัญหา

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยซึ่งได้มาจากผลการวิจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติและบูรณาการร่วมกับวรรณกรรมในอดีต เป็นทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ ประกอบด้วย ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จากองค์ความรู้ดังกล่าว นักบัญชีในสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองในด้านความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชี โดยการปฏิบัติตามข้อกำหนดของสภาวิชาชีพบัญชีฯ อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนยึดมั่นด้านจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด และพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างความสำเร็จในการทำงานต่อไป

ที่มา : นฤมล แสนสมุทรใจ และ ไพฑูรย์ อินตะขันธ์, 2564

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่จากงานวิจัยนี้คือ ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีในสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน ควรให้ความสำคัญดังนี้

1.1 ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชี นักบัญชีควรมุ่งเน้นพัฒนาตนเองโดยเฉพาะด้านวิชาชีพบัญชีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเลือกประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทของกิจการ เช่น อาจจะสามารถมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับสถานศึกษา หรือบัญชีกองทุน หรือการตรวจสอบหรือควบคุมภายในเพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้กับตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ นักบัญชีควรมุ่งเน้นปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ และซื่อตรงต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติงานตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ เก็บรักษาข้อมูลที่เป็นความลับขององค์กร เน้นคุณภาพของผลงานมีทัศนคติและสำนึกต่อองค์กร ตลอดจนมุ่งเน้นผลประโยชน์องค์กรอย่างเต็มที่

1.3 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นักบัญชีควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการทักษะด้านเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ เช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเพิ่มเติมความรู้ซึ่งมีอยู่แพร่หลายในระบบออนไลน์ หรือ ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการบัญชีใหม่ๆ เพื่อเตรียมตนเองให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานบัญชีในปัจจุบัน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือ ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งและละเอียดมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักบัญชีภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของนักบัญชีในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- จันทปภา ปุณยวิจิตรโรจน์, ศรีณยา เลิศพุทธรักษ์, และ ชีรวัฒน์ หังสพฤกษ์. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของนักบัญชี*. การประชุมวิชาการระดับนานาชาติและระดับชาติ ด้านบริหารธุรกิจและการบัญชี วันที่ 20 -21 กุมภาพันธ์ 2563 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติเอ็มเพรส โรงแรม ดิ เอ็มเพรส เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่, 33-45.
- ณฐา ธรเจริญกุล. (2561). *สมรรถนะของพนักงานบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงาน กรณีศึกษาสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ*. *สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 24 (1), 58-70.
- นันทนา ภูม้ง, สุวรรณ หวังเจริญเดช, และ นิกร ยาสมร. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา*. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 9 (4), 148-156.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พลอยระวี จันทรประสิทธิ์, ปพฤกษ์ อุตสาหะวานิชกิจ, และ ศุทธิณี ปราชญ์ศรีภูมิ. (2557). *ผลกระทบของทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีบริษัทผลิตและสำรวจปิโตรเลียมในประเทศไทย*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม*, 33 (2), 281-291.

- เพ็ญญา เกื้อเกตุ, ฐริชาติ พรหมเต็ม และ วิโรจน์ ไพบุลย์เวชสวัสดิ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นมืออาชีพของนักบัญชียุคดิจิทัลและประสิทธิภาพ การดำเนินงานของกิจการทางหุ้นส่วน จำกัดในจังหวัดยะลา. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 12 (1), 153-166.
- วสันต์ ครองมี, ปุณยวีร์ ยงดี และ พุฒิสรรค์ เกตุมรรค. (2563). ผลกระทบของทักษะนักบัญชียุคดิจิทัล ที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบริการด้านบัญชีจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 2 (1), 67-86.
- ศรัณย์ ชูเกียรติ และ ประจิตร หาวีตร. (2548). การวิเคราะห์การปฏิบัติงานและการสำรวจทักษะที่จำเป็น ของนักบัญชีบริหารในบริษัทขนาดใหญ่. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 1 (2), 32-43.
- สรันษ ขุนวุฒิ และไพฑูรย์ อินตะชน. (2559). การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 9 (1), 167-177.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). *รายงานประจำปี สอศ. ประจำปี 2560*. กรุงเทพฯ : สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา งานประเมินผล.
- สำนักบริหารการอาชีวศึกษาเอกชน. (2563). *รายชื่อสถานศึกษาจัดตั้ง อวท*. สืบค้น 19 เมษายน 2563, จาก <https://vecp.vec.go.th>
- อุเทน เลาน้ำทา. (2562). *ความสามารถด้านดิจิทัลเทคโนโลยีของนักบัญชี*. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2563, จาก https://www.dst.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=3613:ability-digital-technology-accountant&catid=29&Itemid=180&lang=th
- Black, K. (2006). *Business Statistic for Contemporary Decision Making*. 4th ed. USA : John Wiley & Son.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B., Anderson, R. E., and Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis*, 6th Ed. New Jersey. Pearson Education.

อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงและการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Effective Tax Rate and Earnings Management of Thai Listed Companies

ทิพย์ารณ์ ปัตตา¹

Tippayaporn Putta

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี 2557 ถึง 2561 จำนวน 308 บริษัท คิดเป็นจำนวน 1,577 ปีบริษัท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัดภาษีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประเภทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไร และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีแรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัดภาษีน้อยกว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอ ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถเป็นสารสนเทศที่ดีของหน่วยงานกำกับดูแลและหน่วยงานที่ต้องการจะกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนหรือกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม และงานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับนักวิจัยหรือนักวิชาการที่จะสามารถนำองค์ความรู้ไปเป็นวรรณกรรมที่อ้างอิงเกี่ยวกับการบริหารหรือการวางแผนภาษีและการจัดการกำไรต่อไป

คำสำคัญ (Keywords): อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง; การจัดการกำไร

Abstract

The purpose of this research was to investigate the relationship between the effective tax rates and earnings management of Thai listed firms. The data samples are 308 listed firms, 1577 firm-years, and collected from 2009 to 2018. The statistics used were the mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results show that the tax management or tax planning of Thai listed firms are positively and significantly related to earnings management. The types of listed firms are negatively and significantly related to earnings management. The tax management or tax planning motives of the big size

Received: 2021-10-26 Revised: 2021-12-06 Accepted: 2021-12-08

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: an_ac488@hotmail.com

listed firms (SET) are smaller than the small size listed firms (mai). The results of this research are useful information of the regulators and the agency of economic stimulation. The results are also guidance of investment promotion policies or entire economic stimulation. This research is enriched the literature of earnings management and tax management or tax planning for the researchers or scholars.

Keywords: Effective Tax Rate; Earning Management

บทนำ (Introduction)

การโอนถ่ายความมั่งคั่งทางการเงินจากภาคเอกชนไปยังภาครัฐถือเป็นประเพณีปฏิบัติกันทั่วไปของทุกประเทศ กิจกรรมภาคเอกชนมีเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างการเติบโตทางผลกำไรและมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด ในขณะที่ภาครัฐมีเครื่องมือที่ใช้ในการแบ่งส่วนการเติบโตทางเศรษฐกิจของหน่วยงานภาคเอกชนคือภาษีอากร ดังนั้น ในมุมมองของกิจการหรือหน่วยงานภาคเอกชน ภาษีอากรจึงเป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ผันแปรตามความมั่งคั่งของกิจการ ภาษีอากรถือเป็นรายได้ที่ภาครัฐจัดเก็บจากภาคเอกชนเพื่อใช้เป็นงบประมาณขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจตามนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ ที่ผ่านมารัฐบาลได้ออกนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจขยายและเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ในปลายปี พ.ศ. 2562 เช่น มาตรการส่งเสริมการบริโภคในประเทศ เป็นต้น ซึ่งได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก ส่งผลดีกับผู้ประกอบการในประเทศไทย และรัฐบาลมีรายได้จากการเก็บภาษีเพิ่มขึ้น ประเภทภาษีที่สำคัญในการจัดเก็บรายได้ของภาครัฐคือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล (สุเมธ ศิริคุณโชติ, 2562) ซึ่งเป็นภาษีทางตรงชนิดหนึ่งจัดเก็บจากฐานเงินได้ของนิติบุคคลประเภทที่ประมวลรัษฎากรประกาศกำหนดโดยการนำเงินได้ที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณภาษีคูณด้วยอัตราภาษีซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามแนวนโยบายของภาครัฐที่จะกระตุ้นหรือสนับสนุนกิจการแต่ละประเภท และภาษีเงินได้นิติบุคคลที่กล่าวมานี้ถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของกิจการภาคเอกชนในการประเมินตนเองเพื่อคำนวณและจ่ายชำระภาษีเงินได้ให้กับภาครัฐ

ภาษีเงินได้ถือเป็นต้นทุนที่สำคัญอย่างหนึ่งของธุรกิจภาคเอกชน โดยฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลที่สำคัญที่ใช้คำนวณภาษีคือกำไรสุทธิ ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่แสดงถึงผลการดำเนินงานของกิจการในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี โดยกำไรสุทธิที่ใช้คำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้นประมวลรัษฎากรได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการคำนวณซึ่งมีแนวทางที่แตกต่างจากการคำนวณกำไรสุทธิตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่กิจการสามารถใช้ช่องว่างทางมาตรฐานการรายงานทางการเงินและหลักเกณฑ์วิธีการตามประมวลรัษฎากรเพื่อสร้างความได้เปรียบในการจัดการค่าใช้จ่ายภาษีผ่านช่องทางการจัดการกำไรของกิจการ การวางแผนภาษีหรือการจัดการภาษีเป็นวิธีการเพื่อให้กิจการจ่ายภาษีเป็นจำนวนน้อยที่สุดและประหยัดที่สุด โดยมีวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายภาษีอากร (สมเดช โรจน์ศรีเสถียรและคณะ, 2550) อย่างไรก็ตาม การวางแผนภาษีอากรอาจมีประเด็นทางจริยธรรมทางธุรกิจที่กิจการควรตระหนักหรือให้ความสำคัญ เนื่องจากข้อกำหนดของกฎหมายและแนวปฏิบัติทางธุรกิจอาจมีช่องว่างที่กิจการอาจจะใช้ดุลยพินิจในการจัดการตัวเลขทางบัญชีเพื่อให้จำนวนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้เป็นจำนวนที่กิจการพึงประสงค์หรือเป็นไปตามความต้องการของกิจการ

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่มุ่งสร้างความมั่งคั่งหรือการเติบโตของกำไรอาจให้ความสำคัญกับจำนวนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้น้อยกว่ามูลค่าองค์กรตามราคาตลาด กิจกรรมดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและหุ้นของกิจการขนาดใหญ่เหล่านี้มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ โดยราคาหุ้นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับกำไรของกิจการ (ญาดา กิริติพงศ์ ภัคติ, 2560) ในขณะที่กลุ่มกิจการขนาดเล็กที่ต้องการจะลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้อาจมุ่งเน้นการวางแผนภาษีหรือการจัดการกำไรโดยผู้บริหารใช้ดุลยพินิจของตนเองในการเลือกวิธีปฏิบัติทางบัญชีมาใช้จัดการและนำเสนองบการเงินโดยให้ผลกำไรหรือตัวเลขที่แสดงเป็นไปตามความคาดหวังของตนเองอย่างจงใจ (Schipper, 1989) อย่างไรก็ตามงานวิจัยในอดีตที่ให้ข้อโต้แย้งที่สำคัญว่า บริษัทที่มีคณะกรรมการขนาดใหญ่มีผลการดำเนินงานที่ดีเยี่ยมมีแนวโน้มที่จะจัดการกำไรมากกว่าบริษัทที่มีคณะกรรมการขนาดเล็ก โดยให้ความเห็นว่าบริษัทที่มีคณะกรรมการขนาดใหญ่สามารถติดต่อผู้ตรวจสอบภายนอกได้ดีกว่า มีความสามารถแก้ไขปัญหา เช่น เงินทุน มีความเป็นมืออาชีพหรือประสบการณ์ในการทำงาน ส่งผลให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น เป็นต้น (Dalton et al., 1999) สำหรับประเทศไทย งานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงและการจัดการกำไรอาจมีจำนวนมาก แต่การเปรียบเทียบการจัดการภาษีระหว่างกิจการขนาดใหญ่กับขนาดเล็กยังเป็นที่ถกเถียงและรอการสนับสนุนจากหลักฐานเชิงประจักษ์ของนักวิจัย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการค่าใช้จ่ายภาษีและการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของการจัดการค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ผ่านอัตราภาษีเงินได้ที่จริงกับการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง และเพื่อเพิ่มหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการจัดการกำไรและการจัดการค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ให้กับหน่วยงานกำกับดูแลและนักวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เพื่อ ทดสอบความสัมพันธ์ของอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยแบ่งประเด็นการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอ

สมมติฐานการวิจัย (Hypotheses)

H1a: แรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัดภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไร

- H1b: ประเภทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร
- H1c: แรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัฒภาชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไรน้อยกว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี 2557 ถึง 2561 นำมาคำนวณหาตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด เพื่อใช้ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือศึกษาการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอและข้อที่ 2 คือศึกษาอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอ และใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยนำตัวแบบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี 2557 ถึง 2561 ประเภทของข้อมูลเรียกว่าข้อมูลอนุกรมเวลาของข้อมูลภาคตัดขวาง หรือ Panel Data ซึ่งติดตามข้อมูลทางการเงินในแต่ละบริษัทในแต่ละปีรวมไม่เกิน 5 ปีต่อบริษัท และเรียกหน่วยวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างนี้ว่าปีบริษัท (Firm year observations) มีจำนวนทั้งหมดโดยประมาณ 1,577 ปีบริษัท รายละเอียดการได้มาแสดงในตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คำอธิบาย	จำนวน	หน่วยนับ
ประชากรทั้งหมด	790	บริษัท
หัก ข้อมูลไม่สมบูรณ์ (Missing Data)	398	บริษัท
ข้อมูลของสถาบันการเงินซึ่งมีโครงสร้างของงบการเงินที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมทั่วไป	84	บริษัท
จำนวนประชากรคงเหลือ	308	บริษัท
จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	1,577	ปีบริษัท

การจัดกลุ่มอุตสาหกรรมของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการจัดโครงสร้างกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อให้บริษัทที่ประกอบธุรกิจใกล้เคียงกันได้อยู่ในหมวดเดียวกันเพื่อความเหมาะสมในการเปรียบเทียบระหว่างกันและเป็นมูลที่ใช้สำหรับการประมาณค่า

สัมประสิทธิ์สำหรับการพยากรณ์ความคลาดเคลื่อนของการจัดการกำไรตามรายการคงค้าง โดยการจัดการกลุ่มอุตสาหกรรมแบ่งเป็นภาคตัดขวาง หรือ Panel ดังตารางที่ 2 ด้านล่างนี้

ตารางที่ 2 การจำแนกโครงสร้างกลุ่มอุตสาหกรรม

Panel	Division	จำนวน (%)
Panel A	เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (Agro & Food Industry)	114 (7.23%)
Panel B	สินค้าอุปโภคบริโภค (Consumer Products)	145 (9.19%)
Panel C	สินค้าอุตสาหกรรม (Industrials)	342 (21.69%)
Panel D	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (Property & Construction)	62 (3.93%)
Panel E	ทรัพยากร (Resources)	409 (25.93%)
Panel F	บริการ (Services)	372 (23.59%)
Panel G	เทคโนโลยี (Technology)	133 (8.43%)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (the Stock Exchange of Thailand: SET) ประกอบด้วยแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี (แบบ 56-2) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในเว็บไซต์ของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (The Securities and Exchange Commission: SEC) รวมถึงข้อมูลเชิงปริมาณของรายงานข้อมูลสารสนเทศและข้อมูลซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เก็บรวบรวมจากฐานข้อมูล SETSMART หรือ SET Market Analysis and Reporting Tool โดยข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series data) ของข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross Sectional Data) หรือที่เรียกว่า Panel Data ซึ่งจัดเก็บข้อมูลทางการเงินแต่ละบริษัทต่อเนื่องกันตั้งแต่ พ.ศ. 2557 – 2561 รวมระยะเวลา 5 ปี อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ (Missing Data) และข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นสถาบันการเงินซึ่งมีโครงสร้างของงบการเงินที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมทั่วไป จะไม่นำมารวมคำนวณเพื่อการศึกษาในงานวิจัยนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) ขึ้นนี้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาของข้อมูลภาคตัดขวาง หรือ Panel Data ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 5 ปี ตั้ง 2557-2561 ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยนำตัวแบบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression) ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมโดยการเพิ่มตัวแปรกำกับและตัวแปรคั่นกลาง ตัวแบบงานวิจัยที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานเขียนในรูปแบบของสมการดังนี้ ตัวแบบที่ 1 สมการที่มีตัวแปรกำกับ (Moderator)

$$absda = \beta_0 + \beta_1 taxx + \beta_2 mar + \beta_3 tax\_mar + \beta_n Controls + \varepsilon$$

โดยที่คำอธิบายตัวแปรและประเภทตัวแปรในสมการข้างต้นแสดงในตารางต่อไปนี้
 ตารางที่ 3 ตัวแปร ประเภทตัวแปรและคำอธิบาย

ตัวแปร	ประเภทตัวแปร	คำอธิบาย
absda	Dependent	การจัดการกำไรวัดจากการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารตามเกณฑ์คงค้างใช้ตัวแบบของ Modified Jones's Model
taxx	Independent	อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง วัดค่าจากค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้หารด้วยกำไรก่อนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้
mar	Moderator	ประเภทของบริษัทจดทะเบียน วัดโดยให้ค่า 1 เมื่อเป็นที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และให้ค่า 0 เมื่อเป็นที่จดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอ
tax_mar	Interact Variable	ตัวแปร Interact
size	Control Variable	ขนาดของกิจการ วัดโดย Natural logarithm ของสินทรัพย์รวม
debt	Control Variable	อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน
small	Control Variable	การหลีกเลี่ยงผลขาดทุนวัดโดยอัตราส่วนกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวม
Ind, Yr	Fixed Effect	อุตสาหกรรมและปีของบริษัทจดทะเบียน วัดค่าโดยใช้ตัวแปรหุ่น 1 และ 0
ε	Error term	ค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการวิจัย (Research Results)

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อคำนวณตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด เพื่อใช้ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ของการศึกษาวิจัย ได้แก่ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอและ ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอ ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรในงานวิจัย

Variable	Obs	Mean	Std.Dev.	Min	Max
absda	1,577	0.0852	0.1048	0.0008	0.7470
taxx	1,577	0.9915	3.8911	0.0005	31.2000
mar	1,577	0.8053	0.3960	0	1
tax_mar	1,577	0.8543	3.7690	0	31.2000
size	1,577	8.4545	1.6483	5.0891	13.0504
debt	1,577	1.3097	1.9629	0.0339	14.9707
small	1,577	0.1930	2.7085	-0.0506	94.2644

จากตารางที่ 4 แสดงสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยที่วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอ ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปร absda หรือการจัดการกำไรวัดจากการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารตามเกณฑ์คงค้างใช้ตัวแบบของ Modified Jones's Model มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.7470 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0008 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0852 การจำนวนข้อมูลตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 1,577 ปีบริษัท

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอ ผลการศึกษา พบว่าตัวแปร taxx หรืออัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงวัดจากค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้หารด้วยกำไรก่อนค่าใช้จ่ายภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีค่าสูงสุดเท่ากับ 31.20 มีค่าต่ำสุด 0.0005 มีค่าเฉลี่ย 0.9915 การจำนวนข้อมูลตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 1,577 ปีบริษัท

การวิเคราะห์สถิติอนุมาน

งานวิจัยนี้ใช้สถิติอนุมานในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอนุมานแสดงผลเพื่อใช้ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นั่นคือการศึกษาคำสมมติฐานระหว่างอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นลำดับดังนี้ ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

	absda	taxx	tax_mar	size	debt	small
absda	1.0000					
taxx	0.0673*	1.0000				
	0.0075					
tax_mar	0.0610*	0.9606*	1.0000			
	0.0154	0.0000				
size	-0.1927	-0.0123*	0.0144	1.0000		
	0.0000	0.6261	0.5684			
debt	0.1069*	0.0551*	0.0547*	0.1382*	1.0000	

	0.0000	0.0286	0.0301	0.0000	
small	0.1733*	-0.1495*	-0.1359*	-0.1354*	0.1348*
	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000

จากตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation) พบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่เป็นค่าต่อเนื่องทั้งหมดของงานวิจัยมีค่าสัมประสิทธิ์ไม่เกิน 0.75 ยกเว้นตัวแปร *taxx_mar* ซึ่งเป็นตัวแปร interaction ของตัวแปร *taxx* และ ตัวแปร *mar* ดังนั้นการทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจึงมั่นใจได้ว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity หรือปัญหาที่ตัวแปรอิสระสองตัวมีค่าสหสัมพันธ์ค่อนข้างสูงแต่ไม่สมบูรณ์ซึ่งจะส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดและค่าประมาณการกำลังสองน้อยที่สุด (R square) มีค่าสูงและค่าทดสอบ t มีค่าต่ำมากจนทำให้ผลการแปรค่าตัวแปรอิสระคลาดเคลื่อนหรือผิดไป การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามของสมมติฐานงานวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แสดงในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Variable	Panel A: absda H _{1a}	Panel B: absda H _{1b}	Panel C: absda H _{1c}
	Coefficient est. (p-value)	Coefficient est. (p-value)	Coefficient est. (p-value)
INTERCEPT	0.163*** (0.000)	0.170*** (0.000)	0.165*** (0.000)
taxx	0.002*** (0.001)		
mar		-0.016** (0.016)	
tax_mar			0.002** (0.002)
size	-0.011*** (0.000)	-0.010*** (0.000)	-0.012*** (0.000)
debt	0.005*** (0.000)	0.005*** (0.000)	0.005*** (0.000)
small	0.181*** (0.000)	0.168*** (0.000)	0.179*** (0.000)
F statistic	33.40*** (0.000)	32.07*** (0.000)	33.16*** (0.000)
n (Obs)	1,577	1,577	1,577
Adj R²	0.0760	0.0731	0.0755

จากตารางที่ 6 แสดงการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อใช้ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยแบ่งการทดสอบเป็น 3 สมมติฐานดังนี้

สมมติฐาน H1a: แรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัดภาษีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอ (taxx) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไร (absda) ผลการศึกษาพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของการทดสอบความสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 0.002 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าแรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัดภาษีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไร

สมมติฐาน H1b: ประเภทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (mar) มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร (absda) ผลการศึกษาพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของการทดสอบความสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ -0.016 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าประเภทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (mar) มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร ทั้งนี้ทิศทางของความสัมพันธ์เป็นแบบผกผันหรือความสัมพันธ์เชิงลบ

สมมติฐาน H1c: แรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัดภาษีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไรน้อยกว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาด เอ็มเอไอ ผลการศึกษาพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของการทดสอบความสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 0.002 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าเท่ากับ H1a (ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.002) และมากกว่า H1b (ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.016) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าแรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัดภาษีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไรน้อยกว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอหรืออธิบายได้ว่าบริษัทขนาดใหญ่ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีแรงจูงใจในการบริหารภาษีเพื่อการจัดการกำไรน้อยกว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงและการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถอธิบายได้ดังนี้

ประการแรก แรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัดภาษีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไร อันเนื่องมาจากโดยภาพรวมแล้ว ตัวเลขทางบัญชีที่เป็นฐานในการคำนวณค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้เป็นผลมาจากการดำเนินงานของกิจการ แต่ฝ่ายบริหารของกิจการยังได้มีการวางแผนหรือจัดการตัวเลขทางบัญชีเหล่านั้นโดยใช้ช่องว่างของข้อกำหนดในมาตรฐานการรายงานทางการเงินเพื่อให้ตัวเลขกำไรเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ แสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจในการวางแผนภาษีหรือการจัดการภาษี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dalton et al., (1999) ที่กล่าวว่า กิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งมีคณะกรรมการบริหารที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย การจัดการภาษีหรือการวางแผนภาษีจึงเป็นแนวทาง

หนึ่งในการลดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของกิจการเพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามระดับที่วางแผนไว้ ประกอบกับการศึกษาของ ญาดา กิริติพงศ์ภักดี (2560) ที่กล่าวว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมุ่งสร้างความมั่งคั่งหรือการเติบโตของกำไรสุทธิ จึงอาจให้ความสำคัญกับจำนวนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้เพื่อลดต้นทุนของกิจการและเพิ่มมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดโดยการสร้างผลกำไรที่น่าพึงพอใจให้กับนักลงทุน

ประการที่สอง ประเภทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร โดยที่ทิศทางของความสัมพันธ์เป็นแบบผกผันหรือความสัมพันธ์เชิงลบ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอเป็นบริษัทที่มีขนาดของทุนจดทะเบียนหรือมีโครงสร้างทางการเงินขนาดเล็กมีแรงจูงใจในการจัดการภาษีหรือการวางแผนภาษีมากกว่าบริษัทที่จดทะเบียนหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งมีขนาดกิจการหรือมีโครงสร้างเงินทุนขนาดใหญ่ เนื่องจาก บริษัทขนาดใหญ่หรือบริษัทที่มีโครงสร้างทางการเงินขนาดใหญ่ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ให้ความสำคัญกับการระดมทุนจากผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนทั่วไป จึงมีแนวโน้มที่จะมีให้ความสำคัญในการจัดการกำไรเพื่อการบริหารภาษีน้อยกว่าการจัดการกำไรเพื่อสร้างมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด ในขณะที่กิจการขนาดเล็กหรือโครงสร้างทางการเงินมีขนาดเล็กหรือกิจการที่จดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอ จึงมีแนวโน้มที่จะมีให้ความสำคัญในการจัดการกำไรเพื่อการบริหารภาษีมากกว่าการจัดการกำไรเพื่อสร้างมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Schipper (1989) กล่าวว่า กลุ่มกิจการขนาดเล็กที่ต้องการจะลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้อาจมุ่งเน้นการวางแผนภาษีหรือการจัดการกำไรโดยผู้บริหารใช้ดุลยพินิจของตนเองในการเลือกวิธีปฏิบัติทางบัญชีมาใช้จัดการและนำเสนองบการเงินโดยให้ผลกำไรหรือตัวเลขที่แสดงเป็นไปตามความคาดหวังของตนเองอย่างจงใจ สอดคล้องกับ สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆและคณะ (2556) กล่าวว่า ด้านความรู้ความสามารถเรื่องการบัญชีการเงินของผู้บริหารระดับสูงของประเภทบริษัทขนาดใหญ่ไม่พบความสัมพันธ์กับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่กิจการจ่ายจริง อาจเป็นเพราะว่าประเด็นในเรื่องภาษีเงินได้เป็นประเด็นที่สำคัญที่พึงต้องพิจารณา แต่ไม่ใช่ประเด็นที่ใหญ่ที่สุด อีกทั้งมีประเด็นการบริหารการตลาดและการดำเนินงานน่าจะให้ผลดีกับกิจการในภาพรวมที่มากกว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัตยา ตันจันทร์พงศ์ (2557) กล่าวว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไร

ประการสุดท้าย เป็นการพิสูจน์ยืนยันแรงจูงใจในการบริหารหรือวางแผนการประหยัดภาษี บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำรน้อยกว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอ โดยที่สาเหตุของแรงจูงใจของบริษัทขนาดเล็กในตลาดเอ็มเอไอมีแรงจูงใจในการจัดการภาษีหรือวางแผนภาษีมากกว่าบริษัทขนาดใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นั้น เนื่องจากมูลค่าตลาด (Market Cap) ของตลาดเอ็มเอไอนั้นน้อยกว่าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวนเงินทุนที่หมุนเวียนในตลาดมีปริมาณไม่มากเมื่อเทียบ ฝ่ายบริหารของกิจการในตลาดเอ็มเอไอ จึงให้ความสำคัญกับการจัดการกำไรเพื่อดึงดูดใจนักลงทุนหรือเพื่อระดมทุนจากผู้ถือหุ้นน้อยกว่าการจัดการกำไรเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้หรือต้นทุนของกิจการ ในขณะที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีข้อได้เปรียบเรื่องมูลค่าตลาด (Market Cap) ขนาดใหญ่ การระดมทุนจากนักลงทุนหรือผู้ถือหุ้นมีปริมาณเงินทุนมากกว่ากิจการที่จดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอ ดังนั้น กิจการขนาด

ใหญ่เหล่านี้จึงให้ความสำคัญกับการจัดการกำไรเพื่อตอบสนองเป้าหมายของนักลงทุนมากกว่าการจัดการกำไรเพื่อลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้หรือต้นทุนของกิจการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สริดา ตั้งมันัสสุม (2561) กล่าวว่า “กำไรสุทธิ” หรือ “ผลลัพธ์” ที่แสดงในงบการเงินแสดงถึงผลการดำเนินงานที่เพิ่มมูลค่าให้แก่กิจการและเป็นข้อมูลสำคัญที่นักลงทุนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาวิเคราะห์ความสามารถของกิจการ รวมถึงประเมินราคาหลักทรัพย์ กิจการจึงมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และสอดคล้องกับ สุพิชญญา ดีแก้ว (2560) กล่าวว่า ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไร

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

องค์ความรู้หรือข้อค้นพบจากการวิจัยเรื่องอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงและการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนี้ คือ ค่าเฉลี่ยของอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทจดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.99 เมื่อเทียบกับอัตราภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรเท่ากับร้อยละ 20 ส่งผลให้รัฐบาลเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดทั้งสอง จึงเป็นข้อสังเกตได้ว่ารัฐบาลให้สิทธิประโยชน์เพื่อเป็นแรงจูงใจการขยายเศรษฐกิจแก่บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดเอ็มเอไอ โดยที่มีแนวโน้มว่ารัฐบาลจะจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ในจำนวนที่อาจลดลง ดังนั้นข้อค้นพบนี้จะเป็นประโยชน์กับหน่วยงานกำกับดูแลและหน่วยงานที่จัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในการทบทวนถึงความสมดุลของผลประโยชน์โดยรวมจากการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อกระตุ้นการลงทุนหรือกระตุ้นเศรษฐกิจกับจำนวนภาษีที่จะจัดเก็บได้น้อยลงหรือไม่

ข้อค้นพบที่สำคัญประการถัดมา คือ กิจการขนาดเล็กมีแรงจูงใจในการจัดการภาษีหรือการวางแผนภาษีมากกว่ากิจการขนาดใหญ่ โดยพิจารณาได้จากขนาดของกิจการที่จดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอกับกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กิจการเหล่านี้มีแรงจูงใจในการจัดการภาษีหรือการวางแผนภาษีต่างกัน เนื่องจากมีเป้าหมายในการจัดการกำไรต่างกัน บริษัทขนาดใหญ่มีเป้าหมายในการจัดการกำไรเพื่อให้ตัวเลขกำไรดึงดูดใจนักลงทุนมากกว่าที่จะลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ เนื่องจากมีสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับจากการส่งเสริมการลงทุนในจำนวนที่พึงพอใจแล้ว ในขณะที่กิจการขนาดเล็กมีแนวโน้มในการจัดการกำไรเพื่อวางแผนภาษีมากกว่าดึงดูดใจนักลงทุน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสิทธิประโยชน์ทางภาษีอาจมีน้อยกว่ากิจการขนาดใหญ่ หรือต้องการลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้เพื่อประหยัดต้นทุนของกิจการ ข้อค้นพบนี้จะเป็นสารสนเทศที่ดีของหน่วยงานกำกับดูแลและหน่วยงานที่ต้องการจะกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนหรือกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อจำกัดงานวิจัยนี้อาจเกิดจากข้อผิดพลาดในการเก็บข้อมูล เนื่องจากเป็นข้อมูลทางการเงินจำนวนมากที่อยู่ในการเงินที่จำเป็นต้องจัดเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ และต้องใช้การบันทึกในกระดาษทำการจึงอาจเกิดข้อผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล ประกอบกับข้อมูลประเภทที่ไม่ได้เป็นตัวเงิน

ต้องใช้ระยะเวลาในการอ่านและสังเกตอย่างตั้งใจ จึงอาจเกิดข้อบกพร่องในการอ่านและการบันทึกรหัสข้อมูลในกระดาษทำการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และเปรียบเทียบกับประเภทบริษัทสตาร์ทอัพ เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานกำกับดูแล หน่วยงานที่ต้องการจะกระตุ้นเศรษฐกิจและนักวิชาการต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- ญาดา กิริติพงศ์ภักดี. (2560). *การจัดการกำไรของบริษัทที่เสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนในครั้งแรก*. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมเดช โรจน์คุรีเสถียรและคณะ. (2550). *การวางแผนภาษีหัก ณ ที่จ่าย ฉบับปรับปรุงใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมนิติ.
- สรีดา ตั้งมันัสสุขุม. (2561). *อิทธิพลของการจัดการกำไรต่อกำไรส่วนที่เหลือ กรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (SET 100)*. วิทยานิพนธ์การบัญชีมหาบัณฑิต. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561
- สุพัญญา ดีแก้ว. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทกับการจัดการกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- สุเมธ ศิริคุณโชติและคณะ. (2562). *ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์
- Dalton, D. R., & Daily, C. M., (1999). What' s Wrong With H aving Friends on the Board. *Across the Board* 36 (3), 28–32
- Schipper, K (1989). Commennentary on earnings mamagement. *Accounting Horizons*. 3(4), 91–102.

**การบริหารจัดการร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตขันธุ์
ตำบลมะเอี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด**
**Participatory Community Store Management Case Study Khet Khun
Village Maeu Sub-district, Thawat Buri District, Roi Et Province**

ณภัทร สุ่มมัตย์¹ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์²
Naphat Summart, Pongsawut Rachjun

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตขันธุ์ ตำบลมะเอี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด 2. เสนอแนะแนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตขันธุ์ ตำบลมะเอี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ 1) แกนนำกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 3 คน 2) ปราชญ์ชุมชน จำนวน 4 คน 3) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 4) ประชาชนที่อยู่ในชุมชนจำนวน 5 คน 5) นักวิชาการ จำนวน 1 คน และ 6) เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คนแล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารวรรณกรรม และแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาประเด็นแนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่า แนวทางการบริหารร้านค้าชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนการดำเนินงาน เริ่มจากการหาความต้องการของคนในชุมชนในการใช้สิ่งอุปโภคบริโภคเพื่อจำกัดขอบเขตในการนำสินค้ามาจำหน่าย ระดมหาผู้ร่วมสนใจเป็นหุ้นส่วนหรือสมาชิกเพื่อรับผลตอบแทน หลังการใช้บริการ 2) ด้านการปฏิบัติงาน คณะกรรมการหรือสมาชิกต้องบริหารงานให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล 3) ด้านการตรวจสอบ มีคณะกรรมการตรวจสอบสินค้า 3 คน คณะกรรมการตรวจสอบบัญชี 2 คน ตรวจสอบเช็คสินค้าทุก 3 เดือน หรือ 4 ครั้งต่อปี 4) ด้านวิธีหรือขั้นตอนการปรับปรุง จะเป็นไปตามมติของการประชุมระหว่างสมาชิก และคณะกรรมการด้วยการโหวตเสียงข้างมากเพื่อให้เกิดความพึงพอใจและความต้องการของคนส่วนมาก ผลการการศึกษาประเด็นเสนอแนะแนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่าร้านค้าชุมชนควรจะได้รับ การสนับสนุนจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านความรู้

Received: 2021-11-01 **Revised:** 2021-12-21 **Accepted:** 2022-02-12

¹ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด Political Science Program in Political Science On Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: seat007@outlook.com

² คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

งบประมาณ เงินทุน รวมไปถึงอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นมาตรฐานสากล เพื่อให้ร้านค้าชุมชนสามารถรองรับสมาชิกและพัฒนาเพื่อรับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากคนในชุมชนมาร่วมจำหน่ายในร้านค้าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ (Keywords): การบริหาร; ร้านค้าชุมชน; การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study the approach of community shop management with participation Case Study Khet Khun Village Maeu Sub - district, Thawat Buri District, Roi Et Province 2. to propose a guideline for community shop management with participation Case Study Khet Khun Village Maeu Sub - district, Thawat Buri District, Roi Et Province. This is a qualitative research with research tools such as an indepth interview with 6 target groups : 1) Village Fund Leaders 2) Community Scholars 3) Village Headmen 4) People living in Community 5) academics and 6) government officials The data collected from documents, literature, and interview forms were used for content analysis. It was found that the community shop management approach can be divided into 4 aspects : 1) operational planning; It starts with finding the needs of people in the community in using consumer products. To limit the scope of bringing the product to sell mobilize interested parties Become a partner or member to receive rewards after using the service. 2) Operational aspects. The board or its members must manage the work. To be in accordance with the principles of good governance. 3) Auditing. There are 3 audit committees, 2 audit committees, checking products every 3 months or 4 times a year. 4) Methods or procedures for improvement. It shall be according to the resolution of the meeting between the members and the committee with a majority vote for the satisfaction and needs of the majority. The results of the study on the issue of recommendations for community shop management with participation found that community shops need support from the government or related agencies. To promote knowledge, budget, capital and equipment modern technology and is an international standard In order for the community shop to be able to support members and develop to receive goods or products from the people in the community to sell in the community shop effectively and efficiently.

Keywords: Administration; Community Store; Participation

บทนำ (Introduction)

กิจการร้านค้าชุมชนเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจระดับรากฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภาพรวม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชนให้เป็นไปในทิศทางบวก โดยการก่อตั้งร้านค้าชุมชนภายใต้กองทุนหมู่บ้าน โดยทั่วไปนั้นจะมุ่งเน้นผลประโยชน์ของผู้คนในชุมชนเป็นที่ตั้ง เช่น ส่งเสริมให้ผู้บริโภคในชุมชนได้ซื้อสินค้าในราคายุติธรรมช่วยลดภาระค่าครองชีพช่วยเพิ่มช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น และรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับสมาชิกชุมชน นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการหมุนเวียนของกระแสเงินสดในพื้นที่ชุมชนอีกด้วย ทั้งนี้ร้านค้าชุมชนจัดเป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) ที่รัฐบาลชุดปัจจุบันให้การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง จากสถิติพบว่ามีร้านค้าชุมชนประมาณ 19,000 ร้านค้าทั่วประเทศ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2560) โดยแบ่งเป็นร้านค้าชุมชนในภาคเหนือ 5,500 ร้านค้า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 9,000 ร้านค้า ภาคกลาง 3,000 ร้านค้า และภาคใต้ประมาณ 1,530 ร้านค้า (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2559)

จากสภาพเศรษฐกิจที่ชะลอตัวในช่วงปีที่ผ่านมาและการเติบโตของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) ในเขตพื้นที่หัวเมืองต่างจังหวัดและชุมชน รวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ส่งผลให้ความอยู่รอดของร้านค้าชุมชนในปัจจุบันเป็นเรื่องท้าทายมากยิ่งขึ้น การปรับตัวทางธุรกิจโดยอาศัย การประยุกต์หลักแนวคิดการบริหารจัดการร้านค้าสมัยใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้กิจการร้านค้าชุมชนเติบโต และสร้างผลประโยชน์ที่ดีได้ ดังนั้น การพัฒนาร้านค้าชุมชนจึงถือเป็นหนึ่งในกลไกหลักที่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศและสร้างโอกาสให้ประชาชนได้เติบโตก้าวหน้าตามแนวคิดเศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy) ที่มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจโดยการแก้ปัญหาปากท้องของประชาชนและให้การช่วยเหลือเกษตรกรในธุรกิจ SME และวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความสมดุลของภาคการผลิต และการค้าโดยใช้กระบวนการประชารัฐขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างความเข้มแข็ง จากการร่วมมือร่วมใจของประชาชนและการให้ความร่วมมือของทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560)

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองถือเป็นนโยบายการกระจายอำนาจในการบริหารงานอย่างหนึ่งของรัฐบาลที่ให้ประชาชนในชุมชนมีสิทธิในการบริหารงานอย่างอิสระ และการบริหารจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับศักยภาพการบริหารของคณะกรรมการและความร่วมมือของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศและชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนจะต้องร่วมมือช่วยกันในการบริหารจัดการและสมาชิกทุกคนต้องรับรู้ด้วยความรู้สึกร่วมกันของการเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนอย่างเป็นระบบและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีความสามัคคีที่จะก่อให้เกิดเป็นพลังของเครือข่ายทางการเงินและสังคม ในการขับเคลื่อนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยก่อนการส่งมอบเงินทุนแต่ละชุมชนจะต้องมีการคัดเลือกคณะกรรมการ

ขึ้นมาดูแล และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการอย่างชัดเจน รวมถึงการให้อำนาจการตัดสินใจในการบริหารจัดการกองทุนอย่างเต็มที่ และมีกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เงินกองทุน และปลูกฝังการสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อเงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งส่งผลทำให้เงินทุนมีประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนอย่างแท้จริงซึ่งการพัฒนาชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาชุมชนจึงครอบคลุมในหลายมิติ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านประชาธิปไตย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนด้านวัฒนธรรมวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนซึ่งถือเป็นรากฐานในการพัฒนาชุมชน ให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในการพัฒนาทุนทางชุมชน ให้มีความเข้มแข็งต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นคนที่มีความรู้ มีจิตสำนึกสาธารณะและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน (วาสนา ปินตา, 2554)

ร้านค้าชุมชนหมู่บ้านเขตชั้น ตำบลมะฮี อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภค ในร้านค้านี้มีจำนวนสินค้าไม่มากนัก ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อนำเงินมาลงทุนทำให้เกิดร้านค้าในหมู่บ้านขึ้นมา ซึ่งจะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีหน้าที่ในการตรวจสอบดูแลเกี่ยวกับร้านค้า และเมื่อสิ้นปีจะมีคณะกรรมการร้านค้าชุมชนจัดทำระบบเงินปันผลให้แก่ลูกบ้านที่ได้มาซื้อสินค้าในร้านค้า ลูกบ้านที่มาซื้อสินค้าในร้านค้าจะได้รับคู่มือเพื่อเป็นหลักฐานในการคิดเงินปันผลในแต่ละปี โดยที่ลูกบ้านจะเอาคู่มือมาให้คณะกรรมการร้านค้านั้นทึกลงในสมุดว่าลูกค้านั้นได้รับคู่มือเท่าไร และเมื่อสิ้นปีในร้านค้าหมด คณะกรรมการร้านค้านั้นก็จะทำการบันทึกรายการสินค้าที่ต้องซื้อเพิ่มเติม ณ แม็คโค (Makro) เมื่อจำหน่ายสินค้าแล้ว คณะกรรมการร้านค้านั้นก็จะทำการบันทึกยอดจำหน่ายว่า นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมในร้านค้าชุมชนนั้นยังมีการฝากออมทรัพย์ กับกองทุนหมู่บ้านซึ่งจะมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าธนาคารและจะมีการปันผลทุกปีมากน้อยคำนวณจากการฝากเงิน

ดังนั้น จึงทำให้ผู้ศึกษาได้มองเห็นข้อบกพร่องในระบบการทำงานของร้านค้าหมู่บ้านเขตชั้นว่าคณะกรรมการมีการให้บริการแก่ลูกค้าที่ยังไม่สะดวกและรวดเร็วเท่าที่ควร เพราะว่าในร้านค้าชุมชนยังไม่มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ ระบบการคำนวณเงินปันผลเกิดข้อผิดพลาดและไม่แม่นยำและยังอาจทำให้เกิดข้อมูลที่ซับซ้อน การออกไปสั่งซื้อสินค้ายังต้องใช้วิธีการจดบันทึกอาจทำให้เสียเวลาและเกิดความผิดพลาดได้ ผู้ใหญ่บ้านเองก็ไม่สามารถที่จะดูรายละเอียดของการสั่งซื้อสินค้า และรายละเอียดการรับสินค้ายังขาดประสิทธิภาพ เพราะคณะกรรมการที่ดูแลเกี่ยวกับส่วนนี้ยังมีการบันทึกข้อมูลแบบการจดบันทึกลงในสมุด และเพราะเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหา

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเรื่อง “แนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตชั้น ตำบลมะฮี อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อที่จะเสนอแนะแนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตชั้น ตำบลมะฮี อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research objectives)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตชั้น ตำบลมะอี อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเสนอแนะทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตชั้น ตำบลมะอี อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ 1) แกนนำกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 3 คน 2) ประชาชนชุมชน จำนวน 4 คน 3) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 4) ประชาชนที่อยู่ในชุมชนจำนวน 5 คน 5) นักวิชาการ จำนวน 1 คน และ 6) เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษาซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย โดยอยู่ภายใต้ประเด็น การวิจัยดังนี้คือ 1) ประเด็นแนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม และ 2) ประเด็นข้อเสนอแนะทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

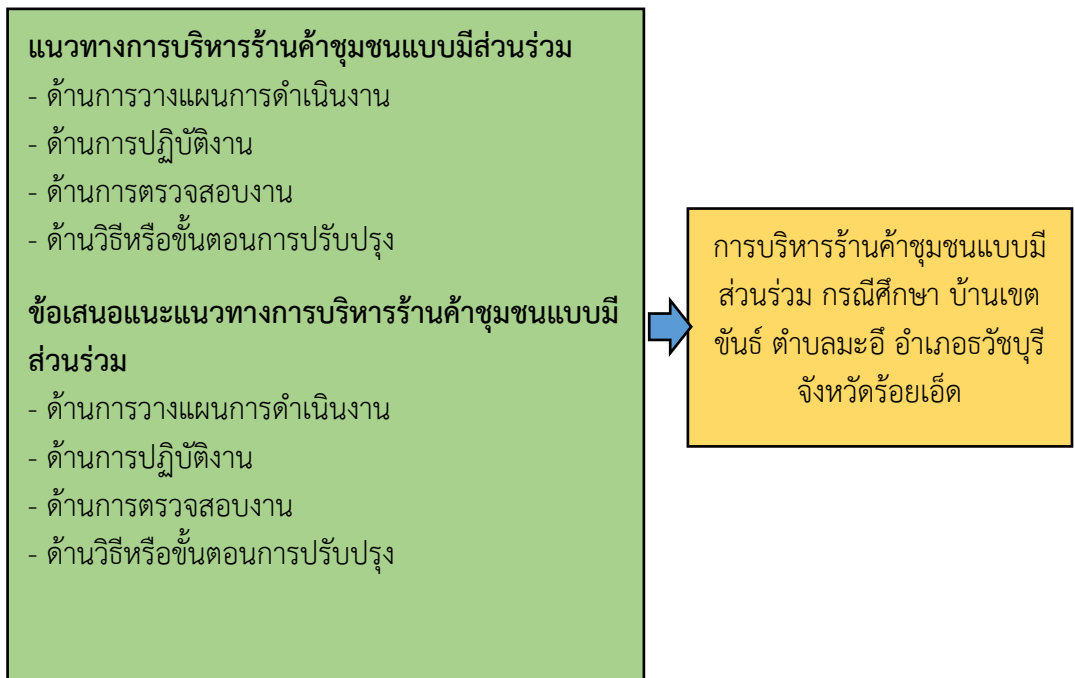
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่างๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษา และตามกรอบแนวคิด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

5. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์การวิจัย “การบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตชั้น ตำบลมะอี อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้คือ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 : กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

ผลการวิจัย (Study Results)

การวิจัยเรื่อง “การบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตขันธุ์ ตำบลมะฮี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตขันธุ์ ตำบลมะฮี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาประเด็นด้านการวางแผนการดำเนินงาน พบว่า การวางแผนบริหารร้านค้าเริ่มจากการค้นหาความต้องการของคนในชุมชนว่าต้องการอะไร ต้องการแค่ไหน เพื่อจำกัดขอบเขตในการหาสินค้ามาจำหน่ายเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนและหาผู้ร่วมทุนที่จะมามีส่วนร่วมในร้านค้า โดยการ ประชาสัมพันธ์และผลตอบแทนการร่วมทุน มีการแต่งตั้งผู้ดูแลระบบร้านค้าและกิจการร้านค้าโดยการคัดเลือก และความสนใจ ผู้ที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยความมีจิตอาสา แต่ก็จะได้รับผลตอบแทนจากกำไรของร้านค้าเป็นเปอร์เซ็นต์แบ่งปันให้กับเจ้าหน้าที่ทุกคนไม่ว่าจะเป็นประธาน กรรมการ ผู้ควบคุมร้าน การเลือกหาสมาชิกพนักงานขายและคณะกรรมการชุมชนที่มีจิตอาสา และซื่อสัตย์มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยเน้นเรื่องการสร้างแรงจูงใจลูกค้าที่มีเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืนหรือเงินตอบแทน เป็นค่าจ้างจากผลกำไรของร้านค้าซึ่งจะแบ่งให้กับผู้ปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษาประเด็นด้านการปฏิบัติงาน พบว่า ด้านการปฏิบัติงานคณะกรรมการหรือสมาชิกในชุมชนที่จะมาปฏิบัติงานจะต้องบริหารงานให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าหลักการเหล่านี้จะสามารถก่อให้เกิดพลังการพัฒนารักษารักษาชุมชนได้อย่างยั่งยืน ด้านการปฏิบัติงาน การให้ความสำคัญเรื่องการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของร้านค้าชุมชนการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการ การแบ่งหน้าที่กรรมการ เช่น ประธาน รองประธาน เลขานุการ บัญชี การตรวจสอบ ผู้ขาย สมาชิกต้องลงทุนหุ้น 100 บาท สิ้นปีมีการปันผลกำไรให้สมาชิกเป็นเปอร์เซ็นต์ร้อยละ 10 บาท ต่อการใช้จ่ายโดยการให้คูปองตามราคาสินค้าที่ซื้อ และการแบ่งผลกำไรเพื่อสมทบทุนและค่าตอบแทนกรรมการ ผู้ขาย สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นด้านการตรวจสอบงาน พบว่า มีกรรมการตรวจสอบสินค้า 3 คน กรรมการตรวจสอบบัญชี 2 คน ตรวจสอบเช็คสินค้าทุก 3 เดือน หรือ 4 ครั้งต่อปี มีประธานและรองประธานพร้อมกรรมการอาวุโสร่วมในการดูแลในส่วนรวมและสมาชิกในกลุ่มสามารถขอรายละเอียดต่าง ๆ ได้จากประธานหรือกรรมการร้านและต้องมีการตรวจสอบร่วมกันจำนวนหนึ่ง สมาชิกสามารถขอรายละเอียดต่าง ๆ และการตรวจสอบงานได้ทางผู้นำกลุ่มหรือประธานกลุ่มและมีผู้ดูแลบัญชีและสินค้าโดยการแบ่งหน้าที่ของผู้ได้รับมอบหมายจากกลุ่มและเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากกว่า 4 คนขึ้นไป ในการขอตรวจสอบและต้องมีการยินยอม จากสมาชิกส่วนมากภายในกลุ่ม จึงจะสามารถตรวจสอบได้

ผลการศึกษาประเด็นด้านวิธีหรือขั้นตอนการปรับปรุง พบว่า ปัญหาจากการตรวจสอบถ้าเกิดเหตุขัดข้องหรือผิดพลาด จะนำเข้าสู่การหารือประชุมของกลุ่มกรรมการเพื่อหาทางแก้ไขหรือปรับปรุงตามความเห็นพ้องของกรรมการว่าจะจัดการด้วยวิธีใดและการปรับปรุงจะทำแบบไหนต้องดูว่าสมควรปรับปรุงหรือไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาใช้บริการหรือไม่ และคณะกรรมการร้านค้าชุมชนกำหนดแผนงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายโดยให้สมาชิกรับรู้และมีส่วนร่วมในแผนงานเป้าหมายและแผนงานควรคำนึงถึง การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชนและมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และการแจ้งเป็นประจำเพื่อให้ทราบความคืบหน้าตามแผนงานที่ดำเนินโดยทุกคนสามารถรับรู้ได้อย่างสม่ำเสมอ

2. เสนอแนะการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตชั้นร่ำ ตำบลมะอี อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาประเด็นเสนอแนะการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตชั้นร่ำ ตำบลมะอี อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้คือ

ผลการศึกษาประเด็นด้านการวางแผนการดำเนินงาน พบว่า ต้องการให้มีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ ความเข้าใจ บทบาทและหน้าที่ในการบริหารร้านค้าและเข้ามาช่วยดูแล ทุนสนับสนุนผ่านร้านค้าโดยตรงเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อคนในชุมชนและผู้มาใช้บริการ และสามารถเปิดโอกาสให้คนที่มาใช้บริการร่วมทุนได้ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชนหรือคนต่างชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการเปิดโอกาสให้บุคคลนอกชุมชนหรือผู้มาใช้บริการร้านค้าสามารถสมัครร่วมลงทุนเป็นสมาชิกได้จะ

สามารถขยายร้านค้าและขยายการให้บริการได้กว้างขึ้นและสามารถรับสินค้าต่างๆ จากชุมชนมาขายได้ เช่น ผัก ผลไม้ อาหารสด ปลา ไก่ ฯลฯ จะทำให้เกิดรายได้มากยิ่งขึ้น และต้องได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐจะได้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาประเด็นด้านการปฏิบัติงาน พบว่า องค์กรที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลเพื่อเพิ่มความสามารถของร้านค้าชุมชนโดยการสนับสนุนด้านเงินทุนหรือบุคลากรเพื่อขยายกิจการและยกระดับการบริการให้มีประสิทธิภาพ และความน่าเชื่อถือ การปฏิบัติงานควรเป็นไปตามระบบแบบแผนที่วางไว้เพื่อจะได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายตามที่คาดไว้และผู้ดูแลควรใช้เครื่องมือที่มีความทันสมัย เพื่อความสะดวกในการดูแลและทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการปฏิบัติงานหรือการส่งเสริมความรู้ภายในกลุ่มและเงินทุนเพื่อเพิ่มความสามารถในการทำงานภายในกลุ่มและร้านค้าจะสามารถให้บริการได้มากยิ่งขึ้นครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาประเด็นด้านการตรวจสอบงาน พบว่า ควรให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของกลุ่มผู้ดูแลและกลุ่มกรรมการควรชี้แจงระบบปฏิบัติงานหรือการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอหรือการประกาศแจ้งเตือนเมื่อมีการเปลี่ยนต่าง ๆ สมาชิกสามารถรวมตัวเพื่อขอตรวจสอบ การปฏิบัติงานภายในร้านค้าได้และควรมีการแจ้งผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถติดตามได้และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและตรวจสอบร้านค้าชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือภายในกลุ่มและควรจัดตั้งกลุ่มตรวจสอบเฉพาะโดยเลือกสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อตรวจสอบอีกที เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้อย่างละเอียดและมีประสิทธิภาพและสร้างความโปร่งใสในการตรวจสอบและการเปิดเผยข้อมูลจากการตรวจสอบ

ผลการศึกษาประเด็นด้านวิธีหรือขั้นตอนการปรับปรุง พบว่า ควรมีแบบสอบถามให้แก่สมาชิกและผู้ใช้บริการเกี่ยวกับสินค้าและการบริการของร้านค้าว่าต้องการสินค้าหรือบริการอย่างไร และจัดหาสินค้าที่หลากหลายและมีคุณภาพราคาไม่แพง เหมาะสมกับความต้องการของคนในชุมชนและนอกชุมชนครอบคลุมในเรื่องการอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวันและจัดหาสินค้า สิ่งของที่คนในชุมชนมีความต้องการมาจำหน่าย เช่น สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อาหารแห้ง ฯลฯ ที่จำเป็น และมีการดูแลสินค้าให้สะอาดและจัดเรียง ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย รับฟังและสอบถามผู้ให้บริการเมื่อมาใช้บริการว่าต้องการอะไร ขาดสิ่งไหนหรือมีความต้องการสิ่งไหนที่ใช้เป็นประจำบ้าง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษา “การบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตขันธุ์ ตำบลมะอี่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้คือ

1. แนวทางการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตขันธุ์ ตำบลมะอี่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการวางแผนดำเนินงาน กล่าวคือ การวางแผนบริหารร้านค้าเริ่มจากการหาความต้องการของคนในชุมชน ว่าต้องการอะไร ต้องการแค่ไหน เพื่อจำกัดขอบเขตในการหาสินค้ามาจำหน่ายเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนและหาผู้ร่วมทุนที่จะมามีส่วนร่วมในร้านค้า โดยการประชาสัมพันธ์ และผลตอบแทน และมีการแต่งตั้งผู้ดูแลระบบร้านค้า และกิจการร้านค้าโดยการคัดเลือกและความสนใจ ผู้ที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยความมีจิตอาสา แต่ก็จะได้รับผลตอบแทนจากกำไรของร้านค้าเป็นเปอร์เซ็นต์แบ่งปันให้กับเจ้าหน้าที่ทุกคนไม่ว่าจะเป็น ประธาน กรรมการผู้ควบคุมร้าน การเลือกหาสมาชิกพนักงานขายและคณะกรรมการชุมชนที่มีจิตอาสาและซื่อสัตย์มีความรับผิดชอบหน้าที่โดยเน้นเรื่องการสร้างแรงจูงใจลูกค้าที่มีเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืนหรือเงินตอบแทนเป็นค่าจ้างจากผลกำไรของร้านค้าซึ่งจะแบ่งให้กับผู้ปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ นาวิการ (2538) ที่กล่าวไว้ว่าการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์กร การมีส่วนร่วม และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์กรและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายองค์กรที่กำหนดไว้

ด้านการปฏิบัติงาน กล่าวคือ คณะกรรมการหรือสมาชิกในชุมชน ที่จะมาปฏิบัติงานจะต้องบริหารงานให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าหลักการเหล่านี้จะสามารถก่อให้เกิดพลังการพัฒนาารักษาชุมชนได้อย่างยั่งยืนด้านการปฏิบัติงาน การให้ความสำคัญเรื่องการประชุมสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของร้านค้าชุมชนการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการ การแบ่งหน้าที่กรรมการ เช่น ประธาน รองประธาน เลขานุการ บัญชี การตรวจสอบ ผู้ขาย สมาชิกต้องลงทุนหุ้น 100 บาท สิ้นปีมีการปันผลกำไรให้สมาชิกเป็น เปอร์เซ็นต์ร้อยละ 10 บาท ต่อการใช้จ่ายโดยการให้คู่ปองตามราคาสินค้าที่ซื้อ และการแบ่งผลกำไร เพื่อสมทบทุนและค่าตอบแทนกรรมการผู้ขาย สาธารณะประโยชน์ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2555) ที่กล่าวว่าไว้ การบริหารบางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน การปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมในเรื่องต่างๆ ที่เรียกว่า “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แพมส์ - โพสคอร์บ (PAMS - POSDCORB) ได้แก่ การบริหารนโยบาย (policy) การบริหารอำนาจหน้าที่ (authority) การบริหารคุณธรรม (morality) การบริหาร ที่เกี่ยวข้องกับสังคม (society) การวางแผน (planning) การจัดองค์กร (organizing) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (staffing) การอำนวยการ (directing) การประสานงาน (coordinating) การรายงาน (reporting) และการจัดงบประมาณ (budgeting)

ด้านการตรวจสอบ กล่าวคือ มีกรรมการตรวจสอบสินค้า 3 คน กรรมการตรวจสอบบัญชี 2 คน ตรวจสอบเช็คสินค้าทุก 3 เดือน หรือ 4 ครั้งต่อปี มีประธานและรองประธานพร้อมกรรมการอาวุโสร่วมในการดูแลในส่วนรวมและสมาชิกในกลุ่มสามารถขอรายละเอียดด้านต่าง ๆ ได้จากประธานหรือกรรมการร้าน และต้องมีสมาชิกในการขอตรวจสอบร่วมกันจำนวนหนึ่ง สมาชิก

สามารถขอคู่มือรายละเอียดต่าง ๆ และการตรวจสอบงานได้ทางผู้นำกลุ่มหรือประธานกลุ่มและมีผู้ดูแลบัญชีและสินค้าโดยการแบ่งหน้าที่ของผู้ได้รับมอบหมายจากกลุ่มและเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากกว่า 4 คนขึ้นไปในการขอตรวจสอบและต้องมีการยินยอมจากสมาชิกส่วนมากภายในกลุ่ม จึงจะสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุธาสินี โพธิจันทร์ (2558) วงจร PDCA วงจร c ที่กล่าวไว้ว่า check ตรวจสอบการทำงานที่ได้ทำไปแล้ว (จาก do) ว่าเป็นไปตามที่เราต้องการหรือไม่ หรือตามมาตรฐานที่เราได้กำหนดไว้ อาจจะใช้เครื่องมือช่วยในการตรวจสอบ เช่น เครื่องมือต่าง ๆ ผลการทำงานเมื่อเทียบกับงานครั้งก่อน เป็นต้น ในการตรวจสอบโดยทั่วไปได้แก่ ระยะเวลาตามเป้าหมาย คุณภาพของงานที่ออกมา วิธีการหรือขั้นตอนการทำงาน ซึ่งการตรวจสอบการทำงานควรจะมีการจัดบันทึกในรูปแบบต่าง ๆ ไว้ เช่น สมุดบันทึก เอกสารการตรวจสอบ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น เพื่อให้ง่ายในการปรับปรุง และแก้ไขในการทำงานครั้งต่อไป

ด้านวิธีขั้นตอนหรือการปรับปรุง กล่าวคือ จากการตรวจสอบถ้าเกิดเหตุขัดข้องหรือผิดพลาดจะนำเข้าสู่การหารือประชุมของกลุ่มกรรมการเพื่อหาทางแก้ไขหรือปรับปรุงตามความเห็นพ้องของกรรมการว่าจะจัดการด้วยวิธีใดและการปรับปรุงจะทำแบบไหนต้องว่าสมควรปรับปรุงหรือไม่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้มาใช้บริการหรือไม่ และคณะกรรมการร้านค้าชุมชนกำหนดแผนงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายโดยให้สมาชิกรับรู้และมีส่วนร่วมในแผนงานเป้าหมาย และแผนงานควรคำนึงถึง การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชนและมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และการแจ้งเป็นประจำเพื่อให้ทราบความคืบหน้าตามแผนงานที่ดำเนิน โดยทุกคนสามารถรับรู้ได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด วงจร PDCA สุธาสินี โพธิจันทร์ (2558) action กล่าวไว้ว่า หากมีข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบ check ก็ควรจะหาวิธีการและขั้นตอนในการแก้ไขทันที หรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยทำการค้นหาสาเหตุที่เกิดขึ้น และใช้วิธีการแก้ไขที่ดีที่สุด ในการทำการแก้ไข เพื่อไม่ให้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่เกิดขึ้นซ้ำอีก และควรมีวิธีการพัฒนาปรับปรุงงาน หรือระบบงานนั้น ถึงแม้ว่าการตรวจสอบจะไม่เกิดข้อบกพร่องเราก็ควรมีวิธีการพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อให้งานนั้นเกิดประสิทธิภาพที่ดีกว่าเดิม

2. เสนอแนะการบริหารร้านค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านเขตขันธ ตำบลมะอี อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการวางแผนขั้นตอนปฏิบัติงาน กล่าวคือ ต้องการให้มีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ความเข้าใจ บทบาทและหน้าที่ในการบริหารร้านค้าและเข้ามาช่วยดูแล ทุนสนับสนุนผ่านร้านค้าโดยตรงเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อคนในชุมชนและผู้มาใช้บริการ และสามารถเปิดโอกาสให้คนที่มาใช้บริการร่วมทุนได้ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชนหรือคนต่างชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้บุคคลนอกชุมชนหรือผู้มาใช้บริการร้านค้า สามารถสมัครร่วมลงทุนเป็นสมาชิกได้จะสามารถขยายร้านค้าและขยายการให้บริการได้กว้างขึ้นและสามารถรับสินค้าต่าง ๆ จากชุมชนมาขายได้ เช่น ผัก ผลไม้ อาหารสด ปลา ไก่ ฯลฯ จะทำให้เกิดรายได้มากยิ่งขึ้น และต้องได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐจะได้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ อธิวัฒน์ ทรัพย์ไพฑูรย์ (2545) พัฒนาการของธุรกิจค้าปลีกนับตั้งแต่ปี 2507 เป็นต้นมา ธุรกิจค้าปลีกค้าส่งของไทยเปลี่ยน

จากยุคเก่าสู่ยุคใหม่จากธุรกิจขนาดเล็กที่ดำเนินการลักษณะเจ้าของคนเดียวหรืออาจจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแต่ดำเนินในลักษณะธุรกิจครอบครัว ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า “ธุรกิจงส” หรือ “ธุรกิจครอบครัว” มาเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ในรูปแบบศูนย์การค้าและห้างสรรพสินค้า

ด้านการปฏิบัติงาน กล่าวคือ องค์กรที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการกำกับดูแล เพื่อเพิ่มความสามารถของร้านค้าชุมชนโดยการสนับสนุนด้านเงินทุนหรือบุคลากรเพื่อขยายกิจการและยกระดับการบริการให้มีประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือ การปฏิบัติงานควรเป็นไปตามระบบแบบแผนที่วางไว้เพื่อจะได้ผลลัพธ์ ตามเป้าหมายตามที่คาดไว้และผู้ดูแลควรใช้เครื่องมือที่มีความทันสมัยเพื่อความสะดวกในการดูแลและทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการปฏิบัติงานหรือการส่งเสริมความรู้ภายในกลุ่มและเงินทุน เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำงานภายในกลุ่มและร้านค้าจะสามารถให้บริการได้มากยิ่งขึ้นครอบคลุมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธาสนิ โปธิจันทร์ (2558) do ที่กล่าวไว้ว่า เป็นการทำงานตามแผนงานที่ได้วางไว้ ขั้นตอน วิธีการ ลำดับงานที่เรากำหนดไว้ใน plan ก็นำมาปฏิบัติ โดยทำการศึกษาถึงวิธีการที่ดีที่สุดในการทำงานนั้น ๆ เอามาใช้ให้เกิดประโยชน์ และทำงานได้ผลดีที่สุดหรืออาจจะมีการอบรมงานเหล่านั้นเพื่อความเข้าใจในการปฏิบัติแล้วลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการทำงานที่ได้วางแผนไว้ ในระหว่างการทำงานควรมีเก็บข้อมูลที่จำเป็น ที่สำคัญต่าง ๆ เอาไว้เพื่อประโยชน์ในการทำงานครั้งต่อไปด้วย หรือเพื่อจดบันทึกที่เป็นข้อบกพร่องของงานเอาไว้ เพื่อนำไปแก้ไข ปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป

ด้านการตรวจสอบงาน กล่าวคือ ควรให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของกลุ่มผู้ดูแล และกลุ่มกรรมการควรชี้แจงระบบปฏิบัติงานหรือการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอหรือการประกาศแจ้งเตือน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ๆ สมาชิกสามารถรวมตัวเพื่อขอตรวจสอบการปฏิบัติงานภายในร้านค้าได้และควรมีการแจ้งผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถติดตามได้และองค์กรที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและตรวจสอบร้านค้าชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือภายในกลุ่ม และควรจัดตั้งกลุ่มตรวจสอบเฉพาะโดยเลือกสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อตรวจสอบอีกที เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้อย่างละเอียดและมีประสิทธิภาพและสร้างความโปร่งใสในการตรวจสอบและการเปิดเผยข้อมูลจากการตรวจสอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธาสนิ โปธิจันทร์ (2558) check ที่กล่าวไว้ว่า ตรวจสอบการทำงานที่ได้ทำไปแล้ว (จาก do) ว่าเป็นไปตามที่เราต้องการหรือไม่ หรือตามมาตรฐานที่เราได้กำหนดไว้ อาจจะใช้เครื่องมือช่วยในการตรวจสอบ เช่น เครื่องมือต่าง ๆ ผลการทำงานเมื่อเทียบกับงานครั้งก่อน เป็นต้น ในการตรวจสอบโดยทั่วไป ได้แก่ ระยะเวลาตามเป้าหมาย คุณภาพของงาน ที่ออกมา วิธีการหรือขั้นตอนการทำงาน ซึ่งการตรวจสอบการทำงานควรมีการจดบันทึกในรูปแบบต่าง ๆ ไว้ เช่น สมุดบันทึก เอกสารการตรวจสอบ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น เพื่อให้ง่ายในการปรับปรุง และแก้ไขในการทำงานครั้งต่อไป

ด้านขั้นตอนหรือวิธีปรับปรุงงาน กล่าวคือ ควรมีแบบสอบถามให้แก่สมาชิกและผู้ใช้บริการเกี่ยวกับสินค้าและการบริการของร้านค้าว่าต้องการสินค้าหรือบริการอย่างไร และจัดหา

สินค้าที่หลากหลายและมีคุณภาพราคาไม่แพง เหมาะกับความต้องการของคนในชุมชนและนอกชุมชนครอบคลุมในเรื่องการอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวันและจัดหาสินค้า สิ่งของ ที่คนในชุมชนมีความต้องการมาจำหน่าย เช่น สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อาหารแห้ง ฯลฯ ที่จำเป็น และมีการดูแลสินค้าให้สะอาดและจัดเรียงให้เป็นระเบียบเรียบร้อย รับฟังและสอบถาม ผู้ใช้บริการเมื่อมาใช้บริการว่าต้องการอะไร ขาดสิ่งไหนหรือมีความต้องการสิ่งไหนที่ใช้เป็นประจำ บ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธาสินี โพธิจันทร์ (2558) action ที่กล่าวไว้ว่า หากมีข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบ check ก็ควรจะหาวิธีการและขั้นตอนในการแก้ไขทันที หรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยทำการค้นหาสาเหตุที่เกิดขึ้น และใช้วิธีการแก้ไขที่ดีที่สุดในการทำการแก้ไข เพื่อไม่ให้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่เกิดขึ้นซ้ำอีก และควรมีวิธีการพัฒนาปรับปรุงงานหรือระบบงาน นั้น ถึงแม้ว่าการตรวจสอบจะไม่เกิดข้อบกพร่องเราก็ควรมีวิธีการพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อให้ งานนั้นเกิดประสิทธิภาพที่ดีกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัย โดยแยกออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้คือ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ควรมีการสำรวจความต้องการของคนในชุมชนและรอบ ๆ ชุมชน ว่ามีความสนใจมีส่วนร่วมกับร้านค้า หรือไม่ อย่างไร

1.2 ควรมีการส่งเสริมการขายและการสนับสนุนจากรัฐ อาทิเช่น เงินทุนหรือการบริหาร ซึ่งก่อให้เกิดการผลิตสินค้าในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการขายหรือการตลาดและความต้องการของผู้รับบริการ

2.2 ควรศึกษาเรื่องผลตอบแทนและหุ้นส่วน การปันผล จากการร่วมลงทุน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกวรรณ เรือสีจันทร์. (2562). *หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://sites.google.com/site/darunsitpattanarangsana/sara-na-ru/>.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2551). *ระเบียบการพัฒนาธุรกิจการค้า ว่าด้วยทุนส่งเสริมร้านค้าชุมชน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า.
- กฤตกร ไคร์ครวญ. (2562). *การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลร้านค้าชุมชน : กรณีศึกษา ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสา*. ปริญญาโท วิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- โกวิท กุลวิเศษ และลำปาง แม่นมัตย์. (2558). *บทบาทร้านค้าชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลหินตั้ง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น*. รายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. วันที่ 23 กรกฎาคม 2558.
- จันจิรา พรหมเทพ. (2543). *การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการบริหารของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. รายงานการศึกษานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เจริญผล สุวรรณโชติ. (2543). *ทฤษฎีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- ณัฐจิรา พรหมสุวรรณ. (2562). *กระบวนการจัดการอย่างมีส่วนร่วมในการจัดระบบการบริหารจัดการศูนย์สาธิตการตลาด*. สืบค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://madlab.cpe.ku.ac.th/ThailandResearch/>.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2533). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ธัญญรัตน์ กิ่งไพบูลย์. (2554). *กลยุทธ์การตลาด และการจัดการเชิงกลยุทธ์ในธุรกิจค้าปลีก กรณีศึกษา บริษัททิพย์ พัฒนาอาร์เซต*. สาขาวิชาการตลาดบัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2546). *การจัดการสมัยใหม่ (Modern management)*. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เชลล์.
- ประจักษ์ ผลเรือง. (2547). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์ ไทวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัตนา บุญมัยยะ. (2534). *การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชาวบ้าน : ประสบการณ์จากการทำงานใน 10 ปี องค์กรชาวบ้านเพื่อพัฒนาภาคอีสาน*. โครงการปฏิบัติการด้านพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุจินดา เจริญศรีพงษ์. (2555). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่ออนาคตการค้าปลีกที่ยั่งยืน*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุธาสิณี โพธิจันทร์. (2558). *PDCA หัวใจสำคัญของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.ftpi.or.th/en/2015/2125>.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม*. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://learningofpublic.blogspot.com/2016/02/blog-post_79.html?m=1.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2538). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

- สร้อยตระกูล (ศิวยานนท์) อรรถมานะ. (2543). *สาธารณบริหารศาสตร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเทศบาลตำบลมะฮี. (2562). *บริบทพื้นที่บ้านเขตชั้น*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://www.maeu101.com>.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2546). *การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อคิน รพีพัฒน์ (2537). *คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิชาติ พจน์จิราภรณ์. (2547). *มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอมพันธ์จำกัด.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการ
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม
Causal Factor Affected on Intention to Use Innovation of E-Filing
Personal Income Tax System through Internet Service of
Population in Nong Khaem District

วรินทร์ เอบ้าง¹ ธัญนันท์ บุญอยู่²

Warintorn Oepchaeng, Thanyanan Boonyoo

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้างด้วยโปรแกรม ADANCO 2.2.1 ผลการวิจัยพบว่า ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี และความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.725, 0.626 และ 0.283 ตามลำดับ นอกจากนี้การยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.251 และการยอมรับนวัตกรรมก็เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยมีสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.140 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.441 ส่วนการยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อและ ความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.391 และการยอมรับเทคโนโลยีก็เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยมีสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.182 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.424

Received: 2021-11-02 Revised: 2022-05-01 Accepted: 2022-06-08

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Master of Business Administration Program, Business Administration, Graduate School, Southeast
Asia University. Corresponding Author e-mail: toeywarin.oep@gmail.com

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate School, Southeast Asia University.
e-mail: thanyanan7@gmail.com

คำสำคัญ (Keywords) : ความไว้วางใจ; การยอมรับนวัตกรรม; การยอมรับเทคโนโลยี; ความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม

Abstract

The purposes of this study were to investigate Causal Factor Affected on intention to use innovation of e-filing personal income tax system through internet service of population in Nong Khaem district. Samples in this study were 100 people in Nong Khaem district. A questionnaire was used as a research instrument in this study, which was statistically analyzed by using percentage, means, standard deviation, and structural equation model (SEM) analysis by using ADANCO 2.2.1. Findings in the study were trust had impacted on innovation acceptance, technology acceptance, and intention to use innovation of which coefficient scales of path analysis were at 0.725, 0.626, and 0.283 consecutively. Furthermore, innovation acceptance had impacted on intention to use innovation, of which its coefficient scales of path analysis was at 0.251; whereas the innovation acceptance was a mediated factor between trust and intention to use innovation of which its coefficient scales of Boot LLCI was at 0.140 and the coefficient scales of Boot ULCI was at 0.441. Additionally, technology acceptance had impacted on intention to use innovation, of which its coefficient scales of path analysis was at 0.391; whereas the technology acceptance was regarded as a mediated factor between trust and intention to use innovation; of which its coefficient scales of Boot LLCI was at 0.182 and its coefficient scales of Boot ULCI was at 0.424.

Keywords: Trust; Innovation Acceptance; Technology Acceptance

บทนำ (Introduction)

กรมสรรพากรได้มีเป้าหมายการจัดเก็บภาษีให้ได้มากขึ้น ด้วยการปรับแผนกลยุทธ์ครั้งสำคัญเพื่อขับเคลื่อนภารกิจของกรมสรรพากร โดยจัดทำกลยุทธ์ D2RIVE เพื่อยกระดับการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการยื่นแบบชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางอินเทอร์เน็ตให้มีความทันสมัย รวดเร็ว และเป็นธรรม (กรมสรรพากร, 2562) โดยในปี 2544 กรมสรรพากรได้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพและความสัมฤทธิ์ผลในกระบวนการบริหารงานจัดเก็บภาษีและการให้บริการแก่ผู้เสียภาษีของกรมสรรพากรเป็นครั้งแรก ซึ่งเรียกว่า กรมสรรพากรอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ระบบ E-Revenue ที่เป็นหนึ่งในระบบการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐในรูปแบบการชำระภาษีมูลค่าเพิ่มผ่านอินเทอร์เน็ต (จุไรรัตน์ ครุฑคำ,

2558) และต่อมาในปี 2545 ได้มีการพัฒนารูปแบบการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์การยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีมูลค่าเพิ่มผ่านทางอินเทอร์เน็ตในรูปแบบการให้บริการออนไลน์แบบครบวงจรตั้งแต่การยื่นแบบแสดงรายการต่อกรมสรรพากร และการโอนเงินผ่านทางธนาคารเพื่อชำระภาษีเงินได้ จึงทำให้มีจำนวนผู้ประกอบการที่ลงทะเบียนในระบบและยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางอินเทอร์เน็ตมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี (อุศณี กอกิตตวนิจ และมนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2553) แต่ถึงกระนั้นการที่มีผู้ประกอบการให้ความสนใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางอินเทอร์เน็ตมีจำนวนมากก็ได้หมายถึงความสำเร็จของกรมสรรพากรแต่อย่างใด เนื่องจากยังมีผู้ประกอบการบางส่วนที่ไม่ใช้บริการถึงร้อยละ 32 ของจำนวนการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อีกทั้งผู้ประกอบการยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางอินเทอร์เน็ต ทั้งในด้านการเข้าใช้งานของระบบอินเทอร์เน็ต ด้านความรู้เกี่ยวกับการวางแผนภาษี ความรู้เกี่ยวกับประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาหลังจากการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้ประกอบการบางรายต้องมายื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติม เนื่องจากกรอกข้อมูลผิดพลาด หรือมิได้ภาษีที่ชำระไว้เกินคืน หรือได้คืนล่าช้า จนเกิดการกระทบกระทั่งกับเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรในที่สุด ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ (นิชนันท์ ชาวนา, 2559)

แต่อย่างไรก็ตามการที่จะทำให้อุปกรณ์หรือผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเกิดความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น จากการศึกษาวิจัยของ Wu et al. (2011) ได้กล่าวว่า การที่จะทำให้บุคคลเกิดความตั้งใจในการใช้บริการเทคโนโลยีบนแอปพลิเคชันสูงขึ้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยความไว้วางใจที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เป็นความรู้สึกมั่นใจและปลอดภัยของเทคโนโลยีบนแอปพลิเคชัน โดยมุ่งเน้นสร้างปัจจัยความไว้วางใจที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมและการยอมรับเทคโนโลยีเพิ่มสูงขึ้น และเมื่อบุคคลรับรู้ได้ถึงประโยชน์และรับรู้ได้ถึงความสะดวกสบายในการใช้งานที่เป็นตัวชี้วัดทัศนคติในการยอมรับเทคโนโลยีอันจะนำไปสู่การกำหนดพฤติกรรมความตั้งใจในการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีของบุคคลได้ (พิฑูร ธนบดีกิจ, ทัชชา สุตตสันต์ และดนัย ธนามี, 2563) นอกจากนี้การศึกษาของ Mulyani et al. (2019) กล่าวว่า การที่บุคคลเกิดทัศนคติในการยอมรับนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ที่เป็นการยอมรับเทคโนโลยีทางระบบออนไลน์ก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความตั้งใจในการใช้บริการหรือซื้อบริการนั้นได้ ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพขององค์การเกิดการเติบโตและสามารถพัฒนาธุรกิจให้เกิดการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (Abadi, Abadi & Jafari, 2017) แต่การที่จะทำให้บุคคลเกิดความตั้งใจใช้บริการที่สูงขึ้นได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่องนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมเข้ามาเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดทัศนคติที่ดีที่จะนำไปสู่ความตั้งใจในการใช้บริการที่สูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่องเช่นกัน (จินตนา เกษตรเสริมวิริยะ และธัญนันท์ บุญอยู่, 2564)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยทราบถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต เพราะจะช่วยให้ได้รับข้อมูลความคิดเห็นจากผู้มีรายได้บุคคลธรรมดา ตลอดจนยังสามารถนำไปเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการนำเสนอกรมสรรพากร เพื่อพัฒนาการประชาสัมพันธ์การให้บริการให้ผู้ใช้บริการเกิดความไว้วางใจ และยอมรับในนวัตกรรมที่เป็นเทคโนโลยีให้เกิดความพึงพอใจ และตอบสนองต่อความต้องการใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

- สมมติฐานที่ 1 (H1) ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม
- สมมติฐานที่ 2 (H2) ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยี
- สมมติฐานที่ 3 (H3) ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้นวัตกรรม
- สมมติฐานที่ 4 (H4) การยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้นวัตกรรม
- สมมติฐานที่ 5 (H5) การยอมรับนวัตกรรมเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม
- สมมติฐานที่ 6 (H6) การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้นวัตกรรม
- สมมติฐานที่ 7 (H7) การยอมรับเทคโนโลยีเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าตามขั้นตอนต่าง ๆ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงทำให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากับประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยจะศึกษาข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 100 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาลักษณะข้อมูลจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ได้มุ่งศึกษาไว้ ซึ่งได้ใช้สถิติ พื้นฐานและการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model--SEM) และการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาใช้วิธีที่ได้ขนาดตัวอย่างที่ดีที่สุด เพื่อจะได้ผลการคำนวณถูกต้องมากที่สุด โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของมนตรี พิริยะกุล (2553) ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\text{ถ้า } \frac{\text{จำนวนตัวแปรสมการมาตรฐาน}}{\text{จำนวนตัวแปรแฝงอันดับที่ 1}} \leq 2 \text{ กำหนดให้ขนาดตัวอย่าง } (n) \geq 200$$

$$\text{ถ้า } \frac{\text{จำนวนตัวแปรสมการมาตรฐาน}}{\text{จำนวนตัวแปรแฝงอันดับที่ 1}} > 3 \text{ กำหนดให้ขนาดตัวอย่าง } (n) \leq 100$$

$$\text{ในที่นี้ } \frac{\text{จำนวนตัวแปรสมการมาตรฐาน}}{\text{จำนวนตัวแปรแฝงอันดับที่ 1}} = \frac{30}{4} = 7.50$$

ดังนั้นจากการคำนวณ พบว่า ขนาดตัวอย่าง (n)=100 ตัวอย่าง และเพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เกิดความเชื่อมั่นสูง เกิดความคลาดเคลื่อนน้อย และได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนที่ดีและเหมาะสม ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยนำแนวคิดของมนตรี พิริยะกุล (2553) ซึ่งเมื่อคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้วได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 100 ตัวอย่าง และเนื่องจากปัจจุบันมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) อีกทั้งยังมีข้อจำกัดทางด้านเวลาในการตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาในการตอบแบบสอบถาม จึงทำให้การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างเท่ากับ 100 ตัวอย่าง ส่วนการสุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาลักษณะของข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ที่ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากการกำหนดลักษณะของกลุ่มตัวอย่างอย่างชัดเจน คือ ประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่

ใช้บริการนวัตกรรม การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 100 ตัวอย่าง (รัชนีกร กล่อมเกลี้ยง และธัญนันท์ บุญอยู่, 2564)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม” ในครั้งนี้จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลและนำผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้ง ซึ่งในแบบสอบถามฉบับนี้นั้นจะประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มี ข้อคำถาม 5 ข้อ ส่วนที่ 2-5 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความไว้วางใจ การยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับเทคโนโลยี และความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยในแต่ละส่วนจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ Likert (1932) ซึ่งจะมีให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว โดยใช้คำถามที่แสดงระดับการวัดข้อมูลอันตรภาค (Interval Scale) ที่มีเกณฑ์การกำหนดค่าระดับ คือ “มากที่สุด ให้คะแนน 5 คะแนน” “มาก ให้คะแนน 4 คะแนน” “ปานกลาง ให้คะแนน 3 คะแนน” “น้อย ให้คะแนน 2 คะแนน” “น้อยที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน”

4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างมีขั้นตอนในการดำเนินงานไว้ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความไว้วางใจ การยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี ความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นนิยามของตัวแปร และดัชนีชี้วัด ขั้นที่ 2 สร้างแบบสอบถามและข้อคำถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดตามดัชนีวัด โดยภายใต้ คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้าน ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รายข้อเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 มาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเฉพาะข้อที่อยู่ในเกณฑ์มาปรับปรุงและสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับประชากรที่เป็นประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรม การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 30 คน โดยเมื่อทำการทดลองเก็บข้อมูลแล้ว จึงนำคำตอบมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach & Meehl (1955) ซึ่งการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความไว้วางใจ การยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี และความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมโดยรวมมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.904, 0.915, 0.944 และ 0.924 ตามลำดับ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมเก็บข้อมูลกับประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 100 ตัวอย่าง ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลได้กระทำในระหว่างเดือนกรกฎาคม-เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่คำนวณค่าสถิติจากข้อมูลในแบบสอบถาม โดยแบ่งการวิเคราะห์สถิติข้อมูลออกเป็น 1) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับของความไว้วางใจ การยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี และความตั้งใจใช้บริการนวัตกรมด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร โดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวความคิดของ Best (1981) คือ “ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด” “ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก” “ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง” “ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย” “ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด” และ 3) สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เป็นการนำวิธีการสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ด้วยโปรแกรม ADANCO 2.2.1 และการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางด้วยโปรแกรม Process (Preacher & Hayes, 2008)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 มีอายุ 25-35 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 มีสถานภาพโสด จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 72.00 มีระดับการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญา

ตรี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00

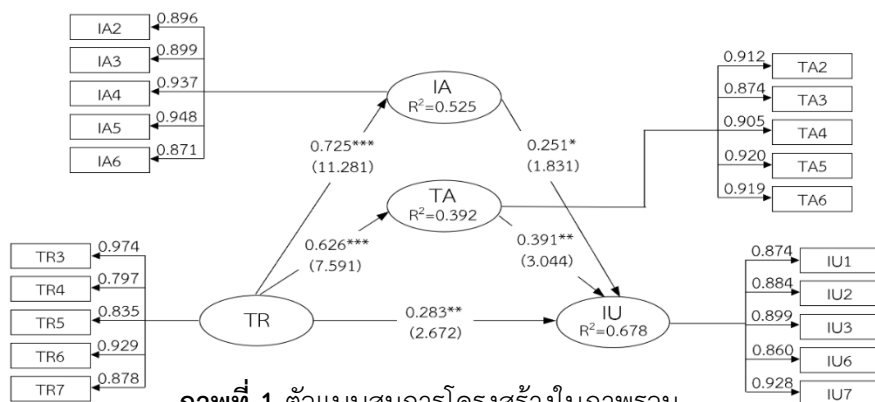
2. สรุปผลการวิเคราะห์ระดับของความไว้วางใจ การยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี ความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับของความไว้วางใจ การยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี ความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม

ตัวแปร	($\bar{x}$)	SD	CV	ระดับ
ความไว้วางใจ	3.55	0.646	0.18	มาก
การยอมรับนวัตกรรม	3.75	0.635	0.17	มาก
การยอมรับเทคโนโลยี	3.74	0.726	0.19	มาก
ความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม	3.74	0.745	0.20	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตมีระดับของความไว้วางใจ การยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี ความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55, 3.75, 3.74 และ 3.74 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.646, 0.635, 0.726 และ 0.745 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation--CV) เท่ากับ 0.18, 0.17, 0.19 และ 0.20 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม และผลการทดสอบสมมติฐาน โดยผลการวิเคราะห์เป็นดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม

จากภาพที่ 1 แสดงเส้นทางตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม พบว่า 1) ความไว้วางใจ (TR) มีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับนวัตกรรม (IA) การยอมรับเทคโนโลยี (TA) และความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม (IU) มีค่าเท่ากับ 0.725, 0.392 และ 0.678 ตามลำดับ ส่วนความไว้วางใจ (TR) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม (IU) มีค่าเท่ากับ 0.426 2) การยอมรับนวัตกรรม (IA) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม (IU) มีค่าเท่ากับ 0.251 และ 3) การยอมรับเทคโนโลยี (TA) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม (IU) มีค่าเท่ากับ 0.391 ซึ่งสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test	ผลลัพธ์
H1 TR → IA	0.725***	11.281	สนับสนุน
H2 TR → TA	0.626***	7.591	สนับสนุน
H3 TR → IU	0.283**	2.672	สนับสนุน
H4 IA → IU	0.251*	1.831	สนับสนุน
H6 TA → IU	0.391**	2.834	สนับสนุน

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า 1) ความไว้วางใจ (TR) มีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับนวัตกรรม (IA) และการยอมรับเทคโนโลยี (TA) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.) 0.725*** และ 0.626*** ตามลำดับ และมีค่า t-test เท่ากับ 11.281 และ 7.591 ตามลำดับ ส่วนความไว้วางใจ (TR) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม (IU) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.) 0.283** และมีค่า t-test เท่ากับ 2.672 2) การยอมรับนวัตกรรม (IA) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม (IU) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.) 0.251* และ และมีค่า t-test เท่ากับ 1.831 และ 3) การยอมรับเทคโนโลยี (TA) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม (IU) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.) 0.391** และมีค่า t-test เท่ากับ 2.834

4. ผลการทดสอบสมมติฐานอิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง (Mediation Variables) ที่เข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานอิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)						Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H5	TR	→	IA	→	IU	0.281	0.076	0.140	0.441
H7	TR	→	TA	→	IU	0.288	0.061	0.182	0.424

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง พบว่า 1) การยอมรับนวัตกรรมเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) มีค่าเท่ากับ 0.140 และมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตบน (Boot ULCI) มีค่าเท่ากับ 0.441 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การยอมรับนวัตกรรมเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยมีค่าช่วงความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 และ 2) การยอมรับเทคโนโลยีเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) มีค่าเท่ากับ 0.182 และมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตบน (Boot ULCI) มีค่าเท่ากับ 0.424 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การยอมรับเทคโนโลยีเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม โดยมีค่าช่วงความเชื่อมั่นไม่คลุม 0

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดสมมติฐานไว้ว่า 1) ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี และความตั้งใจใช้นวัตกรรม 2) การยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้นวัตกรรม และเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม 3) การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้นวัตกรรม และเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม ซึ่งผลจากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี และความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม นอกจากนี้การยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมและการยอมรับนวัตกรรมก็เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม ส่วนการยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม และการยอมรับเทคโนโลยีก็เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจและความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรม ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขมที่ใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตเกิดความไว้วางใจในระบบก็จะก่อให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมที่เป็นรูปแบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต และสามารถรับรู้ได้ถึงกรยอมรับเทคโนโลยีที่เป็นความสะดวก รวดเร็ว และง่ายในการใช้งานก็จะนำไปสู่ความตั้งใจในการใช้ระบบที่เพิ่มสูงขึ้น โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ Wu et al. (2011) ที่ว่า ความไว้วางใจที่เป็นความรู้สึกเชื่อมั่นของ

บุคคลจะมีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเทคโนโลยีบนแอปพลิเคชันสูงขึ้น (พิฑูร ธนบดีกิจ, ทัชชา สุตตสันต์ และดนัย ธนามี, 2563) แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาของ Mulyani et al. (2019) ยังกล่าวว่า ความตั้งใจใช้บริการจะเกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความไว้วางใจที่ทำให้บุคคลเกิดทัศนคติในการยอมรับนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ที่เป็นการยอมรับเทคโนโลยีทางระบบออนไลน์ก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความตั้งใจในการใช้บริการ (Abadi, Abadi & Jafari, 2017) อีกทั้งการศึกษาของ Ridha, Lubis & Utami (2018) ก็ยังกล่าวว่า การที่จะทำให้บุคคลเกิดความตั้งใจใช้บริการที่สูงขึ้นได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่องนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและการยอมรับนวัตกรรมเข้ามาเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดทัศนคติที่ดีที่จะนำไปสู่ความตั้งใจในการใช้บริการที่สูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่องเช่นกัน (จินตนา เกษตรเสริมวิริยะ และชญนันท์ บุญอยู่, 2564)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาอิทธิพลของการยอมรับนวัตกรรมและการยอมรับเทคโนโลยีที่อยู่ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างความไว้วางใจสู่ความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม สามารถสรุปได้เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการได้

1.1 กรมสรรพากรควรสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตในเรื่องการรักษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้บริการการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงอยู่เสมอ ๆ และมีความปลอดภัยในการใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้และการรับข่าวสาร

1.2 กรมสรรพากรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบเข้าสู่เพอร์ฟอมนออนไลน์เพื่อให้เกิดความรวดเร็วต่อการใช้บริการการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพราะผู้บริการยังไม่มี ความคุ้นเคยกับระบบยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต

1.3 กรมสรรพากรควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญและสร้างการยอมรับนวัตกรรมปรับปรุงการใช้งานบนอินเทอร์เน็ตให้มีความง่ายต่อการใช้งานมากที่สุด เพื่อให้ผู้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีความไว้วางใจในระบบนวัตกรรมของกรมสรรพากร

1.4 กรมสรรพากรควรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีความทันสมัย เพื่อง่ายต่อการใช้งานพร้อมทั้งฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ที่สามารถแนะนำต่อผู้บริการ เพื่อความง่ายและทำให้ผู้ใช้งานใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปในอนาคต ควรศึกษาตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทัศนคติและด้านอื่น ๆ เพื่อจะได้มีข้อมูลที่หลากหลายในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม และควรศึกษาเกี่ยวกับการยื่น

แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากกว่า 1 เขตพื้นที่ เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบถึงพฤติกรรมที่แตกต่างแต่ละเขตพื้นที่

2.2 การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุหรือปัจจัยอื่น ๆ หรือตัวแปรคั่นกลางและตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ปัจจัยความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น และความจงรักภักดี เพื่อนำไปสู่การค้นคว้าในเรื่องการพัฒนาระบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ผ่านอินเทอร์เน็ตของกรมสรรพากรให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมสรรพากร. (2562). *แผนปฏิบัติการการกรมสรรพากรประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*.

กรุงเทพฯ: กลุ่มวางแผนและประเมินผล.

จินตนา เกษตรเสริมวิริยะ และธัญนันท์ บุญอยู่. (2564). อิทธิพลของความไว้วางใจและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่อยู่ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างการรับรู้ถึงความปลอดภัยสู่ความตั้งใจใช้บริการโรงเรียนสอนขับรถในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*. 4(2), 789-801.

จุไรรัตน์ ครุฑคำ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เครื่องมือการบริหารจัดเก็บภาษีอากรในรูปแบบการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์ (E-Filing) ของกลุ่มภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. สารนิพนธ์ บัณฑิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

นิชนันท์ ขาวนา. (2559). ปัญหาและอุปสรรคของการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ชลบุรี 1. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พิฑูร ธนบดีกิจ, ทักษา สุดตสันต์ และดนัย ธนามี. (2563). การผสมผสานความไว้วางใจและยอมรับเทคโนโลยี กรณีศึกษาการยอมรับธนาคารบนมือถือในประเทศไทยเมียนมาร์. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*. 12(3), 107-119.

มนตรี พิริยะกุล. (2553). *ตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัชนิกร กล่อมเกลี้ยง และธัญนันท์ บุญอยู่. (2564). ตัวแบบสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีของลูกค้าที่ใช้บริการนวัตกรรมทางการเงินของธนาคารรัฐวิสาหกิจในพื้นที่จังหวัดนครปฐม. *วารสาร ศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*. 4(2), 647-657.

อุศณี กอกิตตวนิจ และมนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2553). ความพึงพอใจในการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้เสียภาษีในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 6(16), 28-42.

- Abadi, A. M., Abadi, A. M., & Jafari, A. (2017). Innovation acceptance and customer satisfaction. A survey on tax information systems. *AD-Minister*. 30(4), 149-171.
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Cronbach, L. J., & Meehl, P. E. (1955). Construct validity in psychological tests. *Psychological Bulletin*, 52(4), 281-302.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*. 140(4), 5-53.
- Mulyani, S. R., Sari, M. W., Sari, V. N., Rani, L. N., & Ekajaya, D. S. (2019). How online media and technology innovation influence consumer's purchase intention. *International Conference Computer Science and Engineering*. 1339(2), 1-5.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effect in multiple mediator model. *Behavioral Research Method*. 40(3), 879-891.
- Ridha, T. K., Lubis, P. H., & Utami, S. (2018). Consumer trust, adoption level of innovation and acceptance of technology as the variables that affecting online shopping behavior-evidence in Banda Aceh. *International Journal of Business and Management Review*. 6(8), 24-42.
- Wu, K., Zhao, Y., Zhu, Q., Tan, X., & Zheng, H. (2011). A meta-analysis of the impact of trust on technology acceptance model: Investigation of moderating influence of subject and context type. *International Journal of Information Management*. 31(4), 572-581.

อิทธิพลคั่นกลางพหุขนานของปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการจัดการ
ทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย
Parallel Multiple Mediation Effect of Relative Factor between Human
Resource Management and Employee Performance of
State Enterprise Bank Officers in Thailand

วรพหล แสงเทียน¹ ธัญนันท์ บุญอยู่² สุมาลี รามานุส³

Wornpahol Sangtian, Thanyanan Boonyoo, Sumalee Ramanust

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานเป็นปัจจัยคั่นกลางพหุขนานที่เชื่อมโยงอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้ศึกษากับพนักงานของธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการสาขาของธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 290 คน การวิเคราะห์สถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน และการวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรม ADANCO ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลทางอ้อมเชิงพหุขนานอยู่ในช่วงของผลคูณสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างมีค่าเท่ากับ 0.033, 0.024 และ 0.051 ตามลำดับ และมีขอบเขตบนมีค่าเท่ากับ 0.504, 0.279 และ 0.196 ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า เส้นทางผลคูณสัมประสิทธิ์เส้นทางของสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานเป็นปัจจัยคั่นกลางพหุขนานที่เชื่อมโยงอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเชิงพหุขนานไม่เท่ากับ 0

คำสำคัญ (Keywords): สภาวะทางอารมณ์; ทุนมนุษย์; ความผูกพันของพนักงาน

Received: 2021-10-29 Revised: 2021-11-26 Accepted: 2021-12-02

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Doctor of Business Administration Program, Business Administration, Graduate School, Southeast
Asia University. Corresponding Author e-mail: wsangtian@gmail.com

^{2,3} บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate School, Southeast Asia University.

Abstract

The purposes of this study were to explore mood, human capital, and employee performance as a parallel multiple mediator correlating human resources effect toward employee performance of state enterprise bank officers in Thailand. This study used qualitative research design, the data were collected from 90 branch managers of state enterprise bank in Thailand. Then, statistics used in this study included frequency, percentage, means, standard deviation (S.D.), coefficient of variance and path analysis with ADANCO program. Results in the study showed that indirect parallel multiple mediation effect were in ranging coefficient scales of Boot LLCI at 0.033, 0.024, and 0.051 respectively; whereas the coefficient scales of Boot ULCI were at 0.504, 0.279, and 0.196 respectively. Based on these findings, it could sum up that path analysis of multiple coefficient path analysis of mood, human capital, and employee engagement as a parallel multiple mediated factors correlating with human resources management toward employee performance had indirect parallel effect at not equal to 0 ($\neq 0$).

Keywords: Mood; Human Capital; Employee Engagement

บทนำ (Introduction)

กระแสโลกาภิวัตน์ที่แสวงหาแนวทางในการดำเนินงานเพื่อสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีของทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การแข่งขันที่รุนแรงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก จึงทำให้หลายองค์กรต่างมุ่งเน้นที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่ถือเป็นกลไกหลักที่สำคัญและเป็นเสมือนจุดแข็งหลักขององค์กรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่แตกต่างกันในการขับเคลื่อนทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรให้แปรเปลี่ยนเป็นความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ (Cascio, 1998) หากองค์กรใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการทำงานที่ดีก็ย่อมทำให้องค์กรมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและสามารถพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานในระยะยาวได้

ธนาคารรัฐวิสาหกิจของไทยถือเป็นสถาบันการเงินหนึ่งที่รัฐบาลได้มอบหมายให้เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (Specialized Financial Institutions: SFIs) โดยได้ดำเนินกิจกรรมกิจการคลัง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือยกระดับคุณภาพของประชาชนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น แต่ปัจจุบันธนาคารรัฐวิสาหกิจต้องประสบปัญหาในภาพรวมที่มีขนาดของสินทรัพย์และเงินลงทุนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี มีการใช้ทรัพยากรของประเทศจำนวนมากเมื่อเทียบกับขนาดเศรษฐกิจหรือ GDP ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

, 2563) อีกทั้งมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งมั่นดูแลและพัฒนาศักยภาพของพนักงาน เพื่อสนับสนุนการเติบโตและความมั่งคั่งแก่ลูกค้า มีการปรับปรุงกระบวนการภายในทั้งในด้านอนุมัติสินเชื่อและการบริหารความเสี่ยงให้มีความชัดเจนและคล่องตัว มีการปรับปรุงการให้บริการเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ลูกค้า ตลอดจนมีการปรับปรุงระบบการให้รางวัลผลตอบแทน และเส้นทางความก้าวหน้าที่จะสะท้อนผลของพนักงานได้อย่างเหมาะสม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) ซึ่งจากการที่ธนาคารมุ่งมั่นและพัฒนาศักยภาพของพนักงานและองค์กร เพื่อสนับสนุนการเติบโตและความมั่งคั่งแก่ลูกค้าที่สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เสมอภาคและเป็นธรรม โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจสูงสุด แต่อย่างไรก็ตามจากผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาสถาบันการเงินของไทยถูกมองว่า มีการจัดการที่ไม่เท่าทัน มีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ยืดหยุ่นไม่คล่องตัว ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรยังมีปัญหาไม่สามารถเชื่อมโยงเป็นกระบวนการเดียวกันได้ การปฏิบัติงานไม่สอดคล้องและไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การให้บริการที่ให้กับผู้ใช้บริการไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้เท่าที่ควร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พนักงานทำงานที่ไม่ก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพที่จะสามารถนำไปสู่ผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายหรือแผนที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นการที่จะให้ผลการประเมินการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจของไทยเกิดประสิทธิภาพการทำงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว มีความยุติธรรม เสมอภาคและเป็นธรรม โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมุ่งเน้นนโยบายสร้างให้องค์กรมีกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่มีสภาวะทางอารมณ์ในเชิงบวก มีการจัดการทุนมนุษย์ที่ก่อให้เกิดความผูกพันในองค์กร เพื่อสร้างให้พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยมีปัจจัยทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานในเชิงบวกให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคลภายในองค์กรได้อย่างต่อเนื่อง (Sangtian, Boonyoo & Piriyaakal, 2019)

ในหลายองค์การต่างให้ความสำคัญกับแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) และวิธีปฏิบัติ โดยการนำแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ถือเป็นทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมที่สามารถอธิบายผลกระทบอันมีต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงาน เมื่อพนักงานได้รับประโยชน์จากองค์กรและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักการของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน พนักงานจะได้รับการสนับสนุนให้ปรับปรุงพฤติกรรมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบผ่านระบบการจูงใจ เพื่อกระตุ้นให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในองค์กร (Li & Cao, 2019) แต่อย่างไรก็ตามสภาวะทางอารมณ์ (Mood) จะเป็นสภาวะที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน โดยสภาวะทางอารมณ์จะมีแนวโน้มที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีที่เป็นพฤติกรรมการช่วยเหลือของเพื่อนร่วมงาน และมีความคิดเชิงบวกที่เป็นอารมณ์ในการจูงใจให้เพื่อนร่วมงานมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน (Tsai, Chen & Liu, 2007) อีกทั้งการพัฒนาทุนมนุษย์ก็เป็นข้อกำหนดของเศรษฐกิจในระดับมหภาคและระดับจุลภาค โดยทุนมนุษย์เป็นกระบวนการที่พัฒนาตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชราเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ สังคม และองค์กรที่ต้องการอยู่รอดและสร้างประโยชน์ที่แท้จริงให้องค์กรที่ครอบคลุมให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาวต่อองค์กร

(Philip & Ikechukwu, 2018) ตลอดจนทำให้เกิดการเพิ่มผลการปฏิบัติงานให้เพิ่มสูงขึ้นได้ นอกจากนี้ความผูกพันก็ทำให้เกิดการทำงานที่มีส่วนร่วมในการประเมินตนเองและมีความพร้อมที่จะมุ่งเน้นหลักการทำงานที่เป็นการเชื่อมโยงในการกำหนดเป้าหมายควบคู่กับความผูกพันโดยรวมที่ดีต่อการทำงานภายในองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้เช่นกัน (Nasurdin, Ling & Khan, 2018)

ดังนั้นจากสถานการณ์ที่ผ่านมาของธนาคารรัฐวิสาหกิจของไทยที่มีระบบการจัดการที่ไม่เท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ยืดหยุ่นไม่คล่องตัว ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างองค์การยังมีปัญหาไม่สามารถเชื่อมโยงเป็นกระบวนการเดียวกันได้ ประกอบกับผลการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องและไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการให้บริการของพนักงานไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้เท่าที่ควรนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสะท้อนได้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมุ่งที่จะศึกษาอิทธิพลคั่นกลางพหุขนานของปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย โดยจะศึกษาประเด็นที่ว่า เพราะเหตุใด หรือมีปัจจัยใดบ้างหรือไม่ที่จะเป็นปัจจัยนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปสนับสนุนทฤษฎีการศึกษาของอิทธิพลคั่นกลางพหุขนานของสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานเป็นปัจจัยคั่นกลางพหุขนานที่เชื่อมโยงอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย โดยธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยจะสามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารได้ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีมีประสิทธิภาพ และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานมาบูรณาการประยุกต์ใช้ให้เกิดการวางแผนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี มีสภาวะทางอารมณ์ที่สามารถสร้างให้เกิดเป็นทุนมนุษย์และความผูกพันในงานที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานเป็นปัจจัยคั่นกลางพหุขนานที่เชื่อมโยงอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H1) สภาวะทางอารมณ์เป็นตัวแปรคั่นกลางพหุขนานระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

สมมติฐานที่ 2 (H2) ทุนมนุษย์เป็นตัวแปรคั่นกลางพหุขนานระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

สมมติฐานที่ 3 (H3) ความผูกพันของพนักงานเป็นตัวแปรคั่นกลางพหุขนานระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลคั่นกลางพหุขนานของปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย” โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่จะมุ่งค้นหาและพัฒนาข้อมูลที่เป็นมาตรวัดความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่สามารถวัดลักษณะและพฤติกรรมเป็นตัวเลขได้ โดยผู้วิจัยพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมและนำผลการวิจัยมาสรุป อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อมาเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ครั้งนี้คือ พนักงานของธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการสาขาของธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 557 คน กลุ่มตัวอย่างสำหรับการใช้ในการวิจัยเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนข้อมูลที่ดีในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่เพื่อการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ (วรณิ แกมเกตุ, 2555) ในการวิจัยครั้งนี้จึงเลือกวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair et al. (1998) คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) ต้องมีอย่างน้อย 5-20 เท่าของตัวชี้วัดที่ศึกษา เพื่อการวิเคราะห์ที่มีความน่าเชื่อถือ โดย Hair et al. ได้เสนอแนวทางสำหรับการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง คือ 5 ถึง 20 หน่วยตัวอย่างต่อ 1 จำนวนตัวชี้วัด ทั้งนี้อัตราส่วนที่เหมาะสมควรจะเป็น 5 หน่วยตัวอย่างต่อ 1 จำนวนตัวชี้วัด และการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดตัวชี้วัด 58 ตัว จึงทำให้การวิจัยครั้งนี้ควรมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 290 ตัวอย่าง

3. การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างวิธีนี้เป็นการแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อยหรือชั้น (Stratum) ให้มีลักษณะภายในชั้นเดียวกันมีความคล้ายคลึงกัน (วรณิ แกมเกตุ, 2555) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดประชากรเป็นพนักงานของธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการสาขาของธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 557 คน และได้จัดสรรจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional Allocation) โดยจัดสัดส่วนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างออกตามแต่ละธนาคารเทียบกับกับกลุ่มประชากรทั้งหมด โดย

ใช้สูตรคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนกับประชากรในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างออกตามแต่ละธนาคารเทียบกับกลุ่มประชากรทั้งหมด

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2-6 เป็นแบบสอบถามในการประเมินการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ ความผูกพันของพนักงาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งเป็นลักษณะของข้อคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932) ซึ่งจะมีให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว โดยใช้คำถามที่แสดงระดับการวัดข้อมูลอันตรภาคที่มีความหมายของเกณฑ์การให้คะแนน คือ “ระดับคะแนน 1 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด” “ระดับคะแนน 2 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยน้อย” “ระดับคะแนน 3 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยปานกลาง” “ระดับคะแนน 4 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยมาก” “ระดับคะแนน 5 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยมากที่สุด” การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 2 ระยะ คือ 1) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนสำรวจจริงด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งงานวิจัยนี้มีดัชนีความสอดคล้องที่ได้อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และการตรวจสอบความเที่ยง เพื่อวัดความสอดคล้องภายใน ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ที่มีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 ซึ่งผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาที่ได้อยู่ระหว่าง 0.75-0.91 และ 2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือหลังจากสำรวจจริงด้วยการวัดความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) เพื่อหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง ซึ่งจะจำแนกตามแนวคิดของ Henseler, Ringle & Sarstedt (2015) ได้เสนอ Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlations (HTMT) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวัดความเที่ยงตรงเชิงจำแนกตามวิธี Heterotrait-Monotrait Ratio (HTMT)

Construct	HRM	MO	HC	EN	EP
HRM					
MO	0.733				
HC	0.705	0.778			
EN	0.698	0.749	0.873		
EP	0.654	0.692	0.709	0.664	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของทุกตัวแปรแฝง เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบเป็นคู่ ๆ มีค่าสหสัมพันธ์น้อยกว่า 1 แสดงว่า มาตรวัดของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) สภาวะทางอารมณ์ (MO) ทุนมนุษย์ (HC) ความผูกพันของพนักงาน (EN) และผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (EP) นั้นมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Henseler, Ringle & Sinkovics, 2015)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาในการศึกษาเริ่มตั้งแต่ระหว่างเดือนมกราคม-เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 290 ตัวอย่าง

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ที่ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้บรรยายคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน ด้วยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ ความผูกพันของพนักงาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร และส่วนที่ 2 สถิติเชิงอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistic) เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างมีเงื่อนไขด้วยโปรแกรม Process โดยจะเป็นการวิเคราะห์หาเส้นทางความสัมพันธ์ของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ ความผูกพันของพนักงาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลคั่นกลางพหุขนานของปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย พบว่า

1. ผลจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย จำนวน 290 ตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายถึงร้อยละ 53.79 มีอายุ 40-50 ปี มากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและหย่าร้าง/หม้ายถึงร้อยละ 46.55 มีระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโทถึงร้อยละ 242 และมีระยะเวลาในการทำงานมากที่สุด คือ 21-30 ปี ถึงร้อยละ 55.52

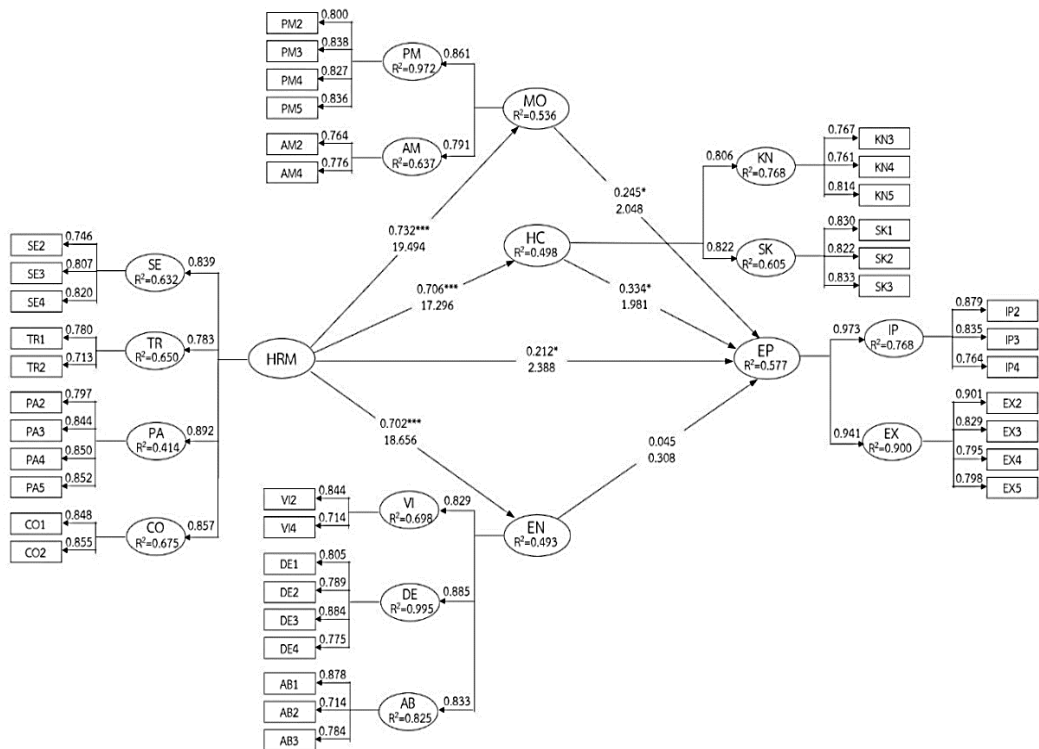
2. ผลการวิเคราะห์ระดับของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ ความผูกพันของพนักงาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ ความผูกพันของพนักงาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย

ตัวแปร	$\bar{x}$	SD	ระดับ
การจัดการทรัพยากรมนุษย์	4.46	0.464	มาก
สภาวะทางอารมณ์	4.54	0.455	มากที่สุด
ทุนมนุษย์	4.52	0.445	มากที่สุด
ความผูกพันของพนักงาน	4.55	0.444	มากที่สุด
ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน	4.54	0.446	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยมีระดับของสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ ความผูกพันของพนักงาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงานมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54, 4.52, 4.55 และ 4.54 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.455, 0.445, 0.444 และ 0.446 ตามลำดับ ส่วนระดับของการจัดการทรัพยากรมนุษย์มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.464

3. ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างของอิทธิพลคั่นกลางพหุขนานของปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจไทย และผลการทดสอบสมมติฐาน โดยผลการวิเคราะห์เป็นดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ที่มา: การทดสอบตัวแบบสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

จากภาพที่ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง พบว่า 1) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) มีอิทธิพลทางตรงต่อสถานะทางอารมณ์ (MO) ทุนมนุษย์ (HC) ความผูกพันของพนักงาน (EN) และผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (EP) มีค่าเท่ากับ 0.732, 0.706, 0.702 และ 0.212 ตามลำดับ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (EP) มีค่าเท่ากับ 0.446 และ 2) สถานะทางอารมณ์ (MO) และทุนมนุษย์ (HC) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (EP) มีค่าเท่ากับ 0.245 และ 0.334 ตามลำดับ ส่วนความผูกพันของพนักงาน (EN) ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (EP) มีค่าเท่ากับ 0.045

4. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางพหุขนาน (Parallel Multiple Mediation Effect) โดยการศึกษาวิจัยในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางพหุขนานที่เข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยที่ตัวแปรคั่นกลางพหุขนานจะอธิบายอิทธิพลทางอ้อมระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการศึกษาความสัมพันธ์จะสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรคั่นกลางพหุขนานด้วยโปรแกรม Process (Preacher & Hayes, 2008) ซึ่งสามารถแยกการวิเคราะห์ที่ได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางแบบพหุนาน

สมมติฐานการวิจัย	Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H1 สภาวะทางอารมณ์เป็นตัวแปรคั่นกลางพหุนานระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน	0.156	0.054	0.033	0.504
H2 ทุนมนุษย์เป็นตัวแปรคั่นกลางพหุนานระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน	0.165	0.062	0.024	0.279
H3 ความผูกพันของพนักงานเป็นตัวแปรคั่นกลางพหุนานระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน	0.167	0.063	0.051	0.196

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางแบบพหุนานของสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานที่เชื่อมโยงอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานมีค่าช่วงความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 เอาไว้ แสดงว่าอิทธิพลทางอ้อมเชิงพหุนานอยู่ในช่วงของผลคูณสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) มีค่าเท่ากับ 0.033, 0.024 และ 0.051 ตามลำดับ และมีขอบเขตบน (Boot ULCL) มีค่าเท่ากับ 0.504, 0.279 และ 0.196 ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า เส้นทางผลคูณสัมประสิทธิ์เส้นทางของสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานเป็นปัจจัยคั่นกลางพหุนานที่เชื่อมโยงอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเชิงพหุนานไม่เท่ากับ 0 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาตัวแบบสมการโครงสร้างของอิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางแบบพหุนานของสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานที่เชื่อมโยงอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า เส้นทางผลคูณสัมประสิทธิ์เส้นทางของสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานเป็นปัจจัยคั่นกลางพหุนานที่เชื่อมโยงอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเชิงพหุนานไม่เท่ากับ 0 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือธนาคารรัฐวิสาหกิจไทยที่มีการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่ดีได้นั้น เมื่อธนาคารสามารถสร้างสภาวะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในการเชื่อมโยงไปสู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานในระดับที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสภาวะทาง

อารมณ์ในทิศทางบวก หรือการสร้างทักษะ ความรู้และประสบการณ์ที่มุ่งเน้นให้เกิดความผูกพันรักในองค์กรก็จะทำให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งการศึกษาของ Sendawula et al. (2018) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในกระบวนการฝึกอบรมจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่ดีขึ้นในองค์กร โดยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ได้ดำเนินการฝึกอบรมจะสามารถเพิ่มสถานะทางอารมณ์ที่จะส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละบุคคลได้เช่นกัน โดยที่ Uysal (2016) กล่าวว่า กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีย่อมมีผลต่อทุนมนุษย์ที่เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อกลไกการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดยจะนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพการทำงานเพิ่มสูงขึ้นได้ (Coder, Peake & Spiller, 2017) ซึ่ง Akhtar et al. (2016) กล่าวเพิ่มเติมว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์จะมีผล กระทบในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความผูกพันของพนักงานและผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ความผูกพันของพนักงานจะเป็นปัจจัยส่งผ่านที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และผลการปฏิบัติงานเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน (Garg & Sharma, 2015)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรส่งเสริมให้พนักงานได้รับความรู้ตามความสามารถในการทำงานด้วยการดำเนินงานด้านการพัฒนาการฝึกอบรมและสนับสนุนหลักสูตรการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพได้ตามมาตรฐานที่ธนาคารกำหนดไว้

1.2 ควรสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในการทำงาน เพื่อให้พนักงานภายในองค์กรเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงาน โดยเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการประสานการทำงานทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน

1.3 ควรพัฒนาทักษะให้พนักงานมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานที่เป็นภารกิจสำคัญ รวมถึงการส่งเสริมให้พนักงานเข้าอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้จากหลักสูตรอบรมต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภาพในทรัพยากรมนุษย์ของธนาคารให้มีผลการปฏิบัติงานที่ดีและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.4 ควรเสริมสร้างความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร เพื่อรักษาพนักงานที่มีความสามารถและมีศักยภาพให้สามารถเติบโตเส้นทางความก้าวหน้าเคียงคู่กับธนาคาร พร้อมส่งเสริมให้พนักงานแสดงศักยภาพด้วยความมุ่งมั่น เต็มความสามารถ เต็มเวลา ด้วยความละเอียดรอบคอบ การปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ทำให้ธนาคารบรรลุเป้าหมายและเป็นองค์กรที่มีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลคั่นกลางพหุขนานของสถานะทางอารมณ์ ทุนมนุษย์ และความผูกพันของพนักงานที่มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่

ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจของไทย โดยในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการปรับเปลี่ยนอาจจะนำเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารมาใช้ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ใหม่ ๆ อาจทำให้การจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจของไทย เปลี่ยนความสัมพันธ์ไป

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มธนาคารรัฐวิสาหกิจของไทยในเขต กรุงเทพมหานคร ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถต่อยอดเพื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มธนาคารพาณิชย์ของไทย ในเขตปริมณฑลหรือจังหวัดอื่น เพื่อให้เกิดการศึกษากระบวนการที่เป็นปัจจัยในการสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีของพนักงานได้อย่างครอบคลุม

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานภาวะเศรษฐกิจไทย ปี 2561. ค้นเมื่อ 17 มกราคม 2563, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/Pages/default.aspx>.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2563). รัฐวิสาหกิจไทยแหล่งรายได้รัฐบาลหรือภาระงบประมาณของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณของรัฐบาล.
- Akhtar, A., Nawaz, M. K., Mahmood, Z., & Shahid, M. S. (2016). Impact of high performance work practices on employees' performance in Pakistan: Examining the mediating role of employee engagement. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*. 10(3), 708-724.
- Cascio, W. F. (1998). *Applied psychology in personal management*. New Jersey: Prentice Hall.
- Coder, L., Peake, W., & Spiller, S. (2017). Do high performance work systems pay for small firms? An intellectual capital building perspective. *Journal of Small Business Strategy*. 27(2), 13-35.
- Garg, N., & Sharma, B. (2015). The mediating role of employee engagement in the relationship between high performance work practices and job performance. *NMIMS Management Review*. 27(4), 85-102.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis*. (5th ed.). New York: Prentice Hall.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*. 43(4), 115-135.

- Li, H., & Cao, Y. (2019). The relationship between human resource management and employee counterproductive work behavior in new ventures. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 336(2), 1108-1111.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*. 140(2), 5-53.
- Nasurdin, A. M., Ling, T. C., & Khan, S. N. (2018). Linking social support, work engagement and job performance in nursing. *International Journal of Business and Society*. 19(2), 363-386.
- Philip, O. O., & Ikechukwu, D. (2018). Impact of human capital development on employee performance: A study of selected oil service firms in rivers state, Nigeria. *International Journal of Social Sciences and Management Research*. 4(3), 56-69.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effect in multiple mediator model. *Behavioral Research Method*. 40(3), 879-891.
- Sangtian, W., Boonyoo, T., & Piriyaakal, M. (2019). Effects of Psychological Efficacy and Job Involvement toward the Job Performance of State Enterprise Bank Employees in Bangkok. *Nimit Mai Review, Pacific Institute of Management Science, Humanities and Social Sciences*. 02(02), 7-15.
- Sendawula, K., Kimuli, S. N., Bananuka, J., & Muganga, G. N. (2018). Training, employee engagement and employee performance: Evidence from Uganda's health sector. *Cogent Business & Management*. 15(2), 1-12.
- Tsai, W. C., Chen, C. C., & Liu, H. L. (2007). Test of a model linking employee positive moods and task performance. *Journal of Applied Psychology*. 92(6), 1570-1583.
- Uysal, G. (2016). Core of HR strategy: System thinking and HRM. *Journal of US-China Public Administration*. 13(8), 518-524.

อิทธิพลของพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่าง
การยอมรับเทคโนโลยีสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชน
ในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
Effects of Impulse Buying Behavior as a Mediated Factor between
Technology Acceptance and Purchase Intention of Citizens
in Bangkapi District Areas, Bangkok

อมรเทพ คนหาญ¹ ธัญนันท์ บุญอยู่²

Amorntep Konhan, Thanyanan Boonyoo

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานไปสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ซื้อสินค้าออนไลน์ จำนวน 340 ตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น ที่ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทระหว่าง 0.815-0.895 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้างด้วยโปรแกรม ADANCO ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ความง่ายในการใช้งานไปสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยมีสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.253 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.402 และพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันก็เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานไปสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยมีสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.251 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.399

คำสำคัญ (Keywords): การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน; การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน; พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน

Received: 2021-10-29 Revised: 2022-04-28 Accepted: 2022-05-01

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Master of Business Administration Program, Business Administration, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: amorntepkonhan06@gmail.com

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate School, Southeast Asia University.
e-mail: thanyanan7@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were to investigate the impulse buying behavior as a mediated factor between perceived ease of use and perceived usefulness toward online purchase intention of citizens in Bangkapi district areas, Bangkok. Samples in this study were 340 citizens in Bangkapi district areas, Bangkok who purchase online products, using non-probability sampling method, but purposive sampling method instead. The Index of Item Objective Congruence rate was at 1.00 and Cronbach's reliability coefficient alpha rate was between 0.815 and 0.895. Questionnaire was used as a research instrument in this study, which was statistically analyzed by using percentage, means, standard deviation (S.D.), and the structural equation modelling of ADANCO program. The research findings revealed that the results of a mediated effect analysis showed that impulse buying behavior as a mediated factor between perceived ease of use and online purchase intention which had the coefficient scale of Booth LLCI was at 0.253; whereas the coefficient scale of Booth ULCI was at 0.402. and; a mediated effect analysis showed that impulse buying behavior as a mediated factor between Perceived Usefulness and online purchase intention which had the coefficient scale of Booth LLCI was at 0.251; whereas the coefficient scale of Booth ULCI was at 0.399.

Keywords: Perceived Ease of Use; Perceived Usefulness; Impulse Buying Behavior

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ได้แพร่กระจายไปในทุกพื้นที่ของโลก ไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทย ซึ่งได้รับผลกระทบจากวิกฤติการณ์นี้เช่นเดียวกัน ทำให้การใช้ชีวิตของประชาชนเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การใช้ชีวิตประจำวันต้องหากระบวนการป้องกันตนเองเพื่อให้ชีวิตรอดปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่กับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ จึงนำไปสู่กระแสการสร้างสรรค์แนวคิดทางธุรกิจที่อาศัยเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ อาทิ การปรับแนวคิดการซื้อสินค้า การจัดการเรียนการสอน การสื่อสารระหว่างหน่วยงานเดียวกันและต่างหน่วยงาน เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมใหม่ ๆ เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ เมื่อเวลาผ่านไปก็จะทำให้เกิดความคุ้นชินจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของบุคคลในสังคม (สุภาภรณ์ พรหมบุตร, 2019) และจากวิถีชีวิตใหม่ของบุคคลได้เปลี่ยนแปลงไป อำนาจของผู้ซื้อและระดับความต้องการของผู้บริโภคก็เติบโตอย่างต่อเนื่อง การปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภคถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อความสำเร็จและความอยู่รอดของธุรกิจในระยะยาว (Mirabi et al., 2015) อีกทั้งพฤติกรรม

ซื้อสินค้าออนไลน์จากผู้ใช้อินเตอร์เน็ตเริ่มสูงขึ้น ซึ่งจากการวิเคราะห์สถานการณ์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2563) พบว่า ในปี 2558-2562 มีช่องทางออนไลน์เพื่อการเสนอผลิตภัณฑ์ทั้งใน E-Commerce และ Market Place ใน Social Media ของร้านค้าต่าง ๆ ทำให้เกิดการขายสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตมากขึ้น สอดคล้องกับจำนวนการทำธุรกรรมรายย่อยในการซื้อสินค้าและบริการในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา โดยในปี 2562 มีจำนวนการทำธุรกรรมเพื่อซื้อสินค้าและบริการกว่า 31 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นจากปี 2561 คิดเป็นร้อยละ 12.4 แสดงให้เห็นถึงมูลค่าการซื้อขายสินค้าออนไลน์ในประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ทำให้อัตราการซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กรุงเทพมหานครเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีการใช้บริการซื้อสินค้าออนไลน์สูงสุด อีกทั้งมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทำให้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์กลายเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ กลุ่มผู้ใช้อินเตอร์เน็ตหันมาซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้นและกลุ่มผู้ซื้อสินค้าออนไลน์เดิมที่ซื้อสินค้าแล้วก็กลับมาซื้อซ้ำอีก อย่างไรก็ตามแม้ว่ากลุ่มผู้ใช้อินเตอร์เน็ตจะมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้น แต่ก็มีกลุ่มผู้ใช้อินเตอร์เน็ตบางส่วนไม่เกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ถึงร้อยละ 93.60 ซึ่งอาจเกิดจาก 1) ขั้นตอนการซื้อที่ซับซ้อนร้อยละ 15 2) ไม่เห็นสินค้าจริงร้อยละ 36.20 3) ความปลอดภัยของข้อมูลร้อยละ 3.70 และ 4) ความไม่แน่ใจในด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ของเว็บไซต์ร้อยละ 1 เป็นต้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) โดยวิธีการหนึ่งที่จะสนับสนุนให้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์เกิดความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคนั้นจะมีความสำคัญต่อเนื่องจากกลยุทธ์ทางการตลาดที่ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ธุรกิจซื้อขายสินค้าออนไลน์ต้องสร้างกลยุทธ์ให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความตั้งใจกับการใช้งานที่สามารถแปรเปลี่ยนให้เกิดเป็นพฤติกรรมการซื้อในปัจจุบันและอนาคต จนกระทั่งก่อให้เกิดความตั้งใจซื้ออย่างแท้จริง (ธัญนันท์ บุญอยู่, 2564) โดยปัจจัยที่จะทำให้เกิดความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มสูงขึ้นได้นั้น คือ การทำให้ผู้บริโภคเกิดการยอมรับในเทคโนโลยีที่เป็นการรับรู้ความง่ายในการใช้งานที่เป็นการซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีการใช้งานที่ง่าย มีแอปพลิเคชันของคำสั่งที่มีความชัดเจน ง่ายต่อการจดจำ และไม่ซับซ้อน (วิศรา สอนจิตร และขวัญกมล ตอนขวา, 2559) ตลอดจนสามารถตรวจสอบการรับส่งสินค้าและการทำธุรกรรมการชำระเงินได้ง่าย (วิรัชฐา สุริยไพฑูรย์, 2560) นอกจากนี้ทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานที่มีความสะดวก มีสินค้าให้เลือกที่หลากหลายและรวดเร็ว โดยสามารถค้นหาสินค้าที่ตรงกับความต้องการได้ทุกที่ที่ต้องการตลอด 24 ชั่วโมง ตลอดจนสามารถเปรียบเทียบราคาและคุณสมบัติของสินค้าได้สะดวกและหลากหลาย (ธัญญา ยินเจริญ, สุธีรา เดชนครินทร์ และอัศญาณ อารยะญาณ, 2561) เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันทันที โดยที่มิได้มีการวางแผนไว้ เมื่อได้กดอินเทอร์เน็ตแล้วได้มีการเลื่อนอ่านรายละเอียดของสินค้าหรือเพจของสินค้าที่มีการลดราคามากกว่าปกติ หากกระบวนการซื้อของตลาดออนไลน์มีความหลากหลายที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกได้ตามความต้องการของแต่ละบุคคลก็จะทำให้ตลาดออนไลน์เกิดพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันมากขึ้น ผู้บริโภคก็จะเกิดความสุขในการซื้อสินค้าและสามารถนำไปสู่ความตั้งใจในการซื้อสินค้าทางระบบออนไลน์เพิ่มสูงขึ้นได้ (Fataron, 2019)

ดังนั้นจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการใช้แอปพลิเคชันออนไลน์ในการซื้อขายสินค้าของประชาชนทุกกลุ่ม และมีแนวโน้มในการใช้บริการการซื้อขายสินค้าผ่านทางช่องทางออนไลน์เพิ่มสูงขึ้น ด้วยเหตุผลหลากหลายประการที่แต่ละกลุ่มบุคคลมีความสนใจและอาจจะเป็นการเข้าถึงได้ง่ายในการที่จะจับจ่ายใช้สอยและเป็นการบริการถึงหน้าบ้าน โดยที่ไม่ต้องเดินทางไปเสี่ยงในพื้นที่ที่อาจจะมีผลกระทบของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบัน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมศาสตร์ในการใช้หรือการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชน และภาคธุรกิจออนไลน์สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้ในการวางแผนการพัฒนาและต่อยอดในการให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการให้บริการในการซื้อขายสินค้าออนไลน์ต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานไปสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

สมมติฐานที่ 1 (H1) พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ความง่ายในการใช้งานกับความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์

สมมติฐานที่ 2 (H2) พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานกับความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 146,513 คน (สำนักงานเขตบางกะปิ, 2562) โดยข้อมูลที่ได้ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ซื้อสินค้าออนไลน์ จำนวน 340 ตัวอย่าง โดยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Westlan (2010) ที่คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดและเป็นที่ยอมรับได้ไว้ดังนี้

$$N \geq 50r^2 - 450r + 1100$$

โดยที่ r คือ อัตราส่วนระหว่างตัวชี้วัด (Indicators Variable) กับตัวแปรแฝง (Latent Variables) ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 27 ตัว และตัวแปรแฝงจำนวน 4 ตัว ดังนั้นค่าของ r จึงเท่ากับ 6.75 และจากการคำนวณสูตรข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ต้องมีอย่างน้อย 340 ตัวอย่าง

2. การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ซึ่งได้ทำการพิจารณาลักษณะข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรที่ได้มุ่งศึกษาไว้ โดยใช้สถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model--SEM) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ที่ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีจุดประสงค์หรือเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากมีการกำหนดลักษณะของกลุ่มตัวอย่างอย่างชัดเจน คือ ประชาชนในเขตพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ซื้อสินค้าออนไลน์จำนวน 340 ตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งได้ออกแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีข้อความ 5 ข้อ โดยให้เลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียวที่เป็นจริงมากที่สุด ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน โดยพัฒนามาจากแบบวัดของคำพิลา บุญพุ่ม (2563); พิมพิศา สุริยมงคล (2562); และรัตนศักดิ์ พลากรฉัตรคุปต์ (2561) มีจำนวนทั้งหมด 7 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน โดยพัฒนามาจากแบบวัดของคำพิลา บุญพุ่ม (2563); พิมพิศา สุริยมงคล (2562); และอัศรภาส เกียรติเสริมขจร (2560) มีจำนวนทั้งหมด 7 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน โดยพัฒนามาจากแบบวัดของสายชล เลิศพิทักษ์ธรรม (2560) มีจำนวนทั้งหมด 7 ข้อ และส่วนที่ 5 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยพัฒนามาจากแบบวัดของอัศรภาส เกียรติเสริมขจร (2560) 5 ระดับ มีจำนวนทั้งหมด 7 ข้อ

ซึ่งแบบสอบถามในส่วนที่ 2-5 จะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ Likert (1932) ซึ่งจะมีให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว โดยใช้คำถามที่แสดงระดับการวัดข้อมูลอันตรภาค (Interval Scale) โดยมีเกณฑ์การกำหนดค่าระดับ คือ “มากที่สุด ให้คะแนน 5 คะแนน” “มาก ให้คะแนน 4 คะแนน” “ปานกลาง ให้คะแนน 3 คะแนน” “น้อย ให้คะแนน 2 คะแนน” และ “น้อยที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน”

4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นนิยามตัวแปรและดัชนีชี้วัด พร้อมกับสร้างแบบสอบถามและข้อความคำถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดตามดัชนีวัด โดยภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รายข้อ และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับตัวแปรที่

ต้องการวัด โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 มาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โดยรวมเท่ากับ 1.00 และเมื่อได้ปรับปรุงแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับประชากรที่เป็นประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ซื้อสินค้าออนไลน์ จำนวน 30 คน โดยเมื่อทำการทดลองเก็บข้อมูลแล้ว จึงนำคำตอบมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยผลการทดสอบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน และความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.895, 0.815, 0.881 และ 0.853 ตามลำดับ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นไปตามความจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเป็นผู้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 ได้แบบสอบถาม จำนวน 340 ฉบับ และหลังจากนั้นผู้วิจัยก็ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับของการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน และความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร อนึ่งการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวความคิดของ Best (1981) คือ “ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด” “ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก” “ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง” “ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย” และ “ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด” และ 3) สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ซื้อสินค้าออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 53.24 มี

อายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 55.88 มีสถานภาพสมรส จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 48.82 มีระดับการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาตรี จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 50.59 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 60.59

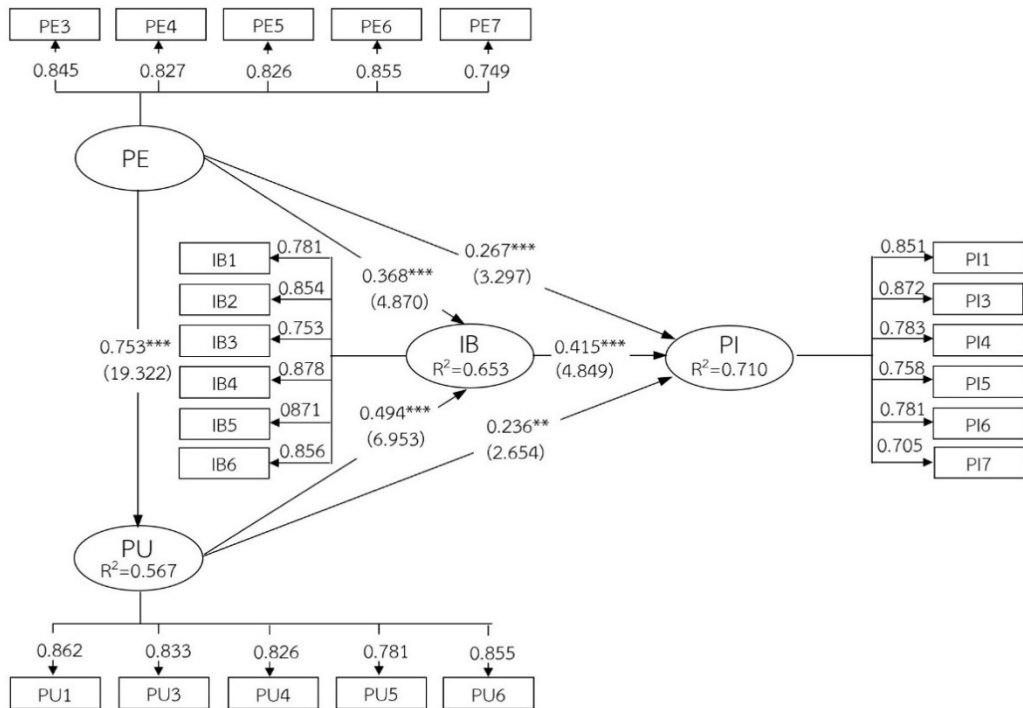
2. สรุปผลการวิเคราะห์ระดับของการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน และความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานครด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับของการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน และความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์

ตัวแปร	$\bar{x}$	SD	ระดับ
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	3.79	0.368	มาก
การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน	3.85	0.345	มาก
พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน	3.82	0.351	มาก
ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์	3.82	0.226	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานครที่ซื้อสินค้าออนไลน์มีระดับของการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน และความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกประเด็นซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79, 3.85, 3.82 และ 3.82 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.368, 0.345, 0.351 และ 0.226 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างของอิทธิพลของพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยผลการวิเคราะห์เป็นดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เส้นทางความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

จากภาพที่ 2 แสดงเส้นทางตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม พบว่า 1) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (PE) มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน (PU) พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน (IB) และความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ (PI) มีค่าเท่ากับ 0.753, 0.368 และ 0.267 ตามลำดับ ส่วนการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (PE) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน (IB) และความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ (PI) มีค่าเท่ากับ 0.372 และ 0.484 2) การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน (PU) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน (IB) และความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ (PI) มีค่าเท่ากับ 0.494 และ 0.415 ตามลำดับ ส่วนการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน (PU) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ (PI) มีค่าเท่ากับ 0.205 และ 3) พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลัน (IB) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ (PI) มีค่าเท่ากับ 0.415 ซึ่งสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานครได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)						Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H1	PE	→	IB	→	PI	0.325	0.037	0.253	0.402
H2	PU	→	IB	→	PI	0.321	0.037	0.251	0.399

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง พบว่า 1) พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ความง่ายในการใช้งานกับความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) มีค่าเท่ากับ 0.253 และมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตบน (Boot ULCI) มีค่าเท่ากับ 0.402 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ความง่ายในการใช้งานกับความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยมีค่าช่วงความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ และ 2) พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานกับความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) มีค่าเท่ากับ 0.251 และมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตบน (Boot ULCI) มีค่าเท่ากับ 0.399 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานกับความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยมีค่าช่วงความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดสมมติฐานไว้ว่า พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ความง่ายในการใช้งานกับความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ และพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานกับความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานไปสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ซื้อสินค้าออนไลน์สามารถรับรู้ได้ถึงความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานอันเกี่ยวกับเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เป็นการซื้อสินค้าออนไลน์ก็จะทำให้เกิดความตั้งใจซื้อสินค้าได้ แต่เมื่อประชาชนเกิดพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันที่มีปัจจัยสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการลดราคาหรือบรรจุภัณฑ์ที่มีความสวยงามมากกระตุ้นก็จะทำให้เกิดความตั้งใจในการซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มสูงขึ้นได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Shirmohammadi, Ebrahimi & Ghane (2014) ที่พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานของเทคโนโลยีจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในพฤติกรรมการซื้อโดยฉับพลันของธุรกิจออนไลน์ในการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มสูงขึ้นได้ โดยผลกระทบที่สำคัญที่ทำให้เกิดความน่าดึงดูดใจและความเพลิดเพลินของสินค้าออนไลน์

จะถือเป็นรูปแบบของการสื่อสาร และความสะดวกในการใช้งานจะสื่อให้เกิดอารมณ์ของผู้บริโภคที่จะเป็นปัจจัยสำคัญอันนำไปสู่แรงกระตุ้นในการซื้อสินค้าแบบฉาบฉวย และเกิดความตั้งใจซื้อสินค้านั้นเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน (Fataron, 2019) นอกจากนี้การศึกษาของ Do, Shih & Ha (2020) ก็พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อโดยฉาบฉวย โดยแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีจะเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ทางด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งจะประกอบด้วย การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบนี้จะส่งผลกระทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อโดยฉาบฉวยเพิ่มสูงขึ้นได้ อีกทั้งยังสามารถสร้างพฤติกรรมการที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มสูงขึ้น (Pena-Garcia et al., 2020)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของพฤติกรรมการซื้อโดยฉาบฉวยที่เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยสามารถสรุปได้เป็นข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ควรมีการปรับแอปพลิเคชันในการซื้อสินค้าออนไลน์ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่รับรู้ได้ถึงความง่ายในการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของแอปพลิเคชันของคำสั่งให้มีความชัดเจน มีความง่าย และไม่ซับซ้อนด้วยการใช้ระบบการสั่งซื้อที่ไม่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญแนะนำและสามารถตรวจสอบการรับส่งสินค้าของการทำธุรกรรมทางการเงินได้ง่าย

1.2 ควรมีการปรับให้ประชาชนรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งานให้มีความสะดวก มีสินค้าให้เลือกที่หลากหลายและมีการใช้งานที่รวดเร็ว โดยสามารถค้นหาสินค้าที่ตรงกับความต้องการได้ทุกที่ที่ต้องการตลอด 24 ชั่วโมง

1.3 ควรสร้างให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมการซื้อโดยฉาบฉวยด้วยการเพิ่มลดราคาสินค้ามากกว่าปกติ หรือมีการสร้างบรรจุกุณที่สวดยงามและมีหน้าเว็บไซต์ที่ใช้สีสรรที่หลากหลาย เพื่อให้เห็นภาพแสดงสินค้าที่ชัดเจนและให้เกิดพฤติกรรมความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ใช้แอปพลิเคชันในมิติอื่น ๆ เพื่อตอบสนองต่อกระบวนการพัฒนาการใช้บริการของแอปพลิเคชันให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่จริงและเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยแทรกซ้อนว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่สามารถพัฒนาการใช้แอปพลิเคชันของประชาชนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ในปัจจุบัน

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาแอปพลิเคชัน เพื่อนำผลการศึกษา มาเปรียบเทียบและกำหนดเป็นโมเดลในการพัฒนาการใช้งานให้กับประชาชนที่เป็นกลุ่มรากฐานในการใช้บริการแอปพลิเคชันของประชาชนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). *บทวิเคราะห์ธุรกิจ: ธุรกิจการบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dbd.go.th>.
- คำพิลา บุญพูน. (2563). *ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและความผูกพันกับแอปพลิเคชันในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธัญญา ยินเจริญ, สุธีรา เดชนครินทร์ และอัศญาณ อารยะญาณ. (2561). การรับรู้ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นวายกับความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านโซเชียลคอมเมิร์ซ. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*. 15(1), 220-239.
- ธัญนันท์ บุญอยู่. (2564). อิทธิพลของปทัสถานทางจิตใจและอารมณ์ผู้ใช้งานมีผลต่อความตั้งใจซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*. 27(3), 16-28.
- พิมพ์พิศา สุริยมงคล. (2562). *ปัจจัยความเชื่อมั่นและความพึงพอใจที่มีผลต่อความตั้งใจในการใช้งานโมบายแบงก์กิ้งอย่างต่อเนื่อง*. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัตนศักดิ์ พลากรฉัตรคุปต์. (2561). *ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านช่องทางออนไลน์*. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิศรา สอนจิตร และขวัญกมล ดอนขวา. (2559). ความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน. *วารสารชุมชนวิจัย*. 10(1), 45-52.
- วริษฐา สุริยไพฑูรย์. (2560). *อิทธิพลของการรับรู้ความมีประโยชน์และความง่ายในการใช้งานที่ส่งผลต่อทัศนคติและความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคผ่านระบบพาณิชย์บนโทรศัพท์เคลื่อนที่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สายชล เลิศพิทักษ์ธรรม. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและการใช้โมบายแอปสำหรับเรียกรับบริการผู้รับส่งสิ่งของของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานเขตบางกะปิ. (2562). *จำนวนประชากรเขตบางกะปิ*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.bangkok.go.th/bangkapi>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *การสำรวจสถิติการใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยในปี 2556*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.nstda.or.th/pub/2014/20140702-status-ict-status-ecommerce.pdf>.
- สุภาภรณ์ พรหมบุตร. (2019). *New Normal กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dip.go.th/th/download-file-news?file=1622>.

- อัครภาส เกียรติเสริมขจร. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความง่าย ความสะดวก มีประโยชน์ และความตั้งใจใช้ระบบการชำระเงิน Samsung Pay ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Do, H. N., Shih, W., & Ha, Q. A. (2020). Effects of mobile augmented reality apps on impulse buying behavior: An investigation in the tourism field. *Heliyon*. 6(2), 1-9.
- Fataron, Z. A. (2019). Online impulse buying behaviour: Case study on users of Tokopedia. *Journal of Digital Marketing and Halal Industry*. 1(1), 47-60.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*. 140(2), 5-53.
- Mirabi, V., Akbariyeh, H., & Tahmasebifard, H. (2015). A study of factors affecting on customers purchases intention. Case study: The agencies of Bono Brand Tile in Tehran. *Journal of Multidisciplinary Engineering Science and Technology*. 2(1), 267-273.
- Pena-Garcia, N., Gil-Sarua, I., Rodriguez-Orejuela, A., & Siqueira-Junior, J. R. (2020). Purchase intention and purchase behavior online: A cross-cultural approach. *Heliyon*. 6(2), 1-11.
- Shirmohammadi, M., Ebrahimi, M. R., & Ghane, N. (2014). Investigating and prioritizing the effective factors on online impulse buying in electronic commerce (Case study: Discount group sites in Iran). *European Journal of Business and Management*. 6(4), 142-152.
- Westland, J. C. (2010). Lower bounds on sample size in structural equation modeling. *Electronic Commerce Research and Applications*. 9(6), 476-487.

คุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบ
ภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย
The Effect of Professional Internal Audit Characteristics
on the Internal Audit Effectiveness in Higher Education Institution
of Thailand

พรรณษา เรือนน้อย¹ ณัฐนันท์ ฐิตียาปราโมทย์² สุขเกษม ลางกุลเสน³
Punsa Ruannoy, Natthanant Thitiyapramote, Sukasem Langkhunsan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบของมิติแต่ละด้านของคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในมืออาชีพ ได้แก่ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายใน ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายใน และแรงจูงใจทางวิชาชีพที่มีต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรในการครั้งนี้ คือ ผู้ตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย จำนวน 202 ราย ได้รับการตอบกลับจำนวน 46 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอย พบคุณในการตอบสมมติฐานการวิจัยผลการวิจัย พบว่า มิติทางด้านความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายในมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน ส่วนมิติด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายในและมิติด้านแรงจูงใจทางวิชาชีพไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน ดังนั้นนักตรวจสอบภายในควรมุ่งเน้นในการพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ (Keywords): คุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายใน; ประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน; สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

Abstract

The objective of this research was to test the impact among each of professional internal audit characteristics, including internal audit learning continuity,

Received: 2021-10-25 Revised: 2021-12-16 Accepted: 2021-12-17

¹ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง Rajamangala University of Technology Lanna Lampang. Corresponding Author e-mail: nong_law@hotmail.com

^{2 3} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University

internal audit expertise, and professional motivation on the internal audit effectiveness of public higher education institutions in Thailand by using questionnaires as a tool for data collection. The population in this study was 202 internal auditors of public higher education institutions in Thailand, receiving 46 responses. Data analysis was used statistical software such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis in response to the research hypothesis. The results show that the dimension of internal auditing expertist has positive impact with internal audit effectiveness. As for the internal audit learning continuity and professional motivation has not affect on internal audit effectiveness. Thus, internal audit should focus on developing skills to increase operational efficiency.

Keywords: Internal Audit Characteristics; Internal Audit Effectiveness; Higher Education Institution

บทนำ (Introduction)

การตรวจสอบภายในเป็นกิจกรรมการให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร การตรวจสอบภายในช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแล อย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ (The Institute of Internal Auditors : IIA, 2013) งานตรวจสอบภายในจึงถือเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารในการส่งสัญญาณเตือนเพื่อลดข้อผิดพลาดในการทำงาน โดยผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในยังเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของฝ่ายบริหารที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถลดความเสี่ยงต่อการทุจริตได้ ดังนั้นประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่ใช้เงินงบประมาณจากภาษีในการบริหารงาน

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในขึ้นเพื่อให้บุคลากรในทุกระดับสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และเพื่อลดข้อตรวจพบจากหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (<https://www.audit.go.th>) เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐซึ่งเป็นส่วนราชการในสังกัดของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีหน้าที่ต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ เพื่อสอบทานการจัดทำรายการการเงินประจำปีงบประมาณให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ รวมถึงตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การ

จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลังให้เป็นไปด้วยความสุจริต รอบคอบ และโปร่งใส แต่ที่ผ่านมายังมีการร้องเรียนเรื่องการทุจริตในวงการการศึกษาทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นต่อการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ส่งผลทำให้เกิดการเรียกร้องหามาตรการในการเข้ามาควบคุมดูแลการบริหารงบประมาณของสถาบันอุดมศึกษามากขึ้น (รัชนิดา โสมะและจิราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนา, 2560) กระบวนการในการตรวจสอบภายในที่ดีจึงต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการลดปัญหาการทุจริตในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยผู้ตรวจสอบภายในของแต่ละหน่วยงานจะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะที่เป็นมืออาชีพและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน

ผู้ตรวจสอบภายในจึงเป็นบุคลากรที่สำคัญต่อทุกหน่วยงาน ที่จะต้องปฏิบัติงานการตรวจสอบด้วยความสุจริต รอบคอบ โปร่งใส เที่ยงธรรม กล้าหาญ ปราศจากอคติ และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล (พระราชบัญญัติ วินัยการเงินการคลังของรัฐ, 2561) จึงจะส่งผลให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในมีความน่าเชื่อถือ แต่ถ้าผู้ตรวจสอบภายในมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และได้รับแรงจูงใจทางวิชาชีพที่แตกต่างกันอาจส่งผลต่อความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน เช่น การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบที่ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ไม่ทันกาล หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร จากการศึกษางานวิจัยในอดีตพบว่า คุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพสูงที่ผู้บริหารต้องการมี 7 ลักษณะได้แก่ ความซื่อสัตย์ การสร้างความสัมพันธ์ การเป็นพันธมิตร การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม มีความรู้ที่หลากหลาย และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Chambers & McDonald, 2013) นอกจากนั้นการประเมินประสิทธิผลของการตรวจสอบภายในต้องมีองค์ประกอบเกี่ยวกับกฎบัตร ประสพการณ์หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบ แผนความเสี่ยงการตรวจสอบ การประกันคุณภาพ แนวทางการตรวจสอบ และความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง (Azzali & Mazza, 2018) ดังนั้นคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในมืออาชีพที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในที่ดี จะต้องเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถนำความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายในมาสนับสนุนงานบริการให้ความเชื่อมั่น และงานบริการให้คำปรึกษาอย่างเป็นอิสระและเที่ยงธรรม รวมทั้งต้องมีแรงจูงใจทางวิชาชีพในการปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับนับถือจากผู้บริหารและหน่วยรับตรวจได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในที่เป็นมืออาชีพในมิติด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Learning Continuity) ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายใน (Internal Audit Expertise) และแรงจูงใจทางวิชาชีพ (Professional Motivation) ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน (Internal Audit Effectiveness)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในมืออาชีพด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายใน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

2. เพื่อศึกษาผลกระทบของคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในที่มีอาชีพรด้านความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายใน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

3. เพื่อศึกษาผลกระทบของคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในที่มีอาชีพรด้านแรงจูงใจทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมุ่งศึกษาคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในที่มีอาชีพรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling) ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ตรวจสอบภายในในสังกัดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย จำนวน 202 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามกลับมาจำนวน 46 ราย คิดเป็นร้อยละของการตอบกลับ (Respond rate) 22.77

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยเป็นคำถามให้เลือกตอบแบบคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Learning Continuity) ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายใน (Internal Audit Expertise) แรงจูงใจทางวิชาชีพ (Professional Motivation) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในสังกัดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะไปประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) ผลการประเมินพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.66 - 1.00 โดยแต่ละข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีคุณภาพน่าเชื่อถือ ผ่านเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ และมีค่า

ความเชื่อมั่นตามแนวคิดของ Cronbach โดยใช้ค่า Alpha Coefficient อยู่ระหว่าง 0.851 - 0.952 (Nunnally & Bernstein, 1994)

4. การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามผ่านทางระบบกูเกิลฟอร์ม (Google Form) และส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทางอีเมล หรือ LINE กลุ่มเครือข่ายผู้ตรวจสอบภายในหน่วยงานต่าง ๆ โดยรอการตอบกลับภายในเวลา 15 วัน หากยังไม่ได้ตอบรับกลับภายในระยะเวลาดังกล่าว จะทำการส่งแบบสอบถามและจะดำเนินการโทรติดต่อกลับไปในกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือเป็นครั้งที่ 2

4.2 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากแหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ สื่อสารสนเทศออนไลน์ เอกสารอื่น ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัย และนำมาใช้ในการพัฒนารอบแนวคิดการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ภาพรวมทั้งหมดของแบบสอบถามจะใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ถึง 3 เพื่อทดสอบผลกระทบระหว่างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายใน ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายใน และแรงจูงใจทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน ใช้สถิติในการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis : MAR)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 93.50) อายุระหว่าง 30 – 40 ปี (ร้อยละ 43.50) สถานภาพโสด (ร้อยละ 52.20) ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 65.20) ประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ปี และตำแหน่งงานในปัจจุบันเป็นผู้ตรวจสอบภายใน (ร้อยละ 50.00)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมิติความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

มิติความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน (CPIA)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายใน (IALC)	4.10	.67	มาก
2. ด้านความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายใน (IAE)	4.00	.64	มาก
3. ด้านแรงจูงใจทางวิชาชีพ (PM)	3.95	.64	มาก
โดยรวม	4.05	.57	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายใน (IALC) ($\bar{X} = 4.10$) ด้านความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายใน (IAE) ($\bar{X} = 4.00$) และด้านแรงจูงใจทางวิชาชีพ (PM) ($\bar{X} = 3.95$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน (IAF)	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. รายงานผลการตรวจสอบได้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์การตรวจสอบ	4.11	.67	มากที่สุด
2. รายงานเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร	4.09	.76	มาก
3. นำเสนอรายงานผลการตรวจสอบภายในต่อผู้บริหารและหน่วยรับตรวจได้อย่างทันกาล	3.87	.81	มาก
4. รายงานผลการตรวจสอบสามารถลดความเสี่ยงต่อการทุจริตได้	3.85	.70	มาก
5. ให้ข้อเสนอแนะที่หน่วยรับตรวจสามารถปฏิบัติได้จริง	4.07	.74	มาก
โดยรวม	4.00	.64	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ รายงานผลการตรวจสอบได้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์การตรวจสอบ ($\bar{X} = 4.11$) รายงานเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.09$) และให้ข้อเสนอแนะที่หน่วยรับตรวจสามารถปฏิบัติได้จริง ($\bar{X} = 4.07$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน

ตัวแปร	IAF	IACL	IAE	PM	VIFs
$\bar{X}$	4.00	4.10	4.00	3.95	
S.D.	0.64	0.67	0.64	0.64	
IAF	-	.590*	.675*	.562*	
IACL		-	.702*	.426*	1.974
IAE			-	.641*	2.744

PM	-	1.701

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่าตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ โดยใช้ค่า VIFs พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 1.701 – 2.744 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่พบปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Black, 2006) สามารถทดสอบสมมติฐานต่อไปได้

ตารางที่ 4 การทดสอบผลกระทบของความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายในกับประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน (IAF)	ความเป็นมืออาชีพของผู้ ตรวจสอบภายใน (CPIA)		t	p- value
	สัมประสิทธิ์ การถดถอย	ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.802	0.510	1.573	0.123
ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงาน ตรวจสอบภายใน (IALC)	0.231	0.145	1.587	0.120
ด้านความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ ภายใน (IAE)	0.327	0.162	2.015	0.050*
ด้านแรงจูงใจทางวิชาชีพ (PM)	0.231	0.142	1.630	0.111
F= 14.735 AdjR ² = .478 P=0.000				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายในด้านความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายใน มีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 สำหรับด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายในและด้านแรงจูงใจทางวิชาชีพ ไม่มีผลกระทบกับประสิทธิผลของการตรวจสอบภายในซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 และ 3

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัย คุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย พบว่าความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายในมิติด้านความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายใน มีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผล

ของการตรวจสอบภายใน เนื่องจากการมีแนวทางการตรวจสอบ (Audit Program) ที่ถูกต้องตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน การมีทักษะในการสื่อสารกับหน่วยรับตรวจ การมีรูปแบบในการปฏิบัติงานด้วยความสร้างสรรค์ การใช้วิจารณญาณในการแสดงความเห็นต่อข้อตรวจพบได้ตามหลักการที่ถูกต้องอย่างเป็นอิสระและเที่ยงธรรม การมีปฏิภาณไหวพริบ สามารถปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพได้อย่างครบถ้วน รวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รอบคอบ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยรับตรวจและผู้บริหารได้ล้วนมีผลมาจากความเชี่ยวชาญ ซึ่งจะสามารถส่งผลให้ ผู้ตรวจสอบภายในสามารถรายงานผลการตรวจสอบได้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์การตรวจสอบ ทันกาล เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร สามารถลดความเสี่ยงต่อการทุจริตได้ และหน่วยรับตรวจสามารถปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chambers & McDonald (2013) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในที่ผู้บริหารต้องการ พบว่ามีคุณลักษณะที่ผู้บริหารต้องการ 7 ประการได้แก่ความซื่อสัตย์ การสร้างความสัมพันธ์ การเป็นพันธมิตร การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม มีความรู้ที่หลากหลาย และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงอรรถณ แสงศิวะเวทย์ (2561) ยังได้กล่าวไว้ว่าทักษะของผู้ตรวจสอบภายในจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายใน ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรด้านการตรวจสอบภายในให้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายในจะส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ (ภคพล สุนทรโรจน์, 2556)

สำหรับความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายในมีมิติด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายใน ไม่มีผลกระทบกับประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน เนื่องจากการมุ่งมั่นพัฒนาตนเองด้วยการฝึกอบรมหลักสูตรด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต้องใช้งบประมาณสูง บางหน่วยงานได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ จึงมีข้อจำกัดในการคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการอบรมด้านวิชาชีพส่งผลให้บุคลากรไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องครบถ้วนทุกคน ประกอบกับผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63) มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ตรวจสอบภายใน จึงอาจถูกจำกัดสิทธิโดยให้หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน หรือหัวหน้าทีมตรวจสอบภายในเข้ารับการอบรมก่อน สอดคล้องกับ งานวิจัยของมาลีรัตน์ พัฒนตั้งสกุล และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ (2560) ที่ได้กล่าวไว้ว่าปัญหาของการตรวจสอบภายใน ส่วนใหญ่เกิดจากบุคลากรมีจำนวนน้อยกว่าปริมาณงาน ผู้ตรวจสอบภายในขาดความรู้ ไม่มีการพัฒนาตนเอง เนื่องจากอุปสรรค คือ สถานที่-เวลาไม่เอื้ออำนวยและไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร เป็นต้น

นอกจากนั้นความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายในมีมิติด้านแรงจูงใจทางวิชาชีพ ไม่มีผลกระทบกับประสิทธิผลของการตรวจสอบภายใน เนื่องจากผู้ตรวจสอบภายในขาดสิ่งสนับสนุนที่เป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการตรวจสอบภายในประจำปีที่ตั้งไว้ เพื่อให้ได้มาซึ่งการเป็นที่ยอมรับนับถือจากผู้บริหารและหน่วยรับตรวจและการนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ทั้งความก้าวหน้าในตำแหน่งงานและค่าตอบแทนตามความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Buelens & Broeck (2007) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความแตกต่างของแรงจูงใจในการทำงานระหว่าง

องค์กรภาครัฐและเอกชนในเบลเยียม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าพนักงานขององค์กรภาครัฐมีแรงจูงใจจากภายนอกน้อยลงจากความแตกต่างในลำดับชั้นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของแรงจูงใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ความรู้เชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่จากงานวิจัยนี้คือ ความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายในด้านความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายในมีผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน ซึ่งนักตรวจสอบภายในควรมุ่งเน้นพัฒนาตนเองในการเพิ่มทักษะการจัดทำแนวทางการตรวจสอบ (Audit Program) ที่ถูกต้องตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ทักษะในการสื่อสารกับหน่วยรับตรวจและผู้บริหาร ทักษะการใช้วิจารณญาณในการแสดงความเห็นต่อข้อตรวจพบได้ตามหลักการที่ต้องอย่างเป็นอิสระและเที่ยงธรรม เพื่อให้ นักตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง ระวังผู้ประกอบการวิชาชีพได้อย่างครบถ้วน และสามารถรายงานผลการตรวจสอบได้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์การตรวจสอบอย่างทันกาล และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของผู้ตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในในยุคดิจิทัล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือ ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและละเอียดมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้ตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และกลุ่มผู้ตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน หรือกลุ่มผู้ตรวจสอบภายในของประเภทธุรกิจอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของนักตรวจสอบภายในมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 27 ก. หน้า 1-23.
- ภคพล สุนทรโรจน์. (2556). ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มาลีรัตน์ พัฒนตั้งสกุล และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 6(1), 103-114.

- รัชนิดา โสมะและจีราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนา. (2560). กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 11(2), 162-173.
- อรพรรณ แสงศิวะเวทย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายในในมุมมองของผู้ตรวจสอบภายใน. วารสารระบบสารสนเทศด้านธุรกิจ (JISB). 4(3), 26-39.
- Azzali, S., & Mazza, T. (2018). *The Internal Audit Effectiveness Evaluated with an Organizational, Process and Relationship Perspective*. International Journal of Business and Management. 13(6), 238-254.
- Black, K. (2006). *Business Statistic for Contemporary Decision Making*. 4th ed. USA: John Wiley & Son.
- Buelens, M. & Broeck, H. V. d. (2007). *An analysis of differences in work motivation between public and private sector organizations*. Public Administration Review 67(1), 65-74.
- Chambers, R. & McDonald P. (2013). *7 Attributes of Highly Effective Internal Auditors*. Robert Half International Inc. and The Institute of Internal Auditors, strictly reserved, 1-12.
- Conway, N. & Briner, R., 2002; Coyle-Shapiro, J. A.M. (2002). *Full-time versus part-time employees: Understanding the links between work status, the psychological contract, and attitudes*. Journal of Vocational. 61, 279-301.
- Coyle-Shapiro, J. A.M. (2002). *A psychological contract perspective on organizational citizenship behavior*. Journal of Organizational Behavior. 23(8), 927-946.
- Endaya, K. A., & Hanefah, M. M. (2013). *Internal Audit Effectiveness: An Approach Proposition to Develop the Theoretical Framework*. Research Journal of Finance and Accounting. 4(10), 92-102.
- Endaya, K. A., & Hanefah, M. M. (2016). *Internal auditor characteristics, internal audit effectiveness, and moderating effect of senior management*. Journal of Economic and Administrative Sciences. 32(2), 160-176.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory*. New York, NY: McGraw- Hill; 1994

**การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก
วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
Development of Learning Achievement by Using Active Learning
On the Buddhist Subject for Grade Six Students**

พระมหาสิทธิโชค สิริวัฒนโณ (อินทร์ปิบูลย์)¹ สมชัย ศรีนोक² นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ³
PhramahaSittichok Siriwanno (Inpi boon), Somchai Srinok, Niwes Wongsuwan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ 3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดจระเข้มหาบุรุษ ตำบลจระเข้มหาบุรุษ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม จำนวน 4 ชุดการเรียนรู้ (2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test dependent ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.75 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 80.08 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้เชิงรุกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนา; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; การเรียนรู้เชิงรุก

Received: 2021-09-16 Revised: 2021-11-10 Accepted: 2021-11-218

¹ สาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Social Studies Teaching, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: sairoong.bub@mcu.ac.th

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Abstract

This research work which was a kind of Pre-Experimental Research was presented with 3 objectives as follows: 1) To develop the active learning method to be effective along the standard criterion of 80/80. 2) To compare the Learning Achievement of students and 3) To study the satisfaction of students in the 6th grade by Using Active Learning on the Buddhist Subject. The sampling group of 17 students used in this research work which is selected with specific selection methods was the students in the 6th grade of Primary School of Wat Chorakhay Yai, Chorakhay Yai Sub-district, Bang Plama District, Suphanburi Province. The tools used in this research work were as follows: 1) The 4 sets of Buddhist subject of active learning about Buddhist sermon 3 and karma. 2) The achievement measurement form of learning. 3) The satisfaction measurement form of students. All of data in this research work analysed with Percentage, Means, Standard Deviation and T-test dependent. The results of the research work were as follows: 1) The result of the pre-test for the Active Learning of Buddhist Subject about Buddhist sermon 3 and karma was effective with the Average Mean process of 78.75 %. Moreover, the result of the post-test was effective with the Average result of 80.08 % along the standard criterion of 80/80 2) Students who were taught with active learning teaching had the achievement after learning higher than before learning with statistical significance at .05. 3) Students were so satisfied with active learning teaching had skills in a very high level with statistical significance at .05.

Keywords: Development; Learning Achievement; Active Learning

บทนำ (Introduction)

สภาพสังคมในทศวรรษใหม่ ซึ่งเป็นยุคแห่งความรวดเร็วและเทคโนโลยี ความล้ำสมัยด้านการสื่อสาร มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมก่อให้เกิดการหลอมรวมด้านระบบความคิดและความเชื่อของคนในสังคม ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียนซึ่งอยู่ท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลง การศึกษาถือเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมืองที่ดีมีวินัย และมีคุณภาพของสังคม ประเทศ และของโลก ตลอดจน มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการ ปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ จากผลการวิจัยของ World Economic Forum พบว่า การจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพจะส่งผลให้นักเรียนที่จบออกไปแล้วไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการทำงานและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Global Competitive Report 2014-2015, 2563)

การศึกษาของประเทศไทยในยุค 4.0 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ กำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย คือ ตอบสนอง วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยจะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก และมีคุณลักษณะ ด้านผู้เรียนรู้ ได้แก่ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อก้าวทันยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักษ์ และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมาอาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียง มีความ มั่นคง ในชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

แม้ว่าการปฏิรูปการศึกษาของไทยจะเริ่มตั้งแต่ปี 2542 ถึงปัจจุบันก็ตาม แต่เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบขององค์กรบริหารจัดการแบบลอกเลียนประเทศอื่นมา แม้จะใช้งบประมาณการศึกษามาก แต่ก็เป็นการใช้งบประมาณและกำลังคนอย่างด้อยประสิทธิภาพ ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านการให้บริการการศึกษาได้ไม่ทั่วถึง ไม่เป็นธรรม และคุณภาพการศึกษาเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่อยู่แต่ภายในชั้นเรียน เด็กส่วนใหญ่จะใช้เวลาเรียนทั้งหมดอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น เด็กเรียนมากแต่ขาดทักษะที่จะนำไปใช้ในการทำงานในชีวิตจริง ทั้งนี้เพราะครูจะสอนโดยวิธีบรรยายและให้ความรู้แก่นักเรียนผ่านการฟัง จด และท่องจำเป็นหลัก ไม่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดวิเคราะห์และต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตจริง ส่งผลเชิงลบต่อพฤติกรรมผู้เรียนส่วนใหญ่ คือ ไม่ชอบคิด วิเคราะห์ไม่เป็น คิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ไม่ได้ ไม่สามารถหาคำตอบได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) และจากผลการประเมินแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564): ระยะครึ่งแผนฯ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน (คะแนน O – Net) ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ต่ำ ผลการประเมินความสามารถของผู้เรียนในด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ (PISA) ยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานการพัฒนาครูผู้สอน ส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ซึ่งไม่สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกันเอง ในการเพิ่มทักษะและเทคนิคการสอนที่ดี รวมถึงการจัดสรรอัตราากำลังครูในสาขาการสอนต่าง ๆ ตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาที่ห่างไกลยังไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการขาดครูที่มีคุณภาพในสาขาการสอนที่ขาดแคลน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563—2565) เมื่อวิเคราะห์จากรายงานดังกล่าวนี้จะพบว่า การจัดการศึกษามีปัจจัยหลักที่สัมพันธ์เกื้อกูลกัน ได้แก่ ผู้เรียน ครู/ผู้บริหาร หลักสูตร และการวัดผลและการประเมินผล ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทโดดเด่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากรายงานการประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่ (สูงสุมาโรวิทโยภาส) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554) รอบที่ 3 พ.ศ. 2554-2558 พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพระดับดีขึ้นไปมีจำนวน 10 ตัวบ่งชี้ มีคุณภาพระดับพอใช้ จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ ซึ่งตัวบ่งชี้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของผู้เรียนอยู่ในลำดับที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 60 ในขณะที่ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น และตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับพอใช้ หากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและด้านครูผู้สอนยังต่ำลงมากกว่าตัวชี้วัดด้านอื่น ๆ ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งครูผู้สอนสามารถที่จะพัฒนาชุดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเทศไทยในยุค 4.0 หรือบริบทของท้องถิ่นได้หลากหลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการมีมติให้ครูและสถานศึกษาจัดทำเป็นแผนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่วิธีการสอนเชิงรุก (Active Learning) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถาม อภิปรายร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: 4) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของพระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหาพล) และคณะ, (2562) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจนเกิดความรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ดีและนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ ได้มีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนได้เรียนรู้สถานการณ์จำลอง มีการลงปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพดีขึ้น

การส่งเสริมครูและสถานศึกษาให้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ในงานวิจัยฉบับนี้ได้นำ กลุ่มสาระที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนในการปรับตัวและรู้เท่าทันตามสภาพการณ์ของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ “กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม” เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมเป็นวิชาหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ ได้กำหนดมาตรฐานให้ผู้เรียนเรียนรู้เข้าใจประวัติความสำคัญของศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เข้าใจและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี ดังนั้น การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม อันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคมอย่างมีความสุข การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุก จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต้องการศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก ด้วยการนำหลักธรรม เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีทักษะในการพัฒนาชีวิต มีความเข้าใจมีความรู้ความสามารถอย่างลึกซึ้งในหลักธรรมที่ทำให้ชีวิตผู้ฝึกปฏิบัติประสบความสำเร็จ มั่นคง และยั่งยืน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ในการศึกษา เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 6 ครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) จึงยึดกรอบแนวคิดทฤษฎีของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: 4) และทำการทดลองโดยใช้รูปแบบ One Group Pre-test Post-test Design (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 109)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้เรียนที่กำลังเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 17 คน ที่โรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่ ตำบลจระเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากเนื่องจากผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเพียง 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม จำนวน 4 ชุด ใช้เวลาในการสอน จำนวน 4 คาบ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านแล้ว 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.30 -0.40 ขึ้นไป

ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27-0.60 ค่า IOC แบบวัดผลสัมฤทธิ์ เฉลี่ย 0.99 เลือกไว้จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้ง 4 ชุดเฉลี่ย 0.85 แบบประเมินความพึงพอใจมีค่า IOC เฉลี่ย 1.00

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบในการจัดชุดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ปรับแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคู่มือการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบการเรียนรู้ แล้วนำผลการตรวจสอบมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) หาค่าวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-test) และ (Post-test) มีค่า IOC = 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) การหาค่าประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ใช้สูตร E_1/E_2 และ 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนและการทดสอบความพึงพอใจ เป็นการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ t-test (Dependent Samples) (สมนึก ภัททิยธนี, 2544)

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ผลการทดสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.75 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 80.08 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้เฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ตอนที่ 3 ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจาการเรียนรู้จบแต่ละชุด มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการใช้ชุดการเรียนรู้เชิงรุก ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.75 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 80.08 สอดคล้อง

กับสมมติฐานข้อที่ 1 และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และสอดคล้องกับสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวไว้ว่า (1) ช่วยส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณ์ญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงและมีการใช้วิจารณ์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับทิศทางการเรียนรู้ ค้นหาสไตล์การเรียนรู้ของตนเอง สู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจด้วยตนเอง (Metacognition) ดังนั้น จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูง (Higher order thinking) ในการมีวิจารณ์ญาณ การวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน ตัดสินใจ และการสร้างสรรค์ (2) ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม (3) ช่วยทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียน และทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้อย่างหลากหลาย ผู้เรียนเลือกเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เกิดความรับผิดชอบและทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ และ (4) ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียนและตัวครู เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท แสวงหาวิธีการ กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สิ่งเหล่านี้ จะทำให้ครูเกิดทักษะในการสอนและมีความเชี่ยวชาญในบทบาท หน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นการ ความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) สอดรับกับแนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เพื่อแสดงออกถึงตัวตนและศักยภาพของตัวเอง ส่วนครูผู้สอนต้องมีความตระหนัก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ๗ มีประสิทธิภาพ 84.15/83.63 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ งานวิจัยของ หยาตพิรุณ พวงสุวรรณ (2558) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดง นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.16 / 81.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 และงานวิจัยของ พระมหาอภิพงศ์ ภูริวัฒน์ (คำหงษา) และคณะ (2561) ทำการวิจัย การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้าง

ขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1) 87.61/ (E_2) 84.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ปกติ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากกว่าเน้นที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีการประเมินผลร่วมกัน ทำให้บทบาทของผู้สอนเปลี่ยนไปจากเป็นผู้ให้ความรู้โดยการบรรยาย มาเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับผู้เรียน โดยผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ด้วยเทคนิคที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความน่าสนใจ และให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น การพูด การอ่าน การเขียน การร่วมกันอภิปรายกับเพื่อน การนำเสนองาน ตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การค้นคว้าหาความรู้ การค้นหาคำตอบ และเกิดแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างผู้เรียน จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปสรุปเป็นความคิดรวบยอด สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะดังนี้ (1) จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (2) จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด (3) จัดให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (4) จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน สร้างร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน (5) จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงานและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการกิจต่าง ๆ (6) จัดกระบวนการเรียนที่สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (7) จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง (8) จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร หรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอด (9) ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง และ (10) จัดกระบวนการสร้างความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุป สอดคล้องกับผลวิจัยของ พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 งานวิจัยของ พระมหาอภิพงศ์ ภูริวิฑฒโน (คำหงษา) และคณะ (2561) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้เท่ากับ 26 หลังการใช้ เท่ากับ 34 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าต่ำกว่าระดับ .05 และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ 84.95 สูงกว่าเกณฑ์คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ 80 และงานวิจัยของ หยาตพิรุณ พวงสุวรรณ (2558) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .055. 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการใช้การเรียนรู้เชิงรุก เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจ พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยทุกด้านเท่ากับ 4.01 อยู่ในระดับมาก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ เนื่องจากนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกับเพื่อนในการสืบค้นหาคำตอบ ด้วยการร่วมอภิปราย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปรวบรวมความรู้ และร่วมนำเสนอ . สร้างความรู้และทำความเข้าใจ ผ่านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปรวบรวมความรู้ที่ได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจารณญาณ ในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ข้อมูลในการสร้างงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ สกินเนอร์ (อ้างใน ภพ เลหาไพบูลย์, 2540) ได้กล่าวกระบวนการเรียนการสอนจะต้องมีสื่อที่ดีถ้าการเลือกใช้สื่อเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมแล้วความรู้ความเข้าใจการแสวงหาความรู้และความพึงพอใจจะสะสมเป็นระบบแล้วผลของการตอบสนองของผู้เรียนต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อการเรียนการสอนก็จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ

และความพึงพอใจจากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า วิธีการสร้างความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องมีการใช้จิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน เช่น การเสริมแรง การสร้างแรงจูงใจการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การให้คิดค้นหาคำตอบให้กับตนเองตลอดจนการใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพได้อย่างเหมาะสม กับเนื้อหาจุดประสงค์ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้สอนถ่ายทอดให้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ พระมหาอภิพงศ์ ภูริวฑฒโน (คำหงษา) และคณะ (2561: 28-29)

ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ครู/ผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิคการสอนอื่นๆ เช่น การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบทบทวน โดยผู้เรียน หรือการเรียนรู้แบบใช้เกมที่สอดคล้องกับหลักการในแต่ละขั้นตอนได้หลากหลายรูปแบบตามเนื้อหาการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของผู้เรียน

1.2 ครู/ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจในขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมเรียนรู้ให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้ และควรเตรียมความพร้อมในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการสืบค้นหาความรู้และความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งเตรียมสื่อที่เป็นเทคโนโลยีให้พร้อมใช้ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม

1.3 ครู/ผู้สอนควรชี้แจงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน รวมถึงบทบาทหน้าที่ของครูหรือผู้สอนในแต่ละขั้นตอน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมให้สะดวกและเป็นไปตามวัตถุประสงค์

1.4 ประเภทของปัญหาที่นำมาสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นผู้เรียน ควรเลือกใช้ประเภทสถานการณ์ปลายเปิดที่มีความซับซ้อนพอเหมาะกับระดับชั้น เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้ในการเรียนรู้ และมีความเชื่อมโยงครอบคลุมสาระการเรียนรู้ได้มากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2.2 ควรมีการศึกษาชุดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด รายวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแบบมีวิจารณญาณ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชวาล แพรัตกุล. (2556). *เทคนิคการเขียนข้อสอบ*. กรุงเทพฯ: แพรวอินเตอร์เนชั่นแนล.

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (25556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 5(1), 7- 19.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. *หลักการและทฤษฎีแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2528). *การวัดผลและการประเมินผลทางการศึกษา*. มหาสารคาม: ปริดาการพิมพ์.
- พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหาพล) และคณะ. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกสาระหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยปริทรรศน์*. 6(3), 1148-1160..
- พิสมัย แสงพันธ์. (2560). *การสร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส. 203 เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับทวีปเอเชีย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521*. วิทยานิพนธ์.ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ นวลแก้ว. (2560). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. รายงานการวิจัย. สงขลา: โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก).
- ภพ เลหาไฟบูลย์. (2540). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- หยาดพิรุณ วงสุวรรณ. (2558). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สมใจ บุญอุรุพิณบุญ. (2561). *การสร้างชุดการสอน เรื่องการขนส่งและการคมนาคมในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลักสูตรแกนกลาง 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2544). *โรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่/สูงสุมารวินโยภาส*. มปท.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ ท้นโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร”. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
Development of Learning Management for Buddhist Subject
by Using Active Learning to develop Skills for Analyze
of the 6th Primary Students

พระยุทธนา มาลาวิโส (มาลาวงษ์)¹ สมชัย ศรีนोक² นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ³

PhraYuttana Malawangso (Malawong), Somchai Srinok, Niwes Wongsuwan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. หาประสิทธิภาพของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 3. เปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ 4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านรางกระทุ่ม ตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต จำนวน 4 ชุดการเรียนรู้ (2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และ (4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 79.92 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 81.07 ซึ่งมีประสิทธิภาพตาม

Received: 2021-09-16 Revised: 2021-10-12 Accepted: 2021-10-15

¹ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Social Studies Teaching, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: sairoong.bub@mcu.ac.th

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

เกณฑ์ 80/80 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุกมีทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีสอนแบบเชิงรุกอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords): วิธีสอนแบบเชิงรุก ; ทักษะการคิดวิเคราะห์

Abstract

This research work which was a kind of Pre-Experimental Research was presented with 4 objectives as follows: 1) To find the effectiveness of development of learning management for Buddhism subject by using active learning to develop skills for analyze of the 6th Primary students along the criterion of 80/80. 2) To compare the achievement of development of learning management. 3) To compare the achievement of analyzing skill development and 4) To study the satisfaction of students towards development of learning management for Buddhist subject by using active learning of development of skills for analyze. The sampling group of 21 students used in this research work which was selected with specific selection methods was the students in the 6th level of Primary School of Baan Rang Kratoom, Pai Kwang Sub-district, Muang District, Suphanburi Province. The tool used in this research work was 1) The 4 sets of active learning management of Buddhism subject about Tri Sikkha and Buddhist Proverbs. 2) Learning achievement measurement form. 3) Analyzing skills measurement form. 4) The students' satisfaction assessment form. All of data in this research work analyzed with Percentage, Means, Standard Deviation and T-test dependent. The results of the research work were as follows: 1) The results of the pre-test for The Development of Learning Management for Buddhist Subject By Using Active Learning to develop Skills for Analyze of the 6th Primary Students was effective with the Mean process of 79.92 %. The result of the post-test was effective with the Average result of 81.07 % along the standard criterion of 80/80. 2) Students who were taught with active learning teaching had the achievement after learning higher than before learning with statistical significance at .05. 3) Students who were taught with active learning teaching had skills of analysis after learning higher than before learning with statistical significance at .05. 4.) Students were so satisfied with active learning teaching had skills in the high level with statistical significance at .05.

Keywords; Active Learning; Skills for Analyze

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่ต้องได้รับการพัฒนาทุกช่วงวัย ดังปรากฏความตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งสร้างสังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคน คิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้ในหมวด 4 มาตรา 24 ระบุว่า ครูควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้นว่า ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ซึ่งสมรรถนะสำคัญประการหนึ่งคือ ความสามารถในการคิดของนักเรียน โดยเฉพาะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การคิดวิเคราะห์ (Analysis Thinking) เป็นการแบ่ง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วนๆ เพื่อ ค้นหาว่ามียุทธศาสตร์ประกอบย่อยๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไรและมีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กันอย่างไร (สุวิทย์ มูลคำ, 2553) ดังนั้น การคิดวิเคราะห์ จึงเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดด้านอื่น ๆ ที่สูงขึ้น ซึ่งเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, (2553) กล่าวว่า มีกิจกรรมที่ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ 1) การสังเกต จากข้อมูลมาก ๆ สามารถสร้างเป็นข้อเท็จจริงได้ 2) ข้อเท็จจริง จากการรวบรวมข้อเท็จจริง และการเชื่อมโยงข้อเท็จจริงบางอย่างที่ขาดหายไป สามารถให้มีการตีความได้ 3) การตีความ เป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของการอ้างอิง จึงทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยเบื้องต้น 4) การตั้งข้อสงสัยเบื้องต้น ทำให้สามารถมีความคิดเห็น 5) ความคิดเห็น เป็นการแสดงความคิดเห็นจะต้องมีหลักและเหตุผลเพื่อพัฒนาข้อวิเคราะห์ ดังนั้น ครูจึงเป็นปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ นอกจากจะมีหลักสูตรการวัดผลประเมินผล สิ่งแวดล้อม และผู้เรียนแล้ว ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ดังนั้น แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนนั้น ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนให้เอื้อต่อการเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์

นับแต่ในสองทศวรรษที่ผ่านมา การส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับผู้เรียน ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ผลการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนยังทำได้ในขอบเขตจำกัด และยังไม่บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการ (สุนทรพจน์ ดำรงพานิช, 2563) จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พบว่า ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ในภาพรวมจะอยู่ในระดับดีมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มตัวบ่งชี้ จะพบว่ากลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน รายตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมี

คุณภาพระดับพอใช้คิดเป็นร้อยละ 57.53 ยังมีค่าร้อยละต่ำสุด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555) จากรายงานฉบับดังกล่าวจะพบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีค่าร้อยละต่ำสุดได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น

ทั้งนี้กลุ่มตัวบ่งชี้ที่ได้คะแนนต่ำสุดมักเป็นตัวบ่งชี้พื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนและบ่งบอกถึงการจัดการเรียนการสอนของครู จึงจำเป็นต้องเพิ่มเทคนิคการสอนเพื่อมุ่งพัฒนาทักษะและกระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งประกอบไปด้วย การสอนคิดวิเคราะห์ ความสำคัญ หาความสัมพันธ์ และคิดวิเคราะห์หลักการ ผู้เรียนควรได้พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้รูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ได้แก่ วิธีการสอนเชิงรุก (Active Learning) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วารินทร์พร ฟินเฟื่องฟู (2562) สรุปว่า การจัดการเรียนรู้ Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชี้แนะ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน และการนำเสนอข้อมูล ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สามารถบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เรียนรู้และเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง และถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ดังนั้น ควรมีการพัฒนาชุดการเรียนรู้ที่สอนแบบเชิงรุกในทุกกลุ่มสาระ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ อย่างเต็มศักยภาพ และกลุ่มสาระหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการปรับตัวและรู้เท่าทันตามสถานการณ์ของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่อยู่รอบตัวของผู้เรียนคือ “กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม”

หลักพุทธธรรมในราวิชาพระพุทธศาสนา ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม เป็นวิชาหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ ได้กำหนดมาตรฐานให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจประวัติความสำคัญของศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เข้าใจและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี ดังนั้น การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม อันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในช่วงที่ผ่านมา พบว่ายังมีปัญหาหลายด้าน เช่น จากรายงานการวิจัยของพระปลัดสาธิต อมโร (จินตารอง) (2558: บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกระบวนการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อย เนื่องจากครูใช้วิธีการสอนที่ไม่ค่อยเป็นระบบ และกระบวนการเรียนขาดแรงจูงใจ ในด้านสื่อการเรียนรู้ ไม่มีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ส่วนมากมีเพียงการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น และในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นเพียงบางส่วนของเนื้อหาวิชานั้น การทดสอบเนื้อหาวิชามีความยากเกินไป

อาจกล่าวได้ว่า ครู อาจารย์ที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา นับเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลในการปลูกฝังและกล่อมเกลาด้านองค์ความรู้ การคิด และการปฏิบัติดีทั้งทาง กาย วาจา และใจ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต้องการศึกษาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ด้วยวิธีการสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาจัดทำเป็นชุดพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ มีความกระตือรือร้นในการเรียน มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ มีความเข้าใจ มีความรู้ความสามารถอย่างลึกซึ้งในหลักพระธรรม และนำไปฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคมอย่างปึกคึก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ขั้นตอน (Pre-Experimental Research) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ขั้นที่ 2 การสร้างแบบทดสอบ และ 3) การดำเนินการทดลอง มีกระบวนการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ที่โรงเรียนบ้านรางกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณ ซึ่งเป็นผู้เรียนที่กำลังเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 21 คน เนื่องจากผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเพียง 1 ห้องเรียน ประกอบด้วย 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการสอนแบบเชิงรุก 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และผลความพึงพอใจของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิด ประกอบด้วย 1) ชุดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก 2) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ 3)

แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบปรนัยวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบเชิงรุก เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ (ประเภท มาก $\leftarrow \rightarrow$ น้อย)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ใช้สถิติค่าร้อยละ 2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) การเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ ก่อนและหลังเรียน และการทำกิจกรรมระหว่างเรียน และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples) เพื่อทดสอบสมมติฐานทางสถิติ (สมนึก ภัททิยธนี, 2558) โดยกำหนดนัยสำคัญที่ ระดับ 0.05

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต ผลการทดสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรูก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 79.92 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 81.07 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1
2. ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2
3. ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3
4. ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังจากการเรียนจบแต่ละชุด มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบเชิงรุกอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลจากการทดลองภาคสนามกับกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน พบว่า ชุดการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต ทั้ง 4 ชุด จะประกอบด้วย ตัวชี้วัดสาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ชี้นำงานและหรือภาระงาน กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล และเครื่องมือวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นชุดการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดที่สัมพันธ์กับไตรสิกขาสาม คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ส่วนพุทธศาสนสุภาษิต ก็สอดคล้องกับเรื่องศีล ข้อที่กล่าวถึงการพูด

สรุปได้ว่า การใช้ชุดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิด ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 79.92 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 81.07 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชา วิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฯ มีประสิทธิภาพ 84.15/83.63 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพงษ์ สุพรม (2561) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 83.27/81.73 งานวิจัยของอาริตา ฮูลูเจ๊ะ และคณะ (2560) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การบวกและการลบพหุนามโดยใช้วิธีสอนแบบแอคทีฟเลิร์นนิง (Active Learning) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 81.26/81.22 (E_1/E_2) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก ด้วยการเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากกว่าเน้นที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีการประเมินผลร่วมกัน ทำให้บทบาทของผู้สอนเปลี่ยนไป จากเป็นผู้ให้ความรู้ด้วยการบรรยาย มาเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับผู้เรียน โดยผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความน่าสนใจ และให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น การพูด การอ่าน การเขียน การร่วมกันอภิปรายกับเพื่อน การนำเสนองาน ตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การค้นคว้าหาความรู้ การค้นหาคำตอบ และเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างผู้เรียน จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปสรุปเป็นความคิดรวบยอด อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น และ

กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งอาจเรียกได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในระดับชั้นเรียน กล้าแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถามโต้ตอบกัน เกิดการช่วยเหลือกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้เร็วจะช่วยอธิบายความเข้าใจให้เพื่อนฟัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ เพทเธอร์สัน (Peterson) (2001) กล่าวว่าองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกต้องประกอบด้วย 1) กระบวนการศึกษาของการศึกษามีความต่อเนื่อง 2) ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม 3) การอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และอื่นๆ 4) ต้องมีความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และ 5) ควรพัฒนาให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อย่างมีความรับผิดชอบ และควรรู้ว่าผู้เรียนต้องเรียนอะไร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น วิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพงษ์ สุพรม (2561) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก และมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของพระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหาพล) และคณะ (2562) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารระเหยที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สารระเหยที่พลเมือง ผลการวิจัยพบว่า ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 15.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = 2.725 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 24.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = 2.893 เมื่อนำไปทดสอบค่า t-test พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ทักษะการคิดวิเคราะห์ พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์มีคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุกแล้วจะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการ

เรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมากกว่าการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ต่อเนื้อหาที่เรียน ทั้งนี้ยังกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมและสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอีกด้วย จากการสังเกตนักเรียนพบว่าการวิเคราะห์สถานการณ์ สามารถจำแนกได้อย่างสมเหตุสมผล (มีทักษะความคิดด้านการวิเคราะห์เนื้อหา) ร่วมกันวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างเหตุปัจจัยกับผลที่ปรากฏขึ้น เชื่อมโยงกับหลักไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต (มีทักษะด้านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์) และร่วมกันวิเคราะห์หลักของไตรสิกขาที่มีผลสรุปว่า เป็นวินัยพื้นฐานในการประพฤติหรือปฏิบัติของมนุษย์ทุกเพศทุกวัย หรือเป็นหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกเพศทุกวัย (ด้านการวิเคราะห์หลักการ) ผลการวิจัยนี้มีผลสอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553) กล่าวว่า กิจกรรมที่ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ได้แก่ 1) การสังเกตจากข้อมูลมาก ๆ สามารถสร้างเป็นข้อเท็จจริงได้ 2) ข้อเท็จจริง จากการรวบรวมข้อเท็จจริง และการเชื่อมโยงข้อเท็จจริงบางอย่างที่ขาดหายไป สามารถให้มีการตีความได้ 3) การตีความเป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของการอ้างอิง จึงทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยเบื้องต้น 4) การตั้งข้อสงสัยเบื้องต้น ทำให้สามารถมีความคิดเห็น 5) ความคิดเห็น เป็นการแสดงความคิดจะต้องมีหลักและเหตุผลเพื่อพัฒนาข้อวิเคราะห์ นอกจากนั้น เป็นกระบวนการที่อาศัยองค์ประกอบเบื้องต้นทุกอย่างร่วมกัน โดยทั่วไปนักเรียนจะไม่เห็นความแตกต่างระหว่างการสังเกตและข้อเท็จจริง หากนักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างก็จะทำให้นักเรียนเริ่มพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ พิษณุกันธิยะ (2559) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังได้รับการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น นักเรียนมีทักษะการการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ พัชรี นาคผง (2562) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD ผลวิจัยพบว่า 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ๑ อยู่ในระดับดี และ 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

4. ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ พบว่า ระดับความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนโดยภาพรวมเท่ากับ 4.19 มีความพึงพอใจในระดับมาก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจเป็นเพราะนักเรียนรู้สึกมีความสุข สนุกสนาน มีอิสระในการเรียนรู้ ได้แสวงหาเหตุปัจจัยของปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม มีความสนใจในการศึกษาสถานการณ์และค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้นๆ อย่างกระตือรือร้น กิจกรรมช่วยนักเรียนเข้าใจเนื้อหาเรื่องไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิตได้มากขึ้น และมีการนำเสนอรายงานหน้าชั้นด้วยความมั่นใจ ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลวิจัยของ สิทธิพงษ์ สุพรม (2561) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้สอน/ครู สามารถเพิ่มเติมหรือลดขั้นตอนได้ตามสถานการณ์ของห้องเรียนและสภาพของนักเรียน

1.2 ควรจัดสรรเวลาให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนอย่างพอเพียง เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

1.3 ครู/ผู้สอนควรชี้แนะถึงการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ให้กำลังใจนักเรียนในการนำเสนอรายงานเพื่อให้นักเรียนมั่นใจในตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนในห้องเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการจำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก ศึกษาเฉพาะการใช้วิธีการสอนแบบปัญหาเป็นฐาน เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ การสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.

พระปลัดสาธิต อมโร (จินดารอง). (2558). *การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ใน*

โรงเรียนประถมศึกษา ปีที่ 6 เขตบางคอแหลม สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธ

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พัชรี นาคผง. (2556). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชญะ กันธิยะ. (2559). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พรทิพย์ นวลแก้ว. (2560). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. รายงานการวิจัย. สงขลา: โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก).
- พระมหาภินันท์ นนทภาณี (คำหาพล). (2562). ผลการสอนแบบอริยสัจสี่ เรื่องหลักธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสุริยาอุทัยพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมหาจุฬานาครธรรม. 6 (3), 62.
- วารินทร์ พินเฟื่องฟู. (2562). การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 9 (1), 57.
- สิทธิพงษ์ สุพรหม. การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิจัยและประเมินผลอุปสรรค. 7 (2), 61.
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2551). ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ซี ซี นอลลิติจลิ้งค์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2553). วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2558). การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพฯ: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). รายงานการประเมินคุณภาพรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านรางกระทุ่ม. สุพรรณบุรี: โรงเรียนบ้านรางกระทุ่ม ตำบลไผ่ขวาง อำเภอมะเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี.

**การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
Learning Management By Using Dhammasagajsa For Deverlopment
Buddhist Subject of The 6th Primmary Students**

พระภาสกร พุทธสรโณ (จันทร์เทศ) ¹ ชาวล ศิริวัฒน์² นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ³
PharPhassagorn Phuttasarano (Chanthes), Chaval Siriwat, Niwes Wongsuwan

บทคัดย่อ (Abstract)

วิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์นในรายวิชาพระพุทธศาสนา 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์น ใช้วิจัยแบบหนึ่งกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 48 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้แบบธรรมสาส์น จำนวน 30 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการเรียนรู้การสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องพุทธประวัติและชาดก โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบธรรมสาส์น พบว่า ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น เพราะผู้เรียนได้สนทนา สอบถามในเรื่อง หรือมุมมองที่ตนเองสนใจ ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ในระหว่างที่ทำการเรียนการสอน ผู้สอนได้สร้างกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทศนคติ ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง มีครูเป็นโค้ชคอยให้คำปรึกษา ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และอธิบายโดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล 2. ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน

Received: 2021-09-16 **Revised:** 2021-10-12 **Accepted:** 2021-10-27

¹ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Social Studies Teaching, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: sairoong.bub@mcu.ac.th

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

เรียนและหลังเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 10.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 2.601 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 24.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 2.753 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการเรียนรู้; ธรรมสากัจฉา; ผลสัมฤทธิ์

Abstract

The research was learning management by using Dhammasagajsa for Development Buddhist Subject of the 6th Primary Students Sutthajinda School Nakornratchasima..It was Pre-Experimental Research. The objectives were, 1) To study learning management by using Dhammasagajsa for Buddhist Subject. 2) To compare the achievement from pretest and posttest on Buddhist subject as learning management by using Dhammasagajsa pretest and posttest. The example group was used for this research as follow by the 6th Primary Students 1 classroom amount 48 students by using Purposive Sampling. The Implements for this research was as lesson plan for Buddhist subject unit 2 and achievement test learning management by Dhammasagajsa number 30 items. The results of such research were found that 1) Result from learning Buddhist subject on group of social studies religion and cultural. Unit 2 for Buddha's story and jataka by learning management by Dhammasagajsa. It had found that learners got their development knowledge understanding in more matter. Because learners ask for substance or interesting case then regarded been really child center among teaching then teachers gave them chance for discussing activity mean let them to know analyze and explain base on cause and effect. 2) Result from comparing pretest and posttest by using Buddhist subject for learning management by Dhammasagajsa of the 6th Primary Students Sutthajinda School Nakornratchasima. The point s average as ($\bar{X}$) = 10.79 for standard deviation as (S.D.) 2.601, then posttest point as ($\bar{X}$) = 24.69, for standard deviation as (S.D.) 2.753. Then when compare learning comparing achievement for pretest and found that posttest higher than pretest by significant statistics as level .05 along by hypodensity set.

Keyword: Management; Dharma Conversation; Achievement

บทนำ (Introduction)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ซึ่งสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมก็เป็นหนึ่งในกลุ่มสาระเหล่านั้น ที่จัดให้ผู้เรียน เรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในรายวิชาต่างๆ หนึ่งในนั้นคือรายวิชา พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นวิชาที่สอนให้นักเรียนมีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม สอดคล้องกับ จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานข้อที่หนึ่ง คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่ง ส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย ศึกษาศาสตร์ ศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้าน เทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อธิบายถึงแนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 23 ข้อที่ 3 ผู้เรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับหลักการ สำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ข้อที่ 2 ยึด “คน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความ เป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ตรงต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญ อย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้นำไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้ จุดหมาย ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการ จัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักการสำคัญของการ พัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติบนพื้นฐาน “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” หรือการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

จากประเด็นดังกล่าวการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ ครู ยังทำหน้าที่เป็นผู้สอนนักเรียนเป็นผู้รับฟัง เป็นการสอนที่มีลักษณะแบบการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) นักเรียนอาจมีการสนทนาตอบโต้กับครูบ้างแต่ก็อยู่ภายใต้การควบคุมของ ครู ครูเป็นเจ้าของการจัดการเรียนรู้โดยที่นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการนั้นเลย จึงทำให้ นักเรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเองได้ รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ที่ถูกจำกัดให้อยู่ในกรอบ ของเนื้อหา สาระการเรียนรู้ที่ครูกำหนดให้ ไม่สามารถคิดต่อยอดความรู้ใหม่ๆได้ ครูจึงต้องเปลี่ยน บทบาทของครู และรูปแบบการสอนใหม่เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ

โรงเรียนวัดสุทธจินดา เป็นโรงเรียนการกุศลเอกชน ซึ่งผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องเรียนจำนวน 1 ห้องเรียน คือ ประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2563 ในขณะที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนอยู่นั้นก็ได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนเสมอ ผู้วิจัยได้พบปัญหาในระหว่างนั้นคือ นักเรียนไม่ค่อยสนใจฟัง ผู้บรรยายผู้วิจัยต้องคอยกระตุ้นเตือนอยู่หลายครั้ง จึงทำให้เสียเวลาทั้งครูและนักเรียน เนื้อหาสาระที่ ควรรู้ก็ถูกจำกัดลง เนื่องจากนักเรียนให้ความสนใจเรื่องอื่นนอกเหนือจากการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับการ์ตูน เล่นโทรศัพท์มือถือ และงานของวิชาอื่นๆ เป็นต้น ส่งผลให้ให้คะแนนสอบปลายภาค ลดลง ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนบทบาทของตนเองและรูปแบบวิธีการสอนเสียใหม่ โดยลดการบรรยายและ มอบหมายให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่วนผู้วิจัยนั้นเป็นเพียงแค่ผู้อำนวยความสะดวก คอยสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่นั่นก็ไม่ใช่เพียงพอที่จะพัฒนาศักยภาพ นักเรียนอย่างเต็มที่ผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดีกว่านี้ และพุทธวิธีการสอนก็ เป็นวิธีแห่งปัญญา คือ การเป็นอิสระในการใช้ความคิด ชักถามโต้ตอบสืบเสาะค้นหาความจริงต่าง ๆ จนมีความรู้ความเข้าใจขึ้นในตน

วิธีสอนของพระพุทธเจ้า มีหลายรูปแบบ เช่น แบบสากัจฉา หรือสนทนา แบบบรรยายแบบตอบปัญหา แบบวางกฎข้อบังคับ ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษาพุทธวิธีการสอนแบบสากัจฉาหรือสนทนา วิธีนี้น่าจะเป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยไม่น้อยกว่าวิธีใดๆ โดยเฉพาะในเมื่อผู้มาเฝ้าหรือทรงพบนั่น ยังไม่ได้เลื่อมใส ในพระศาสนา ยังไม่รู้ ไม่เข้าใจหลักธรรมในการสนทนาพระพุทธเจ้ามักจะทรงเป็นฝ่ายถาม นำคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจธรรมและความเลื่อมใสศรัทธาในที่สุด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2556)

การสอนแบบสนทนา (สากัจฉา หรือธรรมสากัจฉา) เป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยที่สุด เป็นการสนทนาธรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายปัญหา การแสวงหาเหตุผล คิดค้น คัดค้าน หรือคล้อยตาม การปุจฉาวิสัชนา การไต่ถามที่ทางวิชาการ การซักถามและแก้ปัญหา พุทธวิธีสอนนี้ใช้กันมาแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว การสอนแบบธรรมสากัจฉา เป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดแก้ปัญหา เป็นคนมีเหตุผล และช่วยให้ผู้เรียนได้แนวคิดทางธรรม และได้ฝึกฝนอย่างจริงจัง (สุนทรวิวัฒน์, 2538)

จากประเด็นปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จัดทำเรื่องดังกล่าวเพื่อให้ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น ความสนใจใฝ่เรียนรู้ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การลงมือปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา การใช้ความคิด สร้างสรรค์เพื่อต่อยอดความรู้เดิมนำไปสู่ความรู้ใหม่ และการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเป็นการปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง (Two-way Communication) ส่งผลให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาที่ดีขึ้นด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) โดยใช้วิจัยแบบหนึ่งกลุ่มทดลองก่อนเรียน – หลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 48 คน ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ สภาพทางครอบครัว ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามสภาพความเป็นจริง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉา ทั้งนี้ได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา จำนวน 48 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 48 คน ที่ได้มาแบบเจาะจง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าความเบี่ยงเบน (S.D.) วิเคราะห์หาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC ความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) และ วิเคราะห์หาค่า t-test

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำผลมาดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองทั้งก่อนเรียนและหลังจากที่ได้เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์กัจฉา
2. วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อ่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (Excel) ซึ่งมีการหาค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, และค่า T-Test

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1 ผลการเรียนรู้การสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องพุทธประวัติและชาดก โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบธรรมสาส์กัจฉา พบว่า ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น เพราะผู้เรียนได้สนทนา สอบถามในเรื่อง หรือมุมมองที่ตนเองสนใจ ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ในระหว่างที่ทำการเรียนการสอน ผู้สอนได้สร้างกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทศนคติ ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง มีครูเป็นโค้ชคอยให้คำปรึกษา ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และอธิบายโดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล

2. ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์กัจฉา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 10.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 2.601 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 24.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 2.753 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์กัจฉาในรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์กัจฉาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ไขปัญหา รู้จักคิดวิเคราะห์ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ แสวงหาความรู้ คิดค้น คัดค้าน หักล้างหรือคล้อยตามด้วยการรับฟังประเด็นปัญหาในเนื้อหา เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ ทำให้มีผลงานมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริงที่มีครูเป็นโค้ชคอยให้คำปรึกษา ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด

วิเคราะห์ ถาม- ตอบอย่างมีเหตุและผล ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ อภิชัย เหล่าพิเดช (2560) ที่กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องปัญหาทางสังคมของไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เรื่อง ปัญหาทางสังคมของไทยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และสอดคล้องกับ ภิรมยา ลอยวิเวก (2561) ที่กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบธรรมสากัจฉาและเปรียบเทียบกับเกณฑ์พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการเชื่อมโยงและทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบธรรมสากัจฉา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉานั้นเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งการใช้ธรรมสากัจฉานั้นเป็นการเปิดโอกาสระหว่างผู้สอน และผู้เรียนด้วยกันเองได้แสดงความคิดเห็น ทศนคติ สนทนา ถาม- ตอบ ทำให้ผู้อภิปรายได้ฝึกพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และอธิบายโดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล

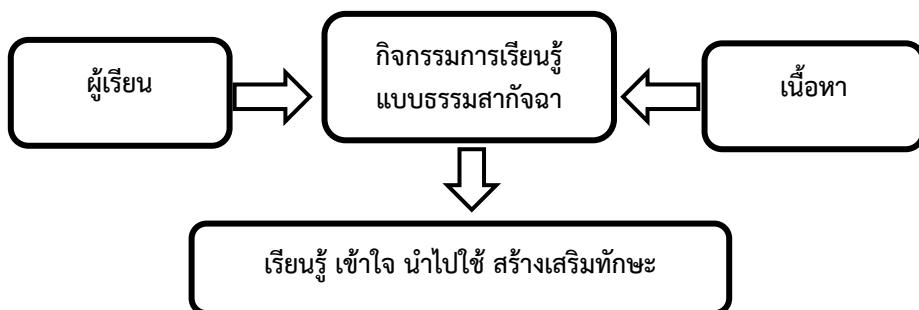
2. ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 10.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 2.601 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 24.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 2.753 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาในรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Candella (1998) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับการเรียนแบบบรรยาย ที่มีผลต่อคะแนนสอบแบบตัวเลือกของนักเรียนผู้ช่วยพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาผู้ช่วยพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 73 คน ซึ่งลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเดียวกันแต่อยู่คนละวิทยาเขต โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และกลุ่มที่เรียนแบบบรรยายทั้งสองกลุ่มได้รับการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยข้อสอบชุดเดียวกัน 10 รายการ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาผู้ช่วยพยาบาลที่เรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีคะแนนสอบสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จากการวัดความพึงพอใจต่อวิธีการเรียนทั้งสองแบบพบว่า กลุ่มที่เรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีความคิดเห็นว่าการเรียนสับสนมากกว่า ทั้งนี้ผลมาจากนักศึกษาผู้ช่วยพยาบาลไม่คุ้นเคยกับการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมาก่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุคนธ์ สินธพานนท์ (2560) ที่กล่าวว่านักเรียนมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา มีวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมี

นัยสำคัญ พฤติกรรมด้านการเรียน การทำงานกลุ่ม และ ความเป็นกัลยาณมิตร มีการพัฒนาขึ้นมากจากการประเมิน โดยตนเอง โดยเพื่อน และผู้สอน อย่างมีเหตุผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์กส่งผลให้นักเรียนที่เรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องพุทธประวัติและชาดกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลจากการศึกษาพบว่า องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์กเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ไขปัญหา รู้จักคิดวิเคราะห์ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ แสวงหาความรู้ คิดค้น คัดค้าน หักล้างหรือคล้อยตามด้วยการรับฟังประเด็นปัญหาในเนื้อหา เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ ทำให้มีผลงานมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริงที่มีครูเป็นโค้ชคอยให้คำปรึกษา ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ถาม-ตอบอย่างมีเหตุและผล ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์ก ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรจัดเตรียมเนื้อหาที่จะทำการสอนให้ดีและครอบคลุมเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการสอน

1.2 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดเห็น และได้สนทนา แลกเปลี่ยนในประเด็นต่างๆที่สนใจ

1.3 ควรจัดทำแบบทดสอบหรือแบบฝึกหัดให้มีความหลากหลาย

1.4 การจัดทำแบบวัดผลประเมินผลทางการเรียนนั้น ต้องวัดผลประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง เพื่อเป็นการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียนที่ดีสืบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉา ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น แล้วนำผลการเรียนมาเปรียบเทียบกันในแต่ละกลุ่มสาระว่า หลังจากใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาแล้ว ผลสัมฤทธิ์มีความเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไร เป็นต้น

2.2 ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาไปเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาเพื่อเป็นการนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางในการแก้ไข และพัฒนากระบวนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัมภา ลอยวิเวก. (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบธรรมสากัจฉาเรื่องระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปรที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการเชื่อมโยงและทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ . (2560). การใช้วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉาเพื่อสร้างศรัทธาและวิธีคิดตามหลักพุทธธรรมแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2538). ความคิดและภูมิปัญญาไทย: ด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชัย เหล่าพิเดช. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เรื่อง ปัญหาทางสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Candela, Lori L. (1988), *Problem-Based Learning versus Lecture : Effects on Multiple Choice Test Scores in Associate Degree Nursing Student*. Dissertation Abstracts International.

แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ในเขตภาคกลาง

The Guidelines for Learning Organization Development of Schools
Under Office of the Non-Formal and Informal Education
at Central Area

วันชนก อาจปรุ¹ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ²

Wanchanok Artpru, Pimolpun Phetsombat

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู จำนวน 310 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของความองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของความองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) แนวทางในการพัฒนาขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้ (1) ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาตนเอง (2) ด้านการมีแบบแผนความคิด ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเป็นนักวิจัย และวางแผนการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ (3) ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ (4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่บุคลากรทุกคน และ (5) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ

Received: 2021-10-08 Revised: 2021-10-26 Accepted: 2021-11-03

¹ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi. Corresponding Author e-mail: Pimolpun_p@rmutt.ac.th

² คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi. E-mail: Pimolpun_p@rmutt.ac.th

ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุมระดมสมองใช้กระบวนการ PDCA และส่งเสริมพัฒนา
ศักยภาพทางความคิด

คำสำคัญ (Keywords): การศึกษานอกระบบ; แนวทางการพัฒนา; องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to study: 1. the current and desirable conditions of being a learning organization of schools, and 2. the development guidelines for a learning organization of educational institutions under the Office of Non-Formal and Informal Education at Central Area. The research sample, derived from cluster sampling, consisted of 310 teachers and the key informants for the interview were six school administrators. The instruments for data collection were a questionnaire and an interview form. To analyze the data, the researcher conducted the statistics consisting of percentage, frequency, mean, standard deviation, Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}), and content analysis for the qualitative research. The results revealed that 1) a learning organization of schools under the Office of Non-Formal and Informal Education in the Central Region showed the overall high-level current conditions and the highest-level desirable conditions. 2) The development guidelines for a learning organization of educational institutions under the Office of Non-Formal and Informal Education in the Central Region were summarized as follows: (1) A well-rounded person: School administrators should encourage personnel to be lifelong learner for self-improvement. (2) Conceptualization: School administrators reinforced personnel to be a researcher in systematic work development planning. (3) Shared vision: School administrators activated personnel to participate in formulating the vision to achieve the goals systematically. (4) A Learning team: School administrators organized activities to promote knowledge exchange for all personnel. (5) Systematic thinking: School administrators established a brainstorming session to implement the PDCA process and promote the development of thought potential.

Keywords: Non-Formal Education; Development Guidelines; Learning Organization

บทนำ (Introduction)

การศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เมื่อคนมีคุณภาพย่อมส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและการพัฒนาประเทศชาติ โดยคนที่มีคุณภาพต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีภูมิปัญญาซึ่งตรงกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ที่ต้องการให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคน มีการ

เรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นโลกแห่งข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของ “การศึกษา” ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จะเห็นได้ว่า การปฏิรูปการศึกษาของประเทศต้องการให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการพัฒนาคู่มือให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่ได้รับการกล่าวถึงเนื่องจากเชื่อว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ มีลักษณะที่สำคัญ คือ การเพิ่มพูน พัฒนาให้ดีขึ้นเสมอ มีการสั่งสมความรู้ตลอดเวลา มีการทำผิดพลาดน้อยลง แนวคิดการพัฒนาคู่มือให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมขึ้น เมื่อได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมีเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา มุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการเสริมสร้างพัฒนาคนให้ใฝ่เรียนรู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่ใช้ทักษะการมององค์กรแบบองค์รวม คือปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กรให้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน และเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน เพราะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การทำงานของบุคลากรต้องมีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ และเป็นมืออาชีพ มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพิ่มพูนความรู้ และใช้ทักษะประสบการณ์เป็นฐานความรู้ที่สำคัญประกอบกับการใช้กลยุทธ์ การแสวงหาความรู้ การแบ่งปันความรู้ การสร้างองค์ความรู้ และการใช้ความรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องทั้งในและนอกองค์กร องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นการพัฒนารูปแบบหนึ่งที่ต้องการให้องค์กรก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ สามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับระบบการพัฒนารูปแบบอื่น ๆ เพราะมีลักษณะเป็นการพัฒนาองค์กรให้พร้อมไปด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และให้บรรลุผลสำเร็จในระบบการบริหารเชิงคุณภาพ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) ในปัจจุบันองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นระบบการพัฒนาศักยภาพที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยมีแนวทาง 5 ประการ ในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของเซ็งเก้ (Senge P.M., 2006) กล่าวถึงองค์กรแห่งการเรียนรู้ว่าให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ในฐานะที่มีคุณค่าของหน่วยงาน เน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาองค์กร ทั้งเอกบุคคลและเป็นทีม คือการเป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีแบบแผนความคิด การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) มีภารกิจในการจัดการศึกษาตามรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน เยาวชน และบุคคลต่างๆ ที่พลาดจากระบบการศึกษาในระบบ ด้วยภารกิจและหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อการอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข และมีการกระจายอำนาจไปสู่ระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล โดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยปฏิบัติที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่เนื่องจากรูปแบบของการจัดการศึกษาทำให้ครูมีภาระงานความรับผิดชอบมากเกินไป ยึดกรอบความคิดเดิมไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลง บุคลากรบางส่วนยังไม่เกิดการคิดหรือมองภาพรวมขององค์กรยังยึดติดเฉพาะกับงานที่ทำหรือได้รับมอบหมาย ไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง ขาดการวางแผน ไม่มีประสบการณ์การจัดกระบวนการเรียนรู้แนวใหม่ยังจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเดิม ไม่มีการนำนวัตกรรมการสอนที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินงาน และขาดงบประมาณ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2560) การพัฒนาบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการศึกษา เพราะถ้าบุคลากรขาดความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานก็จะทำให้ประสบความล้มเหลวได้ ในการพัฒนาปรับเปลี่ยนองค์กรเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่คล่องตัวและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั่วทั้งองค์กร ซึ่งพลวัตของการเรียนรู้จะต้องมีทั้งการเรียนในภาคทฤษฎี และการเรียนรู้จากการปฏิบัติยังต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ในการปรับเปลี่ยนองค์กรเพื่อให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาจัดการศึกษาภายในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่บุคลากรในองค์กรต้องมีส่วนร่วมในการคิดและสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ รวมทั้งวัฒนธรรมองค์กรที่ต้องการให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ การจัดการความรู้โดยเฉพาะการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร มาเก็บรวบรวมและนำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ ในการพัฒนาองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ นั้น จำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นอันดับแรก เพราะองค์กรจะดำรงอยู่ได้ต้องอาศัยบุคลากรเป็นสำคัญ บุคลากรทุกคนในองค์กรต้องพร้อมใจกันพัฒนาตนเอง และพัฒนาองค์กรด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย พร้อมกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางาน และยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะที่จะก่อเกิดความก้าวหน้าในการดำเนินกิจการไปสู่เป้าหมายร่วมของสถานศึกษา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเพื่อพัฒนาสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ครู จำนวน 1,541 คน จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 134 แห่ง จาก 18 จังหวัด ซึ่งแบ่งตามลักษณะพื้นที่เป็น 4 กลุ่มศูนย์ คือ กลุ่มเจ้าพระยาปากสัก ได้แก่ จังหวัดชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรปราการ และกรุงเทพมหานคร กลุ่มท่าจีนถิ่นแม่กลอง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และสุพรรณบุรี และกลุ่มสมุทรคิริ ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2563))

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 134 แห่ง จาก 18 จังหวัด โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 310 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายไปตามอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา

3) ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 6 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี และผ่านเกณฑ์จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตัวแปรอิสระ คือ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของครูผู้สอน ตัวแปรตามได้ศึกษาการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน 5 ด้านของ Senge (2006)

- ด้านที่ 1 การเป็นบุคคลที่รอบรู้
- ด้านที่ 2 การมีแบบแผนความคิด
- ด้านที่ 3 การมีวิสัยทัศน์ร่วม
- ด้านที่ 4 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม
- ด้านที่ 5 การคิดอย่างเป็นระบบ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) = 0.97 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

3.2 แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Guided Interview) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ขออนหนังสือราชการจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล

2. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แล้วตรวจสอบแบบสอบถามว่า ผู้ให้ข้อมูลตอบครบทุกข้อหรือไม่ และอยู่ในสภาพสมบูรณ์ทั้งหมดกี่ชุด แล้วนำมาคิดเป็นร้อยละ โดยผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 310 คน จากแบบสอบถาม จำนวน 310 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาครบจำนวน 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูลแยกข้อมูล และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 6 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ผู้บริหาร

สถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี และผ่านเกณฑ์จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแปลงค่าแล้วทำการบันทึกในตารางบันทึกข้อมูล

2. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติโดยใช้การแจกแจงหาค่าความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อ วิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2) ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์

3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น นำผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ โดยการหาความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Need Index: $PNI_{Modified}$

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 อายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 41.6 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 65.2 และมีประสบการณ์ในการทำงาน อยู่ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการประเมินความต้องการจำเป็นของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการประเมินความต้องการจำเป็น

ของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง

N =

310

องค์กรแห่งการเรียนรู้	สภาพปัจจุบันการเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้			สภาพที่พึงประสงค์ การเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้			ความต้องการ จำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI Modified	อันดับ
การเป็นบุคคลที่รอบรู้	3.78	0.74	มาก	4.70	0.57	มากที่สุด	0.24	5
การมีแบบแผนความคิด	3.81	0.75	มาก	4.76	0.60	มากที่สุด	0.25	4
การมีวิสัยทัศน์ร่วม	3.70	0.67	มาก	4.78	0.50	มากที่สุด	0.29	2
การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	3.71	0.65	มาก	4.75	0.54	มากที่สุด	0.28	3
การคิดอย่างเป็นระบบ	3.68	0.63	มาก	4.79	0.48	มากที่สุด	0.30	1
รวม	3.73	0.69	มาก	4.76	0.55	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.= 0.69) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีแบบแผนความคิด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.75) รองลงมาเป็นด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.74) และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.63)

สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$, S.D.=0.48) รองลงมาเป็นด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X}=4.78$, S.D.=0.50) และด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.57)

ผลการจัดเรียงความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด (0.30) รองลงมาเป็นด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (0.29) และด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (0.24)

3. ผลการวิเคราะห์การศึกษาแนวทางในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง สามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้ดังนี้

1) ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาตนเอง โดยให้ความสำคัญกับการฝึกอบรม พัฒนาทักษะกระบวนการ และความรู้ใหม่ ๆ สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการอบรม และนำกระบวนการที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในองค์กร พัฒนาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของการคิดสร้างสรรค์สู่การปฏิบัติที่มีความยืดหยุ่นอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกทางกายภาพเพื่อสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์และตระหนักถึงการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาที่แท้จริง และให้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่บุคลากร อันจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากร

2) ด้านมีแบบแผนความคิด ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาคิดทบทวน สถานการณ์ต่างๆ รอบตัวก่อนการตัดสินใจ โดยส่งเสริมให้บุคลากรรับรู้สภาพความเป็นจริงของตนเอง และสถานศึกษา เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา จำแนกแยกแยะระบบงานต่างๆ ของสถานศึกษา และฝึกทักษะการคิด และทักษะการตั้งประเด็นคำถามทำให้เกิดรูปแบบวิธีคิดใหม่ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในรูปแบบของการเป็นนักวิจัย มองเห็นถึงสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ คิดคะแนนเหตุการณ์ที่มีความเป็นไปได้ และมีวิธีการรักษาความตั้งใจอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดผลงานที่ต้องการได้

3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามองภาพในอนาคตขององค์กร โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงวิสัยทัศน์ สภาพการคาดหวังในอนาคต แสวงหาจุดร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ขององค์กร และนำมากำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ทำให้บุคลากรเกิดความรักความเข้าใจ และความผูกพัน มีวิสัยทัศน์ วางภาพอนาคตของสถานศึกษาในการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ และการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร

4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ โดยพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันในระดับบุคคล ระดับทีม และระดับองค์กร เพื่อการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ก่อให้เกิดความร่วมใจกันทำงาน แก้ปัญหาต่าง ๆ มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากลยุทธ์ และกลไกในการแบ่งปันความรู้ทั่วทั้งองค์กร จัดกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่บุคลากรทุกคน ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งหน้าที่ที่หลากหลาย บุคลากรแต่ละคนมีประสบการณ์และความรู้แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และความเข้าใจในการทำงานของแต่ละบุคคลมาก เพื่อช่วยพัฒนาความสัมพันธ์และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทีมงาน และเกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

5) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางส่งเสริมให้บุคลากรจัดให้มีการประชุมระดมสมองใช้กระบวนการ PDCA และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางความคิด สถานศึกษาแสดงออกถึงความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ของตนเองอย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางความคิดเพื่อให้บุคลากรในองค์กรเกิดความคิดเชิงระบบในการพัฒนาองค์กร มองเห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรอย่างเป็นระบบ สามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดความมั่นใจในตนเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานให้อำนาจและความรับผิดชอบแก่ผู้ปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ เสริมสร้างบุคลากรให้มีการใฝ่รู้ ช่วยเพิ่มความสามารถในตนเองทำให้เกิดประสิทธิภาพของงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบ ขยายขีดความสามารถให้เชี่ยวชาญมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง พบว่า สภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพพึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากรตระหนักถึงการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งการที่จะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น บุคลากรในสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่คิดอย่างเป็นระบบ คิดทันเหตุการณ์ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อองค์กร สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์ สถานศึกษาจัดระบบฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้บุคลากรใช้ประกอบการตัดสินใจ และส่งเสริมให้บุคลากรใช้วิธีการคิดและการอภิปรายเพื่อทำ ความเข้าใจ

ปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งในภาพรวมและในส่วนย่อย โดยบุคลากรจะต้องมองเห็นความซับซ้อน สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สามารถเชื่อมโยงความคิดเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา บุคลากรสามารถคิดเชิงบูรณาการอย่างละเอียดถี่ถ้วนทุก มุมมอง เน้นรูปแบบที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง มองเห็นสภาพการณ์ในอนาคต เพื่อสามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติเชิงรุกได้ และรู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ หมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันความรู้กันตลอดเวลา ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ (Skills of Organizational Learning) ซึ่งบุคลากรจะต้องเป็นบุคคลที่รอบรู้ (Personal Mastery) ลักษณะการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรจะสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ บุคลากรในองค์กรแห่งการเรียนรู้จะมีคุณลักษณะที่เป็นนายตนเอง (Human Mastery) มีความกระตือรือร้นสูง การเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นไปในลักษณะที่ต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่ขยายขีดความสามารถในระดับบุคคล และการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมขององค์กรให้เกิดขึ้น จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรที่มีกรอบของการเป็นบุคคลที่รอบรู้ มีความกระตือรือร้นในใจ และใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความปรารถนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของตนไปสู่จุดมุ่งหมายและความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้ มีวิธีการปฏิบัติงานให้ทันสมัย พร้อมรับข้อมูลใหม่ ๆ และแสวงหาประสบการณ์ใหม่เพื่อนำมาพัฒนาวิธีการคิดสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง และนำมาปฏิบัติงานในสถานที่ที่ทำงานได้ สอดคล้องกับแนวคิดของเซงเก้ (Senge, 2006) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ว่าเป็นจิตวิญญาณขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มบุคคล โดยการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่ได้เป็นหลักประกันว่าเกิดการเรียนรู้ในองค์กรขึ้น แต่การเรียนรู้ของแต่ละองค์กรจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลมีการเรียนรู้เท่านั้น การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ขององค์กรที่ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ทั้งในสายงานและข้ามสายงาน มีการทำงานที่จัดองค์กรเป็นเป้าหมายหลัก โดยที่บุคลากรทุกคนในองค์กรต้องมีวัฒนธรรมในการเรียนรู้และให้ความสำคัญในการเรียนรู้ร่วมกันทั้งองค์กร เพราะผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีการทำงาน การเรียนรู้ และแก้ปัญหาร่วมกัน มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการตัดสินใจหาข้อสรุปที่สามารถนำไปปฏิบัติงานได้ และส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้และความสามารถของตนเอง ซึ่งบุคลากรจะต้องเป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรเป็นกลุ่มภายในองค์กร โดยอาศัยความรู้และความคิดของสมาชิกในการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้และความสามารถของทีมให้เกิดผลยิ่งไปเสียว่าการอาศัยความสามารถของสมาชิกแต่ละบุคคล ระบบการเรียนรู้ของกลุ่มมีผลสะท้อนที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของบุคคลในองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการรวมพลังของกลุ่มต่างๆ ภายในองค์กร เป็นการรวมตัวของทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูง บุคลากรในทีมได้มีโอกาสเรียนรู้ต่าง ๆ ร่วมกันโดยการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยลดลักษณะที่จะก่อให้เกิดอิทธิพลครอบงำแนวความคิดของบุคคลอื่นออกไป และกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวางภายในทีม

การจัดเรียงความต้องการจำเป็นเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ในเขตภาคกลาง ภาพรวมมีความต้องการจำเป็นทุกข้อ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันการทำงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีลักษณะเป็นงานประจำที่หลากหลายตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ ทำให้ต้องจัดความสำคัญและลำดับขั้นตอนในการทำงานแต่ละงานอย่างเป็นระบบ มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างระบบงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา รวมทั้งเห็นปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา การคิดเชิงระบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการคิดเชิงระบบมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดแบบองค์รวม การคิดแบบวิภาษวิธีเชื่อมโยง และการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการคิดเชิงระบบเป็นความสามารถทางการคิดที่มององค์รวมไม่มองเป็นส่วน ๆ โดยมองทุกสิ่งสัมพันธ์กัน ตลอดจนมองหาวิธีการแก้ปัญหา (Pfahl, 2012) อีกทั้งองค์ประกอบที่ได้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนพคุณ นิศามณี (2559) ที่กล่าวถึงความหมายการคิดเชิงระบบไว้ว่า การคิดเชิงระบบเป็นการคิดแบบภาพรวม และแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2560) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงระบบเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดขององค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นลักษณะของการคิดเชื่อมโยงมองภาพรวม คิดเชิงสังเคราะห์มากกว่าวิเคราะห์แยกแยะ มองเห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของระบบ ทั้งความสัมพันธ์เชิงลึกและความสัมพันธ์แนวกว้าง ในลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนมากกว่าคิดแบบเหตุผลเชิงเส้นตรง คิดเน้นที่กระบวนการหรือแบบแผน (Pattern) มากกว่าภาพเป็นจุด ๆ (Events) การคิดเชิงระบบจะเน้นมุมมองแบบเป็นวงจรไม่ใช่มุมมองเชิงเส้นตรง สอดคล้องกับเซนเก้ (Senge, 2006) ที่กล่าวว่า การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) เป็นการมองระบบและเข้าใจระบบถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล และสามารถมองเห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ได้มากกว่าที่จะเห็นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง และสามารถปรับไปสู่กระบวนการคิด และการสื่อสารที่อธิบายพฤติกรรมความเป็นไปต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเปลี่ยนแปลงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

ที่มา : วันชนก อางปรุ, 2564

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง

จากแผนภูมิองค์ความรู้สามารถอธิบายได้ ดังนี้

แนวทางพัฒนาความองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง คือ

1. ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตพัฒนานตนเอง
2. ด้านการมีแบบแผนความคิด ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเป็นนักวิจัย และวางแผนการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ

4. ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บุคลากรทุกคน

5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุมระดมสมองใช้กระบวนการ PDCA และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางความคิด

ความองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง พบว่า สภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพพึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และแนวทางในการพัฒนาของความองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง ดังนี้

1. ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตพัฒนาตนเอง กระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นและความสนใจในการเฝ้าหาความรู้ มองเห็นถึงสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ คิดคะแนนเหตุการณ์ที่มีความเป็นไปได้ และมีวิธีการรักษาความตั้งใจอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดผลงานที่ต้องการได้

2. ด้านแบบแผนความคิดอ่าน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเป็นนักวิจัย และวางแผนการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ รับรู้สภาพความเป็นจริงของตนเองและสถานศึกษา เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา จำแนกแยกแยะระบบงานต่างๆ ของสถานศึกษา และฝึกทักษะการคิดและทักษะการตั้งประเด็นคำถามทำให้เกิดรูปแบบวิธีการคิดใหม่ๆ แบบนักวิจัย

3. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงวิสัยทัศน์สภาพการคาดหวังในอนาคตของตนเองเพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน และนำมากำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ

4. ด้านการเรียนรู้ของทีม ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากลยุทธ์และกลไกในการแบ่งปันความรู้ทั่วทั้งองค์กร ให้บุคลากรมีการเรียนรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษา โดยการสนทนาและประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยพัฒนาความสัมพันธ์และการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทีมงาน และเกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมองเห็นภาพรวมและส่วนย่อยของงานในสถานศึกษา ควรจัดให้มีการประชุมระดมสมองใช้กระบวนการ PDCA และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางความคิด เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีขั้นตอน สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดความมั่นใจในตนเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลาง ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ จากผลการวิจัย พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบาย กรอบการทำงานและเป้าหมายที่ชัดเจน มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการปฏิบัติงาน และบุคลากรต้องสามารถปฏิบัติตามได้ เพื่อพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม จากผลการวิจัย พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 ดังนั้น ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ร่วมวางแผนที่นำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องและยอมรับในวิสัยทัศน์ขององค์กร และพร้อมปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ และนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศในด้านต่างๆ

1.3 ด้านการเรียนรู้ของทีม จากผลการวิจัย พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการสร้างทีมงานแบบบูรณาการ โดยใช้ระบบพี่เลี้ยงมาเป็นหัวหน้าทีมสำหรับฝึกสอนงานให้แก่สมาชิกในทีมงาน ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน ทั้งยังเป็นการฝึกฝนบุคลากรในสถานศึกษาให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นระบบและมีแบบแผน และใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานและแก้ปัญหา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อในอนาคต ได้แก่ ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดอย่างเป็นระบบของบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดอื่น เพื่อให้มีความแข็งแกร่งทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุติพร เวฬุวรรณ (2559). การพัฒนาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- จุมพล หนิมพานิช. (2556). การบริหารและการพัฒนาองค์กร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทองเพียร เตยหอม. (2562). แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- นพคุณ นิศามณี. (2559). *การคิดเชิงระบบและความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ประยูร อิ่มสาสดี. (2558). *ลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยบูรพา*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพนธ์ ผาสุขยืด. (2550). *การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน LO*. กรุงเทพฯ: ไยไหม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ:
บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด
- ภาวิณี ชื่นทรัพย์ (2562). *องค์กรแห่งการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมธาวี คำภูลา. (2563). *แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- รสสุคนธ์ มั่นคง. (2558). *การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2*.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม).
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *กระบวนการค้นคว้าใหม่ทางการศึกษา กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ปีที่ 21*.
กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579)*.
กรุงเทพมหานคร : ฟริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2560). *รายงานผลการ
ดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560*.
_____. (2563). *รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*.
_____. (2564). *แผนปฏิบัติการ สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*.
- Garvin, D. A. (2001). *Learning Organization*. Boston: Harvard University Press.
- Kaiser, S. M. (2000). "Mapping the Learning Organization : Exploring A Model
of Organizational Learning". Dissertation Abstract International. 2 (4), 725-A.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research
Activities," *Educational and Psychological Measurement*. 30 (3), 608 - 610.
- Kumar, N. and Idris, K. (2006). "An Examination of Educational Institutions'
Knowledge Performance : Analysis, Implications and Outlines for Future
Research," *The Learning Organization*. 13 (1), 96 - 116

- Marquardt, M. (1996). *Building the Learning Organization*. New York: McGraw-Hill.
- _____. (2002). *The global learning organization: Gaining competitive advantage through continuous learning*. Burr Ridge, IL: Irwin
- Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline Field Book: Strategies and Tools for Building a Learning Organization*. New York: Doubleday
- _____. (2006). *The Fifth Discipline Field Book: Strategies and Tools for Building a Learning Organization*. New York: Doubleday.
- Pfahl, Michael. (2002). *Buddhism and Systems Thinking: A Conceptual Framework for Management Actions in Thailand*. *Journal of Global Business Review* 1 (Jan): 54.
- Taylor, James E. (2014). *An examination of leadership assumptions, interactions, and experiences concerning organizational learning in professional services firms*. Capella University. ProQuest Dissertations Publishing.

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทหล่มตำบลบ้านหวาย
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
A Tourism Route Development of the Tai Lom
Community-Based Tourism of Wai Sub-districts, Lomsak District
Phetchabun Province

สุวัฒน์ อินทรประไพ¹ ธีรภัทร ดีเฒ² เกื้อกุล พิมพ์ดี³ บรรจง สุรินทร์⁴
ปิยนันท์ โอคำ⁵ มณีนุช เกตุแพ่ง⁶

Suwat Intarapapai, Teerapattara Deeaim, Kuekoon Pimdee, Banchong Surin
Piyanan Okm, Maneenuch Ketfaeng

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 2. เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยว โดยชุมชนเข้ากับเครือข่ายภูมิภาค 3. เพื่อวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพช่องทางการตลาดของชุมชน ต้นแบบสู่นักท่องเที่ยวเป้าหมายที่มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และ 4. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบไปด้วยภาคประชาสังคม ภาครัฐ และภาคเอกชน ขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างวิจัยคือ จำนวน 383 คน ใช้วิธีคัดเลือกตามตารางสุตรเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 6 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูล based line data 2) แบบสอบถามพฤติกรรม นักท่องเที่ยว 3) แบบประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเครื่องมือ 5 ด้าน 4) แบบ ประเมินศักยภาพชุมชน โดยใช้ Business Canvas Model 5) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และ 6 กิจกรรมกลุ่ม (Focus Group) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐาน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นบ้านหวาย คือขึ้นหัวแดงตีนก่าน 2. กลุ่มผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่ตามข้อมูล base line data เป็นเพศชาย 208 คน คิดเป็นร้อยละ 54.31

Received: 2022-03-15 Revised: 2022-04-17 Accepted: 2022-04-20

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University.

Corresponding Author e-mail: suwat20.pcr@gmail.com

^{2 3 4 5 6} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University

รองลงมาคือ เพศหญิงจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 45.69 3. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 50.3 เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มเป็นครั้งแรก ร้อยละ 49.0 โดยมีวัตถุประสงค์เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลายความเครียด ร้อยละ 23.3 ส่วนใหญ่เห็นว่าชุมชนไทหล่มที่มีอัตลักษณ์เอกลักษณ์ ร้อยละ 48.0 รู้จักหรือค้นคว้าข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 70.0 ใช้รถส่วนตัว ร้อยละ 75.0 นิยมใช้ระยะเวลาภายในวันเดียว ร้อยละ 62.3 เลือกเดินทางมาในวันหยุดสุดสัปดาห์ ร้อยละ 87.0 ใช้จ่ายน้อยกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 50.3 เดินทางมากับครอบครัว ร้อยละ 76.7 เลือกกำหนดโปรแกรมท่องเที่ยวเอง ร้อยละ 33.7 ต้องการทำกิจกรรมเรียนรู้วิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาระหว่างท่องเที่ยว ร้อยละ 41.0 ชอบและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเพราะสินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ร้อยละ 55.7 ใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะระหว่างการท่องเที่ยว ร้อยละ 36.0 เลือกพักแรมที่รีสอร์ทภายในหรือใกล้ชุมชน ร้อยละ 36.0 เลือกรับประทานอาหารของชุมชนพื้นถิ่น ร้อยละ 28.3 เลือกใช้โปรแกรมค้นหา (Search Engine) สำหรับค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ร้อยละ 37.7 ใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยว สำหรับค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนท่องเที่ยว ร้อยละ 38.3 ต้องการข้อมูลการท่องเที่ยวประเภทสถานที่ท่องเที่ยว และร้อยละ 49.7 ชอบรูปแบบประเภทเนื้อหา (Content) ของสื่อดิจิทัลประเภทคลิปวิดีโอ 4. ภาพรวมมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเครื่องมือ 5 ด้านอยู่ในระดับดี และ 5. ชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาผู้นำท่องเที่ยวชุมชนให้มีบทบาทในการนำความรู้เผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวจากจังหวัดอื่นๆ ได้ทราบและเข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ อนึ่งในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม สรุปตรงกันว่าผ้าชิ้นหัวแดงตีนกาน ผ้าสไบ ยาม กระเป๋ พวงกุญแจ รางรัดผม ผ้าทอมือรูปดอกจำปา เป็นสินค้าที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อ เพราะเป็นภูมิปัญญาของชุมชนแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์และอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords): พฤติกรรม; นักท่องเที่ยวชาวไทย; ชุมชนไทหล่ม

Abstract

The current study aimed to 1. develop the community-based tourism products on both creativity and value of histories, cultures, and community identities of Wai and Tiew villages, Lomsak district, Phetchabun province, 2. strengthen the community potential as a community-based tourism model in a regional network, 3. analyze and develop the self-reliant and sustainable marketing channels for the community-based tourism model to various target tourists, and 4. develop the public relations and research system management of Phetchabun Rajabhat University with the communities. The population consisted of civil, state, and private sectors. The sample size was 383 subjects which were determined according to the Krejcie and Morgan Table. There were 6 types of the research instruments including 1) a paper questionnaire on the base line data, 2) a paper questionnaire on tourists' behaviors,

3) a community-based tourism standard evaluation form according to the 5-aspect tool, 4) a community potential evaluation form according to Business Canvas Model, 5) an in-depth interview, and 6) a focus group. The data analysis was processed through percentage and standard deviation. The results were found that 1) the community-based tourism product on both creativity and value of histories, cultures, and community identities of Wai and Tiew villages was the village woman's hand-woven tubeskirts (phasin) with the red waistband and the draped hem, 2) the majority of the respondents according to the base line data were 208 males (54.31%) and 175 females (45.69%), 3) the Thai tourists' behaviors were found that 50.3% of the majority visited the first time, 48% visited for relaxation, 23.3% realized the Tai Lom identities, 48% used the online society to seek the information, 70% traveled by private vehicle, 75% spent one-day trip, 62.3% traveled at the weekend, 87% spent 3,000 baht per trip, 50.3% came with the family, 76.7% intended to make an own travel program, 33.7% preferred learning culture, way of life, local wisdom through activities, 41% decided buying local products because of the community identities, 55.7% used private vehicles during the trip in the communities, 36% preferred staying at resorts in or near the communities, 36% preferring local food, 28.3% used a search engine to find tourism information, 37.7% use digital media for travelling and to make a travel plan, 38.3% requires the tourism information about tourist sites, 49.7% preferred the digital contents presented through video clips. 4) the overall level of the community-based tourism standard was good, and 5) the community potential was well-prepared to enhance their tourism leaders in terms of promoting various forms of tourism information to tourists from other provinces. According to the in-depth interview and the group discussion, the tourists' favorite products indicating the local wisdom, creativity and identity were the village woman's hand-woven tubeskirts (phasin) with the red waistband and the draped hem, a shawl, a kitbag, a handbag, a keyring, a hair rubber band, and Chompak flowered hand-woven cloth.

Keywords: Behaviors; Thai Tourists; Tai Lom Communities

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 12 ที่เน้นเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) และมีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และเมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาประเทศเป็นรายภาคเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายอย่างทั่วถึง จะพบว่า ภาคเหนือถูกกำหนดให้เป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่า

สูง โดยจะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมีความยั่งยืน มีธุรกิจบริการต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว บริการ สุขภาพ และการศึกษา ที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ซึ่งเป็นทุนที่มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่สำคัญคือ ทุนทางวัฒนธรรมถูกพิจารณาในฐานะที่เป็นทุนสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน สร้างการมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการในชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจบทบาทของชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น (สุธี เสริฐศรี, 2557) โดยการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนของตนเอง รวมถึงพัฒนาบทบาทของตนเองเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนที่เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีความมั่นคงและความยั่งยืน กล่าวคือ ลดความเหลื่อมล้ำของคนในชุมชน ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมท้องถิ่นก็ได้รับการอนุรักษ์ และชุมชนไม่ล่มสลาย นอกจากนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังมีเป้าหมายรองคือ คนในชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงบนเศรษฐกิจฐานรากที่สามารถจับต้องได้จริงชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือมีทุนทางวัฒนธรรมสูงและอัตลักษณ์พื้นที่โดดเด่น ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคเหนือมีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างหลากหลาย เป็นผลมาจากเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนผ่านวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำสำคัญ คือ ปิง วัง ยม น่าน และลุ่มน้ำสาขาต่างๆ

จังหวัดเพชรบูรณ์มีตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ลักษณะทางกายภาพนั้นเป็นพื้นที่ราบลุ่มแบบท้องกระทะ ประกอบด้วยเนินเขา ป่า และที่ราบเป็นตอนๆสลับกันไป พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากเหนือลงไปใต้ ตอนเหนือมีทิวเขาสูง ตอนกลางเป็นพื้นที่ราบและมีเทือกเขานานับกันไปทั้งสองข้างมีลักษณะเป็นรูปเกือกม้า มีแม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำสายสำคัญโดยไหลจากจังหวัดเลยเพชรบูรณ์ ผ่านไปสู่จังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ตามลำดับ จึงส่งผลให้พื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ดินมีสภาพอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทำการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมปัจจัยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน กล่าวถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมืองเพชรบูรณ์นั้นเริ่มจาก ชื่อของจังหวัดเพชรบูรณ์เมื่อครั้งโบราณน่าจะชื่อว่าเมือง “เพชบุระ” ตามที่ปรากฏในจารึกลานทองคำ ที่พบจากเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดมหาธาตุ ซึ่งหมายถึงเมืองแห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร แต่ในระยะหลังต่อมาแปรเปลี่ยนเป็น “เพชรบูรณ์” ปลายความหมายเป็นเมืองที่อุดมด้วยเพชร และได้นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พื้นที่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีหลักฐานการปรากฏอยู่ของชุมชนในแถบลุ่มแม่น้ำป่าสักมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย จากนั้นได้รับอารยธรรมจาก

ภายนอก ได้แก่วัฒนธรรมทวารวดีและวัฒนธรรมเขมรโบราณ ทำให้ชุมชนเหล่านั้นมีพัฒนาการด้านต่างๆ จนกลายเป็นสังคมเมืองขนาดใหญ่สืบมา เมื่อเข้าสู่ช่วงสมัยสุโขทัย เมืองเพชรบูรณ์มีฐานะเป็นเมืองแคว้นแคว้นของกรุงสุโขทัย และในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีเมืองเพชรบูรณ์และเมืองศรีเทพเป็นเมืองสำคัญและต่อเนื่องจนถึงช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงและแบ่งเขตการปกครองอีกหลายครั้ง จนครั้งหนึ่งเมืองเพชรบูรณ์เกือบมีฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยแทนกรุงเทพฯ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม และหลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงพัฒนาด้านต่างๆ มากมาย จนกระทั่งเป็นเมืองเพชรบูรณ์ในปัจจุบัน

จังหวัดเพชรบูรณ์ร่วมกับเทศบาลหล่มสักได้จัดแสดงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นผ่านตลาดริมน้ำไทหล่ม บริเวณสวนสาธารณะดงตาล ถนนพิทักษ์ ริมแม่น้ำป่าสัก อำเภอหล่มสัก เทศบาลหล่มสักจัดให้พ่อค้าแม่ค้าชาวหล่มสักนำอาหารพื้นบ้านมาออกจากร้านบนเรือ และตลิ่งริมน้ำหลายร้านให้ได้เลือกทานกัน เลือกซื้ออาหาร รวมทั้งชุมชนใกล้เคียง เช่น ชุมชนบ้านห้วย ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองที่รวดเร็วสวยงามจังหวัดเพชรบูรณ์ได้รณรงค์ให้ใช้ผ้าไทยในศรัทธาจึงเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีการสร้างรายได้เสริมและนำผลิตภัณฑ์นำเสนอแก่นักท่องเที่ยวรวมทั้งมีเครื่องดื่มมานั่งฟังดนตรีบรรเลงบนมด팡ข้าวที่จัดเป็นที่นั่งชมดนตรี นั่งทานอาหารไป ฟังเพลงไปด้วย ริมน้ำอากาศเย็นสบาย พลาดไม่ได้เลยมาหล่มสักแล้วต้องมาชิม ชมบรรยากาศตลาดริมน้ำในที่แห่งนี้ ทุกเย็นวันเสาร์ เวลาตั้งแต่ 17.00 น. ถึง 22.00 น. โดยเทศบาลหล่มสัก เปิดตลาดแต่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ด้านโลจิสติกส์) โดยการขยายช่องทางจราจร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นเส้นทางแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) East -West Economic Corridor ขยายช่องทางจราจร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 21 หล่มสัก-หล่มเก่า- ภูเรือ-เลย เชื่อมโยงไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกลุ่มอนุภาคแม่น้ำโขง (GMS) เร่งรัดซ่อมแซมถนนทางหลวงหมายเลข 2331 (ทางขึ้นภูทับเบิก) หล่มเก่า- ภูทับเบิก เนื่องจากผลกระทบจากภัยพิบัติ และขยายช่องทางจราจร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 225 ตอนควบคุม 0300 ตอนศรีมุงคล- น้ำอ้อม เป็น 4 ช่องจราจร เชื่อมโยงภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบน ไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการท่องเที่ยว ได้ผลักดันแหล่งธรณีวิทยาของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก (UNESCO Global Geoparks) ด้านบริหารจัดการน้ำ ได้เร่งรัดการดำเนินงาน/โครงการพัฒนาระบบชลประทานลุ่มน้ำป่าสัก ในการเสริมความจุอ่างเก็บน้ำคลองลำกงและการพัฒนาโครงข่ายระบบโทรมาตรเครื่องวัดปริมาณน้ำ

ดังนั้นจากที่กล่าวมาคณะผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวิจัย เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไทยในอนาคตต้องพัฒนาไปสู่ความมั่นคง (Stability) ความมั่งคั่ง (Prosperity) และความยั่งยืน (Sustainability) โดยความมั่นคงคือความสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้ในภาวะวิกฤตต่าง ๆ ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ความมั่งคั่งคือการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้และสร้างความความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่

ประเทศ และความยั่งยืนคือการพัฒนาที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และชุมชน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน กรอบแนวคิดในการพัฒนาในระยะต่อไปจึงให้ความสำคัญกับคุณภาพของการท่องเที่ยว เพื่อจะพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นประเทศจุดหมายปลายทางเพื่อการเดินทางมาพักผ่อนที่มีคุณภาพ (Quality Leisure Destination)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนบ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ากับเครือข่ายภูมิภาค
3. เพื่อวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพช่องทางการตลาดของชุมชนต้นแบบสู่นักท่องเที่ยวเป้าหมายที่มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้
4. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ภาคประชาสังคม คือประชาชน ผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลบ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวนทั้งหมด 7 หมู่บ้าน
2. ภาครัฐ คือผู้บริหาร บุคลากรเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ พัฒนาการอำเภอลำสัก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านห้วย อุทยานธรรมชาติวิทยาเพชรบูรณ์
3. ภาคเอกชน คือผู้บริหาร บุคลากรเจ้าหน้าที่หอการค้าจังหวัดเพชรบูรณ์ พาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ และสมาคมสวัสดิการสังคมและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำเปิดตารางสูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างใน ธีรวิทย์ เอกะกล, 2543) เพื่อคำนวณหาขนาดของตัวแทนของประชากรทั้งหมด โดยได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ภาคประชาสังคม (11,900) + ภาครัฐ (50) + ภาคเอกชน (30) = 11,900 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสูตรของเครจซี่และมอร์แกน = 383 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix methods) ซึ่งใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) มีรายละเอียดดังนี้

1. จัดเวทีชี้แจงโครงการวิจัย ระดมความคิดเห็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน ด้วยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่วิจัยของมหาวิทยาลัย และกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คือ ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว บุคลากรทางการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
3. เข้าร่วมประชุมติดตามความก้าวหน้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการวิจัยของนักวิจัย และคณะนักวิจัย 8 มหาวิทยาลัยราชภัฏ หรือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและเครือข่ายนักวิจัย 8 มหาวิทยาลัยราชภัฏกับชุมชน 8 พื้นที่
4. ทดสอบและประเมินผลเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน และร่วมทดสอบ ประเมินผลเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ
5. พัฒนาช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งในระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline)
6. การสังเคราะห์ระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
7. เวทียกระดับการนำองค์ความรู้ นวัตกรรมที่เกิดจากการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ จัดเวทีการนำเสนอและแสดงผลงาน เพื่อสื่อสารและเผยแพร่รูปแบบ/กิจกรรมการท่องเที่ยว/ ผลิตภัณฑ์ชุมชน และระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
8. วิเคราะห์และประมวลผลการวิจัย และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ รวมถึงวางแผนขยายผลและต่อยอดการดำเนินงาน ตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ
9. การร่วมถอดบทเรียน ร่วมสังเคราะห์การดำเนินงานร่วมกับภาคี เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ และระดับประเทศ

แผนปฏิบัติการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นพื้นที่ชุมชนตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1. การคัดเลือกพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่า บนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นพื้นที่ชุมชนตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.1 จัดกิจกรรมกลุ่ม (Focus Group) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1.2 เปิดเวที แนะนำตัวเอง และแนะนำวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ สิ่งที่ทำไปแล้ว ดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล

2. เสวนาประชาคมชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของชุมชน โดยมีผู้ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านหวาย และคณะผู้วิจัย

3. คัดเลือกผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาคุณภาพและบรรจุภัณฑ์

4. ดำเนินการพัฒนาคุณภาพและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการคัดเลือก

5. นำเสนอผลการพัฒนาคุณภาพและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์

6. นำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการพัฒนาคุณภาพไปทดสอบกับตลาดเป้าหมาย โดยนำไปออกบูธในงานต่างๆ และทดสอบกับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ที่ปรึกษาแผนงานวิจัย หัวหน้าแผนงานวิจัย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาและรองผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาและรองผู้อำนวยการ และทีมนักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน

7. ปรับปรุงและแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

8. เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์ของชุมชนตำบลตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

จัดกิจกรรมกลุ่ม (Focus Group) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ตำบลบ้านหวาย เปิดเวที แนะนำตัวเอง และแนะนำวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ สิ่งที่เราทำไปแล้ว เราจะทำอะไรต่อ ร่วมกันคิด ร่วมกันดำเนินงาน

พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวตามแนวคิดของชุมชน โดยมีผู้ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ประธารและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการสมาคมและคณะผู้วิจัยนักวิจัย

(ร่าง) เส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว ตำบลบ้านหวาย

สำรวจสถานที่ท่องเที่ยวตามเส้นทางที่สรุปร่วมกัน

ทดลองเส้นทาง โดย ที่ปรึกษาแผนงานวิจัย หัวหน้าแผนงานวิจัย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาและรองผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาและรองผู้อำนวยการ และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน

ประชุมและให้ข้อเสนอแนะ

ปรับปรุงและแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์ของชุมชน ตำบลตำบลบ้านหวาย

1) ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ดูแลจุดตามเส้นทางท่องเที่ยว ตำบลตำบลบ้านหวาย และทำการสอบถามถึงกิจกรรมในจุดต่างๆ ร้าง กิจกรรมตามจุดต่างๆ เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์นำร่อง กิจกรรมตามจุดต่างๆ เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลตำบลบ้านหวาย เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมตามเส้นทางท่องเที่ยว โดยมีผู้ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับชุมชนท่องเที่ยวและนักวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ

2) ปรับปรุงและแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยว ตำบลตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

แผนการปฏิบัติงานระยะที่ 2 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – สิงหาคม พ.ศ. 2563

โครงการการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ้าทอไทลื้อม บนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชน ตำบลตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จ สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์ (Statistical Analysis) ตามเกณฑ์การตัดสินใจระดับความคิดเห็น สำหรับการตอบที่เป็นคำตอบที่เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเป็นข้อคำถาม สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบมาตรส่วนประมาณค่าใช้แนวทางนี้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นคำถามสัมภาษณ์ ประสพการณ์ของผู้เข้าร่วมสนทนา และรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลผลิตงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นบ้านหวาย คือชิ้นหัวแดงตีนก่าน

2. ผลสรุปข้อมูล baseline data พบว่าสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ เพศชาย 208 คน คิดเป็นร้อยละ 54.31 รองลงมาคือ เพศหญิงจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 45.69

ผลสรุปพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 50.3 เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นครั้งแรก ร้อยละ 49.0 โดยมีวัตถุประสงค์เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อผ่อนคลายความเครียด ร้อยละ 23.3 ส่วนใหญ่เห็นว่าชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์มีวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่มีอัตลักษณ์เอกลักษณ์ ร้อยละ 48.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จักหรือค้นคว้าข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนไทหล่มจังหวัดเพชรบูรณ์จากสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 70.0 และส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะสำหรับเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 75.0 นิยมใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มจังหวัดเพชรบูรณ์ภายในวันเดียว (ไป-กลับ) ร้อยละ 62.3 เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ในวันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) ร้อยละ 87.0 ใช้จ่ายน้อยกว่า 3,000 บาท ในการท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 50.3 เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มจังหวัดเพชรบูรณ์ครอบครัว ร้อยละ 76.7 เลือกกำหนดโปรแกรมท่องเที่ยวเองในการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 33.7 ต้องการทำกิจกรรมเรียนรู้วิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาระหว่างท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 41.0 ชอบและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเพราะสินค้านั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ร้อยละ 55.7 ใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะระหว่างการท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 36.0 เลือกพักแรมที่รีสอร์ทภายในหรือใกล้ชุมชน ร้อยละ 36.0 เลือกรับประทานอาหารของชุมชนพื้นถิ่นในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 28.3 เลือกใช้โปรแกรมค้นหา (Search Engine) สำหรับค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ร้อยละ 37.7 ใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยว สำหรับค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนท่องเที่ยว ร้อยละ 38.3 ต้องการข้อมูลการท่องเที่ยวประเภทสถานที่ท่องเที่ยว, ชุมชนท่องเที่ยว ร้อยละ 49.7 ชอบรูปแบบประเภทเนื้อหา (Content) ของสื่อดิจิทัล ประเภทคลิปวิดีโอ

1) ผลสรุปมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเครื่องมือ 5 ด้าน 100 ข้อ พบว่า

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ คะแนนรวมอยู่ที่ 14.21 คะแนน คะแนนที่ได้ 1.58 ระดับการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1.1 เป้าประสงค์ที่ 1.2 และเป้าประสงค์ที่ 1.4 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1.3 เป้าประสงค์ที่ 1.5 เป้าประสงค์ที่ 1.7 และเป้าประสงค์ที่ 1.9 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ปรับปรุง” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1.6 และเป้าประสงค์ที่ 1.8

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี คะแนนรวมอยู่ที่ 9.19 คะแนน คะแนนที่ได้ 2.30 ระดับการประเมินอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 2.2 และเป้าประสงค์ที่ 2.3 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 2.1 และเป้าประสงค์ที่ 2.4

ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน คะแนนรวมอยู่ที่ 6.05 คะแนน คะแนนที่ได้ 2.02 ระดับการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 3.1 และเป้าประสงค์ที่ 3.2 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 3.3

ด้านที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน คะแนนรวมอยู่ที่ 16.25 คะแนน คะแนนที่ได้ 2.03 ระดับการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 4.1 เป้าประสงค์ที่ 4.2 เป้าประสงค์ที่ 4.3 และเป้าประสงค์ที่ 4.5 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ปรับปรุง” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 4.4

ด้านที่ 5 ด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัย คะแนนรวมอยู่ที่ 16.25 คะแนน คะแนนที่ได้ 2.03 ระดับการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 5.7 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 5.3 และเป้าประสงค์ที่ 5.6 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 5.1 เป้าประสงค์ที่ 5.2 เป้าประสงค์ที่ 5.4 เป้าประสงค์ที่ 5.5 และเป้าประสงค์ที่ 5.8

ภาพรวมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชน ไทหล่ม ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการบริหารจัดการในระดับ “ดี” ในด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน และด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัย การบริหารจัดการในระดับ “พอใช้” ในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2) ผลสรุปศักยภาพชุมชน พบว่าชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาผู้นำท่องเที่ยวชุมชนให้มีความบทบาทในการนำความรู้เผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวจากจังหวัดอื่นๆ ได้ทราบและเข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ขึ้นชื่อว่า ดินแดนแห่งความสุขของคนอยู่และผู้อยู่มาเยือน “จังหวัดเพชรบูรณ์มุ่งส่งเสริมการเกษตรปลอดภัย ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ใช้ศักยภาพทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น พร้อมกับการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อให้ไปสู่การเป็นเมืองแห่งความสุขของคนอยู่และผู้อยู่มาเยือน” ประชาชนมีส่วนร่วมมีความพร้อมที่จะขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับนโยบายจังหวัดคือ เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และตัวชี้วัด ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 1 : การส่งเสริมเกษตรปลอดภัยในประเด็นยุทธศาสตร์อดภัยและเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 2 : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 3 : ยกระดับคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความมั่นคงอย่างเท่าเทียม ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 4 : การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 5 : ยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่อง เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่ม บ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1. อภิปรายผล baseline data พบว่า สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ เพศชาย 208 คน คิดเป็นร้อยละ 45.03 รองลงมาคือ เพศหญิงจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 45.07 ร้อยละของจำนวนชุมชนกลุ่มเป้าหมายที่รับรู้และนำความรู้ไปใช้ดำเนินงานบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีแผนธุรกิจด้านการท่องเที่ยวชุมชน หรือแผนชุมชนด้านการท่องเที่ยวต่อเนื่องจำนวนแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 1 แห่ง/ปีจำนวนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 1 ผลิตภัณฑ์ / ปี / ชุมชนเป้าหมายจำนวนโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานที่กำหนดไว้ จำนวน 3 หลัง จำนวนของที่ระลึกที่ได้รับมาตรฐาน จำนวน 10 ชิ้นจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีการสื่อสารทางการท่องเที่ยว จำนวน 2 คนจำนวนนักสื่อความหมายในชุมชนที่มีศักยภาพในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน จำนวน 3 คน / ชุมชนจำนวนเครือข่ายการทำงานท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน จำนวน 5 เครือข่าย / ชุมชนจำนวนการสร้างงานในชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 / ชุมชน จำนวนชุมชนที่เข้าสู่ธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 1 ธุรกิจ / ชุมชนจำนวนชุมชนมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จำนวน 2 ชุมชน / ปี จำนวนการจ้างงานในชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ .3/ ชุมชนบูรณาการและขับเคลื่อนระบบจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบ จำนวนระบบสารสนเทศเชื่อมโยงข้อมูลการท่องเที่ยวที่จำเป็นแบบออนไลน์เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนาาร่วมกันของเครือข่าย จำนวน 1 ฐาน/ระบบ จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่มีการบูรณาการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและภาคีที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการไม่น้อยกว่า 1โครงการ/กิจกรรม/ปี

2. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่เดินทางมาครั้งแรก เพื่อผ่อนคลายความเครียด หลังจากเดินทางท่องเที่ยวชมของดีต่างๆ ได้สะท้อนมุมมองต่อชุมชนไทหล่มบ้านห้วย ว่ามีวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่มีอัตลักษณ์เอกลักษณ์ สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมากในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนไทหล่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมักจะเลือกเดินทางมาโดยรถส่วนตัวและนิยมเดินทางท่องเที่ยวภายในวันเดียวแบบไป-กลับช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ส่วนใหญ่นิยมมาเป็นครอบครัวจะใช้จ่ายครั้งละไม่เกิน 3,000 บาท มีโปรแกรมท่องเที่ยวเอง วัตถุประสงค์หลักคือต้องการทำกิจกรรมเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ตลอดจนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเพราะสินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หากประสงค์ค้างคืนที่พักรับรองหรือที่พักในหรือใกล้ชุมชนเป็นตัวเลือกที่ดี อาหารที่จะเลือกทานควรเป็นเมนูพื้นถิ่น หากมีคนเดินทางมาจากจังหวัดต่างไกลจะค้นข้อมูลและแผนที่จากเดินทางจาก Search Engine และประการสุดท้ายการบันทึกความประทับใจของนักท่องเที่ยวจะใช้วิธีการทำคลิปวิดีโอ สอดคล้องกับงานวิจัยการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

ของ พัชรรัตน์ หารไชย (2552) ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่มีขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ระดับสูงและระดับปานกลาง สามารถรองรับกิจกรรมนันทนาการได้อีกมาก ยกเว้นขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับต่ำ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าภาพรวมระดับอยู่ในระดับปานกลาง เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ของ ชาคิต ช่วยบำรุง (2554) ที่พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ทั้งด้านการตลาดการท่องเที่ยว ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ด้านการสร้างและแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่ได้มีการดำเนินการในการแสวงหาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพิ่มเติม ด้านการให้บริการท่องเที่ยว มีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้าเรื่องข้อมูลของถ้าเลเขากอบ โดยมีพนักงานพายเรือทำหน้าเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว และด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพันธกิจการพัฒนาท้องถิ่น และสุดท้ายสอดคล้องกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ของปองทิพย์ นาकिनทร์ (2556) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

3. มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเครื่องมือ 5 ด้าน 100 ข้อ พบว่าจากการนำคู่มือเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย (CBT Thailand) มาประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนไทยลุ่ม ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเป้าประสงค์ทั้งหมด 29 เป้าประสงค์ สรุปได้ดังนี้การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย (CBT Thailand) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนไทยลุ่ม ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในระดับดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนอยู่ในระดับดี ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืนอยู่ในระดับดี ด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัยอยู่ในระดับดี ภาพรวมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนไทยลุ่ม ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการบริหารจัดการในระดับ “ดี” ในด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน และด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัย การบริหารจัดการในระดับ “พอใช้” ในด้านการ

บริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

4. ศักยภาพชุมชนไทหล่ม บ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์นั้น กล่าวได้ว่าชุมชนท่องเที่ยวไทแห่งนี้เป็นเขตพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมภาษาถิ่นเดิมตามประวัติศาสตร์ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดต่างๆ ที่เชื่อมกับระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์และเชื่อมต่อกับ สายตะวันออก (Eastern Corridor เป็นอยู่ช้ำวอูน้าของจังหวัดเพชรบูรณ์คนไทหล่มส่วนมากทำการเกษตรตลอดทั้งปีสร้างรายได้เป็นอาชีพหลัก เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยพ่อขุนผาเมืองนามว่าเมืองราดหรือเมืองลุ่มนอกจากนี้ยังมีเมืองเก่าศรีเทพอายุสองพันกว่าปีที่บอกเล่าถึงศิลปะ วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของคนเพชรบูรณ์ ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกชุมชนได้ริเริ่มพัฒนาท้องถิ่นให้มีการจัดการเป็นชุมชนท่องเที่ยวรวมทั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นๆ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

รัฐควรสนับสนุนชุมชนท่องเที่ยวไทหล่ม บ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรทำวิจัยต่อยอดขยายผลไปยังชุมชนอื่นให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชาคริต ช่วยบำรุง. (2554). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรรัตน์ หารไชย. (2552). การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง .
- ปองทิพย์ นาคนิธิ์. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุธี เสริฐศรี. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา
สำนักงานเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Leadership for Executives of Local Government Organizations: A Case
Study of the Office of Mai Ngam Subdistrict Municipality in Mueang Tak
District, Tak Province

ทยากร ยุทธวงศ์¹
Tayagon Yuttawong

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรและผู้นำชุมชน จำนวน 11 คน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรและผู้นำชุมชน ในประเด็นหลัก 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมและสามารถเสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ 2) ด้านการจูงใจและการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ผู้นำต้องอุทิศตนในการทำงานกระตุ้นและจูงใจให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า ผู้นำต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าร่วมแสดงความรู้ความสามารถตามศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ผู้นำต้องมอบหมายงานให้อย่างทั่วถึงตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล และคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน จะเห็นว่าองค์ประกอบแต่ละด้านมีความสำคัญและช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลบ้านไม้งาม สามารถบริหารงานให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายและนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords): ภาวะผู้นำ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purpose of the research seemed to investigate leadership for executives of local government organizations and community leaders of Mai Ngam Subdistrict Municipality in Mueang Tak District, Tak Province, which used documentary analysis and in-depth interviews with key informants consisting of 11 executives and community leaders. The findings of the research indicated that; leadership for executives and community leaders comprised 4 components as follows: 1) in terms of idealized

Received: 2021-10-14 Revised: 2021-11-07 Accepted: 2021-11-07

¹ นักวิจัยอิสระ Independent Researcher. Corresponding Author e-mail: tayagon1981@gmail.com

influence, it was found that the leaders had to be good role models, and gave everyone in the community the opportunity to attend activities and express opinions for those activities. 2) For inspiration motivation, it was found that the leaders must be dedicated to working, and can motivate and inspire the colleagues to work successfully. 3) For intellectual stimulation, it can be said that the leaders must give everyone the opportunity to participate in expressing knowledge and abilities according to their individual potential completely. 4) In terms of individualized consideration, it was found that the leaders had to assign the tasks thoroughly according to individual skills and abilities, and gave helpful advice to help everyone to carry out their work. Obviously, each component was important, and it can encourage the executives of local government organizations and community leaders of Mai Ngam Subdistrict Municipality to manage the work to achieve their goals and lead to sustainable local development.

Keywords: Leadership; Local Government Organizations; Executives of Local Government Organizations

บทนำ (Introduction)

การบริหารองค์การในปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ เอกชนก็ตาม จำเป็นที่ผู้บริหารองค์การทุกระดับต้องมีภาวะผู้นำ จึงจะนำพาองค์การให้สามารถดำรงอยู่ได้ และผ่านสถานการณ์ปัจจุบันไปได้ ผู้บริหารจึงต้องมีหลักการบริหารคือ การบริหารเพื่อให้ได้ทั้งงานและ น้ำใจของผู้ร่วมงาน จากการผสมผสานทั้งศาสตร์กับศิลป์ในการบริหาร โดยใช้ภารกิจหลักของความเป็นผู้นำ มีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมของผู้ตาม กำหนดทิศทางในการปฏิบัติงาน และกำหนด วัฒนธรรมขององค์การ (นลธวัช ยุทธวงศ์, 2562) จึงเห็นได้ว่าภาวะผู้นำของผู้นำทุกองค์การมีความสำคัญในการบริหารงานภายในองค์การให้ขับเคลื่อนไปสู่ทิศทางหรือเป้าหมายตามที่ต้องการ ซึ่งผู้นำเป็นบุคคลที่มี อิทธิพลในการเป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือให้กลุ่มปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ (อัคพงศ์ สุขมาตย์ และคณะ, 2560) ภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญของผู้นำที่จะให้องค์กร ประสบความสำเร็จ องค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้นำมีความสามารถในการนำ ประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะ อำนาจ พฤติกรรม และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ของบุคลากรชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงองค์การในรูปแบบใด ๆ ก็ตามให้ประสบความสำเร็จ ได้นั้น องค์การต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถให้กับบุคลากรซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ขององค์การ (สุปัญญาดา สุนทรนนท์ และคณะ, 2558) ดังนั้นจึงถือได้ว่าภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่มี อิทธิพลต่อผลปฏิบัติงานขององค์การในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นไทย มีการบัญญัติมาตราต่าง ๆ รวมทั้งได้กำหนดอำนาจหน้าที่ใน การให้บริการสาธารณะแก่ชุมชนและสังคม รวมไปถึงการทำงานที่ต้องประสานกับองค์กรอื่น ๆ ทั้ง องค์การภาครัฐ และเอกชนเป็นจำนวนมาก เพื่อการปฏิรูปและพัฒนาองค์การยุคใหม่ให้ประสบ

ความสำเร็จ ดังนั้นหน่วยงานหรือองค์กรที่นำหลักการและนโยบายการพัฒนาองค์กรไปปฏิบัติภายในองค์กรจะต้องมีผู้นำในการพัฒนา ซึ่งผู้บริหารองค์กรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้การดำเนินการของหน่วยงานหรือองค์กรประสบความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมาย (โกวิทย์ พวงงาม, 2552) สำหรับการปฏิรูปการบริหารองค์กรในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ทุกองค์กรต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จากผลการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ จำเป็นที่ทุกองค์กรทั้งในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ในทุกระดับทุกกลุ่มขององค์กรมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ตนเองทั้งในด้านจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ และเปรียบเทียบกับคู่แข่งอย่างเร่งด่วนอย่ามัวหลงตนเองว่าตนยิ่งใหญ่และเชื่อว่าตนสามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอาจจะนำไปสู่ความล้มเหลวขององค์กรได้ (ทองทิพภา วิริยะพันธุ์, 2550) ซึ่งปัจจัยที่สำคัญคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาในทุก ๆ ระดับ ที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นหรือกลุ่มให้ทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ในบางครั้งผู้นำอาจเป็นผู้ตามก็ได้เพราะทุกคนในสังคมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (ทองใบ สุดชาติ, 2550)

สภาพปัญหาการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อบุคลากรในหน่วยงาน จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเคารพเชื่อฟัง พร้อมรับฟังและให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงพิจารณานโยบายของส่วน/กองต่าง ๆ ภายในหน่วยงานโดยการนำไปปฏิบัติ ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นในองค์กร และรู้จักยอมรับสภาพที่ปรากฏไม่ว่าจะเป็นอย่างไร พร้อมหมั่นฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ และความสามารถในการบริหารงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบและข้อบังคับที่บังคับใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถควบคุมการบริหารจัดการ เพื่อทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้น และตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบและเที่ยงธรรมเมื่อเกิดความขัดแย้งในองค์กรหรือระหว่างผู้ร่วมงาน (ปณณทัต นอขุนทด, 2556) ซึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถของผู้นำในการจูงใจประสานงาน และนำบุคคลอื่น ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ มีจินตนาการ และมีความยืดหยุ่นด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ อย่างท้าทายและสร้างสรรค์ โดยอาศัยปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด ด้วยการไว้วางใจ ให้อิสระในการคิดและพร้อมสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ 2) ด้านแรงจูงใจภายใน ด้วยการมีความอยาก ความหวัง ความปรารถนา ความเพียรพยายาม มุ่งมั่น ทดมเท เพื่อให้เป็นคนที่ประสบความสำเร็จ และ 3) ด้านความรู้เชิงลึก ด้วยการมีความรู้แนวกว้างและลึก มีทักษะ ประสบการณ์อันน่าจะส่งผลให้เกิดแนวทางที่ชาญฉลาดในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555)

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้บริหารองค์กรยังต้องเป็นผู้มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์กว้างไกลที่จะบริหารองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ซึ่งผู้บริหารจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารงาน โดยเป็นผู้นำที่สามารถจูงใจให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุข เป็นผู้นำที่ปฏิบัติตนเหมาะสมเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นธรรมในการบริหารงาน อันจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจทำให้บุคลากรทุ่มเทในการทำงาน ต้องสร้างความผูกพันรักใคร่ให้แก่บุคลากรในองค์กร เพื่อให้เกิดความรักและความศรัทธาในตัวผู้นำ พร้อมทั้งร่วมมือกันทำงานให้หน่วยงานของ

ตนประสบความสำเร็จ ดังนั้นภาวะผู้นำย่อมมีความสัมพันธ์กับบุคลากรที่จะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จหรือมีความเฉื่อยชาท้อแท้ในการทำงาน (ปริญญ์ ต้นสกุล, 2550)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยของการเป็นผู้นำ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการจูงใจและการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อได้ทราบถึงข้อมูลการเป็นผู้นำของผู้บริหารองค์กร ซึ่งสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงประยุกต์เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 11 คน ได้แก่ 1) นายไพศาล ชมพู ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลไม้งาม 2) นายธีรพล ตันยา ตำแหน่ง ปลัดเทศบาลตำบลไม้งาม 3) นางทับทิม พรหมมา ตำแหน่ง กำนันตำบลไม้งาม (หมู่ 3 บ้านไม้งาม) 4) นายมานพ สัจจวรรณ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 บ้านเกาะตาเถียร 5) นายดำรงค์ วงษ์เสนสะ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 บ้านไม้งาม 6) นายสิริวิทย์ มีเกษ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 บ้านไม้งาม 7) นายนิคม มาครอง ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5 บ้านวังม่วง 8) นายสร้อย ผักฝน ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 บ้านแพะ 9) นายภาคินทร์ พลนิรันดร์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 บ้านหนองกะโหลก 10) นายธวัช ดัวงนา ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 8 บ้านสามไร่ และ 11) นางลลิตา สุนทรชัยบุรณ์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9 บ้านหนองตาจั่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 หนังสือ เอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำและการปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 แบบสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่เป็นทางการ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์เรียบเรียง และสรุปผลบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาสำนักงานเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอมะนัง จังหวัดตาก สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอมะนัง จังหวัดตาก สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ คือ ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทุกคนยอมรับ เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม และรับฟังความคิดเห็นของทุกคน

1.2 ด้านการจูงใจและการสร้างแรงบันดาลใจ คือ ผู้นำต้องอุทิศตนในการทำงานอย่างเต็มที่ และคอยกระตุ้น จูงใจทุกคนให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานจนประสบความสำเร็จ

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา คือ ผู้นำต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตามความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล คือ ผู้นำต้องมอบหมายงานให้กับทุกคนร่วมกัน รับผิดชอบอย่างทั่วถึง ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล

2. ศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอมะนัง จังหวัดตาก

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ คือ ผู้นำชุมชนต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

2.2 ด้านการจูงใจและการสร้างแรงบันดาลใจ คือ ผู้นำชุมชนต้องทุ่มเท เสียสละ และทำงานอย่างเต็มที่

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา คือ ผู้นำชุมชนต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล คือ ผู้นำชุมชนต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาสำนักงานเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอมะนัง จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยสรุปรวมได้ ดังนี้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมและสามารถเสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นเพราะว่าผู้นำมีคุณธรรมจริยธรรม มีความจริงใจเป็นกันเอง ให้เกียรติมีน้ำใจต่อทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นลธวัช

ยุทธวงศ์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดตาก ผลการวิจัยโดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนได้นำหลักธรรมของศาสนามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ มีความจริงใจ เที่ยงตรง ยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เสียสละ มีน้ำใจ เป็นแบบอย่างที่ดี มีอริยาศยดี ให้เกียรติ ยกย่องชมเชย มีใจเป็นกลาง ประสานกับทุกคนด้วยความเสมอภาค ตัดสินปัญหาบนพื้นฐานของข้อมูล ตั้งใจ มุ่งมั่น เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ย่อถอยต่ออุปสรรคต่าง ๆ ร่วมแก้ไขปัญหา และพิจารณาปัญหาด้วยความรอบคอบ ยินดีเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ใช้คำพูดที่สุภาพ ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์และปฏิบัติตนวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย

2. ด้านการจูงใจและการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ผู้นำต้องอุทิศตนในการทำงานกระตุ้นและจูงใจให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ อาจเป็นเพราะว่าผู้นำมีความตั้งใจและทุ่มเทในการทำงาน ช่วยเหลือให้กำลังใจต่อทุกคน และคอยกระตุ้นให้ทุกคนเกิดพลังมีแรงบันดาลใจที่สามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เตือนใจ สุนกุล (2562) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยโดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมทำกิจกรรมกับบุคลากรด้วยความศรัทธาเชื่อในความสามารถของผู้ร่วมงาน มีความเป็นกันเอง มีเหตุผล สามารถจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน โดยเป็นแบบอย่างทุ่มเทอุทิศตนทำงานตามเป้าหมายของโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า ผู้นำต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าร่วมแสดงความรู้ความสามารถตามศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่ อาจเป็นเพราะว่าผู้นำเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมและคอยกระตุ้นให้ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสมศักดิ์วิทยา ผลการวิจัยโดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มาก เนื่องจากผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี น่าชื่นชม น่าเคารพ ศรัทธาแก่ผู้ร่วมงาน และบุคคลทั่วไป ผู้บริหารมุ่งมั่นอุทิศตนในการทำงานและเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ ปฏิบัติตามหน้าที่โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และรับผิดชอบการปฏิบัติของตน ส่งเสริมและให้โอกาสแก่ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนมุมมองแนวคิดใหม่ ๆ ของโลก ผู้บริหารเสนอแนะให้ผู้ร่วมงานใช้แนวทางใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน

4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ผู้นำต้องมอบหมายงานให้อย่างทั่วถึงตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล และคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะว่าผู้นำคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถ คอยให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และให้เกียรติต่อทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาณิสรา ตรีศรี (2559) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอลำปาง จังหวัดตากผลิษฐ์ ผลการวิจัยโดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มาก เนื่องจากผู้บริหารองค์กรมีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี มีบุคลิกลักษณะการแสดงพฤติกรรมของผู้นำที่เหมาะสม คำนึงถึงความรู้

เป็นปัจเจกบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนและสนับสนุนให้ใช้สติปัญญาในการปฏิบัติงาน ให้คำปรึกษาช่วยเหลือจนสามารถปฏิบัติงานขององค์การสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาผู้นำองค์กรและผู้นำชุมชนได้

1.2 ผู้นำองค์กรและผู้นำชุมชนสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน และปฏิบัติงานในหน้าที่ได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณร่วมด้วย โดยการเพิ่มกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลทางสถิติมายืนยันข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านการมีจิตสาธารณะ และด้านการยึดหลักคุณธรรมในการบริหารงาน

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาสำนักงานเทศบาลตำบลอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

โกวิทย์ พวงงาม. (2552). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

เตือนใจ สุนกุล. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2550). *ทักษะผู้บริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: CP.CYBERPRINT CO., LTD.

ทองใบ สุดชาติ. (2550). *ภาวะผู้นำ: กลไกขับเคลื่อนองค์การแห่งการเรียนรู้*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี.

นลธวัช ยุทธวงศ์. (2562). *เอกสารประกอบการสอนวิชา MED 602 ภาวะผู้นำสำหรับนักบริหาร การศึกษา*. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

นลธวัช ยุทธวงศ์. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัด ตาก*. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

ปริญญ์ ต้นสกุล. (2550). *ศาสตร์แห่งการเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: จิตจักรวาล.

- ปาณิสรา ตรัสศรี. (2559). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปิ่นนัท นอขุนทด. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษารองการปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา*. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 114ก. ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542.
- สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสมศักดิ์วิทยา*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุปัญญา สุนทรนนท์ และคณะ. (2558). *ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทย*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 9(2). 133-146.
- อัคพงศ์ สุขมาตย์ และคณะ. (2560). *ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ภายใต้กรอบการศึกษาประเทศไทย*. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 16(2), 1-7.

พินอีสาน: การสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Isan Pin: Creating New Innovations to Develop Creative Economy Products

วิระศักดิ์ ชัยผง¹ สมคิด สุขเอิบ²

Wirasak Chaiphong, Somkhit Suk-Erb

บทคัดย่อ (Abstract)

พินเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบัน งานวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้เพื่อศึกษา 1. ประวัติความเป็นมาของพินอีสาน 2. สภาพปัจจุบันและปัญหารูปแบบการผลิตพินอีสาน 3. การสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและภาคสนามผู้ให้ข้อมูลจำนวน 76 คน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ จำนวน 8 คน 2) ผู้ปฏิบัติ จำนวน 1 คน วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ในกรอบการวิจัย นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า 1) พินอีสานมีประวัติความเป็นมาไม่ชัดเจนแต่คงความสัมพันธ์ดนตรีประเภทเครื่องระหว่งวัฒนธรรมใกล้เคียง ช่างสมัยโบราณทำขึ้นอย่างเรียบง่ายเทียบเสียงให้ตรงกับระบบเสียงแคนเพลงที่ใช้บรรเลงเลียนแบบทำนองแคน เมื่อหมอลำเกิดขึ้นในภาคอีสานพินถูกนำมาเล่นเป็นเครื่องดนตรีหลัก ศิลปินได้พัฒนางานดนตรีพินจึงถูกนำมาผสมและปรับปรุงระบบขยายเสียงเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย 2) สภาพปัจจุบันและปัญหา พินอีสานได้รับความนิยมมากขึ้นวัตถุดิบคือไม้ที่ใช้ทำเริ่มขาดแคลนเนื่องจากไม่มีการปลูกทดแทนและไม่เนื้อแข็งบางชนิดเป็นต้นไม้หวงห้าม พินที่ผลิตขึ้นในปัจจุบันทำมาจากไม้หลายชิ้นประกอบเข้าด้วยกันตกแต่งลวดลายและสีสนิให้งดงาม 3) การสร้างนวัตกรรมใหม่ในการทำพินเกิดจากการคัดเลือกจุดเด่นของช่างฝีมือในพื้นที่วิจัยทั้ง 3 แห่งนำมาออกแบบสร้างสรรค์ใหม่โดยประยุกต์เครื่องมือที่เหมาะสม พินที่ทำขึ้นใหม่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านรูปทรง ลวดลาย สิ่งที่เพิ่มเติมขึ้นมาเทคนิคการลงสี การปรับปรุงคุณภาพเสียง เพื่อให้เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ โดยสรุปงานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องดนตรีคล้ายคลึงกันได้

คำสำคัญ (Keywords): พินอีสาน; การสร้างนวัตกรรม; พัฒนาผลิตภัณฑ์; เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Received: 2022-01-26 Revised: 2022-06-15 Accepted: 2022-06-16

¹ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Master of Fine Arts Program cultural sciences Faculty of Arts and Cultural Sciences Mahasarakham University. Corresponding Author e-mail: srijampa_nakhon@hotmail.com

² คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Faculty of Arts and Cultural Sciences Mahasarakham University

Abstract

Phin is a popular instrument from ancient times to the present. The objectives of this study were to 1) study the History of the Isan Phin. 2) Current conditions and problems of Isan Phin production patterns. 3) Creating new innovations to develop creative economy products. Data from documents and fieldwork were analyzed and presented by means of descriptive analysis. The results are as follows. 1) The Isan Phin has an unclear history, but it maintains a close relationship between musical instruments between cultures. An ancient craftsman made it simple to compare the sound to match the sound system used to play along with the Khaen melody. When Morlam Ploen originated in the Northeast, the harp was played as the main instrument. Artists developed a harp band, so they were mixed with the band and improved the sound amplification system is widely popular. Later, the artist developed a harp band, so it was mixed with the band and improved the sound amplification system. It is widely popular. 2) Current conditions and problems, Isan Phin has become more popular, raw materials are scarce as the wood used for making is not available for replacement and some hardwoods are restricted trees. The Phin that is being produced today is made of several pieces of wood that have been put together to create a beautiful pattern and color. 3) The creation of new innovations in Phin making by selecting the strengths of craftsmen in the 3 research areas to create new designs by applying suitable tools. The newly made harp retains its unique shape, pattern, and additional coloring techniques. Improving sound quality to meet the demands of buyers. In conclusion, this research can be used as a guideline for the development of similar instruments. In conclusion, this research can be used as a guideline for the development of similar instruments.

Keywords: Isan Phin; Creating Innovations; Product Development; Creative Economy

บทนำ(Introduction)

ดนตรี เป็นสิ่งสร้างสรรค์จรรโลงโลก เป็นมรดกของชนชาตินั้น ๆ ทุกชนชาติ ทุกภาษาย่อมมีดนตรีเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ในเอกลักษณ์เฉพาะตัวของมันเอง บ้างก็เอาไว้นับถือเอาไว้น้อมคลายความตึงเครียด ซึ่งดนตรีมีวิวัฒนาการและสะสมภูมิปัญญาของชาวบ้าน ดนตรีสามารถกล่อมเกลาคิดใจคนได้เป็นอย่างดีจึงคุณประโยชน์ด้วยกันทั้งสิ้น (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2526) ดนตรีจึงเป็นสื่อที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดตลอดจนความรู้ความบันเทิง ก่อให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม เกิดความสบายใจ น้อมคลายความตึงเครียด

ดนตรีจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อน งดงาม และมีคุณค่า ดำรงความเป็นเอกลักษณ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยเป็นที่ยอมรับ และเชื่อกันว่าดนตรีเป็นภาษาชนิดหนึ่งของมนุษย์ชาติใดที่มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง ก็มักจะมิดนตรีเป็นของตนเองด้วย เพราะดนตรีและเพลงร้องเป็นสิ่งที่พัฒนามาพร้อมกับภาษาพูดของแต่ละประเทศนั้น ๆ เครื่องดนตรีน่าจะมีลักษณะการเกิดในแนวเดียวกันคือ เริ่มต้นที่การตี เคาะ และการกระทุ้งหรือกระแทก ก่อให้เกิดจังหวะเป็นการเริ่มต้นของดนตรี นอกจากนั้นการเป่าจึงเกิดขึ้นตามมาเพราะคนเราต้องหายใจ จนแม้แต่การพูด การผิวปาก ก็คือการเป่าด้วย และการที่มนุษย์เราใช้ธนูในการล่าสัตว์ เพื่อหาเลี้ยงชีพ การดีดของธนูทำให้เกิดเสียงเป็นจุดเริ่มต้นของการหาวัสดุในการดีด ทำให้เป็นดนตรีหรือเสียงด้วย การตั้งสายที่สูงต่ำต่างกันออกไป จนเกิดเป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด จนเมื่อมนุษย์เราได้ยินเสียงกอไผ่เสียดสีกันเป็นเสียง จึงได้มีการพัฒนาสร้างคันชักสำหรับสีขึ้น ซึ่งก็กลายเป็นเครื่องดนตรีประเภทสีขึ้นมาในที่สุด (ธนิต อยู่โพธิ์, 2523) ดนตรีพื้นบ้าน ได้สะท้อนถึงขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ความอุดมสมบูรณ์ ความแห้งแล้ง โดยภาพสะท้อนเหล่านี้จะดูได้จาก สำเนียงเพลง บทเพลง ลักษณะของเครื่องดนตรีได้อย่างชัดเจน ซึ่งดนตรีของแต่ละภาคจะมีลักษณะโดยเฉพาะของตนเอง

ดนตรีทางภาคอีสาน เนื่องจากทางภาคอีสานมีอากาศที่ร้อนและแห้งแล้ง เมื่อถึงเวลาหน้าฝนชาวอีสานต้องรีบทำมาหากินเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง จนไม่มีเวลาที่จะสนุกสนาน มากนัก เครื่องดนตรีจึงไม่สวยงาม ประดิษฐ์ขึ้นอย่างง่าย ๆ และใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น การบรรเลงก็รวดเร็วคึกคัก กระชับและสนุกสนาน แสดงถึงความเร่งรีบ(ปัญญา รุ่งเรือง, 2521) ดนตรีพื้นบ้านอีสาน ซึ่งประกอบด้วย เครื่องดีด สี ตี เป่า แต่ที่โดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์แสดงออกถึงความเป็นอีสานได้ดี คือดนตรีประเภทดีดตีที่ เรียกว่า พิณพิณมีลักษณะคล้ายคลึงกับซึงของภาคเหนือเพียงแต่มีลักษณะต่างกันเล็กน้อย พิณในภาคอีสานของไทย บรรเลงใช้เดี่ยว และบรรเลงผสมกับแคน โปงกลาง ไห โหวด กลองฯ เรียกว่า "วงดนตรีพื้นเมืองอีสาน" นอกนั้นยังใช้บรรเลงประกอบการเล่นหมอลำในชุดลำเพลินอีกด้วย

การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม เป็นสิ่งที่สำคัญที่มุ่งเน้นการนำแนวทางการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิต รูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีรวมทั้งรูปแบบการดำเนินธุรกิจ (ฐิติมา พูลเพชร, 2561) การผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เป็นการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าภายใต้แนวคิด “การสร้างสรรค์คุณค่า” การต่อยอดจากสินค้าเดิมให้ดีขึ้นให้เป็นสินค้าใหม่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ การปรับเปลี่ยนกระบวนการ การเพิ่มผลผลิต เป็นการพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ของความมั่นคงยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ อย่างจริงจังด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ (ดวงจันทร์ นาชัยสินธุ์, 2562) เครื่องดนตรีอีสานที่สำคัญชิ้นหนึ่งคือพิณ

พิพิธภัณฑ์ในฐานะที่เป็นผู้นำเสนอความบันเทิงเป็นอาชีพจึงมีการเปลี่ยนแปลงตามความนิยมของสังคมหรือผู้ฟังและเพื่อความอยู่รอดของตนเอง แต่เครื่องมือที่สำคัญที่จะอนุรักษ์พิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นภูมิปัญญาแขนงนี้ ให้มีความมั่นคงไม่สูญหายก็คือ กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ ควบคู่กับวิทยาการสมัยใหม่ การประยุกต์เครื่องมือและวิธีการนำเสนอบางอย่างให้มีความทันสมัยเป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้น และการถ่ายทอดความรู้ของศิลปินแต่ละคนก็จะมีเทคนิควิธีที่แตกต่างกันออกไป และมีความหลากหลายมีการถอดองค์ความรู้ของศิลปินผู้ผลิตพิพิธภัณฑ์ทั้งในส่วนศิลปินมืออาชีพและศิลปินลูกศิษย์รุ่นใหม่เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตัวนักแสดงต่างๆ และชาวบ้านผู้บริโภคความบันเทิง ตลอดจนเป็นสื่อข้อมูลข่าวสารสำหรับหน่วยงานราชการ ในการวางแผนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าประเภทนี้ให้คงอยู่สืบต่อไป (นันทรีวี ชันผง, 2537) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องพิพิธภัณฑ์ : การสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดแนวทางการผลิต อีกทั้งเป็นการสร้างคนสร้างงาน และสร้างอาชีพ อีกช่องทางหนึ่งให้แก่ช่างฝีมือ และผู้ที่สนใจในอาชีพคนทำพิพิธภัณฑ์ ในสังคมตลอดจนเยาวชนที่มีความสนใจในงานศิลปะการแสดงพิพิธภัณฑ์ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหารูปแบบการผลิตพิพิธภัณฑ์
3. เพื่อศึกษาการสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วิธีการดำเนินวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยเรื่องพิพิธภัณฑ์ : การสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้กำหนดวิธีวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 76 คน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 8 คน 2) ผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 8 คน 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) จำนวน 60 คน

เครื่องมือการวิจัยแบบการสำรวจ แบบการสังเกต แบบสัมภาษณ์และแนวทางการสนทนา

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยงานวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนามในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดร้อยเอ็ด ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ระยะกรกฎาคม 2562 - ธันวาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ระเบียบวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การจัดกระทำ

ข้อมูลและวิเคราะห์นำข้อมูลที่ได้อธิบายวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาตามกระบวนการผลปรากฏดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของพิณอีสานมีประวัติความเป็นมาไม่ชัดเจนเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายมีในหลายประเทศ คำว่าพิณปรากฏวรรณกรรมอีสานหลายเรื่องได้แก่ ขุนนางอ้าว ท้าวกำกาดำ นกจอกน้อย ผาแดงนางไอ่ สังข์ศิลป์ชัยกาฬเกษ จำปาสีตัน และพญาคันคาก พิณอีสานคงมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเครื่องสายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใกล้เคียงกัน 1) ความสัมพันธ์ระหว่างล้านนาและล้านช้างในช่วงขยายดินวัฒนธรรมเข้าสู่ดินแดนอีสานราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 และความสัมพันธ์กับเขมรที่ยาวนานเรียกเครื่องดนตรีที่คล้ายพิณว่า จาเปย หรือกระจับปี ชาวอีสานบางแห่งเรียกพิณว่า หมากกะจับปี บางแห่งเรียกว่า ซุง ซึ่งใกล้เคียงกับคำว่า ซึง แต่เครื่องสายทั้งสองมีระบบเสียงที่ต่ำกว่าระบบเสียงสากลซึ่งตรงกับระบบเสียงแคนในอีสาน ส่วนคำว่าพิณที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคงเป็นคำยืมมาจากภาษาบาลีคือ วิณนา หากเป็นภาษาสันสกฤตออกเขียนเป็น พิณนา ซึ่งหมายถึง พิณ บางท้องถิ่นเรียกเสียงที่ได้ยิน เช่น "เต่ง" หรือ "อืเต่ง" ชาวอีสานนำเครื่องดนตรีชนิดนี้มาพัฒนาใช้ในวิถีชีวิตสมัยแรกโดยนำวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ไม้ขนุนมาประดิษฐ์อย่างเรียบง่ายโดยมีการเทียบขึ้นเสียงกับแคนซึ่งเป็นระบบเสียงแม่บท

บทบาทของพิณในยุคแรกเริ่ม คงใช้บรรเลงเดี่ยวโดยอาศัยอาศัยทำนองแคนเป็นหลัก ยุคที่สองช่วงที่ พ.ศ.2500 การแสดงหมอลำที่ได้รับอิทธิพลของลิเกและเพลงทุ่งภาคกลาง หมอลำได้ปรับปรุงวิธีการแสดงเป็นแบบละครเวทีเรียกว่าหมอลำหมู่ซึ่งแต่ละท้องถิ่นได้พัฒนาตามสำเนียงภาษาและรสนิยมของผู้คนหนึ่งในจำนวนนั้นคือลำเพลิน คณะลำเพลินที่มีชื่อเสียงสมัยแรกเริ่มคือคณะ ผ. รุ่งศิลป์ บ้านแคน ตำบลดงแคนใหญ่ อำเภอคำชะโนด จังหวัดอุดรธานี มีนายผั่น ศิลารักษ์เป็นหัวหน้าคณะ พิณได้พัฒนาระบบเสียงจบบรรเลงเสียงตามแคนและขึ้นเสียงเต็มตามก็ดาร์จึงเข้าไปมีบทบาทอย่างมากในการแสดงของหมอลำเพลินที่มีจังหวะทำนองที่เร้าใจ ลำเพลินระยะรุ่งเรืองได้แพร่กระจายทั่วภาคอีสานทำนองพิณลำเพลิน มีทำนองช้าหรือทำนองเกริ่น และทำนองเร็ว ลายลำเพลินจึงเป็นทำนองหลักให้กับหลายทำนองที่ใช้ประกอบการแสดงที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นระยะเวลาใกล้เคียงกันมีการก่อตั้งวงดนตรีอีสานของนายณรงค์ พงษ์ภาพ หรือ ครุฑพล ดวงพร ในปี พ.ศ.2513 โดยมีนายทองใส ทับถนุน เป็นผู้สร้างชื่อให้กับวงเพชรพิณทอง ทำนองการติดพิณของนายทองใส ทับถนุน ได้เป็นทำนองต้นแบบให้กับนักติดพิณในสมัยต่อมา ช่วงระยะแถบจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีผู้คนคิดปรับปรุงระนาดพื้นบ้านหรือเรียกว่าโปงลางนำมาผสมวงกับเครื่องดนตรีพิณ แคน การเกิดวงดนตรีชนิดนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งในการจัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ขึ้น

ยุครุ่งเรืองมีการจัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด พ.ศ. 2522 และวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ พ.ศ.2524 เป็นสถาบันที่จัดการเรียนการสอนดนตรีและการแสดงพื้นบ้านอีสานควบคู่กับ

การเรียนแขนงดนตรีการแสดงของไทยและแผนกวิชาสามัญ วงโปงลางเป็นที่นิยมอย่างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับการเล่นอีสานประเภทอื่น เครื่องดนตรีหลักประกอบ โปงลาง พิณ แคน โหวด ซอ กลอง ฉิ่งฉาบ และหมากกับแก้ว พิณในยุคนี้มีการพัฒนาให้พิณไฟฟ้า ช่วงเวลาใกล้เคียงกันมีการก่อตั้งวงดนตรีพื้นบ้านในสถาบันการศึกษา ตั้งแต่ประถม มัธยม และอุดมศึกษา วิทยาลัยดุริยางค์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้เปิดทำการเรียนการสอนวิชาเอกดนตรีพื้นบ้านต่อมาหลายสถาบันการศึกษาจึงเปิดตามลำดับทำให้พิณเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางพิณอีสานถูกสร้างสรรค์ขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งวัสดุ วัสดุเสียง รูปทรง ลวดลาย มีการพัฒนาจากช่างพิณหลายคนจากเลือกช่างทำพิณนำความมั่งคั่งมาสร้างสรรค์ต่อเนื่องมา

ในพื้นที่วิจัยพบว่า ช่างที่มีความรู้ความสามารถเลือกมาจำนวน 3 คน ได้แก่ 1) นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ (ศิลปินแห่งชาติ) ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดร้อยเอ็ด นายทรงศักดิ์ ฝึกเล่นโปงลาง แคนเมื่ออายุ 8 - 14 ปี แต่มาหัดเอาจริงจังก็เมื่อ อายุได้ 15 ปี โดยเริ่มฝึกเครื่องดนตรีพื้นบ้านทุกชนิดกับบิดาและไปฝึกต่อกับครูแสน จนสามารถ ออกเดินสายเล่นดนตรีกับวงหมอลำเพลิน ลงก่อนจะสิ้นครูแสนได้ มอบ พิณ และกีตาร์ให้โดยสั่งไว้ว่าให้พยายามเล่นให้ดีที่สุด ชีวิตในวัยหนุ่มได้เดินทางไปทำงานที่ภาคกลางและภาคตะวันออกแต่การใช้ชีวิตยังคงคลุกคลีกับการเล่นดนตรีมาตลอด นายทรงศักดิ์ เห็นว่าการใช้ชีวิตที่ต่างแดนมีความลำบากจึงเดินทางกลับมาใช้ชีวิตที่ภูมิลำเนาและเริ่มเข้าสู่วงการดนตรีเช่นเดิม ปี พ.ศ. 2511 ได้ตั้งวงดนตรีขึ้นต่อมาเป็นที่รู้จักในนามวงโหวดเสียงทอง เมื่อมีชื่อเสียงถูกเชิญไปเป็นวิทยากรพิเศษหลายสถาบัน นอกจากยังเป็นผู้มีผลงานด้านการเรียงเรียงเสียงประสานทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานจำนวนมากด้านการทำเครื่องดนตรีหลังจากวงดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ได้ทำเครื่องดนตรีให้ดับผู้ที่สนใจ เช่น กลอง โปงลาง โหวด โดยเฉพาะถือได้ว่าเป็นผู้พัฒนาคนแรกจนสามารถนำมาผสมวงกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นได้ ส่วนการทำพิณ ถือว่าเป็นช่างที่บุกเบิกทั้งพิณโปร่งและพิณไฟฟ้ามีเสริมใส่หัวนาค ติดคอนแทกขยายเสียง ทำพิณเบสไฟฟ้าเพื่อให้ดูกลมกลืนในวง จากผลงานอันเป็นที่ประจักษ์จึงถูกเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้านอีสาน) 1) นายวีระศักดิ์ โพธิ์สิงห์ ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดหนองบัวลำภูมีความสนใจด้านดนตรี หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงเข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากความสนใจในการเล่นพิณและการทำพิณพัฒนาต่อเนื่องมาตลอด 3) ว่าที่ร้อยตรีวิจิตร บุญมี ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดขอนแก่น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ สาขาดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน มีความสามารถในการทำแคน โหวด โปงลาง กลองหาง กลองตุ้ม และพิณ โดยเฉพาะพิณมีการประดิษฐ์และสร้างสรรค์มาตลอด

2. สภาพปัจจุบันและปัญหารูปแบบการผลิตพิณอีสานจากการศึกษาพื้นที่ศึกษาจังหวัดทั้ง 3 พบว่า

ด้านวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิตพิณอีสาน วัตถุดิบคือไม้เป็นหลักในยุคเริ่มแรกการทำพิณนิยมใช้ ไม้ขนุนเป็นหลักเพราะแข็งปานกลางเนื้อละเอียดทำงานง่ายเสียงนุ่มนวลกังวาน การทำจะใช้ไม้ทั้งแผ่นตากให้เป็นรูปทรงตามต้องการเล่นผสมวงกับแคนและเครื่องดนตรีชนิดอื่นใช้ประกอบการ

ร้องรำ ยุครุ่งเรืองเริ่มมีหน่วยงานการศึกษาให้ความสนใจมากขึ้นมีการส่งทำเครื่องดนตรีทั้งวงและส่วนหนึ่งนักคิดพัฒนาจะซื้อเป็นของตัวเอง ช่างทำเครื่องดนตรีที่มีฝีมือจะเป็นอาชีพที่สร้างรายได้เสริมได้ดี ทำให้เกิดช่างรุ่นหันมาฝึกทำพัฒนาขึ้นตามลำดับเนื่องจากความต้องการของผู้ซื้อ การใช้วัตถุดิบมีมากขึ้นจึงเริ่มลดลงตามลำดับ ปัญหาไม้ที่ใช้ทำพัฒนามีสองประการ ประการแรกไม้ขนุนที่นิยมนำมาตั้งแต่โบราณเป็นยืนต้นขนาดปานกลางที่ให้ผลเป็นอาหารทั้งผลดิบและสุกหมุนเวียนในด้านอาหารกับพืชชนิดอื่นนอกจากนี้ยังถือเป็นไม้มงคล เมื่อไม้แก่ตัวจะนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เนื้อไม้สีเหลืองโดยเฉพาะนำมาทำกล่องและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ทำให้ลดลงในลักษณะที่ไม่ปลูกขึ้นมาทดแทนสาเหตุเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบริเวณลานบ้านซึ่งได้อิทธิพลจากบ้านจัดสรรของสังคมเมือง รอบบ้านมีไม้ประดับเป็นหลักบางส่วนถึงแม้มีการปลูกขนุนก็เป็นเพียงพันธุ์ที่มีการต่ออดทนกิ่งติดลูกเร็วแต่ไม่ให้ผลผลิตทางด้านเนื้อไม้เลย ประการที่สอง เมื่อมีความต้องการวงดนตรีจำนวนมากประกอบมีการพัฒนาพัฒนาแบบใหม่ที่ติดเครื่องรับเสียง (คอนแทรค) หรือที่เรียกว่าพัฒนาไฟฟ้า จึงเริ่มนิยมนำไม้เนื้อแข็งได้แก่ ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน และไม้พยุง มาทำเพราะมีความคงทนและความสวยงามมากกว่า ระยะเริ่มต้นพัฒนาหนึ่งตัวยังใช้ไม้เป็นแผ่นเนื่องจากไม้ยังพอหาได้บ้าง ปัญหาคือไม้ดังกล่าวเป็นต้นไม้วางห้ามและมีราคาสูงมาก

ภาพประกอบ คอพัฒนาแบบประกอบ

ปัจจุบันอุปกรณ์เครื่องใช้ในงานช่างไม่มีความหลากหลายราคาถูกที่นำมาใช้การพัฒนาส่วนใหญ่ได้แก่ เลื่อยไฟฟ้า กบไฟฟ้า เครื่องชุดเจาะ เครื่องพ่นสี ทำให้ผลิตพัฒนาได้รวดเร็วทำได้ง่ายและลดระยะเวลาในการทำงาน ส่วนเครื่องรับเสียง (คอนแทรค) สาย ลูกบิด มีหลายรูปแบบหลายราคาตามคุณภาพ สิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการเทียบเสียงคือการใช้จูนเนอร์จับปรับเสียงให้มีความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

การผลิตเหตุให้ปัจจุบันทำเป็นขึ้นแล้วนำมาประกอบส่วน ด้านรูปแบบของพินอีสานในพื้นที่ที่ศึกษาโครงสร้างของพินอีสานนั้นมีลักษณะทั้ง 3 ข้างมีองค์ประกอบใกล้เคียงกัน คือส่วนตัวพินมีลักษณะเป็นรูปทรงหยดน้ำ ทรงหยดน้ำก้นแหลม ทรงหยดน้ำใบโพธิ์ ตัวพินมีการสลัก ฉลุ ลวดลายตลอดพื้นสีให้ดูสวยงามแปลกตา ซึ่งมีลักษณะที่พัฒนาดัดแปลงมาเพียงเล็กน้อยพอเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่วนสีสันทดลวดลายส่วนคอพินเป็นส่วนตรงต่อจากตัวพินที่ใช้ไม้เนื้อแข็งและบางครั้งจะเจาะร่องสอดโลหะเหล็กจะช่วยให้อพินแข็งแรง ไม่หักง่าย ไม่โก่งงอหรือบิดเบี้ยว ส่วนที่ต่อหัวพินยังคงเป็นที่นิยมจากผู้ซื้อ องค์ประกอบเชิงพาณิชย์ปัจจุบันพบว่า ขาดบรรจุภัณฑ์ใช้เพียงพลาสติกหุ้มห่อขณะส่งต่อถึงมือสินค้าจึงขาดความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้า ส่วนราคาพินที่มีคุณภาพดีมีมาตรฐานเหมาะสมกับต้นทุนและกำไรราคากลางควรอยู่ระหว่าง 5,000 – 8,000 บาท ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลซื้อขายอีกประการหนึ่งคือการสื่อสารประชาสัมพันธ์ยังเข้าถึงลูกค้าได้น้อยเป็นบอกต่อวงการเท่านั้น

3.การสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้นั้นต้องเป็นเครื่องมือที่ตอบสนองต่อการทำงานได้อย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการทำงานใช้งานได้สะดวก แต่เครื่องมือบางชนิดที่หาซื้อตลาดท้องตลาดไม่ได้หรือมีราคาสูงเกินไป ข้างผู้ผลิตก็จะประดิษฐ์คิดค้นหรือดัดแปลงขึ้นมาเพื่อใช้งานได้อย่างเช่นอุปกรณ์ชนิดเดียวกันที่มีจำหน่ายตามท้องตลาด การใช้เครื่องมือทันสมัยยังช่วยลดต้นทุนและประหยัดเวลา การใช้เครื่องทุ่นแรงเสียดไฟฟ้า กบไฟฟ้า เครื่องชุดเจาะ และเครื่องพ่นสี ใบครึ่งอาจเกิดอันตรายต่อร่างกายและเกิดความเสียหายต่อชิ้นงาน ดังนั้นจึงออกแบบอุปกรณ์เสริม ที่เป็นระบบและมีบล็อกแบบงานไว้ทำงานและระบบป้องกันขณะการทำงาน

วัตถุดิบการสร้างนวัตกรรมใหม่ เนื่องจากไม้ที่ใช้ทำพินหายากตามลำดับจึงจำเป็นต้องออกแบบชิ้นงานที่นำมาประกอบกันได้ การพัฒนาการทำพินเป็นการปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้โดยการคิดค้นการคิดค้นสิ่งใหม่จากจากจุดเด่นของพินทั้ง 3 พื้นที่วิจัยโดยวิเคราะห์องค์ประกอบคือ 1) หน้าที่ใช้สอย 2) ความสวยงามน่าใช้ 3) ความสะดวกสบายในการใช้ 4) ความแข็งแรง 5) ราคาที่เหมาะสม 6) วัสดุที่นำมาประยุกต์ที่หลากหลาย สำหรับภาพรวมของการออกแบบพินพิจารณาที่ จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก สี และพื้นผิว การออกแบบนวัตกรรมใหม่จึงเลือกวัสดุที่มีคุณสมบัติทนสวยงามน่าใช้

ขั้นตอนในการทำลวดลายและสีสันทของพินอีสานยังคงเอกลักษณ์ลายและสลักหัวนาคลายฉลุ ลายสลักบางส่วนในตัวพิน สีสันทลูกค้าบางคนนิยมมีลวดลายในเนื้อไม้เพียงย้อมหรือเคลือบแล็คเกอร์ก็เกิดสีสันทสวยงามตามธรรมชาติ นวัตกรรมใหม่ที่พบคือการสกรีนสีลายไม้ที่มีความใส ผิวมันวาว ทนความร้อนและกันความชื้นได้ดี การย้อมสีและเคลือบผิวดูเหมือนกันกับงานไม้ทั่วไปคือ 1) การเตรียมพื้นผิวการก่อนนำมาย้อมว่าต้องมีการเก็บงานรอย การขัดกระดาษทรายด้วยเครื่องขัด 2) การลงดินสอพองเพื่อให้ผิวหน้าไม้เรียบเนียนโดยขัดด้วยกระดาษทรายเบอร์ 0 จนผิวหน้าเรียบเนียนสวยงาม 3) การย้อมสีสีที่ต้องการหรือสีธรรมชาติและดั้งเดิมของเนื้อไม้ นอกจากย้อมด้วยสี

ย้อมสำเร็จแล้ว 4) การพ่นทับหน้าด้วยแล็คเกอร์เพิ่มความเงางามและความแข็งแรงให้กับผิวหน้า
พินโปร่งไม่ควรทำในขั้นตอนนี้เนื่องจากจะทำให้เสียงทึบ

ภาพประกอบ เค้าที่ทำการออกแบบ

คุณภาพน้ำเสียงระบบเสียงถือว่าเป็นอีกประสบการณ์หนึ่งที่ช่างได้เรียนรู้ ดัดแปลงมาจากประสบการณ์ ศึกษาตามประสบการณ์ประกอบการศึกษาตามระบบเสียงของกีตาร์ที่สามารถนำไปเล่นกับเครื่องดนตรีสากลได้ ช่างจะในพื้นที่วิจัยจะทำต้นแบบคอปิณและชั้นเสียง(เฟรต)ไว้ซึ่งแม่นยำตรงกับระบบสากล เครื่องรับเสียง (คอนแทรค)ในปัจจุบันมีคุณภาพมากคุณลักษณะของเสียงคือ 1) ความดังความรู้สึกได้ยินระดับความเข้มเสียง ความถี่มากมีระดับเสียงสูง(เสียงแหลม) และความถี่น้อยมีระดับเสียงต่ำ (เสียงทุ้ม) 2) คุณภาพของเสียงคุณลักษณะของเสียงที่ไพเราะชัดเจน 3) ระดับเสียงที่มีความยาวคลื่นและความถี่ต่างกัน

ภาพประกอบ ที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

บรรจุกุณธ์ของพินเป็นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างมูลค่าและป้องกันความเสียหายขณะเคลื่อนย้าย บรรจุกุณธ์ที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้น พิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังนี้ 1) วัสดุมีความเหมาะสมป้องกันสินค้าได้ 2) รูปแบบกลมกลืนสอดคล้องตัวพิน 3) ขนาดพอดีและสามารถรับน้ำหนักได้ 4) เก็บรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ 5) ความสะดวกในการใช้งาน ด้านนอกระบุข้อมูลแหล่งสินค้าเพื่อให้สามารถสั่งซื้อได้สะดวก นอกจากนี้การสื่อสารประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นเพราะสังคมปัจจุบันสามารถต่อสื่อสารและขนส่งได้อย่างรวดเร็วสิ่งที่ยากต่อการเผยแพร่และจำหน่ายสินค้าคือการทาง เฟสบุ๊ค(Facebook) เล่นเฟสบุ๊คเป็นการโฆษณาได้เป็นอย่างดีจึงจำเป็นที่ช่างทำพินจะต้องขายสินค้าผ่านช่องทางนี้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยในลักษณะเนื้อหาที่พบในความสอดคล้องและความแตกต่างสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของพินอีสาน พินอีสานเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่คงได้รับอิทธิจากวัฒนธรรมที่ใกล้เคียง ซึ่ง จากล้านนา จเปย จากเขมร และกระจับปีจากภาคกลางของไทย พินมีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น ซุง หมากกระจับปี อีเต่ง หมากเตีตเต่ง ทำนองพินในยุคแรกเลียนแบบทำนองแคน เช่น ลายใหญ่ ลายสุดสะแนน ทำนองเพลงจากภายนอก รวมทั้งทำนองลำ ดนตรีและการแสดงที่ชาวไทยลาวในอีสานนิยมสูงสุดคือหมอลำและหมอแคนแต่ก็ยอมรับค่านิยมทางศิลปะการแสดงที่เข้ามาใหม่ดังเช่นลิเกที่แพร่กระจายเข้าสู่ภาคอีสาน ศิลปินอีสานได้นำมาปรับปรุงผสมกลมกลืนกับลำพื้นที่เป็นลักษณะลำเล่าเรื่องมีการเลียนแบบ การแต่งกาย ฉาก เวที ขนบการแสดง เพิ่มตัวละครจึงเรียกว่าหมอลำหมู่หมายถึงหมู่คณะเริ่มต้นแถบจังหวัดขอนแก่นต่อมามีผู้คน

สนใจจำนวนมาก ศิลปินหมอลำท้องถิ่นเห็นว่าเป็นการสร้างรายได้จึงตั้งคณะหมอลำโดยใช้ทำนองตามสำเนียงท้องถิ่นหรือเรียกว่าว่าดลำ เช่น ว่าดกาฬสินธุ์ ว่าดสาคาม และว่าดอุบล ช่วงเวลาใกล้เคียงกันเกิดลำอีกทำนองหนึ่งในพื้นจังหวัดอำนาจเจริญ และอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร เรียกว่าลำเพลิน มีจังหวัดทำนองที่กระชับ ไพเราะเร้าใจ ดนตรีประกอบการแสดงได้น่ากลอง กลองชุด ฉิ่ง ฉาบ กรับ แคน พิณ ซึ่งในตอนนี้พิณมีทำนองที่โดดเด่นคือ ลายลำเพลิน ต่อมามีการนำขออีสานและแซกโซโฟโนแต่ยังคงเลียนแบบทำนองพิณแต่รสชาติสีสนมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป

ภายหลังจึงมีนักดนตรีได้พัฒนาทักษะและสร้างสรรค์ทำนองพิณที่เป็นเอกลักษณ์และมีความประณีตยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ หิรัญ จักรเสน (2560) ผลการวิจัยพบว่า ครูบุญมา เขาวง พัฒนาทักษะการตีพิณจากการสังเกต จดจำ จากการฟังลายเพลงพื้นเมืองต่างๆ และฝึกฝนจนชำนาญและสร้างสรรค์ลายพิณที่เป็นเอกลักษณ์ 2 ลาย คือ ลายสุดสะแนนและลายลำเพลินโบราณ ซึ่งใช้ประกอบลำเพลินหรือบรรเลงเดี่ยวซึ่งทำนองนำมาจากทำนองลำเพลินแล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นเอกลักษณ์ของศิลปิน มีเทคนิคการตีสายแบบเน้นเสียงหนักเบา การตีแบบกดสายเปลี่ยนเสียงแซกโซโฟโน การตีแบบพรมนิ้วและการตีแบบควบสาย จากการฝึกฝนฟังลายเพลงพื้นเมือง สังเกต จำ โดยสร้างสรรค์เพื่อให้ทันกับสมัยนิยมนำมาร้อยเรียงทำนองลายพิณที่เป็นเอกลักษณ์

พิณไม่ได้มีบทบาทเฉพาะการบรรเลงประกอบการแสดงหมอลำหรือเป็นเครื่องดนตรีหลักของวงดนตรีอีสานเท่านั้นแต่ศิลปินยังนำมาบรรเลงสอดแทรกในการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงลูกและลูกทุ่งสมัยนิยม นายเรวัฒน์ สายันเกษะ (หนู่ม ภูไท) ได้นำพิณมาประกอบการเรียบเรียงเสียงประสานทำนองให้กับนักร้องหลายคน เช่น หยาด นภาลัย ลัดดาวัลย์ ประวิติวงศ์ จนกลายเป็นเพลงอมตะที่ผู้คนร่วมสมัยจดจำและซาบซึ้ง หากเป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคอีสานก็จะตีเป็นสำเนียงพิณหรือหากเป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคเหนือก็จะตีเป็นสำเนียงซิ่ง ต่อมาได้บรรเลงประกอบเพลงให้กับศิลปินนักร้องลูกทุ่งสมัยหลังอีกหลายคน แต่ทักษะการตีพิณของ หนู่ม ภูไท ได้มาจากทำนองพื้นบ้านอีสาน สอดคล้องกับ ณัฏพล ยะปะตังและ สุรพล เนสุสินธุ (2562) จากผลการวิจัยพบว่า นายเรวัฒน์ สายันเกษะ (หนู่ม ภูไท) สร้างสรรค์ลายพิณในเพลงลูกทุ่งอีสาน จากทำนองทำนองลายทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ 1) ลายพื้นบ้านอีสาน 2) ทำนองลายด้น (Improvised) 3) ทำนองลายจังหวะ หรือ ลาย Rhythm และ 4) ลายสร้อย (Counterpoint)

2. สภาพปัจจุบันและปัญหารูปแบบการผลิตพิณอีสาน ไม่ที่ใช้ทำพิณลดลงจึงเริ่มนิยมนำไม้เนื้อแข็งได้แก่ ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน และไม้พยุง เป็นต้นไม้หวงห้ามและมีราคาสูงมากจึงเป็นที่ต้องหาแนวทางการพัฒนาใช้ไม้อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับ กัลยาณี สายสุข. (2564 : 30) ปัญหาการใช้ทรัพยากรไม้และภูมิปัญญาของช่างทำเครื่องดนตรีพื้นเมือง จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การสร้างชิงจากไม้เก่าสู่การพัฒนาคุณภาพเครื่องดนตรีล้านนา โดยศึกษาวิธีการสร้างชิงและคุณลักษณะของชิงที่ท จากไม้เก่า เพื่อเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญางานช่างของจังหวัดเชียงราย ตลอดจนเกิดเป็นแบบอย่างของการสร้างเครื่องดนตรีล้านนาที่ลดการใช้ทรัพยากรไม้

3. การสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการนำเครื่องมือมาประยุกต์ใช้กับงานไม้ซึ่งอาศัย

เทคนิควิธีการเกิดจากประสบการณ์ ที่สำคัญ การผลิตเพื่อให้มีคุณภาพโดยพัฒนารูปแบบเทคนิคของการทำพิน การประยุกต์เครื่องมือ อุปกรณ์การผลิต ตลอดจนวิธีการให้มีความเหมาะสมแก่การใช้เครื่องมือที่สามารถช่วยให้ชิ้นงานนั้นพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของผู้ใช้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ผลิตพินนั้นมีรายได้จากการจำหน่ายพิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภราดร ทรงวิชา และคณะ (2563) การบรรเลงพินถูกนำไปใช้บรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากลอย่างแพร่หลาย ทำให้ปัจจุบันมีผู้พัฒนาพินอีสานเป็นจำนวนมาก ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ นายประกาศิต แสนปากดี ช่างผลิตและพัฒนาพิน ซึ่งพัฒนาพินอีสานให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการผลิตเหมือนการผลิตกีตาร์โปร่ง ซึ่งแตกต่างจากพินอีสานแบบดั้งเดิม คือการสร้างตัวพินจะเป็นการประกอบไม้เป็นลักษณะเหมือนกล่องทำให้พินมีความกังวานยิ่งขึ้น

ช่างทำพินในพื้นที่วิจัยได้พัฒนาการออกแบบเชิงสร้างสรรค์เนื่องลูกค้าบางส่วนนำพินไปเล่นผสมวงกับวงดนตรีประยุกต์จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปลักษณ์ให้กลมกลืนกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ที่สำคัญจะต้องพัฒนาคุณภาพเสียงให้ได้มาตรฐานที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในสถานที่ได้จริง อตินันท์ แก้วนิล (2561) จากผลการวิจัยพบว่าการนำกระบวนการและเทคนิคต่างๆที่ใช้สร้างกีตาร์นำมาใช้สร้างพินอีสานเพื่อให้ได้คุณภาพสูงนั้นต้องคำนึงถึงเรื่องคุณภาพของวัสดุที่นำมาสร้าง เช่น ชนิดของเนื้อไม้ขนาดของเฟรต เป็นต้น และนอกจากนี้ในการสร้างพินอีสานต้องมีความรู้เกี่ยวกับอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการต่อวงจรตัวรับเสียงเพื่อให้ได้คุณภาพเสียงที่ดีที่สุด

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- เจริญชัย ขนไฟโรจน์. (2526). *การวิจัยเรื่องทำเนียบนามศิลปินพื้นบ้านอีสานสาขาการดนตรีและการมหรสพในเขตจังหวัดขอนแก่น*. มหาสารคาม: ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- ธนิธ อัญโพธิ์. (2523). *เครื่องดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2521). *ประวัติการดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นันทวี ชันผง. (2537). *ลำซิ่ง: ลำกลอนแนวใหม่ของอีสาน*. ปริญญาโท (ศศ.ม. ไทยคดีศึกษา เน้นมนุษยศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- ธงชัย ยืนยงศิริมาศ. (2557). *คู่มือการบูรณาการพันธกิจ*. เชียงใหม่: วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฏพล ยะปะตังและ สุรพล เนสุสินธุ. (2562). *รูปแบบการสร้างสร้อยพินในเพลงลูกทุ่งอีสานของเรวัฒน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท)*. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 1(11), 54.
- อตินันท์ แก้วนิล. (2561). *การสร้างพินอีสานโดยใช้กระบวนการและเทคนิคการสร้างกีตาร์*. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 8(2), 79.

ภราดร ทรงวิชา พงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล และ ยงยศ วงศ์แพงสอน. (2563). การผลิตและพัฒนาพิน
อีสานของนายประภาสิต แสนปากดี ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. *วารสาร
บัณฑิตศึกษา*. 17(76), 83.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหาร
การเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของกรมการเงินทหารบก
Factors Influencing the Efficiency of Disbursement Accounting
in the Government Electronic Finance Management System (Gfmis)
of the Royal Thai Army Department of Finance

พิมพ์ภาค เล็กใจชื่อ¹ พรรณทิพย์ อย่างกลั่น²
Pheempaphak Lekjaisue, Phanthip Yangklan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของกรมการเงินทหารบก ตัวแปรอิสระที่ทำการศึกษได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพบุคคล ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ ปัจจัยด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี ตัวแปรตามที่ทำการศึกษได้แก่ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านความครบถ้วนของข้อมูล ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี ด้านคุณภาพงาน ด้านความทันเวลา และด้านความถูกต้องของงบการเงิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ข้าราชการและพนักงานราชการของกรมการเงินทหารบก จำนวน 154 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อทดสอบสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพบุคคล มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านความครบถ้วน ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี ด้านคุณภาพงาน ด้านความทันเวลา ด้านความถูกต้องของงบการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ด้านความครบถ้วน ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี ด้านความทันเวลา ด้านคุณภาพระบบ ด้านความถูกต้องของงบการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีอิทธิพลทางบวกต่อ

Received: 2022-06-18 Revised: 2022-07-26 Accepted: 2022-08-01

¹ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม School of Accounting, Sripatum University. Corresponding Author e-mail: pheempaphak.lek@spumail.net

² คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม School of Accounting, Sripatum University. e-mail: phanthip.ya@spu.ac.th

ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านความทันเวลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านคุณภาพงาน ด้านความทันเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ปัจจัยด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านความครบถ้วน ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี ด้านคุณภาพงาน ด้านความทันเวลา ด้านความถูกต้องของงบการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี; ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์; ปัจจัยที่มีอิทธิพล

Abstract

This research has an objective to study the factors that has affects the disbursement of Royal Thai Army Finance Department's Government Fiscal Management Information System. Independent variables which have been studied includes individual potential factors, information technology factors, working environment factors, system efficiency factors, and knowledge on accounting profession factors. Dependent variables which have been studied includes accounting effectiveness, completeness of data, cycle disbursement, quality, punctuality, and accuracy of financial statements. Sample group that is used in this study consists of government officers and Royal Thai Army Finance Department officers, in total 154 officers. A survey is used to collect data. Multiple Linear Regression is used to analyze data in order to investigate the hypothesis with significance in statistics. Research results have found that the influence factors are individual potential factors, which has a productive effect on completeness of accounting effectiveness, cycle disbursement, work quality, punctuality, and accuracy of financial statements, with significance in statistics at 0.05. Information technology factors impacts positively on the disbursement effectiveness of Government Fiscal Management Information System, completeness, cycle disbursement, punctuality, system efficiency, and accuracy of financial statements, with significance in statistics at 0.05. Working environment factors impacts effectively on punctuality of accounting effectiveness with significance in statistics at 0.05. System efficiency factors affects positively on accounting quality and punctuality, with significance in statistics at 0.05. Knowledge on accounting profession factors affects positively on accounting

effectiveness completeness, cycle disbursement, accounting quality, punctuality, and accuracy of financial statements, with significance in statistics at 0.05.

Keywords: Bookkeeping Efficiency; Government Fiscal Management Information System (GFMS); Influencing Factors

บทนำ (Introduction)

ระบบราชการมีการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า และปฏิรูประบบราชการ เพื่อให้ทันต่อยุคสมัย ตอบสนองความต้องการเพื่อให้มีความโปร่งใสรวดเร็วและตรวจสอบได้ เรื่องที่เป็นประเด็นที่ภาครัฐให้ความสำคัญอีกด้านคือเรื่องระบบบัญชีราชการ ซึ่งระบบบัญชีส่วนราชการที่ใช้ในครั้งแรกเป็นเกณฑ์เงินสด เปลี่ยนมาเป็นเกณฑ์คงค้าง เพื่อลดขั้นตอนการทำงานให้น้อยลง ลดขั้นตอนการผ่านบัญชีที่มีโอกาสผิดพลาดสูงจากการบันทึกตัวเลข และยังส่งผลให้มีการออกรายงานทางการเงินล่าช้า ไม่ทันต่อความต้องการของผู้ใช้และผู้ตรวจสอบงบการเงิน ทางภาครัฐจึงได้นโยบายให้มีการออกแบบระบบปฏิบัติการทางบัญชี โดยมีผู้ร่วมการออกแบบระบบ กรมบัญชีกลาง สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โดยระบบเป็นลิขสิทธิ์ของรัฐบาลมีชื่อว่า ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ระบบ GFMS สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2564) เพื่อพัฒนาระบบงานบัญชีทางราชการแก้ปัญหาความผิดพลาดจากการทำบัญชี และให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเงินเหมือนกันแบบ Real time ได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ เพื่อปรับกระบวนการดำเนินงาน และการจัดการภาครัฐด้านการงบประมาณ การบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่าย และการบริหารทรัพยากร กระทรวงการคลัง (2564) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับนโยบายปฏิรูปราชการที่เน้นประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการดำเนินงาน รวมทั้งมุ่งหวังให้เกิดการใช้ทรัพยากรภายในองค์กรอย่างคุ้มค่าเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสถานภาพการคลังภาครัฐที่ถูกต้องรวดเร็ว สามารถตอบสนองนโยบายการบริหารเศรษฐกิจของประเทศ เริ่มนำระบบเข้ามาปฏิบัติงานออนไลน์ ในปีงบประมาณ แรกในวันที่ 1 ตุลาคม 2547 โดยเป็นการจัดทำบัญชีแบบคู่ขนานกับการทำบัญชีมือในช่วงแรก เพื่อให้ผู้ทำบัญชีได้ปรับตัว และทำความเข้าใจระบบปฏิบัติการอย่างถูกต้อง ทางกรมบัญชีกลางจึงมีการจัดอบรมการใช้งานระบบGFMS ให้กับหน่วยงานภาครัฐ และในวันที่ 1 มีนาคม 2548 กรมบัญชีกลางเปิดให้มีการเบิกจ่ายตรงภายในระบบแค่เพียงอย่างเดียว กรมบัญชีกลาง (2564) ในส่วนของกรมการเงินทหารบก เป็นกรมในสังกัดกองทัพบก ซึ่งมีบทบาทในด้านการเงินและการบัญชี

จากที่กล่าวมาข้างต้นจากการนำระบบ GFMS มาใช้งานภายในส่วนราชการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ระบบ GFMS จึงเป็นประโยชน์ต่อองค์กรฐานข้อมูลบริหารแบบ Online Real Time เป็น

ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจสำหรับรัฐบาลในการบริหารและติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ ตามแผนยุทธศาสตร์ พันธกิจ และเป้าหมาย ที่มีต่อประชาชน ได้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง โปร่งใส สามารถติดตามและตรวจสอบได้ ในส่วนของกองทัพบกกรมการเงินทหารบกถือว่าเปรียบเสมือนฝ่ายการเงินเป็นหน่วยงานที่มีการใช้งานระบบ GFMS ระบบการเงินและการบัญชีมากที่สุดในกองทัพบก จึงทำให้มีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในด้านต่างๆ เพื่อนำไปพัฒนาภายในองค์กรเป็นประโยชน์ต่อองค์กรอื่นๆ ที่ใช้งานระบบ GFMS และเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบุคลากรภายในองค์กร ระบบ GFMS มีการดำเนินงานเป็นเวลานานถึง 18 ปี จึงมีการพัฒนาระบบปฏิบัติการรูปแบบใหม่ในปี พ.ศ. 2565 ได้มีการนำระบบใหม่เข้ามาใช้ทดแทนระบบเก่าจึงเป็นเรื่องที่นำให้ความสนใจในการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีของภาครัฐ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMS

สมมติฐานการดำเนินงานวิจัย (Research Objective)

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMS ด้านความครบถ้วนของข้อมูล

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMS ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMS ด้านคุณภาพงาน

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMS ด้านความทันเวลา

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMS ด้านความถูกต้องของงบการเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากร ได้แก่ ข้าราชการนายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวน และพนักงานราชการ บรรจุรับราชการที่กรมการเงินทหารบก จำนวน 250 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวน 154 คน ที่มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง Taro Yamane โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เก็บแบบสอบถามคนละ 1 ชุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นซึ่งเป็นแบบสอบถามประเภทปลายปิด โดยแบ่งออกเป็นตอนได้ 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. สาขาที่จบการศึกษา 5. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน 6. แผนกที่ทำงานปัจจุบันและ 7. ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบ Likert Scale ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) จำนวน 20 ข้อโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ด้านตามตัวแปรอิสระ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบ Likert Scale ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) จำนวน 15 ข้อ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ด้านตามตัวแปรตาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ไปยังกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือในการตอบกลับภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของชุดข้อมูลแล้ว ไปวิเคราะห์โดยประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตรวจสอบความเที่ยงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pre-test) จำนวน 30 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย

(Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบ การบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกรมการเงินทหารบก ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

จากการศึกษาสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 91 คน มีอายุต่ำกว่า 35 ปี จำนวน 92 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 77 คน สาขาที่สำเร็จการศึกษา สาขาบัญชี 103 คน ตำแหน่งงานเสมียนการเงิน 66 คน กองที่ปฏิบัติงาน กองบัญชี จำนวน 40 คน และมีประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 70 คน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลในภาพรวม จำแนกเป็นรายด้าน

ปัจจัยที่มีอิทธิพล	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านศักยภาพบุคคล	3.99	0.74	มาก
2. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.00	0.74	มาก
3. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน	4.11	0.75	มาก
4. ด้านคุณภาพระบบ	4.18	0.73	มาก
5. ด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี	4.04	0.75	มาก
รวม	4.06	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 (S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลจำแนกเป็นรายด้าน มากที่สุด คือ ด้านคุณภาพระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 (S.D. = 0.73) ลำดับถัดมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 (S.D. = 0.75) ด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 (S.D. = 0.75) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D. = 0.74) ด้านศักยภาพบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 (S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายข้อมูลในภาพรวม จำแนกเป็นรายด้าน

ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่าย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความครบถ้วนของข้อมูล	4.11	0.81	มาก
2. ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี	4.11	0.79	มาก
3. ด้านคุณภาพงาน	4.21	0.79	มาก
4. ด้านความทันเวลา	4.24	0.71	มาก
5. ด้านความถูกต้องของงบการเงิน	4.29	0.68	มาก
รวม	4.19	0.76	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 (S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่าย มากที่สุด คือ ด้านความถูกต้องของงบการเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 (S.D. = 0.68) ลำดับถัดมา คือ ด้านความทันเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 (S.D. = 0.71) ด้านคุณภาพงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 (S.D. = 0.79) ด้านความครบถ้วนของข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 (S.D. = 0.81) ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 (S.D. = 0.79) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
A	1									
B	0.592*	1								
C	0.475*	0.650*	1							
D	0.465*	0.663*	0.704*	1						
E	0.572*	0.617*	0.694*	0.669*	1					
F	0.555*	0.636*	0.615*	0.589*	0.639*	1				
G	0.640*	0.596*	0.463*	0.535*	0.634*	0.597*	1			

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
H	0.578* *	0.603* *	0.607* *	0.678* *	0.722* *	0.695* *	0.749* *	1		
I	0.573* *	0.644* *	0.653* *	0.651* *	0.682* *	0.928* *	0.626* *	0.781* *	1	
J	0.577* *	0.609* *	0.565* *	0.565* *	0.631* *	0.716* *	0.611* *	0.782* *	0.817* *	1

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิสัมสัมพันธ์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง -0.8 ถึง 0.8 เป็นค่าที่ยอมรับได้ แต่เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านด้านความทันเวลา มีค่าเท่ากับ 0.928 เมื่อทำการทดสอบอีกครั้งโดยการวิเคราะห์ค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 1.724 – 2.570 ซึ่งน้อยกว่า 10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไม่เกิดความสัมพันธ์กันในระดับสูงระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง จึงไม่เกิดปัญหา จึงสามารถนำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสู่แบบสมการถดถอยพหุคูณต่อไปได้

ผลการทดสอบสมมติฐานเป็นดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่าย ในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านความครบถ้วนของข้อมูล ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายใน ในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านความครบถ้วนของข้อมูล

Model	Unstandardize d Coefficients		Standardize d Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Toleranc e	VIF
(Constant)	1.010	0.248		4.07 6	0.000		
ด้านศักยภาพ บุคคล	0.146	0.062	0.170	2.34 6	0.020*	0.580	1.72 4

Model	Unstandardize d Coefficients		Standardize d Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Toleranc e	VIF
ด้าน เทคโนโลยี สารสนเทศ	0.209	0.078	0.227	2.66 9	0.008* *	0.420	2.37 9
ด้าน สภาพแวดล้อม ในการทำงาน	0.152	0.082	0.165	1.85 8	0.065	0.389	2.57 0
ด้านคุณภาพ ระบบ	0.085	0.080	0.093	1.06 6	0.288	0.400	2.49 9
ด้านความรู้ใน วิชาชีพ ทางด้านการ ทำบัญชี	0.201	0.078	0.225	2.57 3	0.011*	0.400	2.50 1

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ในด้านความครบถ้วนของข้อมูล ได้แก่ ด้านศักยภาพบุคคล ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.020 (Sig.= 0.020 < 0.05) มีค่าเบต้า (Beta = 0.170) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.008 (Sig.= 0.008 < 0.01) มีค่าเบต้า (Beta = 0.227) และด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.011 (Sig.= 0.011 < 0.05) มีค่าเบต้า (Beta = 0.225)

สมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายใน ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี

Model	Unstandardize d Coefficients		Standardize d Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Toleranc e	VIF
(Constant)	0.444	0.297		1.49 4	0.137		
ด้านศักยภาพ บุคคล	0.355	0.074	0.342	4.77 6	0.000* *	0.580	1.72 4
ด้าน เทคโนโลยี สารสนเทศ	0.227	0.094	0.204	2.42 3	0.017*	0.420	2.37 9
ด้าน สภาพแวดล้อม ในการทำงาน	-0.168	0.098	-0.150	- 1.71 5	0.088	0.389	2.57 0
ด้านคุณภาพ ระบบ	0.136	0.096	0.123	1.42 0	0.158	0.400	2.49 9
ด้านความรู้ใน วิชาชีพ ทางด้านการ ทำบัญชี	0.362	0.094	0.334	3.86 1	0.000* *	0.400	2.50 1

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี ได้แก่ ด้านศักยภาพบุคคล ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.000 (Sig.= 0.000 < 0.01) มีค่าเบต้า (Beta = 0.342) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.017 (Sig.= 0.017 < 0.05) มีค่าเบต้า (Beta = 0.204) และด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.000 (Sig.= 0.000 < 0.01) มีค่าเบต้า (Beta = 0.334)

สมมุติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านคุณภาพงาน

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายใน ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านคุณภาพงาน

Model	Unstandardize d Coefficients		Standardize d Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Toleranc e	VIF
(Constant)	0.726	0.231		3.14 1	0.002		
ด้านศักยภาพบุคคล	0.163	0.058	0.186	2.82 1	0.005* *	0.580	1.72 4
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	0.056	0.073	0.060	0.77 0	0.442	0.420	2.37 9
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.016	0.076	0.017	0.21 2	0.832	0.389	2.57 0
ด้านคุณภาพระบบ	0.273	0.075	0.291	3.66 8	0.000* *	0.400	2.49 9
ด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี	0.341	0.073	0.372	4.68 2	0.000* *	0.400	2.50 1

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านคุณภาพงาน ได้แก่ ด้านศักยภาพบุคคล ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.005 (Sig.= 0.005 < 0.01) มีค่าเบต้า (Beta = 0.186) ด้านคุณภาพระบบ ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.000 (Sig.= 0.000 < 0.01) มีค่าเบต้า (Beta = 0.291) และด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.000 (Sig.= 0.000 < 0.01) มีค่าเบต้า(Beta = 0.372)

สมมุติฐานที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านความทันเวลา

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายใน ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านความทันเวลา

Model	Unstandardize d Coefficients		Standardize d Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Toleranc e	VIF
(Constant)	0.536	0.251		2.13 1	0.035*		
ด้านศักยภาพบุคคล	0.160	0.063	0.172	2.54 4	0.012*	0.580	1.72 4
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	0.161	0.079	0.161	2.03 0	0.044*	0.420	2.37 9
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.167	0.083	0.167	2.01 4	0.046*	0.389	2.57 0
ด้านคุณภาพระบบ	0.180	0.081	0.181	2.22 0	0.028*	0.400	2.49 9
ด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี	0.241	0.079	0.247	3.03 3	0.003* *	0.400	2.50 1

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านความทันเวลา ได้แก่ ด้านศักยภาพบุคคล ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.012 (Sig.= 0.012 < 0.05) มีค่าเบต้า (Beta = 0.172) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.044 (Sig.= 0.044 < 0.05) มีค่าเบต้า (Beta = 0.161) ด้านสภาพแวดล้อมในการ

ทำงาน ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.046 (Sig.= 0.046 < 0.05) มีค่าเบต้า (Beta = 0.167) ด้านคุณภาพระบบ ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.028 (Sig.= 0.028 < 0.05) มีค่าเบต้า (Beta = 0.181) และด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.003 (Sig.= 0.003 < 0.01) มีค่าเบต้า (Beta = 0.247)

สมมุติฐานที่ 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านความถูกต้องของงบการเงิน

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายใน ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านความถูกต้องของงบการเงิน

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	1.073	0.262		4.091	0.000		
ด้านศักยภาพบุคคล	0.203	0.066	0.229	3.083	0.002*	0.580	1.724
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	0.187	0.083	0.197	2.253	0.026*	0.420	2.379
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.076	0.086	0.080	0.876	0.383	0.389	2.570
ด้านคุณภาพระบบ	0.096	0.085	0.101	1.132	0.259	0.400	2.499
ด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี	0.236	0.083	0.256	2.855	0.005*	0.400	2.501

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 8 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านความถูกต้องของงบ

การเงิน ในด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี ได้แก่ ด้านศักยภาพบุคคล ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.002 (Sig.= 0.002 < 0.01) มีค่าเบต้า (Beta = 0.229) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.026 (Sig.= 0.026 < 0.05) มีค่าเบต้า (Beta = 0.197) และด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.005 (Sig.= 0.000 < 0.01) มีค่าเบต้า (Beta = 0.256)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกรมการเงินทหารบก เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลวิจัยได้ ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ GFMIS ด้านความครบถ้วนของข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ด้านความครบถ้วน อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ปัจจัยด้านศักยภาพบุคคล และปัจจัยด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ด้านความครบถ้วน อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 สอดคล้องกับ ลักษณะมนต์ สุวรรณแสน (2561) ทำการศึกษาเรื่องทักษะทางวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี การประมาณคร่าวๆ พบว่าคุณลักษณะเฉพาะบุคคล และจรรยาบรรณวิชาชีพในเรื่องความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพงานมีความครบถ้วนถูกต้องตรงตามเอกสาร หากนักบัญชีมีคุณสมบัติความรู้เฉพาะตัวบุคคล ทักษะส่วนบุคคลย่อมส่งผลดีต่อประสิทธิภาพที่ดีในการปฏิบัติงาน

สมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ GFMIS ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านศักยภาพบุคคล และปัจจัยด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี อย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.01 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ด้านเบิกจ่ายภายในรอบบัญชี อย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับ จูติรัตน์ มีมาก (2559) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณและทักษะทางวิชาชีพกับประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี จังหวัดนครราชสีมา พบว่าทักษะทางวิชาชีพทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางวิชาชีพทางปัญญา ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี จังหวัด

นครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักบัญชีปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้ความสามารถของนักบัญชีมีการรายงานข้อมูลตามความเป็นจริง ถูกต้อง เชื่อถือได้สามารถจัดทำรายงานงบการเงินได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานรายงานทางการเงินสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาที่กำหนดไว้ภายในรอบบัญชี ความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอสารสนเทศ ทางงบบัญชีมาใช้ในการปฏิบัติงาน

สมมุติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์GFMIS ด้านคุณภาพงาน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านศักยภาพบุคคล ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ และปัจจัยด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ด้านคุณภาพงาน อย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.01 สอดคล้องกับ สุกันทา สะเอียงคง (2558) ทำการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการใช้ระบบการเงินและบัญชีภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของ DeLone และ McLean (2003) กรณีศึกษากรมตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพระบบตรงกับความต้องการของฟังก์ชันการทำงานของระบบ มีผลต่อความสำเร็จของการใช้ระบบการเงินและบัญชีภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ คุณภาพของระบบอย่างเดียวไม่เพียงพอต้องมีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคคลประกอบด้วยการปฏิบัติงานจึงจะสำเร็จได้ ข้อมูลที่ได้จากระบบมีความถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบันเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้ระบบ รวดเร็ว รวมถึงระบบมีความครบถ้วนตรงต่อความต้องการใช้งาน

สมมุติฐานที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ GFMIS ด้านความทันเวลา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านศักยภาพบุคคล ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ และปัจจัยด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ด้านความทันเวลา อย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับ นันทน์ภัส รักเดชะ (2563) ทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้จัดทำบัญชีภาครัฐที่มี ผลต่อคุณภาพรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลต่อมีผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคใต้ของประเทศไทย ด้านความเชื่อถือได้ งบการเงินมีความถูกต้องทันเวลา โดยมีระดับนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ด้านความทันเวลา สอดคล้องกับ ชณัญญา ศรีทอง (2556) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในระบบ GFMIS กรณีศึกษากระทรวงสาธารณสุข พบว่า ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อื่นที่ใช้ในการปฏิบัติงาน อาคาร สถานที่

ปฏิบัติงานเป็นส่วนเพียงพอและเหมาะสมสถานที่ปฏิบัติงานมีการแบ่งส่วนจัด เก็บเอกสาร และสะดวกต่อการค้นหา มีผลต่อการปฏิบัติงานในระดับมาก และมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานในระบบ GFMS สอดคล้องกับ ชุตินา เดโซซุกร (2563) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานของนักบัญชีในโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวมทุกด้านในระดับมาก และด้านความถูกต้องของงบการเงินมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ด้านความทันเวลา สอดคล้องกับ สุกันทา สะเียบบง (2558) ทำการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการใช้ระบบการเงินและบัญชีภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของ DeLone และ McLean (2003) กรณีศึกษากรมตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ มีผลต่อความสำเร็จของการใช้ระบบการเงินและบัญชีภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ระบบมีความครบถ้วนตรงต่อความต้องการใช้งานง่ายต่อการใช้เวลา และมีความยืดหยุ่น ปัจจัยด้านศักยภาพบุคคล มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ด้านความทันเวลา สอดคล้องกับ จิตติรัตน์ มีมาก (2559) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณและทักษะทางวิชาชีพกับประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีจังหวัดนครราชสีมา พบว่าทักษะทางวิชาชีพทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางวิชาชีพทางปัญญา ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมุติฐานที่ 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ GFMS ด้านความถูกต้องของงบการเงิน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านศักยภาพบุคคล และปัจจัยด้านความรู้ในวิชาชีพทางด้านการทำบัญชี มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ด้านความถูกต้องของงบการเงิน อย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.01 สอดคล้องกับ ลักษณะมนต์ สุวรรณแสน (2561) ทำการศึกษาเรื่องทักษะทางวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี การประปานครหลวง พบว่าคุณลักษณะเฉพาะบุคคล และจรรยาบรรณวิชาชีพในเรื่องความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี การประปานครหลวง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปริมาณงาน และเวลาของนักบัญชี สิ่งที่มีผลกระทบต่อผู้จัดทำบัญชีคือการมีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีวินัยเพื่อปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการทำงานบัญชี ความถนัดและความสามารถส่วนบุคคลทำให้การปฏิบัติงานในเรื่องที่รับผิดชอบของตนได้ดีกว่าผู้อื่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบ

อิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ด้านความถูกต้องของงบการเงิน อย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับ วนิดา ชูติมากุล (2556) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีในระบบการบริหาร การเงินการคลังภาครัฐแบบระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรการเงินและการ บัญชี: กรณีศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยี สารสนเทศมีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีในระบบGFMS อย่างมีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญ ระบบมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ทำให้บุคลากรต้องมีการพัฒนาความรู้และความเข้าใจของ บุคลากรอย่างต่อเนื่อง หากนำเทคโนโลยีไปประกอบกับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับบัญชีจะยิ่ง ทำให้มีการจัดทำบัญชีในระบบGFMS มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี เป็น สัดส่วนเพียงพอและเหมาะสมสถานที่ปฏิบัติงานมีการแบ่งส่วนจัด เก็บเอกสาร และสะดวกต่อการ ค้นหาจะช่วยให้การปฏิบัติงานด้านบัญชีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ผู้ศึกษาสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาตนเอง และจัด ปัญหา อุปสรรคภายในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบุคคลและองค์กร

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการปฏิบัติงานและประเมินผลการปฏิบัติงานในระบบ GFMS และระบบ New GFMS Thai ที่มีการนำมาใช้งานในปี พ.ศ. 2565 เพื่อให้ได้ข้อมูล เปรียบเทียบการปฏิบัติงานที่ชัดเจนมากขึ้นระหว่างระบบปฏิบัติการเก่ากับใหม่ ศึกษาถึงปัจจัยที่ ส่งผลต่อความสำเร็จการใช้งานระบบ New GFMS Thai

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการคลัง. (2564). หลักการและขอบเขตของการดำเนินงาน. สืบค้น 28 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.gfmis.go.th/?page_id=20.
- ชญัญญา ศรีทอง. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในระบบ GFMS กรณีศึกษากระทรวง สาธารณสุข. สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชุตินา เดโชศุกร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในโรงพยาบาล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. 7(2), 72-74
- จิตติรัตน์ มีมาก. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณและทักษะทางวิชาชีพกับประสิทธิภาพ การทำงาน ของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี จังหวัดนครราชสีมา. การประชุมหาตใหญ่ วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7: 8-9.

- นันทน์ภัต รักเดชะ. (2563). คุณลักษณะและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้จัดทำบัญชีภาครัฐที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์. 6(2), 13-22
- ลักษณมนต์ สุวรรณแสน. (2561). ทักษะทางวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี การประปานครหลวง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วนิดา ชูติมากุล. (2556). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรการเงินและการบัญชี: กรณีศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. วารสารสังคมศาสตร์. 2(1), 1-8
- สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง, ศ. (2564). ความเป็นมาและความสำคัญของระบบ GFMS. จาก http://www1.gfmis.go.th/gfmis_us1.html.
- สุกัญญา สะเอียบคง (2558). การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการใช้ระบบการเงินและบัญชีภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของ DeLone และ McLean (2003) กรณีศึกษากรมตรวจบัญชีสหกรณ์. สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อิทธิพลของความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร
ในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

The Influence of Innovation Organization Affecting Work Motivation
for Personal in Department Local Administrative Nonthaburi

เอี่ยมพร ศิริรัตน์¹

Euamporn Sirirat

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรม 2. ศึกษา
ระดับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรนวัตกรรม
กับแรงจูงใจและ 4. ศึกษาอิทธิพลของความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของ
บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ
บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี จำนวน 450 คน โดยการสุ่มกลุ่ม
ตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตรประมาณ
ค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ค่าสหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความเป็นองค์กร
นวัตกรรมในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2.
ระดับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี มี
ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านนโยบายด้าน
การบริหารงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบ
แทน ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคล ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามลำดับ
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรนวัตกรรมกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรใน
สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .13$ ถึง $.79$) 4. อิทธิพลของความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใน
การทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีสามารถพยากรณ์
แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีได้อย่างมี

Received: 2022-07-14 Revised: 2022-07-21 Accepted: 2022-08-10

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Suan Suanadha Rajabhat University. Corresponding Author
e-mail: selaphum.academic@gmail.com

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถทำนายได้ร้อยละ 96.10 โดยความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน ของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีมี 6 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วม (X1) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร (X2) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (X6) การมุ่งเน้นความสำคัญของบุคลากร (X3) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (X5) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (X4) (Beta = .507 .225 .222 .177 .128 และ .117 ตามลำดับ) โดยสามารถสร้างสมการ พยากรณ์ทั้งในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ สมการในรูปคะแนนดิบ $\hat{y} = .437 + .295^{**}(X1) + .257^{**}(X2) + .132^{**}(X6) + .120^{**}(X3) + .098^{**}(X5) + .091^{**}(X4)$ สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = .507^{**}(X1) + .225^{**}(X2) + .222^{**}(X6) + .177^{**}(X3) + .128^{**}(X5) + .117^{**}(X4)$

คำสำคัญ (Keywords): องค์กรนวัตกรรม; แรงจูงใจในการทำงาน; บุคลากรองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were 1. to study the level innovation organization 2. to study the level work motivation for personal 3. to study the relationship between the innovation organization and work motivation for personal and 4. to study the influence of innovation organization affecting work motivation for personal in department local administrative Nonthaburi. The sample consisted of 450 Personal in department Local administrative Nonthaburi. The instrument used to collect data was a set of rating-scale questionnaire. Statistics involved were the percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, and Multi-Regression Analysis. The findings revealed that: 1. The level of innovation organization in department Local administrative Nonthaburi was at a high level. 2. The level of work motivation for personal in department local administrative Nonthaburi were at high level. as follows responsibility, the nature of the work aspect, policy and administration aspect, the progress in the job aspect, salary and benefits aspect, success of the work aspect, aspect to be respected, interpersonal relationship aspect, governance and command aspect and working environment aspect were at high level 3. The relationship between the Innovation organization and work motivation for personal in department local administrative Nonthaburi have a positive correlation at the significant level of 0.01 ($r = .13 - .79$)

4. The influence of innovation organization affecting work motivation for personal in department local administrative Nonthaburi were the shared vision and goals (X1) organizational restructuring (X2) fostering creativity (X6) Personnel focus (X3) effective communication (X5) and continuous human resource development (X4). These Six variables were ninety-six percent explaining the variation of the work motivation for personal in department local administrative Nonthaburi at the significant level of 0.01. Equation in raw score form and Equation in standard score form be shown as follow : Equation in raw score form $\hat{Y} = .437 + .295^{**} (X1) + .257^{**} (X2) + .132^{**} (X6) + .120^{**} (X3) + .098^{**} (X5) + .091^{**} (X4)$ Equation in standard score form $\hat{Z} = .507^{**} (X1) + .225^{**} (X2) + .222^{**} (X6) + .177^{**} (X3) + .128^{**} (X5) + .117^{**} (X4)$

Keywords: Innovation Organization, Work Motivation, Personal in Department Local Administrative Nonthaburi

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทำให้หลายองค์กรปรับตัวไม่ทัน และได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติพร้อมๆ กัน กระทั่งถึงกันและกัน ทั้งในเรื่องภูมิอากาศ พลังงาน เศรษฐกิจ การตลาด และโครงสร้างทางสังคมใน ขณะที่สื่อสารทางสังคมรูปแบบต่างๆ ทำให้การสื่อสารและแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม เปลี่ยนไป สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกวันนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่คาดเดาได้ยาก นวัตกรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นของการบริหารองค์กรในปัจจุบัน และในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดย นวัตกรรมไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นเฉพาะแต่ภาคธุรกิจเท่านั้น ภาครัฐก็จำเป็นต้องมีนวัตกรรมไว้รองรับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้การติดต่อสื่อสารของประเทศต่างๆ ในโลกเชื่อมถึงกันได้โดยสะดวกมากขึ้นทำให้การแข่งขันของประเทศต่างๆ รุนแรงมากขึ้น ดังนั้น การที่ประเทศต่างๆ จะสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ ต้องอาศัยความมีประสิทธิภาพขององค์กร ภาครัฐที่ช่วยในการขับเคลื่อนนโยบาย ล้วนมีระบบราชการและกลไกภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ และมี การนำนวัตกรรมมาใช้อย่างต่อเนื่อง (นัทธี จิตสว่าง, 2555) องค์กรจะต้องมีการปรับตัวทั้งทางด้านโครงสร้าง วัฒนธรรม และค่านิยมขององค์กรผู้บริหาร จะต้องถ่วงดุลระหว่างโครงสร้าง รูปแบบ และกระบวนการบริหารจัดการ ระบบข้อมูลสารสนเทศ ระบบการจูงใจและการลงโทษ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการวางแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน ดังนั้นรูปแบบขององค์กรภาครัฐในอนาคตจะมีลักษณะเป็นแบบราบ มีการทำงานเป็นทีมและ การเชื่อมโยงแบบ

เครือข่าย แต่โครงสร้างดังกล่าวจะไม่คงที่ตายตัว คือ จะต้องมีความยืดหยุ่น เตรียมพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง และการค้นหาแนวกลยุทธ์ใหม่ๆ ที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นองค์กรแห่งนวัตกรรมมีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับเนื่องจากผู้บริหารองค์กรพยายามที่จะปรับ องค์กรของตนให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมโดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ทำให้องค์กรต่างๆต้องมีการปรับกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะสามารถรักษาศักยภาพการแข่งขัน (Competitive Advantage) ผู้บริหารขององค์กรที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับ การพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมเพื่อนำความรู้และแนวคิดใหม่มาสร้างสรรค์และ ปรับใช้ในการพัฒนาบริการและรวมถึงการให้บริการใหม่และกระบวนการขั้นตอนการบริหาร จัดการแบบสร้างสรรค์ (นรวัฒน์ ชุตินวงศ์ และณัฐสิทธิ์ เกิดศรี, 2554) แต่ในการพัฒนาองค์กรให้เป็น องค์กรแห่งนวัตกรรมนั้นจะต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายไม่เพียงแต่ผู้บริหารเท่านั้นแต่ต้องเกิด จากการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร ดังนั้นในการบริหารงานผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร การใช้แรงจูงใจในการทำงานมีความสำคัญต่อการบริหารและการจัดการ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งแรงจูงใจนั้นมีทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอก แรงจูงใจ ภายในจะเกี่ยวกับเรื่องของ จิตวิญญาณของแต่ละคน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด ซึ่งไม่สามารถหยั่งรู้ได้ อย่างชัดเจน แต่แรงจูงใจภายนอกพอจะสามารถแยกแยะได้ว่า บุคคลใดมีความสนใจในเรื่องใด ซึ่งผู้บริหารงานในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ต้องทราบว่าเขามีความต้องการสิ่งใดและตอบสนอง ความต้องการในเรื่องนั้น เพราะการที่คนจะทำงานเต็มศักยภาพนั้นต้องมีแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ทำ บางคนต้องมีสิ่งของรางวัลมาช่วยจึงจะเกิดผล บางคนต้องการความก้าวหน้าในตำแหน่ง บางคน ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ แต่บางคนต้องการลาภ ยศ สรรเสริญ และได้รับการยกย่อง จากบุคคลทั่วไปผู้นำจึงต้องวิเคราะห์แยกแยะบุคลากร และใช้ความสามารถในการใช้แรงจูงใจ เพื่อ ผลักดันให้บุคคลทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ (พรพิมล พิมพ์บุญมา, 2554) ในการ ปฏิบัติงานการบริหารงานของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี พบว่าทางสำนัก กำลังประสบปัญหาอย่างมากในการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาตามลำดับ ชั้น และ ผู้ใต้บังคับบัญชาระดับเดียวกัน ยังมีความไม่เข้าใจในหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง เพราะเป็น หน่วยงานของภาครัฐ การปฏิบัติงาน มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ เข้ามาเกี่ยวข้อง การที่ผู้บริหารงาน ของ สำนักงานจะจูงใจพนักงาน ยังทำได้ยากมาก ผู้บริหารมองว่าการที่ให้เงินเดือน ค่าครองชีพ หรือ สวัสดิการต่าง ๆ ที่ทางเทศบาลมีให้ นั้นเพียงพอกับความต้องการของบุคลากรแล้ว จึงทำให้เกิด ปัญหา ขึ้นเพราะต่างฝ่ายต่างอยู่คนละตำแหน่งหน้าที่กัน และยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและ กัน ซึ่ง บางครั้งบุคลากรก็มองว่าน่าจะมีการยืดหยุ่นกันได้บ้าง จึงเป็นปัญหาให้ด้านตัวบุคลากรเอง กับตัว ของผู้บริหาร ทำให้ส่งผลเสียต่อการปฏิบัติงานจึงต้องหาวิธีที่จะรักษาบุคลากรหรือ ทรัพยากรที่มี ความสำคัญนี้ให้ทำงานและอยู่กันอย่างมั่นคงได้นานที่สุด การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

จึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจและความมีน้ำใจในการปฏิบัติงานให้กับ ผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนเพื่อนร่วมงานด้วย เพื่อภารกิจหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายบวกกับแรงจูงใจ ถ้ามีเป้าหมายเพียงอย่างเดียว บุคลากรจะไม่กระตือรือร้นที่จะไปให้ถึง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความแรงจูงใจ เพราะแรงจูงใจคือเชื้อเพลิงที่จะขับเคลื่อนชีวิต ในขณะที่เป้าหมาย คือทิศทางที่บุคลากรจะขับเคลื่อนชีวิตของเขาไปในทิศทางที่ต้องการและถูกต้องได้ (สุนทร เทียม สุวรรณเลิศ, 2553) จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีในปัจจุบันต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมและพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรไปพร้อมๆ กัน และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร พบว่ามีผู้วิจัยได้ศึกษาไว้หลาย ท่านเช่น องค์กร ประจันเขตต์ (2557) วิจัยพบว่า ความเป็นองค์กรนวัตกรรมมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับแรงจูงใจต่อการทำหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลในสถาบันสมทบของคณะพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ ว่าไม่ผู้วิจัยท่านใดได้ศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรใน สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของความเป็นองค์กร นวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรีโดยศึกษากับกับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรีเพื่อค้นหา คำตอบว่าอิทธิพลของความเป็นองค์กรนวัตกรรมสามารถส่งผลทำในบุคลากรที่ปฏิบัติงานใน สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร อันจะ นำมาเป็นแนวทางของผู้บริหารที่จะพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมและรักษาบุคลากรให้ ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทางสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ตลอดจนประชาชนใน จังหวัดนนทบุรีมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรนวัตกรรมกับแรงจูงใจในการทำงานของ บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

4. เพื่อศึกษาอิทธิพลความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากร คือ บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี จำนวน 7,231 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี จำนวน 364 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) แต่เพื่อให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 450 คน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามเรื่องอิทธิพลของความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีประกอบด้วย แบบสอบถามความเป็นองค์กรนวัตกรรม ที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังบุคลากรในองค์กรส่วนปกครอง ท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและขอความกรุณาให้ส่งกลับภายใน 15 วัน จาก แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้ข้อมูลมาร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรตามและตัวแปรต้นคำนวณค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม ด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ด้านการมุ่งเน้นความสำคัญของบุคลากร ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

2. ระดับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติด้านนโยบายด้านการบริหารงาน ด้านความก้าวหน้าใน ตำแหน่งหน้าที่การงาน ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน ด้านความสำเร็จในการทำงาน

ของ บุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการปกครอง บังคับ บัญชา ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรนวัตกรรมกับแรงจูงใจในการทำงานของ บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .13$ ถึง $.79$) 5.3.4 เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 6 ตัวแปร ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม (X1) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร (X2) การมุ่งเน้น ความสำคัญของบุคลากร (X3) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (X4) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (X5) และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (X6) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานของ บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับสูงมาก ($R = .980$) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .961 ($R^2 = .961$) แสดงว่าตัวแปร ทั้ง 6 ตัวแปร สามารถรวมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 96.10 และเมื่อพิจารณาค่า สัมประสิทธิ์พยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่มีอำนาจในการ พยากรณ์สูงสุดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คือ การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม (X1) การมุ่งเน้น การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร (X2) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (X6) ความสำคัญของบุคลากร (X3) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (X5) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (X4) ($Beta = .507 .225 .222 .177 .128$ และ $.117$ ตามลำดับ) โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ทั้งในรูปของคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ สมการในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = .437 + .295^{**} (X1) + .257 (X2) + .132 (X6) + .120^{**} (X3) + .098^{**} (X5) + .091^{**} (X4)$ สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = .507^{**} (X1) + .225^{**} (X2) + .222^{**} (X6) + .177^{**} (X3) + .128^{**} (X5) + .117^{**} (X4)$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาอิทธิพลของความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของ บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ที่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการทางความคิดเพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างและเป็นประโยชน์ขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับ Hay Insight selections ที่กล่าวว่า องค์กรนวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ ก็ เมื่อในองค์กรนั้นมีการสนับสนุนให้ปัจเจกและทีมงานต่างๆ ที่ต้องการทำนวัตกรรมและสร้างสรรค์ การ เปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่การปรับปรุง ซึ่งมีใช้เฉพาะการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเท่านั้น โดยองค์กรจะต้องเริ่มต้นที่ผู้นำขององค์กรทำความเข้าใจแก่พนักงานทุกคนอย่าง

เข้าใจ สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดใหม่ หรือเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศ สร้างนวัตกรรมภายในองค์กร และอีกประการหนึ่งบุคลากรในองค์กรจะต้องเห็นเรื่อง การเปลี่ยนแปลง เป็นเรื่องปกติชอบสิ่งที่ท้าทาย ข้อมูลภายในองค์กรต้องสามารถเข้าถึงได้ง่าย ชอบการ ทดลอง มีการยืดหยุ่นในการทำงาน หลังจากนั้นก็ต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ สนับสนุนให้ เกิดการสร้างนวัตกรรม อาจจะไม่จำกัดขอบเขตของการเรียนรู้ ระหว่างนั้นก็ต้องการ จัดการความรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำความรู้มาใช้ในการสร้างนวัตกรรม เช่น การ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เก็บการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นคลังข้อมูล และนำเอา ความรู้ที่มีมาถ่ายทอดให้บุคลากรในองค์กรได้รับรู้ ดังนั้นนวัตกรรมจะสัมฤทธิ์ผลได้จะต้องมีการ เรียนรู้จัดการเรียนรู้ในองค์กร และสำคัญสำหรับการสร้างนวัตกรรมคือการพัฒนากลยุทธ์นวัตกรรม ขององค์กร โดยการทบทวน นโยบายทางด้านบุคลากรสร้างให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้าง นวัตกรรม ส่วน Adair (1996) ได้ กล่าวถึงความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมนั้น บรรยากาศในการ ทำงานที่สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และสร้างนวัตกรรม บุคลากรทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมสร้าง บรรยากาศในองค์กรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เป็นทีมและสร้างนวัตกรรม เช่น การเปิดโอกาสให้ทุก คนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีการ วางแผนระยะยาว เพื่อการบริหารงานในสภาวะการณ์ เปลี่ยนแปลง การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสนับสนุนการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ของผู้บริหาร และ Higgins (1995) ได้กล่าวถึงความเป็นองค์กร แห่งนวัตกรรมต้องให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้น ความสำคัญของบุคลากร ซึ่งบุคลากรเป็นผู้สร้างสรรค์ สิ่งต่าง ๆ จนทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จ ดังนั้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง กับองค์กรนวัตกรรม ลักษณะของการ จัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรนวัตกรรม โดยบุคลากรของ องค์กรนวัตกรรมจะต้องมีความคิด สร้างสรรค์มากกว่าบุคลากรในองค์กรรูปแบบอื่น ๆ ดังนั้น องค์กร จึงต้องให้การดูแลบุคลากรที่ สำคัญเหล่านี้ โดยการจัดสรรงบประมาณในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรให้สูงขึ้น อีกทั้ง บุคลากรต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ อดทน กระตือรือร้น มี ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ทักษะในการวิเคราะห์การสร้างความแรงจูงใจ มีความฉลาดหลักแหลม และเป็นผู้ที่เผชิญหน้ากับอุปสรรค ต่าง ๆ การฝึกอบรมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ องค์กร นวัตกรรมต้องให้ความสำคัญกับการ ฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูงและบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ นวัตกรรมให้มีความคิดสร้างสรรค์และ นวัตกรรมซึ่งจะมุ่งเน้นการฝึกอบรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา อย่างสร้างสรรค์ (Creative problem solving: CPS) การใช้กระบวนการที่สร้างสรรค์ การนำเทคนิค และกระบวนการต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการ กระตุ้นและพัฒนาความคิดด้านนวัตกรรม การใช้เทคนิคที่ หลากหลายในการสร้างความคิด สร้างสรรค์ เช่น การระดมสมอง (Brainstorming) แผนที่ความคิด (Mind mapping) การใช้ กระดานเล่าเรื่อง (Storyboarding) การส่งเสริมและให้เวลาแก่บุคลากรใน การสะท้อนความคิดและ การปฏิบัติงาน บุคลากรต้องการเวลาในการสะท้อนความคิดและการ ปฏิบัติงานที่ผ่านมาบ่อยครั้ง การสะท้อนความคิดจะช่วยเพิ่มระดับการหยั่งรู้ และความคิดสร้างสรรค์ การสนับสนุนทางกายภาพ สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดและการคิดสร้างสรรค์ สิ่งแวดล้อมในการ ทำงานจะช่วยสนับสนุน ให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การออกแบบและตกแต่ง สถานที่ทำงานให้ส่งเสริม

การสื่อสารแบบเปิด (Open communication) ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสนับสนุนกิจกรรมนวัตกรรมต่าง ๆ

2. ระดับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีได้ให้ความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายของการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีการประชุมและจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์ โดยใช้เครื่องมือ (SWOT Analysis) มีการประเมินผลจากการปฏิบัติงานแต่ละโครงการ ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจ ให้แก่บุคลากรผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการ ทั้งการชื่นชมยกย่องในที่ประชุมมอบใบประกาศนียบัตร และประกาศเกียรติคุณในวันสำคัญขององค์กร ทำให้บุคลากรอยากมีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรที่ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดียังมา จากการได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อทำงานและกิจกรรมย่อยในแต่ละโครงการ การจัดสภาพในการอยู่ร่วมกันอย่าง เกื้อกูลเกื้อกูลกันมิตรฉันท์พี่น้อง การได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ตรงกับความสามารถในการทำงานของ บุคลากรในองค์กรทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานส่งผลให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีความสุขในการทำงานซึ่งเป็นผลประโยชน์ทางอุดมคติที่ทุกคนต้องการ ปัจจัย ทางด้านวัตถุก็เป็นอีกแรงดึงดูดใจที่สำคัญ คือ เมื่อบุคลากรได้ดำเนินการทำงานที่สำคัญที่มีความ รับผิดชอบสูงได้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ผู้บริหารอาจจัดหารางวัลมอบให้แก่บุคลากร บ้างตามสมควรเป็นการตอบแทน และสร้างเจตคติที่ดี ต่อการทำงานของบุคลากรในครั้งต่อไป ซึ่ง ส่งผลให้การมอบอำนาจมีประสิทธิภาพ สามารถลด ปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้ เป็นที่ยอมรับของของคนในองค์กร เป็น ประโยชน์ต่อการสั่งการ สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิม สุขเจริญ (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับประสิทธิผลในการ ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วน จังหวัดชลบุรีวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานมี สหสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของ บุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีระดับของ ความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.464$) เมื่อ พิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าความสำเร็จใน การทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะ งาน ด้านความรับผิดชอบและด้าน ความก้าวหน้า มีสหสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของ บุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ทุก ด้าน

3. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรนวัตกรรมกับแรงจูงใจในการทำงานของ บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์ประกอบความเป็นองค์กรนวัตกรรม ที่ ประกอบด้วย ด้านการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้านการมี วิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม ด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ด้านการมุ่งเน้นความสำคัญของ บุคลากร และด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ส่วนทำให้บุคลากรเกิดการปฏิบัติงานได้อย่างเป็น ระบบ เพราะโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมเป็นการรวมคน เข้าร่วมเป็นแผนงาน และรวมแผนงาน

เป็นองค์กร โดยการออกแบบระบบต่างๆ เพื่อให้มีการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานงานและให้แผนงานต่าง ๆ ทำงานประสานกัน (Daft, 2010) โครงสร้างขององค์กรที่เน้นค่านิยมที่แน่นอนมีอิทธิพลต่อการสนับสนุนและ กีดขวางความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในองค์กร (Holder, & Matter, 2008) โดยปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม คือ 1) ความยืดหยุ่น (Flexibility) เป็นลักษณะของการหมุนเวียนงาน การทำงานที่นอกเหนือหน้าที่งานอย่างเป็นทางการ มีความอิสระเป็นค่านิยมหลักที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และ นวัตกรรมซึ่งแสดงออกโดยการมอบหมายอำนาจในการตัดสินใจ บุคลากรในองค์กรมีอิสระในการทำงานงานให้บรรลุเป้าหมายโดยมีความคิดสร้างสรรค์และแรงจูงใจในการทำงานภายใต้แนวทางที่มีอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของไอริช โรจนรัถย์ (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรนวัตกรรมกับสมรรถนะในการสร้างสรรค์นวัตกรรม : กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน วิจัยพบว่า ระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนมีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนค่อนข้างสูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01

3. เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 6 ตัวแปรประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร การมุ่งเน้นความสำคัญ ของบุคลากร การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริม การปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับสูงมาก ($R = .980$) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .961 ($R^2 = .961$) แสดงว่าตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร สามารถรวมกัน พยากรณ์ความแปรปรวนของแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 96.10 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรีได้มีการให้บุคลากรได้ประชุมวางแผนในการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม เพื่อ กำหนดกลยุทธ์การสร้างนวัตกรรมขององค์กร การถ่ายทอดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ด้าน นวัตกรรมไปสู่ระดับการปฏิบัติได้มีการสื่อสารวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมให้ บุคลากรทุกคนเข้าใจอย่างชัดเจน และมีแผนกลยุทธ์หรือโครงการที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมขององค์กร อีกทั้งองค์กรยังได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับ ภารกิจในการบริหารจัดการองค์กร มีความยืดหยุ่นให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย มีการกระจาย อำนาจที่ทำให้บุคลากรมีอำนาจตัดสินใจในการทำงานตามโครงสร้างองค์กร ส่งเสริมให้บุคลากรมี ความรู้ ความชำนาญในการพัฒนานวัตกรรมในองค์กร มีการให้รางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้บุคลากร ในการพัฒนานวัตกรรมในองค์กรเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในองค์กร ทำให้ บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานและพัฒนานวัตกรรมสอดคล้องกับพยัต วุฒิรงค์ (2557) ที่กล่าวว่า องค์กรแห่งนวัตกรรมมีความมุ่งมั่นต่อการบรรลุจุดประสงค์ขององค์กรผู้บริหารที่มี ความมุ่งมั่นต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมมีส่วนสำคัญต่อการ

ผลักดันให้เกิดการสร้างสร้งสรรค์นวัตกรรม ภายในองค์กร ซึ่งความล้มเหลวในการสร้างนวัตกรรมมักเกิดจากนโยบายและการปฏิบัติงานที่ขาด ความชัดเจน มีการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเปิดกว้างในการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและ ภายนอกองค์กร ทั้งนี้ องค์กรจำเป็นต้องทำให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและมี การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน มีลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และ สร้างสรรค์นวัตกรรม ได้แก่ การจัดหรือปรับโครงสร้างการดำเนินงาน การออกแบบงาน สายการ บังคับบัญชา หน้าที่ความรับผิดชอบ และการจัดองค์กรให้มีความยืดหยุ่นทำให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และองค์กรต้องสนับสนุนให้พนักงานมีการเรียนรู้และ สร้างสรรค์นวัตกรรมโดยการให้ความสำคัญกับคนในองค์กร การเลือกบุคลากรที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เข้าไปในองค์กรมีการฝึกอบรมทักษะและความรู้ใหม่ ๆ มีการสร้างแรงจูงใจที่ เน้นการยอมรับทางสังคม รวมทั้งมีระบบการประเมินผลที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของ นวัตกรรม แต่ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อไม่ทำให้พนักงานเกิด ความกดดันในความล้มเหลวในการนำเสนอความคิดใหม่

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการศึกษาอิทธิพลของความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี พบว่า การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมมีอำนาจในการพยากรณ์สูงสุดต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ดังนั้น ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กร ควรมุ่งพัฒนาการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม โดยโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ มีการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมไปสู่ระดับการปฏิบัติได้เน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและมีแผนกลยุทธ์หรือโครงการที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมขององค์กร

1.2 จากผลการศึกษาอิทธิพลของความเป็นองค์กรนวัตกรรมส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี พบว่า องค์ประกอบความเป็นองค์กรนวัตกรรมส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ดังนั้น ผู้บริหารควรเริ่มต้นด้วยการพัฒนาการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม มุ่งเน้นการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร มีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เน้นการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร ในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

2. ข้อเสนอแนะในการต่อยอดการท่วิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำองค์ประกอบของความองค์กรแห่งนวัตกรรมขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นไปทำการวิจัยทดลองใช้จริงในองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นสังกัดอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น

2.3 ควรนำแนวทางความองค์กรแห่งนวัตกรรมขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นไปใช้โดยการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อเสริมแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

เอกสารอ้างอิง (References)

- เฉลิม สุขเจริญ. (2557). แรงจูงใจในการทำงานกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- นรวัฒน์ ชูติวงศ์ และณัฐสิทธิ์ เกิดศรี(2554). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมในประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจบัณฑิต. 34(130), 47-58.
- พยัต วุฒิรงค์. (2557). การจัดการนวัตกรรมทรัพยากร องค์กรแห่งการเรียนรู้ และนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล พิมพ์บุญมา. (2554). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนคร อุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุนทร เทียมสุวรรณเลิศ. (2553). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงน้ำ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- องค์กร ประจันเขตต์. (2557). โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมการทำงานที่มุ่งนวัตกรรมในสถาบันสมทบพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไอริน โรจน์รัก. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรนวัตกรรมกับสมรรถนะในการสร้างสรรค์นวัตกรรม : กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2(2), 46-60.
- Adair, J. (1996). *Effective innovation: How to stay ahead of the competition*. London: Pan books.
- Higgins, J. M. (1995). *Innovate or evaporate: Test and improve your organizations IQ-Its innovation quotient*. New York: Management.

พฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การ
แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่
ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

Living Behavior, Adaptation and Learning of People in the Situation
of the Epidemic of COVID-19 Towards the Adaptation of the
Community in New Normal Life at Surin Province

ณัฐสุรางค์ ปุคคละนันท์¹ จิรายุ ทรัพย์สิน² ยุกติ สีนมาก³ วันชัย สุขตาม⁴ เน็นนรา ดีสม⁵
พิมพ์ภัสสร ชูตระกูล⁶ สุพิมพ์า วัฒนสังข์โสภณ⁷ ศรีนทิพย์ สนทอง⁸

Natsurang Pukkalanant, Jirayu Subsin, Yuppadee Sinmak, Wanchai Suktam, Neenara
Deesom, Pimpassorn Chutrakul, Supimpa Wattanasangkhasophon,
Sarinthip Sonthong

บทคัดย่อ (Abstract)

จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งกระทบต่อการดำเนินชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ
สังคม และสิ่งแวดล้อม และยังส่งผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตในวิถีใหม่ ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้
มุ่งเน้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การ
แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

Received: 2021-10-01 Revised: 2021-11-14 Accepted: 2021-12-02

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Management Science Surin
Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: to_gae@hotmail.com

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Humanities and
Social Sciences Surinon Rajabhat University

³คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Industry and
Technology Surinon Rajabhat University

⁴คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Humanities and
Social Sciences Surinon Rajabhat University

⁵คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Education, Surin Rajabhat University

⁶คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Management Science Surin
Rajabhat University

⁷คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Industry and
Technology Surinon Rajabhat University

⁸สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Research and Development Institute Surin
Rajabhat University

จากการเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 ชุดและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการศึกษาการปรับตัวพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ของประชาชนต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้ง 5 ด้าน พบว่า 1) การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ ในการระบาดช่วงแรก ครอบครัวยังไม่มีสร้างอาชีพใหม่ ยังใช้ชีวิตปกติ มีการพัฒนาตนเองการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ และระวังเรื่องการวางแผนการค่าใช้จ่ายของครัวเรือน 2) การปรับตัวด้านสุขภาพ พบว่าส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติตัวอยู่เป็นประจำได้แก่ สวมหน้ากากอนามัย/หน้ากากผ้าตลอดเวลาเมื่ออยู่กับผู้อื่น รับประทานอาหารสุกใหม่ และหมั่นล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่หรือแอลกอฮอล์เจลอยู่เป็นประจำ 3) การปรับตัวด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า วิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวและการพูดคุยกันมากขึ้น 4) การปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ได้เรียนรู้การใช้อุปกรณ์สื่อสาร และเทคโนโลยีด้วยตนเองและขอคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์สื่อสาร (เช่น ไลน์/เฟสบุ๊ค/เพื่อน) และ 5) ด้านการศึกษา พบว่าคนในครอบครัวต้องแบ่งเวลาสอน/ดูแลลูก/หลานมากที่สุด สรุปผลการวิจัยการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อ พฤติกรรม การปรับตัว และการเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการศึกษา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับตัวต่อการใช้ชีวิตในรูปแบบวิถีใหม่อย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords): พฤติกรรม; การปรับตัว; วิถีใหม่

Abstract

From the spread of COVID-19 that affects the way of life in terms of economy, society and environment. It also affects the adjustment in living in a new way. Therefore, this research focusing on studying the behavior of living, adapting and learning of people in the situation of the epidemic of Covid-19 towards the adaptation of the community in a new normal living in Surin province. 400 questionnaires were collected and analyzed using both qualitative and quantitative data. The results of a study on the adjustment of living behavior, adaptation and learning of the people, regarding the spread of COVID-19 in all 5 aspects and it was found that 1) Economic adjustment in the early outbreak, the family has not created a new career, still living a normal life and self-improvement through online learning, and careful about planning their household expenses. 2) Health adjustments, it was found that most of the people who practiced on a regular basis were wear a mask/fabric mask at all times, eat freshly cooked food and wash your hands regularly with soap and water or alcohol gel regularly 3) Social and environmental adaptation, it was found that the social relations of most household members were at normal

levels and more activities together in the family and more talking with each other 4) In information technology aspect, it was found that they learned technology by themselves and asked for advice on how to use communication devices (eg. asking children/grandchildren/friends) and 5) In education, it was found that family members had to spend the most time teaching/taking care of their children/grandchildren. Summary of research findings on the spread of COVID-19 affecting behavior, adaptation and learning in terms of economy, health, society and environment. Information technology and education cause changes to adapt to living in a new normal life.

Keywords: Behavior; Adaptation; New Normal

บทนำ (Introduction)

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อุบัติขึ้นครั้งแรกในประเทศจีน เมื่อปลายปี 2562 และได้แพร่กระจายไปทั่วโลก ซึ่งทางการของประเทศจีนได้ยืนยันครั้งแรกเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2562 ว่าเป็นการระบาดของไวรัสสายพันธุ์ใหม่ และต่อมามีการอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้ระบุไวรัสชนิดนี้ว่า เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ซึ่งปัจจุบันได้ถูกเรียกว่า โควิด-19 ในอดีต ได้มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาในมนุษย์มาแล้วถึง 6 สายพันธุ์ ไวรัสตระกูลนี้ส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจอย่างเฉียบพลันและร้ายแรง เช่น โรคซาร์ส (Severe Acute Respiratory – SARS) มีผู้ติดเชื้อมากกว่า 8,000 คน และเสียชีวิตเกือบ 800 คนทั่วโลก อย่างไรก็ตามการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ครั้งนี้ เป็นการแพร่กระจายไปทั่วโลก ซึ่งมีใช้แค่วิกฤตการณ์ ด้านสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและสังคมที่รุนแรงเป็นประวัติการณ์ (กรมควบคุมโรค, 2564)

ปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและสังคมไปทั่วโลก เศรษฐกิจตกต่ำ คนตกงานเป็นจำนวนมาก เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินมหาศาล จนเกิดการตื่นตัวและประชาชนปรับตัวในการดำเนินชีวิตใหม่ (New Normal) เพื่อให้รอดพ้นจากภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อโรคดังกล่าว ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีศักยภาพในการควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้เป็นอันดับต้นๆ ของโลก อย่างไรก็ตามปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ความไม่มั่นคงของระบบเศรษฐกิจ เศรษฐกิจเกิดภาวะการหดตัว ความสามารถในการซื้อขายสินค้าของประชาชนลดลง อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ภาคแรงงานเกิดปัญหา เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐาน บัณฑิตจบใหม่ไม่สามารถหางานทำได้ และปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น

ประเทศไทยได้มีการแพร่ระบาดครั้งแรกในเดือนมกราคม 2563 และเพิ่มมากขึ้นจากสนามมวยเวทีลุมพินี ทำให้ยอดผู้ติดเชื้อโควิด-19 กระจายไปทั่วประเทศ ดังนั้นรัฐบาลได้เพิ่มมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดในรอบแรกของประเทศ และมีการสอบสวนการแพร่ระบาดของโรค พร้อม

ส่งเสริมให้คนในประเทศเฝ้าระวังตนเอง สวมหน้ากากอนามัย รักษาความสะอาด จนไปถึงมาตรการ การ และการแพร่ระบาดในรอบแรก จังหวัดสุรินทร์แม้ได้รับผลกระทบไม่มากในรอบแรก แต่ อย่างไรก็ตามปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ก็ส่งผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นบทความวิจัยฉบับนี้ได้มุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรม การปรับตัว การเรียนรู้ต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อ สะท้อนให้เห็นผลกระทบของการแพร่ระบาด และแนวทางการปรับตัวตามวิถีใหม่ต่อการแพร่ระบาด ของโรคโควิด-19 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีการดำเนินการวิจัยของการศึกษา พฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ของ ประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ มีระเบียบวิธีดำเนินการวิจัยเป็นทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณโดยเลือกประชาชนในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีประชากรทั้งหมด 1,381,761 คน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 17 อำเภอ 158 ตำบล 2,119 หมู่บ้าน (สำนักงานสถิติ จังหวัดสุรินทร์, 2563) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 400 ชุด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเก็บข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มอำเภอตามขนาดประชากร ได้แก่ อำเภอ ขนาดใหญ่ อำเภอกลาง และอำเภอขนาดเล็ก จากการสุ่มตัวอย่างขนาดอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอกาบเชิง และอำเภอสนม ตามลำดับ และในแต่ละอำเภอจะเลือกตำบลในเขตเทศบาลและ นอกเขตเทศบาล เป็นตัวแทนพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview form)

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้ให้รับรอง จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่รับรอง HE-138-2563

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งคุณภาพและปริมาณ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการเก็บระดับหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล สื่อออนไลน์ ตำรา บทความวิชาการและ บทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการสังเคราะห์และอธิบายการปรับตัวของครอบครัวหรือชุมชนต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และข้อเสนอแนะจากกลุ่มเป้าหมายต่อการปรับตัวและการเข้าสู่ชีวิตวิถี

เชิงปริมาณ ค่าสถิติอย่างง่ายที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ (percentage) และ ค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาและวิจัย พฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลพฤติกรรมและการปรับตัวในการใช้ชีวิต และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ ซึ่งเป็นข้อมูลระดับครัวเรือน ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่อาศัยจริงในปัจจุบัน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้-รายได้จ่าย ของครัวเรือน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงในปัจจุบันพบว่า 4-6 คน มีจำนวนมากที่สุดอยู่ที่ สถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนพบว่าไม่มีสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่จำนวนมากที่สุด อาชีพหลักหัวหน้าครัวเรือนพบว่ามีอาชีพเกษตรกรรม รายได้รวมของสมาชิกในครัวเรือนต่อเดือนพบว่าส่วนใหญ่ไม่เกิน 30,000 บาท และรายจ่าย-รายได้ของครัวเรือนพบว่ามีเพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมและการปรับตัวของสมาชิกในครัวเรือนจากสถานการณ์โรคโควิด-19

2.1 การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ

การปรับตัวทางเศรษฐกิจของสมาชิกครัวเรือนต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบธุรกิจ ไม่มีการสร้างอาชีพใหม่ และส่วนที่ทำธุรกิจก็ได้รับผลกระทบมาก และยังคงดำเนินธุรกิจต่อไป แต่อย่างไรก็ตามมีบางส่วนที่ลดขนาดธุรกิจลงและปิดธุรกิจ เมื่อพิจารณาการพัฒนาตนเองในการสร้างทักษะใหม่ที่เป็นในการทำงานหรือยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้นเพื่อสร้างรายได้/อาชีพ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่ยังไม่มีการพัฒนาตนเอง และส่วนที่พัฒนาตนเองได้พัฒนาตนเองได้ผ่านการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ได้แก่ วิธีปลูกผักในครัวเรือน วิธีการทำอาหารเองในครัวเรือน และการซื้อสินค้าออนไลน์ ส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้เงินของครัวเรือนและมีการวางแผนด้านอาชีพของครัวเรือนจากผลของสถานการณ์โรคโควิด-19 ดังแสดงได้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การปรับตัวด้านเศรษฐกิจของสมาชิกในครัวเรือน

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
การสร้างอาชีพใหม่ของสมาชิกในครัวเรือนเพื่อการเพิ่มรายได้		
ไม่มี	354	88.72
ผลกระทบในการประกอบธุรกิจของสมาชิกในครัวเรือนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19		
สมาชิกในครัวเรือนไม่มีใครทำธุรกิจ	243	60.90
ได้รับผลกระทบ	156	39.10
มาก	82	20.55
ปานกลาง	54	13.53
น้อย	8	2.01
ไม่ได้รับผลกระทบ	10	2.51
การขยาย ลดหรือปิดธุรกิจ		
ดำเนินการปกติเหมือนเดิม	88	22.06
ขยายธุรกิจ		
ลดขนาดของธุรกิจลง	41	10.28
ปิดธุรกิจ	15	3.76
อื่น ๆ	17	4.26
การพัฒนาตนเอง โดยสร้างทักษะใหม่ที่เป็นในการทำงาน หรือยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้นของสมาชิกในครัวเรือนเพื่อรองรับการเติบโตในอนาคต เพื่อการสร้างรายได้/อาชีพ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19		
ไม่มีการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น	220	55
มีการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น	180	45
วิธีการพัฒนาตนเอง		
การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์	149	37.34
การเรียนรู้จากผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ	53	13.28
การเรียนรู้โดยการอ่าน ค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ	58	14.54
การเข้ารับการฝึกอบรม	32	8.02
อื่น ๆ	3	0.75
การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์		
การปลูกผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน	224	56.14
การทำอาหารทานเองในครัวเรือน	339	84.96
การซื้อสินค้าออนไลน์	113	28.32

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
การสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ	74	18.55
การดำเนินธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์	44	11.03
อื่น ๆ	11	2.76
การวางแผนการใช้เงินของครัวเรือนจากผลของสถานการณ์โรค		
โควิด-19		
มี	293	73.43
ไม่มี	106	26.57
การวางแผนด้านอาชีพของครัวเรือนจากผลของสถานการณ์โรค		
โควิด-19		
มี	251	62.91
ไม่มี	148	37.09

2.2 การปรับตัวด้านสุขภาพ

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อปัญหาด้านสุขภาพ ประชาชนทั่วไปมีความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อโรค จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันการติดเชื้อโรค-19 ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า พฤติกรรมสุขภาพของการปฏิบัติในปัจจุบันปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ รับประทานอาหารสุกใหม่ สวมหน้ากากอนามัย/หน้ากากผ้าตลอดเวลาเมื่ออยู่กับผู้อื่น และหมั่นล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ หรือแอลกอฮอล์เจล พฤติกรรมสุขภาพของการปฏิบัติในปัจจุบันปฏิบัติบ่อย คือ ปรับตัว/ปรับจิตใจ จัดการกับความเครียดที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และรักษาระยะห่างไม่น้อยกว่า 1 - 2 เมตร หรือ 1 - 2 ช่วงแขน และใช้เวลาพบปะผู้อื่นให้สั้นที่สุด พฤติกรรมสุขภาพของการปฏิบัติในปัจจุบันปฏิบัติบ่อยครั้ง คือ ไม่นำมือมาสัมผัสตา จมูก ปาก โดยไม่จำเป็น รักษาระยะห่างไม่น้อยกว่า 1 - 2 เมตร หรือ 1 - 2 ช่วงแขน และใช้เวลาพบปะผู้อื่นให้สั้นที่สุด และไม่รับประทานอาหารร่วมสำรับเดียวกันหรือใช้ช้อนกลางร่วมกันกับผู้อื่น ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือน

พฤติกรรมสุขภาพ	ระดับความถี่ของการปฏิบัติในปัจจุบัน							
	ปฏิบัติประจำ		ปฏิบัติบ่อย		ปฏิบัติบ่อยครั้ง		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. หมั่นล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่หรือแอลกอฮอล์เจล	225	63.91	122	30.58	22	5.51	-	-
2. ไม่นำมือมาสัมผัสตา จมูก ปาก โดยไม่จำเป็น	194	48.62	128	32.08	75	18.80	2	0.50
3. สวมหน้ากากอนามัย/หน้ากากผ้าตลอดเวลาเมื่ออยู่กับผู้อื่น	298	74.69	82	20.55	19	4.76	-	-
4. หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่ที่ผู้คนพลุกพล่าน หรืออยู่ในสถานที่ที่การระบายอากาศเป็นระบบปิด	217	54.39	146	36.59	34	8.52	2	0.50
5. รักษาระยะห่างไม่น้อยกว่า 1 - 2 เมตร หรือ 1 - 2 ช่วงแขน และใช้เวลาพบปะผู้อื่นให้สั้นที่สุด	177	44.36	152	38.10	68	17.04	2	0.50
6. ไม่รับประทานอาหารร่วมกันหรือใช้ช้อนกลางร่วมกันกับผู้อื่น	205	51.38	128	32.08	64	16.04	2	0.50
7. แยกของใช้ส่วนตัวและไม่ใช้ของใช้	224	56.14	113	28.32	53	13.28	9	2.26

พฤติกรรมสุขภาพ	ระดับความถี่ของการปฏิบัติในปัจจุบัน							
	ปฏิบัติประจำ		ปฏิบัติบ่อย		ปฏิบัติบ่อยครั้ง		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ส่วนตัวร่วมกับผู้อื่น								
8. รับประทานอาหารสุกใหม่	229	74.94	87	21.80	13	3.26	-	-
9. หลีกเลี่ยงการไปในสถานที่ชุมชน	201	50.38	143	35.84	54	13.53	1	0.25
10. การเข้าใช้บริการสถานที่ประกอบกิจการตามมาตรการป้องกันการโรคตามที่ราชการกำหนด และตรวจวัดอุณหภูมิของผู้ใช้บริการ	214	53.63	135	33.83	40	10.03	10	2.51
11. การสแกนคิวอาร์โค้ด “ไทย ชนะ” หรือการลงทะเบียนเข้าใช้บริการ	135	33.83	128	32.08	57	14.29	79	19.80
12. มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	176	44.11	153	38.35	61	15.29	9	2.26
13. มีการพูดคุยกับสมาชิกในครัวเรือนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	189	47.37	146	36.59	60	15.04	4	1.00

พฤติกรรมสุขภาพ	ระดับความถี่ของการปฏิบัติในปัจจุบัน							
	ปฏิบัติประจำ		ปฏิบัติบ่อย		ปฏิบัติบ่อยครั้ง		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สุขภาพ/ปรับวิถีชีวิต ในการรับมือกับโรคโควิด-19								
14. ปรับตัว/ปรับจิตใจ	186	46.62	158	39.60	50	12.53	5	1.25
จัดการกับ								
ความเครียดที่เกิด								
จากการแพร่								
ระบาดของโรคโค								
วิด-19								

2.2 การปรับตัวด้านสังคม

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อการรักษาความสัมพันธ์ของสมาชิกครัวเรือน เช่น การพูดคุยกัน การทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในครอบครัว หรือชุมชน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีรักษาความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า วิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือนที่มากขึ้น ได้แก่ การใช้โทรศัพท์ การใช้สังคมออนไลน์ และการพูดคุยกัน วิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมระดับปกติ ได้แก่ การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว การพูดคุยกัน และการใช้โทรศัพท์ และวิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมที่ลดลง ได้แก่ การทำกิจกรรมในชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 3

การขอ/สมัครขอความช่วยเหลือจากผลกระทบจากโรคโควิด-19 และการได้รับความช่วยเหลือ พบว่า เคยขอ/สมัครขอความช่วยเหลือและการได้รับการช่วยเหลือมากที่สุด คือ นโยบายต่างๆของรัฐบาล ผู้นำชุมชน และ ญาติ ไม่เคยขอ/สมัครขอความช่วยเหลือ จากองค์กรเอกชน (NGOs) เพื่อนในสังคมออนไลน์ และ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน และ ได้รับการช่วยเหลือทุกครั้ง จาก ผู้นำชุมชน นโยบายต่างๆ ของภาครัฐ และกลุ่มในชุมชน (เช่น กองทุนสวัสดิการต่างๆ กลุ่มอาชีพ) ได้รับความช่วยเหลือได้บางครั้ง ได้แก่ นโยบายต่างๆ ของรัฐ ญาติ และผู้นำชุมชน และไม่ได้ ได้รับความช่วยเหลือเลยจาก องค์กรเอกชน (NGOs) เพื่อนในสังคมออนไลน์ และ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 3 วิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือน

วิธีการ	มากขึ้น		ปกติ		ลดลง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การพูดคุยกัน	69	17.29	300	75.19	30	7.52
2. การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว	43	10.78	328	82.21	27	6.77
3. การทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน	24	6.02	241	60.40	134	33.58
4. การใช้โทรศัพท์	93	23.31	279	69.92	25	6.27
5. การใช้สังคมออนไลน์	92	23.06	267	66.92	35	8.77
6. อื่น ๆ	0.00	0.00	15	3.76	0.00	0.00

ตารางที่ 4 การขอ/สมัครขอความช่วยเหลือจากผลกระทบจากโรคโควิด-19 และการได้รับความช่วยเหลือ

บุคคล แหล่ง สนับสนุน ช่วยเหลือ	การขอ/สมัครขอรับความช่วยเหลือ						การได้รับการช่วยเหลือ			
	เคย		ไม่เคย		ได้ทุกครั้ง		ได้บางครั้ง		ไม่ได้รับการช่วยเหลือ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ญาติ	130	32.5	269	67.4	53	13.2	100	25.0	246	61.6
		8		2		8		6		5
2. เพื่อนบ้าน/ คนใน ชุมชน	104	26.0	295	73.9	34	8.52	88	22.0	277	69.4
		7		3				6		2
3. เพื่อน/ เพื่อน ร่วมงาน	74	18.5	325	81.4	22	5.51	74	18.5	303	75.9
		5		5				5		4
4. เพื่อนใน สังคม ออนไลน์	43	10.7	356	89.2	14	3.51	55	13.7	330	82.7
		8		2				8		1
5. กลุ่มใน ชุมชน (เช่น กองทุน	89	22.3	310	77.6	59	14.7	63	15.7	277	69.4
		1		9		9		9		2

[illegible]

2.3 การปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สมาชิกในครัวเรือนหรือชุมชนได้มีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ดังกล่าว เป็นกระบวนการเรียนรู้และได้รับคำแนะนำการใช้อุปกรณ์สื่อสาร การเรียนรู้การใช้อุปกรณ์สื่อสารด้วยตนเอง จากผู้เชี่ยวชาญ และรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง พบว่า มีการปรับตัวด้านเทคโนโลยีมากที่สุดด้านการเรียนรู้การใช้อุปกรณ์สื่อสารด้วยตนเอง ขอคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์สื่อสาร เช่น ถามลูกหลานและเพื่อน และ เรียนรู้ที่จะรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจากสื่อสารสนเทศ และไม่เคยปรับตัวต่อการเรียนรู้การใช้อุปกรณ์สื่อสารจากผู้รู้/เชี่ยวชาญ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การปรับตัวการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีของสมาชิกในครัวเรือน

การปรับตัวด้านเทคโนโลยี	มี		บางครั้ง		ไม่เคย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ขอคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์สื่อสาร (เช่น ถามลูก/หลาน/เพื่อน)	143	35.84	124	31.08	132	32.08
2. เรียนรู้การใช้อุปกรณ์สื่อสารด้วยตนเอง	156	39.10	117	29.32	126	31.58
3. เรียนรู้การใช้อุปกรณ์สื่อสารจากผู้รู้/เชี่ยวชาญ	84	21.05	110	27.57	205	51.38
4. เรียนรู้ที่จะรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจากสื่อสารสนเทศ	137	34.34	112	28.07	150	37.59
5. อื่น ๆ	0.00	0.00	0.00	0.00	3	0.75

3.5 ด้านการศึกษา

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลการปรับตัวด้านการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ เช่น การจ้างครูพิเศษเพิ่มให้ลูกหลาน ฝากคนรู้จักให้ดูแลบุตรหลานแทน ระหว่างหยุดเรียน การให้คนรู้จักช่วยสอนหนังสือให้บุตรหลาน หรือ คนในครอบครัวแบ่งเวลาในการดูแลบุตรหลาน แสดงจำนวนและร้อยละของการปรับตัวด้านการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน พบว่ามีการปรับตัวด้านการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด ได้แก่ คนในครอบครัวต้องแบ่งเวลาในการสอนลูกหลาน และดูแลลูกหลาน และไม่เคยจ้างครูสอนพิเศษเพิ่มให้ลูกหลาน ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การปรับตัวด้านการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน

การปรับตัวด้านการศึกษา	มี		บางครั้ง		ไม่เคย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จ้างครูสอนพิเศษเพิ่มให้ลูก/หลาน	11	2.76	14	3.51	239	59.90
2. ขอให้คนรู้จักช่วยดูแลลูก/หลานระหว่างหยุดเรียน	19	4.76	33	8.27	212	53.13
3. ขอให้คนรู้จักสอนหนังสือให้ลูก/หลาน	12	3.01	30	7.52	220	55.14
4. คนในครอบครัวต้องแบ่งเวลาสอน/ดูแลลูก/หลาน	59	14.79	66	16.54	138	34.59

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อวิเคราะห์การปรับตัว พฤติกรรม การใช้ชีวิต และการเรียนรู้ของประชาชน ซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญได้ 5 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบธุรกิจ และไม่มีการสร้างอาชีพใหม่ มีการพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้ระบบออนไลน์ ได้แก่ วิธีปลูกผักสวนครัว และการทำอาหารในครัวเรือน และการซื้อของออนไลน์ และมีความระวังและวางแผนการใช้เงินของครัวเรือน

2. การปรับตัวด้านสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่วิบปฏิบัติตัวอยู่เป็นประจำ ได้แก่ สวมหน้ากากอนามัย/หน้ากากผ้าตลอดเวลาเมื่ออยู่กับผู้อื่น รับประทานอาหารสุกใหม่ และหมั่นล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่หรือแอลกอฮอล์เจล อยู่เป็นประจำ

3. การปรับตัวด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า วิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ ได้แก่ การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว การพูดคุยกัน และการใช้โทรศัพท์

4. การปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ส่วนใหญ่เรียนรู้การใช้อุปกรณ์สื่อสารด้วยตนเองมากที่สุด เป็นบางครั้งที่ขอคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์สื่อสาร (เช่น ถามลูก/หลาน/เพื่อน)

5. ด้านการศึกษา พบว่ามีการปรับตัวมากที่สุด ได้แก่ คนในครอบครัวต้องแบ่งเวลาสอน/ดูแลลูก/หลาน และจ้างครูสอนพิเศษเพิ่มเติมให้แก่อลูก/หลาน

จากผลการศึกษาการศึกษาการปรับตัว พฤติกรรม การใช้ชีวิต และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่ามีสอดคล้องกับงานวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยะลา จังหวัดยะลา (สุพัตรา รุ่งรัตน์, ชูลพีเกอร์ มาโซ และ ยุทธนา กาเต็ม, 2564) โดย ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดยะลาอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนปรับตัวต่อการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ โดยสวมหน้ากากอนามัย เมื่อหลีกเลี่ยงการรับเชื้อโควิด-19 หมั่นล้างมือด้วยสบู่ก่อนและหลังการปรุงอาหาร มีการพกเจลแอลกอฮอล์ รักษาระยะห่างสังคม และลดระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะ สำหรับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้รับความช่วยเหลือเงินเยียวยาจากรัฐบาล การสร้างอาชีพ การช่วยเหลือเรื่องค่าครองชีพ และทางด้านสังคม ประชาชนมีแนวทางในการดูแลตนเอง ได้แก่ การดูแลสุขภาพ ลดการพบปะกันในที่สาธารณะ และปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลอย่างเคร่งครัด

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมควบคุมโรค. (2564). แนวทางการให้วัคซีนโควิด-19 ในสถานการณ์การระบาดของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กายสิทธิ์ แก้วยาศรี และบุญมา สุนทราวิรัตน์. (2563). แนวทางการดำเนินงานและผลกระทบจากโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส (โควิด-19) จังหวัดเลย. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน. 7(1), 16-34.
- สุพัตรา รุ่งรัตน์, ชูลพีเกอร์ มาโซ และ ยุทธนา กาเต็ม. (2564). ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยะลา จังหวัดยะลา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ. 6 (2), 160-174.
- สุรัชย์ โชคครรชิตไชย. (2563). โควิด-19: การระบาดระลอกใหม่ ในประเทศไทยปลายปี 2563. วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย. 10(3), ง-จ.
- สุรัชย์ โชคครรชิตไชย. (2563). การระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในประเทศไทย. วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย. 10(1), ก.
- อวาทิพย์ แว. (2563). COVID-19 กับการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในวันนี้. วารสารสมาคมวิชาชีพสุขภาพ. 35(1), 24-29.

นาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทย Thai Dancing Arts to Promote Thailand's Creative Tourism

วัชรพงษ์ สูงปานเขา¹ ยุทธภูมิ สุวรรณเวช²

Watcharaphong Soongpankha, Yutthapoom Suwannavej

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และตัวอย่างสื่อและรูปแบบการใช้เทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเผยแพร่วัฒนธรรม นำเสนอประเด็นทางด้านภาษาอังกฤษที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และออกแบบกิจกรรมฝึกอบรมซึ่งสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นาฏศิลป์ หรือบุคคลทั่วไปที่ต้องการใช้ภาษาอังกฤษ เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ นาฏศิลป์ไทย ในการเพิ่มมูลค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย

คำสำคัญ (Keywords): การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; นาฏศิลป์ไทย; การส่งเสริมการท่องเที่ยวประเทศไทย

Abstract

This article presents the role of Thai Dancing Arts in promoting Thailand's Creative Tourism, relevant models, and theories. The prototypical sample of the Thai Dancing lesson is also displayed in association with the use of technology. The article also mentions aspects of teaching basic Thai Dancing to foreign tourists or foreign learners in English language. This article could help practitioners, policymakers, and private or public tourism authorities incorporate Thai Dancing lessons in their creative tourism program to disseminate Thai culture, add value to Thai intangible cultural heritage, and promote Thailand's tourism.

Keywords: Creative Tourism; Thai Dancing; Promoting Thailand's Tourism

Received: 2022-06-22 Revised: 2022-07-26 Accepted: 2022-08-01

¹ สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.

Corresponding Author e-mail: Watcharaphong.s@rmutp.ac.th

² สาขาวิชาภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.
e-mail: Yutthapoom.s@rmutp.ac.th

บทนำ (Introduction)

วัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มมูลค่าให้แก่การท่องเที่ยวทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ หลายประเทศวางกลยุทธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้มาสัมผัส หรือร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในวัฒนธรรมใหม่ที่ตนไม่คุ้นเคย อาทิ วิถีชีวิต ศิลปะการแสดง สิ่งปลูกสร้าง ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันเศรษฐกิจของประเทศ สร้างภาพลักษณ์ และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งตอบสนองกับความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนกลุ่มใหม่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับความผูกพัน ของนักท่องเที่ยว กับผู้ถูกท่องเที่ยว ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ผ่านประสบการณ์ที่มาจากการเรียนรู้ในพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบและลักษณะของการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้จะเปิดโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพการสร้างสรรคของตนไปร่วมกันซึ่งจะก่อให้เกิดความจดจำในระยะต้น จนถึงขั้นประทับใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นี้ให้คำตอบใหม่ที่สอดคล้องกับรสนิยมของการท่องเที่ยวปัจจุบัน ที่ไม่เพียงแต่ต้องการ "มองดู" สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไป แต่ยังกระตุ้นความประสงค์ที่จะลงมือทำ เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง พร้อมกันกับพัฒนาศักยภาพของตนผ่านการศึกษา กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว และเพื่อที่จะได้รับแรงบันดาลใจใหม่ๆ ภายหลังกลับไปดำเนินชีวิตปกติ

นักวิชาการ และหน่วยงานทางด้านการท่องเที่ยวได้นำเสนอแบบอย่าง ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างหลากหลาย อาทิ โครงการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทย ซึ่งดำเนินการโดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน [อพท], 2563) ที่ได้คัดเลือกกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย จำนวน 21 กิจกรรม ภายใต้แนวคิด ศิลปะ ศิลปิน (Be Local Artist For A Day) ที่รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม มานำเสนออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้มีโอกาสเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ตรงกับชุมชน และท่องเที่ยวตามเส้นทางของโครงการ เช่น เส้นทางโคมะเต้า ตุงคำคิง จังหวัดน่าน เส้นทางเรียนรู้หน้ากากผีตาโขน อ.ด่านซ้าย จังหวัดเลย หรือเส้นทางมูลมั่งมัดหมี่ คำทำนายจากลายผ้า อ.เขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับในหมู่ชาวต่างชาติ คือ โรงเรียนสอนทำอาหารไทย ซึ่งเป็นการนำองค์ความรู้และอัต

ลักษณะของรสชาติ ส่วนผสม เครื่องปรุง วิธีการประกอบอาหาร และการตกแต่งหน้าตาอาหาร มาถ่ายทอดให้แก่ชาวต่างชาติ ในรูปแบบบทเรียนเชิงปฏิบัติการ อีกตัวอย่างหนึ่งที่สำคัญคือ การนำนาฏศิลป์ไทย มาเป็นเนื้อหาในการสาธิต ผูกอบรม หรือต่อยอดทางธุรกิจ เป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถช่วยในการเผยแพร่วัฒนธรรม ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเกี่ยวกับศิลปะการแสดง และกระตุ้นเศรษฐกิจ ในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาของรัฐ และโรงเรียนเอกชนในประเทศไทยที่เปิดฝึกสอนนาฏศิลป์ไทยให้แก่ชาวต่างชาติจำนวนไม่มากนัก โดยจัดหลักสูตรการผูกอบรมในระยะเวลา 1 วัน หรือ ในรูปแบบหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งถือว่าเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรม และสร้างอำนาจอ่อนที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ หากแต่ขาดการจัดบันทึกการสร้างมาตรฐาน หรือ การเผยแพร่เชิงวิชาการอย่างแพร่หลาย

อัตลักษณ์ที่สำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของกระแสแห่งการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทย คือ นาฏศิลป์ไทย ซึ่งมีได้มีไว้เพียงแค่ความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ประกอบด้วยพิธีกรรมที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับศาสนาและกลุ่มสังคมหลายกลุ่ม ธานี ชัยสงคราม (2544) กล่าวว่า โดยแท้จริงแล้วนาฏศิลป์ของไทยนั้นสามารถที่จะบรรยายลักษณะเฉพาะตัว และยังสามารถที่จะสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของสังคมไทยที่แตกต่างจากที่อื่นๆ ดังนั้นเราสามารถนำจุดเด่นของ นาฏศิลป์ไทย มาเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่วัฒนธรรมไปสู่สังคมอื่น และส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับชาติและนานาชาติอีกด้วย

ปัจจุบันนาฏศิลป์ไทยได้แพร่หลายอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในหมู่นักในแวดวงนาฏศิลป์ นาฏศิลป์ กลุ่มผู้ชมนาฏศิลป์ กลุ่มผู้ที่ศึกษาต่อในสาขาวิชาทางด้านนาฏศิลป์ไทย ศิลปะการแสดง ศิลปกรรมศาสตร์ ตลอดจนคนนอกแวดวงนาฏศิลป์ ที่ได้มีโอกาสรับรู้ รับฟัง และได้เห็นการนำเสนอแนวคิดทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อต่างๆ ในขณะเดียวกันหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานเอกชน รวมถึงกลุ่มศิลปินอิสระ ก็ได้มีโอกาสนำศิลปะการแสดงสาขานาฏศิลป์ไทยไปเผยแพร่ในระดับนานาชาติ ทั้งแบบที่จัดขึ้นในประเทศไทยโดยได้เชิญชาวต่างชาติมาเข้าร่วม และการไปจัดการแสดง การผูกอบรม ในต่างประเทศให้แก่ชาวต่างชาติได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิด เทคนิควิธี และทักษะในด้านการแสดงนาฏศิลป์ระหว่างกัน ที่กล่าวมานี้เป็นมูลเหตุมาจากแนวคิดใน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การถ่ายทอด และการเผยแพร่ แลกเปลี่ยน ศิลปวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ (วัชรพงษ์ สูงปานเขา, 2562)

อุปสรรคหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่วัฒนธรรม และการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ อธิบายรูปแบบการแสดง ทำหน้าที่ทักษะทางด้านนาฏศิลป์ให้แก่ชาวต่างชาติ นั้น ก็คือ ปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ที่ประกอบด้วยคำศัพท์เทคนิค รูปประโยคเฉพาะ หรือแม้แต่การผลิตสื่อ สิ่งพิมพ์แนะนำการท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากจะต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (English for

Specific Purposes) ที่แตกต่างจากการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2544) กล่าวถึงบทบาทของนาฏศิลป์ในด้านการเผยแพร่เอกลักษณ์ว่า ปัญหาหนึ่งของคนดูเป็นคนต่างวัฒนธรรม คือ การไม่เข้าใจภาษา ดนตรี พิธีกรรมและความหมายของการแสดงนั้นๆ มากนัก และไม่มีเวลาที่จะดูอย่างเต็มที่ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความสำคัญของภาษาอังกฤษ เพื่อการเผยแพร่นาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และตัวอย่างสื่อและรูปแบบการใช้เทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเผยแพร่วัฒนธรรม ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นาฏศิลป์ หรือบุคคลทั่วไปที่ต้องการใช้ภาษาอังกฤษ เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่นาฏศิลป์ไทย ในการเพิ่มมูลค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ “การท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งโดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม” (คณะทำงาน โครงการต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, 2555 อ้างใน สุดแดน 2558)

เกร็ก ริชาร์ด (2010) ได้เสนอรูปแบบของการสร้างสรรค์อันเป็นพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ใน 2 ลักษณะคือ

1. ใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว
2. ใช้การสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว

ในรูปแบบแรกจะเป็นสิ่งที่ได้รับการปฏิบัติอยู่แล้วในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ แต่ปัจจุบันการนำเอาการสร้างสรรค์มาเป็นฉากหลังของการท่องเที่ยวหรือการสร้างบรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ นั้นได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นมี "เสน่ห์" เพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมต่างๆ ของเมืองซานตาเฟเมืองซึ่งได้รับการประกาศโดยยูเนสโก ให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านศิลปหัตถกรรม โดยจัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับการเรียนรู้ อบรมเรื่องเกี่ยวกับการปั้นหม้อดินเผา งานศิลปะของเผ่าเพลโบ ในเขตนี้มีชื่อเสียงมาแต่เดิมหลักสูตรการทำอาหารพื้นเมือง หรือการทำ เครื่องรางพื้นเมือง ที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นเมืองมีความหลากหลายของรูปแบบประสบการณ์ที่จะนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะเข้าร่วมนับตั้งแต่การซื้อผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ในพื้นที่ไปจนถึงการเข้าชม-ชิม หรือเรียนรู้ทักษะบางด้านในพื้นที่ท่องเที่ยว

เกร็ก ริชาร์ด (2010) หนึ่งในผู้ก่อตั้งแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เรียกว่า "การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์" แม้จะเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการ

ท่องเที่ยวที่มีความสนใจเลื่อนไปจากเดิมคือ จากวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ไปสู่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม นักท่องเที่ยวที่เคยสนใจการเยี่ยมชมสิ่งก่อสร้างมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถาน อนุสรณ์สถาน พักผ่อนตามหาดทรายหรือป็นภูเขา ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวจำนวนมากหันไปให้ความสนใจกับการท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ อัตลักษณ์ วิถีชีวิต บรรยากาศ เรื่องเล่า การสร้างสรรค์ และสื่อ

นอกจากนั้น ความสนใจเดิมที่นักท่องเที่ยวมักให้ความสำคัญกับคุณค่าของวัฒนธรรมชนชั้นสูง เช่น ปราสาท ราชวัง หอศิลป์ พิพิธภัณฑสถาน ก็ปรับเปลี่ยนมาเป็นที่สนใจกับวิถีชีวิตสามัญเพิ่มมากขึ้น เช่น ร้านอาหารพื้นถิ่น ตลาด บ้านเรือน วิถีชีวิตชุมชนที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวได้พบและมีส่วนร่วมใน "ชีวิตจริง" ของผู้คนจากเดิมที่เคยเป็นแต่ผู้ชม ยิ่งไปกว่านั้น นักท่องเที่ยวเรียกร้องที่จะมีกิจกรรมในสถานที่ที่ตนเองท่องเที่ยวในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นและโดยทิศทางดังกล่าวนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สอดคล้องกับทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในลักษณะทางวัฒนธรรมของเมืองที่ไปเยือน ตามเจตนารมณ์ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก ที่ต้องการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมความหลากหลาย และการสนทนาระหว่างวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวทางศิลปหัตถกรรม หรือการท่องเที่ยวทางมรดกทางวัฒนธรรม แบบเดิมที่นักท่องเที่ยวเป็นเพียงแต่ผู้ชมอยู่ห่างๆ เช่น การถ่ายภาพ ชื้อของที่ระลึก เท่านั้นแต่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเยี่ยมชมศิลปะ เป็นการท่องเที่ยวแบบตั้งรับ คือการเยี่ยมชม การครุ่นคิดใคร่ครวญ ไปสู่การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างกระตือรือร้น ผ่านการมีประสบการณ์ การเข้าไปมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ ด้วยความมุ่งหมายว่าการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ผ่านประสบการณ์จริงจะมีส่วนในการสร้างเสริมในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ของตนเองและสามารถนำกลับไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองเมื่อกลับไป และในขณะเดียวกันก็เป็นการร่วมสร้างสินค้าและบริการให้ตรงตามความต้องการของตนเอง อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ตนเอง การแสดงตัวตน และอัตลักษณ์เฉพาะตนให้มีแตกต่างออกไปจากผู้อื่นในโลกสมัยใหม่

รูปแบบของประสบการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความหลากหลายรูปแบบ เช่น ในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่นการปั้นเครื่องสังคโลก, ทอผ้า ก็สามารถใช้รูปแบบของกิจกรรมในการจัดการอบรมปฏิบัติการ ดังนี้

1. การชิม อาหารท้องถิ่น ขนม หรือการทำเหล้าองุ่น เหล้าพื้นบ้านก็สามารถจัดให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์ผ่าน การเข้าร่วมการชิมไวน์/เหล้าพื้นบ้าน/ขนม พร้อมกับให้ความรู้ไปพร้อมๆ กับการลงมือปฏิบัติ

2. การเยี่ยมชม แทนที่จะเป็นการเดินทางเข้าไปชมเฉพาะจุด ก็จัดให้เป็นการเยี่ยมชมตามเส้นทาง เช่น เส้นทางเที่ยวสวนมะพร้าวน้ำหอม ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้นักท่องเที่ยวเห็นกระบวนการตั้งแต่ การเริ่มปลูกต้นมะพร้าว การดูแล การเก็บเกี่ยว ไปจนถึงการแปรรูปมะพร้าว น้ำหอมเป็นอาหาร หรือของฝาก เป็นต้น

3. การซื้อของ ก็สามารถปรับกิจกรรมดังกล่าวไปสู่รูปแบบประสบการณ์ของการเดินทางตามแกลเลอรี ศูนย์ศิลปาชีพ ศูนย์ OTOP ประจำท้องถิ่น หรือการเยี่ยมชมตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำ

เกริก ริชาร์ด (2011) ได้จัดทำปรับเปลี่ยนแผนผังของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ชัดเจนขึ้น โดยแสดงถึงรูปแบบของประสบการณ์และผลิตภัณฑ์ อันเป็นผลจากการที่ใช้การสร้างสรรคในฐานะเป็นฉากหลัง และในฐานะเป็นกิจกรรม ที่มีขอบเขตกว้างขวางซึ่งเรียกร้องการเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้น

นับตั้งแต่ผลิตภัณฑ์เพื่อการซื้อขาย ไปจนถึงเส้นทางการท่องเที่ยว การทดลองมีประสบการณ์ร่วม ไปจนถึงการลงมือเรียนรู้ โดยมีตัวพาหะของความคิดสร้างสรรค์ ใน 4 แบบ คือ ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ ผู้คน และสภาพแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงเปิดโอกาสใหม่ให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่กำลังอยู่ในวังวนทำให้พื้นที่ท่องเที่ยวมีความคล้ายคลึงกัน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีศักยภาพในการที่จะตอบรับกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ที่มีแนวโน้มความต้องการตอบสนองที่มีลักษณะเฉพาะตัวแสวงหาความหมาย ต้องการประสบการณ์ใหม่เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของตนเอง นอกจากนั้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ยังเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับทั้งมรดกทางวัฒนธรรมในรูปวัตถุ และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความน่าสนใจที่รูปแบบในการท่องเที่ยว ที่มีความหลากหลายและสามารถปรับเปลี่ยนแปรไปตามกิจกรรมสร้างสรรค์ขึ้นภายใต้พื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรม ของชุมชน สิ่งนี้อาจเกี่ยวพันอยู่กับวิถีชีวิต หรือเชื่อมโยงกับแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งในชุมชน หรือสังคมนั้นๆ โดยเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อยู่ที่ประสบการณ์ที่ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวจะได้รับบางกิจกรรมช่อุดลักษณะของความสำคัญ ของพื้นที่ที่ผูกโยงอยู่กับกิจกรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ซึ่งไม่อาจหาได้จากที่อื่นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น เครื่องปั้นดินเผา สังคโลก จังหวัดสุโขทัย บางกิจกรรมผูกโยงตนเองเข้ากับชื่อเสียงในอดีตที่หดยิบขึ้นมา เช่น การท่องเที่ยวตามรอยกวีเอก สุนทรภู่ จังหวัดเพชรบุรี บางแห่งเลือกใช้ชื่อเสียงของนักออกแบบเพื่อยกระดับหัตถกรรมดั้งเดิมของตนให้เป็นที่รู้จักในระดับโลก

การท่องเที่ยวภายในประเทศไทย ภายใต้การบริการตามมาตรฐานสาธารณสุข “วิถีปกติรูปแบบใหม่” โดยสานต่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ จากปี 2563 ให้ก้าวต่อไปเพื่อการท่องเที่ยวไทยยั่งยืน โดยให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าและร่วมกันเพิ่มพูนคุณค่าของการท่องเที่ยวไทย ผ่านการ

เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น โดย สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดวิธีการดำเนินงาน 3 ประการ ได้แก่

1. กระตุ้นการเติบโตของนักท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างสมดุล: เชิญชวนและกระตุ้นให้ประชาชนในประเทศไทยเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรอง หรือแหล่งท่องเที่ยวรองในเมืองหลัก ส่งเสริมให้เที่ยวในวันธรรมดา ผ่านการให้บริการข้อมูลข่าวสารจาก ททท. โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 กระตุ้นความถี่ในการเดินทางสัมผัสคุณค่าแบรนด์ประเทศไทย นำเสนอประสบการณ์ท่องเที่ยวประเทศไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและจัดกิจกรรม ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้ออกเดินทางท่องเที่ยว

1.2 กระจายการเดินทางสู่พื้นที่รองตามอัตลักษณ์พื้นที่ มุ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ควบคู่บริหารจัดการกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทย เพื่อกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักสู่เมืองรองและแหล่งท่องเที่ยวรองในเมืองหลัก

1.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวสัมผัสคุณค่าวันธรรมดา เน้นกลุ่มเป้าหมายที่สนใจประสบการณ์ และคุณค่าที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวที่มากกว่าราคา โดยนำเสนอคุณค่าของการท่องเที่ยววันธรรมดาที่ชัดเจน และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเที่ยววันธรรมดามากขึ้น

1.4 สื่อสารการตลาดสร้างกระแสการเดินทางภายในประเทศ ด้วยการพัฒนาและสื่อสารข้อมูลท่องเที่ยวผ่านช่องทางที่เหมาะสมกับพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดความต้องการเดินทางบ่อยครั้งขึ้น

2. สร้างสรรค์ประสบการณ์ท่องเที่ยว: เน้นให้เกิดการใช้จ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นโดยดำเนินการดังนี้

2.1 รักษาระยะพำนักรถด้วยเรื่องราวสร้างสรรค์และกิจกรรมท่องเที่ยว

2.2 เพิ่มค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้วยการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกิจกรรมท่องเที่ยว สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่า สะท้อนภูมิปัญญาไทยและวิถีไทย หรือสินค้าที่ได้รับรางวัล Thailand Tourism Awards หรือ Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) รวมถึงแหล่งท่องเที่ยว Creative tourism

2.3 ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เพิ่มขีดความสามารถให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพัฒนาและเสนอขายสินค้าที่สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นไทยให้มีมูลค่าเพิ่มได้ด้วยตนเอง ร่วมกับชุมชน เครือข่าย และกลุ่ม Start-up ที่มีการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว

3. พัฒนาคุณค่าแบรนด์ให้เทียบเท่าคุณค่าการท่องเที่ยวต่างประเทศ: มุ่งหวังให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าของการท่องเที่ยวประเทศไทยที่มีและเป็นมากกว่าที่คิด โดยดำเนินการดังนี้

3.1 สร้างกระแสการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยนำเสนอคุณค่าที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ไม่แพ้การท่องเที่ยวต่างประเทศ ผ่านแคมเปญสื่อการตลาด “Amazing Thailand” ด้วยแนวคิด “เที่ยวเมืองไทย Amazing ยิ่งกว่าเดิม”

3.2 เสริมสร้างความยั่งยืนให้แบรนด์การท่องเที่ยวไทย ด้วยรูปแบบการท่องเที่ยว Responsible Tourism รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการตลาดให้กับพันธมิตรที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (การท่องเที่ยวภายในประเทศไทย, 2563)

นาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ปิยวดี มากพา (2558) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าปัญหาที่นักท่องเที่ยวต่างชาติประสบคือการไม่เข้าใจเนื้อหาในการแสดง ไม่เข้าใจภาษาพูดในการแสดงที่รับชม เช่น โขน ละคร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรพงษ์ สูงปานเขา (2562) ที่กล่าวว่าอุปสรรคสำคัญที่เป็นเหตุให้การเผยแพร่ นาฏศิลป์ไทยสู่สากล คือ ข้อจำกัดทางด้านภาษาของคณาจารย์นาฏศิลป์ บุคลากรทางการศึกษาและการท่องเที่ยว หรือนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง ที่จะต้องสื่อสารด้วยคำศัพท์เทคนิค รูปประโยคเฉพาะ ยกตัวอย่างเช่น คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้เรียกอวัยวะของร่างกาย และเข้าใจกันเฉพาะในวงการนาฏศิลป์ จะแตกต่างจากคำศัพท์ที่ใช้เรียกกันทั่วไป อาทิ แ่งศีรษะ (Top of the head), หางคิ้ว (Outer end of eyebrow), จมูกเท้า (Upper part of the ball of foot) เป็นต้น ภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงอวัยวะของร่างกาย ที่เรียกและเข้าใจกันเฉพาะในวงการนาฏศิลป์

ภาพที่ 1 อวัยวะของร่างกายผู้ปฏิบัติท่ารำที่เรียกและเขาใจกันเฉพาะในวงการนาฏศิลป์
ที่มา: วัชรพงษ์ สูงปานเขา, 2562

การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ใช้นาฏศิลป์ไทยเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ การฝึกอบรม และสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สามารถเริ่มต้นได้จาก 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ผู้เรียน

ก่อนที่จะนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมสาขาการแสดง ผู้ออกแบบกิจกรรมอาจวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญในการออกแบบกิจกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น อายุ อาชีพ ความสนใจ ความรู้พื้นฐานด้านศิลปะการแสดง ระยะเวลาที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมอบรมนาฏศิลป์ไทย และ การนำองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาไปต่อยอดในอนาคต

2. ออกแบบกิจกรรม

การออกแบบกิจกรรมอบรมนาฏศิลป์ให้สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยว เป็นสิ่งสำคัญ ในการสร้างความประทับใจ และสร้างเรื่องราวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ การเลือกชุดการแสดงที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น เส้นทางท่องเที่ยวมรดกโลกสุโขทัย อาจจะเหมาะกับการอบรม

ระบำโบราณคดีชุด ระบำสุโขทัย หรือ เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดภาคอีสานที่มีการสืบสานประเพณี บุญบั้งไฟ ก็อาจจัดการอบรมการแสดงเซิ้งบั้งไฟ เพื่อให้สอดคล้องกับประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้ การแสดงที่จะนำมาถ่ายทอดให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จะต้องเป็นการแสดงที่เหมาะสมกับ ระยะเวลา และทักษะการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว โดยไม่ควรเป็นการแสดงที่ต้องใช้ทักษะในการ แสดงระดับสูง หรือใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมหลายชั่วโมง การแสดงที่เลือกมาใช้ ควรเป็นการ แสดงพื้นบ้าน สนุกสนาน และง่ายต่อการเรียนรู้ในระยะสั้น

3. เตรียมเนื้อหาและกิจกรรม

การจัดเตรียมเนื้อหาและกิจกรรมการอบรมนาฏศิลป์ให้แก่ชาวต่างชาติ มีข้อควร พิจารณาบางประการ วัชรพงษ์ สูงปานเขา (2562) กล่าวว่า การสอนนาฏศิลป์ไทยพื้นฐานให้แก่ ชาวต่างชาติ นั้น เป็นการใช้อาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ ทางด้านการศึกษาหรือด้านวิชาการ โดย ใช้ศัพท์เฉพาะทางนาฏศิลป์ ในลักษณะหลักสูตรการสอนที่เน้นเนื้อหาทางภาษาโดยเน้นสถานการณ์ และหัวข้อ ศัพท์ที่ใช้ในการสอน เป็นศัพท์เฉพาะทางนาฏศิลป์ และศัพท์ทั่วไปเพื่อสื่อสารให้ผู้เรียน ชาวต่างชาติได้เข้าใจเนื้อหาและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ในส่วนถัดไปจะนำเสนอตัวอย่าง กิจกรรมการอบรมนาฏศิลป์ไทยพื้นฐานให้แก่ชาวต่างชาติระยะเวลา 1 ชั่วโมง เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับผู้ที่สนใจในการนำไปใช้อบรมให้แก่ชาวต่างชาติต่อไป

หัวข้อ	อบรมนาฏศิลป์ไทยพื้นฐานให้แก่ชาวต่างชาติ
	Basic Thai Dancing Workshop
ระยะเวลา	60 นาที
สื่อการ สอน	1. วิดีโอสาธิต จากหนังสือภาษาอังกฤษเพื่อการสอนนาฏศิลป์ไทยพื้นฐาน ให้แก่ชาวต่างชาติ (วัชรพงษ์, 2562) หรือจาก Youtube.com 2. ผ้าสำหรับนุ่งโจงกระเบน
เวลา	กิจกรรม
10 นาที	ขั้นแนะนำ
	ผู้สอนกล่าวทักทายผู้เรียน แนะนำตนเอง และข้อมูลเกี่ยวกับการอบรม อาทิ ระยะเวลาการอบรม 60 นาที จะประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง ตั้งแต่ต้นจนจบ จากนั้นอธิบายความเป็นมาและรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้นให้ผู้เรียนได้เห็น ภาพเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยรูปแบบต่างๆ อาทิ โขน, รำ, ระบำ, การแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น โดยผู้สอนเปิดวิดีโอให้ผู้เรียนได้รับชมตัวอย่างสั้นๆ ของการแสดงแต่ละ ประเภท
	ตัวอย่างวิดีโอการแสดงโขน: https://youtu.be/qZmJIRIjtDg
15 นาที	ขั้นเตรียมความพร้อม

ผู้สอนแนะนำหรือสาธิต	
1. การนุ่งโจงกระเบน ซึ่งเป็นรูปแบบการแต่งกายของนักเรียนนาฏศิลป์ไทย โดยการเปิด	
วิดีโอสาธิตเป็นภาษาอังกฤษ และให้ผู้เรียนได้ทดลองนุ่งโจงกระเบนเป็นคู่ด้วยตนเอง	
ตัวอย่างวิดีโอสาธิตการนุ่งโจงกระเบน :	
https://youtu.be/cVcHM8c3_w4?t=62	
2. การกราบ การนั่ง เป็นขั้นตอนก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย โดยผู้สอนเปิดวิดีโอสาธิตการกราบ หรือการนั่งสำหรับตัวพระ และตัวนาง ให้	
ผู้เรียนได้รับชม และปฏิบัติตามตัวอย่างวิดีโอสาธิต การกราบ:	
https://youtube.com/shorts/5VelZFbiM1A?feature=share	
การนั่ง ตัวพระ และตัวนาง: https://youtu.be/TUu_ile3teM	
5 นาที	ขั้นเตรียมร่างกาย
ผู้สอนสาธิตการเตรียมร่างกายก่อนการปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยด้วยการดัดมือ ดัดแขน	
โดยสามารถเปิดวิดีโอสาธิตให้ชม และให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม	
ตัวอย่างวิดีโอสาธิต การดัดมือและแขน: https://youtu.be/fHLkmOxoTLM	
การดัดแขน:	
https://youtube.com/shorts/3X0woRseOMY?feature=share	
15 นาที	ขั้นปฏิบัติ
ในขั้นปฏิบัติจะเป็นการอธิบายและสาธิต นาฏยศัพท์และภาษาท่าทาง เบื้องต้นให้แก่	
ผู้เรียนได้เรียนรู้และทดลองปฏิบัติ โดยผู้สอนอาจเลือกนาฏยศัพท์ และภาษาท่าทาง	
อย่างง่ายมาถ่ายทอด ยกตัวอย่างเช่น	
นาฏยศัพท์- จีบคว่ำ, จีบหงาย, จีบส่งหลัง, จีบล่อแก้ว, วงบน, วงกลาง, วงล่าง	
ภาษาท่าทาง- ตัวฉัน, ตัวเธอ, รัก, โกรธ, ยิ้ม, ร้องไห้ เป็นต้น	
ผู้สอนสามารถเปิดวิดีโอสาธิตให้แก่ผู้เรียนได้ชม และทดลองปฏิบัติตาม	
ตัวอย่างวิดีโอสาธิต นาฏยศัพท์: https://youtu.be/QZW1o0EopiQ	
ภาษาท่าทาง: https://youtu.be/Q0Q0NzqZ5pc	
10 นาที	ขั้นทบทวน

กิจกรรมนี้สามารถเรียกว่า Tell Me a Story เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ
ภาษา

ทำทางนาฏศิลป์เพื่อสร้างประโยคอย่างง่าย หรือเรื่องราวสั้นๆ โดยผู้สอนอาจ
คัดเลือก

ผู้เรียน 1 ท่าน ให้ทำทำทางนาฏศิลป์ เช่น ฉันทน์ รัก เธอ โดยไม่ต้องออกเสียง
จากนั้นให้

ผู้เรียนที่เหลือทายว่าประโยคนั้นคืออะไร เพื่อเป็นการทบทวนเนื้อหาที่ได้
เรียนรู้ไปแล้ว

หากมีเวลาอาจจะเลือกผู้เรียนท่านอื่นออกมาปฏิบัติภาษาทำทางให้เพื่อนได้ทาย
กันต่อไป

ตามความเหมาะสม

5 นาที	ขั้นสรุป
	ผู้สอนสรุปกิจกรรมที่ผ่านมา กล่าวขอบคุณ หรือ แนะนำกิจกรรมทางด้าน ศิลปวัฒนธรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในลำดับต่อไป อนึ่ง หาก หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องต้องการสำรวจความคิดเห็น หรือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากกลุ่ม นักท่องเที่ยวสามารถใช้เวลาในช่วงนี้ขอความอนุเคราะห์ให้นักท่องเที่ยวได้ตอบ แบบสอบถาม ซึ่งอาจเป็นรูปแบบออนไลน์ หรือแบบสอบถามที่เป็นเอกสาร

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรตัวอย่างที่นำเสนอขึ้น มีการพึ่งพาเทคโนโลยีมาใช้ในการอธิบาย
เนื้อหาที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยเป็นภาษาอังกฤษ รวมถึงการนำเสนอตัวอย่างการแสดง
ศิลปวัฒนธรรมให้แก่ชาวต่างชาติได้เห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม และเพิ่มความน่าสนใจในการจัดการ
เรียนการสอน ทั้งนี้สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการสอนนาฏศิลป์ไทยให้แก่ชาวต่างชาติใน
รูปแบบการสอนออนไลน์ผ่านช่องทางต่างๆที่หลากหลายในปัจจุบัน

บทสรุป (Conclusion)

บทความนี้นำเสนอความหมายและ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตัวอย่าง
และวิธีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับชุมชน นอกจากนี้ยังนำเสนอ
ความสำคัญของภาษาอังกฤษ สำหรับการเผยแพร่นาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และตัวอย่างกิจกรรมอบรมในระยะเวลา 1 ชั่วโมง โดย
นำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเผยแพร่วัฒนธรรม บทความนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อ
ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นาฏศิลป์ปิน หรือบุคคลทั่วไปที่ต้องการเผยแพร่นาฏศิลป์ไทย

ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย ออกแบบยุทธศาสตร์ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะนี้ อาจเป็นตัวเลือกที่สอดคล้องกับรสนิยมของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ไม่เพียงแต่ต้องการ "มองดู" สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไป แต่ยังกระตุ้นความประสงค์ที่จะลงมือทำ เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมในด้านศิลปะการแสดงอย่างลึกซึ้ง พร้อมกันกับพัฒนาศักยภาพของตนผ่านการปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว และอาจจะได้รับแรงบันดาลใจใหม่ๆ ภายหลังกลับไปดำเนินชีวิตปกติ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพอาจต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงกันอย่างจริงจังของบุคลากรทุกภาคส่วนของประเทศ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ เพราะเป็นพื้นฐานในการต่อยอดองค์ความรู้ต่างๆ โดยเฉพาะสถานการณ์ในปัจจุบันที่ประเทศไทยต้องรับมือกับการลดลงของปริมาณนักท่องเที่ยวในยุคโรคระบาด และต้องแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาใช้จ่ายในประเทศไทย ประเด็นที่สามารถนำบทความนี้ไปต่อยอด หรือศึกษาเพิ่มเติม อาจเป็นการนำกิจกรรมการอบรมนาฏศิลป์ไปประยุกต์ หรือผสมผสานให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น รวมถึง การศึกษารูปแบบหรือข้อจำกัดที่อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในบริบทอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กรมการท่องเที่ยว. (2563). สถิตินักท่องเที่ยว. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2565, จาก www.tourism.go.th
- ปิยวดี มากพา. (2558). การพัฒนารูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม. วารสารสถาบัน วัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 17(1), 39-49.
- รานี ชัยสงคราม. (2544). นาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- วัชรพงษ์ สูงปานเขา. (2562). ภาษาอังกฤษเพื่อการสอนนาฏศิลป์ไทยพื้นฐานให้แก่ชาวต่างชาติ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2558). องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: คู่มือและแนวทางปฏิบัติ. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2565, จาก <https://socanth.tu.ac.th>
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2544). นาฏยศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท). (2563). ศิลปะ ศิลปิน Be Local Artist For a Day การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2565, จาก <https://bit.ly/3Qht1FY>

-
- Richards, G. (2010). Creative Tourism and Local Development. In Wurzburger, Rebecca, et al. *Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide*. Santa Fe: Sunstone Press.
- Richards, G. (2011). Creativity and Tourism: The State of the Art. *Annals of Tourism Research*. 38(4), 225-1253.

การวิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จในองค์กรภาครัฐ

Analysis and Planning for Success of Government Organizations

กวิสรา หุ่นสิงห์¹ พิษขภา บุญชุ่ม² แพพรพรรณ แก้วคุ้ม³ วิลาสินี กระแยม⁴ ธนัสธา โรจนตระกูล⁵
Kawissara Hunsing, Phitchapha Boonchum, Phaepphan Kaeokhum, Wilasinee Krayam,
Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิชาการเรื่อง การวิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จในองค์กรภาครัฐ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรสมัยใหม่เป็นองค์กรเชิงกลยุทธ์ซึ่งจะต้องมีการนำแนวคิดของการจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นการวางแผนในภาพรวมขององค์กร ที่จะนำพาองค์กรไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ ก้าวสู่วิสัยทัศน์ในอนาคตได้ โดยวิเคราะห์จาก SWOT เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ สำหรับองค์กรหรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร การกำหนดแนวทางที่จะบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการให้เกิด จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่รอบด้าน คือ จะต้องคำนึงถึงทั้งสภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดศักยภาพหรือขีดความสามารถขององค์กร และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ สิ่งแวดล้อม บทความนี้ มุ่งนำเสนอเกี่ยวกับการวิเคราะห์ การวางแผนกลยุทธ์ ในองค์กรภาครัฐและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อประโยชน์ของบุคลากรและองค์กรสามารถนำองค์ความรู้ต่างๆ ไป ประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมคิดร่วมใจร่วมทำร่วมสร้างเพื่อที่จะทำให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพและเกิดความเจริญต่อไปเพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ (Keywords): การวิเคราะห์และวางแผน; กลยุทธ์; องค์กรภาครัฐ

Received: 2021-10-07 Revised: 2021-10-28 Accepted: 2021-10-28

¹ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: Phaenphan3472855@gmail.com

^{2 3 4 5} คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University

Abstract

This academic article on Strategic Analysis and Planning for Success of Government Organizations was conducted based on the rapidly changing environment causing modern organizations to be adjusted as strategic organizations, requiring the concept of strategic management to plan overall operations of organizations to obtain a new image and vision in the future. Analysis was conducted by using SWOT as a tool for evaluating the situation of organizations or projects. This enabled executives to determine strengths and weaknesses based on the internal environment, opportunities, and obstacles from the external environment, as well as the effects on potential caused by these factors on organizational operations. To establish the guidelines for achieving desired occurrences in the future, they must be based on information in a number of different areas, i.e., considering occurrences leading to potential or capabilities of organizations and environmental changes including the economy, society, politics, and environment. This article aims to present strategic analysis and planning of government organizations as well as analysis of the internal and external environment for the benefits of personnel, enabling organizations to apply knowledge to mutually make organizations more efficient and prosperous, further leading to efficient practical operations in organizations.

Keywords: Analysis and Planning; Strategy; Government Organization

บทนำ (Introduction)

การวางแผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการเครื่องมือหนึ่งที่ได้ได้รับความนิยมที่สุดในโลกด้วยผลสำรวจและการจัดอันดับเครื่องมือการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่ผู้บริหารทั่วโลกนิยมใช้ในการบริหารองค์การ แนวโน้มที่มีผลกระทบต่อการและการบริหารจัดการดังกล่าว เพื่อการใช้เครื่องมือทางการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุดและในการประยุกต์ใช้เครื่องมือยังให้ความสำคัญกับการวางแผนกลยุทธ์ขององค์การ เพื่อการประยุกต์ใช้เครื่องมือให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อความสำเร็จขององค์การ จึงเห็นได้ว่าการวางแผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร และเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความสำเร็จ โดยผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนด วิสัยทัศน์ที่ทราบได้ว่าอีก 5 ปี หรือ 10 ปี หรือมากกว่านั้น องค์การจะเกิดอะไรขึ้น เป็นการมองเห็นภาพเป้าหมาย และการวางแผนเพื่อไปสู่ภาพเป้าหมายนั้น เพื่อความสำเร็จในการบริหารองค์การ จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จะต้องวิเคราะห์ปัจจัย สภาพแวดล้อมแบบมองภายนอกประสานภายในอย่างรอบคอบ เพื่อกำหนดทางเลือกหรือกลยุทธ์ที่ดีที่สุด ซึ่งผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่ออนาคตขององค์การโดยการเข้าใจถึงองค์การพบบริบท

ทั้งหมดขององค์กร หาไม่แล้วยากที่จะบริหารและวางแผนกลยุทธ์ได้ (พิชราพรรณ ขอบธรรม, 2562)

ทั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ให้รู้จักและเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์และการวางแผนกลยุทธ์ ที่จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการช่วยการจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดทิศทางขององค์กรภาครัฐ โดยมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร การวิเคราะห์ คือการวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ สำหรับองค์กรหรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร เพื่อที่จะนำกลยุทธ์เหล่านั้นไปประยุกต์ปฏิบัติและควบคุมประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรได้ ซึ่งการวางแผนเชิงกลยุทธ์จะเน้นความสามารถในการคาดคะเนสภาพในอนาคต เพื่อที่จะได้กำหนดหนทางหรือกลยุทธ์การทำงานในอนาคตของหน่วยงานสู่จุดหมายที่ต้องการ และจะทำให้รู้จักการเตรียมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทำให้สามารถปรับตัวทำให้จัดการกับที่จะเผชิญได้ เพื่อนำองค์กรไปสู่จุดหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดกับองค์กร

ความหมายของกลยุทธ์

เรวัตร์ ขาตรีวิศิษฐ์และคณะ (2553) กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการที่ตนเองจะสร้างความแตกต่างให้ลูกค้าหรือแนวทางในการขยายตัวขององค์กร และกลยุทธ์หมายถึง แนวทางที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จหรือเกิดการได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยใช้คำถาม 2 ประการ ได้แก่ องค์กรจะเข้าไปแข่งขันที่ไหน (Where is compete) และองค์กรจะแข่งขันในธุรกิจนั้นอย่างไร (How to compete) ซึ่งคำถามแรกบอกได้ว่าองค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างไร

บุญเลิศ ไพรินทร์(2556) ได้ให้ความหมาย ของการวางแผนกลยุทธ์ไว้ว่าเป็นกระบวนการวางแผนโดยการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทั้งภายในองค์กร เพื่อค้นหาจุดเด่นหรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อยหรือจุดอ่อน (Weaknesses) และภายนอกองค์กรเพื่อค้นหาโอกาสสำหรับองค์กร(Opportunities)และอุปสรรค (Threats) ขององค์กรทั้งนี้เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) การกิจหลักหรือพันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objectives) กลยุทธ์(Strategies) แผนงาน/โครงการ (Program/Project) โครงสร้าง(Structure)ที่เหมาะสม และทรัพยากรที่จำเป็น รวมทั้งการกำหนดกลวิธีในการ ควบคุมติดตามและประเมินผล

ชัยสิทธิ์ เณรมีประเสริฐ (2546) กล่าวว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายหรือเป้าประสงค์ตามพันธกิจ (mission) หรือภารกิจขององค์กร โดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะผู้ที่ได้ผลประโยชน์จากองค์กร (stakeholders) นับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริการ (customer) พนักงาน (employee) ชุมชนในท้องถิ่น (community) ผู้ถือหุ้น (stakeholders) องค์กรประชาชน (civil society) ฯลฯ การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นศาสตร์และศิลป์ ในการดำเนินการใน 3 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันคือ การวางแผนกลยุทธ์

(strategic planning) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (strategic Implementation) และการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ (strategic control and evaluation) และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (strategic planning) เป็นกระบวนการแรกเริ่มของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งในกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย (เป้าประสงค์) วัตถุประสงค์ขององค์กรและการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน

สรุป การบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นกระบวนการวางแผน โดยมีการวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามพันธกิจ การวางแผนกลยุทธ์ มีการปฏิบัติ การควบคุม และการประเมินผลของกลยุทธ์

ความสำคัญของกลยุทธ์

ไบรสัน (Bryson) (อ้างถึงใน ภาณุมาศ เฉลยนาต, 2556, หน้า 35) กล่าวว่ากลยุทธ์และการวางแผนกลยุทธ์มีความสำคัญเพราะกลยุทธ์จะสร้างลักษณะเด่นขององค์กรที่มีการจัดการอย่างมืออาชีพ ทั้งนี้ความสำเร็จขององค์กรจำเป็นต้องมีกระบวนการที่ครบวงจร ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการ การนำไปปฏิบัติและการประเมินผล

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2551)กล่าวว่า องค์กรต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ เนื่องจากไม่ได้มีเพียงแค่องค์กรเราเพียงองค์กรเดียว เรายังมีคู่แข่ง ที่พร้อมจะแย่งลูกค้าแย่ง พร้อมที่จะแข่งหรือนำหน้าเราไปอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการชี้ความสำเร็จและล้มเหลวขององค์กร และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่องค์กรจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ คือ การสร้างความแตกต่าง เพราะความแตกต่างจะก่อให้เกิดความต้องการยิ่งมีความแตกต่างมากเท่าไร ยิ่งทำให้เป็นจุดเด่นมากขึ้น ยิ่งทำให้คนต้องการเพิ่มมากขึ้น ถ้าจะพูดกันง่ายๆว่า กลยุทธ์คือเครื่องทุ่นแรงในการบริหารงานเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางว่าเครื่องทุ่นแรงคือ สิ่งที่จะช่วยให้องค์กรไปถึงจุดหมายด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าประสิทธิภาพสูงกว่าไปถึงจุดหมายได้ดีกว่าเร็วกว่าความเสี่ยงน้อยกว่าองค์กรที่เป็นคู่แข่งกัน

สรุป วางแผนกลยุทธ์ มีความสำคัญ คือ เป็นการกำหนดและวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้ไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต ซึ่งจะต้องสร้างความแตกต่างเพื่อทำให้น่าสนใจ

ความหมายของการกำหนดกลยุทธ์

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2552) กล่าวว่า การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation) เป็นกิจกรรมเชิงกลยุทธ์ที่ต่อเนื่องจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อ ความสำเร็จของการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์แต่ละองค์กร

วิจิต อุ๋อัน (2548) การกำหนดกลยุทธ์เป็นงานสำคัญของผู้บริหารระดับสูงและทีมงาน เพราะเป็นงานที่ละเอียดอ่อนเกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำรงอยู่ขององค์กรโดยอาศัยความรู้ประสบการณ์และความเข้าใจในสภาพความเป็นไปของปัจจัยแวดล้อม ในการกำหนดกลยุทธ์

นั้นจะต้องพิจารณาว่าเป็นการกำหนดกลยุทธ์ในระดับใด ได้แก่กลยุทธ์ในระดับองค์การกลยุทธ์ในระดับธุรกิจและกลยุทธ์ในระดับปฏิบัติการ ซึ่งจะมีรายละเอียดและขอบเขตการดำเนินงานแตกต่างกัน โดยขั้นตอนในการกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละระดับจะเหมือนกันคือ 1.พิจารณาปัจจัยนำเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบได้แก่ปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอก และ 2.การจัดปัจจัยเพื่อใช้เพื่อนำไปใช้เป็นทางเลือกในการกำหนดกลยุทธ์สำหรับเทคนิคในการกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละระดับ นั้นมีความแตกต่างกันผู้บริหารจะต้องพิจารณาเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่โดยเทคนิคที่นิยม

แนวคิดการศึกษาเชิงกลยุทธ์

ณัฐพันธ์ เชนรนนันท์ (2552) กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Process) ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1.การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environment Analysis) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) และสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) องค์การ โดยทำการวิเคราะห์จุดแข็ง(Strength),จุดอ่อน (Weaknesses),โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) หรือที่เรียกว่า SWOT Analysis คือวิเคราะห์ว่าแต่ละปัจจัยมีส่วนใดสนับสนุนหรือขัดขวางการดำเนินงานขององค์กรอย่างไรบ้าง

2.การกำหนดทิศทางขององค์กร (Set Organization Direction) นำข้อมูลต่างๆที่ได้จากการวิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัดมาทำการประมวลผลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กรในลักษณะของการกำหนดภารกิจและการตั้งเป้าหมาย (Mission and Goal Establishment) ขององค์กร

3.การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) คือการนำทิศทางขององค์กรที่กำหนดไว้อย่างกว้างๆมาพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในอนาคตขององค์กร โดยมีการกำหนดกลยุทธ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่กลยุทธ์ระดับองค์การ กลยุทธ์ระดับธุรกิจ และกลยุทธ์ระดับ

4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) คือ การนำกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม

5.การควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ (Strategy Evaluation and Control) คือการติดตามและตรวจสอบ วิเคราะห์ปัญหาที่กำหนดแนวทางปรับปรุง และพัฒนาให้กลยุทธ์ที่กำหนดอยู่เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง

SWOT Analysis

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ(2550)การวิเคราะห์SWOT เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับองค์กรหรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร ดังนี้

1. จุดแข็งS (Strengths)เป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท
2. จุดอ่อนW (Weaknesses) เป็นผลมาจากปัจจัยภายในเป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ของบริษัท
3. โอกาสO (Opportunities) เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของบริษัทเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน
4. อุปสรรคT (Threats)เกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้จริง หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก

ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการ วิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเองรู้จักสภาพแวดล้อมชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้ว และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กร ธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่างๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป

ความหมายของการวางแผนกลยุทธ์

มนตรี สิงห์สุวรรณ (2552) กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์หมายถึงกระบวนการ ในการตัดสินใจกำหนดวิธีการกระทำและสิ่งที่ควรจะต้องปฏิบัติอย่างเป็นระบบเอาไว้เป็นการล่วงหน้า ซึ่งในการดำเนินงานต้องเริ่มด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญต่างๆ เพื่อนำมาประกอบกับการใช้ดุลยพินิจ เพื่อให้ได้คำตอบว่าองค์กรของเราต้องการที่จะเป็นอะไร โดยจะต้องทำอย่างไร เพื่อให้ได้อะไร ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่กำหนดไว้นั้นคือการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2552) กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์ เป็นกระบวนการ ตัดสินใจในปัจจุบันอย่างมีระบบที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรในอนาคต ดังนั้นแผนกลยุทธ์จึงไม่ใช่เรื่องการตัดสินใจที่จะทำในอนาคต แต่เป็นการตัดสินใจในปัจจุบันที่ส่งผลถึงอนาคต

ลักษณะสำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์

วรางคณา ผลประเสริฐ (2556) ได้จำแนกลักษณะสำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์ไว้ดังนี้

- 1.เป็นการบริหารที่มุ่งถึงอนาคต (Future-Oriented) โดยการสร้าง วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ขององค์กร
 - 2.เป็นการมุ่งเน้นการจัดการต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร (Change-Oriented) ทั้งระบบ ซึ่งครอบคลุมโครงสร้างเทคโนโลยีบุคลากรและทรัพยากรต่างๆ
 - 3.เป็นการบริหารองค์การแบบองค์รวม (Holistic Approach) มุ่งเน้นภาพรวมทั้งหมดขององค์การมากกว่าการแยกส่วนการจัดการของทุกภาคส่วน มุ่งสู่ทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน
 - 4.การบริหารองค์การที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ ในการดำเนินการ (Result based Focus) ที่มีการระบุตัวชี้วัดที่ชัดเจน ตลอดจนเป้าหมายและวัตถุประสงค์
 - 5.การบริหารที่ให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้เสียกับองค์การทุกภาคส่วน (Stakeholder-Oriented)
 - 6.การเป็นองค์การที่มุ่งเน้นการวางแผนระยะยาว (Long-Range Planning)
- ดังนั้น ปัจจุบันการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้มีความสำคัญต่อการดำรงและการเจริญเติบโตขององค์กรภาครัฐ ซึ่งองค์กรภาครัฐที่จะสามารถดำรงอยู่ได้ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการทำความเข้าใจ ทำการปรับตัว ผนวกโอกาสที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมขององค์กรภาครัฐได้อย่างเหมาะสม

องค์ประกอบของการวางแผนกลยุทธ์

- ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2552) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการวางแผนเชิงกลยุทธ์มีดังนี้
- 1.การมุ่งอนาคต โดยการสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับทิศทางขององค์กรที่จะดำเนินต่อไปและการระดมสรรพกำลัง รวมทั้งทรัพยากรต่างๆ เพื่อดำเนินการทางทิศทาง ซึ่งการวางแผนเชิงกลยุทธ์ไม่ใช่เพียงการวางแผนระยะยาว เพื่อคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตและเตรียมแผนงานรองรับเท่านั้น แต่จะเป็นความพยายามในการกำหนดสภาพการณ์ที่พึงประสงค์ไว้ล่วงหน้าและเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่างๆ ให้เกิดการสอดคล้องกันด้วย
 - 2.การมุ่งเน้นจุดหมายรวมขององค์กร โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนให้สามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลได้ตามช่วงระยะเวลาต่างๆ เพื่อให้บรรลุทิศทางที่ต้องการ
 - 3.มุ่งเน้นกระบวนการโดยจะต้องมีการดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรไม่มีที่สิ้นสุด เริ่มต้นจากการกำหนดภารกิจหลัก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน การวิเคราะห์และจัดวางกลยุทธ์การจัดทำแผนและโครงการ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การทบทวนและจัดวางกลยุทธ์ใหม่
 - 4.การมุ่งเน้นภาพรวม โดยเน้นระดับของการวิเคราะห์ที่องค์การมากกว่าพิจารณาเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือเฉพาะแผนงาน/โครงการและกิจกรรมใดๆที่เกิดขึ้น มักมีผลต่อเนื่องไปอีกนาน
- สรุป องค์ประกอบของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ คือการสร้างวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวกับทิศทางขององค์กรภาครัฐและเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน มุ่งไปทางภาพรวมขององค์กรภาครัฐ เพื่อมุ่งไปสู่ภาพรวมในอนาคต

กระบวนการวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์เป็นการกำหนดกลยุทธ์หรือยุทธวิธี เพื่อการตัดสินใจเลือกเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในอนาคตขององค์การ ซึ่งเป็นเป้าหมายในระยะยาว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์การเพื่อค้นหาโอกาสและ อุปสรรค รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในขององค์การ เพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อน เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่จะนำองค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตั้งนั้น องค์การจะต้องตอบคำถาม 3 ประการ ให้ชัดเจน คือ 1.องค์การเราอยู่ที่ไหน 2.องค์การของเราจะไปที่ไหน 3.องค์การของเราจะไปสู่จุดนั้นได้อย่างไรคำตอบที่ได้คือองค์การจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นกระบวนการ

Hill, Jones and Schilling (2015) ได้กำหนดขั้นตอนหลักของการวางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นทางการ 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1.การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจขององค์การ
- 2.การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการแข่งขันภายนอกขององค์การเพื่อกำหนดโอกาสและภัยคุกคาม
- 3.การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในขององค์การเพื่อกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อน
- 4.เลือกกลยุทธ์ที่สร้างจุดแข็งแก่องค์การ และแก้ไขจุดอ่อน โดยการใช้โอกาสจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การและหลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอกองค์การ
- 5.การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

ดังนั้น กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ เป็นการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการตัดสินใจเลือกเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในอนาคตขององค์การ คือ การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนอก การสร้างจุดแข็ง แก้จุดอ่อน และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์

พระมหาศิริชัย สิริธนาโณ (2556) การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการซึ่งอาจมีความสลับซับซ้อนและยากต่อความเข้าใจผู้บริหารจำเป็นต้องใช้การคิดอย่างเป็นระบบในการกำหนดกรอบของความเป็นองค์การเพื่อให้เกิดความเข้าใจในส่วนต่างๆ ของการจัดการเชิงกลยุทธ์และสามารถมองเห็นภาพทั้งองค์การในมุมมองที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารหลีกเลี่ยงการให้ความสนใจในประเด็นปลีกย่อยที่ไม่จำเป็น จะเห็นได้ว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์ จะประกอบไปด้วยกระบวนการพื้นฐาน 4 กระบวนการคือ

- 1.การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Analysis)
- 2.การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Formulation)
- 3.การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation)

4. การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ (Strategic Evaluation and Control) เมื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของนักวิชาการต่างๆ และนำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อให้เหมาะสมกับกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ในองค์กร

ด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic analysis) มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ดังนี้

กาญจนา ศิริวงศ์ (2552) ได้กล่าวเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรดังนี้

1. การวิเคราะห์ภารกิจและผลผลิต

1.1 ศึกษากฎหมาย นโยบาย และความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ

1.2 สำรวจวัฒนธรรมค่านิยมของหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการวางแผนกลยุทธ์

1.3 วิเคราะห์ภารกิจที่องค์กรต้องปฏิบัติแล้วจัดเรียงลำดับความสำคัญ

1.4 วิเคราะห์ผลการดำเนินงานผลผลิตหลัก

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

2.1 วิเคราะห์ด้านสังคมและวัฒนธรรม

2.2 วิเคราะห์ด้านเทคโนโลยี

2.3 วิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นรายได้ของท้องถิ่น

3. การดำเนินตามกลยุทธ์

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2553) ระบุว่า ความสำเร็จทางด้านกลยุทธ์ ควรมีความสอดคล้องกันทั้งในส่วนของการกำหนดกลยุทธ์ (STTE Formulation) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategy Implementation) ดังนี้

1. หากองค์กรสามารถทั้งวางแผนกลยุทธ์และนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้กลยุทธ์ขององค์กรประสบผลสำเร็จ (Strategic Success)

2. หากองค์กรมีการวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างดีแต่ขาดประสิทธิภาพในการนำไปสู่การปฏิบัติ ก็จะเป็นการสูญเสียโอกาสครั้งสำคัญ (Missed Opportunity)

3. หากองค์กรวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่สามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้ดีก็จะทำให้เกิดความเสี่ยงได้ (At Risk) เนื่องจากนำกลยุทธ์ไม่ดีไปปฏิบัติ หากองค์กรไม่มีประสิทธิภาพในการวางแผนกลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติก็แสดงถึงความล้มเหลวตั้งแต่ต้น (Doomed From The Start) ดังที่แสดงตามภาพประกอบที่ 1 การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ดังนี้

การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation)	สูญเสียโอกาส (Missed Opportunity)	ประสบผลสำเร็จ (Strategic Success)
	ล้มเหลวตั้งแต่ต้น (Doomed From The start)	เกิดความเสี่ยง (At Risk)

ภาพประกอบที่ 1 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Implementation Execution)

การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติให้ได้ผล ควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

1. การทำให้เกิดความเชื่อมโยงและสอดคล้องระหว่างปัจจัยต่างๆ ภายในองค์กรกับแผนกลยุทธ์โดยปัจจัยสำคัญที่ต้องทำให้เชื่อมโยง
2. ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การสำหรับการวางแผนกลยุทธ์

ปกรณ ปรียากร (2538) หัวใจสำคัญของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การ คือ กลยุทธ์กำหนดขึ้นจากการพิจารณาโอกาส (Opportunities) และข้อจำกัด (Threats) ของสภาพแวดล้อมภายนอก ที่น่าจะมีผลต่อองค์การโดยถือเป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (Keysuccess factors: KSF) และการประเมินจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ภายในองค์กร เพื่อกลั่นกรองสมรรถนะที่โดดเด่นขององค์การ (distinctive competence) ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกคือการวิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไปที่ไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ โดยคาดไม่ถึงต่อองค์การ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยในการวิเคราะห์ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและปัจจัยด้านระบบนิเวศ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แสดงถึง โอกาส อุปสรรคขององค์การ

อัจฉรา จันทร์ฉาย (2558) กล่าวว่า โอกาส และอุปสรรคขององค์การในการดำเนินการขององค์การ เกิดจากปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม และกฎหมาย หรือเรียกการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมดังกล่าวว่า PESTEL Analysis ซึ่งจะต้องคาดการณ์ในอนาคตว่าจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าเกิดจะมีผลกระทบต่อภารกิจอย่างไรและเป็นการวิเคราะห์การแข่งขันที่จะครอบคลุมถึงสถานะการแข่งขันในปัจจุบันและอนาคต

สรุป เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การสำหรับการวางแผนกลยุทธ์ เป็นการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน ภายในองค์กร มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกด้วย ซึ่งจะต้องคาดการณ์ในอนาคตว่าจะเกิดอะไรขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้การบริหารเชิงกลยุทธ์บรรลุผลสำเร็จ

อนิวัช แก้วจันทน์ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่อาจส่งผลให้การบริหารเชิงกลยุทธ์บรรลุผลสำเร็จ มีดังนี้

1. การกำหนดทิศทางขององค์การเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จในลำดับแรกๆ ที่องค์กรต้องคำนึง ทิศทางขององค์การจะเป็นแนวทางที่บอกให้บุคคลในองค์การได้ทราบว่าองค์การต้องการอยู่ในสภาพอย่างไรจะดำเนินการกิจการอย่างไรในอนาคตและองค์การต้องทำงานอย่างไร เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการ เป็นต้น ทิศทางขององค์การอาจกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรและประกาศให้รับรู้โดยทั่วไปหรือไม่ได้กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้แต่ผู้บริหารต้องบอกให้บุคคลในองค์การได้รับทราบ เพื่อให้ได้

เข้าใจและตระหนักว่าองค์การต้องการเป็นอย่างไรในอนาคต การกำหนดทิศทางองค์การ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายขององค์การ

2. ศักยภาพและขีดความสามารถของผู้บริหาร โดยทั่วไปผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์สูงอาจเป็นไปได้ที่บุคคลเหล่านี้มีขีดความสามารถแต่อาจได้รับข้อจำกัดจากศักยภาพขององค์การหรือบางครั้งผู้บริหารมีศักยภาพสูงแต่ขีดความสามารถในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอก็ได้ ดังนั้นทั้งศักยภาพและขีดความสามารถของผู้บริหารจึงต้องไปด้วยกันเพื่อให้สามารถส่งผลด้านบวกต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์การ

3. บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้บริหารเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกลยุทธ์คือ ผู้บริหารทุกระดับบุคคลเหล่านี้ต้องรับรู้ในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ทั้งเพื่อการทำงานในหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถนำพาองค์การไปสู่การบรรลุผลสำเร็จได้

4. การดำเนินงานตามกระบวนการการบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากการบริหารเชิงกลยุทธ์ต้องกระทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันไป โดยหากมีข้อผิดพลาดในกระบวนการใดจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการในลำดับต่อไป ผู้บริหารจึงต้องใช้ความรอบคอบในการนำการบริหารเชิงกลยุทธ์ไปใช้ในองค์การ

5. ความน่าสนใจของอุตสาหกรรมและการแข่งขัน เป็นเงื่อนไขในการกำหนดกลยุทธ์หากธุรกิจที่กำลังดำเนินงานเป็นที่น่าสนใจของอุตสาหกรรมอื่นก็อาจทำให้มีความน่าสนใจลงทุนในธุรกิจนั้นมากขึ้นทำให้การแข่งขันในธุรกิจมีความรุนแรงจึงอาจต้องเพิ่มความเข้มข้นของกลยุทธ์ ที่จะนำมาใช้ทั้งนี้หากประเมินสถานการณ์ผิดพลาดก็อาจทำให้กลยุทธ์ผิดพลาดเช่นเดียวกันองค์การ จึงต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นนักวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ ต้องศึกษาและติดตามสภาพของอุตสาหกรรมและการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา

6. โอกาสและข้อจำกัดสำหรับแต่ละองค์การธุรกิจเป็นสิ่งที่องค์การต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์ทั้งนี้ให้ระลึกเสมอว่ากลยุทธ์ที่กำหนดต้องกำหนด เพื่อสร้างโอกาสให้กับธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสที่จะก่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวขององค์การขณะเดียวกันกลยุทธ์ที่ดีต้องสามารถป้องกันข้อจำกัดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินงานขององค์การธุรกิจนั้น

7. การปฏิบัติตามหลักจริยธรรม องค์การในปัจจุบันเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับจริยธรรมทางธุรกิจมากขึ้นโดยเชื่อว่าจริยธรรมมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรับรู้ของบุคคลและพฤติกรรมของสังคมหากองค์การให้การยอมรับและปฏิบัติตามเท่ากับว่าองค์การปฏิบัติตามมติของสังคมจึงต้องได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากสังคมต่อไป จริยธรรมทางธุรกิจ เช่น หลีกเลี่ยงการให้สินบนการกล่าวร้ายต่อคู่แข่งการทำลายสิ่งแวดล้อมและการใช้อำนาจทางการเมือง เป็นต้น องค์การที่ไม่ได้นำจริยธรรม

มาใช้กำหนดเป็นกลยุทธ์เสียเปรียบในการแข่งขันเพราะอาจไม่ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากสังคมและอาจนำองค์การไปสู่ความล้มเหลวหรือการไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมอาจถึงขั้นต้องเลิกกิจการไปก็ได้

8. ทรัพยากรขององค์การ กล่าวว่างค์การที่มีความพร้อมในปัจจัยการผลิต ได้แก่ แรงงานเงินทุน เครื่องจักร วัตถุดิบ เทคโนโลยีและวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น จะมีความได้เปรียบในการจัดการและการดำเนินงานมากกว่าองค์การที่ไม่มีความพร้อม แม้ว่าองค์การอาจแสวงหาปัจจัยอื่นๆ ทดแทนปัจจัยการผลิตบางประเภทได้แต่ก็อาจทำได้ชั่วคราวเท่านั้น การมีความพร้อมในด้านปัจจัยการผลิตจึงเป็นการสร้างความได้เปรียบในเชิงการจัดการ ในการพิจารณาปัจจัยที่ทำให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบผลสำเร็จผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาจากขนาดขององค์การด้วย เนื่องจากองค์การที่มีขนาดเล็กขนาดกลางและขนาดใหญ่อาจตกอยู่ภายใต้แรงกดดันจากปัจจัยเหล่านี้แตกต่างกัน อีกทั้งแต่ละองค์การอาจมีสภาพของการแข่งขันที่มีความรุนแรงแตกต่างกัน

สรุป ปัจจัยที่ทำให้การบริหารเชิงกลยุทธ์บรรลุผลสำเร็จ คือ การกำหนดทิศทางจะเป็นแนวทางที่บอกให้บุคคลในองค์การได้ทราบว่างค์การต้องการอยู่ในสภาพอย่างไร ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์สูงในการเพื่อการทำงานในหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม

บทสรุป (Conclusion)

การวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการสำคัญ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จทางการบริหาร คือ การพัฒนาวิสัยทัศน์หรือเป้าหมาย พันธกิจ ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมรอบด้าน ทั้งภายนอกและภายในองค์การ และการกำหนดกลยุทธ์ที่จะชี้ให้เห็นถึงทิศทางการเจริญเติบโตของกิจการและเจตนารมณ์ในการสร้างสมรรถนะในการแข่งขันสู่การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติถึงอย่างไรก็ตาม ความสำเร็จขององค์การที่มีตัวชี้วัด อาทิ ความสามารถในการแข่งขันหรือความยั่งยืนขององค์การนั้น ไม่ใช่ว่างค์การดำเนินการตามขั้นตอนแล้วจะสำเร็จได้เสมอไป ด้านการวางแผนกลยุทธ์จะต้องมีการวางแผน ถึงอนาคตหรือเป็นระยะตามที่องค์กรกำหนดโดยจะต้องมุ่ง เน้นให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่โครงการกำหนดเป็นกระบวนการวางแผนโดยการวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อม จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ด้านกระบวนการวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการ หรือ ขั้นตอนการปฏิบัติที่สามารถ กำหนด ควบคุม ประเมิน เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนกลยุทธ์ ซึ่งสามารถรับรู้ ยอมรับ ตามกรอบนโยบายที่กำหนดตามขั้นตอน หรือกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ และการบริหารโครงการ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กาญจนา ศิริวงศ์. (2552). การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนเถินวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยสิทธิ์ เณลิมมีประเสริฐ. (2544). มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่. กรุงเทพฯ: อีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2552). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2551). การบริหารผลงานเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2543). การบริหารผลการดำเนินงาน (Performance Management). กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณีและ คณะ. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- บุญเลิศ ไพรินทร์. (2556). รัฐประศาสนศาสตร์การเมืองการปกครอง การวางแผนเชิงกลยุทธ์ นโยบาย สาธารณะ. การพัฒนาองค์การกรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ.เจริญผล.
- ปกรณ ปรียากร. (2538). ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2560). กลยุทธ์การวางแผนและการจัดการ=Strategit planning & management. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน ดิสทริบิวเตอร์
- พระมหาศิริชัย สิริทันโท. (ศรัทธา). (2556). การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิตรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารจัดการคณะสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาณุมาศ เณลยนาถ. (2556). กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- มนตรี สิงห์สุวรรณ. (2550). การจัดการศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน
- เรวัตร์ ชาตวิศิษฐ์ และคณะ. (2553). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: อินเฮาส์ โนว์เลจ
- วรจกณา ผลประเสริฐ. (2554). หน่วยที่1 แนวคิด เกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์” ในการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการบริหารโรงพยาบาล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วิชิต อุ๋อัน. (2548). การจัดการเชิงกลยุทธ์ = [Strategic management]: ขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์ กรณีศึกษาเชิงกลยุทธ์ การเขียนแผนธุรกิจเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: บริษัท เซ็นทรัลเอนกซ์เพรส จำกัด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). ประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานบริหารในสถานศึกษา ปีงบประมาณ. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

อนิวัช แก้วจำนงค์. (2551). การวางแผนเชิงกลยุทธ์. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ

อัจฉรา จันทรฉาย. (2558). สู่ความเป็นเลิศทางธุรกิจ: คู่มือการวางแผนกลยุทธ์/นโยบายธุรกิจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543

มุมมองปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและสิทธิมนุษยชน

Thailand's Social Inequality and Human Rights

วิมลสิริ ชาญสมา¹ เกียรติศักดิ์ เอมอยู่² นรวัฒน์ ขวนขวย³ ธนภฤต ตั้งประดิษฐกุล⁴ ธนัสถา โรจนตระกุล

5

Wimonsiri Chansama, Kiattisak Aemyoo, Norrawat Kuankhway, Thanakrit Tangpadikun,
Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิชาการเรื่อง มุมมองปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและสิทธิมนุษยชนเพื่อให้เห็นถึงมุมมองปัญหาของความเหลื่อมล้ำ ในปัจจุบันที่มีความไม่เท่าเทียมเกิดขึ้นมากมาย เช่น การจัดสวัสดิการของรัฐที่ปัจจุบันยังเป็นการจัดสวัสดิการแบบไม่ถ้วนหน้า หรือความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องอื่น ๆ เช่น ระดับการศึกษาสูงสุดหรือคุณภาพการศึกษาที่ได้รับกรณีเรียนเท่ากัน เพราะโครงสร้างของรัฐที่มีการแบ่งชนชั้น มักจะแบ่งโครงสร้างให้กับคนรวยมากกว่าคนจนจากสภาพปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาที่มีลักษณะไม่สมดุลหรือกระจุกตัวบางพื้นที่ส่งผลให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาไปไม่ถึงทั่วถึงทั้งในเรื่องโครงสร้าง การศึกษาและการเข้าถึงสวัสดิการส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรไปอย่างไม่เท่าเทียมและอาจเกิดการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้มีอำนาจน้อยในสังคม ความเหลื่อมล้ำที่สะสมมานานไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หรือ ความเหลื่อมล้ำชาติ ชาติพันธุ์ เพศ อายุ รสนิยมทางเพศและชนชั้น ทำให้เห็นถึงการจัดโครงสร้างของรัฐบาลทำให้เป็นสาเหตุในการจัดบริการสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล บทความนี้ พยายามทำให้ทราบถึงปัญหาของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในปัจจุบันเพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความเท่าเทียมในสังคม สิทธิที่คนในสังคมควรจะได้ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางการศึกษา สิทธิทางด้าน สาธารณสุข มีอิสระทางความคิด ไม่ว่าทุกคนคนจะมีความแตกต่างกันในด้านใด ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียม

คำสำคัญ (Keywords): ความเหลื่อมล้ำ; สิทธิมนุษยชน

Abstract

This academic article on Thailand's Social Inequality and Human Rights was created to express the perspective on the current state of inequality, which results in a variety of issues such as unequal provision of social welfare under government

Received: 2021-10-07 Revised: 2021-11-03 Accepted: 2021-11-04

¹ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: chaysmaw@gmail.com

^{2 3 4 5} คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University

management or inequality on other issues, such as highest educational attainment or educational quality among students at the same educational level. Due to state structure with social stratification, most of the state structure have frequently been shared with the wealthy rather than the poor. According to the problems caused by unbalanced development or urban concentration, benefits obtained from development were insufficient to cover all dimensions of development, including structure, education, and access to social welfares. As a result, resource allocation was unequal, which may have resulted in discrimination against those with less power in the society. Accumulated inequality, including income inequality, educational inequality or inequality by nation, races, genders, ages, sexual orientation, and social class, indicated that the government's structural management was the cause of inefficiency and ineffectiveness of providing public health services aimed at improving the Thai people's quality of life. This article aims to educate people about the problems of inequality in contemporary Thai society in order to help them understand the importance of social equality and human rights, including educational rights, public health rights, and freedom of thought. Regardless of our differences, everyone possesses equal human dignity.

Keywords: Inequality; Human Rights

บทนำ (Introduction)

“ความเหลื่อมล้ำสังคมไทย” (Thailand's Social Inequality) ในปัจจุบันทุกคนต่างหันมาให้ความสำคัญในเรื่องของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและสิทธิมนุษยชนทุกคนต่างออกมาเรียกร้องความเป็นสิทธิการถูกเอาเปรียบจากผู้มีอำนาจอย่างเห็นได้ชัดมีความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำคือสถานะความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องหรือสิทธิอันพึงจะเท่าเทียม โดยมีบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์ มีอภิสิทธิ์ หรือเสียงที่ดังกว่ากลุ่มบุคคลอื่นในเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นสถานะที่สังคมทั่วโลกเกือบทุกประเทศต้องเผชิญเพียงแต่มีระดับที่รุนแรงต่างกันไป

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีหลายมิติด้วยกันความเหลื่อมล้ำที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ ความเหลื่อมล้ำของทุนและการเข้าถึงทุน ที่พบว่ามีคนไม่เท่าเทียมกันในแต่ละบุคคล เช่น สิทธิการใช้ที่ดิน การรับรู้และการใช้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ที่สะท้อนภาพความเหลื่อมล้ำด้วยความยากจนของประชาชน เมื่อมีความเหลื่อมล้ำหรือความยากจนเพิ่มมากขึ้นจะถูกสะสมไปสู่ความขัดแย้งและความแตกแยกได้โดยง่าย และการปล่อยปัญหาความเหลื่อมล้ำให้สะสมมากขึ้นส่งผลให้ความยากจนสามารถพัฒนาเป็นโครงสร้างของประเทศได้เช่นกัน ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และทรัพย์สินส่งผลให้คนรวยกับคนจนมีความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส รวมทั้งคุณภาพการให้บริการของรัฐด้วย ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยในชีวิตประจำวัน เช่น แนวโน้มที่เจ้าหน้าที่รัฐจะเร่งอำนวยความสะดวกให้กับคน “เส้นใหญ่” อย่างคนรวยมากกว่าคนจน หรือแนวโน้มที่คนจนจะถูกเอาเปรียบจากผู้มีอำนาจ มากกว่าอย่างคนรวยไปจนถึงโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและบริการสาธารณสุขที่ได้คุณภาพคนรวยไม่จำเป็นจะต้องสนใจ

บริการเหล่านี้ของรัฐเนื่องจากเขามีฐานะดีพอที่จะซื้อบริการที่ดีที่สุดจากเอกชนอยู่แล้ว ขณะที่คนจนต้องพึ่งพิงสวัสดิการจากรัฐเป็นหลัก โดยเฉพาะสวัสดิการที่แรงงานนอกระบบเข้าถึง เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าข้อมูลภาวะสังคมที่บ่งชี้ถึงสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยเป็นข้อมูลที่มีการรายงานต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่องซึ่งล้วนแต่เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดการขาดความมั่นคงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ความไม่มีเสถียรภาพในการกระจายการพัฒนาและขยายโอกาสทางสังคม และนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมทางสังคมทั้งระหว่างกลุ่มคนและระหว่างพื้นที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งแตกแยกในความคิด และนำไปสู่การใช้ความรุนแรง

ความเหลื่อมล้ำเป็นบ่อเกิดหรือปัจจัยเสริมของอีกหลากหลายปัญหาในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งปัญหาการเมืองที่คุกรุ่นและปะทุเป็นระยะในรอบกว่าสิบปีหลังนี้ ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่เรื้อรังและหากไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจังคาดว่าสังคมไทยจะยังคงมีปัญหานี้ต่อไปในอนาคตจากกระบวนการสะสมทุนกระจุกตัวและความถ่างมากขึ้นของผลตอบแทนจากเงินเดือนค่าจ้าง ประสิทธิภาพต่างประเทศบ่งชี้ว่าการลดความเหลื่อมล้ำต้องการความมุ่งมั่นและความยินยอมของสังคมในการจัดระเบียบเศรษฐกิจผ่านนโยบายที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้จริงซึ่งแม้บริบททางการเมืองของไทยปัจจุบันกำลังเคลื่อนไปทิศทางนั้นแต่ก็ยังเป็นไปอย่างค่อนข้างช้า และยังอาจตกอยู่ในกับดักนโยบายประชานิยมที่มีศักยภาพในการลดความเหลื่อมล้ำไม่มากหรือกระทั่งเพิ่มความเหลื่อมล้ำในบางนโยบายและเมื่อผสมกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบางประการที่เพิ่มความเสี่ยงต่อความเหลื่อมล้ำเช่นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและคนจน จึงเป็นความท้าทายว่าไทยจะสามารถมีนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างทันทั่วทั้งที่ไม่ตกอยู่ในกับดักความเหลื่อมล้ำ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและสิทธิมนุษยชน

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่ได้สะท้อนภาพจริงที่เกิดขึ้นของการเข้าไม่ถึงหรือเมื่อเข้าถึงแล้วแต่กลับไม่เสมอภาคเท่าเทียมกัน นี้ทำให้มีความพยายามของผู้รู้มากมายต่างพากันแสวงหาสาเหตุว่าอะไรคือต้นตอที่แท้จริง ว่าอาจเกิดจากปรากฏการณ์ไปต่าง ๆ นานา ไม่ว่าจะเป็นการเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalisation) ที่ดูเหมือนจะทำให้โลกเรามีความอยู่ดีกินดีมากขึ้นแต่ได้สร้างปัญหาให้เกิดตามมาภายหลัง (Warwick-Booth, 2019) หรือการที่เรามีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยึดโยงกับแนวเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) สุดโต่งมากเกินไป (Phongpaichit et al., 2009) หรือแม้กระทั่งการที่เรามีการเมืองที่ล่าถอยออกจากความเป็นประชาธิปไตยเกินไปแล้วนั้น (Tanchai, 2019) และนับวันปัญหาความเหลื่อมล้ำยิ่งจะสร้างความสั่นสะเทือนต่อการบริหารงานกิจการสาธารณะของภาครัฐไม่เพียงแต่ประเทศที่กำลังพัฒนาในแถบเอเชียและแอฟริกาเท่านั้นแต่ยังได้ขยายอาณาบริเวณกระทบให้ปัญหากระจายตัวออกไปสู่วงกว้างแม้กระทั่งบรรดาประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่ได้รับการยกย่องว่าได้พัฒนาอย่างก้าวกระโดดและเลื่อนชั้นเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่มุ่งให้ความสำคัญกับภาคบริการ (Service Sector) และเศรษฐกิจในภาคการเงิน (Financial Sector) ก็ตามยังได้สร้างความท้าทายต่อการดำเนินงานของภาครัฐมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานจึงทำให้พบงานวิชาการเป็นจำนวนมากที่ได้ศึกษาถึงประเด็นความเหลื่อมล้ำสำหรับประเทศที่มีความร่ำรวย (Wealthy Countries) อาทิ บทความวิชาการของ Giordano et al. (2019) ได้ศึกษาเรื่อง Wealthy Countries ซึ่งเป็นการทบทวนวรรณกรรมเชิงนโยบายเกี่ยวกับความไม่

เท่าเทียมทางเศรษฐกิจในประเทศที่ร่ำรวย โดยเป็นการรวบรวม ข้อมูล ตั้งแต่ปี 2008 ถึง 2018 ในช่วงเวลานี้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการด้านนโยบายสังคมเติบโตขึ้นอย่างมากซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจต่อประเด็นทั้งสองด้านระหว่างแนวโน้มความเหลื่อมล้ำ (Inequality Trends) กับนโยบายสังคมแบบกระจาย (Redistributive Social Policy) ผลการศึกษาของคณะผู้วิจัยดังกล่าวพบว่าวรรณกรรมส่วนใหญ่ทำความเข้าใจทั้งความสัมพันธ์ระหว่าง นโยบายทางสังคมกับความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจกับปัจจัยที่เป็นตัว กำหนดของการเปลี่ยนแปลง นโยบายทางสังคมของการกระจายที่สำคัญ ที่ภาครัฐควรดำเนินการ กระนั้นงานวิชาการของ (Giordano et al. 2019 อ้างใน สันตฤกษ์ บุษงษ์ 2563) ยังได้ สะท้อนให้เห็นว่าบรรดาประเทศที่มีเศรษฐกิจที่มีความมั่งคั่งแต่กลับยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในมิติอื่นๆที่สูงอยู่มากการที่จะอาศัยกรอบในมิติทางเศรษฐศาสตร์เพียงอย่างเดียวคงไม่ใช่ทางเลือกเดียวอีกต่อไปสอดคล้องกับงานวิชาการของ Warwick-Booth (2019) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบตัวเลขทางเศรษฐศาสตร์จำนวน 3 มูลค่าได้แก่ 1) ดัชนีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 2) ดัชนีการพัฒนามนุษย์ และ 3) ดัชนีคาดการณ์จำนวนปีในโรงเรียนของประเทศต่างๆพบว่าทั้งสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรมีมูลค่าในการจัดอันดับที่สูงมากแต่ ตัวเลขมูลค่าดังกล่าวกลับไม่ได้ส่งผลที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมหมดไปแต่อย่างใด กลับฝังรากลึกอยู่ในประเทศอย่างเหนียวแน่น (Warwick-Booth, 2019 อ้างใน สันตฤกษ์ บุษงษ์ 2563)

จึงไม่ใช่เรื่องที่น่าประหลาดใจหากจะมีงานวิชาการจากมิติต่างๆ ที่นอกเหนือจากมิติในสาขาเศรษฐศาสตร์ที่เคยยึดพื้นที่เป็นเวลานานจะได้ถูกขยายขอบเขตการศึกษาไปสู่ศาสตร์สาขาอื่นๆ อาทิสังคม วิทยาศาสตร์รัฐประศาสนศาสตร์หรือแม้แต่ต้นนโยบายศาสตร์เป็นต้นเพราะปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นมากกว่าที่จะกล่าวเฉพาะเรื่องจำนวนความมั่งคั่งของปริมาณเงินหรือตัวชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์อีกต่อไปแล้วแต่มี ปัจจัยอื่นๆ ที่ต้องนำมาศึกษาประกอบให้รอบด้านมากกว่านี้อาการมุ่งเน้นการเข้าถึง การบริการสาธารณสุข การศึกษาเทคโนโลยีกระบวนการยุติธรรมเพศหรือแม้แต่ความเท่าเทียมกันทางด้านการเมืองเป็นต้นการศึกษา จากศาสตร์ต่างๆจึงต่างพากันแสวงหาวิถีวิทยาต่างๆในการวัดระดับความเหลื่อมล้ำและหาวิธีการนำไปสู่การ แก้ไขปัญหาตามกรอบและเครื่องมือที่ศาสตร์สาขาของตนมีความถนัดและมีประสิทธิภาพ (สันตฤกษ์ บุษงษ์ 2563)

สำหรับในสังคมไทยได้ เผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติทั้งในมิติ ทางเศรษฐกิจและสังคมงานวิจัย ของ (Phongpaichit et al.) ที่ได้ศึกษาวิจัยโครงการสู่สังคมไทยเสมอหน้าและได้วิจัยในประเด็นด้านความเหลื่อมล้ำมาอย่างยาวนานบ่งชี้ว่าสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีสูงมาก โดยเฉพาะในด้านรายได้ส่งผลต่อไปถึงความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆ ทั้งทางด้านสังคมและด้านการเมือง ถ้าหากเปรียบเทียบกับประเทศ เพื่อนบ้านในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนล้วนมีการกระจายได้ดีกว่าประเทศไทยทั้งสิ้นทั้งๆที่มี ลักษณะสภาพเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ที่มีความสอดคล้องกับไทยอยู่มากอีกทั้งยุทธศาสตร์ของอาเซียนก็มีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียวกันแต่ประเทศไทยกลับมีการจัดอันดับความเหลื่อมล้ำอยู่ในลำดับแรกจากรายงานความมั่งคั่งของโลกในปี 2018 ของสถาบัน the Credit Suisse Research Institute แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้คะแนน 90.2 จากค่าสัมประสิทธิ์จีนิทำให้เป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้มากที่สุดในกลุ่มประชาคมอาเซียนและเป็นหนึ่งในสี่ประเทศที่แย

ที่สุดในแผนภูมิโลกซึ่งรวมถึงยูเครน (95.5), คาซัคสถาน (95.2) และอียิปต์ (90.9) (Phongpaichit et al. 2009 อ้างใน สันทกฤษณ์ บุญช่วย 2563)

สรุปได้ว่าความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีสูงมากโดยเฉพาะในด้านรายได้ส่งผลต่อไปถึงความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆ ทั้งทางด้านสังคมและด้านการเมืองความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยเป็นปัญหาจากความไม่เสมอภาคทางฐานะทางเศรษฐกิจทำให้คนในสังคมแบ่งแยกชนชั้น การเลือกปฏิบัติกับคนที่ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีต่างจากคนที่ฐานะยากจนที่ได้รับบริการจากภาครัฐและนโยบายของรัฐที่เข้าถึงได้ยาก

แนวคิดทฤษฎีความเหลื่อมล้ำ

Piketty (อ้างถึงใน พศธร แสงวันลอย, 2563)ใช้เวลาวิจัยและรวบรวมข้อมูลถึง 15 ปี โดยศึกษาทิศทางและความเปลี่ยนแปลงของสภาพการกระจายรายได้และความมั่งคั่งในหลายประเทศ โดยเฉพาะในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญโดยสังเขปได้ว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ‘ทุน’ เป็นตัวแปรสำคัญที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของระบบเศรษฐกิจโลก ความมั่งคั่งถูกกระจุกอยู่ในหมู่คนส่วนน้อยและผลักความไม่มั่นคงให้กับคนส่วนมาก ความมั่งคั่งของเจ้าของทุนหรือทรัพย์สินจะเติบโตได้เร็วกว่าผู้ที่ต้องพึ่งพาเพียงรายได้ ซึ่งสิ่งนี้เองที่เป็นรากของปัญหาความเหลื่อมล้ำอันรุนแรง Piketty ได้นำเสนอจุดยืนในสามประเด็น

ประเด็นแรก Piketty พิสูจน์ว่า แนวคิดทฤษฎี ‘เส้นโค้งของคุซเน็ตส์’ (Kuznet’s curve) ของ Simon Kuznets ไม่เป็นความจริง โดยแนวคิดนี้เสนอว่า หากการเติบโตทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมขยายตัวไปถึงจุดหนึ่ง ความเหลื่อมล้ำจะมีแนวโน้มลดลง Piketty วิจัยทฤษฎีนี้ว่าเป็นเพียงแค่ ‘นิทาน’ พร้อมกับเสนอว่า ประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 คือชนวนหลักของการลดความเหลื่อมล้ำ ไม่ใช่กลไกทางเศรษฐกิจตามทฤษฎีของ Kuznets

ดังนั้น Piketty จึงสรุปว่าการลดลงของความเหลื่อมล้ำในช่วงนี้ไม่ได้เกิดจากความก้าวหน้าของการพัฒนา แต่เป็น ‘อุบัติเหตุทางประวัติศาสตร์’

ประเด็นที่สอง Piketty พบว่า อัตราส่วนของการออมต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (savings/growth) เท่ากับ อัตราส่วนของทุนต่อรายได้ (capital/income) นั้นหมายความว่า หากการออมเพิ่มขึ้นแต่การเติบโตน้อย สัดส่วนของทุนต่อรายได้ก็ย่อมเพิ่มมากขึ้นไปด้วย จากกฎดังกล่าวนี้ทำให้ Piketty สรุปได้ว่า ผลตอบแทนของ ‘ทุน’ สูงกว่า อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเสมอ ในแง่นี้ ‘ทุน’ จะกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่า ‘รายได้’ ในอนาคต

ประเด็นที่สาม ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจและสังคมมีต้นตอจากสองแหล่งหลัก คือ ความไม่เท่าเทียมกันของแรงงาน (ความแตกต่างของค่าจ้าง) และความไม่เท่าเทียมของทุน (ความมั่งคั่งที่เคยเป็นเจ้าของมาก่อน) อย่างไรก็ตาม เหตุผลของความไม่เท่าเทียมทั้งสองรูปแบบนั้นแตกต่างกัน โดยเฉพาะตั้งแต่ ทศวรรษ 1970 เป็นต้นมาที่ทุนมีความสำคัญโดยสัมพันธ์ต่อระบบเศรษฐกิจมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่ง Piketty เรียกว่าเป็น ‘การเกิดขึ้นของลัทธิทุนนิยมแบบใหม่’

สำหรับ Piketty สิ่งที่จะทอนลัทธิทุนนิยมแบบใหม่ได้เป็นอย่างดีคือ กลไกการจัดการทุน เช่น ‘ระบบมรดก’ หรือ ‘ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับทุน’ กลไกเหล่านี้ทำให้ความมั่งคั่งของกลุ่มคนที่มีความมั่งคั่งอยู่แล้วเติบโตได้เร็วกว่ารายได้จากระบบเศรษฐกิจในภาพรวม

สรุปจากแนวคิดทฤษฎีได้ว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ‘ทุน’ เป็นตัวแปรสำคัญที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของระบบเศรษฐกิจโลก ความมั่งคั่งถูกกระจุกอยู่ในหมู่น้อยและผลึกความไม่มั่นคงให้กับคนส่วนมาก ความมั่งคั่งของเจ้าของทุนหรือทรัพย์สินจะเติบโตได้เร็วกว่าผู้ที่ต้องพึ่งพาเพียงรายได้ ซึ่งสิ่งนี้เองที่เป็นรากของปัญหาความเหลื่อมล้ำอันรุนแรง

ในปัจจุบันสังคมไทยทุกคนส่วนมากต่างตระหนักถึงและให้ความสนใจกับความเหลื่อมล้ำและสิทธิมนุษยชน การให้ความสำคัญกับสิทธิของตนมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำ” คือ ความไม่เท่าเทียมกัน (inequality) ซึ่งเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันปรากฏในทุกๆ เรื่อง ทุกพื้นที่ ทุกภาคส่วน และทุกๆ เวลา ดังนั้นจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจจะขจัดให้หมดสิ้นไปได้ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมมาอย่างยาวนาน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการผลิตซ้ำที่เกิดขึ้นจากหลายปัจจัย ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อทรัพยากรในสังคมมีการกระจายอย่างไม่เสมอภาค ซึ่งก่อให้เกิดแบบรูปจำเพาะตามแนวจำพวกของบุคคลที่นิยมทางสังคม การเข้าถึงสินค้าสังคมในสังคมนั้นมีความแตกต่างกันเป็นลำดับมีสาเหตุจากอำนาจ ศาสนา เครือญาติ เกียรติภูมิ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เพศ อายุ รสนิยมทางเพศและชนชั้น แต่อาจจะเป็นอย่างหนึ่งได้ว่าเป็นความไม่เสมอภาคในการเข้าถึงโอกาส สิทธิทางสังคม ประกอบด้วย ตลาดแรงงาน บ่อเกิดของรายได้ บริการสาธารณสุข เสรีภาพในการพูด การศึกษา การมีผู้แทนทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง และในเรื่องของสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ซึ่งประกอบไปด้วยสิทธิตามธรรมชาติและสิทธิที่มีกฎหมายรับรอง เพื่อให้ทุกคนตระหนักในความสำคัญ ของสิทธิมนุษยชนและเป็นแนวทางปฏิบัติต่อกัน ในฐานะเพื่อนมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน โดยตระหนักว่าทุกคนมีสิทธิในชีวิต ในการยอมรับนับถือและในการดำรงชีวิตรวมทั้งในการพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังเป็นรากฐานของการจัดระเบียบสังคมวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันอย่างสมดุลและเที่ยงธรรมของมวลมนุษยชนใน สังคม รวมทั้งเป็นรากฐานสำคัญ และจา เป็นต่อการจัดระเบียบกลไกทางการเมืองและกฎหมายเพื่อความสมดุลแห่งอำนาจด้วย และยังเป็นการปกป้องและส่งเสริมคุณค่าและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่ออารังรักษาไว้ซึ่งอิสรภาพอธิปไตยของชาติ ที่เป็นพื้นฐานช่องทางนา ไปสู่การสถาปนาหลักการสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน

รากเหง้าของปัญหาความเหลื่อมล้ำ

ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยเกิดจากระบบเศรษฐกิจ การเมืองที่เป็นปัจจัยสำคัญ เราพบว่าการแข่งขันในภาคเอกชนถูกลดลง อำนาจทางธุรกิจมีความกระจุกตัวอย่างมาก การทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นโดยง่ายโดยเฉพาะกับกลุ่มที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำยังคงมีอีกหลายมิติ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางด้านความมั่งคั่งและทางด้านรายได้ซึ่งเกิดจากการพัฒนาที่มีลักษณะไม่สมดุลหรือกระจุกตัวในบางพื้นที่หรือบางสาขาการผลิต ส่งผลให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากระจายไปไม่ถึงถึงทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มบุคคล ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส ในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการศึกษา การเข้าถึงสวัสดิการสังคม และการเข้าถึงแหล่งทุนหรือปัจจัยการผลิต ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจทั้งด้านสิทธิทางการเมือง อำนาจต่อรอง ในการเข้าถึงทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียม และอาจเกิด การ

เลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมน้อยและรวมถึงความเหลื่อมล้ำในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (การดูถูกหรือรังเกียจคนจน) ปัญหาทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจตามมา และถ้าหากปัจจัยดังกล่าวยังมีมากเท่าไรความเหลื่อมล้ำยิ่งมีความทวีคูณมากยิ่งขึ้น (อดิวิชัย แสงสุวรรณ, 2558)

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ช่องว่างของระดับการศึกษาที่เกิดขึ้นในวงการการศึกษาไทย ปัญหาที่เราพบคือเด็กมีโอกาสดทางการศึกษาที่ไม่เท่ากัน กล่าวคือหากเป็นลูกของครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจะมีโอกาสได้เข้าเรียนสถาบันการศึกษาชั้นนำของประเทศที่เพียบพร้อมไปด้วยบุคลากร และมีอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ถ้าเป็นเด็กที่มาจากฐานะทางครอบครัวที่ยากจนโอกาสที่จะเข้าถึงระบบการศึกษาที่ดีแทบจะไม่มีเลย สังคมมีการแบ่งเกรดหรือจัดอันดับสถาบันการศึกษาซึ่งเกิดขึ้นมาพร้อมกับการแบ่งแยกชนชั้นของเด็กในสังคม จึงเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเกิดการเปรียบเทียบระหว่างเด็กที่เรียนในสถาบันที่มีชื่อเสียงและเด็กที่เรียนในสถาบันการศึกษาที่อยู่ตามชนบท ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในอนาคต เมื่อเด็กเหล่านี้จบการศึกษาแล้วหากไปหางานทำ จะพบว่ามีบางหน่วยงานที่เลือกรับเฉพาะสถาบันที่มีชื่อเสียง ทั้งที่ความเป็นจริงนั้นเด็กควรได้รับสิทธิทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพเหมือนกัน แต่สังคมปัจจุบันกลับกลายเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามทั้งหมด ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด เราจะเห็นได้ว่าเด็กจำนวนมากขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาจากภาวะเศรษฐกิจ หลายคนต้องออกจากระบบการศึกษาเพราะต้องช่วยครอบครัวทำงานเพื่อแลกกับความอยู่รอด อีกทั้งการนำระบบการเรียนแบบออนไลน์มาใช้ เด็กที่มีฐานะยากจนบางคนไม่มีแม้แต่อุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการเรียน อีกทั้งผู้ปกครองยังไม่มีประสบการณ์ในการเรียนการสอนในรูปแบบนี้จึงไม่สามารถให้คำแนะนำแก่ลูกหลานของตนเองได้ สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของเด็กลดลง ทั้งที่เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่ดี (อำนาจ มงคลสืบสกุล, 2563)

สรุปได้ว่าเด็กมีโอกาสดทางการศึกษาที่ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจะมีโอกาสได้เข้าเรียนสถาบันการศึกษาชั้นนำของประเทศที่เพียบพร้อมไปด้วยบุคลากร และมีอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ถ้าเป็นเด็กที่มาจากฐานะทางครอบครัวที่ยากจนโอกาสที่จะเข้าถึงระบบการศึกษาที่ดีแทบจะไม่มีเลย

ความเหลื่อมล้ำทางสาธารณสุข

ความเหลื่อมล้ำทางการให้บริการทางสาธารณสุขอยู่พอสมควร ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและได้รับบริการที่มีคุณภาพและค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นมาก จนเป็นปัญหาสำหรับประชาชนและระบบกองทุนเพื่อสุขภาพ ด้วยบริการทางการแพทย์ที่เจริญขึ้นนั้น อาศัยความรู้ทางเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่รับมาจากต่างประเทศเป็นหลัก จึงเป็นความก้าวหน้าบนฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้เพิ่มสมรรถนะ และเป็นประโยชน์มากขึ้นในการรักษาพยาบาล ช่วยชีวิตผู้ป่วย เป้าหมายอยู่ที่บริการผู้ป่วย สภาพของระบบบริการสุขภาพดังนี้ จึงมีผลให้ค่าจ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างมากโดยรวดเร็ว ขาดกลไกการควบคุมค่าใช้จ่าย ผู้ที่เจ็บป่วยร้ายแรงต้องเผชิญกับค่าใช้จ่ายจนกลายเป็นคนยากจน ระบบทุนเพื่อใช้รักษาโรค

ให้แก่ประชาชนต้องใช้เพิ่มขึ้นจนเกินกำลังทางการเงินของชาติ ระบบที่ด้อยประสิทธิภาพและมีทรัพยากรไม่เพียงพอนี้ นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำที่ประชาชนได้รับจากบริการสุขภาพ นับเป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ร้ายแรง คนรวยจะมีโอกาสได้รับการบริการทางสุขภาพในระดับที่ดีกว่าคนจน มีคนคอยให้บริการอย่างสะดวกสบาย ซึ่งต่างจากคนจนหากเกิดการเจ็บป่วยกลับกลายเป็นผู้ได้รับบริการทางสุขภาพในฐานะที่เป็นพลเมืองอีกชั้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเช่น หากมีคนไข้ที่มีอาการเดียวกันแต่เข้ารับการรักษาโดยใช้สิทธิที่ต่างกันก็จะพบกับการให้บริการที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง (อำนาจ มงคลสืบสกุล, 2563)

สรุปได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางสาธารณสุขเป็นความเหลื่อมล้ำที่ประชาชนได้รับจากบริการสุขภาพ คนรวยจะมีโอกาสได้รับการบริการทางสุขภาพในระดับที่ดีกว่าคนจน มีคนคอยให้บริการอย่างสะดวกสบายต่างจากคนจนจะได้รับบริการทางสุขภาพในฐานะที่เป็นพลเมืองอีกชั้น

ความเหลื่อมล้ำการจัดสวัสดิการของรัฐ

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครขึ้นทะเบียนผู้มีรายได้น้อยโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และปัญหาเกิดจากคนยากจนกลุ่มใหญ่ยังเข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตจึงทำให้ไม่สามารถสมัครเพื่อขอรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ และประชาชนที่อยู่ห่างไกลไม่สามารถเดินทางมาสมัคร ณ จุดที่กำหนดได้ เนื่องจากโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นโครงการใหม่ที่ประชาชนยังไม่มีความรู้มาก่อนจึงทำให้ขาดความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมปัญหาและอุปสรรคจากความชัดเจนและความต่อเนื่องของการแจกบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนโยบายการประเมินผลมีผลต่อความชัดเจนและความต่อเนื่องของนโยบายหากพิจารณาวงจรของการประเมินผลนโยบายสาธารณะแล้วจะพบว่าเมื่อนโยบายนั้นไม่ตอบสนองวัตถุประสงค์ของรัฐบาลซึ่งอาจเกิดการยกเลิกโครงการนี้ได้ปัญหาและอุปสรรคจากการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้มีบัตรสวัสดิการปัญหาความไม่เท่าเทียมเนื่องจากบางคนไม่มีทรัพย์สินในระบบเป็นของตนเอง ไม่มีเงินฝากในระบบบัญชีธนาคารแต่มีทรัพย์สินครอบครองเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เช่น โฉนดทรัพย์สิน อันเป็นอสังหาริมทรัพย์ให้ลูกแล้ว มีเงินเก็บ เงินหมุนเวียน มีรายได้เกินที่กำหนดปัญหาและอุปสรรคจากการกระจายร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคือการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและการรูดบัตรผ่านเครื่องรูดบัตร หรือ EDC (อีดีซี) ซึ่งปัจจุบันยังมีปัญหา เช่นการกระจายเครื่องรูดบัตรยังไม่ทั่วถึงทำให้ใช้บริการได้ยากขณะเดียวกันบางร้านค้าที่อยากร่วมโครงการอาจจะประสบปัญหาเรื่องการเตรียมตัวและต้องลงทุนในการติดตั้งเครื่องไม้เครื่องมือต่างๆ (อำนาจ มงคลสืบสกุล, 2563)

ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาของเศรษฐกิจโลกมาตลอด เป็นปัญหาที่มีคู่มากับการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ เศรษฐกิจยิ่งโตความเหลื่อมล้ำยิ่งมีมาก จากโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่รายได้กลุ่มคนรวยที่ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของทุน เจ้าของกิจการ จะขยายตัวได้มากกว่ากลุ่มคนจนที่รายได้ส่วนใหญ่คือค่าจ้างแรงงาน นอกจากนี้การใช้อำนาจการเมืองสร้างระบบ “ค่าเช่า” ที่ทำให้ตนเองทำรายได้ได้สูงกว่าการทำมาหากินตามกลไกตลาดปกติ ทั้งถูกกฎหมาย เช่น การผูกขาด และไม่ถูกกฎหมาย เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน ยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมมีมากขึ้น (อำนาจ มงคลสืบสกุล, 2563)

ศาสตราจารย์ วอลเตอร์ ชไนเดอร์ (Walter Scheidel อ้างถึงใน กรุงเทพธุรกิจ, 2564) ในหนังสือเรื่อง The Great Leveler หรือนักประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ ให้ข้อสังเกตว่าในประวัติศาสตร์โลกในอดีตมีเพียง “สี่ขุนพล” เท่านั้นที่สามารถทำให้ความเหลื่อมล้ำลดลง สี่ขุนพลนี้คือ สงคราม การปฏิวัติทาง

การเมือง รัฐล้มเหลว และโรคระบาด แต่ก็เป็นารลดลงเพียงชั่วคราว คือเมื่อสถานการณ์เหล่านี้จบลง และเศรษฐกิจกลับมาเริ่มต้นใหม่ ความเหลื่อมล้ำก็จะกลับมามีมากขึ้นอีกตามการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่สำคัญปัจจุบันสิ่งขุนพลเหล่านี้ไม่มีแล้ว การแก้ไขความเหลื่อมล้ำต้องมาจากการแก้กลไกในระบบเศรษฐกิจ เป็นสำคัญ

ในทางเศรษฐศาสตร์มีความเชื่อว่าการกระจายรายได้ที่แย่งเมื่อประเทศเริ่มมีการพัฒนาจะปรับตัวดีขึ้นเมื่อเศรษฐกิจพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น เพราะระบบเศรษฐกิจมีกลไกในระบบเองที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำพร้อมการเติบโตของเศรษฐกิจ ดังนั้น ในสังคมที่ความเหลื่อมล้ำมีมากและแย่งต่อเนื่อง อย่างเช่นประเทศเรา ชัดเจนว่ากลไกเหล่านี้ไม่ทำงาน หรือทำงานในทิศทางตรงกันข้าม กลไกลดความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ ได้แก่ 1. การแข่งขันและความเป็นเสรีของตลาด คือ ถ้าเศรษฐกิจยืนอยู่บนพื้นฐานของกลไกตลาดที่เน้นการแข่งขันและความเป็นเสรีของตลาด การแข่งขันจะเปิดโอกาสให้คนในสังคมสามารถแข่งขัน เพื่อสร้างฐานะและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ต่างจากเศรษฐกิจที่มีระบบผูกขาด ไม่มีการแข่งขันหรือมีการแข่งขันน้อยและไม่เป็นธรรม การจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจแบบนี้ก็จะบิดเบือน ทำให้การกระจายรายได้แย่ง 2. ระบบภาษีต้องเป็นธรรม คือ มีอัตราภาษีก้าวหน้า ที่คนที่มีรายได้มากควรเสียภาษีมากกว่าคนรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ รวมถึงต้องมีภาษีที่เก็บบนฐานของทรัพย์สิน คือมีทรัพย์สินมากก็เสียภาษีมาก เช่นภาษีที่ดิน ภาษีรายได้จากทรัพย์สิน และภาษีมรดก 3. การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ การเข้าถึงสินเชื่อ บริการด้านสาธารณสุข รวมถึงการมีที่ดินเป็นของตนเอง สิ่งเหล่านี้จะเอื้อให้คนในสังคมสามารถปรับฐานะความเป็นอยู่ของตนเองได้ เป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องทำให้เกิดขึ้น เช่น มีการปฏิรูปที่ดิน การศึกษา การปล่อยกู้ที่ไม่เน้นหลักประกัน เป็นต้น 4. การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มแข็ง เพราะถ้าการบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอ ก็จะสร้างแรงจูงใจให้คนอยากรวยโดยระบบค่าเช่า โดย การทุจริตคอร์รัปชันและการทำผิดกฎหมาย ทำให้ความเหลื่อมล้ำในประเทศยิ่งมีมากขึ้น นี่คือนโยบายของประเทศไทยต้องให้ความสำคัญและทำให้เกิดขึ้น ซึ่งในกรณีของประเทศไทย กลไกทั้งสี่ของเรามีปัญหา ดังนั้น การแก้ไขความเหลื่อมล้ำในประเทศต้องเริ่มด้วยการปฏิรูปเศรษฐกิจให้กลไกลดความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ทำงาน

บทสรุป (Conclusion)

ความเหลื่อมล้ำเป็นบ่อเกิดหรือปัจจัยเสริมของอีกหลากหลายปัญหาในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งปัญหาการเมืองที่คุกรุ่นและปะทุเป็นระยะในรอบกว่าสิบปีหลังนี้ ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่เรื้อรังและหากไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจังคาดว่าสังคมไทยจะยังคงมีปัญหานี้ต่อไปในอนาคต จากกระบวนการสะสมทุนกระจุกตัวและความถ่างมากขึ้นของผลตอบแทนจากเงินเดือนค่าจ้าง ประสิทธิภาพต่างประเทศบ่งชี้ว่าการลดความเหลื่อมล้ำต้องการความมุ่งมั่นและความยินยอมของสังคมในการจัดระเบียบเศรษฐกิจผ่านนโยบายที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้จริงซึ่งแม้บริบทสังคมการเมืองของไทยปัจจุบันกำลังเคลื่อนไปทิศทางนั้นแต่ก็ยังเป็นไปอย่างค่อนข้างช้า และยังคงตกอยู่ในกับดักนโยบายประชานิยมที่มีศักยภาพในการลดความเหลื่อมล้ำไม่มากหรือกระทั่งเพิ่มความเหลื่อมล้ำในบางนโยบาย และเมื่อผสมกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบางประการที่เพิ่มความเสี่ยงต่อความเหลื่อมล้ำเช่นการเข้าสู่

สังคมผู้สูงอายุของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและคนจน จึงเป็นความท้าทายว่าไทยจะสามารถมีนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างทัน่วงที่จนไม่ตกอยู่ในกับดักความเหลื่อมล้ำ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *แนวทางลดความเหลื่อมล้ำ*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ มีเดีย จำกัด.
- ณรงค์ เหล่าธีระเชาวน์. (2556). *สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ.
- พศชน แสงวันลอย. (2563). *ความเหลื่อมล้ำการศึกษาและทุนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: บริษัท ดีวันโอวันเปอร์เซนต์ จำกัด.
- ศิริกัญญา ตันสกุล. (ม.ป.ป.). *ความเหลื่อมล้ำ*. กรุงเทพฯ: ระบบสารสนเทศด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันทกฤษณ์ บุญช่วย. (2563). *การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยอย่างยั่งยืน*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.
- สมชัย จิตสุชน. (2558). *ความเหลื่อมล้ำ 2020*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ มีเดีย จำกัด.
- อติวิชญ์ แสงสุวรรณ. (2558). *ความเหลื่อมล้ำ*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อำนาจ มงคลสืบสกุล. (2563). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยกับสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.).

การเลือกตั้งท้องถิ่น (แบบตั้งใจเลือก หรือตั้งใจรับ) Local Elections (Intentional Elections) or Intended to Receive

ณัฐดนัย นาคชัยวัฒนา¹ ศุภณัฐ รุ่งอินทร์² วีระพล มั่นประสงค์³
ทรงสิทธิ์ สายสินธุ์⁴ นันทพันธ์ คดคง⁵

Natdanai Nakchaiwatana, Supanut Rung-in, Weerapol Manprasong, Songsit Saisin
Nantaphan Kodkong

บทคัดย่อ (Abstract)

การเลือกตั้งท้องถิ่นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยและยังเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นได้ในหลากหลายมิติ ผลการเลือกตั้งท้องถิ่นสามารถแสดงถึงการตอบสนองของประชาชนในท้องถิ่นที่มีนโยบายที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นใช้ในการหาเสียงซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทิศทางของนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น การเลือกตั้งมีความสำคัญต่อกระบวนการสร้างประชาธิปไตยในประเทศไทย โดยเฉพาะการพยายามพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นตามแนวทางของการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีความเทียบเท่ากับการเลือกตั้ง ระดับชาติ ดังนั้นการเลือกตั้งทุกระดับมีความสำคัญ โดยเฉพาะการเลือกตั้งท้องถิ่นเพราะท้องถิ่นมีความใกล้ชิดของประชาชน ประชาชนควรให้ความสำคัญเพื่อการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรมของท้องถิ่นและ เพื่อให้ผลประโยชน์กลับมาสู่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords): การเลือกตั้งท้องถิ่น; พฤติกรรมของประชาชน; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

Local elections are an important component of democracy and are a measure of the quality of democracy at the local level in many dimensions. The results of local elections can represent the response of local residents to policies adopted by local candidates in their campaigns, leading to a shift in the direction of

Received: 2021-10-23 **Revised:** 2021-11-12 **Accepted:** 2021-11-14

¹ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: 9155@slp.ac.th

² คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University

existing local development policies. old to be more in line with the needs of local people Elections are essential to the democratic process in Thailand. especially the efforts to develop democracy at the local level in accordance with the method of decentralization to local government organization As a result, local elections are equivalent to national elections. Therefore, elections at all levels are important, especially local elections because localities are close to the people. People should give importance to the concrete administration of the locality and in order to truly bring benefits back to the local people

Keywords: Local Elections; Public Behavior; Local Government Organization

บทนำ (Introduction)

เมื่อกล่าวถึงประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นสิ่งที่จะต้องถูกพูดถึงเสมอ เพราะประชาธิปไตยที่ถูกต้องนั้นจะต้องยึดถือหลักการ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ร่วมกันใช้สิทธิของตนเองอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ ในกรณีคณะผู้เขียนบทความจะขอกล่าวถึงในเรื่อง ของการเลือกตั้ง (แบบตั้งใจเลือก หรือตั้งใจรับ) ของภาคประชาชน ตั้งใจเลือกที่ตัวบุคคล ที่มีวิสัยทัศน์ หรือกำหนดนโยบายให้สอดคล้องของการพัฒนา และจะสามารถนำพาชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้อยู่ดีมีสุขได้ ในส่วนของตั้งใจรับนั้น ผู้เลือกจะรับในผลประโยชน์ของว่าที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะจัดสรร โดยการซื้อสิทธิขายเสียงให้กับประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งการได้มาทั้งสิ่งที่ได้กล่าวนี้ มีผลลัพธ์ปลายทางเหมือนกันคือได้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ความได้มานั้น ย่อมมีความแตกต่างคือ เราจะได้ในสิ่งที่มีผลลัพธ์ไม่เหมือนกันตามกรณีที่ได้กล่าวมา

การเลือกตั้ง คือ กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออก ซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำ อย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทน หรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้อง กับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทน หรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเองและยังรวมถึงการโง่งมเลือกตั้งเป็นการแทรกแซงโดยมิชอบด้วยกฎหมายซึ่งกระบวนการเลือกตั้ง ไม่ว่าโดยการเพิ่มสัดส่วนคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้หนึ่ง ลดสัดส่วนคะแนนเสียงของผู้สมัครคู่แข่ง หรือทั้งสองอย่าง การกระทำใดเข้าข่ายการโง่งมเลือกตั้งบ้างนั้นแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศการโง่งมเลือกตั้งหลายชนิดถูกห้ามตามกฎหมายเลือกตั้ง แต่การโง่งมเลือกตั้งบางอย่างเป็นการละเมิดกฎหมายทั่วไป เช่น กฎหมายห้ามการทำร้ายร่างกาย การก่อวินาศกรรมหรือหมิ่นประมาท คำว่า "การโง่งมเลือกตั้ง" ในทางเทคนิคแล้วครอบคลุมเฉพาะการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายเท่านั้น แต่บางที่ยังใช้อธิบายการกระทำที่ชอบด้วย

กฎหมาย แต่ยอมรับไม่ได้ในทางศีลธรรม อยู่นอกเหนือจิตวิญญาณของการเลือกตั้งหรือละเมิดหลักการประชาธิปไตย การเลือกตั้งปาที (show election) หมายถึงการเลือกตั้งที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว บางทีจัดเป็นการโกงเลือกตั้งด้วย แม้อาจเป็นไปตามกฎหมายและมีลักษณะเหมือนการลงประชามติมากกว่า (วัชร ไซสาร, 2544)

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นได้ในหลากหลายมิติ เช่น การตรวจสอบความสนใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นว่ามีสูงมากเพียงใด โดยเปรียบเทียบได้จากระดับการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น ความเข้มข้นในการแข่งขันและช่วงชิงที่นั่งของผู้สมัครลงแข่งขันรับเลือกตั้งท้องถิ่น ผลการเลือกตั้งท้องถิ่นสามารถแสดงถึงการตอบสนองของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อนโยบายที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทิศทางของนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ประเด็นที่ใช้ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นนี้อาจจะมีความสอดคล้องหรือแตกต่างจากประเด็นนโยบายที่มีอยู่ในการเมืองระดับชาติก็ได้การปกครองส่วนท้องถิ่น คือหน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนดการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตท้องถิ่นของตนได้โดยตรง ส่วนการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อม สภาท้องถิ่นจะทำหน้าที่เลือกผู้บริหารท้องถิ่นแทนประชาชนในท้องถิ่น กล่าวคือ ประชาชนในท้องถิ่นจะทำหน้าที่เพียงแค่เลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้น แล้วสมาชิกสภาท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นอีกชั้นหนึ่งในส่วนของการเลือกตั้ง (สุพรรณจิตร ลาควา, 2561) จากการกล่าวมาข้างต้น

การเลือกตั้งทุกระดับมีความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับชาติ การเลือกตั้งระดับจังหวัด นำไปสู่การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น การเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น มีความสำคัญต่อประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่ได้มีการจัดเลือกตั้งมาเป็นเวลาหลายปี ทำให้ประชาชนมีความสนใจในการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งนี้เป็นอย่างมากจึงเข้าสู่การจัดทำบทความ เลือกตั้งท้องถิ่น ตั้งใจเลือก หรือตั้งใจรับ เพื่อดูการให้ความสนใจของประชาชนทุกเพศทุกวัย คือการเลือกเพราะ นโยบายผู้สมัครดี เลือกเพราะเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งมาแล้วหรือเลือกเพราะปัจจัยที่สามารถใช้ดำรงชีวิตประจำวันได้ และการตัดสินใจในการลงคะแนนให้ผู้สมัคร

สภาพปัญหาที่มักพบเจอในการเลือกตั้ง

จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านกายภาพ และชีวภาพ มีผลต่อพลวัตการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกภาคส่วน ที่กลับให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม มากกว่าคุณงามความดี การเข้าสู่สังคมแบบไร้อารยสัมพันธ์ของประชาชน ย่อมนำมาสู่วงจรอุบาท์และกลายเป็นสนิมที่กัด

กล่อนระบบราชการไทย จนทำให้ยากที่จะชำระล้างภายในเวลาไม่กี่ปี ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวที่อาจพบเห็นได้นั้น คือ

1. การซื้อสิทธิ์ขายเสียง – เป็นปัญหาระดับชาติที่เราได้ยินกันจนชินชา แต่ถึงแม้ว่าการเลือกตั้งทุกครั้งจะต้องเจอกับคำพูดเหล่านี้ว่ากลับยังคงมีปัญหาเรื่องลักษณะนี้เกิดขึ้นเป็นประจำ การซื้อสิทธิ์ขายเสียงก็คือการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองมีการสมนาคุณแลกเปลี่ยนกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการให้เงิน การให้ สินบน หรือการให้สิ่งอื่นๆ ที่มีมูลค่าโดยมีข้อแม้ว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งนั้นจะต้องเลือกพรรคของตน ถือว่าเป็นปัญหาระดับชาติที่ไม่รู้ว่าจะสามารถแก้ไขได้เมื่อไหร่ เหมือนกัน

2. การสวมสิทธิ์เลือกตั้ง ปกติแล้วเวลาเกิดการเลือกตั้งในบ้านเราแน่นอนว่าคนที่เข้าไปเลือกตั้งยังก็ไม่มีทางครบ 100% เต็ม โดยเฉพาะคนที่ทำมาหากินต่างบ้านต่างเมืองไม่สามารถเดินทางไปเลือกตั้งในวันเลือกตั้งได้เพราะทะเบียนบ้านอยู่คนละที่กับที่พักอาศัยในปัจจุบัน ยิ่งคนไหนไม่เคยมีรายชื่อในการเข้าไปเลือกตั้งเลย โอกาสการโดนสวมสิทธิ์การเลือกตั้งย่อมมีสูง การสวมสิทธิ์ก็คือการใช้เปลี่ยนแปลงเอกสารให้เป็นชื่อของคนๆ นั้นแล้วเข้าไปเลือกตั้งแทน 3. การนับคะแนน – ปัญหาการนับคะแนนในบางครั้งก็ยิ่งถือว่าเป็นปัญหาของการเลือกตั้งเช่นกัน ส่วนหนึ่งก็มาจากหากหาเสียงเลือกตั้งไหนหรือการเลือกตั้งครั้งไหนต้อง ขนหีบเลือกตั้งไปรวมกันเพื่อนับคะแนนตามที่ว่าหน่วยเลือกตั้งประจำตำบล ทุกอย่างมันอาจมีลูกเล่นที่ทำให้คะแนนเปลี่ยนไปได้มันเอง ส่งผลให้การเลือกตั้ง หลายครั้งในทุกวันนี้จะนับคะแนนกันที่คุหาเลือกตั้งเลยปัญหา

3. ข้อที่ว่าเป็นปัญหาก็เราสามารถพบได้แทบจะทุกครั้งในการเลือกตั้งไม่รวมปัญหา ยิบย่อยต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้บ้าง เช่น การฉกฉวยเลือกตั้ง การสร้าง ความวุ่นวายระหว่างการเลือกตั้ง และอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าจริงๆ แล้วประเทศไทยเองก็ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งเสมอมาแม้มีระบอบประชาธิปไตยมานานแล้ว ก็ตาม ๆ

ผู้เขียนมองว่า สภาพปัญหาของการเลือกตั้งท้องถิ่นตอนนี้เป็นที่จับตามองและนิยมมากขึ้น การเลือกตั้งกระดบต่างๆ ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาประเทศที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ ประชาชนเพราะการบริหารประเทศขึ้นอยู่กับผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นที่ไว้วางใจแก่ประชาชนได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำงาน ดังนั้นการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจำเป็นที่จะเลือกผู้นำที่ดีเข้ามาทำงานต่อไป

พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของคนไทยที่สามารถพบเจอได้

ด้วยความที่ประเทศไทยของเราปกครองกันด้วยระบอบประชาธิปไตยเพราะฉะนั้นการเลือกตั้งของบ้านเราจึงเป็นเรื่องปกติที่คนไทยเมื่ออายุถึงเกณฑ์การเลือกตั้งก็ต้องทำหน้าที่การเป็นพลเมืองไทยที่ดีในการเลือกตั้งตามกฎหมาย ปกติแล้วการเลือกตั้งนั้นจะต้องมีการตรวจสอบรายชื่อของที่อยู่ตามทะเบียนบ้านว่าเรามีสิทธิ์ในการเลือกตั้งที่คุหาใด หรือหากใครที่รู้ตัวเองว่าไม่สามารถไปเลือกตั้งในวันที่มีการเลือกตั้งได้ก็จะมีกำหนดวันเลือกตั้งล่วงหน้าให้ประชาชนเหล่านี้ได้มี

โอกาสพิจารณาว่าจะสามารถใช้สิทธิ์ของตัวเองในวันเลือกตั้งล่วงหน้าได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมที่เรายังคงพบเจอได้บ่อยๆ จากการเลือกตั้งของคนไทยจะประกอบไปด้วยสิ่งต่างๆ เหล่านี้

1. เลือกเพราะชอบในตัวนักการเมือง – การเลือกตั้งในลักษณะนี้ยังเป็นพฤติกรรมที่คนไทยจำนวนมากใส่ใจมากกว่าเรื่องของตัวนโยบายหรือการพัฒนาประเทศ ทำนองว่าถ้าหากชอบนักการเมืองคนไหนแล้วเมื่อถึงเวลาเลือกตั้งก็พร้อมจะทำหน้าที่ในการเลือกตั้งพรรคการเมืองที่นักการเมืองคนดังกล่าวสังกัดอยู่ให้ชนะการเลือกตั้ง

2. การเลือกจากนโยบายพรรคการเมือง – อันที่จริงพฤติกรรมการเลือกตั้งของคนไทยลักษณะนี้ก็มีอยู่ในระดับหนึ่งแต่จะว่าไปแล้วอาจไม่เยอะเท่ากับการเลือกเพราะชื่นชอบในตัวนักการเมืองหรือพรรคการเมืองนั้นๆ ส่งผลให้การเลือกในลักษณะนี้ยังมีกระจัดกระจายอยู่ไม่เยอะ และคนที่เลือกในลักษณะนี้ก็จะเป็นคนที่มีพฤติกรรมคิดวิเคราะห์ก่อนการเลือกตั้งเสมอ

3. การเลือกเพราะมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง – นี่ก็เป็นอีกพฤติกรรมที่เรายังคงพบเจอได้บ่อยๆ แม้จะไม่ได้มีการบ่งบอกว่าคนไหนทำการซื้อสิทธิ์ขายเสียงไปบ้างแต่พฤติกรรมการเลือกตั้งแบบนี้สามารถเปลี่ยนผลการเลือกตั้งได้ในระดับหนึ่งเลยทีเดียวจึงไม่แปลกใจว่าทำไมคนที่สมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นแบบไหนก็ตามแต่ยังคงนิยมทำการซื้อสิทธิ์ขายเสียงกันมาจนถึงทุกวันนี้

4. การไม่ไปเลือกตั้ง – เป็นอีกพฤติกรรมในการเลือกตั้งของคนไทยที่สามารถพบเห็นได้ แม้บางคนจะบอกว่าพักอาศัยอยู่ไกลจากทะเบียนบ้านของตนเองทำให้ไม่สามารถเดินทางไปเลือกตั้งได้ แต่บางคนถึงแม้จะใกล้แต่ก็ไม่ได้เคยใส่ใจกับการเลือกตั้งอยู่แล้วเช่นกัน

พฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมการเลือกตั้งของคนไทยที่สามารถพบเจอได้ทุกครั้งในการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นระดับไหนก็ตาม ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่จริงๆ แล้วก็มีทั้งด้านดีและบ้างด้านก็ยังไม่ดีอย่างที่ควรจะเป็น ยังมีสิ่งที่จะต้องปรับอีกหลายๆ ด้าน พฤติกรรมในการเลือกตั้ง 2018 จากที่กล่าวมาข้างต้น

สาเหตุของประชาชนที่ไม่ให้ความสนใจของการเลือกตั้งเพราะการเมืองเป็นเรื่องไกลตัวจะเป็นใครก็ได้แต่ขอให้เป็นคนดี เราจึงเห็นได้ว่าพฤติกรรมการเลือกตั้งของประเทศไทยยังเป็นระบบพรรคพวกมากกว่านโยบายของผู้สมัครรวมไปถึงการซื้อสิทธิ์ขายเสียงที่พบเห็นกันได้บ่อยๆ ในการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ จังหวัด รวมไปถึงท้องถิ่นที่จะเกิดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน 2564 ดังนั้นพฤติกรรมของประชาชนส่งผลต่อการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก และจะส่งผลในการเลือกตั้งในครั้งต่อไปได้ในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน

แมกเวเบอร์ (Max Weber) (อ้างถึงใน สุภารัตน์ พุทธรักษา, 2549) นักสังคมวิทยาที่ยึดถือแนวคิดเรื่องแบบขในอุดมคติ (IdealType) ได้นำเสนอแนวคิดในอุดมคติของการกระทำทางสังคม ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภทคือไป

1. การกระทำตามเหตุผลอย่างมีเงื่อนไข เป็นการกระทำที่ผู้กระทำมีการคิดคำนวณวิธีการที่จะนำไปสู่บรรลุเป้าหมายบางอย่างเป็นการกระทำ อยู่บนพื้นฐานของการมองเงื่อนไขความ

เป็นไปของโลกเป็นสำคัญเป็นการเลือกวิธีการกระทำที่จะ มุ่งผลสำเร็จไปสู่เป้าหมายที่ต้องการซึ่ง การกระทำแบบนี้มีความสำคัญมากที่สุดในบรรดาการกระทำ ประเภทต่างๆ

2.การกระทำตามเหตุผลค่านิยม เป็นการกระทำที่มีเป้าหมาย ในตัวเองเป็นการกระทำที่ ขึ้นอยู่กับค่านิยมในเป้าหมายและวิธีการนั้นๆในตัวของมันเองซึ่งบุคคล ยึดถือนำมาปฏิบัติบุคคลเห็น ว่าการกระทำนั้นมีคุณค่าควรแก่การกระทำไม่ได้คำนึงถึงผลตอบแทนที่ จะได้รับกลับมามีการกระทำ แบบเหตุผลอย่างมีเงื่อนไขเป็นการกระทำส่วนใหญ่ในเรื่องเศรษฐกิจ (แบบทุนนิยม) ส่วนการกระทำ ตามค่านิยมมักจะเป็นการกระทำในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา

3.การกระทำตามอารมณ์ เป็นการกระทำที่เป็นผลมาจาก แรงผลักดันทางความรู้สึก ซึ่ง อาจจะพบได้จากนักต่อต้านทางการเมืองหรือผู้คลั่งไคล้ ศาสนา (ในที่นี้หมายถึงการกระทำทางสังคม ประเภทหนึ่งซึ่งไม่ใช่เป็นการกระทำที่เกิดจากประสาท สัมผัส อาทิเช่นไม่ได้หมายถึงการร้องของคน ที่ได้รับความเจ็บปวด) เป็น

4.การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำตามลักษณะนิสัย ความเคยชินที่ได้ปฏิบัติกัน มาหรือเป็นการกระทำที่สืบทอดต่อกันมาจากคนแต่ละรุ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สิทธิเสรีภาพของประชาชน ที่สามารถไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งได้ตาม กฎหมายกำหนด การเลือกตั้งเป็นจารีตประเพณีที่จัดทำต่อมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานหลายช่วงอายุคน แต่การเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นเร็วๆนี้ ประชาชนให้ความสนใจมากขึ้นและกระแสของชนรุ่นใหม่ที่กำลัง ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเมืองทุกระดับ การเลือกตั้งท้องถิ่นก็มีความสำคัญเพราะเป็นการกระจาย อำนาจสู่ประชาชน ดังนั้นมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกและตัดสินใจให้กับผู้สมัครที่ตัวเองไว้วางใจ

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นกระบวนการประชาธิปไตยฐานรากโดยให้ประชาชนในท้องถิ่นมี ส่วนร่วมในการกำหนดผู้บริหารท้องถิ่น แต่ปัจจุบันการเลือกตั้งท้องถิ่นถูกแซ่แข่งจากคำสั่ง คสช. เมื่อการเลือกตั้งระดับประเทศและการมีรัฐบาลใหม่เกิดขึ้น แนวโน้มและกระแสการเลือกตั้งท้องถิ่น จึงกลับมาพูดถึงอีกครั้ง การปกครองท้องถิ่น เป็นการที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองภายใต้ บทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและ สนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้สะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนโดยมี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกในการทำหน้าที่แทนรัฐบาล การใช้อำนาจดังกล่าวจะต้อง เป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ รวมทั้งก่อให้เกิดผลในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และท้องถิ่น ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจ จะเป็นผู้กำหนดผู้แทนหรือตัวบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง ต่างๆ เช่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งผู้แทนจะต้องเป็นพลเมืองของท้องถิ่นและ จะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นสำหรับการเลือกตั้งท้องถิ่น ถือว่ามีความสำคัญ ต่อประชาชนโดยมีน้อย ซึ่งเป็นกระบวนการประชาธิปไตยฐานรากโดยให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วม เลือกผู้ที่เหมาะสมเข้ามาบริหารท้องถิ่นของตน รวมถึงมีสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นผู้ตรวจสอบการใช้ อำนาจและงบประมาณของฝ่ายบริหาร โดยการเลือกตั้งท้องถิ่นจะเกิดขึ้นเร็ว ๆ นี้ หลังมีแนวโน้ม

การเมืองระดับชาติเข้าสู่ภาวะปกติ และความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพียงแต่รอความชัดเจนจากรัฐบาลเท่านั้น ซึ่งการเลือกตั้งท้องถิ่นคาดว่าจะถูกจัดขึ้นในต้นปี 2563 หลังจากถูกคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ระงับการเลือกตั้งท้องถิ่นไว้

การเลือกตั้งจะมีความหมาย และถือว่าเป็นฐานที่มาแห่งความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาล และมีผู้ปกครองนั้นจะต้องมีลักษณะตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นหลักสากล กล่าวคือ การแสดง เจตนารมณ์ในการเลือกตั้งต้องเป็นไปอย่างอิสระเสรีปราศจากการบีบบังคับขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ กำหนดเวลาการเข้าไปใช้อำนาจ เพื่อประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบการใช้อำนาจ มีสิทธิที่จะเปลี่ยนตัว ผู้ใช้อำนาจหรือตัวแทนที่ใช้อำนาจโดยสันติวิธี รวมทั้งการให้ประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งต้องมีความอิสระ ทางความคิดจิตใจ มีความเสมอภาค ไม่ว่าผู้เลือกตั้งจะมีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างไร คือการให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคนหนึ่ง ๆ มีคะแนนเสียงเพียงหนึ่งคะแนน (one man, one vote) และ คะแนนเสียงทุกคะแนนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน (ธนู พุ่มพวง) รวมไปถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไป อย่างมากนับ ตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ต่อเนื่อง มาถึงรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวคือเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือถ่ายโอนอำนาจในการควบคุม หรือดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จาก กระทรวงมหาดไทย มาเป็นอำนาจของคณะกรรมการ การเลือกตั้ง โดยมีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการเสนอแนะและให้ความเห็นชอบในการ บริหารจัดการเลือกตั้งและให้หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นได้แก่ ปลัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น คือให้หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นมี บทบาทในฐานะเป็น ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีบทบาทในฐานะเป็น หนึ่งใน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง โดยมี ความคาดหวังว่าการเปลี่ยนองค์กรที่รับผิดชอบการจัดการเลือกตั้งที่เป็นองค์กรอิสระน่าจะ สามารถ แก้ปัญหา การทุจริตการเลือกตั้งได้ หรือการทุจริตการเลือกตั้งจะมีจำนวนลดน้อยลง

ดังนั้น การเลือกตั้งมีความสำคัญต่อกระบวนการสร้างประชาธิปไตยในประเทศไทย โดยเฉพาะการพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นตามแนวทางของการกระจายอำนาจให้แก่ การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่งผลให้การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีความสำคัญเทียบเท่ากับการเลือกตั้งระดับชาติ ผู้เขียนมองว่าการเลือกตั้งทุกระดับมีความสำคัญโดยเฉพาะการเลือกตั้งท้องถิ่นเพราะท้องถิ่นเป็นการใกล้ชิดประชาชนดังนั้นประชาชนควรให้ความสำคัญเพื่อปากท้องและมีความกินดีอยู่ดีของประชาชน

แนวความคิดการเลือกตั้งท้องถิ่นกับกระบวนการตั้งใจเลือก หรือ ตั้งใจรับ

ความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่น

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่น และยังเป็นเครื่องวัดคุณภาพของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นได้ในหลากหลายมิติ ดังเช่น การตรวจสอบความสนใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นว่ามีสูงมากเพียงใด โดยเปรียบเทียบได้จากระดับการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น ความเข้มข้นในการแข่งขันและช่วงชิงที่นั่งในสภาท้องถิ่นของผู้สมัครลงแข่งขันรับเลือกตั้งท้องถิ่น บทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น ทั้งที่สังกัดพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่และขนาดเล็ก รวมถึงบทบาทผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นที่ไม่สังกัดพรรคการเมือง ฯลฯ ผลการเลือกตั้งท้องถิ่นสามารถแสดงถึงการตอบสนองของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อนโยบายที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทิศทางของนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม ให้ความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นนี้ อาจจะมีผลสอดคล้องหรือแตกต่างจากประเด็นนโยบายที่มีอยู่ในการเมืองระดับชาติก็ได้

การเลือกตั้งท้องถิ่นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามี ส่วนร่วมในทางการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Political Participation) ผ่านการใช้ สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองท้องถิ่น ที่มีแนวนโยบาย ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ในแง่หนึ่ง การเลือกตั้งจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการ กำหนดนโยบายสาธารณะ เนื่องจากประชาชนสามารถกำหนดทิศทางของนโยบายสาธารณะที่ตนต้องการผ่าน การเลือกผู้สมัครและพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบายสำหรับกระบวนการประชาธิปไตยกับการเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทย ในช่วง ที่ผ่านมา ยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องของรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน รูปแบบในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การริเริ่มเสนอร่างกฎหมาย การ ตัดสินใจทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้งของประชาชนในเขตท้องถิ่น ภายใต ข้อจำกัดดังกล่าวผู้เขียนเสนอว่า ควร มีการขยายช่องทางเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่น ตั้งแต่ขั้นตอนการเข้าไป มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ รวมถึงการตัดสินใจในนโยบาย แต่ในอีก มุมหนึ่งกระแสการขยายตัวเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ใน กระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นกระแสที่เติบโตมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่หลังเหตุการณ์ พฤษภา ทมิฬ พ.ศ. 2535 (สุรางค์รัตน์ จำเริญพลม, 2544)

ดังนั้นผู้เขียนมองว่า การเลือกตั้งท้องถิ่น ส่วนมากผู้สมัครจะแจกบัตรหาเสียง ส่วนตัวผู้เขียนคิดว่าเป็นแค่การแนะนำตัวมากกว่าดังนั้นผู้สมัครต้องแถลงนโยบาย ว่าเราจะทำอะไร จะพัฒนาท้องถิ่นอย่างไรอีกส่วนที่สำคัญผู้สมัครแต่ละคนควรมีการดีเบตแสดงศักยภาพของตนเอง เพื่อให้ประชาชนรู้และสามารถตัดสินใจว่าคนที่ประชาชนจะเลือกเข้ามาในอนาคตนั้นจะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้หรือไม่เพื่อให้การบริหารงานเป็นการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

เพราะการบริหารงานที่ดีจะต้องให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและได้รับประโยชน์ แต่อำนาจหน้าที่ ที่แท้จริง ยังรู้สึกว่าเป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เป็นผลประโยชน์ของบุคคลนั้นๆ สิ่งที่ต้องทำคือการปลดปล่อยท้องถิ่นให้มีการกระจายอำนาจมากขึ้นมีตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น มีการทำงานอย่างชัดเจน ตรงไปตรงไป ถ้าทำเช่นนี้ได้ การเลือกตั้งท้องถิ่นประชาชนจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะประชาธิปไตยเป็นของประชาชน ประชาชนสามารถตัดสินใจอนาคตของตนเองได้ โดยไม่มีอำนาจต่างๆเข้ามาแทรกแซง เพราะที่ผ่านมาไม่ว่าการเมืองระดับชาติหรือระดับไหนๆก็ล้วนมีความสำคัญเพราะเป็นทิศทางให้การพัฒนาประเทศอีกทั้งยังส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นในอนาคต

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง

พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งเป็นพฤติกรรมทางการเมือง อันเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างหนึ่ง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระบบการเมืองต่างๆ นั้น แกมมหนึ่งนับได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย เพราะความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับกระบวนการปกครองได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นหัวใจ ของกิจกรรมทางการเมืองทุกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย นักรัฐศาสตร์ หลายท่านได้ให้ข้อสังเกตว่า การเลือกตั้งในปัจจุบัน นับวันแต่จะมีความซับซ้อน หรือมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องมาก ขึ้น มีการใช้เทคนิคและกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อมุ่งหมายชัยชนะทางการเมืองมากขึ้น รวมทั้งมีการใช้เงินในการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก นักรัฐศาสตร์ได้พยายามศึกษาว่าอะไรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เพื่อหาเหตุผลหรือปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และ นำไปเสนอต่อสาธารณะ เพื่อให้ให้นักการเมือง ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียทราบทั่วกันในเชิงแนวคิดทฤษฎีสัจจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนมองว่า ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียง ผู้ลงคะแนนคิดว่าคนที่เลือกนั้นมีสิทธิ์ชนะมากกว่าแพ้ จึงทำให้ส่งผลในการเลือกมีความโปร่งใสหากผู้ลงคะแนนมีแรงจูงใจหรือมีการรับสิ่งของเพื่อไปเลือกผู้สมัครนั้นถือว่าไม่คำนึงถึงประโยชน์ของบ้านเมือง จึงเป็นช่องโหว่ในการเลือกผู้สมัครในการลงคะแนนเสียง ดังนั้น พฤติกรรมของคน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและการตัดสินใจของประชาชนที่จะเลือกผู้เข้ามาพัฒนา ดังนั้นประชาชนจะเลือกผู้นำเพราะมีหวัคະແນສັນສຸນໃຫ້ຜູ້ນຳນັ້ນໆ ປະຊາຊົນເລືອກເຊາະ ຜູ້ສັມຄຣເສນອນໂຍບາຍແລະປະຊາຊົນເຫັນວ່າເໝາະສມຄຣເລືອກມາເປັນຜູ້ນຳ ອີກທັງ ຜູ້ສັມຄຣເປັນເຈົ້າຂອງພື້ນທີ່ເດີມຢູ່ແລ້ວປະຊາຊົນຈຶ່ງໄວ້ວາງໃຈໃຫ້ທຳງານຕໍ່ໄປ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกผู้สมัคร

ปัจจัยการตัดสินใจทางการเมืองด้านนโยบายที่ชาวบ้านเห็นด้วยที่สุดว่าควรมี อันดับแรกคือ นโยบายที่ดีจะต้องสอดคล้องกับกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ของสังคมโดยรวม และความ

คิดเห็น ของสาธารณชน รองลงมา คือนโยบายที่ดีจะต้องตอบสนองต่อบุคคลโดยส่วนรวม ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ชาวบ้านต้องการนโยบายที่ถูกหลักคุณธรรมและจริยธรรม ถูกกฎหมาย ไม่มีความแฝงใดใด และทำประโยชน์ให้กับประเทศได้จริงในส่วนรวม นำไปปฏิบัติได้จริง วัดผลตรวจสอบได้

ปัจจัยการตัดสินใจทางการเมืองด้านความสัมพันธ์ทางการเมืองของตัวผู้สมัครฯ ที่ชาวบ้าน เห็นด้วยที่สุดว่าควรมี อันดับแรก ผู้สมัครฯ และพรรคการเมืองไม่ควรแบ่งข้างหรือเลือกข้าง จนเป็น เหตุทำให้ประชาชนถูกแบ่งแยกและเกิดความขัดแย้งในสังคม รองลงมาคือ ผู้สมัครฯ ควรมีความคิดไป ในแนวทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ชาวบ้านมีความ ต้องการที่จะเห็นรัฐบาลที่ทุกคนสามัคคี สมานฉันท์ ประนีประนอมไม่แบ่งแยกแตกฝ่าย เพื่อ ผลประโยชน์ของส่วนรวม ไม่อยากให้เกิดความไม่สงบ เพราะนักการเมือง ไม่มีความสามัคคี สมานฉันท์ ควรมีความคิดในทางเดียวกัน ดีเพื่อก่อ สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งขึ้นไว้ได้

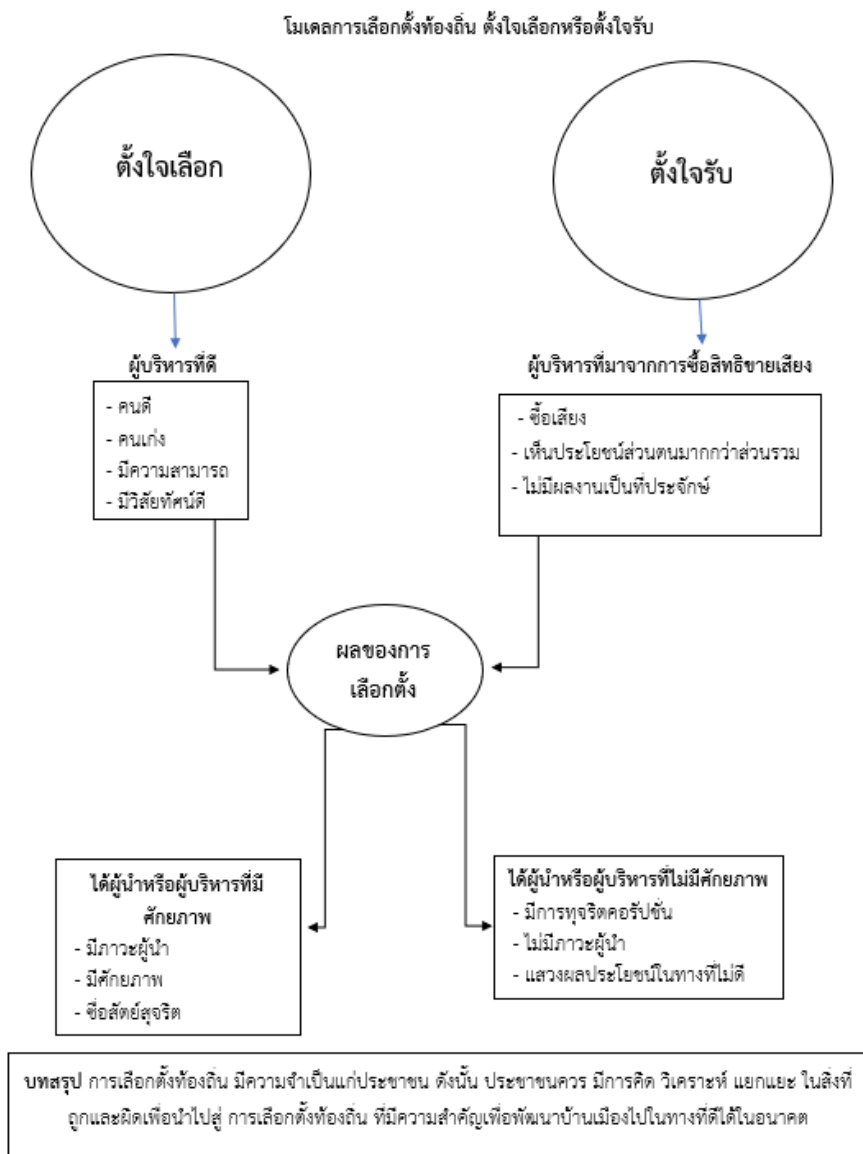
ปัจจัยการตัดสินใจทางการเมืองด้านการประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองของผู้สมัครฯ ที่ ชาวบ้านเห็นด้วยที่สุดว่าควรมี อันดับแรก คือ พรรคการเมืองควรมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับ ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย รองลงมา คือพรรคการเมืองควรมีทีมงานประชาสัมพันธ์ คอยตอบข้อซักถาม ข้อสงสัย หรือชี้แจงให้ประชาชนทราบ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ของพรรคการเมืองต่าง ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการติดตามผล การติดตามงาน ติดตามความคืบหน้า ช่องทางที่มีต้องมีการจัดประสานงาน มีประชาสัมพันธ์ ให้เข้าไป ซักถามข้อสงสัย หรือติดต่ออื่นได้ง่าย(สมพันธ์ เตชะอธิก, 2550)

บทสรุป (Conclusion)

การเลือกตั้ง ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นในการกำหนดที่มาและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเลือกตั้งท้องถิ่นถือเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จากบริบทที่กล่าวมาในช่วงต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งจิตใจและความต้องการทางด้านวัตถุนิยมมากกว่านิยมในความคิดและทัศนคติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง จากสภาพปัญหาดังกล่าวนั้นได้สะท้อนออกมาถึงพฤติกรรมของคนไทย ที่แสดงออกออกมาให้เห็นถึงการรับรู้ การรับฟังทางความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้ง กระแสทางการเมืองในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น คนรุ่นใหม่ได้เข้ามาสนใจทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น พลัณคลื่นลูกใหม่เหล่านี้ได้มีแนวคิด และทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่มีธงในใจของตนเองบนพื้นฐานที่อ้างด้วยความชอบธรรมตามระบบประชาธิปไตย

แนวคิดทฤษฎีการเลือกตั้งเปรียบเสมือนกรอบโครงสร้างการดำเนินการเลือกตั้งให้ถูกต้องตามระบบ แต่การที่จะได้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างถูกต้อง บางครั้งอาจจะไม่ถูกใจของใครอีกหลายคน แต่ในทางกลับกัน การได้มาซึ่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ย่อมได้มาจากคนที่ไม่ถูกต้อง แต่ถูกใจ ที่บุคคลเหล่านั้นล้วน หาเสียง ซื้อสิทธิจากการเลือกตั้ง เพื่อให้

ได้มาซึ่งการดำรงตำแหน่ง อย่างผิดวิธี จากคำกล่าวที่ว่าตั้งใจเลือกหรือตั้งใจรับนั้น ได้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของคนในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างมาก ระบบที่ได้มาซึ่งความยุติธรรมและถูกต้องนั้นจะนำมาซึ่งระบบที่พัฒนาของระบบราชการไทย แต่ระบบในวงจรอุบาทว์นั้นจะนำมาซึ่งพิษภัยทางการเมือง การเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองของแต่ละท้องถิ่นนั้นๆจากบริบทข้างต้นที่ได้กล่าวมานั้นสามารถสรุปเป็นแผนผังความคิดได้ดังนี้

เอกสารอ้างอิง (References)

- วัชรวิทย์ ชาญชัย. (2544). ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองยุคใหม่. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2558). ระบบการคัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- สมบัติ จันทรวงศ์ และคณะ. (2521). ตัวบท (The text) กับการเรียนการสอนวิชาปรัชญาการเมือง. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มานิตย์ นวลลออ. (2543). การรณรงค์เพื่อต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง. กรุงเทพฯ: คลังความรู้ ดิจิทัล มก
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). การเมืองของพลเมือง. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2534). หลักและเทคนิคการวางแผน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมยศ นาวิการ. (2536). กลยุทธ์การแข่งขัน. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2535). พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์
- กวี วงศ์พัฒน์. (2539). ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พี.เค.อินเตอร์พริ้นส์.
- สุรางค์รัตน์ จำเนียรพลม. (2544). การสร้างประชาสังคมโดยรัฐ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะรัฐศาสตร์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น: คุณค่าที่สังคมละเลย

Local Wisdom: Value Neglected by Society

ธิดารัตน์ แผลงไพรี¹ นัชชา ภูองทอง² นาริรัตน์ คงเนียม³ สาวิตรี บิดาทุม⁴ นันทพันธ์ คดคง⁵
Tidarat Phaengpairee, Nutchha Poongthong, Narirat Khongniam, Sawitree Bidathum
Nanthaphan Kodkong

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิชาการเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น : คุณค่าที่สังคมละเลย ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาช้านานและอยู่คู่กับสังคมไทยเป็นวิถีชีวิตการดำรงอยู่แต่อาจจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยบางส่วนถูกนำเอาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา วิถีชีวิตของต่างชาติเข้ามาใช้จนทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยบางส่วนถูกลืมและสูญหายไปเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกละเลยปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้เกิดความตระหนักมีความตื่นตัว และเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู อนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเพราะเป็นวิถีชีวิตค่านิยมและความเป็นไทยภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลยและมีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่มีน้อยมาก ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นควรมีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเป็นทักษะความรู้ในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะโดดเด่นที่แตกต่างกันไปตามพื้นที่สภาพ ถ้าไม่มีการสืบสาน อนุรักษ์ ฟื้นฟู และการพัฒนาต่อยอดให้เกิดคุณค่าทางสังคมและจิตใจจะทำให้คุณค่าทางมรดกวัฒนธรรมลดน้อยลงจนแทบจะสูญหายไป

คำสำคัญ (Keywords): ภูมิปัญญา; ภูมิปัญญาท้องถิ่น; คุณค่าที่สังคมละเลย

Abstract

This academic article on Local Wisdom: Value Neglected by Society was conducted to present local wisdom that has been inherited for a long period of time. It has also been with Thailand as a way of life and existence, but it may be changed periodically. Currently, some parts of foreign culture, tradition, local wisdom, and way of life may be applied to Thai people, causing neglect and loss of some parts of Thai local wisdom. To reflect on the neglected value of local wisdom and build consciousness while stimulating awareness and participation in

Received: 2021-10-16 **Revised:** 2021-11-11 **Accepted:** 2021-11-14

¹ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: Tidarat.ph@psru.ac.th

^{2 3 4 5} คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University.

restoring, conserving, and inheriting local wisdom due to its importance as a way of life and values and the situation that Thainess and local wisdom are being neglected by the new generation, local wisdom should always be exchanged and learned as the specific knowledge and skills of each community, with different distinctive characteristics based on each area. In the event that local wisdom is not inherited, conserved, restored, and developed for the purpose of building social and spiritual value, the value of cultural heritage may be reduced and finally lost

Keywords: Wisdom; Local Wisdom; Value Neglected By Society

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันระบบทุนนิยมเข้ามามีอำนาจและสร้างความเปี่ยงเบนในการพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามกระแสการพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย การสร้างสรรค์ของคนที่ยอมรับกันเป็นภูมิปัญญา การที่ถูกกลืนและแทนที่ด้วยเทคโนโลยีจากภายนอก แม้ว่ารัฐบาลมีความพยายามที่จะนำทุนทางวัฒนธรรมของภูมิปัญญาท้องถิ่นมากระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการอนุรักษ์สืบสานความเป็นเอกลักษณ์ที่เป็นองค์ความรู้ แต่ทักษะการปฏิบัติที่เป็นสัญลักษณ์และคุณค่าทางภูมิปัญญาที่ส่งผลกระทบต่อความภาคภูมิใจไม่ได้มีการนำมาถ่ายทอดอนุรักษ์ สืบสานไปพร้อมกัน จึงทำให้เกิดการนำภูมิปัญญาไปใช้อย่างขาดความรู้สึกละเลยและจิตวิญญาณที่บรรพบุรุษได้คิดค้นสร้างสรรค์ระบบการถ่ายทอดสืบในปัจจุบันเริ่มลดน้อยลงตามกระแสการพัฒนาประเทศจึงทำให้คุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกกลืนและสูญหายไปในปัจจุบัน

การสะท้อนถึงคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานความสำคัญกับทรัพยากรด้านต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ การมุ่งเน้นคุณค่าด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถยกระดับภูมิปัญญาด้วยการนำเอาทรัพยากรและเทคโนโลยีด้านต่างๆ มาประยุกต์และปรับใช้กับภูมิปัญญาดั้งเดิมมีแหล่งการเรียนรู้จากตัวชุมชน สถานศึกษา และหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดควบคู่กับการอนุรักษ์กระตุ้นให้คนในชุมชนสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคที่ความเจริญทางเทคโนโลยีที่เข้ามาอย่างไรก็ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นเน้นการพึ่งพาตนเองของคนในชุมชนเป็นสำคัญโดยคนในชุมชนสร้างภูมิปัญญาจากการเอาตัวรอดในวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ค่านิยม ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ถ่ายทอดมาจากคนในครอบครัวหรือคนในท้องถิ่นผู้ที่มีความรู้และความชำนาญ สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นคุณค่าด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลาควรมีการอนุรักษ์สืบสานและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ให้ถูกนำมาเพิ่มคุณค่าและอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป

ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่น : คุณค่าที่สังคมละเลยสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางชุมชนที่มีมาแต่โบราณภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนาต่อยอดโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับภูมิปัญญาสนองต่อค่านิยมทางสังคมในยุคปัจจุบัน และ

หน่วยงานต่างๆที่เข้ามามีบทบาทในการกระจายความรู้และแนวทางสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาที่มีคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีแต่ดั้งเดิมไม่ให้สูญหาย

ความหมายของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาเป็นทรัพยากรบุคคลทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่งซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคนหรือเป็นลักษณะสากลที่หลายๆถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาในแต่ละถิ่นเกิดจากการแสวงหา ความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญานี้จึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน เช่น การประกอบ พิธีกรรมของชุมชน หรือประเพณีการรวมกลุ่มช่วยกันทำงานใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำสำเร็จได้โดยคนเดียว

เอกวิทย์ ณ ถลาง กล่าวว่าภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่มีการสั่งสม ยอมรับและสืบทอดมาสู่สังคมมนุษย์นั้นๆแสดงถึงอัจฉริยภาพของกลุ่มชนหรือชนชาตินั้นๆและ ชลทิศ เอี่ยมสำอางและวัสนี ศีตระกูลได้ให้ความหมายอีกว่า ภูมิปัญญาเป็นการปรับเปลี่ยนแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย"

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 23 ให้ความหมายว่าภูมิปัญญาเป็นความรู้ความสามารถและวิธีการผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บเป็นความรู้ของคนในอดีต ที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

เสรี พงศ์พิศ ได้กล่าวว่าภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ด้านต่างๆของการดำรงชีวิตของคนไทยที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมประกอบกับแนวความคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาต่างๆของตนเองจนเกิดหลอมรวมเป็นแนวความคิดในการแก้ปัญหาที่เป็นลักษณะของตนเอง ที่สามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัย ในการแก้ปัญหาการดำรงชีวิต

รุ่ง แก้วแดง กล่าวว่าภูมิปัญญาเป็นความรู้และความสามารถของคนไทยที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสมปรับปรุงดัดแปลงและสืบทอดกันมาหลายชั่วบรรพบุรุษสู่ลูกหลานไทยปัจจุบัน

ผู้เขียนสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดทำ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย และสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางชุมชนที่มีมาแต่โบราณภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนาต่อยอดโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับภูมิปัญญาสนองต่อค่านิยมทางสังคมในยุคปัจจุบัน

คุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์ความรู้พื้นฐานที่คนแต่ละพื้นที่มีนั้นล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสั่งสมกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เกิดจากประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีการคิดค้นและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่จนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับ

สภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ควรมีการถ่ายทอด

1. ความรู้และระบบความรู้ ภูมิปัญญาเป็นระบบความรู้ที่ไม่ถือว่าเป็นวิทยาศาสตร์นั้น ในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาจะเข้าไปดูว่าชาวบ้านรู้อะไรอย่างเดียวยังไม่พอต้องศึกษาว่าเขาเห็นสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างไร

2. การสั่งสมและการกระจายความรู้ เกิดจากการสั่งสมและการกระจายความรู้โดยการนำความรู้มาบริการคนอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน สั่งสมความรู้ทางการแพทย์ไว้ในตัวคนๆ หนึ่ง ซึ่งมีกระบวนการที่ทำให้เขาสั่งสมความรู้ เราควรศึกษาด้วยว่ากระบวนการนี้เป็นอย่างไรหมอคนหนึ่งสามารถสร้างหมอคนอื่น ๆ ต่อได้

3. การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาแต่มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

4. การสร้างสรรค์ การปรับปรุงระบบความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนความรู้และระบบความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

บรรพบุรุษในอดีตได้สั่งสม สร้างสรรค์สืบทอดภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่องสืบสานเรื่องราวอันทรงคุณค่ามากมายเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะสังคมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ร่วมกันที่จะช่วยให้สมาชิกในชุมชนหมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อมทำให้มีการพัฒนาทันต่อความเปลี่ยนแปลงการปลูกจิตสำนึกสร้างความภาคภูมิใจแก่คนในท้องถิ่น สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตและกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก มีความตื่นตัวร่วมฟื้นฟูอนุรักษ์และสืบสานคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญา ไม่เพียงแต่ท้องถิ่นเท่านั้นแต่ยังเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมให้สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความงามดำรงอยู่ในวิถีชุมชนสอดคล้องกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างสมดุลเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันเกิดจากพัฒนาการปรับตัวและปรับวิถีชีวิตของคนเป็นความรู้ที่เกิดจากการทดลองปฏิบัติจริงในห้องทดลองทางสังคม ความรู้เหล่านี้ถูกค้นพบ ลองใช้ตัดแปลงถ่ายทอดกันมาด้วยเวลายาวนาน ผ่านกระบวนการขัดเกลาของกลุ่มคน จึงมีค่าและมีความสำคัญยิ่งนัก นับเป็นมรดกทางปัญญาของมนุษย์ที่ทุกคนควรรู้จักและพัฒนาและนำมาปรับใช้พัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

คุณค่าที่สังคมละเลย

ภูมิปัญญาเกิดจากการสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต จารีต ประเพณี ความเชื่อ และการเอาตัวรอดในสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีคุณค่าและความสำคัญในตัวของมันเอง โดยปัจจุบันภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งออกเป็น 10 ด้าน คือ

1. ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและศาสนา แต่เดิมมนุษย์มีความเชื่อเรื่องผีสง เทพ เทวดา การนับถือบรรพบุรุษ มนุษย์จึงพยายามคิดหาวิธีที่เรียกว่าพิธีกรรมและความเชื่อก่อให้เกิดผลดีและความสุขในการดำเนินชีวิต เช่น การทำขวัญข้าว เป็นการบูชาข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีและมีปริมาณมากเหตจากผีป่วน ผีตาแหก และเจ้าแม่โพสพเป็นผู้ดูแลให้ ปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้แทบจะหายไปเพราะการปลูกข้าวในปัจจุบันมีเทคโนโลยีและจุลินทรีย์ที่สามารถช่วยทำให้ได้ผลผลิตดีและปริมาณมากต่างจากอดีตที่ไม่มีสิ่งเหล่านี้จึงต้องพึ่งพาความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและพิธีกรรม สิ่งที่ตั้งงามที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมาเพื่อการเพิ่มขวัญและกำลังใจให้คนในสังคม เช่น ประเพณีสงกรานต์ปัจจุบันคนไทยคิดว่าเป็นประเพณีเล่นน้ำเพื่อต้อนรับในหน้าร้อนเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้วประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีขึ้นปีใหม่ไทยเป็นกิจกรรมที่คนในครอบครัวทำความเคารพ กตัญญู รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ผู้ที่มีอายุรับพรเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ในปีนั้นเจอแต่สิ่งที่ดี ดังนั้นปัจจุบันยังมีการถ่ายทอดประเพณีแต่คุณค่าไม่ได้ถูกนำมาถ่ายทอดด้วยจึงทำให้คุณค่าด้านภูมิปัญญาเริ่มลดลง

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพื้นบ้าน เป็นศิลปะที่สร้างจากฝีมือของชาวบ้าน สะท้อนให้เห็นถึงความคิดและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เช่น การสร้างลวดลายในผลิตภัณฑ์ของแต่ละท้องถิ่น การออกแบบลายไทยที่สื่อถึงธรรมชาติและเอกลักษณ์ภูมิปัญญาของไทย เนื่องจากศิลปะพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ทำจากมือและความยากในตัวจึงไม่ค่อยมีใครสนใจที่จะสืบสาน

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน อดีตการทำอาหารคือการใช้วัตถุดิบในแต่ละท้องที่ประกอบอาหารและอาหารมีการจำแนกไว้หลายส่วน เช่น อาหารชาววัง อาหารพื้นบ้าน โดยอาหารแต่ละชนิดมีรสชาติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแต่ในปัจจุบันเมื่อสังคมมีการเร่งรีบเศรษฐกิจมีการพัฒนาคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ทำอาหารและปลูกพืชผักกินเอง ซึ่งคนส่วนใหญ่มีการซื้อกินเป็นหลักและการซื้อกินนั้นก็จะซื้ออาหารที่ถูกปาก ดังนั้นผู้ขายก็จะปรับเปลี่ยนรสชาติอาหารไปตามกระแสนิยมและทำให้รสชาติอาหารเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น อาหารชาววังเป็นอาหารที่รสชาติอ่อนไม่จัดจ้านแต่ในปัจจุบันรสชาติได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีรสที่จัดจ้านเพื่อให้ถูกปากต่อผู้ซื้อ

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน ช่วงที่เทคโนโลยีไม่ได้เข้าถึงมากนัก เด็กๆในท้องถิ่นจะพากันคิดประดิษฐ์อุปกรณ์ และรวมกลุ่มคิดการละเล่นหรือทำของเล่นขึ้นเองโดยนำวัสดุที่มีตามธรรมชาติมาปรับใช้ในเล่น สิ่งเหล่านี้ช่วยเพิ่มทักษะในการคิดประดิษฐ์สิ่งของและยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อของเด็กในแต่ละชุมชน ซึ่งในปัจจุบันเศรษฐกิจมีการพัฒนามีเทคโนโลยีมากมายสร้างความสะดวกสบายต่อวิถีชีวิตของคนไทยรวมถึงการเร่งรีบของสังคมในปัจจุบันทำให้คนส่วนใหญ่มีการใช้ชีวิตแบบประเลาะคุณภาพชีวิต เช่น การดูทีวี เล่นเกม หรือสื่อสารกันผ่านทางสื่อออนไลน์มากขึ้น ซึ่งเหตุนี้มีผลต่อกระทบต่อการพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญาของคนในอนาคต ดังนั้นการละเล่นพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาที่สร้างความคิดวิเคราะห์รวมถึงพัฒนาการด้านร่างกายที่เริ่มตั้งแต่วัยเยาว์ ถ้ามีการอนุรักษ์สืบสานการละเล่นของไทยไว้จะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงทักษะความเป็นไทย ไม่ให้สูญหายไป

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปวรรณกรรม เป็นผลรวมของความคิดของบรรพบุรุษเกิดจากปัจจัยสภาพแวดล้อมและสะท้อนออกมาในรูปแบบนามธรรมและรูปธรรมส่วนใหญ่จัดทำขึ้นเพื่อประกอบอาชีพ และเล่าถึงวิถีชีวิตความเป็นมาของแต่ละท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมฝาผนังตามวัดต่างๆ การทำเครื่องปั้นดินเผา แกะสลักไม้ หินอ่อน โลหะให้เป็นรูปร่างลวดลายต่างๆ ภูมิปัญญาสวดมนต์และโศลกในตำรา เมื่อขึ้นชื่อว่าเป็นวรรณกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นล้วนมีความยากและความประณีตอยู่ในนั้นจึงทำให้เยาวชนในปัจจุบันละเลยถึงคุณค่าด้านวรรณกรรมแต่สิ่งเหล่านี้สามารถสืบทอดไปทุกยุคทุกสมัยได้ เช่น การออกแบบอาคาร วัฒนาอาราม เพื่อสร้างอัตลักษณ์สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น

7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านเป็นสิ่งที่อยู่กับคนไทยมาช้านาน คนไทยเป็นคนรักในเสียงดนตรีในการทำกิจกรรมดำเนินชีวิตจึงมักมีการร้องรำทำเพลงเกิดขึ้น เช่น อดีตในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวชาวนิยมร้องในเวลาลงแขกเกี่ยวข้าวหรือเสร็จจากการทำงาน เพื่อความสนุกสนาน ผ่อนคลาย หลังเหนื่อยล้าระหว่างการทำงาน มักร้องเนื้อหาเกี่ยวกับการทำนาและการเกี่ยวพาราสี ไม่มีดนตรีประกอบ ใช้เพียงการตบมือแทนจังหวะ ซึ่งในปัจจุบันแทบไม่มีให้เห็น เพราะมีการใช้เครื่องจักร รถเกี่ยวข้าวแทนการใช้แรงคนซึ่งสะดวกและลดการใช้แรงงานคนอย่างเห็นได้ชัด เพลงพื้นบ้านเป็นสิ่งที่อยู่กับคนไทยมาช้านานเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และรักษาไว้เพื่อให้อยู่กับคนไทยต่อไป

8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน ในอดีตพืชสมุนไพรเป็นสิ่งที่ได้ง่ายมากตามบ้านเรือนบางชนิดอาจหาได้ยากหน่อยเพราะต้องไปหาบนป่าเขาแต่ก็มีจำนวนมากพอถึงความต้องการในการเก็บสมุนไพรต่างๆ จึงต้องมีการทำตำรายาพื้นบ้านเพื่อให้รู้ว่าเป็นพืชหรือสามารถรักษาอาการได้บ้างจะมีสูตรสมุนไพรที่นำสมุนไพรหลายๆอย่างมาผสมกันจนสามารถรักษาโรคหรือใช้หวัดบรรเทาอาการปวด หรือการป่วยต่างๆ ได้รวมทั้งมีวิธีการเก็บรักษาและวิธีการใช้ที่ถูกต้อง เช่น ใบมะกรูดมาต้มน้ำดื่มเข้าเย็นเป็นประจำทุกวันก็จะช่วยปรับความดันโลหิตให้เป็นปกติได้อย่างง่ายดาย การนำหยวกกล้วยมาต้มรักษาช่วยให้ระบบขับถ่ายปัสสาวะเป็นปกติ กินเพื่อล้าง ขับไล่พิษ สารพิษต่างๆ ภายในร่างกายผ่านออกทางปัสสาวะ ทั้งยังช่วยละลายนิ่วในไต ถุงน้ำดี และต่อมลูกหมากได้ แต่ในปัจจุบันเพราะยุคสมัยที่เปลี่ยนไปสมุนไพรตามบ้านจึงค่อยๆ ลดน้อยลง เศรษฐกิจที่มีการพัฒนามีการรักษาด้วยวิธีวิทยาศาสตร์มียารักษามากมายจึงทำให้พืชสมุนไพรไม่ถูกนิยมเพราะยาสามัญหาได้ง่าย ใช้อย่างง่ายกว่าและสามารถรักษาโรคและบรรเทาอาการต่างๆ ได้รวดเร็ว กว่า ดังนั้นจึงทำให้คนในปัจจุบันละเลยถึงคุณค่าและสรรพคุณสมุนไพรไป เมื่อเวลาผ่านไปเศรษฐกิจมีความเจริญมากขึ้นยาสามัญขาดตลาด และมีผลข้างเคียงต่อสุขภาพมากกว่าสมุนไพร จึงทำให้คนส่วนใหญ่ต้องย้อนกลับมาพึ่งสมุนไพรพื้นบ้านที่เคยมีมาตั้งแต่อดีต ดังนั้นเราควรหันกลับช่วยกันอนุรักษ์คุณค่าและพัฒนาต่อยอดให้คู่กับยามาสมัยใหม่ไม่ให้สูญหายไป

9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการศิลปกรรม เพลงการแสดงถ่ายทอดเกี่ยวกับวรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ ศิลปวัฒนธรรมไทย สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของคนในชุมชนการถ่ายทอดทางอารมณ์ การแสดง เช่น การร้องเพลงอีแซว

ของภาคกลาง หมอลำของภาคตะวันออก การรำโนราห์ของภาคใต้ การแข่งตีกลองภาคเหนือ แต่ละอย่างที่กล่าวมานี้ล้วนมีคุณค่าและสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความสามารถ หลักการใช้ทักษะรอบตัวเพื่อเป็นการนำเสนอ แต่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ไม่ถูกเป็นที่นิยมเลยทำให้ไม่มีคนสืบทอดและอาจทำให้สูญหายไป แต่อย่างไรก็ตามเราสามารถประยุกต์เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบันได้ เช่น การนำเอาการแสดงต่างๆแนวเรื่องหรือเพิ่มมุกตลกเข้าไปเพื่อเป็นการกระตุ้นแต่ยังมีเขาคงเดิมของเนื้อเรื่องอยู่ หรือการแต่งกายให้ทันสมัยดึงดูดคนดูและทำให้การแสดงพื้นบ้านเป็นที่นิยมต่อไปในอนาคต

10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ธรรมชาติและแรงงานเป็นหลักในการทำมาหากินและใช้สติปัญญาที่บรรพบุรุษถ่ายทอดมาไว้เพื่อจะได้อยู่รอด เช่น การขยายที่ทำกินต้องหักล้างถางพง บุกเบิก พื้นที่ทำกินใหม่ การปรับพื้นที่คันนาเพื่อทำนา การทำไร่ทำนา ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และดูแลรักษาให้เติบโตและได้ผลการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรบางครั้งการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางภูมิศาสตร์ก็ก่อให้เกิดภูมิปัญญาชาวบ้านอีกทอดหนึ่ง เช่น ภูมิปัญญาในการถนอมอาหารเพื่อกินและใช้ในช่วงที่ขาดแคลน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่อยู่กับการใช้ชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่ในอดีตกาลปัจจุบันสิ่งเหล่านี้เริ่มค่อยๆหายไปจากการดำรงชีวิตเพราะการเจริญทางเศรษฐกิจการลงทุนของนักลงทุนต่างๆ เช่น การลงทุนเกี่ยวกับทรัพยากรที่ดินก่อให้เกิดดินเสื่อมสภาพที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการบุกรุกพื้นที่ป่าทำให้เสื่อมโทรมและหายไปอย่างเห็นอย่างชัด เป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องเข้ามามีบทบาทอย่างจริงจังเพื่อให้สภาพแวดล้อมและสภาพแวดล้อมต่างๆไม่หายไปรวมทั้งวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตคงอยู่สืบไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละด้านมีคุณค่าและความสำคัญในตัวเองซึ่งแต่ละด้านสะท้อนให้เห็นคุณค่าทางสังคม สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อจารีตประเพณีและศิลปหัตถกรรมต่างๆ ที่แต่ละท้องถิ่นคิดค้นขึ้น โดยเราสามารถพัฒนาสืบทอดและประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่กับยุคสมัยให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ โดยสามารถพัฒนาต่อยอดให้เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยและสร้างจุดขายจุดเด่นในประเทศซึ่งเราต้องร่วมกันอนุรักษ์สืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาให้อยู่คู่กับคนไทยต่อไปได้ในอนาคต

แหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กระบวนการสื่อสารความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ความคิดเห็น ตลอดจนเจตคติ ซึ่งอาจทำได้หลายวิธีและอาจใช้เครื่องมือประกอบการสอนต่างๆ อีกมากมาย โดยมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของผู้เรียนอย่างเต็มที่เพื่อให้มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง การนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนวิทยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน จึงเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายได้ตามที่ต้องการ การนำภูมิ

ปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ มาใช้ในหลักสูตรการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ เป็นชุดความรู้ในชุมชนที่มีการใช้เพื่อการดำเนินวิถีชีวิตที่ได้ผลมาในอดีต สามารถดำรงความสันติสุขแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนความมีคุณภาพอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างผสมกลมกลืน เป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้เชื่อมโยงชุดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับสถานศึกษาเข้าสู่หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษาในแต่ละท้องถิ่น จัดได้ 3 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล น้ำพุร้อน ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม ความแห้งแล้ง
2. แหล่งเรียนรู้ที่จัดขึ้นหรือสร้างขึ้น ซึ่งมีในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้สะดวกและรวดเร็ว
3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ พระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญในอาชีพแขนงต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งสถานที่ประกอบการ ร้านค้า หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

ดังนั้น แหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนับเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะสามารถถ่ายทอดและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุคคลในรุ่นหลังให้ได้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

แนวทางสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาที่โดดเด่นมีมากมาย ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาที่ควรมีการสืบทอดและสืบสาน เริ่มจากจุดเล็กๆ ในตัวชุมชนขยายสู่ท้องถิ่น ไปจนถึงระดับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางภาษาและวรรณกรรม โดยที่มีอักษรไทยเป็นของตนเองวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน วรรณกรรมไทยถือว่าเป็นวรรณกรรมที่มีความไพเราะได้อรรถรสครบทุกด้าน วรรณกรรม หลายเรื่องได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา ด้านอาหาร อาหารไทยเป็นอาหารที่ปรุงง่าย พืชที่ใช้ประกอบอาหารส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพรที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นมีคุณค่าทางโภชนาการ และยังป้องกันโรคได้หลายโรค เพราะส่วนประกอบส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร เช่น ตะไคร้ ขิง ข่า กระชาย ใบมะกรูด ใบโหระพา ใบกะเพรา รวมไปถึงหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นควรรกรานำมาถ่ายทอดสู่คนรุ่นต่อไป ให้ได้เห็นถึงความเป็นมาและรวมถึงคุณค่าภูมิปัญญาเพื่อให้มีการพัฒนาควบคู่ทั้งความรู้และคุณค่า ควบคู่ไปกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง

1. การสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจัดกิจกรรมอบรมในท้องถิ่นเพื่อการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาของคนในชุมชนปลูกฝังเยาวชนให้สืบทอดจนนำไปสู่ความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนั้นๆ เช่น การก่อตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชน

2. การพัฒนาต่อยอดและเพิ่มมูลค่าของภูมิปัญญาในแต่ท้องถิ่นให้เหมาะสมต่อค่านิยมสังคมและเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น การตั้งศูนย์ผลิตภัณฑ์ OTOP ในชุมชนเพื่อสนับสนุนผลิตภัณฑ์ลักษณะเฉพาะที่ผลิตและจำหน่ายในท้องถิ่นแต่ละตำบล

3. พัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งการท่องเที่ยวโดยมีหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมและส่งเสริมคุณค่าด้านวัฒนธรรมจารีตประเพณีและหัตถกรรมต่างๆ ของแต่ละพื้นที่ เช่น การส่งเสริมสนับสนุนโดยการจัดนิทรรศการหรือมุมแสดงวัฒนธรรมงานฝีมือท้องถิ่นในโรงแรมหรือตามรีสอร์ทต่างๆตลอดจนวางขายของที่ระลึกงานศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นที่มีอยู่

4. การใช้เทคโนโลยีมาเป็นสื่อในการกระจายคุณค่าของภูมิปัญญาผ่านทางสื่อออนไลน์ เช่นการสร้างเพจบนเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อง่ายและสะดวกต่อการค้นหาและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ดังนั้นแนวทางสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจะต้องเริ่มจากคนในชุมชนก่อนเสมอเป็นจุดสำคัญในการสืบสานภูมิปัญญาการแลกเปลี่ยนความรู้ของคนในชุมชนช่วยกันพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาและสิ่งแวดล้อมให้เป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์เป็นจุดสนใจทางสังคมโดยการพึ่งพาเทคโนโลยีในการกระจายคุณค่าทางภูมิปัญญาให้เผยแพร่ในวงกว้างยิ่งขึ้นและสามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาให้อยู่คู่กับท้องถิ่นไม่สูญหาย

การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อปลูกจิตสำนึก สร้างการตื่นตัวและตระหนักในคุณค่าเมื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาได้ขยายวงกว้างขึ้น ทั้งทางการศึกษา และการปรับตัวของคนไทยในบริบทใหม่แปลงรูปภูมิปัญญาไทยมาสู่ความเป็นองค์ความรู้จัดเป็นระบบเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการเรียนรู้ อนุรักษ์ พัฒนา เพื่อไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา

บทสรุป (Conclusion)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมาช้านานสะสมมาจากประสบการณ์ของชีวิตสังคมและสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น การถ่ายทอดสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจึงต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้ว พัฒนา ประยุกต์ และประดิษฐ์ สร้างสิ่งใหม่ บนรากฐานสิ่งเก่าที่ค้นพบภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่อดีต เป็นแนวทางที่นำไปสู่การปรับตัวของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ชาวบ้านสร้างขึ้นล้วนเกิดจากการคิดค้นสิ่งต่างๆ เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีปัจจัยมาจากสภาพแวดล้อม ความเชื่อ และวิถีชีวิต ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในตัวเอง การสืบทอดภูมิปัญญาควรมีการสืบทอดทั้งองค์ความรู้และคุณค่าควบคู่กันไป ความรู้ ความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในพื้นที่นั้นๆ โดยใช้สติปัญญาสั่งสมความรู้อย่างแพร่หลาย ผสมผสานความกลมกลืนระหว่างศาสนา สภาพภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมการประกอบอาชีพ และกระบวนการเหล่านี้มาจนหลายชั่วคนซึ่งจะเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เกิดจากการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์เป็นระยะเวลายาวนานอาศัยภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้ในการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพการปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต จนเหมาะสมกับ

สภาพแวดล้อมของธรรมชาติและสังคมรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชน ภูมิปัญญาที่มีอยู่ล้วนมีคุณค่าและภาคภูมิใจความคิดที่เกิดจากการจินตนาการจากสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในสังคม ความรู้ อาจเกิดจากภูมิ ความรู้ที่ได้จากการทดสอบทดลองหลายครั้งจนได้ความรู้ที่แท้จริง ความเชื่อถือเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มีบาปบุญคุณโทษ และจิตวิญญาณเข้ามาเกี่ยวข้อง ค่านิยมที่คนในสังคมให้การยกย่องเชิดชูว่าเป็นสิ่งดีงามควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้มีการสืบทอดแก่ลูกหลานความเห็นที่เกิดจากพิจารณารอบคอบจากชุมชนจนเกิดการ ยอมรับด้วยความจริงใจ ความสามารถอันเกิดจากพรสวรรค์หรือจากการฝึกฝนจนสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ ความฉลาดไหวพริบการแก้ไข เช่นกัน ย่อมเกิดขึ้นจากจินตนาการ ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ และค่านิยม การสั่งสมประสบการณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จนสามารถสร้างองค์ความรู้และสังเคราะห์ใหม่ให้มี ความก้าวหน้าและนำมาใช้งานได้ดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงเป็นควรอนุรักษ์รักษาให้คงอยู่ และควรเป็นสิ่งที่ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างยิ่งจากทางองค์กรภาครัฐเอกชนหรือผู้นำต่างๆ ร่วมกันส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างจริงจัง ภูมิปัญญาท้องถิ่นมันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาที่ล้ำค่ามาก เป็นสมบัติของคนทั้งชาติ ซึ่งหาที่ไหนไม่ได้อีกแล้ว มันถึงเวลาแล้วที่ทั้งภาคของการศึกษา โรงเรียน หรืออุดมศึกษาต่างๆ ประชาชนทุกคนจะหันกลับมา อย่าใส่ใจกับการแข่งขันและการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีมากจนลืมนวัตกรรมของตนเอง สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว อนาคตข้างหน้า คนในอนาคตตอนุรักษ์ไว้และไม่มีวันจะใช้ได้จริงถ้าวันนี้เราไม่สอนปลูกฝังและสนับสนุนอย่างจริงจังกับภูมิปัญญาที่ดีให้เด็กยุคใหม่รู้จักได้สัมผัสได้ลงมือทำกับสิ่งเหล่านี้เพื่อรักษาให้ยังคงอยู่และเป็นสมบัติของชาติสืบไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรรณิการ์ สังขทิม. (2564). *แนวทางสืบทอด*. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://sites.google.com/site/30334noon/home/withi-srang-serimsukh-phaph/page2/page3>.
- ชุตินันท์ กลางพรหม. (2564). *ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น*. สืบค้น 30 กันยายน 2564, จาก <https://sites.google.com/a/sapit.ac.th/tammer6/mnusy-laea-sing-waedin>.
- ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ. (2564). *การแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2564, จาก https://www.bot.or.th/_layouts.
- วารุณี ประกอบทอง. (2564). *ความหมายของภูมิปัญญา*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2564, จาก <https://warunee29.wordpress.com/>.
- นิภาพร วงษ์คำดำ. (2564). *ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2564, จาก <https://sites.google.com/site/namrumtak/>.
- กัญญารัตน์ ระวีทอง. (2564). *เศรษฐกิจ*. สืบค้น 3 ตุลาคม 2564, จาก <https://gan8837.wordpress.com/%e0%b9%>.

- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2564). *คุณค่าที่ถูกกละเลย*. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2564 , จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=23&chap=1&page=t23-1-infodetail05.html>.
- เสรี พงศ์พิศ. (2564). *ภูมิปัญญาไทย*. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <https://sites.google.com/site/kruizeezii/article?tmpl=%2Fsystem%2Fapp%2Ftemplates%2Fprint%2F&showPrintDialog=1>.
- Naramit. (2564). *ความหมายของภูมิปัญญา*. สืบค้น 9 ตุลาคม 2564, จาก <https://sites.google.com/site/naramit303/khwam-hmay-khxng-phu-mi-payya-elea-wathnthrrm-thiy>.
- krobumja. (2564). *แหล่งเรียนรู้*. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://sites.google.com/site/krobumja/>.

ปัญหาการค้าโลกและผลกระทบจากการถดถอยของโลกาภิวัตน์

World Trade Issue and the Effect of Regression of Globalization

แพร์ไหม ยุงทอง¹ นฤพร ครุฑเกิด² พิษญา อำนวยกุ่ม³ ปณิตา มุ่งฝอยกลาง⁴
ธณัสสา โรจนตระกูล⁵

Pearmai Yungthong, Naruporn Krutkerd, Pishaya Amnerngom
Panita Mungfoiklang, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มุ่งนำเสนอปัญหาการค้าโลกและผลกระทบจากการถดถอยของโลกาภิวัตน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจถึงปัญหาการค้ารวมไปถึงผลกระทบในยุคโลกาภิวัตน์ จากสงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา ก่อให้เกิดความผันผวนของอัตราการแลกเปลี่ยนในทางเศรษฐกิจโลกเป็นอย่างมาก ด้านการลงทุนเริ่มชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง ขัดต่อกติกาสากลทางการค้า อาทิเช่น ห้ามการนำเข้าสินค้า ห้ามการเดินทางของบุคคล รวมทั้งกฎเกณฑ์ทางองค์การการค้าโลกที่ถูกนำมาบังคับใช้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน เนื่องจากปัญหาการจัดการเศรษฐกิจมหภาคที่มีความรุนแรง อีกทั้งในปัจจุบันยังต้องเผชิญกับวิกฤติ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่สามารถครองอำนาจเพียงฝ่ายเดียว จีนจึงก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจของโลกได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การแพร่ระบาดของไวรัสครั้งนี้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทุกภาคส่วนในทุกประเทศ นอกจากนี้ยังลดช่วงเวลา ระยะห่างระหว่างสองประเทศยักษ์ใหญ่ ทั้งในเชิงขีดความสามารถ ทรัพยากร มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจทำให้โลกเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords): ปัญหาการค้าโลก; ผลกระทบจากการถดถอย; โลกาภิวัตน์

Abstract

This article aims to focus on the world trade problems and regression effects of globalization. The objective of this article is to understand the trade problem as well as the globalization effect of the trade war between China and the

Received: 2021-10-09 Revised: 2021-11-05 Accepted: 2021-11-06

¹ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: panita9205@gmail.com

^{2 3 4 5} คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University.

United States, which has contributed to very high exchange rate volatility in the world economy. Investment has continued to slow down and is against international trade rules such as a ban on the import of goods, a personal travel ban, as well as WTO rules that have been enforced in emergency situations due to violent macroeconomic management. It is also currently facing the COVID-19 crisis, affecting geopolitical competition, which prevents the United States from being solely empowered. As a result, China has clearly stepped up to become the world's superpower. Therefore, this virus epidemic has caused damage to all sectors in every country. It also reduces the gap between the two giants in terms of competence, resources, and the potential economic slowdown that could lead the world into a real recession.

Keywords: World Trade Problem; Regression Effects; Globalization

บทนำ (Introduction)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) สร้างผลกระทบอย่างมากต่อภาวะเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยตกต่ำมากที่สุด เป็นประวัติการณ์โดยการค้าและการลงทุนทั่วโลกจะดำเนินไปในทิศทางที่ชะลอตัวของเศรษฐกิจหลายประเทศพร้อมกัน จนสร้างแรงกดดันให้กับเศรษฐกิจโลกในภาพรวม และยิ่งถูกซ้ำเติมด้วยสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อการค้าระหว่างประเทศชะลอตัวลง ทำให้ประเทศไทยที่พึ่งพาการส่งออกเป็นหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก็เผชิญหน้ากับภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงตามไปด้วย (ดร.วรรณพงษ์ ดุรงควโรจน์, 2564) ทั้งนี้ โลกาภิวัตน์ ยังอาจมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับโลกเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงบริเวณใดบริเวณหนึ่งบนพื้นโลกที่มีการปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ เชื่อมโยงกันจนเป็นอาณาบริเวณที่กว้างขวาง โดยโลกเศรษฐกิจจะไม่มีพรมแดนในลักษณะที่สอดคล้องกับการแบ่งเขตที่เกี่ยวข้องกับดินแดนหรืออาณาเขต ซึ่งเป็นเรื่องของรัฐ แต่เป็นเขตแดนทางเศรษฐกิจ โดยโลกาภิวัตน์ในความหมายนี้ จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศโดยมีเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศเป็นกลไกที่สำคัญที่ผลักดันให้กลายเป็นกระแสของการแผ่ขยายอิทธิพลทางการค้าของประเทศที่แข็งแกร่งกว่าเข้าครอบงำประเทศที่อ่อนแอกว่า (ธนิต โสรัตน์, 2550)

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สร้างผลกระทบอย่างมากต่อภาวะเศรษฐกิจโลก ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอถึง ปัญหาการค้าโลกและผลกระทบจากการถดถอยของโลกาภิวัตน์ เพื่อสร้างความเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง

ปัญหาการค้าโลก

การค้าโลกขยายตัวตามไปด้วยประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากรวมทั้งประเทศไทยที่อาศัยการค้าระหว่างประเทศช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจย่อมได้รับผลกระทบไม่น้อย จำต้องมี

ความคิดริเริ่มและการปรับตัวครั้งใหญ่ เพื่อก้าวผ่านความไม่แน่นอนนี้ไปนอกจากนี้ยังการที่กำกับดูแลการค้าของโลกก็ตกอยู่ในภาวะอัมพาตตามที่กล่าวแล้ว จนอาจทำให้เกิดความโกลาหลไร้ระเบียบในการค้าระหว่างประเทศได้ เปิดช่องให้ประเทศใหญ่และแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ กดดันให้ประเทศที่เล็กและอ่อนแอกว่า จำต้องทำข้อตกลงที่เสียเปรียบหรือได้ประโยชน์น้อยกว่าประเทศกำลังพัฒนาเกิดใหม่ทั้งหลาย จำต้องกระชับและพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคของตน เพื่อรักษาอำนาจต่อรอง และขยายการค้าภายในกลุ่มตนการกลายเป็นสงครามการค้าระดับโลก ยังแสดงออกที่ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้เข้ามาแสดงอย่างถ้วนหน้า ในกลุ่มตะวันตกที่เคยแน่นแฟ้น ได้แสดงความเป็นอิสระและถือผลประโยชน์แห่งชาติตนตามลำพังมากขึ้น มีสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษและฝรั่งเศส เป็นต้น ปัจจัยที่มีผลกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ คือ ความรวดเร็วในการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และนโยบายหรือมาตรการเยียวยาทางเศรษฐกิจที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้ นอกจากนี้ หากทุกประเทศร่วมมือกันจะทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัวเร็วกว่าการที่แต่ละประเทศดำเนินมาตรการเอง อย่างไรก็ตาม การคาดการณ์ดังกล่าวอาจยังไม่แน่นอน เนื่องจากมีความเสี่ยงที่ควบคุมไม่ได้ เช่น สถานะตึงเครียดของตลาดสินเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการให้บริการการเงินเพื่อการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น WTO วิเคราะห์ผลกระทบของวิกฤตไวรัสโควิด-19 ต่อภาคธุรกิจต่างๆ โดยในส่วนของภาคอุตสาหกรรม พบว่า มาตรการปิดเมืองเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสฯ ในหลายประเทศทั่วโลก เช่น จีน สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ทำให้มีการปิดโรงงานชั่วคราว ส่งผลให้ห่วงโซ่การผลิตหยุดชะงัก ซึ่งกระทบต่ออุตสาหกรรมที่มีห่วงโซ่มูลค่าซับซ้อนโดยตรง อาทิ อิเล็กทรอนิกส์ และยานยนต์ สำหรับภาคการค้าบริการ ส่งผลให้การให้บริการคมนาคมขนส่ง ท่องเที่ยว รวมถึงธุรกิจค้าปลีกและบริการต่างๆ ลดลง หรือต้องปิดตัวในบางธุรกิจ เนื่องจากประเทศต่างๆ มีมาตรการจำกัดการขนส่งและการเดินทางเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของไวรัส ทั้งนี้ ยังมีสาขาบริการที่ได้ประโยชน์จากวิกฤต เช่น การให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากสามารถให้บริการในที่พำนักอาศัยได้ และมีพฤติกรรมการใช้มากขึ้น (อนุชา อาภาภิรม, 2564)

ความหมายของโลกาภิวัตน์

คำว่า “โลกาภิวัตน์” เป็นคำที่เกิดขึ้นปลายศตวรรษที่ 20 ราวปีค.ศ. 1980 (พ.ศ.2523) ที่แสดงลักษณะสังคมโลกก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงมิติวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และภาวะแวดล้อมในระดับโลก(Global) โดยผ่านระบบการสื่อสารแบบใหม่ เราเรียกว่า (Hi-tech) ภายใต้คำภาษาอังกฤษว่า “Globalization” มีการนิยามไว้หลากหลาย โลกาภิวัตน์ (Globalization) ปรากฏตัวในพจนานุกรมครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1961 ใน Webster’s Third New International Dictionary of the English Language Unabridged แต่ได้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 (ไอลดา โชติช่วง, 2546)

ความเป็นมาของโลกาภิวัตน์สามารถย้อนกลับไปได้ตั้งแต่ยุคที่มีการเดินเรือล่องสำเภาไปมาระหว่างภูมิภาคต่างๆ ทำให้มนุษย์ตระหนักว่าบนโลกใบนี้ไม่ได้มีเฉพาะตัวเราและเผ่าพันธุ์ของเรา

เท่านั้น หนังสือเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์หลายๆเล่ม ได้พูดถึงการเดินทางเรือของ Christopher Columbus ว่าเป็นการเดินทางที่บุกเบิกให้เกิดกระแส โลกาภิวัตน์ขึ้นในยุคต่อมา อย่างไรก็ตามในประเทศจีน ประมาณปี ค.ศ.1405 ก่อนการเดินทางเรือของ Columbus 40 ปี ขุนนางจีนชื่อ Zheng He หรือ San Bao ได้รับมอบหมายจากพระมหาจักรพรรดิ Cheng Zu ให้เดินทางด้วยขบวนเรือที่มีความยาวถึง 440 ฟุต และกว้างถึง 180 ฟุต ลูกเรือ 200 คน และมีห้องพักให้ผู้โดยสารถึง 1,000 คน นับเป็นขบวนเดินเรือที่ยิ่งใหญ่และทันสมัยที่สุดในยุคนั้น Zheng He ได้เดินทางไปสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ได้แก่ ดินแดนในแถบอินโดนีเซียในยุคปัจจุบัน เยเมน อิหร่าน เมคคะ และโซมาเลีย เพราะฉะนั้นเราอาจกล่าวได้ว่าแท้จริงแล้วผู้ที่บุกเบิกการเดินทางข้ามภูมิภาคและทำให้เกิดสภาวะโลกไร้พรมแดน คือ Zheng He นั่นเอง (มานิตา หนูสวัสดิ์)

กระแสโลกาภิวัตน์ถูกมองทั้งเป็นโลกของโอกาสและโลกของความเลวร้าย กระแสโลกาภิวัตน์นั้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแล้วจะไม่มีใครหวนกลับและเป็นกระบวนการที่เร่งทำให้เศรษฐกิจโลก และเศรษฐกิจภายในประเทศหล่อหลอมเข้าเป็นหนึ่งเดียวไปสู่การเป็น หนึ่งโลก หนึ่งระบบการค้า หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศในกลุ่มสังคมนิยมปฏิเสธระบบทุนนิยมในทางหลักการ ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ปฏิเสธมันในทางปฏิบัติ ในช่วงทศวรรษที่ 1950 และ 1960 ความแนบแน่นทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่นเริ่มมีมากขึ้น แต่รัฐบาลของแต่ละประเทศดังกล่าวก็ยังคงมีมาตรการควบคุมการเคลื่อนไหลของสินค้าและบริการ ทุนและการเคลื่อนย้ายของคน จวบจนช่วงต้นทศวรรษ 1990 ที่ประเทศกำลังพัฒนาเริ่มมีนโยบายเปิดกว้างกับโลกภายนอก พร้อมๆ กับการที่ประเทศในกลุ่มสังคมนิยมเริ่มละทิ้งระบบการวางแผนจากส่วนกลางหันมาใช้ระบบทุนนิยมตลาดมากขึ้น อีกทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วได้เริ่มผ่อนคลายมาตรการควบคุมต่างๆ ลง กระทั่งปัจจุบันได้เข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนยุคของโลกาภิวัตน์ครั้งยิ่งใหญ่ อันเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน การเคลื่อนไหวของทุนอย่างเสรี ตลอดจนถึงเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ต ก่อให้เกิด ปังเจกภิวัตน์ (Globalization of People) ผู้คนในภูมิภาคต่าง ๆ มีโอกาสที่จะแข่งขันพร้อมๆ กับร่วมมือกันทั้งใน Physical และ Virtual Spaces ซึ่งตรงนี้ทำให้เกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างมากมาย ซึ่งรูปแบบของระบบเศรษฐกิจ (ธนิศ โสรัตน์, 2550)

ระบบเศรษฐกิจโลกหมายถึง

ระบบเศรษฐกิจ (economic system) หมายถึง กลุ่มบุคคลของสังคมที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มของสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ เช่น สถาบันการผลิต สถาบันการเงินธนาคาร สถาบันการค้า สถาบันการขนส่ง สถาบันการประกันภัย ฯลฯ ซึ่งยึดถือแนวปฏิบัติแนวทางเดียวกันในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันคืออำนวยความสะดวกในการที่จะแก้ไขปัญหาพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถบำบัดความต้องการให้แก่บุคคลต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคมนั้นให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระบบใหญ่ๆ ดังนี้

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม (Laissez-Faire or Capitalism)

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่ให้เสรีภาพแก่ภาคเอกชนในการเลือกดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน สามารถเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เศรษฐทรัพย์ต่าง ๆ ที่ตนหามาได้ มีเสรีภาพในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งการเลือกอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ แต่ทว่าเสรีภาพดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย กล่าวคือ การดำเนินการใด ๆ จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของบุคคลอื่น ใช้ระบบของการแข่งขันโดยมีราคาและระบบตลาดเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากร โดยรัฐบาลจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จะมีหน้าที่เพียงการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและการป้องกันประเทศ

ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ (Communism)

ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์รัฐบาลเป็นเจ้าของทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยการผลิตทุกชนิด เอกชนไม่มีกรรมสิทธิ์ ตลอดจนเสรีภาพที่จะเลือกใช้ปัจจัยการผลิตได้ รัฐบาลเป็นผู้ประกอบการและทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ หน่วยธุรกิจและครัวเรือน จะผลิตและบริโภคตามคำสั่งของรัฐ กลไกราคาไม่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจกระทำโดยรัฐบาล กล่าวคือ รัฐบาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจว่า ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ควรจะนำมาผลิตสินค้าและบริการอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร การตัดสินใจ มักจะทำอยู่ในรูปของการวางแผนแบบบังคับจากส่วนกลาง (central planning) โดยคำนึงถึงสวัสดิการ ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยสรุประบบเศรษฐกิจแบบนี้จะมีลักษณะเด่นอยู่ที่การรวมอำนาจทุกอย่าง ไว้ที่ส่วนกลาง รัฐบาลจะเป็นผู้วางแผนแต่เพียงผู้เดียว เอกชนมีหน้าที่เพียงแต่ทำตามคำสั่งของทางการ เท่านั้น

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (Socialism)

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะใกล้เคียงกับระบบเศรษฐกิจ แบบคอมมิวนิสต์ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมรัฐจะเป็นผู้ครอบครองทรัพยากรการผลิตพื้นฐาน ไว้เกือบทั้งหมด และเป็นผู้วางแผนเศรษฐกิจ กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาพื้นฐาน กิจกรรมหลักที่มี ความสำคัญต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ เช่น ธุรกิจธนาคาร อุตสาหกรรมเหมืองแร่ ป่าไม้ น้ำมัน กิจกรรมสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่าง ๆ ฯลฯ รัฐจะเป็นผู้เข้ามาดำเนินการเอง รัฐให้เสรีภาพแก่ประชาชนบ้างพอสมควร เอกชนมีเสรีภาพและกรรมสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สิน เช่น สามารถทำธุรกิจค้าขายขนาดย่อมระหว่างท้องถิ่นใกล้เคียง สามารถถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกิน เพื่อการยังชีพ โดยสรุป ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่อาศัยกลไกรัฐเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจ แต่ทว่ากลไกราคาพอจะมีบทบาทอยู่บ้างในระบบเศรษฐกิจนี้

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy)

ระบบเศรษฐกิจแบบผสมเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม กับระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม กล่าวคือ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบผสมทั้งรัฐบาลและเอกชนต่างมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิตมีทั้งส่วนที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน ในส่วนที่เป็นแบบทุนนิยม คือ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินบางอย่าง มีเสรีภาพในการเลือกผลิตหรือบริโภค ใช้ระบบของการแข่งขัน กลไกราคาเข้ามาทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากร ส่วนที่เป็นแบบสังคมนิยม คือ รัฐบาลเข้ามาควบคุมหรือเข้ามาดำเนินกิจการที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น กิจการสาธารณูปโภค อุตสาหกรรมหลัก และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องมีการลงทุนมากเพราะหาเอกชนลงทุนได้ยาก เนื่องจากเป็นกิจการที่ต้อง เสี่ยงกับการขาดทุนหรือไม่คุ้มกับการลงทุน แต่กิจการเหล่านี้จำเป็นต้องมีเพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานต่อการดำรงชีพ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การขนส่ง และคมนาคม เหตุที่รัฐบาลเข้ามามีอำนาจในการดำเนินกิจการดังกล่าวก็เพื่อขจัดปัญหาในเรื่องการผูกขาดหรือเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นถ้าปล่อยให้เอกชนทำการแข่งขัน โดยสรุปแล้วระบบเศรษฐกิจแบบผสมจึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการใช้ทั้งระบบกลไกราคา หรือระบบตลาดควบคู่ไปกับระบบกลไกรัฐในการจัดสรรทรัพยากร (banpasa, 2554)

กล่าวโดยสรุป ระบบเศรษฐกิจมีความสำคัญในการจัดหาสินค้าและบริการเพื่อสนองตอบความต้องการของสมาชิกในสังคมนับจากความต้องการขั้นมูลฐานในการดำรงชีวิตตลอดจนความต้องการในสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ความสำคัญในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกในสังคม โดยการจัดแบ่งงานให้สมาชิกในสังคมมีทำงานในอาชีพที่ตนเองถนัดเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีมีประสิทธิภาพเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ความสำคัญในการส่งเสริมการผลิตเพิ่มผลผลิตโดยมีการพัฒนาการผลิตคิดสร้างสรรค์ประดิษฐ์ผลิตสินค้าและบริการใหม่ๆด้วยวิทยาการที่ก้าวหน้าต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ได้มาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีและมีประสิทธิภาพ จนกระทั่งแต่ละประเทศได้พบกับปัญหาการค้าระหว่างประเทศเกิดการชะลอตัวลงเพราะเจอกับสถานการณ์การโควิด-19 ที่กำลังระบาดหนักในตอนนี้ทั้งในและต่างประเทศ ทำให้หลายประเทศมีการเลิกผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบกับหลาย ๆ ประเทศไม่มากก็น้อยหนึ่งในนั้นรวมถึงประเทศไทยที่เผชิญหน้ากับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในเรื่องของการส่งออก การค้าระหว่างประเทศ การท่องเที่ยว ฯลฯ และรวมถึงผลกระทบที่ได้รับจากในประเทศไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการค้าขาย การส่งออก เกษตรกรและชาวประมง ชาวสวนชาวไร่ และกลุ่มคนที่ทำงานออฟฟิศ และยังรวมถึงกลุ่มนักเรียนนักศึกษาอีกด้วย และพบว่าสถานการณ์ตอนนี้ได้เริ่มฟื้นฟຸขึ้นในหลายๆประเทศและได้เริ่มเปิดประเทศเพื่อการค้าขายส่งออก และต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ แต่อันใดการถดถอยของโลกาภิวัตน์ ที่เป็นปัญหาในตอนนี้คือด้านการลงทุน หลายๆประเทศเลือกที่จะเน้นการสะสมทุนและการค้าเสรีเพื่อการเปิดการค้าระหว่างประเทศให้เป็นการค้าที่ไร้พรมแดนแต่อยู่ภายใต้การค้าเสรี การรับรู้ข้อมูล-ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการเมืองและ

เศรษฐกิจ และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแก้ไขปัญหาของระบบหน่วยงานทางการแพทย์แต่ละประเทศ

การถดถอยของโลกาภิวัตน์

ภาวะถดถอย (the retreat) ต่อยุคโลกาภิวัตน์หรือจะเข้าสู่ยุคย้อนกลับ (the reversal) เพราะการเกิดสถานการณ์โควิด หลังจากนั้นมีความเป็นไปได้ คือ 1.กลับเข้ามาสู่ภาวะปกติ 2.เป็นภาวะเศรษฐกิจใหม่ 3.เป็นการกลับไปยุคก่อนโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าในสถานะไหนก็คงต้องใช้ระยะที่นานกว่าปกติ และจะกลับไปทิศทางใดอาจจะไม่สามารถจะสรุปได้ ปัจจัยเบื้องต้นคือที่สามารถใช้ประเมินได้คือ 1.ความต้องการของน้ำมัน 2.การขอชดเชยจากการว่างงาน 3.การขอความช่วยเหลือผ่านชำระหนี้ และ 4.อัตราการว่างงาน (ศิริวิไลยา คชาธาร, 2563)

ผลกระทบจากการถดถอยของโลกาภิวัตน์

ผลกระทบด้านสังคม

การครอบงำโลกทางวัฒนธรรม เนื่องจากระบบสื่อสารไร้พรมแดนทำให้เกิดการครอบงำโลกทางวัฒนธรรม อิทธิพลของวัฒนธรรม และอำนาจของเศรษฐกิจจากประเทศที่พัฒนาแล้วได้ไหลบ่าเข้าสู่ประเทศอื่นอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดกระแสวัฒนธรรมโลก (Neo-Westernization) ครอบงำทางด้านความคิด การมองโลก การแต่งกาย การบริโภคสิ่งเหล่านี้เข้าครอบคลุมเหนือวัฒนธรรมของประชาคมทั่วโลก ทำให้เกิดระบบผูกขาดวัฒนธรรมไร้พรมแดน

การเกิดหมู่บ้านโลก (Global Village) จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม ทำให้สังคมโลกไร้พรมแดน โลกทั้งโลกเป็นเสมือนหมู่บ้านเดียวกัน สมาชิกของหมู่บ้านคนใดทำอะไร ก็สามารถรับรู้ได้ทั่วกันทั่วโลก เมื่อมาอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน สิ่งใดที่กระทบประเทศหนึ่งก็ย่อมกระทบไปถึงประเทศอื่นๆ ไปด้วย อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนใดส่วนหนึ่งของโลก สามารถรับรู้ได้อย่างฉับพลัน

การแสวงหากำไรแบบใหม่ การสื่อสารที่รวดเร็วทำให้เกิดสภาวะการณ์ไร้พรมแดนของเงินตรา ซึ่งสามารถไหลไปกระจุกตัวทุกหนทุกแห่งในโลกได้ ทุกครั้งที่เกิดการไหลเข้าของทุนมหาศาลจากทั่วโลกไปกระจุกตัวอยู่ที่ประเทศใดประเทศหนึ่ง ก็จะก่อให้เกิดการฟองตัวของทุนอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแสวงหากำไรแบบใหม่ขึ้น

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

การปฏิรูประบบเศรษฐกิจแบบเสรี จากการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์และการเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ระบบทุนนิยมโลกแผ่ขยายออกไปครอบคลุมเกือบทุกส่วนของโลก เกิดการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ การเพิ่มขึ้นของทุนระหว่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจของภูมิภาคต่างๆ เชื่อมโยงและพึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ เนื่องมาจากการแข่งขันทางการค้าที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้หลายประเทศไม่มั่นใจว่าจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันในระบบการค้าเสรีบางประเทศเริ่มใช้มาตรการปกป้องทางการค้า หลายประเทศ

พยายามหาแนวร่วมทางเศรษฐกิจ ขยายขอบเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคขึ้น เกิดระบบเสรีด้านการเงินและการค้า เป็นระบบเศรษฐกิจที่สินค้าและเงินตราต่างไหลเวียนไปทั่วโลกได้อย่างเสรี โดยความเป็นสากลของทุนและเงินตรา ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ทำให้ทุนกลายเป็นปัจจัยการผลิตที่สามารถเคลื่อนย้ายถ่ายเทไปมาได้อย่างเสรี การเคลื่อนย้ายของทุนในระดับโลกจากจุดที่ให้ผลตอบแทนต่ำ ไปยังจุดที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า ก่อให้เกิดการเก็งกำไรขึ้นทั่วไปในระบบตลาดที่ยังไม่มีเสถียรภาพ ผู้ที่ควบคุมทุนได้จะอยู่ในฐานะได้เปรียบโดยสิ้นเชิง ระบบการผลิตแบบอัตโนมัติ เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิตสินค้า โดยการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาควบคุมการผลิต โดยมีลักษณะการใช้งานเฉพาะ ซึ่งใช้ระยะเวลาการผลิตสั้นกว่า สิ้นเปลืองน้อยกว่า

ผลกระทบด้านการเมือง

ความเป็นท้องถิ่นนิยม (Localism) กระแสโลกาภิวัตน์ สร้างความรู้สึกชาตินิยมระดับท้องถิ่น เติบโตแทนที่อุดมการณ์ชาตินิยม รัฐบาลแตกย่อยสลายตามชาติพันธุ์และลักษณะเฉพาะเชื้อชาติที่มีรากฐานที่เล็กกว่าชาติ กลายเป็นกลุ่มลัทธิชาตินิยมใหม่ (Neo-Nationalism) ซึ่งได้ก่อตัวเป็นรัฐชาติที่มีรากฐานแห่งความเป็นชาติหรือเผ่าพันธุ์ที่แน่นแฟ้นกลมกลืนกันยิ่งขึ้น ปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติเหล่านี้มักเชื่อมโยงกับความสำคัญของท้องถิ่น เนื่องจากสังคมยุคโลกาภิวัตน์เป็นโลกยุคข่าวสาร ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นรับรู้ข้อมูลอย่างรวดเร็วได้จากสื่อมวลชน เป็นการปลูกจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่น ให้รู้จักรักษาและหวงแหนทรัพยากรภายในท้องถิ่นของตนเพิ่มมากขึ้น การรับรู้ข้อมูลทำให้ทราบผลดีผลเสียที่รัฐบาลกลางดำเนินการ ยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นยุคแห่งการตรวจสอบ รัฐบาลกลางที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติซึ่งดักตวงผลประโยชน์จากท้องถิ่น จึงมักถูกต่อต้านอย่างรุนแรง ถ้าหากเป็นเชื้อชาติเดียวกัน รัฐบาลที่ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่นก็ย่อมถูกต่อต้านอย่างรุนแรงเช่นเดียวกัน บทบาทของสถาบันและกลุ่มทางการเมือง สถาบันทางการเมืองที่มีอยู่เดิมได้แก่ พรรคการเมือง รัฐบาล นิติบัญญัติ ตุลาการ แต่ในยุคโลกาภิวัตน์ได้เกิดสถาบันการเมืองใหม่เพิ่มขึ้นเป็นกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ กลุ่มเฉพาะกรณีเกิดขึ้นมาก

กล่าวโดยสรุป ในสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงกระแสทุนนิยมและกระบวนการณ์ข้ามชาติที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันที่กลุ่มเศรษฐกิจทั้งหลายกำลังแข่งขันกันเพื่อปกป้องผลประโยชน์ แม้เศรษฐกิจตอนนี้หลายๆประเทศอาจกำลังเจอกับปัญหาไม่ว่าจะเป็นเรื่องราคา กำลังซื้อของผู้บริโภคอย่างประเทศไทยที่กำลังได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นเรื่องการท่องเที่ยวราคาสินค้าที่มีราคาเพิ่มขึ้น จนทำให้ผู้บริโภคขาดกำลังในการซื้อ ด้านสังคมกับสถานการณ์ที่ผ่านมาได้เกิดความขัดแย้งกันทั้งภายในและนอกประเทศไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางการเมือง เรื่องการศึกษา เรื่องเพศ และความเข้าใจกันเอง แต่อย่างไรสถานการณ์ก็ค่อยๆปรับตัวดีขึ้นในทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าเศรษฐกิจและการเมืองก็ค่อยๆถูกปรับเปลี่ยนและดีขึ้น

ผลกระทบจากการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน

สงครามยกแรกเกิดขึ้นเมื่อสำนักงานศุลกากรและพิทักษ์ชายแดนของสหรัฐฯ เริ่มเก็บภาษี 25% จากสินค้าจีน 818 รายการคิดเป็นมูลค่าราว 34,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทเครื่องจักร ชิ้นส่วน และอุปกรณ์ในอุตสาหกรรมพลังงาน จีนได้ตอบโต้ด้วยการเก็บภาษีสินค้าจากสหรัฐฯ จำนวน 545 รายการ โดยสินค้าที่เข้าข่ายการเก็บภาษีเป็นสินค้าเกษตร ผลิตภัณฑ์จากทะเล และรถยนต์ คิดเป็นมูลค่า 34,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เท่ากัน หลังจากนั้นสหรัฐฯ ก็มีการใช้มาตรการต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเก็บภาษี ควบคุมไปกับการกดดันทางอ้อม เช่น การเพิ่มรายชื่อบริษัทของจีน 44 แห่งที่มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงของชาติ การใช้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการค้าที่เป็นธรรม รวมถึงการจัดให้บริษัทหัวเหว่ยอยู่ในรายชื่อบริษัทที่ห้ามใช้เทคโนโลยีจากบริษัทสหรัฐฯ โดยไม่ได้รับการอนุมัติจากรัฐบาล เป็นต้น แม้ว่าจะมีการพักยกเพื่อเจรจากันบ้าง มีการผ่อนปรนในบางเรื่อง เช่น ในการประชุม G20 ครั้งล่าสุดที่ประเทศญี่ปุ่น แม้สหรัฐฯ ยอมให้บริษัทหัวเหว่ยสามารถซื้ออุปกรณ์ของสหรัฐฯ ได้อีกครั้ง แต่ก็ยังไม่ได้ถูกถอดออกจากบัญชีรายชื่อ

กล่าวโดยสรุป ท่ามกลางความไม่ชัดเจนเหล่านี้ สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ สงครามการค้าไม่ได้ส่งผลดีกับฝ่ายไหนเลย สหรัฐฯ ก็เสียหาย จีนก็ได้รับผลกระทบ แถมประเทศอื่นยังพลอยโดนผลทางอ้อมจากการที่มหาอำนาจทางเศรษฐกิจตอบโต้กันไปมาแบบนี้ด้วย ประเทศไทยเองก็เป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบนี้ไม่ว่าจะในด้านของเศรษฐกิจและการส่งออกสินค้าอีกมากมาย

บทสรุป (Conclusion)

ไม่ว่าจะเป็นในยุคสมัยไหนความต้องการการเป็นเมืองแห่งมหาอำนาจไม่ว่าจะเรื่องการค้าขายส่งออก หรือทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของประชาชนก็ล้วนแต่เป็นความต้องการของทุกๆ ประเทศที่อยากจะมีอำนาจ จนกระทั่งแต่ละประเทศได้พบกับปัญหาการค้าระหว่างประเทศเกิดการชะลอตัวลงเพราะเจอกับสถานการณ์การโควิด-19 ที่กำลังระบาดหนักในตอนนี้อยู่ในและต่างประเทศ ทำให้หลายประเทศมีการเลิกผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบกับหลายๆ ประเทศไม่มากนักน้อยหนึ่งในนั้นรวมถึงประเทศไทยที่เผชิญหน้ากับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในเรื่องของการส่งออก การค้าระหว่างประเทศ การท่องเที่ยว ฯลฯ และรวมถึงผลกระทบที่ได้รับจากในประเทศไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการค้าขาย การส่งออก เกษตรกรและชาวประมง ชาวสวน ชาวไร่ และกลุ่มคนที่ทำงานออฟฟิศ และยังรวมถึงกลุ่มนักเรียนนักศึกษาอีกด้วย และพบว่าสถานการณ์ตอนนี้ได้เริ่มฟื้นฟูกำลังขึ้นในหลายๆ ประเทศและได้เริ่มเปิดประเทศเพื่อการค้าขายส่งออก และต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ แต่อันใดการถดถอยของโลกาภิวัตน์ ที่เป็นปัญหาในตอนนี้เป็นคือการลงทุน หลายๆ ประเทศเลือกที่จะเน้นการสะสมทุนและการค้าเสรีเพื่อการเปิดการค้าระหว่างประเทศให้เป็นการค้าที่ไร้พรมแดนแต่อยู่ภายใต้การค้าเสรี การรับรู้ข้อมูล-ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการเมืองและเศรษฐกิจ และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแก้ไขปัญหาของระบบหน่วยงานทางการแพทย์แต่ละประเทศ

บทความนี้จึงนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับ“ปัญหาการค้าโลกและผลกระทบจากการถดถอยของโลกาภิวัตน์” ซึ่งถือว่าองค์ความรู้เหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับมุมมองทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน การศึกษาและการนำไปประยุกต์ใช้ ด้านการทำธุรกิจ ประกอบอาชีพ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยประเด็นสำคัญที่เสนอ ได้แก่ ปัญหาการค้าโลก ความหมายของโลกาภิวัตน์ ระบบเศรษฐกิจโลกหมายถึง การถดถอยของโลกาภิวัตน์ ผลกระทบจากการถดถอยของโลกาภิวัตน์ และผลกระทบจากการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน

เอกสารอ้างอิง (References)

- เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว. (2562). สงครามการค้าสหรัฐฯ-จีน กับผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย. สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/>
- ธนิต โสรัตน์. (2550). โลกาภิวัตน์ กับการจัดการ SUPPLY CHAIN. สืบค้น 20 กันยายน 2564, <http://www.tanitsorat.com/view.php?id=27>
- บ้านจอมยุทธ. (2564). ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อสังคมโลก. สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2564, จาก https://www.baanjommyut.com/library_2/extension3/worldview_of_the_modern_age
- วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2564). กระแสทวนกลับของโลกาภิวัตน์และอนาคตของห่วงโซ่มูลค่าโลก. สืบค้น 20 กันยายน 2564, จาก <https://thestandard.co/deglobalization>
- ศิริวัลยา คุษาธาร. (2563). เศรษฐกิจถดถอย' ระดับใหม่ หรือเพียงแค่ภาวะ 'ชั่วคราว. สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/883914>
- อนุช อาภาภิรม. (2564). การทำให้องค์การการค้าโลกเป็นอัมพาตโดยสหรัฐ | วิถุทิศตวรรษที่21. สืบค้น 20 กันยายน 2564, จาก www.matichonweekly.com/column/article_268607
- Banpasa. (2554). ระบบเศรษฐกิจในยุคกระแสโลกาภิวัตน์. สืบค้น 20 เดือนกันยายน 2564, จาก <http://banpasa.blogspot.com/>
- Benjamin Ivry และคณะ, (2563). Organizing an Abstract Editing Service to Encourage Research by University Students, Teachers, and Staff. วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา. 2(3), 14.

การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อก้าวสู่ตลาดแรงงาน

Personality Development for Approaching Labor Market

จิราภา ใจรัก¹ พรไพลิน มิ่งสกุล² พิมพ์อัปสร เผือกเปี้ย³ อาทิตยา สุบิน⁴ ธนัสสา โจนตระกูล⁵
Jirapa Jairak, Phonphailin Mingsakun, Pimabsorn Phuekpia, Artitaya Subin
Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

ในสังคมปัจจุบันผู้คนย่อมมีการพบปะพูดคุยในชีวิตประจำวัน เพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ และสร้างความประทับใจเมื่อพบกับฝ่ายตรงข้าม การวางตัวให้เหมาะสมจะทำให้ผู้คนรอบข้างรู้สึกดี และอยากสร้างความเชื่อมั่นน่าเชื่อถือ ซึ่งลักษณะของบุคคลโดยรวมของแต่ละบุคคลมีลักษณะนิสัยที่ แตกต่างกันไปทั้งรูปร่าง หน้าตา ด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญาและพฤติกรรม ตลอดจนการแสดง กริยาอาการต่าง ๆ โดยจะต้องมีการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งภายในและภายนอก การใช้ถ้อยคำและ น้ำเสียงที่แสดงถึงความจริงใจทำให้ผู้ฟังรับรู้ถึงสิ่งที่พูดนั้นออกมาจากใจจริง การดูแลความสะอาด ของร่างกาย การแสดงออกถึงการเป็นคนอารมณ์ดี เป็นคนมองโลกในแง่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การวางตัวอย่างเหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือกับผู้ที่พบเห็น ทั้งนี้ความสำเร็จหรือล้มเหลว ขององค์กรขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากรในองค์กร นอกจากจะต้องมีทักษะประสบการณ์และ ความรู้ความสามารถในการทำงานตามที่ที่ได้รับมอบหมายแล้ว ควรต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และสอดคล้องกับงาน ซึ่งจะทำให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ต่อองค์กรและผู้ที่มาติดต่องานด้วย ทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ (Words): การพัฒนาบุคลิกภาพ; บุคลิกภาพ; ตลาดแรงงาน

Abstract

In today's society, individuals must meet and converse with one another on a daily basis in order to form relationships and impress one another. As a result, being appropriate will make the people around you feel good and secure. In summary, each person possesses unique habits and characteristics, including appearance,

Received: 2021-10-07 **Revised:** 2021-11-01 **Accepted:** 2021-11-03

¹ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: maypp01@gmail.com

^{2 3 4 5} คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University.

emotion, society, intellect, behaviors, and actions, requiring the development of both external and internal personalities. Sincere words and tone will convey this sincerity to listeners. To gain acceptance and respect from other people, a clean body, positive emotion, optimism, positive human relations, and an appropriate demeanor are required. The success or failure of an organization is determined by the quality of its personnel. Apart from possessing the necessary skills, experience, and abilities to complete assignments, personnel should exhibit a personality that is compatible with their work. As a result, such an organization will be more dependable, and it will also foster a positive image for those wishing to contact it. As a result, all operations will be efficient, successful, and seamless.

Keywords: Personality Development; Personality; Labor Market

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาบุคลิกภาพ คือ การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะบางอย่างที่ตัวบุคคลแต่ละบุคคลและนำมาปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมให้เหมาะสมกับงาน เป็นการหาข้อบกพร่องของตนเองและเพื่อหาจุดเด่นโดยพยายามจัดข้อบกพร่องปรับปรุงและพัฒนา โดยวิเคราะห์ตนเองจากการสำรวจตรวจสอบว่าตนเองมีข้อดีหรือข้อบกพร่องในส่วนใดบ้างหรือสำรวจโดยให้ผู้ที่สนิทรู้ถึงตัวตนของเราเป็นผู้วิเคราะห์วิจารณ์เปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา และพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เช่น พูดให้เสียงดังขึ้น แต่งกายให้เรียบร้อยเหมาะสมกับงานและสถานที่ มีความอดทนต่องานและสิ่งแวดล้อมรอบข้างมากขึ้น (อดิศักดิ์ ปานดวน, 2563) ทั้งนี้การพัฒนาบุคลิกภาพมีทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพภายนอกและภายใน การพัฒนาบุคลิกภาพภายนอกเช่น การดูแลความสะอาดของร่างกาย การยิ้มแสดงออกถึงการเป็นคนอารมณ์ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ สวมเสื้อผ้าแต่งกายให้เหมาะสมกับรูปร่าง มีความเชื่อมั่นในตนเอง การเดิน การนั่งอย่างสง่าผ่าเผย เป็นต้น การพัฒนาบุคลิกภาพภายใน อาทิเช่น สติปัญญา ความรู้ จริยธรรม ศีลธรรม เป็นต้น ทั้งนี้การพัฒนาบุคลิกภาพทำให้มีบุคลิกภาพที่ดีสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กร และสร้างความประทับใจให้กับผู้พบเห็นทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ทำให้องค์กรมีระเบียบวินัยและมีความรับผิดชอบต่องาน การที่องค์กรสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนในองค์กร ทำให้คนในองค์กรสื่อสารและยังสร้างบรรยากาศที่ดีต่อคนในองค์กร ทำให้พนักงานในองค์กรประสานงานและทำงานได้อย่างมีความสุข คนในองค์กรเกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

การพัฒนาบุคลิกภาพทั้งภายในและภายนอก การพัฒนาบุคลิกภาพภายนอกเป็นการปรับเปลี่ยนที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดหรือสัมผัสได้ถึงการเปลี่ยนแปลง บุคลิกภาพสามารถปรับปรุงแก้ไขได้เพียงแต่ต้องใช้เวลา(เอมอร ภูมิภักดิ์, 2559) บุคคลทั่วไปสามารถสังเกตเห็นได้ง่ายสิ่งสำคัญคือการสร้างมิตรภาพและการสื่อสาร การใช้ถ้อยคำ และน้ำเสียงที่แสดงถึงความจริงใจทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการที่พูดนั้นนอกจากใจจริง และการดูแลความสะอาดของร่างกาย การยิ้มแสดงออกถึงการ

เป็นคนอารมณ์ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ การแต่งกายให้เหมาะสมกับรูปร่าง มีความเชื่อมั่นในตนเอง การเดิน การนั่งอย่างสง่าผ่าเผย และการพัฒนาบุคลิกภาพภายในเช่น สติปัญญา ความรู้ จริยธรรม ศีลธรรม เป็นต้น การมีบุคลิกภาพที่ดีคือการมองโลกในแง่ดี มีสุขภาพจิตที่ดี ทำให้จิตใจแจ่มใสอยู่เสมอ และเกิดความสุขสบายใจในการทำงาน การเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เรามีความกล้าในการตัดสินใจ ทำบางสิ่งบางอย่างได้ด้วยตนเอง และการควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์

ปัจจุบันตลาดแรงงานมีความเปราะบางตามทิศทางเศรษฐกิจที่ค่อยๆฟื้นตัวและยังมีปัจจัยที่ไม่แน่นอนสูง เนื่องจากปัจจุบันยังอยู่ในสถานการณ์โควิด-19 ที่ยังคงมีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมาก แรงงานใหม่ที่เตรียมเข้าสู่ตลาดแรงงานยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสูง ทำให้แรงงานใหม่ที่เตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงานต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงนักศึกษาที่จบใหม่ซึ่งจบมาแล้วยังไม่มีงานรองรับ หรือว่างงานอีกเป็นจำนวนมาก สะสมจากปี 2563 ราว 1,000,000 คน

ซึ่งองค์กรในปัจจุบันได้ให้ความสนใจกับบุคลากรในองค์กรหัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งของความสำเร็จหรือ ล้มเหลวขององค์กร บุคลากรในองค์กรที่จะถือได้ว่ามีคุณภาพ นอกจากจะต้องมีทักษะประสบการณ์และความรู้ความสามารถ ในการทำงาน ตามภาระหน้าที่แล้ว ควรต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม สอดคล้องกับงาน จึงกล่าวได้ว่าบุคลิกภาพนับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกและอารมณ์ของผู้ที่พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง จึงส่งผลต่อการยอมรับนับถือ การให้ความร่วมมือ การสนับสนุน และความไว้วางใจจากผู้อื่น นอกจากนี้การสร้างบุคลิกภาพที่น่าประทับใจ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนใหม่ ๆ แล้ว การรักษาความสัมพันธ์ที่มีอยู่แล้วก็เป็นสิ่งจำเป็นด้วยเช่นกัน และการที่คนคนหนึ่งมีบุคลิกภาพภายนอกที่ดี และประทับใจต่อคนรอบข้างนั้น ถือว่าคนคนนั้นมีต้นทุนที่ดีและจะพบกับความสำเร็จได้โดยง่าย และบุคลิกภาพภายนอกที่ดีก็เป็นต้นทุนที่ไม่ต้องซื้อหา ไม่ต้องใช้เงิน เป็นต้นทุนที่มีมาตั้งแต่เกิด แต่ก็สามารถฝึกฝนกันได้ตลอดเวลา การที่จะสร้างบุคลิกภาพให้น่าประทับใจนั้นไม่ใช่เรื่องยาก เพียงแต่ ก่อนอื่นต้องปรับทัศนคติให้ได้เสียก่อน ว่าต้องการจะมีบุคลิกภาพที่ดี หลังจากนั้นก็ต้องรู้จักระมัดระวังตัว มีสติรู้ตัว กำลังทำอะไรอยู่ และวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่การแต่งกาย การพูดจา การเดิน การนั่ง ไปจนถึงการตรงต่อเวลา เพื่อให้บุคลิกภาพภายนอกดีขึ้น เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง และเป็นที่ประทับใจแก่บุคคลอื่นที่ต้องปฏิสัมพันธ์ด้วย

การพัฒนาบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพเป็นลักษณะโดยรวมของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันทั้งรูปร่าง หน้าที่ตา ด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา พฤติกรรม หรือการกระทำใดๆ ตลอดจนการแสดงกริยาอาการต่างๆ ถือเป็นลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคล ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้ที่พบเห็น สำหรับการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอกเป็นผู้ที่ได้รับความสำเร็จในการดำรงตนอยู่ในสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ (สายทอง สุจริยาพงศ์พร,

2554) การมีบุคลิกภาพที่ดีและสง่างามทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองและสามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ที่พบเห็นเป็นครั้งแรกและคนที่เจออยู่และพบเห็นเป็นประจำก็ตาม การมีบุคลิกภาพที่ดีนี้ส่งผลให้องค์กรเกิดความน่าเชื่อถือ รวมถึงเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร บุคลากรในองค์กรถือหัวใจสำคัญ อีกประการหนึ่งของความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร คุณภาพของบุคลากรในองค์กร นอกจากจะต้องมีทักษะประสบการณ์และความรู้ความสามารถในการทำงานตามภาระหน้าที่แล้ว ควรต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับงาน บุคลิกภาพซึ่งเน้นคุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล จะมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งในองค์กรและนอกองค์กร และยังเป็นภาพลักษณ์ที่สำคัญขององค์กรอีกด้วย บุคลากร ในองค์กรส่วนใหญ่อาจขาดลักษณะที่พึงประสงค์หลายประการ ดังนั้นเพื่อการดำเนินงานขององค์กรมีความเจริญก้าวหน้า การให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคลากร จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง (ธัญญา กรดสุวรรณ, 2554)

สรุปได้ว่าบุคลิกภาพเป็นพฤติกรรม สติปัญญา อารมณ์ที่เข้าสู่สังคม รูปร่าง หน้าตา ของทุกคนย่อมแตกต่างกัน ส่งผลให้บุคลิกภาพนั้นเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้พบเห็น ทั้งนี้การมีบุคลิกภาพที่ดีนี้ส่งผลให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และเป็นการสร้างภาพลักษณ์แก่ผู้พบเห็นและผู้ที่ต้องติดต่อกับงานด้วย

ความหมายและความสำคัญของบุคลิกภาพ

“บุคลิกภาพ” หมายถึง คุณลักษณะทางกาย ทางจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดที่สะท้อนออกมาให้ผู้อื่นเห็นและเกิดความประทับใจมากน้อยเพียงใด มีความสำคัญคือ บุคลิกภาพนับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกและอารมณ์ของผู้ที่พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง จึงส่งผลต่อการยอมรับนับถือ การให้ความร่วมมือ การสนับสนุน และความไว้วางใจจากผู้อื่น บุคลิกภาพคือสิ่งที่ทำให้แต่ละบุคคลมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว บุคลิกภาพจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และความพยายามที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของแต่ละคน ผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี ย่อมได้เปรียบ เป็นที่ดึงดูดตาต้องใจแก่ผู้พบเห็น ตลอดจนมักจะประสบผลสำเร็จในการสมัครเข้าทำงานและการประกอบอาชีพ บุคลิกภาพเป็นเรื่องของภาพรวมที่ตัวเราแสดงออกไป ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัวโดยมีบุคคลอื่นมองอยู่หรือรู้สึกกับสิ่งที่เราแสดงออกจึงต้องมีการระมัดระวังและตกแต่งเสริมเติมให้บุคลิกภาพของเราให้น่ามอง และเป็นที่ประทับใจของคนรอบตัว

อดิศักดิ์ ปานด่วน กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ คุณลักษณะทุกอย่างทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งรวมอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทำให้บุคคลนั้นมีความโดดเด่น และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมั่นใจ เป็นที่น่าเชื่อถือแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง”

สรุปได้ว่าบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะทั้งภายนอกและภายใน ที่สะท้อนออกมาให้ผู้อื่นเห็น และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งคนที่มีบุคลิกภาพที่ดีย่อมได้เปรียบกว่า มักจะสร้างความประทับใจแรกให้แก่ผู้พบเห็น และมักจะประสบความสำเร็จในการเข้าทำงานหรือการสมัครงาน

ประเภทของบุคลิกภาพ

1. บุคลิกภาพภายนอก คือ บุคลิกภาพที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ และเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนจากการเปลี่ยนแปลงภายนอกของแต่ละบุคคล สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1.1 การพัฒนาบุคลิกภาพด้านรูปร่างหน้าตา

การรักษาความสะอาดผิวพรรณทั้งผิวหน้าและผิวกาย การมีรูปร่างทรวดทรงที่ดูดีไม่อ้วนหรือไม่อ้วมนจนเกินไป การแต่งหน้าตามความเหมาะสมและถูกกาลเทศะ การดูแลผมให้สะอาดเรียบร้อย และการทำทรงผมที่ถูกกาลเทศะ

1.2 การพัฒนาบุคลิกภาพด้านการแต่งกาย

การแต่งกายสุภาพสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้อื่นที่พบเห็น รวมถึงสร้างความสง่าและความมั่นใจให้กับตนเอง เพราะการแต่งกายเป็นการสะท้อนถึงรสนิยมการแต่งกายของผู้สวมใส่ ดังนั้นจึงควรสวมใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมและถูกกาลเทศะ ไม่ควรสวมใส่เสื้อผ้าหรือชุดที่รัดหรือหลวมจนเกินไป สวมกางเกง กระโปรง ที่ไม่สั้นจนเกินไป และไม่ควรเลือกสีที่ฉูดฉาด รองเท้าควรเป็นรองเท้าหุ้มส้น ไม่ควรใส่รองเท้าแตะ

1.3 การพัฒนาบุคลิกภาพด้านกิริยาท่าทาง

การนั่ง การเดิน การยืนท่าทางจะต้องสง่างาม เนื่องจากกิริยาท่าทางนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความประทับใจและสร้างความน่าเชื่อถือ ให้แก่ผู้พบเห็น และสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นกิริยาท่าทางที่ไม่ควรปฏิบัติ คือ เท้าคาง เกาศรีษะ แกะ/แคะจมูก กระดิกเท้า โยนกระเป๋า กลอกกลิ้งสายตา โยกตัวไปมา เป็นต้น

1.4 การพัฒนาบุคลิกภาพด้านร่างกายสุขภาพอนามัย

รับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ให้ครบทั้ง 5 หมู่ เน้นการรับประทานอาหารผัก ผลไม้ รับประทานอาหารน้ำ 6 – 8 แก้ว / วัน และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่างกายที่แข็งแรง ควรนอนพักผ่อนให้เพียงพอ นอนพักผ่อน ให้เพียงพอวันละ 6 – 8 ชั่วโมง ไม่ควรนอนดึกเกิน 4 ทุ่ม งดเว้นการดื่มสุราหรือสูบบุหรี่/สิ่งเสพติดเพราะจะทำให้สุขภาพ

2. บุคลิกภาพภายใน สิ่งที่อยู่ภายในจิตใจหรืออุปนิสัยใจคอของบุคคลที่ไม่สามารถมองไม่เห็นหรือสัมผัสไม่ได้และสามารถแก้ไขได้ยากและต้องใช้เวลา เช่น

2.1 การพัฒนาบุคลิกภาพด้านสติปัญญา

ความรู้สึก ความคิด เจตคติ ทศนคติ และความสนใจ การมีไหวพริบในการทำงาน การที่เราารู้สึกว่าตนเองนั้นมีความรู้ความสามารถในด้านใดด้านหนึ่ง ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ดีและเราควรหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ พัฒนาความรู้ความสามารถให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน และพัฒนาความรู้ในด้านอื่นๆด้วย เพื่อความรู้และทัศนคติให้มีมุมมองกว้างขึ้น

2.2 การพัฒนาบุคลิกภาพด้านจิตใจ

เป็นผู้ที่มีเมตตา การรู้จักการให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำความผิดและดักเตือน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและน้อมรับมาปรับปรุงแก้ไข ลดคติและการมีอคติในการทำงาน ผูกตนให้เป็นคนมีความเชื่อมั่นในตนเอง จะทำให้เป็นผู้มีจิตใจสดชื่น กล้าตัดสินใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และรู้จักเสียสละ

หากเราเป็นผู้มีจิตใจดีจะส่งผลให้เรามองโลกในแง่ดี หากเผชิญกับปัญหาหรือเหตุการณ์คับขันก็จะช่วยให้เราผ่านพ้นมันไปได้

2.3 การพัฒนาบุคลิกภาพด้านอารมณ์

ความสุภาพอ่อนโยน รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ การควบคุมสภาวะอารมณ์ไม่ให้หงุดหงิด โกรธง่าย หรืออคติกับเพื่อนร่วมงาน หัดเป็นผู้ที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีอารมณ์ขัน การสร้างมนุษยสัมพันธ์ กับเพื่อนร่วมงาน จะทำให้เพื่อนร่วมงานและคนรอบข้างที่สนทนากับเราด้วยพลอยอารมณ์ดีไปด้วย อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

2.4 การพัฒนาบุคลิกภาพด้านสังคม

การทำอะไรให้เรายืนอยู่ในสังคมได้ นั่นถือเป็นสิ่งที่สำคัญและยากพอสมควร แต่เราต้องทำอะไรให้เรายืนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับนั้นยากยิ่งกว่า การฝึกตนเองให้เป็นผู้ที่สามารถเข้ากับผู้อื่นได้จะทำให้มีเพื่อนมากและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เราต้องเป็นคนที่มีมองโลกในแง่ดี เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน การมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีระเบียบต่อชีวิต เป็นคนดี มีมารยาทงาม หรือนิสัยดีเข้ากับคนง่าย บุคลิกภาพทางสังคม การแสดงออกผ่านกิริยาท่าทาง น้ำเสียง ภาษาพูด การแต่งกาย และการวางตน สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่จูงใจ ให้บุคคลอื่นๆ อยากคบหาสมาคม

การยืน การเดิน การนั่ง เป็นส่วนสำคัญที่บอกถึงบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล งาม อิริยาบถ คือ การเดิน การยืน การนั่ง เปิด-ปิดประตู ขึ้น-ลงรถ อย่างถูกต้องสวยงาม การรู้จักทำตัวให้เข้ากับบุคคล สถานที่ และเวลา อย่างถูกต้องถือว่ามีความมารยาททางสังคมที่ดี เช่น การรู้จักกราบไหว้ที่ถูกต้อง และถูกกาลเทศะ การรู้จักธรรมเนียมของชาวต่างชาติ การปฏิบัติตนในงานเลี้ยงต่างๆ การไปเยี่ยมคนป่วย การมอบดอกไม้แสดงความยินดีหรือให้ผู้อาวุโส เป็นต้น บางครั้งเราอาจจะต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ทันได้เตรียมตัวเตรียมใจ และอาจเกิดอะไรขึ้นกับเราได้ทุกวินาทีนั้น เราต้องพร้อมเสมอที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ในลักษณะที่พร้อม คือ ไม่ตกใจ ดีใจ เสียใจ กลัว เกินกว่าเหตุ สามารถควบคุมท่าทางของตนเองได้เป็นอย่างดี

Novabizz (2561) กล่าวว่า บุคลิกภาพนับได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากในการเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลเป็นการแสดงกิริยาท่าทาง น้ำเสียง ภาษาพูด การแต่งกาย การวางตนในสังคมของแต่ละบุคคลที่จะทำให้ผู้พบเห็นเกิดความประทับใจทั้งในด้านบวกหรือด้านลบ เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่จูงใจให้บุคคลอื่นๆอยากมีมนุษยสัมพันธ์ด้วย ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้มิตรภาพยั่งยืนมาจากคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวบุคคล เช่น น้ำใจที่มีให้ผู้อื่น ความไม่เห็นแก่ตัว ความซื่อสัตย์ ความบริสุทธิ์ใจ การรู้จักใจเขาใจเรา ความเป็นคนตรงต่อเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้บุคคลควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติได้ บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่เรียนรู้ ฝึกฝนกันได้ และแม้บางลักษณะอาจจะต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาได้ไม่ง่าย ในวงการธุรกิจและอุตสาหกรรมยุคปัจจุบันให้ความสนใจกับบุคลากรในองค์กร เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งของความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร บุคลากรในองค์กรที่จะถือได้ว่ามีคุณภาพควรต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม สอดคล้องกับงาน บุคลิกภาพซึ่งเน้นคุณลักษณะ

เฉพาะตัวของบุคคล จะมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งในองค์กร และนอกองค์กร และยังเป็นภาพลักษณ์ที่สำคัญขององค์กรด้วย

คุณลักษณะบุคลิกภาพของบุคลากรอันพึงประสงค์ในองค์กร

1. บุคลากรที่มีความเป็นคนช่างสังเกตและมีความคิดริเริ่ม

คนช่างสังเกตและมีความคิดริเริ่ม คือ บุคคลที่มีอุปนิสัยช่างคิด ช่างสืบค้น คิดค้นอะไรใหม่ๆอยู่เสมอ การแสวงหาคำตอบในปัญหาการทำงาน การพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านเทคโนโลยี หาเทคนิคตลอดจนวิธีการแปลกใหม่เพื่อพัฒนา และวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2. บุคลากรที่มีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง

คือ ผู้ที่ชอบการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสู่ความสมบูรณ์แบบและมีประสิทธิภาพซึ่งบุคคลประเภทนี้จะนำพาให้องค์กรพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืนและมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพราะเค้าจะไม่ยอมหยุดนิ่ง หากสิ่งนั้นยังไม่ดีพอสำหรับองค์กร

3. บุคลากรที่มีลักษณะผู้นำและมีระเบียบวินัยในตนเอง

ความสามารถในการเป็นผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับผู้ทำงาน งานที่ดีจะต้องมีความเจริญก้าวหน้า ผู้ที่มีความรู้ความ สามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานมานาน เมื่อได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ถ้าหากเขาเป็นผู้นำที่มีความเป็นผู้นำสูงย่อมนำพาองค์กรให้ก้าวหน้าได้ดี ทั้งนี้บุคลากรที่มีความเป็นระเบียบและมีวินัย เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่สำคัญต่อภาวะความเป็นผู้นำ เพราะการระเบียบและมีวินัยจะส่งผลให้ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่องาน ต้องตรงเวลา ทำงานอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถคาดการณ์ความสำเร็จได้ รู้จักการทำงานอย่างมีแผน และดำเนินการตามแผนได้อย่างเป็นระบบ

4. บุคลากรที่มีหัวใจเป็นคนทำงานและมีหัวใจเพื่องาน

บุคคลที่ใช้สมองและความคิดในการทำงาน นึกถึงผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ตลอดจนคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นกับองค์กร มีใจรักในการทำงาน “ทำงานเพื่องาน มิใช่ทำงานเพื่อแลกกับเงินเดือน” มีความตั้งใจทำงาน สุจริต ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ผูกพันกับงานที่ตนรับผิดชอบอยู่และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

5. บุคลากรที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี

ในการทำงานนั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้แน่นอนที่จะต้องทำงานและประสานงานกับผู้อื่น การที่คนในองค์กรเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กรทำให้มีความสุขในการทำงาน การประสานงาน การสื่อสาร เนื่องจากการทำงานไม่เพียงแต่จะเข้ากับบุคคลอื่นได้แล้ว ยังต้องสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้เป็นอย่างดีและสอนงานคนอื่นได้ด้วย องค์กรมักมีค่านิยมคนเก่งที่ถ่ายทอดหรือสอนงานได้มากกว่าคนที่เก่งแต่ทำงานกลุ่มไม่เป็นสื่อสารกับผู้อื่นไม่ได้

6. บุคลากรที่รู้จักกาลเทศะ

การแสดงตนได้เหมาะสมทั้งการแต่งกาย และด้านสังคม กริยาท่าทางการเดิน การพูด อิริยาบถต่างๆ ตลอดจน ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ร่วมงานและผู้ที่ต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับคนรอบข้าง

7. บุคลากรที่มีความสามารถในการปรับตัว

ความสามารถในการวางแผนและปฏิบัติงานให้ผสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทั้ง บุคคล เวลา สถานที่ และสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน และเป็นผลดีกับตนเอง เพราะบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดี จะสามารถทำงานภายใต้แรงกดดันจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดีเช่นเดียวกัน ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีแต่งกายเหมาะสม การวางแผนและปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะย่อมจะเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม และเพื่อนร่วมงาน

สรุปได้ว่าการมีบุคลิกภาพที่ดีนั้นส่งผลให้องค์กรเกิดความน่าเชื่อถือ รวมถึงเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร บุคลากรในองค์กรถือเป็นหัวใจสำคัญ ของความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร และความหมายของบุคลิกภาพ คือ คุณลักษณะทางกาย ทางจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดที่สะท้อนออกมาให้ผู้อื่นเห็นและเกิดความประทับใจตั้งแต่แรกเจอ การมีบุคลิกภาพที่ดีสามารถปฏิบัติงานให้มีความน่าเชื่อถือทำให้บุคคลนั้นมีความโดดเด่น ประภาพบุคลิกภาพภายนอกสามารถปรับปรุงแก้ไขได้และเป็นสิ่งที่มองเห็นชัดเจน เช่น รูปร่างหน้าตา การรักษาความสะอาดผิวพรรณทั้ง ผิวหน้าและผิวกาย การแต่งกายสุภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้พบเห็น และการสวมใส่เสื้อผ้าที่ถูกกาลเทศะรวมถึงการนั่งและการเดิน ส่วนบุคลิกภาพภายในเป็นสิ่งที่จับใจและเป็นอุปนิสัยของแต่ละบุคคล เช่น ความรู้สึก ความคิด เจตคติ ความสนใจในการทำงาน ทำให้ผู้อื่นอยากทำงานด้วยการเป็นผู้ที่มีเมตตาการรับฟังความเห็นของคนอื่น และการสุภาพอ่อนโยนการควบคุมอารมณ์ของตนเองก็จะทำให้สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานได้เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน

การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อก้าวสู่ตลาดแรงงาน

การพัฒนาบุคลิกภาพในการทำงาน ปัจจุบันให้ความสนใจและความสำคัญกับบุคลากรในองค์กร เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จขององค์กร บุคลากรในองค์กรที่มีคุณภาพจะต้องมีทักษะและประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถในการทำงานตามหน้าที่แล้ว บุคลากรในองค์กรต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับงานและสอดคล้องกับตำแหน่งงาน ซึ่งบุคลิกภาพเน้นการมีคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่จะมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ในองค์กร การมีมิตรภาพที่ดีในการออกไปปฏิบัติงานนอกองค์กรและยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่สำคัญให้กับองค์กร ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่ดำเนินงานด้านธุรกิจ การค้าระหว่างประเทศอุตสาหกรรมเกษตรกรรม ในการดำเนินงานจะมีทั้งการผลิต การบริการ การบริหารด้านการขาย และการบริการด้านอื่นๆ ในแต่ละงานจะต้องอาศัย คุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป การทำงานด้านต่างๆ ต้องพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เท่าทันกับวิทยาการสมัยใหม่ ทันกับเหตุการณ์ของโลกที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเพื่อการดำเนินงานให้มีความเจริญก้าวหน้า ลักษณะหนึ่งที่ต้อง

ได้รับการปรับเปลี่ยนคือ บุคลิกภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่บุคลากร พนักงาน หรือแม้แต่ผู้บริหารต้องเรียนรู้ฝึกฝน และพัฒนาตนเองให้มีความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ในปัจจุบันตลาดแรงงานไทยมีความเปราะบาง เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องเร่งปรับลดรายจ่ายลงเพื่อประคองธุรกิจให้อยู่รอด เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้แรงงานไทยที่มี 3 รูปแบบหลัก คือ

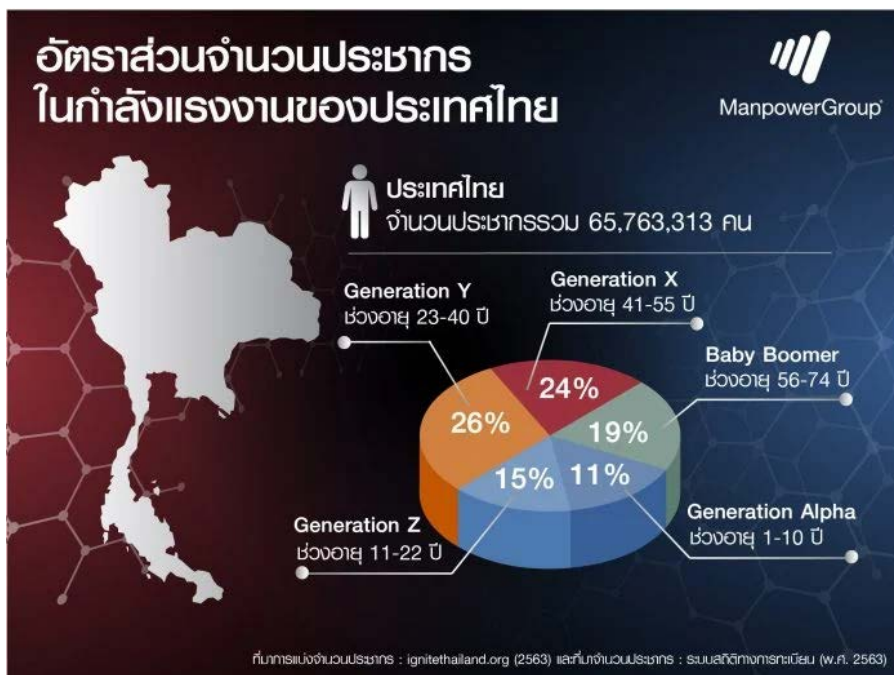
1. แรงงานในตลาดปัจจุบัน ได้แก่

1.1 แรงงานอายุ 40-50 ปี มีทิศทางถูกให้เข้าโครงการสมัครใจลาออก (Early Retire) มากขึ้น

1.2 แรงงานที่มีอายุงาน 1 ปี เป็นเป้าหมายในการลดจำนวนคนของนายจ้าง เนื่องจากประสบการณ์น้อยและจ่ายค่าชดเชยต่ำ

2. แรงงานที่ตกงาน อาจเป็นแรงงานที่ตกงานถาวร

3. แรงงานใหม่ที่เตรียมเข้าสู่ตลาดแรงงาน ยังคงเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสูง คาดว่าเด็กจบใหม่จะเข้ามาช่วง ก.พ. 64 ราว 500000 คน และเมื่อรวมกับปี 63 ที่ยังไม่มีการทำเทคโอเวอร์ 400000 คน จะสะสมรวม 900000 คน

ภาพที่ 1 : อัตราส่วนจำนวนประชากรในกำลังแรงงานของไทย

ที่มา: ปรับปรุงจาก <http://www.lpt.ac.th/lpt/images/Publication/information63>

ทิศทางตลาดแรงงานปี 2564 มีความสอดคล้องกัน 8 ใน 10 สายงาน แต่ลดลงมากจากปีที่แล้ว 10% เนื่องจากตลาดแรงงานยังอยู่ในภาวะชะลอตัวอีกทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจจากโควิด-19 ทำให้ไม่มีการขยายโครงสร้าง

ภาพที่ 2 : เปรียบเทียบความต้องการตลาดแรงงานและแรงงาน

ที่มา: ปรับปรุงจาก <http://www.lpt.ac.th/lpt/images/Publication/information63>

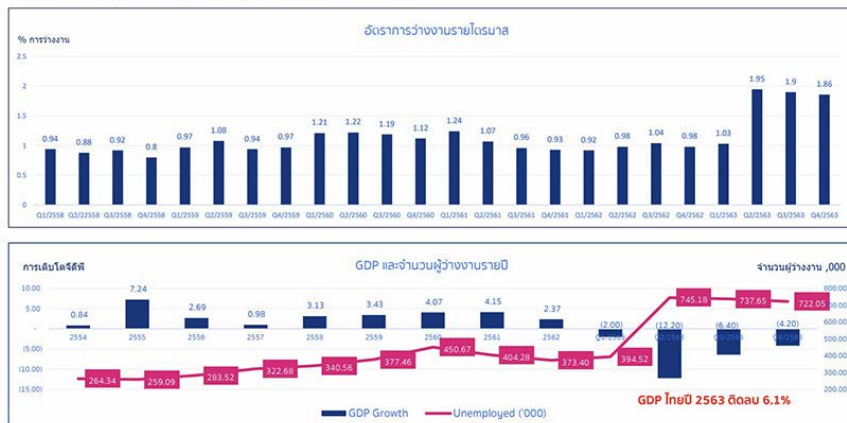
จากผลสำรวจโดย Manpower Group พบว่า 10 อันดับสายงานที่ตลาดงานต้องการ ดังนี้ สายงานขายและการตลาด 23.10% สายงานบัญชีและการเงิน 9.58% สายงานขนส่งและงานโลจิสติกส์ 9.50% สายงานวิศวกร 8.52% สายงานไอที 7.78% งานระยะสั้น 6.96% สายงานธุรการ 6.80% สายงานบริการลูกค้า 5.32% สายงานการผลิต 5.24% และสายงานบริการทางการแพทย์และสุขภาพ 3.28%

นอกจากนี้ กลุ่มงานระยะสั้น ประเภทงานบริการทางการแพทย์และสุขภาพมีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก และเป็นตลาดงานที่มีความสำคัญในปัจจุบัน งานกลุ่มธุรการ งานบริการลูกค้าและงานการผลิตยังมีความต้องการสูง ส่วนอาชีพที่มาแรงปี 2564 มี 10 อาชีพ ดังนี้ งานขายและการตลาด งานบัญชีและการเงิน งานขนส่งและโลจิสติกส์ งานวิศวกร งานไอที งานระยะสั้นต่างๆ งานธุรการ งานบริการลูกค้า งานการผลิต และงานบริการทางการแพทย์และสุขภาพ นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เผยกลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 สูงสุด 5 อันดับ ดังนี้ ธุรกิจท่องเที่ยว รายได้ลดลง 73% ธุรกิจบันเทิง รายได้ลดลง 59% ธุรกิจรับจ้าง บริการ รายได้ลดลง 44% ธุรกิจการผลิต รายได้ลดลง 42% ธุรกิจอาหาร รายได้ลดลง 41% สอดคล้องกับแนวโน้มที่ภาคแรงงานต้องเตรียมพร้อมในการปรับเปลี่ยนรับความเปลี่ยนแปลง

ปนชัย อารีเพิ่มพร (2564) กล่าวว่า JobsDB ออกมาเปิดเผยข้อมูลสำรวจภาพรวมตลาดแรงงานในประเทศไทย โดยพบว่าในเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา Demand ของตลาดแรงงานได้ฟื้นตัวจากจุดต่ำสุดถึง 24.65% และเข้าสู่ช่วงที่ผ่าน 'จุดต่ำสุด' จากเดือนเมษายน 2563 และเดือน

ธันวาคม 2563 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว พร้อมกันนี้ยังได้คาดการณ์ล่วงหน้าอีกด้วยว่า หาก GDP ประเทศไทยสามารถพลิกกลับมาได้ในระดับ 2.5-3.5% ก็จะมีส่งผลให้ภาพการจ้างงานกลับมาเป็นบวกด้วย โดยอาจจะทำให้ครึ่งปีแรกของปีนี้อัตราจ้างงานอาจจะกลับมาเป็น +5% โดยหากมองในระยะยาว JobsDB เชื่อว่า สถานการณ์ของตลาดแรงงานและการจ้างงานอาจจะกลับมาเป็นสถานะก่อนช่วงโควิด-19 ระบาดได้ (Pre Covid-19) และเริ่มเห็นผลตั้งแต่ช่วงปี 2565 เป็นต้นไป

อัตราการว่างงาน และ GDP ประเทศไทย

ข้อมูล : รายงานการจ้างงานของประชากร จำนวนคนในประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย | GDP : World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files. JobsDB 4

ภาพที่ 3 : สถิติตัวเลขการว่างงานในไทย และ GDP ของทั้งประเทศรายไตรมาส
ที่มา: ปรับปรุงจาก <https://thestandard.co/thai-labor-market-2021/>

บทสรุป (Conclusion)

สังคมการใช้ชีวิตประจำวันย่อมมีการพบปะพูดคุยเพื่อสร้างความสัมพันธ์ สร้างความประทับใจให้กับผู้ที่พบเจอเพราะฉะนั้นบุคลิกภาพนับได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งทำให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นและเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร และเนื่องด้วยสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้ตลาดแรงงานไทยเปราะบาง อีกทั้งตลาดแรงงานปัจจุบันถูกปรับเปลี่ยน แรงงานอายุ 40-50 ปี ต้องลาออก แรงงานที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยก็ถูกลดจำนวนมากขึ้น และอีกทั้งนักศึกษาที่จบใหม่ต้องตกงาน เพราะฉะนั้นการพัฒนาบุคลิกภาพเป็นนำพฤติกรรมมาปรับปรุงแก้ไขหาข้อบกพร่องเพื่อพัฒนาให้มีบุคลิกภาพที่ดี ให้เหมาะสมกับงานและองค์กร โดยบุคลิกภาพเป็นลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งแต่ละบุคคลมีลักษณะที่แตกต่างกัน การแสดงกิริยาท่าทาง น้ำเสียง ภาษาพูด การแต่งกาย การวางตนของแต่ละบุคคลที่จะทำให้ผู้พบเห็นเกิดความประทับใจทั้งในด้านบวกหรือด้านลบ ซึ่งบุคคลที่ดีมีบุคลิกภาพที่ดีย่อมได้รับการยอมรับ ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้มีมิตรภาพยั่งยืนมาจากคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งสิ่งเหล่านี้บุคคลควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติได้ บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่เรียนรู้ฝึกฝนกันได้ และแม้บางลักษณะอาจจะต้องใช้เวลา และพัฒนาได้ไม่ถาวรวงการธุรกิจและ

อุตสาหกรรมยุคปัจจุบันให้ความสนใจกับบุคลากรในองค์กร บุคลากรในองค์กรที่จะถือได้ว่ามีคุณภาพควรต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งในองค์กรและนอกองค์กร และยังเป็นภาพลักษณ์ที่สำคัญขององค์กรด้วย

ทั้งนี้ บุคลากรที่มีความเป็นคนช่างสังเกตและมีความคิดริเริ่ม เป็นบุคคลที่มีอุปนิสัยข้างคิด ช่างสืบค้น คิดค้นอะไรใหม่ๆ อยู่เสมอ และพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หาเทคนิควิธีแปลกใหม่มาพัฒนางานและพัฒนาการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การที่บุคลากรที่มีความใฝ่รู้และพัฒนา พร้อมพัฒนาตนเองให้มีความสมบูรณ์และเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ในภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการทำงาน การทำงานที่ดีนั้นงานจะต้องมีความความรู้ความสามารถ ถ้าหากคนที่ได้รับคัดเลือกเป็นคนที่มีความเป็นผู้นำสูงย่อมพาองค์กรและคนในองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้ บุคลากรก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญต่อภาวะความเป็นผู้นำ การมีระเบียบ วินัย ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่องาน ผูกพันกับงานที่ตนรับผิดชอบอยู่และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการทำงาน และในสถานการณ์ต่างๆ ถือเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน การมีคนในองค์กรเป็นคนที่มิมีมนุษยสัมพันธ์ดีช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีภายในองค์กรและทำให้บุคลากรในองค์กรมีความสุขในการทำงานทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น และบรรยากาศการทำงานดี ทำงานอย่างมีเป้าหมาย อีกทั้งผู้นำสามารถคาดการณ์ความสำเร็จได้ ทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผนและสามารถดำเนินงานตามแผนได้อย่างเป็นระบบ

คุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนั้นส่งผลต่อการทำงานและการเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพราะในปัจจุบันตลาดแรงงานมีความเปราะบางอย่างมาก เนื่องจากเศรษฐกิจจากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องปรับลดรายจ่ายและทำให้แรงงานตกงานเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการพัฒนาบุคลิกภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญในการกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของนักศึกษาที่จบใหม่ เพราะการพัฒนาบุคลิกภาพส่งผลให้ตัวคนที่พัฒนามีบุคลิกภาพที่ดี ภูมิภูมิด้าน มีการแต่งตัวที่ถูกต้องเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษณะ กาศสกุล. (2561). *กระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพ*. สืบค้น 15 กันยายน 2564, จาก <https://sites.google.com/site/ktisana1/>.
- ธัญญา กรดสุวรรณ. (2554). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*. สืบค้น 15 กันยายน 2564, จาก <http://www.chumphon2.mju.ac.th/km>.
- ปณชัย อารีเพิ่มพร. (2564). *สำรวจ ‘ตลาดแรงงานไทย’ ปี 64 เมื่อสายโอดที่ยังเป็น ‘มนุษย์ทองคำ’ แล้วเหลือ อะไร ให้ทำอีกไหม*. สืบค้น 15 กันยายน 2564, จาก <https://thestandard.co/thai-labor-market-2021/>.
- วิทยาลัยการอาชีพหลวงประธานราษฎร์นิก. (2563). *แนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงาน*. สืบค้น 15 กันยายน 2564, จาก <http://www.lpt.ac.th/lpt/images/Publication/information63>.

-
- สายทอง สุจริยาพงศ์พร. (2554). *การพัฒนาบุคลิกภาพ (Personality)*. สืบค้น 15 กันยายน 2564, จาก <http://www.chumphon2.mju.ac.th/km>.
- อดิศักดิ์ ปานด่วน. (2563). *การพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับนักทรัพยากรบุคคล*. สืบค้น 15 กันยายน 2564, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/>.
- Novabizz. (2561). *การพัฒนาบุคลิกภาพในการทำงาน*. สืบค้น 15 กันยายน 2564, จาก <https://www.novabizz.com/NovaAce/Behavior/personality-development.htm>.

การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์

Developing the Quality of Education in Thailand in the Globalization Era

ลักขณา ไชยฤทธิ์¹

Lakkhana Chairit

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาเป็นสิ่งที่สร้างให้มนุษย์เกิดกระบวนการทางความรู้ ความคิดและความประพฤติทางสังคมต่างๆ เพื่อความก้าวหน้าของสังคมแต่สำหรับประเทศไทยยังสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปมากมายแต่ระบบการเรียนรู้ของสังคมไทยยังมิได้ตอบสนองต่อโจทย์การพัฒนาที่สำคัญๆ เฉกเช่นเดียวกับนานาประเทศที่มีการแข่งขันการพัฒนานักเรียนนักศึกษาของตนไปสู่ความพร้อมทั้งทางร่างกาย สมอง สังคม จิตใจ และสติปัญญาให้มากที่สุดซึ่งทำให้สังคมไทยอาจจะต้องทบทวนมิติการพัฒนาสมาชิกทางสังคมรุ่นใหม่ให้มากขึ้นเพื่อความก้าวหน้าและมีความสามารถในการแข่งขันไปพร้อมกับต่างประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วที่เรียกว่าโลกาภิวัตน์ โดยเทคนิคการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย 1.การสร้างโรงเรียนต้นแบบและหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ 2.การสร้างแรงจูงใจทางการศึกษาให้มากขึ้นด้วยการันตีคุณภาพที่เน้นไปที่ภาคปฏิบัติมากกว่าตัวทฤษฎี 3.การจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงประถมศึกษาผ่านการจัดการของรัฐที่ไม่มีภาคเอกชนมาเกี่ยวข้องเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม 4.การกระจายอำนาจโรงเรียนไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรส่วนท้องถิ่นในรูปแบบคณะกรรมการ และ5.การปรับปรุงแบบบทบาทครูสอนตามปกติให้กลายเป็นโค้ช

คำสำคัญ (Keywords): โลกาภิวัตน์; การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา; สังคมไทย

Abstract

Education is what creates the human process of knowledge, various social thoughts and behaviors. For the progress of society, but for Thailand, the world society has changed a lot, but the learning system of Thai society has not yet responded to important development problems. Like many countries, there are

Received: 2021-10-10 Revised: 2021-11-03 Accepted: 2021-11-04

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. (Director of Ban Na School, Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, District 2).

Corresponding Author e-mail: lakkhanachai2521@gmail.com

competitions to develop their students to be as ready as physically, mentally, mentally and intellectually as much as possible, which causes Thai society to rethink the dimensions of developing new generations of social members more for the sake of advance and have the ability to compete with developed countries especially the issue of rapid global change called globalization. by techniques for improving the quality of education as well 1. Creation of a model school and curriculum for the development of skills in technology, science. 2. Increasing educational motivation by ensuring quality that focuses on practice rather than theory. 3. Educational management from kindergarten to primary school through government management that does not involve the private sector to reduce social inequality. 4. Decentralization of schools to involvement in the community or becoming part of local organizations in the form of committees. and 5. Adjusting the normal teacher role model to become a coach

Keywords: Globalization; Quality Education Development; Thai Society.

บทนำ (Introduction)

การศึกษาและการเรียนรู้เป็นกระบวนการให้และการรับรู้ประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติการ สร้างจิตสำนึก การเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การอบรมปลูกฝังค่านิยม การ ถ่ายทอดศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตได้ อย่างเหมาะสม มีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและที่สำคัญการศึกษาเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การศึกษาจะช่วยยกระดับคุณภาพ ประชากรของชาติใหม่คุณภาพ สอดคล้องตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หากประเทศมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย สภาพของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการจัดการศึกษา ของประเทศก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แนวทางในการจัดการศึกษาในแต่ละประเทศจึง แตกต่างกันไปตามความเชื่อแนวคิด และปรัชญาการจัดการศึกษา (สมหมาย ปะบุตร, 2558) ซึ่งแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันออกไปทำให้กลุ่มประเทศต่างๆ พยายามอย่างมากเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมั่นใจ

วิกฤติสถานการณ์ปัญหาการศึกษาไทยถูกสะท้อนให้เห็นภาพเชิงประจักษ์มากขึ้นเรื่อย ผ่านการเปรียบเทียบในระดับรั้งท้ายกลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งมักจะพบปัญหาใหญ่ ได้แก่ ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย เช่น ไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ภายในประเทศ(ป.3,ป.6, ม.3,ม.6ส่วนใหญ่คะแนนไม่ถึง 50%) ต่ำเมื่อเทียบกับมาตรฐานสากล (PISA,TIMSS,แรงงานไร้ฝีมือ) ความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำ การพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่มีการบูรณาการและด้อยประสิทธิภาพ เป็นต้น ปัญหา

ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา เช่น การศึกษาภาษาไทยด้วยคุณภาพ (ผู้เรียนไม่เกิดทักษะความสามารถในการอ่านออกเขียนได้) คุณภาพการศึกษามัธยมต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสต่ำ การจัดการเรียนการสอนยังล้าสมัย เป็นต้น ปัญหาความสามารถในการแข่งขันของชาติและการศึกษาไทย เช่น ความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษา (เด็กเข้าไม่ถึงหรือหลุดจากระบบมากกว่า 4 ล้านคน) ความแตกต่างในคุณภาพการศึกษา (โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ห่างไกล, เด็กจากครอบครัวยากจน ไม่สามารถออกจากความยากจนข้ามชั่วคน) เป็นต้น และความด้อยประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในการจัดการการศึกษาไทย เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไทยต่ำ แม้จะใช้จ่ายลงทุนสูง ปัญหาการบริหารจัดการงบประมาณด้อยประสิทธิภาพ ปัญหาการผลิตครูไม่ตรงกับความต้องการของชาติ การเรียนการสอนไม่เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของโลก การวางหลักสูตรแกนกลางบนฐานเนื้อหาสาระทำให้เด็กต้องเรียนแบบท่องจำปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ยังไม่มีการจัดการให้มีคุณภาพ และขาดข้อมูลที่ดีในการบริหารจัดการการศึกษา (ประสาร ไตรรัตน์วรกุล, 2562) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังมิได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วนและยั่งยืนได้กัด้วยหลายเหตุผลทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อสภาพอาการรื้อรังของการศึกษาไทยหาทางออกไม่เจอและนับวันจะยิ่งเลวร้ายลงไป

การจัดการเรียนการสอนในยุคโลกาภิวัตน์มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาคุณภาพของการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์จึงต้องเป็นการศึกษาที่สามารถทำให้ผู้เรียน สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์สำหรับชีวิตประจำวันในการปฏิบัติหน้าที่และการศึกษาต่อ การจัดการ ศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ โดยเฉพาะครูต้องเปลี่ยนแปลงแนวการจัดการเรียน การสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับทักษะที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ทักษะสำคัญที่จำเป็นต้องใช้ ในยุคโลกาภิวัตน์เป็นทักษะที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่คนต้องมีการปรับตนเองด้วยการเพิ่มทักษะใหม่ และการเพิ่มทักษะใหม่ที่เป็นต่อการศึกษาต้องสามารถทำให้ผู้เรียนนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ รัฐบาลเห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีและมีการกำหนดให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา (กัญญกร เอี่ยมพญาและคณะ, 2564) เพราะฉะนั้น การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์อาจจะมีโจทย์หลายเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจ เทคนิคและวิธีการที่พัฒนาผู้เรียนมีความเก่ง ความกล้า และทักษะในศตวรรษใหม่ได้อย่างมั่นใจที่พร้อมจะสืบทอดสังคมไทยอย่างเหมาะสมไปสู่สังคมแห่งความเท่าทันต่อการเปลี่ยนให้มากโดย เช่น การพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ เน้นไปที่ภาคปฏิบัติมากกว่าตัวทฤษฎี การจัดการของรัฐบาลลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โครงการครูพันธุ์ใหม่ที่มีทักษะสูงๆ การกระจายอำนาจโรงเรียนไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรส่วนท้องถิ่น รวมทั้งปรับรูปแบบการเรียนการสอนเชิงผสมผสานผ่านระบบการเรียนออนไลน์หรือโค้ชอาจช่วยให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมต้นแบบแห่งการพัฒนาคนในยุคโลกาภิวัตน์

เพราะฉะนั้นการนำเสนอผลงานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายที่อธิบายและวิเคราะห์เชิงมุมมองถึงประเด็นทางการศึกษาทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตว่าควรมีการปรับระบบการศึกษาได้อย่างไร

ในยุคปัจจุบัน หากสังคมไทยยังไม่สามารถจากรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาคนได้ก็เชื่ออีก 10-20 ปีข้างหน้าจะทำให้คนไทยไม่สามารถจะแข่งขันกันนานาอารยะได้โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

ระบบการศึกษาในประเทศไทยปัจจุบัน

ประเทศไทยในอดีตมีการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการปรับโมเดลเศรษฐกิจอยู่หลายครั้ง เริ่มจากโมเดลประเทศไทย 1.0 ที่เน้นภาคการเกษตร ไปสู่ โมเดลประเทศไทย 2.0 เน้นอุตสาหกรรมเบาและก้าวสู่โมเดลประเทศไทย 3.0 เน้นอุตสาหกรรมหนัก อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ภายใต้ “โมเดลประเทศไทย 3.0” นอกจากต้องเผชิญกับภัยคุกคามประเทศรายได้ปานกลางยังต้องเผชิญกับ “ภัยคุกคามเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง” และ “ภัยคุกคามไม่สมดุลในการพัฒนา” ภัยคุกคามเหล่านี้เป็นประเด็นที่ท้าทายในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจและการศึกษา เพื่อก้าวข้ามประเทศไทย 3.0 ไปสู่ประเทศไทย 4.0 (พรชัย เจตมานัน และคณะ, ออนไลน์) แต่ถึงอย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 จ. โดยสรุปได้บัญญัติให้มี การดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาจนเข้ารับ การศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของ ความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและ ประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู ให้มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและ ปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวโดยภาพรวมมีประเด็นการปฏิรูปการศึกษา (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2561) ได้แก่ การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล นอกจากนี้ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์เป้าหมาย และตัวชี้วัด แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2579) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ประกอบด้วย

1) ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

2) ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

- 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- 4) ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา
- 5) ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

แต่ถึงอย่างไรก็ตามในปัจจุบันหน่วยงานจัดการศึกษาของไทย คือ กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education–Thailand) ระบบ การศึกษาไทยปัจจุบัน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 (และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) มาตรา 15 ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่

1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการ จัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จ การศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้

เพราะฉะนั้นสถานศึกษาสามารถจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบตามกรอบระเบียบกฎหมาย และให้มีระบบเทียบโอนการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบระบบการศึกษาของของไทยเป็นระบบ 6+3+3 ตาม Table 9: Overview of the Public School System in Thailand โดยมีระบบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีจากอายุ 6-14 ปีแบ่งได้เป็น 4 ระดับ (งานวิเทศสัมพันธ์ กองนโยบายและแผน, 2558) ได้แก่

1. ระดับปฐมวัย (Primary) ระดับประถมศึกษาใช้เวลาเรียน 6 ปีเด็กจะเริ่มเข้าเรียนเมื่ออายุ 6 ปี การศึกษาในระดับนี้คือเป็นการศึกษาภาคบังคับ ในเกรด 1 ซึ่งเป็นการศึกษาระดับขั้นต้นของนักเรียนที่สามารถเข้า สู่ระบบการศึกษา เมื่อต้องการจะเลื่อนเกรดเพื่อศึกษาต่อในระดับถัดไปในระดับปฐมวัย ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลาย จะต้องได้รับการทดสอบ Ordinary National Education Test (O-NET)

2. ระดับมัธยมศึกษา (Secondary) 2.1) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Lower-Secondary) เป็นช่วงการศึกษาที่สูงขึ้นมา จากการศึกษาปฐมวัยระยะเวลาเรียน 3 ปีช่วงอายุนักเรียนอยู่ระหว่าง 12-14 ปี 2.2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Upper-Secondary) เป็นช่วงการศึกษาที่สูงขึ้นมา จากมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ระยะเวลา เรียน 3 ปีช่วงอายุนักเรียนจะอยู่ระหว่าง 15-17 ปีโดยหากนักเรียน

ต้องการจะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย จำเป็นต้องได้รับการทดสอบ General Aptitude Test (GAT) and Professional Aptitude Test (PAT)

3. ระดับอาชีวศึกษา (Vocational Education) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะ ในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในระดับอาชีพขั้นสูงต่อไป 4. ระดับอุดมศึกษา (Higher Education) ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาใช้เวลา 4-6 ปี ระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา การใช้คำว่า "อุดมศึกษา" แทนคำว่า "การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย" ก็เพื่อให้ครอบคลุมการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา ที่เรียนภายหลังที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว

ผู้เขียนเห็นว่า การใช้ระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นยังมีการสร้างกรอบที่ยังมีความหลากหลายน้อยเกินไป อีกทั้งการระบุหลักการในรัฐธรรมนูญในปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการตามภารกิจที่กำหนดไว้ได้ เช่น รัฐต้องดำเนินการจัดการศึกษาฟรี ซึ่งหากมองตามความจริงแล้ว ยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หรือระบบการศึกษาอาจจะคิดค้นระบบต่าง ๆ เพื่อจำแนกนักเรียนนักศึกษา มากเท่าไรจะยิ่งสร้างความเหลื่อมล้ำมากขึ้นเรื่อย ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสังคมไทยซึ่ง อาจจะมองประเด็นต่อที่จะวิเคราะห์ให้เห็นว่าอาจจะมีโอกาสได้หรือไม่อย่างไร

การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์

ยุคโลกาภิวัตน์ หรืออาจจะเรียกว่า ยุคดิจิทัล ดิสรัปชันที่เข้ามาบดบังการเปลี่ยนสังคม แห่งการศึกษาอย่างมากที่แตกต่างไปจากการศึกษายุคเดิม ๆ ยิ่งในยุคการระบาดของเชื้อโควิด-19 ยิ่งทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งในด้านการศึกษาที่นักเรียนหรือผู้ศึกษาจำต้องใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองตามลักษณะและกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่นำมาใช้ สำหรับการจัดการเรียนการสอนจนทำให้ผู้ปกครองต้องเอื้อระอาไปด้วยภาระทางด้านการศึกษาที่ย้อนยุคไปสู่ยุคดั้งเดิมดังเคยเช่นในอดีตที่พ่อแม่ต้องสอนบุตรหลาน หรือแม้กระทั่งความอ่อนด้อยการศึกษาที่สืบเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีจนมีกระแสข้อเสนอถึงการพักการเรียนไปถึง 12 ปี เพื่อรอให้มีการจัดการโรคระบาดได้อย่างเบ็ดเสร็จ แต่ถึงอย่างไรก็ตามกระบวนการ และยุทธศาสตร์ ที่เคยกำหนดไว้ว่าจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทสถานการณ์ในปัจจุบันหรือไม่ หรือจะพัฒนา ผู้เรียนให้มีทักษะและความเก่ง ความเชี่ยวชาญในด้านด้วยกลไกและกระบวนการอย่างไร อาจจะ ต้องมีคำถามที่ก้องอยู่ในวงการการศึกษาของประเทศไทยไปอีกนานว่า การปฏิรูปและการขับเคลื่อนการ พัฒนาการศึกษามาถูกทางหรือยัง หรือจะมีแนวทางอื่นที่เหมาะสมและโอกาสใหม่สำหรับการศึกษา ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนี้

1.การสร้างโรงเรียนต้นแบบและหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะโรงเรียนหรือสถานศึกษาต่างจังหวัดต้องมีสถาบันอย่างน้อย 1 แห่งต่อหนึ่ง จังหวัดเพื่อการสร้างเด็กเยาวชนไทยให้มีความเก่งทางด้านนี้ให้มากขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนที่พัฒนา ไปสู่โรงเรียนคุณภาพ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีตามมาตรฐาน สสวท. จำนวน 6,000 โรงเรียน ประกอบด้วยระดับประถมศึกษา ประมาณ 5,000 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา

ประมาณ 1,000 โรงเรียนในทุกอำเภอทั่วประเทศ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564 : 3) ซึ่งการจัดตั้งอาจจะปรับสถาบันทางการศึกษาที่มีอยู่เดิมผ่านการคัดเลือกโรงเรียนที่มีพร้อมมาก่อนให้กลายเป็นโรงเรียนทางด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์พร้อมกับการออกแบบหลักสูตรและครูอาจารย์ที่มีความสามารถหรืออาจจะอาศัยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญจากภาคเอกชนก็ได้ทั้งนี้ การสร้างโรงเรียนต้นแบบและจัดให้หลักสูตรจะช่วยให้เกิดการวางรากฐานของการศึกษาไทยในด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์มากขึ้นทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเมื่อมีความเก่งเฉพาะด้านแล้วก็สามารถส่งเสริมความเป็นอิสระทักษะไปสู่ระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดี เช่น โรงเรียนกีฬาระดับจังหวัด โรงเรียนเกษตรระดับจังหวัด หรืออาจจะปรับวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวะ วิทยาลัยสารพัดช่าง เป็นต้น ไปสู่สถาบันทางด้านเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ก็ได้

2.การสร้างแรงจูงใจทางการศึกษาให้มากขึ้นด้วยการันตีคุณภาพที่เน้นไปที่ภาคปฏิบัติมากกว่าตัวทฤษฎี โดยเฉพาะตัวของผู้สอนที่ต้องมีทักษะสมัยใหม่ในหลาย ๆ ด้านผ่านการทดสอบอย่างเข้มงวดก่อนการเป็นครูในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ซึ่งส่วนการศึกษาของประเทศไทยมักจะพบปัญหานี้อย่างมากที่บุคคลเก่งๆ มักจะไม่เข้าสู่อาชีพของความเป็นครูหันไปสู่อะไรที่ประกอบอาชีพทางธุรกิจของตนเองมากขึ้นทำให้ อาชีพครูจึงเป็นอาชีพทางเลือกของคนที่ไม่ค่อยโอกาสทางสังคม หรือการสร้างคนเก่งๆ ให้สมัครเข้าโครงการครูพันธุ์ใหม่ที่มีทักษะสูงๆ โดยให้เข้ารับราชการหรือมีค่าตอบแทนที่สูงและต้องปฏิบัติหน้าที่ตามชนบทหรือพื้นที่ห่างไกลก่อนจะย้ายไปอยู่โรงเรียนใกล้บ้านของตนเองก็ได้ ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาในรอบทศวรรษที่ผ่านมาพยายามยกระดับคุณภาพครูรุ่นใหม่ โดยการยกระดับสถานะอาชีพครูเพื่อดึงดูดคนเก่งเข้าสู่วิชาชีพครู เช่น ยกย่องเงินเดือนของข้าราชการครูให้ทัดเทียมกับอาชีพอื่น และสร้างตำแหน่งวิทยฐานะซึ่งคล้ายกับตำแหน่งวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัย เพื่อให้ครูมีความก้าวหน้าทางอาชีพ (ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์, ออนไลน์) โดยเฉพาะกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ฟิสิกส์ ชีวะ เคมี เป็นต้น ซึ่งยังมีความต้องการครูที่มีทักษะและเก่งในด้านนี้จำนวนมาก หรืออาจจะใช้แนวทางของการดึงดูดผู้เชี่ยวชาญจากสาขาอาชีพที่ขาดแคลนเข้ามาเป็นครูและการคัดเด็กเรียนเก่งในชนบทให้ได้ทุนเรียน เพื่อกลับไปเป็นครูในท้องถิ่นของตน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์,ออนไลน์) ดังนั้น ความเป็นครูสามารถสร้างได้ด้วยบุคลากรที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจจะมีต้องงบประมาณและเวลาเพื่อการพัฒนาครูให้มากขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตามเพื่อเป้าหมายที่เร็วกว่าอาจจะปรับแผนสำหรับคนที่มีความเก่งอยู่แล้วให้เข้ามาสู่อาชีพครูมากขึ้นผ่านการสร้างแรงจูงใจให้กับคนเก่งเหล่านั้นให้สร้างสังคมได้มากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มโรงเรียนตามชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล

3.การจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงประถมศึกษาผ่านการจัดการของรัฐที่ไม่มีภาคเอกชนมาเกี่ยวข้องเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ระบุว่า ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ วรรค จ ด้านการศึกษา วรรค 1 ระบุว่า เด็กต้อง

ได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย สังคมและสติปัญญาโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรค (3) ต้องมีกลไกเพื่อการพัฒนาคุณภาพของครูรวมทั้งค่าตอบแทนที่เหมาะสมทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นภาพกว้างที่มองเห็นว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอาจมีได้เพียงแนวทางของการดำเนินของรัฐ แต่โอกาสที่รัฐจะดำเนินการอาจจะรอเวลาและงบประมาณอย่างมหาศาล นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอแนวทางลดความเหลื่อมทางการศึกษาไว้ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาบนหลักแห่งการกระทำที่ทัดเทียมกัน หรือเสมอภาคกัน 2) การศึกษาฟรี มีคุณภาพถ้วนหน้าสำหรับเด็กทุกคน 3) การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง 4) การจัดการศึกษาควรคำนึงถึงการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ 5) การปฏิรูปครูและ 6) การพัฒนาการเรียนการสอนเสริมด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ของผู้เรียน (ทิพย์พพร ดันติสุนทร, ออนไลน์) เพราะหลายปีที่ผ่านมาตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้น การศึกษาของประเทศไทยได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นความเหลื่อมบนฐานของคุณภาพการศึกษาของกลุ่มคนที่มีฐานะทางสังคมที่ดี และทอดทิ้งกลุ่มเด็กและเยาวชนไว้ข้างหลังมากมายกลายเป็นความเหลื่อมล้ำในศตวรรษใหม่ของสังคม โดยเฉพาะเด็กที่มีครอบครัวฐานะยากจนไม่สามารถเข้าโรงเรียนที่มีคุณภาพอย่างภาคเอกชนได้ทำให้เกิดความเหลื่อมทางบรรทัดฐานทางสังคมในระดับการแข่งขันขั้นที่รุนแรงอย่างมาก เพราะฉะนั้นการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหม่ที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้จริงจะต้องให้เด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนรวยหรือคนจนสามารถนั่งเรียนร่วมกันได้ กินข้าวร่วมกันได้ วิ่งเล่นกันได้ ได้รับการพัฒนาทุกด้านไปพร้อมๆ กัน ที่สามารถช่วยเหลือกันในอนาคต เป็นต้น จึงนำเสนอว่า หากจะสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้จริงต้องมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงประถมศึกษาผ่านการจัดการของรัฐเอง

4. การกระจายอำนาจการบริหารจัดการโรงเรียนไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรส่วนท้องถิ่นในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งปัจจุบันอำนาจของท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาในระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาหรือวิทยาลัยต่างๆ ได้ก็ด้วยบริบทของท้องถิ่นนั้นมีงบประมาณในการจัดการศึกษา หากเป็นองค์กรบริหารส่วนตำบลอาจจะมีข้อกัดย่อมทำให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษาที่ต่างๆ พื้นที่จะมีคุณภาพของการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมาก ซึ่งภาครัฐอาจจะต้องมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างการศึกษาให้เป็นตามลักษณะของพื้นที่ที่ภาคเอกชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดเรื่องของการมีส่วนร่วมได้มากขึ้น (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2557) เพื่อวางระบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นๆ ในรูปแบบของคณะกรรมการการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนจากภาคเอกชน นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตำแหน่ง ตัวแทนจากศิษย์เก่า ตัวแทนจากผู้ประกอบการ ตัวแทนจากชุมชน ตัวแทนจากองค์กรวิชาชีพ ตัวแทนจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตัวแทนจากสถาบันศาสนา ตัวแทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ตัวแทนจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่อย่างน้อย 15 คน ซึ่งทั้งหมดควรมีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและมีระดับปริญญาโทอย่างน้อยก็หนึ่งขึ้นไปเข้า

ทำหน้าที่ในการบริหารสถานการศึกษาร่วมกัน หากเป็นพื้นที่ห่างไกลอาจปรับคุณวุฒิให้ต่ำกว่าก็ได้ แต่ควรอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการ

5. การปรับรูปแบบบทบาทครูสอนตามปกติให้กลายเป็นโค้ชที่ทรงพลังในการพัฒนาผู้เรียนเพราะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูให้มีศักยภาพการเป็นโค้ชที่ตอบโจทย์บริบทการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต เรียกว่า “ครูโค้ชในศตวรรษที่ 21” (เพลินตา พรหมบัวศรี และอรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์, 2557) ดังนั้น โค้ชต้องสร้างให้มี คือ การสร้างการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องกับตนเองให้ได้เมื่อโค้ชทำเช่นนั้น โค้ชต้องสร้างให้มี คือ การสร้างการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องกับตนเองให้ได้เมื่อโค้ชทำเช่นนั้นได้ กี่อย่างที่จะเข้าใจเงื่อนไขสำคัญของการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดความต่อเนื่องแก่ตัวผู้เรียน ซึ่งความสามารถสำคัญ ที่ “โค้ช” ต้องมีในเบื้องต้น คือการรับฟัง อันเป็นเครื่องมือแนวทางและตัวอย่างการพัฒนา เป็น “โค้ช” ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยการจัดความสำคัญของงาน การจับประเด็น การจัดการเอกสาร และการวางแผนการทำงาน เป็นต้น เพราะฉะนั้น ครูยุคใหม่ บทบาทของครูในยุคนี้จะต้องเป็น “โค้ช” ที่ช่วยส่งเสริมองค์ความรู้ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (ศูนย์วิจัยนวัตกรรมการศึกษาแม่ฮ่องสอน, มปป) เพราะฉะนั้น บทบาทของครูแบบเก่าอาจจะจะเป็นทั้งพ่อแม่ เป็นทั้งครู เป็นทั้งผู้อุปถัมภ์ และผู้ลงโทษจนยุคหนึ่งมักจะยินคำว่า ได้ดีเพราะไม่เรียวคุณครู แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สังคมได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยนิยม ครูในปัจจุบันจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทมากขึ้นผ่านการปรับบทบาทของตนเองไปสู่การเป็นโค้ชที่เก่งในการถ่ายทอดและฝึกฝนผู้เรียนให้มีความเก่ง ดีและมีความสุขไปด้วยคุณธรรมต่างๆ ที่อนาคตมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก

เพราะฉะนั้น หลักการทั้ง 5 ประการที่กล่าวข้อมขึ้นได้ชัดเจนและมีเหตุผลว่า ทำไมต้องการยกประเด็นเรื่องการศึกษาเพราะการศึกษา คือ คำตอบสำหรับการพัฒนาประเทศในอนาคตที่จำเป็นต้องวางรากฐานให้กับสังคมในยุคต่อ ๆ ไป หากช้าหรือวางระบบต่าง ๆ ที่ขาดความยืดหยุ่นจะทำให้ระบบการทั้งในปัจจุบันและอนาคตไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้และจะเหลืออะไรไปแข่งขันในเวทีระดับ ยิ่งผู้ที่มีความเก่งหรือบุตรของผู้มีทรัพย์สินจะส่งบุตรหลานของตนเองไปทำงานและเรียนต่าง ๆ เหลือไว้เฉพาะคนชั้นกลางกับประชาชนทั่วไปที่ยังคงหาเช้ากินค่ำยากที่ยากเข้ามาสนใจเรื่องการศึกษาของบุตรหลาน ยิ่งนับวันการเปลี่ยนแปลงมีรวดเร็วมากทำให้สังคมค่อยข้างปรับได้ช้า ในขณะที่บางพื้นที่ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนระบบได้ยังคงใช้การศึกษาแบบดั้งเดิมหรือยังไม่ถึงเวลาที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเริ่มลงมือพัฒนาศึกษาของไทย หรือการวางตัวผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงด้านการศึกษายังไม่ชัดเจนยังเป็นการเมืองน้ำเน่าเช่นเดิมอยู่ หากเป็นดังนี้การพัฒนาคุณภาพของไทยอาจจะดิ่งลงเหวในสักวัน

บทสรุป (Conclusion)

การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์เป็นการวิเคราะห์ผ่านมุมมองของคนในวงการศึกษาที่ต้องการสะท้อนความจริงและความต้องการที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาให้พัฒนาก้าวไกลบนพื้นฐานของความจริงทางสังคมที่เป็นอยู่แม้ว่าจะไม่สามารถปลูกเสกพลังระบบการศึกษาให้มีคุณภาพเกิดขึ้นได้ในระยะอันใกล้แต่อย่างน้อยก็เพิ่มความมั่นใจให้กับสังคมไทยที่จะมีความหวังว่าคุณภาพการศึกษาของคนรุ่นใหม่ที่มีร่องรอยแห่งความหวังของตนเองภายใต้การเปลี่ยนแปลงและความไม่มั่นคงของระบบการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยมาตลอด เพราะฉะนั้น มุมมองหนึ่งเล็กที่มองเห็น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างโรงเรียนต้นแบบและหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ การสร้างแรงจูงใจทางการศึกษาให้มากขึ้นด้วยการันตีคุณภาพที่เน้นไปที่ภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี การจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงประถมศึกษาผ่านการจัดการของรัฐที่ไม่มีภาคเอกชนมาเกี่ยวข้องเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การกระจายอำนาจโรงเรียนไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรส่วนท้องถิ่นในรูปแบบคณะกรรมการ และการปรับรูปแบบบทบาทครูสอนตามปกติให้กลายเป็นโค้ชก็ตามอาจจะเป็นโอกาสใหม่สำหรับคนในไทยในอนาคต ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะต้องทำการบ้านอย่างมหาศาลเพื่อวางยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติในยุคโลกาภิวัตน์ให้ได้และเป็นการหวังคนไทยยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัญญกร เอี่ยมพญาและคณะ. (2564). การจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 8(1), 352.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. *เปิดช่องทางดังคนเก่งมาเป็นครู*. สืบค้น 31 สิงหาคม 2564, จาก <http://www.kriengsak.com/node/919>.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2561). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- งานวิเทศสัมพันธ์ กองนโยบายและแผน. (2557). *ระบบการศึกษาในประเทศอาเซียน*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. *การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา*. สืบค้น 31 สิงหาคม 2564 <http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1606779289.news>
- ประสาร ไตรรัตน์วรกุล. (2562). *ทางออกการศึกษาไทย*. สำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.

ฝ่ายบริหารเครือข่ายและพัฒนาคู สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564).

โครงการโรงเรียนคุณภาพวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีตามมาตรฐาน
สสวท. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

พรชัย เจดามาน และคณะ. การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21.

สืบค้น 31 สิงหาคม 2564, จาก

https://www.kroobannok.com/news_file/p81770280746.pdf

พินสุดา สิริธรรังศรี. (2558). การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษา โครงการนำร่องการจัด

การศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเพื่อสุขภาวะคนไทย. รายงานการวิจัย.

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พลินตา พรหมบัวศรี และอรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์. (2557). การพัฒนาคูโค้ชในศตวรรษที่ 21.

วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 11(1), 110.

ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2564). สร้าง “คนเก่ง” ให้เป็น “ครูสอนดี”. สืบค้น 1 กันยายน 2564, จาก

<https://tdri.or.th/2015/08/highly-competent-teachers-training-needed-2/>

ศูนย์วิจัยนวัตกรรมการศึกษาแม่ฮ่องสอน. (มปป). *คู่มือ ครู-ผู้-โค้ชผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้าง*

ความเปลี่ยนแปลงแก่ชีวิตผู้เรียน. ศูนย์วิจัยนวัตกรรมการศึกษาแม่ฮ่องสอน.

สมหมาย ปะบุตร. (2558). *ตำราหลักการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.*

2560-2579. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในอนาคต

The Change of Population Structure in the Future

วชิราภรณ์ น่วมหมวด¹ ไอริน สวัสดิ์² เมธิกา ธาดาอภิวัฒน์³ พิมพนิภา ไพธำณาม⁴
ธณัสธา โรจนตระกูล⁵

Wachiraporn Nuammuat, Airin Sawatdi, Meathiga Thadaaphiwat
Phimnipa Phaikomnam, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

ในปัจจุบันประเทศต่างๆมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งประชากรนั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทย กำลังเข้าสู่ยุคที่มีอัตราการตายและภาวะการเจริญพันธุ์อยู่ในระดับต่ำ อัตราการเจริญพันธุ์ที่ลดลงส่งผลให้จำนวนเด็กเกิดใหม่ลดลงและวัยผู้สูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวอาจทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต เนื่องจากการลดลงของสัดส่วนประชากรวัยแรงงานจึงทำให้ความสามารถในการผลิตของประเทศลดลง ส่งผลให้การผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อบุคคล และมาตรฐานการครองชีพของประชากรลดลง อาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประเทศและปัญหาความไม่มั่นคงของสังคมตามมาอีกด้วย ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ภาครัฐจึงควรมโนบายในการชดเชยการลดลงของสัดส่วนประชากรวัยแรงงานที่เหมาะสม สร้างหลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพและสามารถมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจได้โดยไม่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ประเทศสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ (Keywords): การเปลี่ยนแปลง; โครงสร้าง; ประชากรในอนาคต

Received: 2021-10-09 Revised: 2021-10-31 Accepted: 2021-11-04

¹ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: wachiraporn4493@gmail.com

^{2 3 4 5} คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University.

Abstract

Currently, various countries have changes in population structure through becoming an aging society, whereas populations are considered as an important factor influencing economic and social development in the future. Such a change causes a higher number of expenses for looking after older people. Since Thailand is reaching its ear with a low mortality rate and a low fertility rate, the reduced fertility rate also causes a reduction in newborn babies, while the proportion of older people is higher, leading to changes in age structure representing these changes clearly. Such changes in population structure may cause Thailand to encounter some obstacles to social and economic development in the future. According to the reduction in the proportion of working age populations, Thailand's productivity is also reduced, leading to a reduction in GDP and the living standards of its populations. This may lead to problems with national income inequality and social insecurity. To solve such problems, the government sector should establish some appropriate policies to recover from the reduction of working age populations as well as generate income security for older people to enable them to have a sufficient income for living with economic participation without economic dependence. Consequently, Thailand will be able to build economic growth consecutively.

Keywords: Change; Structure; Future Population

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในอนาคตในปัจจุบันสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งนี้จำนวนประชากรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อบุคคล ผลทางตรงคือการที่จำนวนประชากรซึ่งมีฐานะเป็นผู้บริโภคของระบบเศรษฐกิจจะเป็นตัวหารที่ทำให้มูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อบุคคลมีค่าน้อยลง แม้จะคาดการณ์ได้ว่าจำนวนประชากรในประเทศไทยจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่จำนวนประชากรที่ดูเหมือนจะมีขนาดคงที่นี้ยังแฝงเร้นนัยยะของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญด้านโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไปของประเทศ ทั้งในด้านโครงสร้างทางอายุและการกระจายตัวของประชากรที่เปลี่ยนไปของประเทศ ทั้งในด้านโครงสร้างทางอายุและการกระจายตัวของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ข้อมูลส่วนนี้จะมุ่งให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างอายุประชากรแสดงผลให้เห็นอย่างชัดเจน

จากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น Bloom , Canning และ Malaney (2000), Bloom และ Canning (2004) และ Chong-

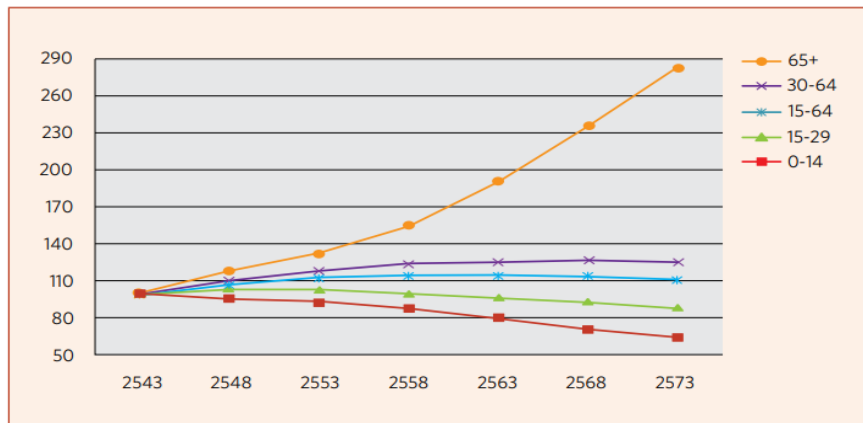
Bum และ Seung-Hoon (2006) ยังมีผลสรุปที่ขัดแย้งกันอยู่ว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรไปเป็นสังคมผู้สูงอายุนั้นจะลดอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจหรือไม่ โดยงานศึกษาที่ใช้สมการถดถอย (regression) พบว่า ผลกระทบของโครงสร้างประชากรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะที่งานศึกษาที่ใช้วัฏจักรชีวิต (life cycle model) เช่น Bloom and Williamson (1998) และ Bloom , Canning and Malaney (2000) และงานศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมและแบบจำลองของ Solow พบว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรมีผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุนั้นจะสร้างภาระแก่ประชาชนวัยทำงาน ทำให้การออมและการสะสมทุนของระบบเศรษฐกิจลดลง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในอนาคตในการดูแลผู้สูงอายุ รัฐบาลควรเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพให้มากขึ้น ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่โดยตรง ควรมีการสนับสนุนสำหรับผู้สูงอายุและผู้สูงอายุ ส่งเสริมการนำประสบการณ์ความรู้ของผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและประชากรวัยแรงงานยังมีจำนวนมากอยู่ แม้จะมีสัดส่วนลดลงก็ตาม ความต้องการของตลาดแรงงาน ภาครัฐควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนซึ่งในที่นี้นายจ้างและสถานประกอบการมีบทบาทในการดำเนินการฝึกอบรมดังกล่าวโดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นแรงจูงใจตลอดจนการวางแผนระยะยาวโดยการขยายการศึกษา เพื่อสร้างกลไกในการสร้างการออมและหลักประกันรายได้ให้แก่ประชากรเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุให้สามารถมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพและสามารถ มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจได้ ไม่ว่าจะเป็นการบริโภคและการลงทุน ซึ่งส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

การเปลี่ยนแปลงประชากรทางโครงสร้างอายุและผลกระทบ

แม้จะคาดการณ์ได้ว่าจำนวนประชากรในประเทศไทยจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนักในอีกสองทศวรรษหน้านี้นี้ แต่จำนวนประชากรที่ดูเหมือนจะมีขนาดคงที่นี้ยังแฝงเร้นนัยยะของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญด้านโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไปของประเทศ ทั้งในด้านโครงสร้างทางอายุและการกระจายตัวของประชากรที่เปลี่ยนไปของประเทศ ทั้งในด้านโครงสร้างทางอายุและการกระจายตัวของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ข้อมูลส่วนนี้จะมุ่งให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างอายุประชากร ภาพที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงนี้มีอยู่สองรูปแบบที่แสดงผลให้เห็นอย่างชัดเจน แบบแรกเป็นดัชนีการเจริญเติบโตของประชากรรายอายุ แบบที่สองคือการเปลี่ยนแปลงปิรามิดประชากร ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยที่จำนวนประชากรวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 30-64 ปี จะยังคงเติบโตต่อไปอีกระยะเวลาหนึ่งจากนั้นจะเริ่มลดลง โดยจำนวนประชากรวัยเด็กที่มีอายุ 15-29 ปี และกลุ่มอายุแรกเกิดถึง 14 ปีกำลังเริ่มหดตัวลดลง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เห็นได้อย่างชัดเจนจากภาพปิรามิดประชากรในช่วงต่างๆ ที่ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมากนับจากช่วงปี พ.ศ. 2503 ที่มีจำนวนประชากรวัยเด็กจำนวนมาก ที่ฐานปิรามิดประชากรกลายเป็นโครงสร้างประชากรวัยทำงานที่เพิ่มขนาดใหญ่ขึ้นในช่วงเวลาต่อมา ต่อด้วยการมีประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วที่เห็นได้ชัดเจนในช่วงปี พ.ศ. 2543-2563

หลังจากปี พ.ศ. 2563 ไปแล้ว ประชากรที่มีอายุเกิน 45 ปีขึ้นไปจะเป็นกลุ่มประชากรที่คาดว่าจะเติบโตเพิ่มจำนวนมากขึ้น และหลังจากปี พ.ศ. 2583 เป็นต้นไป จะเป็นการเพิ่มขึ้นของประชากรที่มีอายุมากกว่า 65 ปีเท่านั้น (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2563)

ตารางที่ 1 ประเทศไทยและดัชนีการเจริญเติบโตของประชากรรายอายุ ปี พ.ศ. 2543-2573

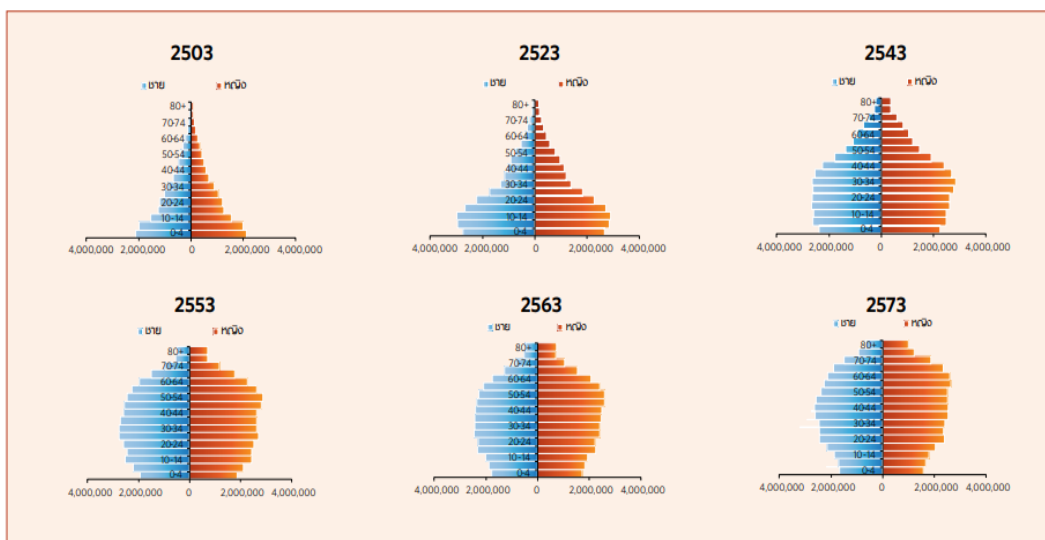

ที่มา : คำนวณจาก World Population Prospects: The 2008 Revision. United Population Division, 2009 ประมาณการขั้นต่ำ

แนวโน้มการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง

จำนวนเด็กเกิดใหม่ในแต่ละปีเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 โดยจะลดจำนวนลงไปอีกอย่างรวดเร็วในกรณีที่อัตราการเจริญพันธุ์จะเพิ่มขึ้นสูงกว่าระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ข้อมูลจากการคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคตขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดข้อสมมุติฐานของภาวะเจริญพันธุ์ที่เป็นจริงในขณะนี้มากกว่าข้อสมมุติฐานชั้นกลาง ยังคงประเมินจำนวนการเกิดของของปี พ.ศ. 2553 สูงเกินกว่าสถานการณ์ที่เป็นจริงในขณะนี้ซึ่งมีจำนวนการเกิดไม่ถึง 800,000 รายต่อปี ซึ่งต่ำกว่า 970,000 รายต่อปีที่ได้จากการคาดประมาณจำนวนประชากรขั้นต่ำ ซึ่งผลจากการประมาณประชากรขั้นต่ำ ยังชี้ให้เห็นจำนวนการเกิดในแต่ละปีมีแนวโน้มจะลดลงไปเรื่อยๆ จนเหลือน้อยกว่า 500,000 รายต่อปีในช่วงปี พ.ศ. 2588-2593 หรืออีกเพียงสามสิบกว่าปีข้างหน้า (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2563)

ตารางที่ 2 ปิรามิดประชากรของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2503-2573

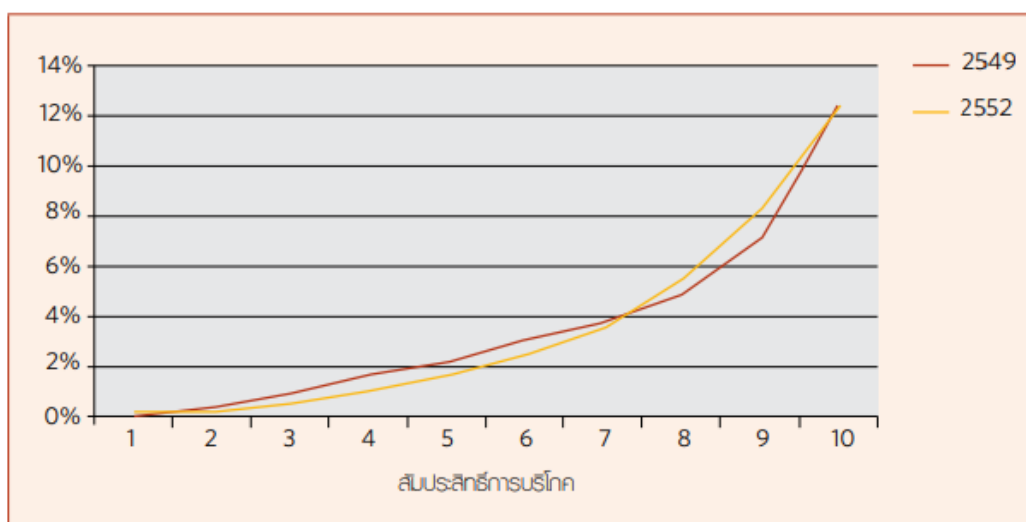
ที่มา : ประชากรปี พ.ศ.2503-2543 จากสำมะโนประชากรประเทศไทย ประชากรปี พ.ศ.2553 จนถึง ปี 2573 จาก World Population Prospects: The 2008 Revision. United Population Division, 2009 ประมาณการขั้นต่ำ

ประชากรวัยทำงานลดลง

ปัจจุบันสัดส่วนประชากรวัยทำงานต่อประชากรทั้งหมดเริ่มลดลงแล้ว โดยจำนวนสุทธิของประชากรกลุ่มนี้จะลดลงก่อนปี พ.ศ. 2563 เพียงเล็กน้อย ปรากฏการณ์นี้ชี้ให้เห็นถึงการเริ่มปิด “หน้าต่างแห่งโอกาสทางประชากร” หรือ “โบนัสทางประชากร” ที่ประเทศไทยได้รับประโยชน์ในช่วงเวลา 40 ปีที่ผ่านมาที่สัดส่วนของประชากรวัยทำงานมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นสถานะที่เอื้ออำนวยส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างอย่างรวดเร็ว จากการวิเคราะห์อัตราการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ (Economic Support Ratio) หรืออัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพและจำนวนผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพซึ่งคำนวณโดยใช้ตัวแปรความต้องการด้านการผลิตและการบริโภคของบุคคลในกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน ได้ชี้ให้เห็นแนวโน้มการปันผลประชากรทางลบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นไป ดังนั้นหน้าต่างของโอกาสทางประชากรน่าจะปิดลงเร็วขึ้นกว่าเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาจากการโครงสร้างทางอายุของประชากรที่เปลี่ยนไปเพียงอย่างเดียว ปรากฏการณ์นี้ชี้ให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการพัฒนาทุนมนุษย์ของแรงงานไทย เพื่อให้สามารถเป็นส่วนขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจของประเทศยังคงขยายตัวต่อไปในขณะที่ต้องเผชิญหน้ากับแรงงานที่เริ่มมีจำนวนลดลงและแรงงานมีอายุเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แม้การขยายโอกาสทางการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมาจะมีความคืบหน้ามากขึ้นโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา แต่ผลจากตัวชี้วัดด้านคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยยังคงไม่เป็นที่น่าพอใจ เด็กที่อยู่ในวัยที่ต้องเข้าสู่อายุการศึกษาภาคบังคับบางส่วนหนึ่งยังไม่ได้เข้าเรียน นอกจากนี้ผลการทดสอบด้าน

ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับมัธยมยังคงอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งยังมีความเหลื่อมล้ำทางโอกาสอย่างมากในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพระหว่างนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน หรือเป็นผู้ที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกัน (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2563)

ตารางที่ 3 ร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกเข้ารับการศึกษต่อหลังระดับมัธยมศึกษาตามตัวบ่งชี้สถานะทางเศรษฐกิจ

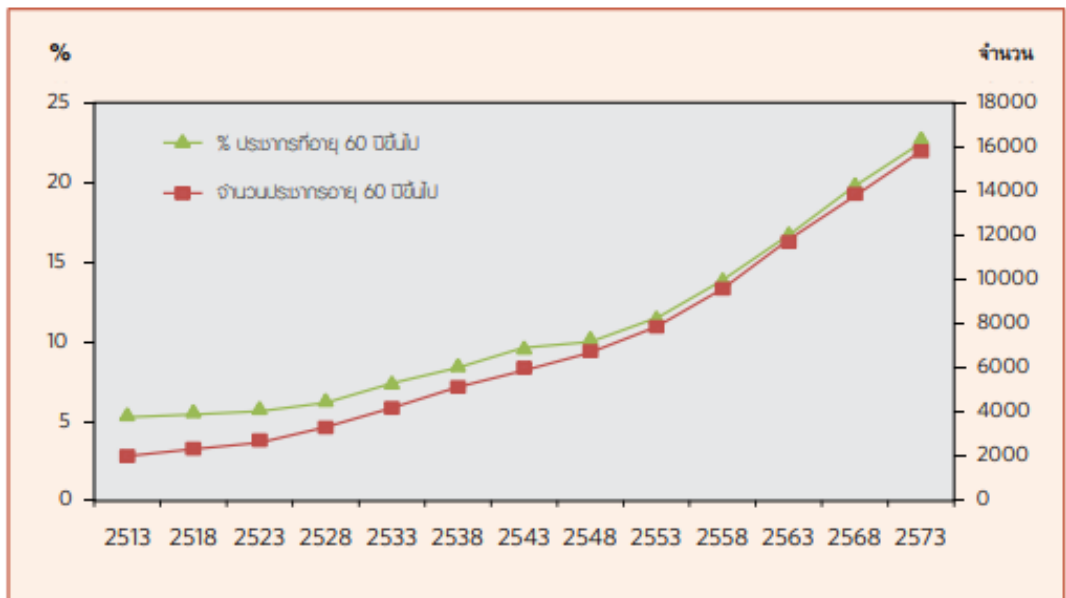

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจเศรษฐกิจและสังคม (ปี พ.ศ. 2549 และ 2552) ประชากรสูงวัยมากขึ้น

ประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้ว่าภายในปี พ.ศ. 2573 สัดส่วนผู้สูงอายุของประชากรไทยต่ำกว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นขณะนี้ก็ตาม แต่ในช่วงเวลาอีก 20 ปีข้างหน้าจำนวนประชากรสูงอายุของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นอีกเป็นเท่าตัว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกครอบครัวนับตั้งแต่การดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา การคงไว้ของรายได้ผู้สูงอายุตลอดจนผลที่เกิดต่อพลวัตทางเศรษฐกิจของประเทศ การอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับบุตรของผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าสัดส่วนการมีบุตรที่อาศัยอยู่ด้วยกันหรือที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันจะยังคงอยู่ในระดับสูง การดูแลเกื้อกูลพ่อแม่ของบุตรจะลดลงเพียงเล็กน้อย แต่ในอนาคตอาจจะลดลงมากกว่าเดิมไปอีก เนื่องจากครอบครัวของผู้สูงอายุในอนาคตจะมีขนาดที่เล็กลง และผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนในช่วงเวลาอีกไม่นานนี้ผู้ที่เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่จะลดจำนวนลง คนไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมล่วงหน้าก่อนถึงวัยชรา โดยควรคาดหวังความเป็นจริงว่าเมื่อเข้าสู่

วัยชราแล้วตนจะได้รับการรองรับและความช่วยเหลือจากโครงการและมาตรการต่างๆของภาครัฐอย่างไรและควรที่จะต้องดูแลช่วยเหลือตนเองอย่างไร (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2563)

ตารางที่ 4 การมีอายุสูงขึ้นของประชากรและร้อยละการเจริญเติบโตของประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2513-2573

ที่มา : World Population Prospects: The 2008 Revision. United Population Division, 2009ประมาณการขั้นต่ำ

สิ่งสำคัญคือประชากรวัยทำงานจะมีอายุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งอายุของวัยทำงานจะครอบคลุมช่วงอายุที่กว้าง คนทำงานในกลุ่มที่มีอายุน้อยจะมีจำนวนลดลงในขณะที่คนทำงานที่มีอายุมากกว่า 45 ปีจะยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงประมาณปี พ.ศ. 2573 ข้อเท็จจริงนี้มีนัยสำคัญต่ออัตราการผลิตโดยทั่วไปแล้วกำลังแรงงานที่มีอายุมากจะมีระดับการศึกษาค่อยข้างต่ำ ในขณะที่กำลังแรงงานที่มีอายุน้อยกว่าเป็นผู้ที่มีแนวโน้มว่าได้รับการศึกษาในระดับสูงกว่าและมีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกแห่งการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์แต่ขนาดของประชากรวัยทำงานที่มีอายุน้อยเหล่านี้กำลังหดตัวลง จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่กำลังแรงงานรุ่นหนุ่มสาวเหล่านี้จะต้องได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ UNFPA ,2563)

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

งานวิจัยที่ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น Bloom , Canning และ Malaney (2000), Bloom และ Canning (2004) และ Chong-Bum และ Seung-Hoon (2006) ยังมีผลสรุปที่ขัดแย้งกันอยู่ว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรไปเป็นสังคมผู้สูงอายุนั้นจะลดอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจหรือไม่ โดยงานศึกษาที่ใช้สมการถดถอย (regression) พบว่า ผลกระทบของโครงสร้างประชากรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะที่งานศึกษาที่ใช้วัฏจักรชีวิต (life cycle model) เช่น Bloom and Williamson (1998) และ Bloom, Canning and Malaney (2000) และงานศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมและแบบจำลองของ Solow พบว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรมีผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะสร้างภาระแก่ประชาชนวัยทำงาน ทำให้การออมและการสะสมทุนของระบบเศรษฐกิจลดลง ในขณะที่งานศึกษาของ Chong-Bun และ Seung-Hoon พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรวัยทำงานอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีลักษณะเป็นรูปตัว U

Barro และ Becker (1989) ศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและการสะสมปัจจัยทุน โดยใช้แบบจำลองเหลื่อมรุ่นและกำหนดให้อัตราการเจริญพันธุ์เป็นตัวแปรที่ถูกกำหนดในการจำลอง (choice variable) และให้ผู้ปกครองมีความปรารถนาที่จะเลี้ยงดูลูก (altruism) งานศึกษาชิ้นนี้พบว่าอัตราการเจริญเติบโตของประชากรและอัตราผลตอบแทนของปัจจัยทุนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ในขณะที่อัตราการเจริญเติบโตของการบริโภคต่อหัวจะแปรผกผันกับอัตราการเจริญเติบโตของประชากรความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะเพิ่มการเติบโตของการบริโภคต่อหัว ดังนั้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอาจลดอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ในบางกรณีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็สามารถเพิ่มอัตราการเจริญพันธุ์ได้เนื่องจากส่งผลให้อัตราผลตอบแทนของปัจจัยทุนเพิ่มสูงขึ้น

Becker, Murphy และ Tamura (1990) ศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจการลงทุนในทุนมนุษย์และอัตราการเจริญพันธุ์ (fertility rate) โดยในงานศึกษาชิ้นนี้จะใช้แบบจำลองเหลื่อมรุ่นที่สมมติให้อัตราการเจริญพันธุ์เป็นตัวแปรที่ถูกกำหนดในแบบจำลอง (choice variable) และยังคงสมมติให้อัตราผลตอบแทนของทุนมนุษย์เพิ่มขึ้น เมื่อมีทุนมนุษย์เพิ่มขึ้นงานศึกษาพบว่าระบบเศรษฐกิจที่มีทุนมนุษย์จำกัดเลือกที่จะมีครอบครัวขนาดใหญ่และทำการลงทุนในสมาชิกแต่ละคนเป็นจำนวนไม่มากในขณะที่ระบบเศรษฐกิจที่มีทุนมนุษย์เป็นจำนวนมากจะเลือกขนาดครอบครัวเล็กแทน ดังนั้นจึงเกิดดุลยภาพระยะยาว (steady state) 2 แบบที่ประเทศที่มีทุนมนุษย์แรกเริ่มน้อย จะมีดุลยภาพระยะยาวในลักษณะครอบครัวขนาดใหญ่แต่มีทุนมนุษย์ในระบบเศรษฐกิจน้อย ในขณะที่ประเทศที่มีทุนมนุษย์แรกเริ่มมากจะมีดุลยภาพระยะยาวในแบบที่มีครอบครัวขนาดเล็กแต่มีอัตราการเจริญเติบโตของทุนมนุษย์สูงกว่า

ในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรมีผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในแง่สนับสนุนและแง่ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในหลายๆ ด้าน เช่น การบริโภค การออมและการลงทุนการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะสร้างภาระแก่ประชาชนวัยทำงาน ทำให้การออมและการสะสมทุนของระบบเศรษฐกิจ

ระบบบำนาญและระบบสนับสนุนด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

วรวัชร ชาญวิทย์และคณะ (2551) ได้ศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการมีหลักประกันรายได้แบบถ้วนหน้า โดยจำลองทางเลือกไว้ 3 ทางเลือก คือ 1) กำหนดบำนาญให้ผู้สูงอายุเดือนละ 600 บาท โดยให้ประชาชนวัยทำงานออมวันละ 3 บาท 2) กำหนดบำนาญให้ผู้สูงอายุเดือนละ 900 บาท โดยให้ประชาชนวัยทำงานออมวันละ 5 บาทและ 3) กำหนดบำนาญเหมือนทางเลือกที่ 1 แต่ชะลอการออมให้ช้าลง โดยให้เริ่มออมตั้งแต่อายุ 25 ปี เป็นต้นไป ซึ่งจากงานศึกษาพบว่าทางเลือกที่ 1 และ 2 จะสร้างความมั่นคงด้านการเงินแก่ประชาชนยามสูงอายุได้มากแต่ทางเลือกทั้งสองจะเข้าสู่ภาวะกองทุนขาดเสถียรภาพทางการเงินในอนาคต อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบบำนาญส่วนใหญ่จะมาจากโครงสร้างประชากร หากประชากรลดลงในอนาคตจะทำให้เสถียรภาพทางการเงินของกองทุนลดลงตามไปด้วย จึงจำเป็นต้องหามาตรการสนับสนุนที่เหมาะสมควบคู่ไปด้วย

มัทนา พานิชรัมย์ (2550) ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการปิดงบขาดดุลรายได้ของแรงงานในวัยต่างๆ ของประเทศไทย กล่าวคือ กรณีการบริโภคมากกว่ารายได้จากแรงงาน ซึ่งงานศึกษาพบว่าในปัจจุบันภาระการปิดงบขาดดุลทั้งในกรณีของประชากรที่อายุต่ำกว่า 25 ปีและผู้สูงอายุย้ายออกจากครอบครัวมาเป็นภาระของสังคมมาก ดังนั้นบทบาทของเงินโอนภาครัฐจึงมีเพิ่มสูงขึ้นจึงต้องอาศัยทั้งการจัดการด้านสินทรัพย์การโอนเงินภายในครัวเรือน และการโอนเงินผ่านรัฐ โดยรัฐควรมีการเพิ่มโครงการประเภทสงเคราะห์ตามความจำเป็นและคัดเลือกให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายรวมถึงการจัดหารูปแบบของบริการที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ

ดร.นงา วะสีและคณะ (2564) ประเทศไทยเป็นประเทศอันดับต้น ๆ ของโลกที่กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว หลายภาคส่วนมีความกังวลถึงความยากจนของครัวเรือนสูงอายุและความยั่งยืนทางการคลังของภาครัฐ แม้ในปัจจุบันประเทศไทยจะมีระบบรายได้ผู้สูงอายุที่จัดการโดยภาครัฐอยู่หลายระบบและสามารถครอบคลุมคนไทยแทบทั้งหมด แต่ก็พอเป็นที่ทราบกันว่า รายได้จากระบบเหล่านี้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุหลาย ๆ กลุ่ม บทความนี้วิเคราะห์ถึงภาพใหญ่ของระบบรายได้ผู้สูงอายุที่จัดการโดยภาครัฐ ทบทวนถึงโจทย์ที่แท้จริงที่ระบบเหล่านี้ต้องตอบ ต้นเหตุของความไม่เพียงพอ ทางเลือกต่าง ๆ และผลกระทบของทางเลือกนั้น ๆ โดยศึกษาถึงระบบประกันสังคมภาคบังคับและระบบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเชิงลึก และได้พัฒนาแบบจำลอง Overlapping Generations Model (OLG) เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับนโยบายรายได้ผู้สูงอายุ อาทิ หากเงินกองทุนชราภาพของสำนักงานประกันสังคมหมดลงในอีกสี่สิบปีข้างหน้า เมื่อวันนั้นมาถึง รัฐจะมีทางเลือกเพื่อดำรงเสถียรภาพกองทุนอย่างไรบ้าง หรือหาก

เปรียบเทียบระหว่างนโยบายที่ปรับเปลี่ยนเบี้ยยังชีพเป็นระดับเส้นความยากจนของประเทศสำหรับผู้สูงอายุทุกคน กับนโยบายที่ปรับเปลี่ยนแบบคัดกรองให้เฉพาะผู้ที่ยังได้รับบำนาญในระดับต่ำทางเลือกเหล่านี้จะมีผลต่อความเพียงพอ การกระจายรายได้และความยั่งยืนทางการคลังของตัวระบบอย่างไร รวมถึงหากรัฐต้องขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อรักษาวินัยทางการคลัง ปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของประชาชนในการบริโภค การทำงานและการออมอย่างไร แบบจำลอง OLG ที่พัฒนาขึ้นพยายามสะท้อนโครงสร้างเศรษฐกิจ ระบบรายได้ผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทย ตามข้อมูลจริงตั้งแต่ช่วงปี 2543 ถึงปัจจุบัน และประเมินสถานการณ์ไปในอีกหนึ่งศตวรรษข้างหน้า ผลเบื้องต้นพบว่า โครงสร้างรายรับรายจ่ายของทั้งภาครัฐและกองทุนชราภาพของระบบประกันสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีความไม่ยั่งยืน หากกองทุนชราภาพยังไม่มีรูปแบบปฏิรูป เมื่อเงินกองทุนหมดลง รัฐจะต้องเลือกระหว่างการลดสิทธิประโยชน์ ซึ่งจะกระทบผู้ที่รับเงินบำนาญอยู่ หรือขึ้นอัตราสมทบซึ่งจะกระทบแรงงานรุ่นหลัง นอกจากนี้ หากรัฐยังคงวินัยทางการคลังโดยไม่เพิ่มเพดานสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อขนาดเศรษฐกิจไม่สูงนัก แม้ยังไม่ได้ปรับเปลี่ยนเบี้ยยังชีพ รัฐก็จำเป็นต้องมีช่องทางในการหารายได้เพิ่มขึ้น และหากรัฐปรับขึ้นเบี้ยยังชีพเพาระดับเส้นความยากจนสำหรับผู้สูงอายุทุกคน โดยเลือกใช้การเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อมาจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ ผลจากราคาสินค้าที่แพงขึ้นก็จะกลับมากระทบต่อผู้บริโภคอีกต่อหนึ่ง ส่งผลให้นโยบายนี้ไม่ได้ลดความยากจนมากเท่าที่ตั้งใจไว้

สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทยยังมีอยู่ในระดับจำกัด เราจึงต้องการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุควรจะมีร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ โดยเฉพาะการร่วมกันกระตุ้นเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีการเตรียมวางแผนการออม การใช้ชีวิตในบั้นปลาย การร่วมมือกันในชุมชน การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ การปรับตัวทางด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ รวมทั้งการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลงทุนและการออมเพื่อเตรียมพร้อมเมื่อถึงวัยผู้สูงอายุ ซึ่งเมื่อมีการบริหารจัดการและพัฒนาที่ดีแน่นอนเราจะพ้นวิกฤตได้ไม่ยากนักอย่างไม่ต้องกังวลจนเกินไปด้วย

บทสรุป (Conclude)

ในปัจจุบันประเทศต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งประชากรนั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต เนื่องจากประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคที่มีอัตราการตายและภาวะการเจริญพันธุ์อยู่ในระดับต่ำ อัตราการเจริญพันธุ์ที่ลดลงส่งผลให้จำนวนเด็กเกิดใหม่ลดลงและวัยผู้สูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จำนวนเด็กเกิดใหม่ในแต่ละปีเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 โดยจะลดจำนวนลงไปอีกอย่างรวดเร็วยกเว้นในกรณีที่อัตราการเจริญพันธุ์จะเพิ่มขึ้นสูงกว่าระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรมีผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะสร้างภาระแก่ประชาชนวัยทำงาน ทำให้การออมและการสะสมทุนของระบบ

เศรษฐกิจลดลง เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่จะลดจำนวนลง คนไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมล่วงหน้าก่อนถึงวัยชรา โดยควรคาดหวังความเป็นจริงว่าเมื่อเข้าสู่วัยชราแล้วตนจะได้รับการรองรับและความช่วยเหลือจากโครงการและมาตรการต่างๆของภาครัฐอย่างไรและควรที่จะต้องดูแลช่วยเหลือตนเองอย่างไร

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรกรัณย์ ชีวะตระกูลพงษ์. (2554). ผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้ระบบบำนาญรูปแบบต่างๆ. สืบค้น 21 กันยายน 2564, จาก [file:///C:/Users/User/Downloads/137415-Article%20Text-364409-1-10-20180731%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/137415-Article%20Text-364409-1-10-20180731%20(1).pdf)
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA). (2563). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทย. สืบค้น 21 กันยายน 2564. จาก http://social.nesdc.go.th/social/Portals/0/Documents/1000_UNFPA_rev_Policy%20Brief%20Thai_200411_69.pdf
- นภา วะสีและคณะ. (2564). การออกแบบนโยบายเพื่อรับมือกับสังคมสูงวัย. สืบค้น 30 ตุลาคม 2564, จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Symposium_6Sep202.aspx
- ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. (2552). การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและความท้าทาย ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย. สืบค้น 21 กันยายน 2564. จาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_12/pdf/aw01.pdf

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

"วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม และการศึกษา เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน ในกรณีมีความประสงค์จะนำผลงานบทความวิจัยไปขอ กำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จำนวน 3 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอก ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความ ผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความ เชื่อวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อ ผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อ เหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของ เนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดต่อมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ค้นหาค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่นต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/index>. เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าน้ำหนักกระดาษความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข⁽¹⁾ เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข⁽¹⁾ กำกับไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้นิพนธ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้นิพนธ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้นิพนธ์นั้น ผู้นิพนธ์ต้องระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style)			
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ			
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

เอกสารอ้างอิงในบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น อนุวัต กระสังข์ (2560) เป็นต้น

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. ผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์, 2561)

2. ผู้แต่งสองคนให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองคนโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์และสมาน งามสนธิ, 2560)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (สมาน งามสนธิและคณะ, 2562)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Therry, 2018)

2. ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองคน โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Horry & Peter, 2018)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Peter et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1. หนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์.:/ สำนักพิมพ์.
Author.// (Year of Publication).// Title of Book.// Edition of Book.// Place of
Publication.:/ Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุวัต กระสังข์. (2560). *พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). *Finite Element Modeling for Stress Analysis*. New York:
John Wiley & Sons.

2. วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปี, เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่
พิมพ์).:/ เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.// (Date of Publication).// Title of Article.// Name of
Journal.// Year(Volume).:/ page.

ตัวอย่าง

ยรรยงวรรกร ทองแย้ม. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นในการ
สร้างแบรนด์ชุมชนกาแฟไทยของบ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.
วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น. 6(4), 55-68.

3. หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปี, เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//Title of Article.//Name of Newspaper.//
page.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). เกียรติอันภาคภูมิใจ. *กรุงเทพธุรกิจ*, น. 13.

Jewell, Mark. (2006, November 7). Silent Aircraft' Spreads its Wings.

Bangkok Post, p. 13

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์.//วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต,
มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุลงให้ชัดเจน)//ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title of Thesis.//Degree of Thesis.//

Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุวัต กระสังข์. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม*.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

5. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//รายงานผลการวิจัย.//สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

อนุวัต กระสังข์. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม*.

รายงานผลการวิจัย. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์

ราชวิทยาลัย.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).//ตำแหน่ง//[บทสัมภาษณ์].

สุรพล สุยะพรหม. (2560, 5 มีนาคม). รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรณ์ราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).//ชื่อเรื่อง.//สืบค้น วัน เดือน ปี, //จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). *พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์*. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548, จาก

<http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com3.htm>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*.

Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

